As to the rich collection of impressions of the Malleus owned by Dr. J. B. Holzinger of Graz, see Hansen (in his Zauberwahn, p. 474, note, and in his Quellen).

[Are ff. 2, 3 lacking in this copy? Cf. the second impression; and see Hansen, Der Malleus, etc. I suspect that the certificate of the Cologne professors was once inserted into this copy and later removed — as from another which he describes. B. G.L.B.

Speier, Peter Drach, before 15 April, 1487.

Wiener Auctions-Catalog!

253 **Hexenhammer.** Malleus maleficarum. *Bl. 1 b.* Appologia auctoris in Malleum maleficarum. *Bl. 2 a.* ( ) Uper bullam ergo Jnnocē- | tij octaui aduersus heresim | etc. . . . *Am Ende:* Sit laus deo. exterminiu here- | sis. pax viuis. requies eterna de | functis. Amen O. O., J. u. Dr. (Strassburg, J. Pryss cca. **1487.**) fol. Hprgmtbd.

129 Bll. goth., 2 Col., 48 Zeil., sigt., ohne Cust. u. Seitz. Das erste Bl. ist auf der Vorderseite leer. Rubric. Exempl. Gute Erhaltung. Hain 9238. Die erste Ausgabe des berüchtigten »Hexenhammers« von den Dominicaner-Mönchen Jac. Sprenger und Institoris verfasst, der bei den Hexenprocessen als Gesetzbuch u. Instruction fungirte. Die Typen sind dieselben, wie jene, welche Pryss zum Fasciculus temporum 1487 anwendete.

Institoris, Henricus, d. 1508.
Malleus maleficarum.

Malleus maleficarum

Appologia auctoris in malleum maleficarum.

Um inter ruentis seculi calamitates: quas prohdolor non tam legi-
mus q̄ passim experimur. vetus oriens damno sue ruine irrefragabili
dissolutus ecclesiā quā nouus oriens homo christus iesus aspersione
sui sanguinis fecundauit licet ab initio varijs heresum contagioni-
bus inficere nō cessat. illo tñ precipue in tp̄e his conatur. quando mundi vesp̄e
ad occasum declinante ꝛ malicia hoim excrescente. nouit in ira magna. vt Joh.
in Apoc. testatur: se modicū tempus habere. Quare et insolitā quandam hereti
cam prauitatē in agro dn̄ico succrescere fecit: heresim inquam maleficaꝝ. a prin-
cipaliori in quo vigere noscitur sexu: denotando. Que dum innumeris machi-
natur insultib⁹. hoc tamē in singulis: quod cogitatu terribile: deo nimiū abomi-
nabile: et omībus christifidelib⁹ odibile cernitur. opibus expletur. Ex pacto enī
cum inferno ꝛ federe cum morte: fetidissime seruituti. pro eaꝝ prauis explendis
spurcitijs se subijciūt. Preterea ea que in quotidianis erumnis: hominibus. iu-
mentis ꝛ terre frugib⁹ ab eis deo pmittente ꝛ virtute demonū cōcurrente infe-
runtur. Inter que mala: nos inquisitores Jacobus sprenger. vna cum charissi
mo ab apostolica sede in exterminiū tam pestifere heresis socio deputato: licet in-
ter diuinoꝝ eloquioꝝ pfessores sub predicatoꝝ ordine militantiū minimi. Pio
tamen ac lugubri affectu pensantes quid remedij quidve solaminis mortalibus
ipsis p salutari anthidoto foret amministrandū. huic opi pre cunctis alijs reme
dijs: pios submittere humeros dignū iudicauimus confisi de melliflua largita
te illius: qui dat omnib⁹ affluenter. et qui calculo sumpto de altari. forpice tan-
git et mundat labia impfectoꝝ in finem optatū cūcta pducere. Uerum cum in
operibus hominū nil fiat adeo vtile et licitum: cui nō possit aliqua pnicies irro-
gari. Ingeniola etiā nostra ad acumen nō pueniunt veritatis. nisi lima alterius
prauitatis plurimū fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate opis nos redarguen-
dos estimat. ad certamē illius confidēter accedimus. Sciat tñ hocipsum opus
nouum esse simul et antiquū. breue pariter et plixum. antiquum certe materia et
auctoritate: nouū vero ptiuꝫ compilatōne earūq3 aggregatōne. breue ppter plu-
rimorum auctoruꝫ in breuem pstrictōem. longum nihilominus ppter immen-
sam materie multitudinē ꝛ maleficaꝝ imperscrutabilē maliciam. Nec hoc dici-
mus ceteroꝝ auctoruꝫ scriptis presumptuose derogando nostrūq3 opus iactan-
ter et inaniter extollendo. cum ex nostro ingenio pauca ꝛ quasi nulla sint addita
Unū nō nr̄m opus: sed illoꝝ potius censet quoꝝ ex dictis fere sunt singula cōtex-
ta. Qua sil' ex causa nec poemata condere nec sublimes theorias cepim⁹ extēde-
re: sed excerptoꝝ more pcedendo: Ad honorē summe trinitatis ꝛ indiuidue vni
tatis. sup tres ptes principales. originē. pgressum et finem. Maleficaꝝ malleuꝫ
tractatū nuncupando aggredimur. recollectōnem opis socio. executōnem vero
his quibus iudicium durissimū imminet. eo q in vindictam maloꝝ: laudē vero
bonoꝝ ꝯstituti cernūtur a deo. cui omīs honor ꝛ gloria in secula scloꝝ Amen.

Uper bullam ergo Innocē-
tij octaui aduersus heresim
maleficarum nouissime emana-
tam questiões quadraginta-
octo discutiende: tria principaliter hñt
declarare. Primo originē. scđo progres-
sum. tercio finale remediū. Originem q
ad multiplicatōem. pgressum quo ad ope
rum executōem. finale remediū quo ad
illius heresis exterminium. Prima pars
sup tria que ad maleficialē effectū ocur-
runt. vt sunt demon. maleficus et diui-
na pmissio. continet in numero questio-
nes decem et octo. quarum quattuor su-
per potentiā demonis relique sup eorum
opera. Est autē prima et totius opis in-
troductoria. An asserere maleficas esse
ita censetur catholicū q eius oppositum
ptinaciter defendere omino sit hereticū.
Scđa an catholicū sit asserere. q ad effe
ctum maleficialē. semp habeat demō cū
malefico cōcurrere. vel qđ alterum sine
adminiculo altrius talē effectū possit p
ducere. Tercia an catholicū sit asserere:
q huiusmodi effectus p incubos et succu
bos demones sic pcurātur. q etiā veri ho
mines in multiplicatōem et originē ma
leficorum p tales demones pcreantur. Quar
ta questio. an catholicum sit asserere q a-
ctus incuborum et succuborum demonū tantū-
modo infimis spiritibus cōueniat. Quin
ta an quoqz modo possit catholice cense-
ri. q origo et multiplicatō maleficorum ope
rum ex influentijs pcedat corporū cele-
stium. absqz adminiculo demonū. Seu
a substātijs sepatis vt sunt motores or-
bium celestiū. Seu etiā a malicia hoīm
cōcurrente ad voces et verba quacunqz
virtute stellarum. Sexta quo ad maleficos
cū demonibus ocurrētes. Cur mulieres
amplius inueniuntur hac heresi infecte
qz viri. Cuiusmodi etiā mulieres p cete
ris sunt inuolute declaratur p quinqz se
quētes questiones. Septima an male-
fice virtute demonum mentes hoīm ad
odiū vel amorē inordinatū incitare vale
ant. et de mō pponendi hmōi materiam
in sermonibus ad pplm. Octaua an gene-
ratiuam potentiam seu actū venereū im-
pedire et maleficiare pnt. cum quadā inci
dentali questione. cur interdū actus ille
impeditur respectu vnius et nō respectu al
terius psone. Nona an prestigiosa illusi-
one mēbra virilia quasi sint a corpibus
euulsa auferre solent. cū certis alijs an-
nexis difficultatibus. Decima an hoīes in
bestiales formas possint trāsmutare. cū
incidentali alia difficultate. Undecima
de obstetricibus maleficis oceptus in vte
ro et extra diuersimode interimētes. Du
odecima sup pmissionē diuinam que ad
demonē et maleficā habet cōcurrere. An
diuinā pmissionē in his opibus malefica-
rum cōmendare ita sit catholicū q eius
oppositū scz illā redarguere omnino sit
hereticū. Tredecima etiā incidētalis su-
per duas diuinas pmissiones. circa casū
diaboli et primorum parentū. ex quibus cūcta
maleficorum opa iuste pmittūtur. Quar-
tadecima an pmissis nō obstantibus pcca
maleficorum grauiora sint peccatis malorum
angelorum et priorum parentū. et est tota ma
teria pdicabilis. cū declaratōe q grauissi
mas mererētur penas etiā in pnti vltra
oēs flagitiosos mūdi. Quintadecima
an pter peccata maleficorum innoxij sepe
maleficiātur. Sextadecima. an heresis
maleficarum oēs alias supstitōis species ex
cedat. Decimaseptima ē declaratiua qr-
tedecime grauitatē crimīs in maleficis
ad peccata quecūqz demonū compando.
Decimaoctaua otra quinqz argumenta
laicorum. q deus nō pmittat tantā ptātem
diabolo et maleficis et in hac materia cō
iungitur finis suo pncipio. dum hec vl-
tima questio annectitur prime.

Ecūda ps opis otinet sedecim
capitula sub duabus questionibus
quarum vna in pncipio et altera in
fine ponitur. et prima sup remedia pre-
seruatiua. altera sup remedia maleficia
āmouētia. capitula aūt intermedia mo-
dum pcedendi maleficorum in maleficijs
inferēdis ptractant. Prima questio. An
quis possit p bonos angelos ita bnficiari

q̄ a maleficis et demonibꝰ nō possit ma leficiari. Capitulū primū de diuersꝭ me diis quibus demones ad augmentū il lius perfidie alliciunt ꝑ maleficas inno/ xios et honestas puellas. Secundum capitulum de modo sacrilege ꝓfessionis earum. cum declaratiōe omagii prestā/ di dyabolo. Tertium sup modū quo de loco ad locum corꝑaliter transferuntur Quartum de modo quo se incubis de/ monibꝰ subiiciunt. in quo etiam tracta tur qualiter ex his multiplicantur. ⁊ an semꝑ cum decisione seminis incubꝰ ma leficam aggreditur. et an potius vno tē pore q̄z altero ⁊ similiter de loco. ⁊ an vi sibiliter illas spurcitias agitāt cum ma iori vel minori venerea delectatione. et an incubi tantūmodo mulieres ex earū spurciciis ꝓcreatas aggrediunꝭ. Quin/ tum capitulum de modo generali quo ꝑ sacramenta ecclesie sua maleficia exer cent. et de sex modis quibus omnibus creaturis corꝑalibus. demptis corꝑibꝰ celestibus veras infirmitates licet non veras sanitates virtute naturali inferre possunt. Sextum de modo quo vim ge neratiuam impedire solent. Septimū de modo quo mēbra virilia auferre so/ lent. quia ea que in prima ꝑte tacta sūt super potentiam faciendi. iam ꝑ modos operandi declarantur. vnde nō est eadē vtrobiq̄z materia. Octauum de modo quo homines in bestiales formas trans mutant. Nonum de modo quo demo/ nes intra corpora sine lesione existunt quando prestigiosas oꝑantur transmu tatiōes. Decimum de modo quo demo nes substantialiter ꝑ maleficarum oꝑa tiones homines inhabitāt. Undecimū de modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. hoc tamen in generali tractatur. In speciali vero sequenti du/ odecimo capitulo quo grauiores infir/ mitates inferunt. Tertiumdecimū sup modum quo malefice obstetrices ꝓ oī/ bus aliis maiora damna inferūt infan/ tes aut interimendo. aut demonibꝰ of/ ferendo. Quartūdecimū sup modum quo iumentis varia nocumēta inferūt Quintumdecimū sup modū quo grā/ dines et tēpestates concitare ac fulgu/ ra fulminare solent. Sedecimum sup tres modos quo viri repiunꝭ maleficiis infecti et nō mulieres. Et primo de ma leficis sagittariis. Secundo de incanta toribꝰ qui ꝑ carmina sacrilega arma lesi ua contra quecunq̄z nocumenta incan/ tare sciunt et hoc ꝑ verba. Tertio qui ꝑ breuia scripta.

Ed quo ad remedia maleficia amouentia: quod est secundū principale huius secunde partꝭ Primo ponitur questio. Utrum sit lici tum maleficia ꝑ alia maleficia aut ꝑ illi cita tollere. Et habet capitula nouem. Primum sup remedium ecclesiasticū contra incubos et succubos demones. Secundū super remedia cōtra vim ge/ neratiuam maleficiatā. Tertium super remedia contra maleficiatos sup amo/ rem vel odium inordinatū. Quartum super remedia vbi prestigiosa arte mē/ bra virilia auferuntur. et vbi homines in bestiales formas transmutanꝭ. Qui tum super remedia contra obsessos ex maleficio. Sextū super remedia cōtra quascuuq̄z infirmitates a maleficis illa tas. et hoc ꝑ licitos exorcismos. Septi/ mum super remedia contra grandines et fulmina. ac etiam sup iumenta male/ ficiata. Octauum super remedia quedā occulta contra quasdam occultas demo num infestationes. Nonū sup remedia pro illis qui se demonibus intuitu ali/ cuius cōmodi temporalis totaliter deuo uissent.

Ertia pars oꝑis super reme/ dia vltima non tam cōtra ea rum opera q̄z personas male/ ficaꝝ super ipsorum extermi/ nium continet tres partes principales scilicet modum inchoādi processum iu/ dicii. et modum continuandi. et modū sententiandi puniendi et plectendi q̄sti ones. Et prima pars continet questio/ nes quinq̄z. Secunda duodecim. Ter/

cia viginti. Et prima et omniũ sequen-
tium questionũ introductoria est. Ultr
malefice et earum fautores receptato-
res et defensores ita subijciunt tam ec-
clesiastico q̃ʒ ciuili iudicio: quod ab earũ in-
quisitione valeant heretice prauitatis i-
quisitores esse exonerati. Demũ super
modum inchoandi processum. Prima
questio. Quis sit modus cõpetẽs iudi-
ci ad inchoandum processum fidei contra
maleficas. Secunda questio de nume
ro testium. Tertia quotiens possint exa
minari. Quarta de conditione testium
Quinta an inimici capitales ad testifi-
candum admittuntur. Super secun-
dam partem. qualiter processus talis
est continuandus est questio sexta. Et
primo qualiter testes sunt citandi et in
terrogandi. Secundo qualiter interro
gatoria generalia pro primo actu male-
ficis proponuntur. Tertio qualiter inter-
rogatoria particularia. Questiõe septi-
ma varia dubia super responsiones ne-
gatiuas maleficarum declarantur. et quãdo
potest incarcerari. quando etiam pro ma-
nifeste deprehensa in heresi maleficaruʒ
sit habenda. et est actus secundꝰ. Que-
stio octaua quomodo sit capienda et in
carceranda. erit actus tertius. Nona q̃-
stio. An deponentiũ nomina sint ei post
captionem manifestanda. actus quartꝰ
Decima. qualiter defensiones sunt cõ-
cedende cum deputatiõe aduocati. actꝰ
quintus. Undecima quid faciet aduo-
catus cum sibi testium nomina nõ pu-
blicãtur. actus sextus. Duodecima ma
gis declaratiua quomodo sit capitalis
inimicicia inter delatam et testes inue-
stiganda. et est actus septimus iudicis.
Tredecima quid faciet iudex vbi dela-
tus vult eum recusare. actus octauus.
Quartadecima de hijs que iudex habet
aduertere ante locum carceris et tortu
re. et quod non sit facilis ad exponendũ ma
leficam tormentis propter maleficium ta
citurnitatis actus nonus. Quintadeci
ma de modo sententiandi delatam ad q̃
stiones. et qualiter prima die sit questi-
onãda. Sedecima quomodo questiões
sunt continuande. Et de signis ex qui-
bus malefica cognoscitur. et quomodo
sunt abradende. Et de varijs cautelis
super maleficium taciturnitatis. et est
actus vndecimus iudicis. Decima se-
ptima de tempore et de secundo modo
interrogandi. et de cautelis extremis a
iudice obseruandis.

Uper modos vero sententiã
di viginti in numero est pri
ma questio. An super examẽ
et iudicium candentis ferri
vbi ad illud appellant possint sententia
ri. Secunda de his que generaliter iu-
dex debet obseruare tam circa senten-
tias interlocutorias q̃ʒ diffinitiuas. Ter
tia Quot modis iudex potest delatum
habere suspectum et super quibus suspi
tionibus potest ferre sentẽtiam. Quar
ta Quomodo sit sententia ferenda sup
personam delatam. sed imunem totali-
ter. Quinta. qualiter sit ferenda sup de
latam et diffamatam generaliter. Se-
xta. qualiter super delatam. diffamatam
questionibus tamen et tormentis expo
nendaʒ aliqualiter. Septima. qualiter
sup suspectã de illa heresi leuiter. Octa-
ua Qualiter super suspectam vehemen-
ter. Nona. qualiter super suspectam vio
lenter. Decima Qualiter est ferẽda su-
per diffamatam et suspectam insimul et
cõmuniter. Undecima Qualiter super
confessam illam heresim sed non rela-
psam et penitentem. Duodecima quali
ter super confessam heresim et peniten-
tem sed relapsam probabiliter. Trede-
cima Qualiter super confessam et impe
nitentem. sed non relapsam realiter.
Quartadecima. qualiter super confes-
sam heresim et impenitentem atq; rela
psam certitudinaliter. Quintadecima.
Qualiter super non confessam. sed cõ-
uictam de heresi legittimis testibus et
alias iudicialiter. Sedecima. qualiter
super cõuictam sed fugitiuam vel se ab-
sentantem cõtumaciter. Decimasepti-

ma Qualiter ſuper delatam ab alia ma
lefica incinerata. ſed non cōfeſſam. De-
cimaoctaua Qualiter ſuper delataꝫ nō
maleficia inferentem ſed tollētem. De
cimanona. qualiter ſupꝫ ſagittarios ma-
leficos. armorum incantatores. ⁊ quoſ-
cunqꝫ nigromāticos. Uiceſima ſupꝫ ob-
ſtetrices maleficas omnes alias in ma
leficijs excedentes Concludendo de re
medio appellationis vbi delata quecun
qꝫ ad illud confugeret. quid iudici eccle-
ſiaſtico ſeu ciuili ſit faciendum.

Utrum asserere maleficos esse sit a deo catholicum ꝙ eius oppositū pertinacit' defendere oīno sit hereticum. Et arguitur ꝙ non sit catholicum quicꝗ de his asserere .xxvi.q.v. epi. Qui credit posse fieri aliquā creaturam aut in melius deterius ue transmutari. aut in aliam speciem vel similitudinem transformari ꝗ ab ipso omniū creatore: pagano et infideli deterior. Talia autē cū referunt' fieri a maleficis: ideo talia asserere non est catholicum sed hereticum. Preterea nullus effectus maleficialis est in mundo. Probat'. Quia si esset operatione demonū fieret. Sed asserere ꝙ demones possint corporales trāsmutatiōes aut impedire aut efficere nō videtur catholicū. quia sic perimere possent totum mūdū. Preterea omnis alteratio corporalis puta circa infirmitates aut sanitates procurandas reducit' in motum localem. patet ex .vij. phisicoꝝ q̄rū primus est motus celi. Sed demones motū celi variare non possunt. Dionisius in epistola ad policarpū. q2 hoc soli' dei est. ergo videtur ꝙ nullam transmutationem ad minus veram in corporibus causare possunt. et ꝙ necesse sit huiusmodi transmutationes in aliquam causam occultam reducere. Preterea sicut opus dei est fortius ꝗ opus diaboli. ita et eius factura. Sed maleficiū si esset ī mundo esset vtiqꝫ opus diaboli cōtra facturā dei. ergo sicut illicitum est asserere facturam supsticiosam diaboli excedere opus dei. ita illicitū est credere vt creature et opa dei in hominibꝫ et iumētis valeant vitiari ex opibus diaboli. Preterea id q̄d subiacet virtuti corporali non habet virtutem imprimendi in corpora Sed demones subdunt' virtutibꝫ stellarum q̄d patet ex eo ꝙ certi incantatores constellationes determinatas ad inuocādum demones obseruant. ergo nō habent virtutem imprimendi aliquid ī corpora. et sic multominus malefice. Itē demones non opantur nisi p artē. Sed ars non potest dare veram formā. Unde in c. de mineris dicit' Sciant auctores alchimie species transmutari non posse Ergo et demones p artem opantes veras qualitates sanitatis aut infirmitatꝫ inducere nō possunt. Sed si vere sunt habent aliquā aliam causam occultam absqꝫ ope demonū et maleficoꝝ. Sed contra in decretꝫ .xxxiij.q.i. Si p sortiari as atqꝫ maleficas artes nō nunꝗ occulto iusto dei iudicio pmittente ⁊ diabolo pparante ⁊c. loquit' de impedimēto maleficiali quo ad actus coniugales tria cōcurrere. scꝫ maleficam. diabolum et dei pmissionem Preterea fortius agere potest in id q̄d est minus forte. Sed virt' demonis est fortior virtute corporali Iob xl. Non est potestas sup terram q̄ ei valeat comparari q̄ creatus est vt neminē timeret. Responsio. Hic impugnandi sunt tres errores hereticales quibus reprobatis veritas patebit. Nam quidam iuxta doctrinā sancti tho. in .iiij. di. xxxiiij vbi tractat de impedimento maleficiali conati sunt asserere maleficiū nihil esse in mundo nisi in opinione hominum q̄ naturales effectus quoꝝ cause sunt occulte maleficijs imputabāt. Alij q̄ maleficos ꝯcedūt sed ad maleficiales effect' illos tantūmodo imaginarie et fantastice concurrere asserunt. Tertij q̄ effect' maleficiales oīno dicūt esse fantasticos et imaginarios. licꝫ demon cū malefica realiter concurrat. Horū errores sic declarant' et reprobant'. Nā primi oīno de heresi notant' p doctores in quarto p̄fata di. precipue p sanctū Tho. in .iij. ar. et in corpe. q. dicens illam opinionem esse oīno cōtra auctoritates sanctoꝝ et ꝓcedere ex radice infidelitatis. Quia vbi auctoritas scripture sacre dicit ꝙ demones habent potestatem supra corporalia et supra imaginationem hominū qn̄ a deo permittunt'. vt ex multis scripture sacre passibus notatur. Ideo illi qui dicunt maleficium nihil esse in mūdo nisi in estimatione hominū. Etiam non

Job 40

credunt esse demones nisi in estimatione vulgi tm̄ vt terrores quos homo sibiipsi facit ex sua estimatiõe imputet demoni. Et q etiam ex imaginatione vehementi alique figure apparent in sensu tales quales homo cogitat q et tunc credunt demones videri dicamus vel etiam malefici. Et qm̄ hec vera fides repudiat p quam angelos de celo cecidisse et demones esse credimus. Ideo et fatemur ipsos ex subtilitate sue nature multa posse que nos non possumus. Et illi qui eos ad talia facienda inducunt malefici vocantur. Hec ibi. Quia vero infidelitas in baptizato heresis nominatur ideo tales de heresi reprehendunt. Alij duo errores demones et eorum naturalem potentiam non negantes sed inter se q ad effectum maleficialẽ et ipsam maleficam dissidentes inquantũ vnus cõcedit maleficam realiter coopari ad effectũ non tamen verum sed fantasticum. Alter vero p contrariũ effectum realem in lesso concedens sed maleficã fantastice putat coopari. Fundamentũ erroris ex duobus passibus cano. qui habetur. xxvi. q. v. epi. sumpserunt Ubi primo reprehẽdunt mulieres que credunt se cum diana vel herodiana nocturnis horis equitare. Inspiciat ibi canon. Et quia sepe fantastice et imaginarie talia solũmodo fiunt. ideo et illi errãtes de omnibus alijs effectibus ita fieri iudicant. Secundo Quia ibi continet q qui credit vel asserit posse fieri aliquã creaturã aut i melius deteriusue imutari aut transformari in aliam speciem vel similitudinẽ q̃m a deo omniũ creatore. infidelis est et pagano deterior Unde pter hoc qd ibi dicitur Deteriusue immutari dicunt illũ effectũ non esse realẽ in maleficiato sed tantũmodo fantasticũ. Sed q hi errores heresim sapiant et contra sanum intellectũ canonis militãt: ostẽdit primo tam p legẽ diuinã q etiã ecclesiasticam et ciuilẽ. et hoc in generali. demũ in speciali verba canonis exprimendo. licet et in sequenti questione clarius hoc deducetur. Nam lex diuina in plerisq locis precipit maleficas non solũ esse vitandas sed etiam occidẽdas. cuiusmodi penas non imponeret si non veraciter et ad reales effectus et lesiones cũ demõibus concurrerẽt. Mors enĩ corpalis nõ infligitur sine corpali et graui peccato licet aliud d morte anĩe que ex fantastica illusione seu etiam tentatione oriri põt Hec est sentencia sancti tho. in scdo di. vij. in questiõe An vti auxilio demonum sit malũ Nã deutro. xviij. precipit omẽs maleficos et incãtatores interfici. Leuitici etiã. xix. dicit. Anĩa que declinauerit ad magos et ad ariolos et fornicata fuerit in eis ponã faciẽ meã cõtra eã et interficiã eam de medio ppli mei. Et iterum xx. Uir vel mulier in quibus phitonicus vel diuinus spũs fuerit moriat lapidibus obruẽt eos. Et dicunt phitones i quibus demõ opat miros effectus. Preterea hec sunt q pter hoc petm̄ ochozias infirmus mortuus fuit. iiij. Reg. i. et saul. i. par. x. Diuinorum deniq eloquiorũ tractatores quid aliud in eorum scriptis sup. ij. di. vij. et viij. tradiderũt de potestate demonũ et magicis artibus eorũ scripta inspiciant cuiuscũq doctoris sup secundũ librum sententiarũ. et inueniet nullo discrepante magos et maleficos vtute demonũ pmittente deo miros effectus nõ fantasticos posse pducere. Taceo de varijs alijs locis in q̃bus sanctus Tho. diffuse de huiusmodi opibus ptractat vt in summa ↄtra genti. li. iij. c. i. et. ij. in. prima pte. q. c. xiiij. ar. iiij. Et in secunda secunde. q. lxxxij. et lxxxiij. Inspiciant deniq postillatores et glosatores de magis pharaonis Exo. vij. Inspiciant et dicta augustini. xviij. de ci. dei. c. xvij. Et in secundo de doc. christiana. Silr aliorum doctorum quibus oĩbus ↄdicere valde absurdũ est nec a vitio heresis excusari potest imo in iure hereticus censet quicunq errat in expositione sacre scripture. xxiiij. q. i. heresis. Et quicunq aliter sentit de his que fidẽ cõcernũt q romana tenet ecclesia. e. c. et. Hec est fides. Et deniq

contra sanum intellectū canonis mili-
tant ostendit per legem ecclesiasticam.
Nam et canonū doctores sup. c. Si per
sortiarias et maleficas artes. xxxiij. q. i.
et extra de frigidis et maleficiatis. q̄d ali
ud pretendūt nisi de maleficiali impedi
mento circa actus cōiugales declarare
quō dirimit contractū aut contrahen-
dū matrimoniū. Dicūt eni sicut et tho.
in. iiij. vbi supra q si maleficiū superueni-
at mt̄imonio an̄ carnalē copulā. tūc si ē
ppetuū impedit et dirimit matrimoniū
contractū. cuiusmodi sententia nō daret
sup illusoriū et fantasticū effectū vt de
se patet. Videat hostiensis i summa co
piosa. siLr Gotfridus et Raymundus q̄
etiā nullibi legunt difficultasse An talis
effectus posset cēseri imaginari⁹ et non
realis. sed hoc tanq̄ p se notū relinque-
bāt. Et quō posset cēseri ppetuus vel tē
poralis declarāt si post trienniū duraret
nec dubitabāt an imaginarie p malefi-
cam seu illusorie intromitteret. Sed q
vere et realiter potest talis defectus p-
curari virtute demonis pp̄ter pactū cū
eo initū. vel etiā p ipsum demonē absq̄
malefica. licet hoc rarissime fiat in eccle
sia vbi sacramētū matrimonij merito-
riū existit. sed q inter infideles hoc con-
tingat hoc est q2 iusto titulo illos possi-
dere se cernit vt petrus de palude i suo
q̄rto recitat de sponso q̄ desponsauerat
ydolū et nihilomin⁹ contraxerat cum q̄
dam iuuēcula quā tn̄ ɔgnoscere nō po-
tuit pp̄ter diabolū qui semp se in corpe
assumpto interposuerat. cum tn̄ in ec-
clesia diabolus conat poti⁹ p maleficas
pp̄ter suū lucrū in pditionē aīarū tales ef
fectus intromittere. et qualiter hoc fa-
cere potest et quib9 medijs inferius de-
clarabit. vbi de septē modis nocendi ho
minib9 p consimiles effectus tractabit
Ex alijs etiā questionib9 q̄s theologi et
canoniste circa hāc materiā mouēt hoc
idē patet. discutientes quō possit tolli
et an licitū sit p aliud maleficiū tollere
et quid si malefica mortua sit p quā ma

leficiū est immissum. De quo casu got-
fridus in sua summa mentionē facit. de
quibus in questionibus tertie partis pa
tebit. Cur deniq̄ tam diligenter cano-
niste varias penas pmulgassent distin-
guendo de occulto et manifesto peccato
maleficorū seu potius diuinatorū cū no
xia supsticio varias habeat species vt si
notorium sit eukaristia denegetur Si
occultū penitentia. xl. dierum d̄ con. di.
ij. pro dilectione. Item si clericus q de
ponendus et in monasterio detruden-
dus. Si laycus excōmunicandus. xxvi
q. v. Non oportet. Item q tales infa-
mes debeant censeri et q̄ ad eos concur
runt imo nec ad accusationē debent ad
mitti. ij. q. viij. quisquis nec. Sed et per
legem ciuilem hoc idem ostenditur. Nā
Azon in summa super. ix. libro Codicis
Rubrica de maleficis. post l. corneliā de
siccarijs et homicidijs dicit. Sciendum
q om̄es illi quos vulgus maleficos vo
cat et etiam illi qui artem diuinandi sci
unt patiunt capitalem penam. vt l. ne-
mo. C. de maleficis. Item inferunt pe-
nam. l. culpa. l. nullus. Hec enim leges
his verbis vtuntur Nemini pmittitur
diuinare alioquin suppliciū capitis gla
dio vltore feret prostrat⁹ et subdit. Sūt
et alij qui arte magica vite innocentum
insidiantur aīos mulierū ad libidinem
flectūt. et hi bestijs obijciunt vt e. C.
l. multi. Decernunt etiam leges q ad
eorum accusationem quilibet admitta-
tur sicut et cano. in. c. in fauorem fidei.
li. vi. de here. Vn̄ subdit ibidē. Ad hanc
accusationem quilibet admittitur qua-
si in crimine lese maiestatis. Ipsam enī
prope modum pulsant maiestatem di-
uinam. Item q questionibus ad inter
rogandum subijciantur subdit. Et qui-
libet nulla dignitate obstante questioni
subijcitur et qui conuincitur vel si dete-
gat facinus suum sit eculeo deditus. vn
gulisq̄ sulcantibus latera perferat pe-
nas dignas suo facinori vt eodem codi-
ce. lege. si ex. &c. Nota q olim duplici

pena talis plectebant. capitis et vngul ad dilacerationē corporis seu ad deuoran dum bestijs obijciendo. Jam aūt cremā tur forte ꝓpter femineū sexus. Item ꝓ hibent participationem Unde subdit. sed nec ꝑmittantur tales ad limen alte- rius accedere alioquin concremātur bo na. nec aliquis debet eos suscipere vel cō sulere. alioquin deportantur in insulā ⁊ omnia bona publicantur. Hic notat pe na exilij cum amissione omniū bonorū qui tales consulunt aut suscipiūt. Has penas vbi predicatores populis et recto ribus terrarum publicant. plus aduer- sus maleficas q̄ ex alijs scripturarum alle gationibus inardescunt. Preterea et ꝑ le ges commendant qui eorum malefici- is obstant. Un̄ vbi supra. l. eorum. Alij autem qui faciunt id ne labores hominū ventorum grandinisq̄ lapidatione ster- nuntur. non pena sed premio digni sūt. Qualiter autem sit licitum talia impe- dire inferius patebit vt prius tactum ē Omnia autem hec negare aut friuole il lis resistere quomodo potest scrupulo heretice prauitatis carere. Judicet vnus quisq̄ nisi fortassis eum ignorantia ex- cusabit. sed cuiusmodi ignorantia excu- sat statim inferius patebit Concluden- do ex omnibus premissis catholicam et verissimam assertionem q̄ malefici sunt qui demonū auxilio ꝓpter pactum cum eis initum maleficiales reales effectus ꝑmittente deo ꝓcurare possunt non ex- cludendo quin et prestigiosos effectus et fantasticos etiam ꝑ media prestigio- sa ꝓducere valeant. Sed q̄r presens spe culatio super maleficiales effectus ver- satur qui plurimum ab alijs differunt. ideo per hoc nihil ad ꝓpositum. cum ta- les potius sortilegi vel incantatores di- cunt q̄ malefici. Demum quia funda- mentū sui erroris capiunt ex verbis ca- nonis precipue duo vltimi errores nō loquendo de primo qui seipsum conde- mnat dum nimiū ꝯtra veritatē scriptu re exorbitat. Ideo ad sanum intellectū canonis est procedendū. et primo ꝯtra

primū errorē dicentis mediū esse fan- tasticum sed extrema esse realia. Ubi no tandum q̄ dum quatuordecim sunt spe- cies capitales in genere supstitionis q̄s recitare causa breuitatis nō expedit Tū quia clare recitantur ab Ysi. viij. ethi. et secunda secunde ꝑ sanctū Tho. q. xcij Tum etiam quia inferius vbi de graui tate huius heresis tractabit de ipsis mē tio erit. et hoc questione vltima hui⁹ pri me partis. Et species sub q̄ huiusmodi mulieres continent vocat species phito num in quibus demō vel loquit vel mira operatur. Et est sepius prima in ordine. Species aūt sub qua malefici continē- tur vocatur species maleficorum. Et quia inter se plurimū distant. nec oportet q̄ qui in vna specie laborat q̄ etiā sub alijs comprehendat. Ideo sicut canon de il- lis mulierculis mentionē facit ⁊ nō de maleficis. ita false canonē interpretat q̄ huiusmodi imaginarias deductōes cor porum ad totum genus supstitionis et omnes species eius reducere velint vt sic ille mulieres imaginate solum ita ⁊ omnes malefice transferant. et pampli us canonē falsificat q̄ ex illo arguere vel let maleficā solūmodo imagiarie ad ef- fectum maleficialē egritudinis vel mor bi concurrere. Preterea tales sic erran tes pampli⁹ reprehendunt dū extrema ꝯcedūt realia. scz demonē opantē ⁊ effe ctū morbi realē. mediū aūt instrumēti scz psonā maleficā dicūt fantastice ꝯcur rere cū tn̄ mediū sup naturā pticipat ex tremorum. Nec valet si dicat q̄ etiā fanta sia sit q̄d reale q̄r sic fantasia vt talis nil pt efficere nec ꝯcurrere ad demōis opa tionē nisi ꝑ pactū initū cū demōe. in q̄ pacto malefica se totā obtulit ⁊ astrixit diabolo vere ⁊ realit ⁊ nō fātastice ⁊ ima ginarie solū. ita et oportet q̄ coopet dia bolo vere ⁊ corpaliter. Nā et ad hoc sunt oīa maleficorum opa vbi sp aut ꝑ pactum aut ꝑ visum. aut ꝑ locutionē seu ꝑ alic⁹ maleficij istrumēti repositi sub limīe do- mus opatiōe sua maleficia exercēt. put in seqnti q̄stiōe ptēbit. Pretea si q̄s ver

ba cano. diligenter inspiciet cõsiderabit
quattuor que predicatores et sacerdotes
p ecclesias sibi cõmissas oi cum instan-
tia pplo predicare debet. scz q extra vnũ
deum nemo arbitretur aliquid esse nu-
minis vel diuinitatis. Secundo q cũ
dyana vel herodiade equitare est cũ dia-
bolo qui se ita fingit et nominat trãsme
are. Tertio q talis equitatura fit tunc
fantastice. qñ diabolus mẽtem p infide
litatem sibi subiectam agitat taliter vt
ea que solo spiritu fiant corporaliter fieri
creduntur. Quarto q tali domine habe
ant in omnib⁹ obedire. Vñ ad malefici
ales actus hec verba extendere est absur
dum. cum sint diuerse species. An autẽ
malefici etiã localiter trãsferant in sua
specie supstitionis vel solum imaginarie
sicut phitones. tractabitur de illo in ca-
pitulis secunde partis capitulo tertio q
vtroqz modo. Et sic secundus error
cum primo eliditur quo ad fundamen-
tum et sanum intellectũ canonis. Ter-
ti⁹ insup qui ex verbis canonis effectuz
maleficialẽ asserit fantasticum ex vbis
canonis etiã elidit. Nam in eo q dicit
qui credit posse fieri aliquã creaturam
aut in meli⁹ deteriusue trãsmutari aut
in aliã speciem vel similitudinẽ transfor
mari q̃z ab ipso oĩm creatore rc. infideli
deterior est. Hee tres ptes si nude itelli
gant sunt cõtra pcessum scripture et de-
terminationẽ doctor. Nã posse fieri ali-
quas creaturas a maleficis vtpote vera
aĩalia impfecta. inspiciatur sequẽs canõ
Nec mirũ post allegatũ canon. epi. quid
Augustinus determinat de magis pha-
raonis qui virgas in serpentes verterũt
inspiciat glosa super illud Exo. vij. Vo-
cauit pharao sapientes Inspiciat et alia
glosa strabi. q demones discurrunt per
mundum qñ p incantationẽ malefici p
eos aliqd efficere conant et colligũt di-
uersa semina. et ex eor adaptatiõe pñt
prorumpere diuerse species. Inspiciat
et albertus in de animalib⁹. Inspiciat et
sanctus Tho. i. p. q. c. xiiij. ar. iiij. Quor
dicta breuitatis causa obmittunt. So-
lum hoc supest vt intelligatur ibi fieri p
creari. Scdm etiã q in melius deteri-
usue valeat transmutari intelligat solũ
modo a deo autoritatiue et ad correctio
nẽ seu etiã punitionẽ. sepius tñ ista mi
nisterio demonũ exercent. Et sicut de p
mo dicit. Dñs pcutit et ipse medet. et
ego occidam et ego viuere faciam. Ita
de secundo dicit immissionẽ p angelos
malos vt supra tactuz est. In pfato de-
niqz ca. nec mirũ. inspiciant verba augu
stini q dicunt malefici et cuiusmodi eor
opationes qñ hoibus interdũ non solũ
infirmitates sed etiã mortem inferunt
Tertiũ etiaz sane intelligere expedit cũ
moderni malefici sepius ope demonuz
transformant in lupos et alias bestias.
Sed canon loquit de reali trãsformati
one et essentiali. et non de prestigiosa q
sepius fit. De qua etiam Aug⁹. xviij. de
ci. dei. c. xvij. multa refert vt d famosissi
ma maga circes. et de socijs dyomedis
et de patre pstancij. De qua materia in
capitulis secunde partis patebit. Et an
semp sunt pñtes vel absentes malefici
et an illam formã diabolus assumat vel
ipse hõ p se videat tal. caplo. vi. et vij.

Sed qz secunda ps questiõis di
cit q his oppositũ asserere pti-
naciter sit hereticuz Queritur.
an tales debeant haberi tanq̃z manifeste
deprehẽsi in heretica prauitate. vel solũ
vt de heresi vehementer suspecti. Et vi-
detur q primo mõ. Nam Bern. in glo.
ordinaria in c. ad abolendã. §. pñti. et d.
deprehẽsi. extra de here. Pñti nihilomi
nus ordinatione sancimus vt quicũqz
manifeste fuerint in heresi deprehẽsi rc
declarat q tribus modis qs cẽsetur ma
nifeste deprehẽsus. facti videlicz euiden
tia. puta qz publice pdicat heresim vel le
gittima pbatione p testes. vel ex sua cõ-
fessiõe. Et qz tales publice predicãt seu
temere ꝯ pfata oĩa se opponũt asserẽtes
maleficas nõ eẽ. aut q nullo mõ valeãt
hoib⁹ nocere. iõ tanq̃z mãifeste dephẽsi i
tali prauitate sub hac distinctione cõti-
nent. Ad eundez etiã sensum est eiusdẽ

Bernhardi glo. in c. excõmunicamus se
cũdo super verbo deprehensi publice. Ad
idem etiam facit c. super quibusdam ex-
tra ð ver. signi. Inspiciat ibidem lector
c. et reperiet veritatem. Sed contra. q2
hoc nimis durũ videt̃ Tũ ꝓpter penam
annexam que notat̃ in c. ad abolendam.
§. pñti extra de here. vbi in clerico ponit̃
degradatio. et ꝙ seculari relinquat̃ arbi
trio ptãt; seculari; aĩaduersiõe debita pu
niendus. Tum etiam ꝓpter ignorantiã
et multitudinẽ eorum que culpabilis ĩ
tali errore cernitur. Et ex multitudine
tali rigor iusticie est tempandus. di. xl.
vt constitueretur. Responsio. Cum no-
stra sit intẽtio potius a vitio heresis hu
iusmodi predicatores pro posse excusare
ꝙ̃ incusare cũ vt dicit̃ extra ð presump.
c. lr̃as. §. quo circa mandamus. q̃tenus
cum ꝓpter solam suspitionez quamuis
vehementem nolumus illum de tã gra-
ui crimine condemnari ₇c̃. vbi glo. sup
vb. condẽnari. Procedi potest contra ta-
lem sic vehementer suspectũ sed non de
bet ꝓpterea condẽnari. nisi assit vt ibidẽ
declaratur violenta suspitio. Attamẽ q2
suspitionem excludere non possumus.
et hoc ꝓpter friuolas eoꝝ assertiones cõ
tra fidei veritatem. Et cum hoc triplex
sit suspitio. leuis. vehemens. ₇ violenta
de quibus in c. accusatus. et c. cum con-
tumacia. li. vi. de here. et pnotata per ar-
chidiaconũ et Io. andree sup c. accusa-
tus et verbo vehemens. et de presump.
c. litteras. De violenta etiam loquit̃ ca-
non di. xxxiiij. quorundã. Ideo queren
dum cuiusmodi suspitioni talis predi-
cans subiacet. Et quidem cum talia do
gmatiçantes non equaliter se ad huius
modi errores habere noscunt̃. eo ꝙ ali-
qui ex simplici ignorantia iuris diuini.
aliqui etiam sufficienter informati ad-
huc fluctuant facillando et plene assen-
tire nolunt/et cum error in mente here
ticum non faciat nisi assit ptinacia volũ
tatis. oportet etiam dicere ꝙ ad suspici-
onem sup cri mẽ heresis non se equalit̃
habeant Attñ quia p ignorantiã putant
se posse euadere. Aduertant paululum
ꝙ̃ grauiter peccant qui ex hmõi ignorã-
tia delinquunt. Nam licet multiplex sit
ignorantia. tñ in rectoribꝰ animaꝝ igno
rantia quecũqȝ sit non potest dici igno-
rantia inuincibilis seu ignorantia pticu
laris ꝫm philosophos que a iuristis ₇ the
ologis dicitur facti. Sed cens̅ in eis
ignorantia vniuersalis que est ignoran
tia iuris diuini. quia est eorum que q̃s
de iure ex lege diuina scire tenetur. dist.
xliij. Nicolaus papa. Dispẽsatio celestis
seminis nobis iniũcta est Ve si nõ asp-
serimus. ve si tacuerimus. Tenent̃ eniȝ
habere scientiã sacre scripture dist. xxxvi
p totũ. Et ad hoc ad subditorũ aĩas ĩfor
mandas eadem dist. c. ij. §. ecce. et. §. si
quis vult: licet ꝫm Ray. Host. Tho. nõ
requiratur ꝙ habeat scientiam eminẽ-
tem. sed ꝙ habeat ꝯpetẽtem id est suffi-
cientem ad suũ officium exequendum.
Attamẽ pro eorũ aliquali consolatione
dũmodo damna precedentia lucris se-
quẽtibus deinceps recõpensant est eis
aduertendum Quod hec ignorantia iuris
licet dicat̃ interdum affectata crassa et
suppina Dicitur tñ affectata id est volũ
taria dupliciter. Quia interdum cũ sci
entia ĩtentõis. Interdũ cũ ignorãtia tẽ
tionis. Prima licet in nullo excusat sed
dãnat. De q̃ p̃s noluit intelligere vt be
ne ageret. Scd̃a tñ sicut diminuit vo-
lũtariũ ita ₇ pctm̃. Quia fit qñ q̃s tene
tur aliqd scire ȝ nescit qð teneat̃. q̃ etiã
fuit ĩ paulo. i. thi. i. Misam cõsecutꝰ sum
quia ignorãs feci ĩ incredulitate. Quia
tñ dicit̃ affectata indirecte. q2 ꝓpter ali-
as occupationes negligit addiscere ea q̃
scire tenet̃. nec vult laborare ĩ studio ad
sciendũ illa et excusat nõ a toto sed a tã-
to. Et etiã iuxta ambrosiũ sup illð Ro.
ij. An ignoras ꝙ benignitas dei ad pniaȝ
te adduc̃. dic̃ Grauissime peccas si ig̃ras
g̃uissime. i. valde piculose. Ideo p̃sertiȝ
iã in tpibꝰ ad succurrendũ aĩaꝝ piculis
oẽȝ ig̃rantiã repellamꝰ ₇ durissimũ iudi
ciũ qð nob̃ ĩmiet sup districtã rõeȝ ₇ ta
lẽtũ nob̃ creditũ sp̃ p̃ ocul' h̃eamꝰ ne ipa

ignorãtia etiã in nobis noteꝛ crassa vel
supina per methaphorã hominis crassi vel
supini qui nõ videt etiã ea que corã ipo
sunt. Dicit eni cãcellarius in floribꝫ re-
gulariũ moraliũ. et in scđa regula. ꝙ cul
pabilis ignorãtia iuris diuini nõ cadit in
faciente qđ in se est. Nõ est. Quia spũs
sanctus talẽ hoiẽ de necessarijs ad salu-
tẽ q̃ vires eius excedũt docere immedia
te paratus est. Ad primũ argumentũ solu-
tio patꝫ ꝑ sanũ intellectũ canonis. Ad se
cundũ dicit Pe. de tharã. ꝑimeret vti-
q3 ex magna sua inuidia qua aduersus
hoiẽs agitaꝛ. si a deo ꝑmittereꝛ. Quod autẽ
deus ꝑmittit sibi aliqua ⁊ aliq̃ nõ. hoc ce
dit in maiorẽ ipsius diaboli ꝯtumeliã et
displicentiã. ꝙ deus in omibꝫ vtitur eo
contra suam voluntatẽ ad manifestatio
nem glorie sue. Ad terciũ dicitur ꝙ alte
rationẽ egritudinis aut alteriꝰ effectus
maleficialis semꝑ ꝓcedit aliquis motus
localis inquantũ demon ꝑ maleficã col
ligit determinata actiua que videlicet le
dere possũt ⁊ apponit determinãtis pas-
siuis ad inferendũ dolorẽ vel nocumẽtũ
aut actũ aliquẽ spurcissimũ. Et si queri
tur an motus ille rerũ a demone localis
reducatur in motũ celestẽ Dicendũ est
ꝙ non Quia nõ mouẽtur ex virtute na
turali sed mouẽtur ex obediẽtia naturali
qua subijciũtur virtuti demonis qui ha
beꝛ hoc ex virtute nature sue ꝙ pt supra
corpora. Potest dico nõ ꝙ possit influe-
re rebus materialibꝫ aliquã formam vel
substantialẽ vel accidentalẽ absq3 ammi
niculo alterius rei naturalis. Sed quia
pt deo ꝑmittẽte res localiter mouere et
ex rebꝫ ꝯiũctis dolorẽ vel aliquã qualita-
tem ꝓducere. Unũ effectus maleficialis
nõ subijcitur motui celi sicut nec ipse de
mon licet res ille ⁊ instrumẽta subijciã-
tur. Ad quartũ dicendum Opus dei pt
ope diaboli viciari ꝓut ad pñs loquimur
de effectu maleficiali. Sed q2 hoc nõ pt
nisi diuina ꝑmissione. ideo nõ sequiꝛ ꝙ
diabolus sit deo fortior. demũ q2 nõ vici
at opa dei ꝑ violentiã cũ sic etiã destrue-
re posset Ad quintũ simpliciter notũ est
ꝙ corpa celestia nõ hñt virtutem impri
mẽdi in demões cũ nihil agat vltra suã
virtutẽ. Sꝫ ꝙ a magis aduocati sub cer
ta ꝯstellatõe veniũt. duplici ex cã hoc fa-
cere videnꝛ. Primo q2 sciũt virtutẽ illiꝰ
ꝯstellatõis iuuare ad effectuꝫ quẽ magi
optãt. Scđo faciũt vt hoies inducãt ad
venerandũ aliqđ numẽ in stellis. ex qua
veneratõe etiã ante tpa ritus idolatrie ꝓ
cessit. Ad vltimũ quantũ ad termios ar
gumẽti sup aurũ alchimicũ. dicẽdũ fm
sctm tho. in. ij. di. vij. in solutõe vniꝰ ar-
gumẽti. vbi declarat de virtute demonũ
in opando. Quod licet quedã forme substã
tiales ꝑ artẽ induci possint virtute natu
ralis agẽtis vt qñ forma ignis induciꝛ ꝑ
artẽ in lignũ hoc tñ nõ pt fieri vniuersa
liter eo ꝙ ars nõ pt inuenire sp seu ꝯiũ-
gere ꝓpria actiua ꝓprijs passiuis pt tñ fa
cere aliqđ sile ⁊ sic alchimiste faciũt ali-
quid sile auro quantũ ad accedẽtia exte-
riora sꝫ tñ nõ faciũt verũ aurũ. q2 forma
substãtialis auri non est ꝑ calorẽ ignis q̃
vtũtur alchimiste sꝫ ꝑ calorẽ solis in lo-
co determinato vbi viget virtus mine-
ralis. et ideo tale aurũ nõ habet opatõeꝫ
ꝯsequentẽ spẽꝫ ⁊ sile est de alijs eoꝝ opa
tõibꝫ. Ad ꝓpositũ. Demões opanꝛ ꝑ ar-
tẽ circa effectꝰ maleficiales ⁊ ideo absq3
ãminiculo alterius agẽtis nullã formã
substantialẽ vel accidẽtalẽ inducere pñt
et q2 nõ dicimꝰ ꝙ maleficia inferat ꝓter
absq3 amminiculo alteriꝰ agẽtis. ideo etiã
cũ tali ãminiculo pt veras q̃litates egri-
tudinis aut alteriꝰ passiõis inducere. sꝫ
qualiꝛ hec ammicula seu ãministratões
instrumẽtoꝝ hñt ad effectũ maleficialẽ
cũ demonibꝫ ꝯcurrere vel non patebit ꝑ
sequentia.

Scđa questio.

An catholicũ sit asserere ꝙ ad ef-
fectũ maleficialem sp habeat de
mon cũ malefico ꝯcurrere vel ꝙ
vnus sine altero vt demon sine malefi-
co vel econuerso talem effectum possit
producere Et arguitur primo ꝙ demon
sine malefico. Augꝰ. in li. lxxxiij. q. Oia q̃
visibiliter fiunt etiã ꝑ inferiores pote-
statis aeris fieri posse credũtur. Sꝫ oĩa

nocumenta corporalia non sunt inuisibi-
lia sed poti⁹ sensibilia. igit̃ etiã a demõi
bus fieri possunt. Preterea ex scripturꝫ
nocumenta iob illata vbi ignis de celis
cecidit et familiã cum gregibus pecorũ
vno impetu consumpsit et turbo domũ
deiciens liberos occidit demon p se abs
qꝫ maleficis concurrente tñmodo diui
na permissione operatus est. ergo a simi-
li in alijs q̃ maleficis ascribunt̃. Patet
et de septem viris sare virginis quos de
mon occidit. Preterea quicquid potest
virtus inferior absqꝫ amminiculo virtu-
tis superioris potest et virtus superior abs-
qꝫ amminiculo virtutis inferioris. Sꝫ
virtus inferior potest ꝯcitare grãdines
⁊ inducere ĩfirmitates absqꝫ auxilio vir
tutis superioris. Dicit enĩ albertus de p-
prietatibꝫ rerũ ꝙ saluia putrefacta certꝫ
modis vt ibidẽ ponit si piecta fuerit in
fontẽ mirabiles ꝯcitabit in aere tẽpesta
tes. Preterea si dicat̃ ꝙ demon vtitur
maleficis nõ pter indigentiã sed pter
eius quã querit pditionẽ. Contra Ari-
stoteles. iij. ethicorum. Malicia est volũt a
riũ. qḋ pbat p hoc ꝙ nullus opat̃ iniuste
volũtarie non velle iniustũ esse. et volũ
tarie stuprantẽ nõ velle incontinentẽ
esse. ⁊ p hoc etiã legislatores puniũt ma
los quasi volũtarie mala operantes. De-
mon ergo si opat̃ p maleficã opat̃ tanqꝫ
p instrumentũ. et cũ instrumẽtũ depen
det ad volũtatẽ pricipal' agẽtis ⁊ nõ vo
lũtarie agit si concurrit nõ erit ei actio
imputãda. nec p ꝯsequẽs puniẽda. Sꝫ
cõtra ꝙ nihil possit efficere in inferiori-
bus absqꝫ maleficis. Primo de genera
tione. Oĩs actio est p cõtactũ. Et quia
non est aliquis ꝯtactus demonis ad cor
pora cũ nihil habeat cũ eis ꝯmune. ergo
vtit̃ aliquo instrumẽto illi influẽdo vir
tutẽ ledendi p cõtactũ. Iuxta hoc etiã
ꝙ maleficia possint fieri absqꝫ ope demo
nũ. pbat̃ p textũ et glo. ad Gal. iij. O in
sensati gallate quis vos fastinauit veri-
tati non obedire. glo. quidã hñt oculos
vrentes qui solo aspectu inficiũt alios ⁊
maxime pueros. Est ad hoc etiã Auicẽ.
vi. naturaliũ. li. iij. c. vltimo ita dicens:
Multotiẽs aũt aĩa opat̃ in corpe alieno
sicut in pprio queadmodũ est opus ocu
li fascinãtis ⁊ estimationis operantis. Et
eandem sententiam etiam ponit alga-
zel li. v. suo phisicorum. c. ix. Putat etiam
auicenna licet nõ teneat̃ in illo ꝙ virt⁹
ymaginatiua etiam absqꝫ visu possit ex-
tranea corpa imutare. vbi nimis exten
dit virtutẽ ymaginatiuã. et capim⁹ hic
virtutem ymaginatiuam nõ inquantũ
distinguit̃ contra alias virtutes sensiti
uas interiores vt est sensus cõmunis ⁊
fantasia et estimatio. sed inquantũ iclu
dit oẽs illas virtutes interiores. Sed
bene verum ꝙ talis virtus ymaginati-
ua potest transmutare corpus coniũctũ
scilicet illud in quo est. sicut homo põt
ambulare supra trabem que est in me-
dio vie. Si vero posita fuerit sup aquã
pfundam non audebit ambulare super
eam eo ꝙ ymaginabit̃ in eius aĩa forma
cadendi vehementer impssa cui obedit
materia eius et virtus mẽbrorum eius et
non obediunt eius cõtrario scꝫ ad dire-
cte ambulandũ. In hoc ergo conuenit
hec immutatio cum oculo fascinãtis in
quantũ immutat̃ corpus pprium primo
sed non corpus alienum. de q̃ immuta
tione iam loquimur. Preterea si dicat̃
ꝙ talis immutatio causat̃ a corpe viuo
mediante anima in aliud corpus viuũ
Contra. quia ad presentiam interfecto-
ris manat sanguis ex vulneribus occisi
ergo etiam absqꝫ virtute anime corpa
pñt mirabiles effectus producere. Itẽ
hõ viuens et pe cadauer hoĩs occisi
transiens etiam non sentiẽdo illud ad-
huc terrore cõcutit̃. Preterea sicut res
naturales habent quasdam virtutes oc
cultas quarum ratio ab hoĩe assigna-
ri non potest. sicut ꝙ adamas trahit fer
rum et multa que Augustinus enume
rat. xxi. de ciui. dei. Ita mulieres ad im-
mutationes faciendas in corpibus alie
nis certis rebus vti possunt absqꝫ auxi-
lio demonũ que etiam nostrã rationẽ
excedunt. Et quia excedũt non debemus

ꝓterea demonibus quasi ex maleficis
insimul ꝯuersantes ascribere: Preterea
malefici certis vtunt̄ imaginib⁹ et reb⁹
instrumētalib⁹ quas interdū ponūt sub
limie ostij domus aut ad certa loca vbi
pecudes cōueniūt aut etiam homies q
maleficiant̄ et interdū moriunt̄. Sed q̄
huiusmodi effectus pn̄t euenire ex ima
ginib⁹ illis inquantū habent quasdā in-
fluentias a corporibus celestibus rece-
ptas. probat̄. Nā sicut corpa naturalia
subdunt̄ corpibus celestib⁹ ita et artifi-
cialia. Sed corpa naturalia possunt re-
cipe quasdā virtutes occultas. ergo ꝛc.
et artificialia. Unde videt̄ ꝙ eorū opera
possent per tales impressiones practica-
ri et nō per demones. Preterea si vera
miracula possunt fieri ex potestate natu
re in eo q̄ opatur. ita et miranda et stu-
pēda opera ex virtute nature. pbat̄. Nā
Greg. dicit secūdo dyal. Sancti mira
cula faciunt aliqñ ex prece. aliquādo ex
potestate. exemplū datur de vtroq̄ Pe
trus orando suscitauit thabitā mortuā
Ananiam et saphirā mētientes morti
increpando tradidit absq̄ prece. ergo ꝛ
homo p virtutē sue anime poterit ma-
teriā corpalem in altero etiam trāsmu-
tare seu imutare de sanitate in infirmi-
tatem et ecōuerso. Preterea corpus hu
manū est nobilius q̄ʒ alia corpa inferio
ra. sed ꝓpter apprehensionē aīe humane
immutat̄ corpus humanū ad calorē et
frigus vt patet in irascentib⁹ et timēti-
bus. imo etiā hec imutatio pertingit qñ
q̄ʒ vsq̄ ad egritudinē ꝛ mortē. ergo mul-
tomagis potest sua virtute materiā cor
poralē immutare. Sed ꝯtra est. Sub
stātia spiritualis nō potest imprimere ali
quā formā nisi amminiculo alteri⁹ agē-
tis vt supra tactum est. Unde et Aug⁹ in
pfato li. Non est putandū istis trāsgres
sorib⁹ angelis ad nutū seruire hanc visi
biliū rer̄ materiā: sed soli deo. ergo mul
tominus hō ex potestate naturali effice
re potest effectus maleficiales. Respon
dendo. q̄ nō desunt errātes in hac ma
teria maleficas excusantes ꝛ demones

tantummodo aut inculpātes aut q̄bus
dam naturalibus transmutationib⁹ ea
rum facta ascribentes. Ideo horū falsi-
tas ostendit̄ primo p descriptionē male
ficorū. De qua ysid. viij. ethi. c. ix. Ma-
lefici dicunt̄ ob facinorū magnitudinē
scʒ mala pre cunctis malefactorib⁹ effici
entia. vn̄ subdit: hi elemēta concutiūt
opere scilicet demonum ad grādines et
tempestates concitādas. Itē dicit. Mē
tes hominū turbant: intellige ad amē-
tiam odium et amorē inordinatū. Itē
subdit Ac sine vllo veneni haustu violē
tia tantū carminis animas interimunt
Ad idem. xxvi. q. v. c. nec mirum. Et sūt
verba augustini in de ci. dei. vbi declara
tur qui dicunt̄ magi et malefici. Magi
sunt qui vulgo dicuntur malefici et ob
facinorū magnitudinem sic nuncupan-
tur: hi sunt qui permissu dei elemēta cō
cutiunt. hominum turbant mentes mi
nus confidentium in deo ac sine vllo ve
neni haustu violētia tantum carminis
interimunt homines. Unde et Lucan⁹
Mens hausti nulla sanie polluta vene-
ni incantata perit demonibus enim ac-
citis audēt ventilare vt quosq̄ suos pe
rimant malis artibus inimicos Ex qui
bus patet ꝙ in huiusmodi operib⁹ sem
per habent demones cum maleficis cō-
currere. Secūdo quia cum quadrupli-
ces effectus penales assignare possum⁹
scilicet ministeriales. noxiales. malefici
ales et naturales. Et ministeriales di-
cuntur qui ministerio bonor̄ angelorū
sicut noxiales malor̄ spirituū immittū
tur. Moyses enī egiptū in. x. plagis mi-
nisterio bonorū pcussit vbi magi in. ix.
tantū per malos spiritus cōcurrerunt
et triduā pestē ꝓpter peccatū dauid cir
ca numerationē populi cōmissum. ꝛ de
lxxij. milibus hoim vna nocte pstrat̄ de
exercitu sennacherib vtiq̄ hic p āgelos
domini id est per bonos dominum vene
rantes et cognoscentes peracta fuerūt
Noxiales vero effectus cum in scriptu-
ris nominātur Immissiones per ange
los malos fm q̄s populus ille in deserto

sepe percussus fuit Et maleficiales effectus dicunt quando demon per maleficos et per magos operatur. sicut et naturales qui ex influentiis corporũ celestiũ in istis inferioribus circa mortalitates sterilitates fertilitates terrarum et grãdines et his similibus causant. Et inter hos effectus magna fit differentia. ideo cum Job noxiali plaga fuit a demone percussus et non maleficiali ideo nihil ad propositum. Si quis vero curiosius instaret sicut plerumque hec materia curiosas patitur a maleficarum defensoribus instantias: semp in cortice verborũ aerem verberantes et medullam veritatis nunquam penetrantes. Cur Job non maleficiali effectu per demonẽ sicut noxiali percussus fuit. His curiose etiam respõderi potest quod iob fuit percussus a diabolo solum: et non mediante malefico vel malefica. Quia hoc genus superstitiõis vel nondum erat inventum. vel si erat invẽtum. divina tamen providentia voluit ut potestas demonis mũdo ad precavendum eius insidias pro dei gloria innotesceret cũ nihil nisi a deo permissus efficere potest. Et de tpe quidem quo primũ genus superstitionis inventum fuit. Et dico primũ genus quo ad demonum invocationẽ non quo ad purã ydolatriam Dicit Vincentius in spe. hyst. allegãs plures doctores quod primus inventor artis magice et mathematice fuit zoroastres qui dicitur fuisse cham filius Noe. hic scđm Augustinũ de ci. dei solus risit nascẽdo. et hoc non nisi ope diaboli. Hic etiam cum esset rex supatus est a nino filio beli qui edificavit ninivẽ. vel amplius sub quo cepit regnum assyriorũ tpe Abrae. Hic etiam ninus ob inordinatũ amorẽ patris fecit fieri imaginẽ patri mortuo ad quã quicunque confugiebant malefactores liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperunt homines imagines adorare ut deos. sed hoc post primam etatem. quia sub illo tpe non erat idolatria propter recẽtẽ memoriã creationis mũdi. ut dicit sanctus Tho. secũda secunde. q. xcv. ar. iiii. vel etiam incepit a nẽbroth qui cogebat hoĩes ignem adorare. et sic in secunda etate incepit ydolatria: que est primũ genus supstitiõis. sicut divinatio secundũ. et observantia tertiũ. Maleficorum aũt ritus reducit ad secundũ genus supstitionis scilicet ad divinationẽ que fit per expressam demonũ invocationẽ. cuius etiam sunt tria genera scilicet nigromãtia. planetarii seu potius mathematici. et divinatio per somnia Hec ideo posui ut pius lector intelligat noxias illas artes nõ subito sed processu temporis fuisse inventas nec absonũ esse asserere maleficas tpe iob nõ fuisse Sicut eni per incremẽta tpm ut Greg. in moralibus dicit crevit scia sanctorum ita et noxie artes demoniorũ. Et sicut iã repleta est terra scientia dñi ysaie. xi. ita iã mundi vespere ad occasum declinante et malicia hominũ excrescente et caritate refrigescente superabundat omnis maleficorum iniquitas. Ipse tamen zoroastres cum esset intentus illis actibus et solummodo considerationi astrorum a diabolo succesus est Hec ubi sup. De tpe autẽ quo malefici legunt cũ demonibus ad maleficia inferẽda cõvenisse tactum est supra. et habet Exo. vii. quo ad magos pharaonis qui in plagis super egiptum demonum assistentia sicut moyses ministerio bonorum angelorum signa plurima perpetrarunt. Unde concludit veritas catholica vicz quod ad effectum maleficialẽ licet non ad effectũ noxialem semper habet maleficus cũ demone cõcurrere. Et per hec patet responsio ad argumẽta. Nã ad primũ nõ negat quin effectus noxiales qui visibiliter cernunt sup homies iumẽta terre fruges. et qui etiam ex influẽtiis corporũ celestiũ sepe proveniũt etiã a demonibus deo permittẽte iferunt. Dicit eni Aug. iii. de ci. Demonibus subsunt ignis et aer quantũ eis a deo permittit. patet et per glosam super illud Immissiones per angelos malos que dicit Deus punit per malos angelos. Ex quibus etiã patet responsio ad secundũ de iob et ex his qui pri⁹

facta sunt de initio artis magice. Et ad terciū de saluia putrefacta ⁊ in puteū ꝓiecta: dicitur. Q licet sequatur effectus nocialis absqȝ auxilio demonis. licȝ non absqȝ influentia corporis celestis. Loquimur aūt de effectu maleficiali vnde nō est silē. Ad quartū dicit̄ verū esse ꝙ demones vtunt̄ maleficis tantūmō ꝓpter eorꝫ ꝑditōeȝ. Et cū infert̄ q̄ non essent puniendi: q2 cōcurrunt tanqȝ instrumēta que mouent̄ ad nutū nō ꝓprium sed principalis agētis. Rn̄det̄ ꝙ sūt instrumēta aīata et libere agētia. et licȝ post expressum pactū initū cū demonibꝫ non iam sint sue libertatis: q2 vt ex earū fassionibus accepimus. et loquor de mulierculis ꝯbustis ad plurima maleficia coacte si verbera demonū subterfugere volunt coopant̄. prima tn̄ ꝓfessione qua sponte se demonibus subiecerunt manent ligate.

D alia vero argum̄ta in q̄bꝫ ꝓbat̄ maleficiales effect⁹ posse absqȝ ope demonū a vetul̄ ꝓcurari Dicendū ꝙ ex vno ꝑticulari cōcludere vl̄e est dissonū rōni. Et cū in tota vt videtur scriptura sacra nō inuenit̄ tale nisi hic vbi agit̄ de fascinatōne seu in vultuatione vetularꝫ. Ideo nō valet ꝑ hoc cōcludere ꝙ sp̄ hēat ita euenire. Insuꝑ est etiā dubiū ꝑ glosam. An absqȝ opere demonū talis fascinatio fieri possit eo ꝙ ex glosis ibi elicit̄ ꝙ fascinatio capit̄ tripliciter. Vno mō dicit̄ ludificatio sensuū q̄ fit ꝑ artē magicā ⁊ sic p̄t fieri misterio demonū: nisi ꝓhibeāt̄ a deo immediate mediāte vel misterio sanctorꝫ angelorꝫ. Scdo mō p̄t dici inuidia vt vbi ap̄lus dixit. Quis vos fascinauit id ē tanto odio ꝓsecut⁹ est. Tercio ꝙ ex tali odio fiat immutatio ad malum in corpe alicuius ꝑ oculos alterius aspicientis in eū. Et de fascinatōne hoc mō dicta cōmuniter loquūt̄ doctores ſm quē modū etiā Auicen. et Algaçel vt in argumētis deducit̄ locuti sunt. Nā et sanct⁹ Tho. hāc fascinationē declarat. ꝑ. ꝑ. q. cxvij. ꝑ hūc modū: Ex forti inquit imaginatōne aīe immutantur spiritus corporis coniuncti. Que quidē immutatio spirituū maxime fit ī oculis ad quos subtiliores spiritus ꝑueniunt. Oculi enim inficiunt aerem cōtinuum vsqȝ ad determinatuȝ spacium per quem modū specula si sint noua et pura cōtrahunt quanda impuritateȝ ex aspectu mulieris menstruate vt Aristo. dicit in li. de somno et vigil. Sic igitur cum aliqua anima fuerit vehementer cōmota ad malitiā sicut maxime vetulis cōtingit efficit̄ ſm modū ꝑdictum. Aspectus eius venenosus ⁊ noxius et maxime pueris qui habēt corp⁹ tenerū et de facili receptiuū impressionē. Subdit tamē ꝙ possibile est etiaȝ ꝙ dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas demonū cum quibus sortilege vetule pactum aliquod habent.

Ed pro ampliori intellectu solutionum aliqua dubia mouentur ex quorūȝ solutione veritas magis patebit. Videtur enim obstare primo illud quod superius dictum est. Q substantie spirituales nō p̄nt transmutare corpora ad aliquā naturalē formam nisi amminiculo alterius agētis ergo multomin⁹ hꝫ poterit efficere imaginatio quantumcūqȝ fortis in anima. Preterea est articulus cōdemnatus in plerisqȝ vniuersitatibus precipue tamē parisiensi. ꝙ incantator aliquis ꝓicit camelum in foueam solo visu eo ꝙ sicut intelligentie superiores imprimunt in inferiores. sic anima intellectiua imprimit in aliam et etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus cōdemnatus. ꝙ materia exterior obedit substantie spirituali si intelligatur simpliciter et ſm omnem modū transmutatōnis. Quia sic soli deo vt pri⁹ patuit obedit. His visis fascinatio de qua loquim̄ qualiter sit possibilis et qualiter nō: declaratur. Non enim est possibile homini ꝙ per naturalē virtutē anime sue ꝑ oculos talem virtutem emittat que nō mediante trāsmutatiōe ꝓprij corporis necȝ

medij nocumentū inferre possit corpi ho minis qd aspicit maxime cū secundū opinionem cōmuniorem videamus intra suscipientes nihil extra mittētes. Nō est etiam possibile homini q͡ p virtutē naturalem anime sue, p volūtate sua trāsmutationem faciat ymaginando in oculis suis que mediante trāsmutatōne medij scilicet aeris possit corpus hominis quē aspicit in aliquam trāsmutare qualitatē secundum quod sibi placuerit. Et quia secundum hos duos modos predictos non potest vnus homo alium fascinare cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem anime sue. Jdeo velle probare quod meleficiales effectus possent p diri ex naturali aliq̄ virtute super ad infringendū opa maleficiorꝫ q̄ virtute demonum fiūt est plurimū alienum a veritate. quia etiā secūdū hos duos modos fascinatio reprobat̄ sicut et prefati duo articuli. Qualit̄ tñ sit possibil' licet superius tactū sit tñ clarius sic deducitur. Potest eni contigere q͡ð homo vel mulier aspiciēs corpus alicu' pueri moueat ipsum mediante visu et imaginatione vl' aliqua passione sensibili. Et quia passio sensibilis est cū quadā immutatione corpali et oculi sūt tenerrimi p͡pter quod sunt impssionis multū receptiui. Jdeo quādoq͡ȝ contingit q͡ p aliq͡ȝ passionem interiorem transmutātur oculi in aliq͡ȝ malā q̄litatē; maxie coopante ad hoc aliqua imaginatione cu' impssio cito redūdat i oculos ⁊ p͡pter eorꝫ tenerritudinem et propter vicinitatē radicis sensuū pticulariū ad imaginatiōis organū. Cū aūt oculi sūt trāsmutati in aliquā qualitatē nociuā cōtingere pt̄ q͡ð trāsmutēt aerē sibi contiguū aliquam qualitatem malam et illa pars aliq̄ ⁊ sic vsq͡ȝ ad aerē contiguū oculis pueri qui aspicitur ⁊ ille aer contiguus poterit q̄n͡ȝ in materiā dispositā quā non dispositaꝫ cui consonat trāsmutare oculos ipsius pueri in aliam qualitatem malam ⁊ mediātibus ocul' ipsius pueri aliquas alias partes interiores Vn̄ nec cibū digerere nec in membris fortificari aut augmentari poterit. Expimētū huius rei manuductiuū est. Quia videmus hominem pacientē i ocl'is quādoq͡ȝ ex aspectu suo ledere oculos eum aspiciētis q͡ cōtingit ex hoc q͡ð oculi mala q̄litate infecti inficiunt aerē mediū; et aer infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos eo q͡ secūdum rectā lineam infectio illa deriuatur in directū ad oculos inspiciētiū coopante ad hec multum imaginatōne eius qui aspiciendo ocl'os infirmos imaginat̄ se ledi. Plura possēt exempla' manuductiua adduci que breuitatis causa obmittūtur. Cōcordat his quedā. glo. snp illud ps. Qui timēt te videbūt me ⁊ le. dicēs. Magna v͡tus in oculis est q͡ in naturalib͡ȝ apparet animal eni visū p dest ytericis prior vidēs lupis vocem aufert vel sic. Basiliscus si prior videt occidit si prior videt̄ occidit̄. Et ratio quare basilisc' videndo occidit hominēꝫ nisi q͡ ex aspectu ⁊ imaginatōꝫ excitat̄ i ei' corpe matia venenosa p quā ocu'i primo inficiuntur et demū aer ꝯtiguus et sic alia et alia pars aeris vsq͡ȝ ad aerē homini contiguū quē aerē p aspirationem cū homo attraxerit intoxicatur et moritur. Prior autēꝫ visus ab hōie vbi homo volēs basiliscū occidere circūmunit se speculis ex quibus dū basiliscus inspicit ex reuerberatione aer inficitur et sic vsq͡ȝ ad basiliscū ptingit et occidit̄. Sed dubiū. Cur homo occisor bestie non moritur et hic occultā quandam causam opinari necesse est. Hec sine preiuditio et temeraria assertione dicta sunt tantūmodo dictis sanctorū inherētes katholicam veritatē ꝯcludamus quod ad maleficiales effectus de quibus ad presens loq͡mur maleficī cum demonibus sp̄ concurrere et vnum sine altero nihil posse efficere. Ad argumenta patet responsio de fascinatione ad primum. Ad secundū dicit̄. Juxta vincen. in specu. natu. .c. xiij. Q͡ vulnus infectum spiritibus interficientis ex forti imaginatione illud vulnus trahit aerem infectum transeuntem iam iterfe

ctore sanguis ebuliens extra manat. qꝛ ad presentiā interfectoris aer inclusus in vulnere sicut ab interfectore intrauit. Ita ad eius p̄sentiam cōmouetur. ex qua cōmotione sanguis erūpit. Sūt quidā alias causas allegātes quasi illa ebullitio sanguinis sit ei⁹ clamor de terra super homicidā presentē: et hoc ꝓpter maledictionē prime homicide cayn. Ad illud de horrore. dicendum hoc ꝙ homo transiens prope cadauer hominis occisi horrore cōcutiatᷣ: licet illud nō sentiat. hoc fit ex spiritu q̄tumlacūq3 infectionē recipiente et eam anime repͥsentante. Sed hec nihil cōcludunt aduersus opera maleficorū cū omnia illa naturaliter vt dictū est fieri valeāt. Ad terciū sicut dictum est supra. maleficorū ritus dedu cuntur ad secundū genus superstitōnis quod dicitᷣ diuinatio. rebus vero supstitiose vti in obseruantijs quibusdā redu citur ad tercium genus. ideo argumentum nō est simile: demū etiam quia reducuntur nō ad quamlibet diuinationē sed ad illā que fit per expressaȝ demonū inuocationē. Et hoc etiā cū multis modis fieri possit scȝ per nigromanciā. geomanciam: idromanciā ꝛc. Inspiciatur scd̄a scd̄e. q. xcv. ar. v. Ideo hec diuinatio maleficorū vbi maleficijs sunt intēti. sicut supremū gradum in flagitijs tenet ita et aliud iudicium de eo existit. Unde quādo arguitᷣ ꝙ quia occultas rerum virtutes cognoscere nō possumus et malefici etiā occultis rebus intendūt Dicitur ꝙ si intenderēt rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute ꝓcedendos hoc licitum foret vt de se patet. Uel etiam cōcedendo ꝙ si intenderent supstitiose rebus naturalibus. vtpote rebus hm̄oi certas caracteres vel aliqua noīa ignota in scribendo. et illis ꝓ acquirenda sanitate vel amicitia et ꝓ aliqua vtilitate et nō ꝓ nocumento aliquo inferendo vterentur. tūc licet absq3 expressa demonū inuocatōne licet non absq3 tacita fieri ista possent et illicita iudicantur. Quia tamē hec ꝛ his similia reducuntᷣ ad terciū genus superstitionis scȝ ad obseruantiā vanitatū vt dictū est. ideo nihil ad ꝓpositum sup heresim maleficoꝝ fortificatᷣ. Etiam solutio ꝙ huic tercio generi q̄ttuor assignantur species. Quia vel vtitur quis obseruantijs ad sciāȝ acquirendā vel ad ꝯiectu ras sumēdas fortunioꝝ ł īfortunioꝝ. vł ad suspensiones sacroꝝ verboꝝ. vel ad corpora immutanda in melius. Unde ꝛ notanter sanct⁹ Tho. in titulo illo q̄stionis vbi querit. An obseruatōes ordinate ad corporuȝ immutationē sint licite. q. xcvi in summa p̄fata. ar. ij. addit: puta ad sanitatem. obseruatōnes ergo maleficorū cum hic locū nō habent sed vt dictū est sub secūdo genere cōtinentᷣ supstitionis ideo nihil ad ꝓpositum. Ex his etiā ad quartum argumentū r̄ndetur: ꝙ qꝛ duplices in his obseruantijs fieri possunt imagines nigromantice et astronomice et inter hec talis est differentia. Qꝛ in nigromanticis semꝑ fiūt expresse inuocationes demonū ꝓpter expressa pacta cuȝ eis inita. Inspiciatᷣ solutio secūdi argumenti p̄fate questionis. In astronomicis vero sunt pacta tacita. et ideo nulla inuocatio nisi fortassis tacita. puta propter figurarū et caracterū signa q̄ eis inscribuntᷣ. ꝛ iterū imagines nigromātice vel fiunt sub certis cōstellatōnibꝫ ad recipiendū certos influxus et imꝓssiones celestiū corporū: etiā certis figuris et caracteribꝫ insigniti vt in anulo: lapide: vel aliqua p̄ciosa materia. vel fiunt simpliciter. absq3 obseruātia ꝯstellationū: sed indifferentᷣ ex quacūq3 materia etiā vili ad inferendū maleficia vbi et q̄ñ ad aliq̄ loca reponuntᷣ. Et de his effectibꝫ cū suis imaginibꝫ iam sermo est et nō de alijs. Ideo argumentū nō facit ad ꝓpositum. Qualiter deniq3 certe imagines supstitiose: de quibꝫ tactū ē nullā hn̄t efficaciam inq̄tū sūt artificialia solū. licȝ forte materialia in eis cōsiderata possent hr̄e efficaciā si et inq̄tum haberet naturalē aliquā virtutē ex imꝓssione corꝑm celestium. si cui placet: doctorē ibidē īspiciat

Semꝑ tamē dicit esse illicitū imagini/
bus vti. Imagines vero maleficaꝝ abs
qȝ naturali aptitudine ad effectū fiunt.
solummō aūt ex iussu demonū reponūt
et applicāt vt manualiter ad effectū cō/
currant in maiorē cōtumeliā creatoris
vt et per amplius irritatus malaqȝ fieri
in flagitioꝝ talium vindictā amplius ꝑ
mittat. Unde et sacratioribus anni tē/
poribus huiusmodi fieri procurant. Ad
quintū dicendū ꝙ Grego. ibi intellexit
potestatē gratie nō nature. Unde et ibi/
dem subdit. Qui filij dei potestate sunt
vt Johānes dicit. Quid mirū si signa
ex potestate faciūt. Ad vltimū dicenduȝ
ꝙ similitudo nō valet. quia alia est actō
anime circa corpus ꝓprium: et alia circa
corpus alienum. Nam quia corpori pro
prio vnitur anima vt forma ⁊ appetitus
sensitiuus est actus alicuius organi cor
poralis. Ideo ad apprehensioneȝ anime
humane potest cōmoueri appetit⁹ sensi
tiuus cum aliqua immutatōne corpali
calorē et frigus: vel etiā vsqȝ ad mortem
Ad exteriora vero corpora immutanda
nulla apprehensio anime humane suffi/
cit nisi mediante immutatōne ꝓprij cor
poris sicut de fascinatōne dictū est. Unde
et malefici ex nulla potestate naturali sȝ
solummō auxilio demonū. et ipi demo/
nes amminiculo alicuius alterius rei vt
per spinas ossa crines ligna ferrum ⁊ hu
iusmodi quādo intromittūt. aut instru/
mentum aliqđ reponūt vt successiue pa
tebit maleficiales effectus ꝓcurant.

(E)inde magis in spirituali teno
ri bulle apostolice inherendo cō
siderandū est de origine malefi/
corum et eoꝝ operum multiplicatōne.
et primo de ipis maleficis. secūdo de eo/
rum operibus. Ubi notandū ꝙ quia hu
iusmodi effectuȝ tria habent cōcurrere.
scȝ demon. malefica. et diuina ꝑmissio.
xxvi. q. i. si ꝑ sortiarias. Aug⁹. etiaȝ dicit
ꝙ ex pestifera sacietate hominū et demo/
num hec superstitiosa vanitas adinuen/
ta est. Ideo origo et multipiicatio hui⁹
heresis ex pestifera hac societate sumitur
ꝙ etiam ex alijs elicit. Nam attēto ꝙ hec
heresis maleficoꝝ non solum differt ab
alijs heresibus i hoc ꝙ ipa ꝑ pacta nedū
expressa: verū etiaȝ placita ac federata in
omnē creatoris ac sue creaturarū cōtu/
meliā et nocumentū insanit cū tn̄ oēs
alie simplices hereses per nullū pactum
tacitū vel expressum cū demonib⁹ initū
licet nō absqȝ instinctu satoris omnis in
fidie. erroꝝib⁹ ꝓpter difficultatē creden/
dorū assentiunt. Uerū etiā differt ab oī
noxia et supstitiosa arte in hoc ꝙ sup oīa
genera diuinationū ipa maleficoruȝ he/
resis supremū attinet gradū malitie ꝙ
etiam nomē a malifaciēdo seu male de fi
de sentiendo sibi vsurpat vt prius tactū
est. Attento etiam ꝙ inter alios act⁹ ha/
bent ꝓ augmento illius ꝑfidie quattuor
exercere videlicȝ. fidem catholicā in toto
vel in pte ore sacrilego abnegare seipsos
in corpore et anima deuouere. Infantes
nondū renatos ipi maligno offerre. spur
citijs diabolicis per carnales actus cum
incubis et succubis demonibus insiste/
re que oīa vtinā aliena ab omni verita
te ⁊ figmenta forent dicenda. Dummō
ecclesie a tanta labe infectionis existeret
immunis. cui tamē heu obstat et aposto
lice sedis per bullam determinatio verū
et experientia rerū magistra que nos ex
ꝓprijs earum fassionibus ac flagitijs ꝑ/
petratis intantū certificauit ꝙ absqȝ di/
spendio ꝓprie salutis iā ab eoꝝ iquisitio/
nibus desistere nequimus. Ideo de illo
rum origine ⁊ multiplicatione pestifera
tractaturi. quia laboriosuȝ existit: ideo a
legentibus sic summa cum diligētia sin
gulā sunt perscrutanda quod et admit/
tenda que rationi cōsona et scripturarū
traditionibus nō dissona inueniuntur.
Et quia inter omnes actus ad multipli
cationem eoꝝ deseruientibus duo eoꝝ
plurima cooperant̄. scȝ incubi et succubi
demones et infantium sacrilege oblatō
nes. Ideo de ipsis specialiter tractabi/
mus. ita tamen vt primo de ipsis demo
nibus. secundo de ipsis maleficis. et ter/
cio de ipa diuina ꝑmissione mentio ha/

beatur. Et quia demones per intellectū et voluntatē operantur et poti⁹ sub vna cōstellatōne q̄ȝ sub altera ad hoc vt semē ad prolis procreationē vigoref. Inquirendum erit de ipis cōstellationibus a demonibus obseruatis. Et ita principaliter querunf tria. Primo an hec heresis per cōparationē ad demones incubos et succubos possit originaliter multiplicari Secūdo an ne per cōparationē ad corpora celestia que etiā cause sunt humanorum actuū eorum opera possint vigorari. Tercio an ne per oblatōnes sacrilegas infantes demonibus offerentes possit ipa heresis augmentari. tamē infra secundam et terciā tractabif secunda questio principalis scȝ de influentijs corpm celestium. et hoc ꝑpter decentē cōtinuationeȝ super opera maleficorū. Circa primum tres erunt difficultates. Una generalis de incubis illis demonibus. Altera specialis a quibus demonibus huiusmodi actus exercenf. Tercia singularis quo ad ipas maleficas demonib⁹ se subijcientibus.

Tercia questio prime partis.

Uprimū videtur ꝙ nō sit catholicum asserere ꝙ per incubos et succubos demones possint homines procreari. Procreatio hominū instituta est ante peccatum a deo in hoc ꝙ homini mulierē in adiutorium de costa formauit. Quibus et dixit. crescite et multiplicamini. Geñ. i. Et iterum. Adā inspiratus dixit: Erunt duo in carne vna. Geñ. ij. Similiter et post peccatū in lege nature dictum est ad Noe. Crescite et multiplicamini. Geñ. ix. In tempore etiam noue legis a christo hec cōiunctio cōfirmata Math. xix. Nō legistis, ꝙ ab initio qui fecit homines masculū ⁊ feminam fecit eos. ergo alij modi homines procreandi nō debent assignari. Si dicatur ꝙ demones cōcurrunt nō vt principia naturalia sed vt artificialia quādo studiose cooperantur. ad naturales conceptus hominū semen recipiēdo et iterū transfundendo. Contra. Quia aut hoc posset diabol⁹ in omni statu videlicet matrimoniali et extra aut in vno tantum. Nō primo modo. quia tunc opus diaboli esset fortius q̄ȝ opus dei qui quēlibet statum instituit aut cōfirmauit. puta cōtinentium et cōiugatorū. Nec secundo modo. quia de hoc nullubi legitur in scripturis vt ex vno statu et nō ex altero huiusmodi hominū fieret procreatio. Preterea. ꝓcreare hominē est actus viui corporis: sed demones assumptis corporib⁹ nō dant vitam. quia illa tātummō formaliter fluit ab anima que est actus corporis phisici organici potētia vitam habentis. ij. de anima. ergo per huiusmodi assumpta corpora opera vite exercere nō possunt. Si dicatur ꝙ assumunt corpus nō vt vitam tribuant sed vt semen naturale retineāt et transfundāt. Contra. In operibus angelorū bonorū et malorum sicut nihil est superfluum nec etiā in operibus nature. Sed cum demō naturali virtute qua etiam omnē virtutē corporis excedit possit inuisibiliter et semen colligere et iterum applicare. Igif aut ratio dabif ꝙ nō possit inuisibiliter hoc facere. aut si potest alterū erit superfluum. fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicif. ꝙ virtus intelligentie est infinita inferius. q̄uis sit finita superi⁹. sed omnia corporalia sunt infra intelligentias. ergo et infinitate sue virtutis potest ea qualitercunq̄ȝ vult immutare. Sed intelligentie sunt angeli siue boni siue mali. ergo possunt absq̄ȝ hoc ꝙ corpora assumant transmutatōnes in seminibus facere. Preterea semen recipere ab vno et transfundere in alium fieret per motum localeȝ. sed demones nō possūt corpora mouere localiter. probatur. Anima est substantia spiritualis sicut et demon. sed anima nō potest localiter mouere corpus nisi a se viuificatū. Unde si aliquod membrum mortificef. redditur immobile. ergo et demones aliq̄ȝ corp⁹ mouere localiter nisi ab eis viuificatuȝ

nō possunt. Dictum est autē ⁊ quasi per se notum ꝙ demones nō viuificant aliquod corpus. ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum. Preterea. omnis actio est per cōtactuȝ vt dicitur pmo de generatōe. Nō videtur autem ꝙ possit esse aliquis contactus demonis ad corpora cum nihil habeat cuȝ eis cōmune. Cum ergo semen immittere et mouere localiter sit quoddā agere videtur ꝙ demones illa facere nō possint. Preterea demones nō possunt mouere corpora magis pinquiora eis in ordine nature vt sunt celestia. ergo nec alia magis distantia. Antecedēs pbatur Quia cum mouēs ⁊ motum sint simul ij. phisic. sequeretur ꝙ demones mouētes corpora celestia essent in celo ꝙ neqȝ fm nos neqȝ fm platonicos habet veritatem. Sed ɔtra. Aug⁹. iij. de trini. Demones colligunt semina que adhibent ad corporales effectus. hoc autē sine motu locali fieri non potest. ergo demones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Item glo. strabi super istud Exo. vij. Uocauit pharao sapientes ⁊c. Dicit ꝙ demones discurrūt per mundū et colligūt diuersa semina. et ex eorum adaptatione possunt prumpere diuerse species. Uideat etiam glo. ibidem super illa verba. vocauit pharao. Item gen. vi. super illud. Uidentes filij dei filias hominū ⁊c. glosa duo dicit. Primo ꝙ p filios dei filij seth intelligūtur. et per filias hominū filie cayn. Secundo dicit ꝙ nō est incredibile non ab hominibus sed a quibusdā demonibus qui mulieribus sunt improbi hmōi homines id est gigātes esse procreatos. de quibus in littera dicit. Gigantes autem erant super terrā. Quia et post diluuiuȝ corpora nō solum virorū sed etiā mulierum incredibilis pulcritudinis extiterunt.

Responsio. Quia de potestate ac opibus diaboli circa maleficiales effect⁹ plura oportet causa breuitatis obmittere. Ideo pio lectori tanqȝ per se nota relinquūtur. vel ad minus si noscere velit in scriptis doct. sup. ij. sentē. dis. v. singula ad vnguem elucidata inueniet. Cōspiciet eni ꝙ cuncta opera sua per intellectuȝ et voluntatem demones exequunt. Itē ꝙ hec data naturalia nō sunt immutata. Sed iuxta dionisiū. iiij. ca. de di. no. manserunt integra et splendidissima. Quis eis vti ad bonū virtutis non valeant inueniet etiā quātū ad intellectum ꝙ triplici acumīe sciētie vigent scilicet. subtilitate nature. expientia tēpum et reuelatōne supernoꝝ spirituū. inueniet etiam in quibus et qualiter cōdictiones et naturales hominū impssiones ex influentijs corpoꝝ celestiū predominātes agnoscūt vnde et eliciūt aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequenda quā alios quos etiā p ceteris ad huiusmodi exequēda magis infestāt. Quantum vero ad eius voluntatem reperiet ipsam immobiliter malo inherere semper peccare peccatis. supbi inuidie et summe displicētie quod deus pro sui gloria eo vtitur contra suā volūtatem. Cognoscet qualiter ex his duobus scilicet intellectu et voluntate mira opatur ita ꝙ non est potestas in terra que eis potest compari iob. xli. Non est super terram potestas. que ei valeat cōpari qui factus est vt neminem timet vbi glosa. Et licet neminem timet meritis tamen sanctoꝝ subiacet. inueniet etiā qualiter cognoscit cogitationes cordiū nostrorum qualiter etiaȝ possit transmutare corpa adminiculo alterius agētis substantialiter et accidentaliter. qualiter etiā possit mouere corpa localiter imutare etiā sensus exteriores et interiores ad aliqd cogitandū qualiter etiā possit immutare hominis intellectū et voluntatē liȝ indirecte que omnia licet ad pñteȝ nr̃aȝ deseruirent speculationem volum⁹ tñ ex illis solūmodo eorum pprietates concludere vt ad questionis discussionem procedatur. Sunt autem proprietates a theologis assignate ꝙ sunt spiritus inpuri. licet non immundi ex natura quia

in eis secundum dionisiū inest furor irrationa-
lis. amens cōcupiscētia. fantasia proterua
intellige quo ad peccata eorum spiritua-
lia. scz superbiam: inuidiam: et iram. Ideo
sunt humani generis inimici. mente ra
tionales absqz tamē discursu intelligen-
tes. in nequicia subtiles nocendi cupidi
semper in fraude noui. immutāt sensus.
inquinant affectus. vigilantes turbant.
dormientes per somnia inquietāt. mor-
bos inferunt. tempestates cōcitant. in lu
cis angelos se transfformant. semper infer
num secum portant. erga maleficos di-
uinum cultum sibi vsurpant. magice ar
tes per eos fiunt. super bonos dominari
appetunt et amplius posse infestant e-
lectis ad exercitiū dantur. semper fini ho-
minis insidiantur. Et licet mille nocen
di habeāt modos et artes. xvi. q. ij. vt po-
te qui conatur a principio ruine sue vnita-
tem ecclesie rescindere. charitatē vulne
rare. sanctorum operum dulcedinē inuidie
felle inficere. et omnibus modis huma
num genus euertere et perturbare. po-
testas tamē eius in lumbis et vmbelico
manet. Job penul. quia videlicet per lu
xuriam carnis multū dominatur homini-
bus. sedes enī luxurie in viris est in lum
bis. quia inde deciditur semē sicut mu-
lieribus ab vmbelico. His presuppositis
ad intellectū questionis de incubis et suc-
cubis demonibus dicendū. quod asserere
per incubos et succubos demones homines
interdum procreari intantū est catholicū
quod eius oppositū asserere est nedum di-
ctis sanctorū sed et traditioni sacre scri-
pture contrarium quod sic deducitur. Nam
Augustinus hanc questionē nō quidē quo ad
maleficos sed quantum ad ipsas operatio-
nes demonū et ad fabulas poetarum in
vno loco mouet et sub dubio reliquit.
Licet postea quantum ad processum sacre scri
pture determinat. Nam li. iij. de ciui. dei
ca. ij. dicit. vtrum potuerit venus ex cō-
cubitu anchisis eneam parere in medio
relinquamus. Naz pene talis questio in
scripturis oritur: qua queritur. Utrum
preuaricatores angeli cum filiabus ho-
minum cōcubuerunt. Unde natis gigā
tibus id ē nimiū grandibus et fortibus vi
ris tunc terra repleta est. Sed li. v. ca.
xxiij. questionē determinat in hec verba.
Creberrima fama est multiqz se expertos
vel ab eis qui experti erant de quorum fi
de dubitandū nō est se audisse cōfirmāt
siluanos et faunos quos vulgus incu-
bos vocant improbas extitisse mulieribus
ac earū appetisse ac pegisse cōcubitū Et
quosdā demōes quos dusios galli nūcupāt
assidue hāc imundiciā et tentare et efficere
re pluries talesqz asseuerāt vt hoc negare
impudentie videatur. Hec ille. Postea
ibidem determinat secundā questionez
videlicz quod illud Gen. Uidentes filij dei
id est seth filias hominū id est cayn. non
de incubis solum intelligitur. Quod autē
incubos esse nō sit credibile. Ad illud ibi
dem est glosa que sic dicit vt prius tactū
est. Non est incredibile nō ab hominibus
sed ab angelis vel quibusdā demonibus
qui mulieribus sunt improbi eiusmodi
homines id est gigantes esse procreatos
de quibus in littera dicitur. Gigantes au
tem erant super terram: qui et post dilu
uium etc. vt supra. Ad idez est glo. Esaie
xiij. vbi propheta desertionē babilonice ci-
uitatis predicit et mōstra in ea habitan
da. Ibi inquit habitabūt strutōnes et pi
losi ibi saltabūt. Demones intellige ibi
loco pilosi. Unde glosa dicit. Pilosi sūt
siluestres homines. hispidi. qui incubo-
nes vel satiri certa genera demonū. Et
Esa. xxxiiij. super illo vbi prophetat desola-
tionem terre idumeorum qui perseque-
bantur iudeos. Erit inquit cubile draco
num et pascua strutionum et occurrent
demonia. Glosa interlinearis. id est mō
stra demonum ad inuicem. Et glosa bea
ti Gregorij ibidem. Qui alio pilosi no-
mine figurātur nō hi quos greci panos
latini vero incubos vocant. Ad idem est
beatus Ysidorus li. viij. ca. vltimo sic di
cens. Pilosi qui grece paniti: latine in-
cubi appellantur Unde et incubi dicuntur
ab incubando hoc est stuprando. Sepe
enim improbi existunt etiam mulieri-

bus et earum peragunt cōcubitū quos demones galli dusios nuncupant. q2 assidue hanc peragunt immundiciā Quē autem vulgo inculonem vocant. hūc romani faunum ficarium dicunt. Ad quē oratius dixit. faune nympharum fugiētium amator p meos fines ⁊ aprica rura lenis incedas. Insup illd apli. i. Cor. xi. Mulier debet habere velamen super caput suuz propter angelos. Multi catholici exponunt qd sequitur. propter angelos id est inculos. Ad idem est Beda in historijs angelorum. Item Guil. in li. de vniuerso. pte vlti. tracta. vi. multipliciter. Preterea hoc determinat sanctus doctor pma parte. q. xv. Et in scdo scripto. dis. viij. Et qdlibeto. vij. q. x. atqz super Esaiam. capitulis: xiij. et. xxxiiij. Vñ talia negare, dicit Tho: imprudentie est. Id enim quod multis videtur non pōt omnino falsum esse fm phm in de somno ⁊ vigilia in fine. et in. ij: ethic. Sileo de historijs multis. et auctenticis tā catholicorum qz ethnicoz qui inculos esse palam asseuerunt. Causa autē quare demones se inculos faciunt vel succulos nō delectationis est causa cum spiritus carnem ⁊ ossa nō habeat. Sed hec est potissima vt per luxurie vitiuz vtriusqz hominis naturam ledant corporis videlicz et anime vt sic ad omnia vitia homines promiores existant. Nec dubium quin ⁊ sub certis cōstellationibus semina vigorare sciunt sub quibus homines etiam cōcepti semp malitijs existunt deprauati. Unde et enumeratis per altissimum multis luxurie vitijs a quibus suum populum mundum esse voluit et quibus infideles irretiti erant. ait Leuit. xviij. Ne polluamini in omnibus his quibus cōtaminate sunt gentes quas ego etiaz ante cōspectum vestrum e quibus polluta est terra cui⁹ scelera ego visitabo. Dicit glosa super verbo. gentes. Demones inquit qui propter multitudinem dicūtur gentes vniuersi qui cum omni peccato gaudent. precipue tamē fornicatiōe et idolatria. quia in his et corpus et anima maculatur et totus homo qui terra dicitur. Omne enim peccatū quodcūqz fecerit homo extra corp⁹ ē. qui autē fornicatur in corpus suum peccat. Si cui libet intueri historias de incubis et succubis inspiciat vt supra Bedā in historijs angelorum. et Guilhelmū. Thomā, deniqz brabantinū in libro qui de apibus intitulatur. Ad argumenta. Ad primū de naturali, pagatōne instituta a deo inter marez et feminā dicitur. Q2 sicut dei permissione sacramentū matrimonij potest opere diaboli vitiari per maleficia vt supra patuit. Ita a simili et a fortiori in quolibet alio actu venereo inter marem et feminā. Sed si querit. Quare poti⁹ in actu et super actum venereū diabolo permittitur, maleficia exercere qz sup alios humanos actus. Dicit q multiplex causa assignatur a doctorib9 de quibo inferius sub illa parte vbi de permissione diuina discutit. Ad presens sufficit causa que prius tacta est scz q, potestas demonis est in lumbis hominū. Quia inter omnia certamīa duriora sunt prelia certaminis vbi continua pugna et raro victoria. Nec valet vbi dicitur q tunc opus diaboli esset forti⁹ opere dei cū actus matrimoniales a deo institutos posset vitiari. quia non vitiat per violentiam. imo cum nihil valeat inficere nisi a deo permissus. Ideo magis per hoc eius impotentia cōcluditur. Ad secundū. verum est q procreare hominem est actus viui corporis. Sed cuz dicitur q demones nō possunt dare vitam: quia illa fluit formaliter ab anima. Iterum verum est: sed quia materialiter descidit a semine et demon incubus illud immittere potest deo permittente per coitum et non tanquaz ab eo descisum sed per semen alicuius hominis ad hoc acceptum vt dicit sanct⁹ doctor in pma parte. q. li. ar. iij. vt pote qd idem demon qui est succubus ad virum fiat incubus ad mulierem sicut etiam aliarum rerum semina assumūt ad aliquarum rerū generatōz

vt Aug⁹. dicit. iij. de trini. Unde si queri tur cuius filius sic natus eristit. Patet q̄ nō est filius demonis sed illius homi nis cuius est semen acceptum. Sed cuꝫ instatur: q̄ꝺ nihil est superfluū in operi bus angelorum sicut et nature: cōcedi tur. Sed cum infertur q̄ demon potest inuisibiliter semen et recipere et infun dere. verum est. hoc autem potius opera tur visibiliter vt succubus ⁊ incubus vt sic per talem spurcitiam inficiat corpus et animā et in vtroqꝫ homine mulieris scilicꝫ et viri vt in corpore. q. tactum est. Preterea plura possent demones inuisi biliter qui tamē non permittuntur etiā si vellent exercere. permittuntur autem visibiliter vel in exercitiū bonorū vel cor rectionem malorum. Posset deniqꝫ cō tingere q̄ꝺ loco demonis succubi alter se men reciperet ab eo et incubum loco al terius demonis se faceret et hoc triplici ex causa. Puta quia demon deputatus mulieri reciperet semen ab altero demo ne deputato viro. vt sic vnusquisqꝫ circa sibi a principe demoniorū cōmissum ha beat maleficium exercere cum vnicuiqꝫ prius deputetur angelus etiaꝫ a malis vel propter feditatem actus quā demon vnus facere abhorreret: cum vt in sequē ti questiōe patebit certi demones ex no bilitate nature certos actus et spurcici as facere abhorrerent. vel q̄ inuisibiliter loco viri seminis: suum semen id est q̄ incubus recepit inuisibiliter se inter po nendo mulieri intromittat. quā interpo sitionem facere nō est cōtra eius natu ram aut virtutem cum etiam in corpo re assumpto inuisibiliter et incōtrectabi liter se interponere potest sicut supra de illo iuuene qui idoluꝫ desponsauerat pa tuit. Ad tercium. Hoc q̄ dicit q̄ virt⁹ angeli est infinita respectu superiorum hoc est quia eius virtus cōprehendi non potest ab inferioribus quin semper sup excedit eam. ita q̄ non limitatur ad vnū effectuꝫ tantū. Et hoc ideo. quia sup̄ma in entib⁹ habent virtutes marie vniuer sales. Unde ꝓpter hoc q̄ est infinita su perius nō potest dici q̄ possit indifferen ter in omnem effectum illum ad produ cendum. quia sic etiā diceretur infinita inferius sicut superius. Demum q̄r in ter agens et patiens debet esse ꝓportio. et nulla potest esse ꝓportio inter substan tiam pure spiritualē et corporalem. ideo nec ipsi demones possent in aliquē effe ctum nisi mediante aliquo alio pr̄cipio actiuo. Inde est q̄ seminibus rerum v tuntur ad effectos ꝓducendos. Iuxta Aug⁹. iij. de trini. Unde hoc argumentū redundat in precedens nec per illud for tificatur nisi quis vellet declarationem eius habere. quare intelligentie asserun tur habere virtutes infinitas superi⁹ q̄̄ inferius. et daretur sibi ex ordine reruꝫ corporalium et corporū celestiū. qui s̄m se in plures et infinitos effect⁹ influere possent. Hoc aūt nō fit ꝓpter debilitateꝫ inferiorum. Cōcluditur q̄ demones li cet absqꝫ hoc q̄ corpora assumāt possint transmutationes in seminib⁹ facere hoc nihil arguit cōtra hoc quod hic intendi tur de incubis et succubis quorum act⁹ exercere nō possūt nisi in assumptis cor poribus s̄m q̄ supra tactum est. Ad q̄r tum. q̄ demones non possunt mouere corpora localiter. vnde nec semen ⁊c̄. p batur qꝫ ibi de anima per similitudinem Dicendum q̄ aliud est loqui de substan tia spirituali ipsius angeli aut demonis et aliud de ipsa anima. Hoc enim q̄ aīa non potest mouere corpus localiter nisi sit viuificatum ab ea. vel per cōtactum corporis ad aliud corpus nō viuificatū hoc est quia tenet infimū gradum in or dine substantiaruꝫ spiritualium ex quo etiam cōtingit q̄ illud corpus q̄ꝺ habet mouere etiam per cōtactum oportꝫ q̄ sit ꝓportionatum nō sic autem est de demo nibus quoꝝ virtus omnino corpalē vir tutem excedit. Ad quintū dicendū q̄ cōtact⁹ demonis ad corpus semis vel cu iuscūqꝫ alteri⁹ nō est cōtact⁹ corpalis sed virtualis ⁊ fit s̄m ꝓportōꝫ ꝯuenientē tā mouēti quaꝫ mobili ita q̄ illud corpus quod mouet non excedat proportioneꝫ

virtutis demonis vt sunt corpora cele-stia et etiam tota terra vel elemēta mū-di. Et quare illa excedūt dicere possum⁹ vt dicit sanctus Thomas in questioni-bus de malo. q. x. de demonibus. Et hoc est vel propter cōditionem nature vel ꝓ-pter damnationem culpe. Est enī ordo rerum sicut scḋm naturam ipsarū ita et scḋm motum. et sicut superiora corpo-ra celestia mouentur a superioribus sub-stantijs spiritualibus vt sunt angeli bo-ni. Ita inferiora corpora moueri possūt a substantijs spiritualibus inferioribus vt sunt demones. Et siquidem hoc con-tingit eis ſm cōditionem nature ſm ꝙ aliqui ponebant demones nō esse ex illis superioribus angelis. Sed ex illis que ꝑficiuntur a deo huic terrestri ordini vt erat philosophoꝝ opinio. vel etiam si cō-tingit ex pena peccati vt theologoꝝ sentē-tia est tunc a celestibus sedibus detrusi in hunc aerem tanꝗ ad penam non pos-sunt ipm aut terraꝫ cōmouere. Hec ad-dita sunt ꝓpter duo argumenta que taci-te soluuntur scꝫ de corporibus celestibus ꝙ illa etiaꝫ possent mouere. Si possent corpora localiter mouere. q2 sūt eis ma-gis ꝓpinqua vt etiam vltimuꝫ argumē-tum pretendit. Respondet enim ꝙ non valet: quia illa corpora excedunt ꝓportio-nem virtutis eorum. siquidē prima opi-nio locum habet. Si vero nō sed secun-da tunc iterū nō possunt mouere ꝓpter penam peccati. Est etiaꝫ ad argumentū vbi quis obijceret. ꝙ idem est motus to-tius et partis sicut totius terre et glebe in. iiij. phisico. Unde si demones possent mouere partem terre possent etiam mo-uere terram. nō valet vt patet intuenti distinctionem. Colligere auteꝫ semina rerum ⁊ applicare ad certos effectus nō excedit eorum virtutem naturalem deo eis permittente vt de se patet. Summa-rie cōcludatur ꝙ nō obstante qḋ quidaꝫ dicunt. demones in assumptis corpori-bus nullo modo posse generare. et ꝙ per filios dei significentur filij seth et nō an-geli incubi. sicut et per filias hominū il-le q̄ de stirpe cayn descenderāt. Quia tamen cōtrarium a multis vt patuit as-seritur et ꝙ multis videtur nō potest o-mnino esse falsum. ſm pħm in. vij. eth. et in fine de somno et vigil. iam etiā mo-dernis tꝑibus attestant facta ⁊ dicta ma-leficarum talia vere et realiter exequen-tium. Ideo dicimus tria. Primo ꝙ per tales demones spurcissimi act⁹ venerei nō delectatōnis sed infectionis anime ⁊ corporum quibus succubunt aut incu-bunt causa exercentur. Secundo ꝙ per talem actum cōpleta cōceptio et gene-ratio a mulieribus fieri potest. inquantum semen humanuꝫ apponere possunt in lo-co cōuenienti ventris mulieris ad mate-riam ꝓportionatā ibidem ꝑexistentem. A simili. sicut et semina aliarū rerū col-ligere possunt ad cōplendum aliquos ef-fectus. Tercio ꝙ demonibus attribuit in talium generatione illud tantū ꝙ est motus localis nō autem ipa generatio cuius principiū nō est virtus demonis aut corporis ab eo sumpti. sed virt⁹ illius cuius semen fuit. vnde ⁊ genitus nō de-monis sed alicuius hominis fili⁹ est. Et per hec patet rn̄sio ad argumenta vbi qs arguere vellet. ꝙ demones generare nō possent ꝓpter duo. Primo ꝙ generatio cōplet per virtutē formatiuā que est in semine corpore viuo resoluto. Et corpus a demonibus assumptū: q2 non est tale. ergo ⁊c. Patet responsio. quia demon virtute seminis formatiuā reponit ad lo-cum debitū ⁊c. Secūdo. si dicatur ꝙ se-men nō habet virtutem generandi nisi q̄diu calor anime in eo retinetur quem tamē exalare necesse est ꝑ magnā distan-tiam delatuꝫ. Est enī responsio ꝙ demo-nes possunt aliqua reponere ad cōserua-tionem seminis ne calor vitalis euapo-ret. Vel etiam quia velocissime mouen-tur ꝓpter victoriam mouentis sup rem motam. Ideo nō poterit euaporari taꝫ faciliter.

Quarta questio a quibꝰ demo-nibus hmōi exercentur.

Utrum catholicu3 sit asserere q actus incuborū et succuborū demonū cōueniat omnibus spiritibus immundis indifferenter et equaliter. Et videtur q sic. quia oppositum asserere esset ordinem quendam bonu3 inter eos affirmare. probatur. Sicut ad rationem boni pertinet modus et ordo. Aug. i libro de natura boni: ita ad rationē mali pertinet inordinatio. Sed in angelis bonis nihil est inordinatū. ergo et in malis nihil potest esse ordinatū. Unde indifferenter huiusmodi actibus habent insistere. inde etiā illud: vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat in terra vic3 miserie et tenebrarum. Job. x. Preterea si nō oēs indifferēter his actibus insistunt hoc eis cōpetit vel ex natura vel ex culpa vel pena. Nō ex natura. q2 post peccatū omnes indifferēter vt in pcedenti questione tactū est. sunt in natura ipox spiritus impuri licet nō immundi qtū ad diminutionē naturalium bonorū. In nequicia subtiles. nocendi cupidi. p superbiā tumidi rc. ergo cōpetit eis quo ad culpā vel penam. Tūc sic. Ubi est maior culpa ibi maior pena. sed superiores angeli magis peccauerūt ergo in eorū penā magis his spurcitijs habent insistere. Si hoc nō est: dabit rō alia. cur nō illis actibus indifferenter insistant. Preterea. vbi nō est subiectio et obedientia ibi omnes indifferēter opantur. sed in demonibus nulla est subiectio et obedientia: probat. Quia illa sine cōcordia haberi nō possunt. sed in demonibus nulla est cōcordia. puer. xiij. Inter supbos semper sunt iurgia: Preterea sicut equaliter omnes pter culpā post diem iudicij in infernu3 detrudent. ita et ante illud tempus in aere caliginoso ppter officiū eorum detinent. nec legitur esse inequalitas ex parte mancipatōnis ergo nec inequalitas ex pte officij et tētationis. Sed cōtra: glosa. i. ad Cor. xv. Quādiu durat mundus angeli angelis homines hominibus. demones demonibus presunt. Item Job. xl. dicit de squamis leuiathan per quas mēbra diaboli significant q vna vni adheret. ergo inter eos est diuersitas et ordinis et actionis. Incidentaliter queritur. An a bonis angelis ipsi demones ab hmōi eorum spurcitijs exequendis interdu3 impediant vel nō. Et dicendū q quia potestates dicūtur angeli quox ditioni virtutes aduerse subiecte sunt vt Grego. dicit. r Aug. iij. de trini. Spiritus vite desertor atq3 peccator regitur p spiritū vite rationalē pium. et iustū. Et sicut ille creature super alias influentiā habent que sunt pfectiores et deo ppinquiores. eo q totus ordo prelatōnis primo r originaliter est in deo r participatur a creaturis fm q ei magis ppinquant. Ideo etiam boni angeli qui maxime appropinquāt deo propter eius fruitionē qua demones carēt super ipos demones habent prelatione3 et per eos reguntur. Et cum instat q demones pmissis medijs multa mala faciunt. aut ergo nō impediuntur quia nō subsunt bonis angelis qui eos impedire possent. aut si subsunt tunc cum ad negligentiam presidentis ptinere videtur ea que per subditos male fiunt. Videt q in angelis bonis sit aliqua negligētia Respondetur q sancti angeli sunt ministri diuine sapientie. Unde sicut diuina sapientia permittit aliqua mala fieri per malos angelos. vel homines pter bona que ex eis elicit Ita et boni angeli nō totaliter cohibent malos a nocēdo siue homines siue demones. Responsio. catholicum est asserere quendam ordinē actōnum interiorū et exteriorum. etiam per quandam prelationem esse in demonibus. Unde et quedā spurcitie ab aliquibus infimis perpetrant a quibus superiores pter nobilitatē nature secludūtur. Et declaratur hoc primo generaliter ex triplici cōgruētia qua talia cōgruunt eorum nature diuine sapientie et proprie nequitie. Demu3 magis in speciali. Ex natura quidem. Nam cōstat q a principio creatōnis sp quidā alijs superiores fuerunt ex natura cu3 inter se differāt spe-

cie. nec duo angeli vnius speciei existāt cōmuniorē opinionē sequēdo que etiaꝫ dictis pl'ꝛoꝝ cōcordat et Dionisi' qui ponit. x. ca. celestis ierarchie in eodem ordine esse primos medios et vltios cui etiam necessario oportet assentire: tum ex immaterialitate eorū: tum etiam ex incorpalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris i. scdo di. iij. Et q2 peccatū naturā nō tollit: et demones post casuꝫ data naturalia nō amiserūt vt supra tactum est et operationes reruꝫ sequunt' naturales earum cōditiones. ideo sicut in natura sic et in operationib' sunt varij et multiplices. Cōgruit etiā hoc diuine sapientie vt ea que ab ipso sint ordinata sint. Ro. xiij. que a deo sunt ordiata sunt. Et quia demones sint a deo deputati ad exercendū homines et ad puniendū damnatos. Ideo in exercitijs eoꝝ ab extra q̄ ad homies suntvarij ⁊ multiplices. Cōgruit etiam et nequitie ipoꝝ. Quia enī humano generi aduersant': ideo cum ordinate impugnant. ideo magis hominibus nocere estimant sicut et faciūt. Vn̄ constat spurcitijs illis nephandissimis nō equaliter insistunt ꝙ etiā magis specificatur tali rōne. Nam cum operatio sequitur naturā rei vt dictū est quorūcūqꝫ sunt nature subordinate. oportꝫ ꝙ etiam opationes sibiinuicē subordinent' sicut patet in rebus corpalib'. Quia eniꝫ inferiora corpora naturali ordie sunt infra corpora celestia. actōnes et motus eorum subdunt' actionib' et motibus celestium corporum. et quia vt dictū est demones naturali ordine inter se differūt Ideo etiā naturalibus actionib' intrinsecis ⁊ extrinsecis p̄sertim in hmōi spurcitijs pagendis. Ex quibus cōcludit' ꝙ quia hmōi spurcitie plurimū p̄ter nobilitatem angelice nature exercent' cū etiā in actibus humanis infimi ⁊ fetidissimi actus in se quidē ꝯsiderando nō q̄tū ad officiū nature et ꝓcreatōnis reputant'. Demū cū de quolibet ordine aliqui cecidisse credunt' nō est incōueniēs asserere ꝙ illi demones qui de infimo choro ⁊ iterum illi q̄ infimi in illo existūt his spurcitijs et ab alijs deputantur et insistūt. Hoc etiā plurimū est aduertendū. ꝙ licet de incubis et succubis mulierib' infestos scriptura tradit. tamē nusq̄ꝫ legit' in vitijs quibuscūqꝫ cōtra naturā loquēdo nō solum de sodomitico sed etiam de quocūqꝫ alio peccato extra vas debitum ꝑpere agendo se incubos et succubos fecisse. In quo maxima illoꝝ peccaminū enormitas ostendit' cum indifferenter omnes demones cuiuscūqꝫ ordinis illa pagere abhorrent et verecundū estimāt Et hoc videtur velle glosa sup Ezechielem. xix. vbi dicit'. Dabo te in manus palestinorum id est demonū qui etiam erubescunt de via tua scelerata vitiū contra naturā intelligens. et intuenti patet. ꝙ de demonibus oportet auctoritatē intelligere. Nullum enim peccatuꝫ tam sepe deus reproba morte in multis ꝯdemnauit. Dicunt etiā nōnulli et veraciter creditur ꝙ nullus talis vitij postq̄ꝫ temp' mortalis vite christi qd ad annos. xxxiij. extenditur in hoc scelere ꝑseuerans excesserit nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari qd ex eo patet ꝙ octogenarijs et centogenarijs isto crimine inueniuntur sepe irretiti quibus temp' christi quia vite morū disciplina fuit. ⁊ ideo illo spreto vix vnq̄ꝫ sine difficultate permaxima ab hoc scelere cōtinebit. Sed ⁊ ꝙ ordo sit inter eos etiam ad officia exteriora quo ad impugnatōnes demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum et idem nomen scꝫ diabolus multipliciter exprimatur in scripturis et hoc ꝓpter diuersas eorū ꝓprietates. Tamē his immundis operibus vnus p̄sidere in scripturis traditur sicut etiā et certis alijs vitijs. Est enī vsus scripture et locutōis quēlibet immundū spiritum nominare diabolū a dya qd est duo et bolus qd est morsellus. quia duo occidit scꝫ corpus ⁊ aiam. et sm ethimologiā. licet grece interpretatur diabolus clausus ergasculo et hoc sibi cōuenit cū nō pmittitur sibi nocere q̄tum vellet. Vel diabolus quasi

defluens. quia defluxit id est corruit spe/cialiter ⁊ localiter. Nominatur etiã demõ id est sapiẽs super sanguinẽ. vel sangui/neus scꝫ super peccata que sitit et procu rat triplici scientia qua viget: scꝫ subtili tate nature experientia temporum ⁊ re/uelatione bonorum spirituuꝫ. Nomina/tur etiam belial qđ interpretatur absqꝫ iu/go vel absqꝫ dominio: qꝛ ꝓposse pugnat cõtra eum cui deberet esse subiectꝰ. Vo catur etiaꝫ beelçebub qđ interpretatur vir muscarũ id est animarũ peccantiuꝫ que reliquerũt verum sponsum christũ. Item sathanas id est aduersarius. Vñ i. Pe. v. aduersarius vester diabolus cir/cuit ⁊c. Item behemot id est bestia. qꝛ fa cit homines bestiales. Ipse tamẽ demon fornicatõnis ⁊ princeps illius spurcicij dicitur asmodeus qđ interpretatur factura iudicij. quia ꝓpter huiusmodi vitium fa ctum fuit terribile iudiciũ super sodo/mam et quatuor alijs ciuitatibus. Si cut et demon superbie dicitur leuiathan qđ interpretatur additamentũ eorum: qꝛ et lucifer temptans primos parentes de supbia ꝓmisit eis additamentũ diuini/tatis. De q̄ ⁊ p Esaiã dñs. Visitabo sup leuiathan serpentẽ vetrẽ et tortuosum. et demon auaritie et diuitiaruꝫ dicitur mãmona. Quem et christus in euange lio expressit Mat. vi. Nõ potestis deo ser uire ⁊c. Ad argumenta. ad primuꝫ. ꝙ qꝛ bonuꝫ potest inueniri sine malo: sed ma lum nũqꝫ inuenitur sine bono. quia fun/datur super creaturã que in se bona est. Et ideo demones inqꝫtum habent natu ram bonã ordinati sunt et in naturalibꝫ et in eorum actionibus. Ad illud Job. x potest dici ꝙ demones ad exercitiũ depu tati nõ sunt in inferno sed isto aere cali/ginoso. Unde hic habent ordinem in/ter se quem tunc in inferno nõ habebũt Vel etiam dici potest ꝙ etiã iam omnis ordo in eis cessat quo ad ipam beatitudi nem cõsequendã cum a tali ordine irre/cuperabiliter ceciderũt. Et dici potest ꝙ etiam in inferno erit inter eos ordo po/testatis et penarum afflictionis inqꝫtuꝫ aliqui ad affligendũ animas deputabũ/tur et non alij. Sꝫ hic ordo magis erit a deo qꝫ ab ipsis sicut etiam et eorũ tor/menta. Ad terciũ cũ dicitur ꝙ supiores de/mones: qꝛ magis peccauerũt ⁊ magꝭ pu/niuntur etiã his actibꝫ immũdis amplius deberent insistere. Respondetur. qꝛ cul/pa ordinatur per penam et nõ per natu/re actum seu operationem. ideo nõ insi/stunt illis immunditijs propter nobili/tatem nature non propter eoruꝫ culpã aut penam. Et licet omnes sint spiritus impuri et ad nocendum cupidi tamẽ v/nus amplius altero inquantuꝫ potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad quartũ dicitur ꝙ est cõcordia inter demones nõ amicitie sed nequitie ex qua homines o/diunt et dei iusticie repugnant qꝫtum pos sunt. Talis enim concordia inter impi/os reperitur vt eis se adiungant et subij ciant ad propriam nequitiam exequen/dam quos potiores viribus vident. Ad quintum licet carceralis mancipatio o/mnibus equaliter deputetur iam in aere et post in inferno: nõ tamen ex hoc natu ralia in eis sunt equaliter ad equales pe nas et officia equalia ordinata: imo qꝫto sunt nobiliores in natura et potiores in officio: tanto etiam grauiori subiecti tor mento. Unde Sap. vi Potentes potẽ ter tormenta patientur.

Est ergo questio super influẽtias cor/poruꝫ celestiũ in qua tres alij errores reprobantur. et est quinta in ordine.

Sed pro ampliori premissorũ declara/tione etiã obuiandũ quibuscũqꝫ preten sis obiectionibus. Queritur de malefi/corũ operibꝫ quo ad quintuplicẽ causaꝫ: qꝫttuor ex illis reprobãdo ex quibꝫ influe re nõ possunt. quintã vero cõcludẽdo scꝫ virtutẽ intellectiuã ex qua fluere habent q̄ et licꝫ bona sit ꝫm naturã: est tñ mala ꝫm voluntatẽ. qꝫttuor aũt cause reprobantur cõtra illos q̄ aut maleficas aut eoꝝ opa esse negãt. et sunt corpm celestiũ influẽ tie. illoꝝ corpm ⁊ orbiũ motores mouẽ/tia. hoim excrescẽs malitia. et imaginuꝫ ac caracterũ ⁊ verboꝝ efficacia.

An possit quoqꝫ mō catholice censeri ꝙ origo et multiplicatio maleficorū operū ꝓcesserit ex influentijs corporū celestiū seu ex supabundāti malitia hominū et nō ex spurcitijs incuborū et succuborū demonū. et videtur ꝙ ex ꝓpria malitia. Nā Aug⁹. in li. lxxxiij. q. dicit ꝙ ad hominis voluntatē causa deprauatōnis ei⁹ redit siue aliquo siue nullo suadente deprauata sit. Sed maleficus deprauat̃ p peccatū: ergo causa illius nō est diabolus sed volūtas humana. Ad idē dicit de li. ar. ꝙ quilibet est causa sue malitie q̄d etiā ꝓbatur rōne. Peccatū hominis ex li. ar. ꝓcedit. sed diabolus nō potest li. ar. mouere: hoc enī libertati repugnaret. ergo diabolus non potest esse causa. nec illius cuiuscūqꝫ alterius peccati. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus d̄r. Nō oēs cogitatōes nostre male a diabolo excitant̃ sed aliquotiēs ex nostri arbitrij motu emergunt. Demū ꝙ ex inflentijs corporū celestiū possint oriri et nō a demonibus ꝓbatur. Sicut omnis multitudo reducit̃ ad vnū. ita oē multiforme reducitur in aliquod vniforme principium Sed actus humani sūt varij et multiformes tam ad vitia q̄ȝ ad virtutes. ergo videtur ꝙ reducant̃ in aliqua principia vniformiter mota et mouentia. Sed talia non possunt assignari nisi ex motibus celestiū qui sunt vniformes. ergo illa corpora sunt taliū actionū cause: Preterea: si celestia corpora nō essent humanorū actuum ad virtutes et vitia causa. astrologi nō adeo frequēter vera p̄dicerent de bellorū euentibus et alijs humanis actib⁹. sunt ergo aliquo modo causa Preterea corpa celestia mouentur a substantijs spiritualibus ſm theologos et philosophos omnes. sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris sicut et corpora celestia corporibus nostris. ergo ambo in simul habent imprimere in animā et corp⁹ hominis ad causandū quoscunqꝫ actus humanos. Preterea corpora celestia possunt imprimere in ip̄os demones ad causandū certa maleficia. ergo a fortiori in ip̄os homies Assumptū ꝓbatur ex tribus. Nam certi homines qui lunatici dicunt̃ infestant̃ a demonibus plus vno tp̄e q̄ȝ alio quod nō facerent sed poti⁹ omni tempore molestarent nisi in certis lunationibus etiā ipsi demones inquietarent̃ ad inferendum huiusmodi. ꝓpbatur etiā ex nigromanticis qui certas cōstellationes obseruant ad inuocandum demones ꝙ nō facerēt nisi scirent illos demones corporibus celestibus esse subiectos. Probatur etiā ex illo ꝙ demones ſm Aug⁹. in. x. de ciui. dei. quibusdā corporibus inferioribus arcent̃. scꝫ herbis: lapidibus: animantibus. et sonis quibusdā certis et vocibus et figuratōnibus. sed cū corpora celestia sint virtuosiora q̄ȝ corpora inferiora. Ideo multo magis actōnib⁹ corporū celestiū. Et iterū ampl'ius malefici subijciuntur vt eorū opera ex influentijs illoꝝ corporū ⁊ nō ex assistētia spirituum malorum proueniant. Fortificatur argumentū ex. i. Regū. c. xvi. vbi saul qui vexabatur a demone alleuiabatur quādo dauid cytharā percutiebat corā eo ⁊ ꝙ recedebat spirit⁹ malus. Sed cōtra. Impossibile est effectum sine causa sua producere. sed opera maleficorū sunt talia ꝙ nō possunt nisi opere demonum fieri. patet ex descriptione operum maleficorum. ex Isid̄. li. viij. ethimol. Malefici dicuntur ob magnitudinē facinorum. Hi enim elementa cōcutiunt mentes hominū turbant ⁊ absqꝫ vllo veneni haustu sola vi carminū animas interimunt ⁊c̄. Hmōi effectus autem nō possunt ex influentijs corporū celestium mediante homīe causari. Preterea ph̄s in ethi. difficile inquirit quid sit principium operationis in anima. Et ostēdit ꝙ oportet esse aliquod extrinsecū. Omne enim quod incipit de nouo habet aliquā causam. Incipit enim homo operari q̄ vult. Incipit autem velle: quia preconciliatur. si autē preconciliat̃ ꝓpter aliq̄d

cōcilium precedēs. aut ergo est ꝓcedere in infinitū: aut oportet ponere aliquod principiū extrinsecū qͦd primo mouet hominem ad cōciliandum nisi forte aliqs dicat ꝙ hoc est a fortuna ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos: quod est absurdū. Principiū ergo in bonis ad bona dicit esse deū qui nō est causa peccati. In malis autē cum homo incipit agere velle et cōciliari ad peccandum oportet ꝙ huius etiā sit aliqua causa extrinseca. et nō pt esse alia nisi diabolus ꝑsertim in maleficiis vt supra patuit quia corpus celeste nō potest ad tales actus influere. ergo patz veritas. Preterea cuius potestati subiacet motiuū: eius potestati subiacet et motus qui a motiuo causat̃. Motiuū aūt volūtatis est aliqd apprehensū p sensū vel intellectū quorū vtrūqꝫ subiacet ptāti diaboli. Dicit eniꝫ Aug᷒. in li. lxxxiij. q. Serpit hoc malum scꝫ qͦd est a diabolo p oēs additus sensuales: dat se esse figuris accomodat se coloribus adheret sonis. latet in ira et in fallacia sermonis: odoribꝰ se subiicit infundit saporibꝰ. et quibusdā nebulis implet oēs meatus intelligētie. ergo videt̃ ꝙ in potestate diaboli est mouere voluntatē q̄ est directe causa peccati. Preterea omne quod se habꝫ ad vtrūlibet indiget aliq̄ determināte ad hoc ꝙ exeat in actū. sed li. ar. hoīs ad vtrūlibet se habet scꝫ ad bonū et malū. ergo ad hoc qͦd exeat in actū peccati indiget ꝙ ab aliquo determinetur ad malū. Maxime aūt hoc videt̃ fieri a diabolo ꝑsertim in operibus maleficorū cuꝫ eius voluntas est determinata ad malū ergo videt̃ ꝙ mala volūtas diaboli est cā male voluntatis ꝑcipue in maleficiis. et pt fortificari ratio p hoc ꝙ sicut bon᷒ angelus se habet ad bonū: ita malus angelus ad malū. Sed ille reducit homines ad bonum: ergo iste ad malum. est enim dicit dionisius lex diuinitatis immobiliter stabilita vt yma a summis ꝑficiantur.

Responsio. quia questio quo ad originē maleficorū operum fundatur. super influentiam luminariū celestiuꝫ ostendit̃ per reprobationeꝫ trium errorū qui hoc asserere conāt̃. scꝫ planetariorū genetaliatorum. et fatalium ordinem ponentium hoc non esse possibile quo ad primum. Nam si queritur. an ex impressione luminarium celestium causetur in hominibus vicium maleficorum tunc ad diuersitatem morū attendēdo et veritatē fidei saluando oportet sub distinctione differere videlicet ꝙ mores hominū a sideribus causari potest intelligi dupliciter. Aut necessario et sufficiēter. aut dispositiue et cōtingenter. Si dicat̃ ꝑmo modo tunc nō solum est falsum imo hereticum. eo ꝙ christiane religioni adeo repugnat ꝙ etiā veritas fidei in tali errore saluari nō potest. Ratio. Dum eni ponit omnia a sideribus necessario euenire. iam tollit meritum et per cōsequēs demeritum. Tollit et gratiā et per cōsequens gloriā. Tum quia honestas morū per hunc errorem preiudicium patitur dum culpa peccantis in sydera refundit̃ licentia malefaciendi sine reprehensione conceditur. et homo ad orandum et colendum sydera incuruatur. Si autem dicatur mores hominum a dispositionibus siderum. Variari dispositiue et cōtingenter sic potest habere veritatem. qr nec rationi nec fidei repugnat. Planuꝫ est enim ꝙ dispositio corporis varia multum facit ad variationem affectionum et morum anime. vt plurimū enim anima cōplexiones corporis imitatur. vt dicitur in sex principiis. Unde et colerici sunt iracundi. et sanguinei sunt benigni et melancolici sunt inuidi. flegmatici pigri. Hoc autem nō est necessario. anima enim dominatur suo corpori et maxime quando est adiuta per gratiā. Multos enim videmus colericos mansuetos et melancolicos benignos. Quoniam ergo virtus corporum celestium operatur admixtionē et qualitatem complexionum. Hinc est ꝙ p cōsequēs qͦdammodo operatur ad qualitatem morum valde tñ de longinquo. Plus eniꝫ

facit ad qualitatē cōplexionis virtus nature inferioris q̄ꝫ virtus sideris. Unde Aug⁹.v.de ci. dei in solutōne cuiusdam questionis de duobꝫ fratribus qui simul infirmabanť et curabantur: cum quereretur vnde hoc esset magis cōmendat rōnem ipocratis q̄ꝫ astronomi. Ipocras enī respōdit ꝙ hoc erat ꝓpter similitudinem cōplexionis Et astronomus respōdit ꝙ erat ꝓpter ydemptitatē cōstellationis. Melius enī respōdit phisicus. quia causam reddit magis ꝓpriam et magis ꝓpinquā. Sic ergo dicendū ꝙ impressiones siderū aliquo mō disponunt ad maliciam maleficoꝝ: siquidē aliqua influentia in eoꝝ corporibꝫ p̄dominať poti⁹ ad hmōi nephanda q̄ꝫ ad alia opera quecūq̄ꝫ vitiosa seu virtuosa. que tamē dispositio nō debet dici necessaria prima et sufficiens. sed remota ⁊ cōtingens. Nec valet si quis obijceret phm li. de ꝓprietatibus elementoꝝ vbi dicit ꝙ regna vacua facta sunt et terre depopulate apud coniunctionē iouis et saturni. arguēdo q̄si: quia talia ex libero arbitrio dependebāt hoim. ergo etiā influentie luminariū super li. ar. haberent efficaciā. Respōdetur enī ꝙ phus ꝑ hoc dictū nō vult innuere ꝙ homines illi nō poterāt resistere illius influentie cōstellatōis ad dissensionem inclinantis. sed quia noluerunt: qꝛ sicut ptolomeus in almagesti. sapiēs homo dn̄abitur astris. q̄ꝫuis enī cōiunctio iouis et saturni eo ꝙ saturnus habet influentiam melancolicā et malā et iupiť valde bonam. possit ad rixam vel discordiam homines inclinare. illi tamē inclinationi homines ꝑ libertatē arbitrij possūt resistere et valde faciliter cum adiutorio gratie dei. Nec iterū valet si quis obijceret dictū dam̄. li. ij. ca. vi. vbi dicit. ꝯstituuntur multotiens comete et signa quedam mortis regū. Respōdeť enī ꝙ etiaꝫ sequēdo opinionē dam̄. qui fuit vt patet in p̄dicto libro ꝯtrarie opinionis vie philosophice siue nō: nihil ꝑ hoc cōcluditur quo ad necessitatē actuū humanoꝝ. opinatur enī dam̄: ꝙ cometa nec naturaliť generatur nec est vna de stellis in firmamēto positis. vnde nec eius significatio est naturalis nec influētia. Dicit enim ꝙ comete nō sunt ex his qui a principio genita sunt astra. sed diuina iussione ſm ipm̄ tps cōstituunť et rursus dissoluuntur. hec dam̄. Prenunciat autē deus per tale signū mortē regis magis q̄ꝫ alioꝝ tum quia est ꝑsona cōmunis. tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitanť angeli ꝓpter cōmune bonū quoꝝ etiam ministerio et generanť et dissoluunť. Sed nec phoꝝ opinio obstat qui dicūt ꝙ stella cometa sit impressio calida et sicca generata in superiori parte aeris ꝓpe ignem: ex cuius vapore calido et sicco et globꝫ illi⁹ vaporis adunatus apparet corpus stelle Partes aūt illius vaporis discōtinuate circa illū globum et longū ꝓtense ī suis extremitatibus illi globo cōiuncte sunt quasi eius come. et ſm hanc positionem significat et causat nō ꝑ se sed ꝑ accidēs mortalitatē ꝓueniente ex infirmitatibꝫ calidis et siccis. Et quia vt plurimū diuites nutriunť calidis et siccis. Ideo illo tp̄e multi diuites moriunť inter q̄s mors regū et principū est magis notabilis ⁊ hec positō nec distat a positiōe dam̄. si quis bene cōsiderat nisi quo ad operationē ⁊ cooperationē angeli quā nec philosophi excludere possunt: imo vbi vapores nunq̄ꝫ in sua siccitate et caliditate ad generandum cometā cōcurrerēt adhuc operatione angeli sepe concurrere habēt causis p̄dictis sicut et stella que sancti Thome doctoris transitū indicauit q̄ vtiq̄ꝫ nō ex sup̄is in firmamento positis ꝯsistit sed op̄atione angeli ex materia aliqua preiacente formata ⁊ offitio peracto iterum resoluta fuit. Unde videmus ꝙ ſm quamcūq̄ꝫ istarum opinionum nullum penitus habent celi luminaria dominum super li. arbitrium. Unde nec cōsequenter super malitiam et mores hominum. Nota insuper quare astronomi vt sepius vera predicūt et ꝙ eorum iudicia vt plurimū super vnam ꝓuinciā aut

gentem vnius terre eueniunt. Huius ratio est. quia enim sua iudicia sumunt ex astris que etiã habent maiorem influentiam capiendo ꝓbabiliorem nõ necessitantem in actibus tam nature ꝙ voluntatis et in actibus hominũ generalibus sicut vnius gentis vel ꝓuincie ꝙ in particularibus vni⁹ persone: quia maior effectus stellaruz imprimitur in totã vnã gentem ꝙ in vnum hominez: et qꝛ maior pars gentis vnius magis sequit affectus naturales corporis ꝙ vnus singularis homo. ideo ꝛc. sed hoc incidentaliter est tactum. Secunda via per quam prefata nostra catholica assertio declarat est per reprobationẽ errorum genitaliacorum et deam fortune colentium mathematicorũ. De quibꝫ Isid. viij. ethi. ca. ix. genetaliaci dicuntur ꝓpter nataliũ cõsiderationem syderum qui vulgo mathematici dicuntur. Fortuna vero vt ibidem dicit ca. ij. a fortuitis nomen habere dicitur quasi deam quandam res humanas varijs casibus ꝛ fortuitis illudẽtem. Unde et cecam appellant eo ꝙ passim in quoslibet incurrens sine vllo examine meritorum et ad bonos et ad malos venit. hec isidor⁹. Sed talem deã credere aut ꝙ lesiones in corporibus ꝛ creaturis que ex maleficorum operibus inferuntur nõ ab ipsis maleficis sed ab ipa dea fortune prouenirent. sicut est idolatria ita et asserere maleficas ipas ad hoc esse natas vt talia per eas in mundo exercerei possint simili a fide alienũ existit imo et a cõmuni phoꝝ traditoine. si cui placet inspiciat doctorẽ sanctũ. li. iij. summe fidei cõtra gẽtiles. q. lxxxvij. et sequẽtibus et inueniet plura: licet hoc vnicũ propter eos qui fortassis copiam libroꝝ nõ habent nõ videtur obmittenduz. ꝙ quia in homine tria: sunt vt ibi notatur que a tribus celestibus causis dirigunt. voluntatis actus. intellectus actus. et corporis actus. quorum principiũ a deo tantũ et immediate. secundum ab angelo. et tercium a celesti corpore dirigitur. Nam electiones et voluntates immediate a deo in bonis operibus dirigunt. dicente scriptura ꝓuer. xxi. Cor regis supple. quod maiori potentia videt posse resistere eo minus alij nõ possunt: qꝛ in manu domini et quocũꝗ voluerit inclinabit illud. Et apls. Deus est qui operatur in nobis velle et perficere ꝓ bona volũtate. Cognitio vero humana intellectiua a deo mediantibꝫ angelis ordinatur. Ea vero que ad corporalia pertinẽt siue sint exteriora siue interiora in vsum hominis venientia a deo mediantibus angelis et celestibus corporibus dispensant. Dicit enim beatus dionisi⁹ iiij. de diui. nominibꝫ. ꝙ corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt non tamen necessitatez inferentia. Et cum homo sit ordinatus scdm corp⁹ sub corporibus celestibus. scdm intellectum vero sub angelis. fm voluntatem autem sub deo potest cõtingere ꝙ homo spreta inspiratione dei ad bonum et illuminatione boni angeli ducatur affectione corporali ad ea ad que influentia luminarium celi inclinant vt et sic tam volũtas ꝙ intellectus malitia et erroribꝫ inuoluantur. Non est autẽ possibile huiusmodi erroribus quibus malefici irretiti sunt ex influentijs luminariũ celi inuolui licet ad fundendũ sanguinem vel furta aut latrocinia vel etiam incõtinentias pessimas perpetrare possit quis ex talis inclinari sicut etiam ad alia quedam naturalia. Etiã vt Guil. in de vniuerso dicit. ꝙ per experientiã habetur si meretrix nititur plantare oliuã non efficitur fructifera que tamen per castam plantata fructifera efficitur. Et aliquis etiã medicus in sanando. et agricola in plantando et miles in expugnãdo aliqua ex impressione celestis corporis efficiunt que alij etiam easdem artes habentes efficere nõ possunt. Tercia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuuz. Ubi notandum ꝙ fatuz esse aliquid vno modo catholice asseritur. Alio modo asserere est omnino hereticum. Si enim factuz estimet esse fm estimationẽ quorundaz

gentilium ⁊ etiam quorundā mathema
ticorum qui putabant ꝙ ex vi positōnis
syderum causaretur infallibiliter diuer
sitas morum: ita ꝙ talis efficeretur neces
sario maleficus vel virtuosus in moribꝰ
quia talem cum esse causaret vis que in
dispositione syderū sub qua talis vel con
ceptus vel natus esset cōprehenderetur
Et istam vim vocauerunt nomine fati.
Sed quia ista opinio nō tantū est falsa
imo heretica et omnino detestanda pro-
pter incōuenientia que necessario seque
rentur vt supra tactum est circa repro-
bationem primi erroris. quia videlicet
tolleretur ratio meriti et demeriti imo
gratie et glorie et qḋ deus malorum no
strorum auctor esset et plura alia. Ideo
fatum sic omnino refutat̄ quia nihil est
ſm quā acceptionē etiam Grego. dicit
in Omel'. epiph̄. Absit a fidelium cordi-
bus vt fatum aliquid esse dicant. et licꝫ
hec opinio videatur eadem esse cum pri-
ma que est planetariorū. et hoc ꝓpter ea-
dem incōuenientia que vtrobiqꝫ cernun
tur. tamē sunt diuerse ꝗtum inter se di
uersificantur vis syderum ⁊ influxus ge
neralis septem planetarū. Si autē esti-
metur fatum esse quandā dispositionē
siue ordinationē causarū secundarū ad
producendū effectus diuinitus ꝓuisos
Hoc modo fatum vere est aliquid eo ꝙ
prouidentia dei per causas medias exe-
quitur suos effectus. In illis videlicet
que scdm causis subduntur licet in alijs
nō vt est creatio animarū glorificatio: et
gratie collatio. Licet etiam angeli ad gra
tie infusionem cooperari possunt intelle
ctum et voluntatis capacitatē illuminā
do et disponendo. et sic quedam ordina
tio effectuum vna et eadem dicitur ꝓui
dentia et etiam fatum. Si enim cōside
ratur vt est in deo sic dicitur ꝓuidentia.
si autem ſm ꝙ est in causis medijs ordi
natis a deo ad effectus aliquos ꝓducen-
dos sic habet rationē fati. Et hoc modo
Boetiꝰ loquens de fato. iiij. de cōsol'. dicit
Fatum est rebus mobilibus inherēs di
spositio per quā prouidētia suis queqꝫ ne
ctit ordinibus. Sed tamē sancti docto-
res hoc nomine vti recusauerūt propter
eos qui illud ad vim positionis syderuꝫ
retorquebant. Unde Augꝰ. v. de ciui. dei
dicit. Si ꝓpterea quisqꝫ res humanas
fato tribuit. quia ipsam dei voluntatem
vel potestatē fatum vocat sententiam te
neat et linguam corrigat. Patet etiam
ex premissis tacita responsio ad questio-
nem. an omnia fato subdantur et an eti
am maleficorum opera illi subdantur.
Quia si fatum dicitur ordinatio causaꝝ
secundarum ad effectus diuinitus ꝓui-
sos id est vbi deus disposuit ꝑ causas se-
cundas ꝓducere effectꝰ tales. sic inquā
subduntur fato id est subduntur causis
secundis. sic a deo ordinatis vt sunt in-
fluentie corporum celestium. Ea vero
que immediate a deo fiunt vt est creatio
rerum. glorificatio substantiarum spiri-
tualium et alia huiusmodi nō subdunt̄.
Et hoc est quod dicit Boetius vbi supra
ꝙ ea que sunt prime deitati ꝓpinqua fa-
talis ordinis mobilitatē excedunt. Unī
maleficorum opera. quia nō subsunt se-
cundis causis cum talia preter cursum
cōmunem et ordinem nature eueniunt
Ideo nec fato sed causis alijs quo ad eo
rum originem necessario subdunt̄.

Consequenter ꝙ nec huiusmo-
di maleficorum opera possint o-
riri aut causari a substantijs se-
paratis que sunt motores orbiū seu cor
poribus celestium cuius opinionis fuit
Auic. et sui sequaces hac rōe moti. quia
enim substantie ille sep̄ate altioris sunt
virtutis animabus nostris ⁊ ab ipsa ani
ma interdum cum fuerit in sua imagi-
natione ad solam quandaꝫ apprehensio-
nem interiorē circa aliquod extrinsecuꝫ
immutatur corpus ꝓprium. interdum
etiam alienū seu extrinsecum. verbi gra
tia. Aliquis ambulans supra trabem in
alto positā cadit de facili. quia imaginat̄
casum ex timore. nō aūt caderet si esset
trabes illa posita super terrā vbi casuꝫ ti-
mere nō possꝫ. Itē ad solā apprehensio-

nem anime incalescit corpus vt in cōcupiscentib⁹ vel iratis aut etiā infrigiditatur sicut in timentib⁹. potest etiā immutari ad aliquā egritudinē puta febrē vel leprā ex forti imaginatōe et apprehensione ad tales egritudies. et sicut circa corpus ꝓpriū ita et circa alienū vt illud immutet̄ ad sanitatē vel egritudinē. et hic ponit causam etiā fascinatōis de qua superius tactū est. Et quia ſm istā positionem effectus maleficarū haberēt reduci ad motores orbiū licet nō precise ad ipa corpora celestia. Ideo vltra illa que ibi tacta sunt. Dicamus adhuc ꝙ talia sic cōtingere est impossibile. quia cum motores orbiuȝ sint substantie intellectuales et bone nō tam ſm naturā ꝙ̄ et ſm voluntatem qḋ patet ex earū operationib⁹ ad bonum totius vniuersi. Illa autē creatura cuius ope magice opationes fiunt: ⁊ si sint bona ſm naturā nō tamē potest esse bona ſm voluntatē. Ideo nō potest esse ideȝ iudiciū de ambabus substātijs et ꝙ nō potest esse bona ſm voluntateȝ. probatur. Nam prestare patrociniū aliquibus in his que sunt cōtraria virtuti nō est alicuius intellectus bene dispositi talia autē fiūt in huiusmodi operatōib⁹ maleficoꝝ. fiunt enī vt in scḋa parte operis patebit plurima homicidia. fornicatōnes. puerorum et iumentorū occisiones et alia maleficia ꝓcurant̄. vnde vtētes his artibus malefici a malefaciēdo vocantur. nō est ergo bene disposita ſm virtutem talis intellectualis natura cuius auxilio hmōi artes maleficarū inniituntur. licet sit bona ſm naturā. quia habet esse et illud omnia appetunt vt cuilibet intuenti patet. Item nō est intellectus bene dispositi familiarē esse sceleratis et eis patrociniū exhibere et nō quibusdam virtuosis. Huius autē operib⁹ maleficorum vtuntur homines scelerati quia a fructibus eorū cognoscuntur. Auxilio autē substantiarū orbes mouentium: in bonū quelibet creatura inclinatur a natura. lic corrumpat̄ per accidēs sepe. ergo ille substantie nō possunt esse originalis causa maleficaruȝ. Preterea intellectus bene dispositi est reducere homines in ea que sunt homini ꝓpria bona que quideȝ sunt bona rōnis. abducere ergo ab istis ⁊ ꝑtrahere ad alia minima bona est intellectus indecenter dispositi. Per huius autem artes nō adipiscunt̄ homines aliquē profectū in bonis rōnis que sunt scientie et virtutes sed in qbusdam minimis vt sunt deprehensiones et exercitia latronū ⁊ mille nocumentorum. ergo origo nō est a substantijs separatis sed ab aliqua alia virtute nō bene disposita ſm virtutem. Preterea nō est bene dispositus ſm intellectū qui per aliqua scelera cōmissa ꝓuocatur ad auxilium alicui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus maleficoꝝ. nam vt patebit in executione harū fidem abnegant innocentes pueros occidunt. Substātie enim sepate que sunt orbium motores ꝓter suam bonitatem nō his maleficijs auxilium prestāt. Cōcludendo ꝙ hmōi artes sicut nō possunt a corporib⁹ celestibus ita nec ab eorum motorib⁹ oriri. et cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creature collate. ⁊ illa etiam nō potest esse bona ſm voluntatē. licet sit bona ſm naturam. et hmōi creature sint ipi demones: relinquit̄ ꝙ eoruȝ virtute huiusmodi fiant nisi forsassis adhuc obstat friuola estimatio ꝙ ex hominū malitia cōcurrente super maleficorum verba cōminatoria ⁊ imagies repositas ad certum locum virtute quadā stellarū seqrentur. vt verbi gratia: quādo maleficus diceret imaginem aliquā reponendo. faciam te cecam aut claudā ⁊ hoc eueniret Tunc ideo eueniret ꝙ talis ā sua natiuitate ex virtute stellarū sortiret̄ p̄ ceteris hominib⁹ talem virtutē. ꝗ̄tumcūq₃ alij talia verba ꝓferrent et essent instructi ꝑ disciplinam ad ꝓferendum. adhuc tamē efficaces in hmōi operibus esse non possent. Ad que singula respondendo declarabitur Primo ꝙ ex malitia hominū huiusmodi effect⁹ causari nō possunt. Secundo ꝙ nec ex vocibus quorcūq₃ hom

cōcurrente quacūqз cōstellatione etiam ad quascunqз imagines.

Et primo q non ex malitia quā/tumcunqз humana possint oriri hmōi maleficorum opera sic de/claratur. Nam malitia hominis siue sit habitualis inqзtum quis ex frequenta/tis actibus acquirit habituз inclinantē ad ppetranduз peccata nō ex ignorantia. nec infirmitate. Unde censetur peccare ex malitia. vel sit actualis malitia que di/citur ipa mali electio que etiam ponitur peccatū in spiritū sanctum. nunqз potest circa ipm maleficum tantū efficere q ta/lia opera ut sunt immutatōnes elemen/torum et lesiones circa corpora indiffe/renter hoīnū et iumentorū absqз assi/stentia alicuius altioris virtutis proue/niant. quod declarat primo ex parte cau/se. secūdo ex parte effectus maleficialis. Nam hoc q nō potest homo efficere abs/qз malitia puta per sua naturalia immi/nuta. minus potest per ipa naturalia iaз diminuta. Patet cū iam sit virtus acti/ua etiam diminuta. Sed homo per pec/cata qualitercunqз per malitiam cōmis/sa diminuitur in bonis naturalibus. p/batur auctoritate et ratione. Nam dio. iiij. ca. de di. no. dicit. Malum est defect⁹ naturalis habitudinis. et loquit de ma/lo culpe. Unde et nemo noscens maluз operatur illud q̄d si operatur ex defectu opatur. Ratio sic. Sicut se habet bonuз gratie ad malum nature: ita se habet ma/lum culpe ad bonum nature. sed per gra/tiam diminuitur malū nature vt fomes qui est inclinatio ad culpam. ergo p cul/pam a fortiori diminuitur bonū nature. Nec obstatur si dicatur de fascinatione que interdum pcuratur ex inuultuatō/ne seu inspectōne alicuius vetule mali/tiose puerū aspiciētis vnde puer immu/tatur et fascinat. quia sicut supra tactuз est. hoc tantummō cōtingere potest cir/ca pueros pter tenerā cōplexionē. Hic autē loquimur de corporū quorumcūqз hominū et iumentorum ac etiā elemen/torum ad grandines immutatiōes. Si quis velit latius intelligere: inspiciet do/ctorem sanctū in questionibus de malo vtrum peccatū possit corrumpere totiз bonum nature. Ex parte deniqз effectuū maleficialiū declaratur. Naз ex effectib⁹ deuenit in cognitionē cause. vnde sicut illi effectus quo ad nos qui fiunt preter ordinem nature create nobis note pvir/tutem creature nobis ignote. licet non sint proprie miracula sicut illa que fiūt preter ordinē totius nature create qua/lia scdm potestatem operatur ille qui est supra omnē ordinem totius nature cre/ate qui est deus benedictus: sm quā ac/ceptionem dicitur. Tu es qui facis mi/rabilia magna solus. ita et maleficiales effectus dicuntur miraculosi inqзtum fi/unt ab aliqua causa nobis ignota et pre/ter ordinē nature create nobis note. Ex quibus elicitur q virtus corporalis ho/minis ad hmōi opera causanda nō se ex/tendere potest que semper hoc habet vt causa cum suo effectu naturali nota sit naturaliter absqз admiratione. et q effe/ctus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula inquantū noticiaз huma/nam excedunt patet ex seipsis cum natu/raliter nō fiunt. patet et per omnes do/ctores presertim Aug⁹. in li. lxxxiij. q. vbi dicit q magicis artibus fiunt miracula plerūqз similia illis miraculis que fiunt per seruos dei. Et iterum in eodem di/cit. Magi faciunt miracula per priuatos cōtractus. boni christiani per publicā iu/sticiam. mali christiani per signa publice iustitie que omnia sic declarantur. Nam iusticia diuina est in toto vniuerso sicut lex publica in ciuitate. Uirtus autē crea/ture cuiuslibet in vniuerso se habз vt vir/tus alicuius priuate persone in ciuitate. Ideo boni christiani inqзtuз per diuinā iusticiam miracula faciunt dicuntur fa/cere miracula per publicaз iusticiā. Ma/gus autem quia operatur ex pacto inito cum demone: dicit operari per priuatum cōtractum quia operatur per demonem qui sua naturali virtute potest facere ali/quid preter ordinē nature create nobis

note per virtutē creature nobis ignote: et erit miraculū quo ad nos sed nō simpliciter. quia nō potest operari preter ordinem totius nature create et per oēs virtutes creaturarū nobis ignotarum. Sic enī solus dicitur facere miracula. Iuxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia magna sol⁹. Mali aūt christiani faciunt per signa publice iusticie. sicut inuocando nomē christi vel exhibendo aliqua sacramēta. si cui placet inspiciat sanctum Tho. in prima pte q. cxi. ar. iiij. potest etiā attendere ea que in secūda parte operis ca. vi. deducetur inferius. Consequēter ꝙ nec p voces et verba cōcurrēte virtute stellarum.

Demum ꝙ nec ex vocib⁹ quarumcunqꝫ hominū cōcurrente quacūqꝫ constellatōne super quascūqꝫ imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositōnis est ꝙ eius cognitio ex rebus causatur cum intelligēteꝫ necesse sit fantasmata speculari. Nō est eius cōditio ꝙ ex sua cōceptione seu intellectuali operatōne intrinseca vbi illā solā per verba exprimeret res ab extra habeat causare. aut ꝙ ꝯceptio intellect⁹ expressa per verba haberent corpora immutare. Tales enim homines qui taleꝫ haberent virtutē nō essent nobiscum vnius speciei: sed equiuoce dicerentur homines. Preterea. si dicatur ꝙ illa efficiunt per verba cōcurrente virtute stellarꝫ a natiuitate vnde ꝯtingit ꝙ pre ceteris hominibus dum ꝓferūt verba ꝙ p illa aliquid efficiunt cum tamē alij etiā ꝓferentes eadē nō possent aliquā trāsmutationem efficere: quia virtus stellarꝫ a natiuitate eis nō deseruit. Patet ex p̄cedentibus illa esse falsa ex reprobatiōe trium errorū. planetariorū. genetaliacorum. et fatalem ordinē ponentiū. Preterea cum verba exprimūt mentis cōceptum. et corpora celestia nō possunt imprimere intellectū nec etiam eorū motores nisi per se absqꝫ motione corporuꝫ celestium intellectū vellent illuminare et hoc solummō fieret ad opera bona. qꝛ ad mala perpetranda nō illuminatur intellectus sed obumbraꝛ ꝙ nō est officiū bonorū spirituū sed malorū. Ideo pateꝫ ꝙ si verba eorum aliquid efficiūt hoc nō est vigore alicuius corporis celestis sed assistentia alicuius virtutis intellectiue que etiam et si sit bona ꝯm naturā non tamē potest esse bona ꝯm voluntatē iniqꝫ tum semper ad malum machinatur. et talis erit demon vt supra ostensum est. Et ꝙ nec per imagines possint talia efficere quasi corpora celestia super ipas aliquid influerent quia huiusmodi imagines q̄tumcunqꝫ caracteribus et figuris sint insignite sunt effectus hominis operantis per artem. Celestia autē corpora effectus causant naturales cuiusmodi nō sunt effectus maleficoꝝ qui dicuntur maleficiales. vtpote in malum creaturarum preter cōsuetum ordinem nature prosilientes: vnde nihil ad propositū. Preterea supra ostensū ē etiā ꝙ duplices sunt imagines. astrologice. et magice. que etiam ad bonum aliquod priuatum obtinendū ⁊ nō ad corruptionē ordinantur. Maleficorum autem imagines sunt omnino alterius cum semꝑ ad nocumentum creaturarū ⁊ ex demonum iussu ad aliquē locum occulte reponuntur vt desuper ambulantes aut dormientes ledantur vt ipe malefice fatentur. vnde et ab ipis demonibus efficiūtꝫ quicquid causant et nō ex corporū celestium influentijs. Ad argumenta. Ad primum dictū Augustini est intelligendum ꝙ causa deprauationis hominis redit ad hominis voluntatē sicut ad causaꝫ effectuꝫ perficientē. que proprie dicitur esse causa. nō sic autem est causa effectū ꝑmittentē vel disponentē vel ꝯciliateꝫ aut p̄cipiētē q̄busmodis scꝫ ꝯciliatiue. dispositiue. et preceptiue diabol⁹ dicit̄ causa peccati et deprauationis. Deus auteꝫ solummodo permissiue qui mala ꝑmittit ꝓpter bona Iuxta Augustinū in enchi̅. Diabolus autem disponit interius suggerendo persuadit interius et exterius acrius stimulando. Percepit auteꝫ his

qui ei totaliter se subdiderunt vt sunt malefici quibus nō est opus interi⁹ instigari sed tm̄ exterius 7c̄. Et per hoc etiam ad secunduz ꝙ quilibet est causa sue malitie directe intelligēdo. et ad probationes patet eadē responsio. quia licz repugnat libero arbitrio moueri per modum ꝑcipientis: nō aūt per modū disponentis. Ad terciū. Motus ad virtutes aut ad vitia dispositiue possunt causari ab influentijs corporū celestium. et capitur motus pro quadaz naturali inclinatione ad virtutes humanas et vitia. opera aūt maleficorū quia excedunt cōmunem ordinem nature. ideo illis influentijs subiacere nō possunt. Ad quartum idem patet. quia sunt cause humanorū actuuz corpora celestia. sed illa opera nō sunt humanitus adinuenti. Ad quintū ꝙ motores orbiuz possint imprimere in animas si intelligat̄ immediate sic imprimunt illuminādo ad bonum et non ad malefici avt supra tactū est. Si autē intelligatur mediate tunc iuxta influentiam corporū celestium imprimūt indirecte et dispositiue. Ad sextum. hoc ꝙ demones ꝯm certa augmenta lune homines vexant. cōtingit ꝓpter duo. Primo quidē ad hoc vt infament creaturaz dei scz lunam. vt Jero. et Criso. dicūt. Secundo quia cum nō possint operari nisi mediantibus naturalibus virtutib⁹ vt supra dictum est. Ideo cōsiderant corporum aptitudines ad effectos inducēdos et quia cerebrum est humidissimū oīm partium corporis vt Aristo. dicit et naturales omnes. Ideo maxime subijcit̄ operationi lune que ex sua ꝓprietate habet mouere humores. In cerebro autē perficiunt̄ vires animales. Et ideo demones ꝯm certa augmenta lune perturbant hominis fantasiam quādo cōsiderant cerebrum ad hoc dispositum. Ad aliud ꝙ demones aduocati in certis constellatōnibus adueniūt faciunt propter duo. Primo vt homines in hunc errorē inducāt ꝙ credunt aliqͦd numen esse in stellis. Secundo quia cōsiderant scđm aliquas cōstellationes materiā corporalē magis eē dispositā ad effectus ꝓ quib⁹ aduocant̄. Ad terciuz ꝙ sicut dicit Aug⁹ xxvi. de ciui. dei. Per varia genera lapidum herbarum lignorum alium carminumet instrumentorum musicoruz demones alliciuntur non vt animalia cibis sed vt spiritus signis inquantum scz hec eis exhibentur in signum diuini honoris cuius ipi sunt cupidi. Tamē qz sepe obijcitur ꝙ demones possunt impediri per herbas et armonias a vexatione hominum vt in argumento allegat̄ de saul per armoniā citharis. Unde nituntur defendere ꝙ aliqui possent effectus maleficiales ꝓducere per certas herbas et occultas causas absqz auxilio demonū tantummō ex influentia corporū celestium que plus possunt imprimere in huiusmodi res corporales ad effectus corporales quā in ipos demones ad producendum huiusmodi effectus maleficiales. Ideo latius cum sit respondenduz est aduertenduz ꝙ herbe vel armonie nō possunt sua naturali virtute totaliter excludere vexationē qua diabolus possit hominem vexare si sibi ꝑmitteretur a deo vel angelis bonis. possunt tamē illam vexationem mitigare et ita parua posset esse vexatio illa quod possent eam penitus excludere. sed hoc facerent nō agendo in ipm̄ demonem cum sit spiritus separatus in quē non potest naturaliter agere quodcunqz corpus. sed agendo in ipm̄ vexatum a demone. Omnis enim causa limitate virtutis ꝓducere potest effectuz intensiorem in materiam dispositam qͣ nō dispositam. cui et cōsonat illud philosophi. ij. de anima. Actus actiuorū sunt in patiente predisposito. Demon autez est agens limitate virtutis. ergo vexationem intensiorem facere potest diabolus in homine disposito ad illam vexationez siue ad illud ad quod diabolus intendit adducere quam in homine dispositionis contrarie. Puta diabolus potest vexare intensius passione melancolica hominē dispositum ad illam quam hominem cō

trarie dispositionis. Certum est autē ꝙ herbe et armonie multuȝ possunt immutare dispositionē corporis. et ex ꝯsequēti mot⁹ sensualitatis. hoc ptȝ de herbis cū q̄dam inclinant ad leticiā quedā ad tristiciam. et sic de alijs. Hoc etiā patet de armonijs per plīm. viij. poll'. vbi vult ꝙ diuerse armonie habent ꝓuocare diuersas passiones in hominē. Hoc etiam refert Boecius in musica sua. Et autor de ortu scientiarū vbi loquens de vtilitate musice dicit. ꝙ valet ad curandū vel alleuiādum diuersas infirmitates. Et ita patere potest ꝙ ceteris paribus fit vexatio debilior. Nō autem video quomodo herbe vel armonie possint in homine dispositionēȝ aliquā causare, ꝓpter quā homo nullo modo posset a demone vexari si tamē permitteret. quia diabolus mouendo solum motu locali vapores et ip̄os spirit⁹ inordinato motu posset hominē multuȝ vexare. Herbe autē vel armonie nullam dispositionem causare possent in homie sua naturali virtute per quā ꝓhibetur demon predictā cōmotionē facere. Cōtingit tamē quādoqȝ ꝙ diabolo nō permittitur hominem vexare nisi vexatione ita parua ꝙ per aliquā fortem dispositioneȝ ad cōtrarium tolleretur totaliter. et tūc alique herbe vel armonie possent corpus hominis ita ad cōtrarium disponere ꝙ illa vexatio totaliter ammoueret. verbi gratia. Diabolus quādoqȝ posset hoīem vexare vexatione tristicie ita debiliter ꝙ per aliquas herbas vel armonias que haberet causare dilatationē et diffusioneȝ spirituū qui sunt motus cōtrarij tristicie totaliter ammoueret illa tristicia. Oes autē Aug⁹ li. ij. de doc. christi. cōdemnat ligaturas et quedam alia de quibus ibi diffusius scribit hoc attribuens arti⁹ magice. hoc est q̄ꝫtum ad illud ꝙ nō possunt ex sua naturali virtute ꝙ ptȝ ex l's q̄d dicit sic. Ad hoc genus ꝑtinent omnes ligature atqȝ remedia que medicorū condemnat disciplina. In quo satis patȝ ꝙ illa cōdemnat q̄ꝫtum ad vsum respectu cuius nō habent aliquaȝ efficaciā ex sua naturali virtute. Quantū autē ad illud q̄d. i. Regum ca. xvi. habetur ꝙ saul qui vexabatur a demone alleuiabat quādo dauid cytharā percutiebat corā eo et ꝙ spiritus malus recedebat ꝛc. Sciendū ꝙ bene verum est ꝙ per tactum cythare virtute naturali illius armonie alleuiabatur aliquantulū afflictio saulis inq̄ꝫtum illa armonia aliqualit dulcorabat appetitum eius per auditū ꝑ quam dulcorationem reddebat minus aptus ad illam vexationem. Sed ꝙ spiritus malus recederet quando dauid cytharizabat hoc erat ꝓpter vim crucis ꝙ satis expresse dicitur in glo. vbi sic dicitur Erat dauid in canticis musicis eruditus diuersorum sonorum rationabilis moderatusqȝ cōcentus. Unitatē essentie significat que varijs modis quottidie resonat. Dauid malignuȝ spiritum in cythara cōpescuit: non quia tanta esset vis in cythara sed in signo crucis qui in ligno crucis et cordarum extensione id est venarum gerebatur que iam tunc demones effugebat.

Sequitur quo ad ip̄as maleficas demonibus se subijcientibus. et est sexta quo ad questionem et secundum membrum.

Ro tertia et annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientibus plura super modum aggrediendi huiusmodi spurcicias possunt difficultari. Primo ex parte demonis ⁊ corporis ab eo assumpti ex quo elemēto fit illud formatum. Secundo ex parte actus. an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte tēporis ⁊ loci an potius in vno tempore q̄ꝫ in altero exerceat. Quarto an visibilit quo ad circumstātes se agitat. Ex parte mulierū an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcicijs procreant a demonibus

frequentantur. Secūdo an ille que ab obstetricibus tempore partus demonibus offeruntur. Tertio an remissior sit in talibus ipsa venerea delectatio. Ad que omnia ad presens cum non sit respondendum eo φ tantummodo generalitati studemus. et in secunda parte operis illa singula per eorum opera explanātur vt patebit in quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mentio. ideo ad scōm principale tendamus. Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius φ͞ in viris. Et erit questio prima generalis quo ad cōditiones generales mulierū. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniūtur superstitiose et malefice. Tercia singularis quo ad ipsas obstetrices que omnes alias in malitia excedunt.

Quo ad primū. cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo maleficarum reperitur φ͞ inter viros. et quidem in cōtrarium in argumenta deducere non expedit cum ipsa experientia preter verborum et fidedignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum nō despiciendo in quo deus semper magna fecit fortia vt cōfundet. φ diuerse a diuersis super hec assignātur rationes. Semper tamē in principali cōcordantes. vn̄ et pro mulierum auisamento ipsa materia bene est predicabilis affectantes audire vt experiētia sepe docuit dummodo discrete proponatur. Nam aliqui doctores hanc rationē tradunt. Dicūt enim tria esse in rerum natura. lingua. ecclesiasticus. et femina. que medium in bonitate aut malitia tenere nesciūt. sed vbi limites sue cōditionis excedūt. ibi quendam apicem et supremū gradum in bonitate aut malitia vendicant. In bonitate quidem quando a bono reguntur spiritu vnde et optima sunt. In malitia vero quando a malo spiritu regūtur vnde et pessima efficiuntur. De lingua enim patet cum eius ministerio plurima regna fidei christiane sunt subiugata vnde et apostolis christi in igneis linguis spiritussanctus visus est. Patet et in aliis sapientibus predicatoribus quotidie lingua canum vulnera et vlcera languentis laçari lingētes. Iuxta illud. Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes. Vnde et dux et pater predicatorum ordinis in figura catuli latrātis et accensam faculam in ore gestantis premonstratur est vt suo latratu vsque in presens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouium christi. Patet et ex quotidiana experientia φ vnius viri prudētis lingua interdum infinitorū hominum strages prepeditur. propter que nō immerito in eius cōmendationem salomō prouer. x. plura cecinit. In labiis sapiētis inuenitur sapientia. Et iterū. Argentū electū lingua iusti cor impiorum pro nihilo Iterum labia iusti erudiunt plurimos qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Cuius causa ibidem. xvi. subditur. quia hominis est preparare animum et deum gubernare linguā. De mala vero lingua inuenies Eccl. xxviii. lingua tertia multos cōmouit et dispersit illos a gente ingentem. ciuitates munitas destruxit. et domos magnatorum effodit. Et dicitur lingua tertia eorum qui inter duas partes cōtrarias incaute vel maculose loquitur. De secundo scilicet ecclesiasticis intellige clericos et religiosos in vtroque sexu. Criso. super illud. Eiecit vendentes et ementes de tēplo. Sicut omne bonum a sacerdotio ita omne malum ab eo egreditur. Ieronimus in epistola ad nepocianū. Negociatorem clericum ex inope diuitem ex ignobili gloriosum quasi quandam pestem fuge. Et beatus bernardus Omel. xxiii. super Can. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus mitteretur foras et aresceret. si violentus inimicus abscondere se forsitan ab eo boni: Nunc vero quomodo abiicient aut quo abscondent se. Omnes amici et tamē omnes inimici

omnes domestici et nulli pacifici omnes proximi et omnes que sua sunt querũt. Et alibi nostri prelati facti sũt pilati. nostri pastores facti sunt tonsores. et loquitur etiam de prelatis religiosorum qui onera grauia inferioribus imponunt digito autem suo minimo non tangerent Et Grego. in pasto. dicit. Nemo ampli' in ecclesia nocet q̃ qui peruerse agẽs nomen vel ordinem sanctitatis habet delinquentem namq̃ hunc redarguere null' presumit. et in exemplum culpa vehemẽter extenditur quãdo pro reuerentia ordinis peccator honorat̃. De religiosis etiam dicit beatus Aug'. ad Vincentium donatistam. Simpliciter fateor charitati vestre coram domino deo nostro qui testis est super animam meam ex quo deo seruire cepi quoniã difficile sum expert' peiores sicut et nõ meliores q̃ qui in monasterijs defecerunt aut profecerũt. De mulierum vero malitia differitur. Eccl. xxv.. Non est caput nequius super caput colubri. et non est ira super iram mulieris. Cõmorari leoni et draconi placebit q̃ habitare cũm muliere nequã. Et inter plura que sequunt̃ et precedunt ibidem de muliere nequã cõcludit. Breuis est omnis malitia super malitiã mulieris Hinc Criso. super Mat. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicicie inimica. ineffugabilis pena necessarium malum naturalis tentatio. desiderabilis calamitas. domesticũ periculum delectabile detrimentũ. malum nature. bono colore depicta. ergo si dimittere illam peccatum est cum oportet tenere iã vere tormentũ necessarium est vt aut dimittentes adulteria faciamus aut quotidianas pugnas habeamus. Tulli' de nict. ij. rethorice dicit. Viros ad vnum quodq̃ maleficiũ singule id est plures cupiditates impellunt. mulieres ad oĩa maleficia cupiditas vna ducit. muliebrium enim vitiorũ omniũ fundamentũ est auaricia. Et Sene. in suis tragedijs Aut amat aut odit mulier nihil tercium dedisse est flere feminã est mendacium.

Duo genera lachrymarũ habentur in oculis feminarũ. veri doloris vnum. insidiarum aliud. mulier cũ sola cogitat mala cogitat. De bonis autem mulieribus tanta laus est vt etiam beatificasse viros legantur et saluasse gentes terras et vrbes. Patet de Judith. delbora. et hester. Hinc ap'ls. i. Cor. vij. Siqua mulier habet virum et hic cõsentit habitare cũ illa nõ dimittat virum. sanctificatus est enĩ vir infidelis per mulierẽ fidelẽ. Ideo eccl. xxvi. dicitur. Mulieris bone beatus vir numer' enim annorũ duplex. Multa ibi narrat laudabilissima p totum pene capitulũ de excellentia bonarum. et puer. vlti. de muliere forti. que omnia etiam in nouo testamento in feminis claruerunt vt in virginib' et alijs sanctis feminis que pfidas gẽtes et regna ab idolatrie cultu ad christianã religionẽ deduxerũt. Si quis inspicere velit Vin. in spe. histo. li. xxvi. ca. ix. de regno vngarie p gillã christianissimã. Et de regno francorum p lothlidẽ virginẽ et clodoueo desponsatam inspiciat et mira inueniet. Unde quecũq̃ vituperatões leguntur in cõcupiscentiã carnis interpretari possunt vt semper mulier p carnis cõcupiscentia intelligatur. Juxta illud. Inueni amariorẽ morte mulierẽ. et bona mulier subiecta carnis ꝯcupiscentia. Sunt et alij alias rões assignantes cur in maiore multitudine reperiant̃ femine superstitiose q̃ viri. et dicunt esse tres causas Prima est. quia pne sunt ad credendũ. et quia principaliter demon querit corrumpere fidẽ. ideo potius eas aggredit̃ vñ et eccl. xix. Qui cito credit leuis ẽ corde et minorabit̃. Scđa causa est q2 a natura pter fluxibilitatẽ ꝯplexionis faciliores sunt impssionis ad reuelatões capiendas p impressionẽ sepatorum spirituum q̃ cõplexione etiã cũ bene vtunt̃ multũ bone sunt: cũ male peiores sunt. Tertia causa quia lubricam habent linguam. et ea que malã arte sciũt eis comparibus femĩs vix celare possunt. secq̃ occulte cũ vires nõ habeãt per maleficia vindicare

querūt faciliter. Unde ecci. xxv. vt sup. Cōmorari leoni et draconi plus placebit q̄ʒ habitare cum muliere nequā. breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Item potest et addi illa cū fluxibiles sunt ideo citius pueros demonib⁹ offerre possunt sicut et faciunt. Sunt et tertij alias rationes assignantes quas predicatores caute debent proponere et dicere. ꝙ licet in veteri testamento scripture vt plurimū mala loquant̄ de mulieribus et hoc ꝓpter p̄mā preuaricatricem mulierem scʒ euam et imitatrices eius tamen ex post in nouo testamento propter mutationeʒ nominis vt eua in aue. et vt ait Jeronimus. Totum quod intulit mali maledictio eue totū abstulit benedictio marie. Unde plurima et semper laudabilia sunt de ipsis predicanda. Sed quia adhuc modernis temporibus hec perfidia amplius in mulieribus q̄ʒ in viris inuenitur vt ipa experiētia docet. curiosius causaʒ inuestigando vltra premissa dicere possumus ꝙ in omnibus viribus tam anime q̄ʒ corporis cum sint defectuose non miruʒ si plura maleficia in eos quos emulātur fieri ꝓcurant. Q̄tum enim ad intellectū seu ad intelligendum spiritualia alterius vidētur esse speciei a viris cui auctoritas ⁊ ratio cum varijs scripture exemplis alludit Terenti⁹ ait. Mulieres ferme vt pueri leui sententia sunt. Et lactanti⁹. iij. institutionum. Nunq̄ʒ aliquam mulierem philosophiam sciuisse nisi temestes Et prouer. xi. quasi describens mulierez dicit. Est circulus aureus in naribus suis. mulier pulcra et fatua. Ratio naturalis est. quia plus carnalis viro existit vt patet in multis carnalibus spurcitijs. qui etiam defectus notātur in formatione prime mulieris cuʒ de costa curua formata fuit id est de costa pectoris que est torta et quasi cōtraria viro. Ex quo defectu etiaʒ procedit ꝙ cum sit animal imperfectum semper decipit ꝓpter q̄ð semper decipit. Catho instruit īsidias lachrimis et illud. dum femina plorat virum decipere laborat. Patet in vxore sampsonis que multum infestans eum ad declarandum sibi probleuma propositum sodalibus ab eo expositū eis reuelauit et sic decepit. Patet et in prima muliere ꝙ ex natura minorem habent fidem cum dixit serpenti interrogāti. quare nō ederent de omni ligno paradisi. respondit. de omni ⁊c. ne forte moriamur in q̄ ostendit se dubitare et nō fidem habere ad verba dei que omnia etiam ethimologia nominis demonstrat: Dicitur enim femina fe. et minus. quia semper minorem habet et seruat fidem et hoc ex natura quo ad fidelitatē. licet ex gratia simul et natura fides in beatissima virgine nūquam defecerat cum tamē in omnibus viris defecisset tempore passionis christi. Mala ergo mulier ex natura cum citius in fide dubitat etiam citius fidem abnegat quod est fundamentum in maleficis. Quantum denicq̄ʒ ad aliam potētiam anime scilicʒ voluntatem. ex natura cum odit aliquē quem ꝑius amauit tūc estuat per irā et impatientiā. et sicut maris estus semꝑ bulit et currit: sic talis est tota impatiēs. Alludit huic rōni auctoritas diuersa ecci. xxv. Nō est ira super iram mulieris. Et sene. tragred. viij Nulla vis flamme tumidicq̄ʒ venti tanta nec teli metuenda torti q̄ʒta cuʒ cōiunx viduata tedis ardet et odit. patet in muliere que false accusauit ioseph et incarcerare fecit quia nolit sibi in scelus consentire adulterij. Geñ. xxx. Et reuera potissima causa deseruiēs in augmentum maleficaꝝ est dolorosū duellū inter maritatos et nō maritatas feīas et viros. imo et inter ipas feīas etiaʒ sanctas. q̄d tunc de ceteris. vides enim in Genesi. quanta fuit impatientia et inuidia sare ad agar postq̄ʒ cōcepit. Gene. xxi. Quāta rachel ad lyam propter filios quos nō habebat rachel Gene. xxx. Quanta anne ad fenennam fecundam ipsa sterili existente. i. Regum. i. Quanta marie ad

moisen. Nume. xij. Unde murmurauit et detraxit moisi propter quod et lepra percussa. Quanta marthe ad magdalenam ipsa sedente et martha ministrãte Luce. x. Unde et eccl. xxxvij. Tracta cum muliere de his que emulatur. quasi dicat. nõ est tractandũ cũ ea quia semper emulatio id est inuidia est in mala muliere. Et que inter se sic agitantur quanto magis aduersus viros. Quare etiã vt narrat valerius. Foroneus rex grecorũ die qua mortuus est dixit leoncio fratri suo ad summam felicitatẽ nihil mihi deesset si mihi semper vxor defuisset. Cui leoncius: Et quomodo vxor obstat felicitati. Et ille. Mariti hoc omnes sciunt. et socrates phs interrogatus si ducenda esset vxor Respõdit si nõ capies solitudo arbitrãs excipiet. hic generis interitus hic heres alienus. Sed si ceperis illic perpetua sollicitudo cõquestus querularũ. dotis exprobatio affinium graue supercilium. garrula socrus lingua. successor alieni matrimonij incertus liberorũ euentus. hec dixit vt expertus. Nam vt ait Jeronimus contra Jouinianum. Hic socrates duas habuit vxores quas ingenti patiẽtia sustinẽs nõ potuit tamẽ ab earum cõtumelijs clamoribus et vituperationibus liberari. vnde quadam die ipsis querulantibus cõtra eum et ipse domũ egressus vt earum molestias euitaret et ante domũ sederet proiecerunt ille mulieres super eum aquã immundã super quo ipse nõ perturbatus quia phs ait. Sciebam quod post tonitrua pluuie sequerentur. Et de quodam legitur cuius vxor submersa erat in fluuio quod cũ quereret cadauer eius ad educendum de aqua ibat per fluuium cõtra aquã et interrogatus causam cum res graues descendant infra et nõ supra quare quereret cõtra aquam. Respõdit. Mulier ista in vita semper fuit cõtraria dictis et factis siue mandatis meis. ideo quero cõtrario modo si forte etiã mortua contrariam voluntatem vltra cõsuetum tenuisset. Et quidẽ sicut ex primo defectu intelligẽtie abnegationẽ fidei facilius viris incurrũt Ita et ex secũdo scilicet ex inordinatis affectionibus et passionibus varias vindictas querunt excogitant et infligunt siue per maleficia siue alijs quibuscũque medijs. Unde nõ mirum tantã multitudinem maleficarũ in hoc genere existere. Quantũ insuper defectũ in memoratiua potentia cum hoc sit in eis ex natura vitium nolle regi sed suos sequi impetus sine quacunque pietate ad hoc studet et cũcta memorata disponit. Unde theophrastus. Si totam domum ei cõmiseris seruiendum est si aliquid tuo arbitrio reseruaueris etiam minimũ vel magnum fidem sibi adhiberi non putabit et iurgia concitet et nisi cito cõsuleris parat venena aruspices et ariolos cõsulit. ecce maleficia. Sed quale sit dominiũ mulierũ audi Tullium in paradoxa. Nunquid ille liber est cui mulier imperat leges imponit prescribit iubet vetat quod ei videtur nec ille imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum nõ modo seruum sed nequissimum seruorũ appellandum puto licet amplissima familia natus sit. Unde et Seneca in persona furiose medee. quid amodo cessas sequere felicem impetum pars ista vltionis qua gaudes quotta est etc. vbi multa ponit ostendẽs quod mulier non vult regi sed suo impetu procedere etiam in damnum suum sicut de multis legitur mulieribus que vel ob amorem vel dolorem. quia vindictas facere non potuerunt: seipsas occiderunt sicut et de laodice narrat Jeronimus super danielem. que existens vxor regis anthiochi regis syrie. celans ne plus amaret beronicem quam etiam habebat vxorem beronicem et filium eius ex dicto anthiocho prius fecit occidi et post se ipsam veneno occidit. Unde quia non vult regi et suo impetu procedere. Jdeo Crisostomus non immerito dicit. O malum oĩ malo peius mulier mala siue illa paupersit siue diues. Si enim vxor diuitis sit non cessat nocte et die virum calidum

stimulare sermonibꝫ blanda nequiter ⁊ importuna violenter. Si vero pauperē virum habet ipm quoqꝫ ad iracundiam et rixas incitare nō desinit. Et si vidua sit ipa p semetipam omnes despicit passim et ad omnem audaciam spiritu superbie inflammatur queramus inuenimus fere omnia mūdi regna ꝓpter mulieres fuisse euersa. Primū enim ꝙ fuit regnum felix scꝫ troye ꝓpter raptum vnius femine scꝫ helene destructum est multis milibus grecorum occisis. Regnuꝫ iudeorum multa mala et exterminia habuit ꝓpter pessimā reginam iezabel et filiam eius athaliam reginā in regno iude q̄ occidi fecerat filios filij vt eo mortuo ipsa regnaret sed vtraqꝫ occisa. Regnum romanorum multa mala sustinuit ꝓpter cleopatram reginam egipti pessimam mulierem. et sic de alijs. Unde nō mirum si mundus iam patiꝛ ob malitiam mulierū. Demum inspiciēdo corporis ipsiꝰ carnalia desideria. Unde innumera nocumenta vite humane contingunt vt merito cum cathone vticen dicere possimus. Si absqꝫ femina posset esse mundus cōuersatio nostra nō esset absqꝫ dijs cum reuera si mulierū non essent nequitie etiam tacendo de maleficis adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Ualerius ad rufinū. Chimerā mulierē eē nescis sed scire debes ꝙ monstrum illud triforme insigni venustetur facie leonis olentis maculetur ventre capre virulēte cauda vippere armetur. vult dicere. ꝙ est aspectus eius pulcer. tactus fetidus. cōuersatio mortifera. Audiamus et aliā ꝓprietatem per vocez. Nam sicut est mendax in natura sic et in loquela. Nam pungit et tamē delectat. vnde et earum vox cantui syrenarū assimilatur que dulci melodia transeuntes attrahunt et tandē occidunt. Occidunt quidē quia et marsupia euacuant. vires auferūt. ⁊ deum perdere cogunt. Iterum valeriꝰ ad rufinū Hec loquens placet delectatio et pūgit delictum. flos veneris rosa est. quia sub eiꝰ purpura multi latitāt aculei. puer. v Nitidius oleo guttur eius id est locutio nouissima eius amara quasi absintheuz. Audiamus ⁊ aliam in eius incessu statu et habitu ibi est vanitas vanitatū. Non est homo in mūdo qui tantū studet placere deo benigno q̄tum mulier etiā mediocris suis vanitatibus studet hōibꝫ placere. De quo exemplū in vita pelagie quando dedita mundo discurrebat per anthiochiam ornata nimis quam sanctus pater nomius nomine videns flere cepit et dixit socijs ꝙ toto tempore vite sue tantam diligentiam nunq̄ꝫ adhibuerat deo placere ⁊c. que demum orationibus eius ꝯuersa est. Hec est de qua Eccle. vij. et de qua iam ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem maleficarum. Inueni amariorē morte mulierem que laqueus est venatorum sagena cor eius. vincula sunt manus eiꝰ qui placet deo fugiet illam. qui autē peccator est capieꝛ ab ea. Amarior est morte id est diabolo. Apocal'. vi. Nomen illi mors. Nam licet diabolus induxit euaz ad peccandum eua tamē seduxit adam. Et sicut peccatum eue nō induxisset nobis mortem anime et corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad quam induxit eua et non diabolus. ideo amarior morte. Iteruꝫ amarior morte. quia hec naturalis et interimit tantum corpus sed peccatum a muliere inchoatum occidit animam priuando gratia et corpus similiter in penam peccati. Iteruꝫ amarior morte: q2 mors corporalis est inimicus manifestus et terribilis. sed mulier inimicus blandus et occultus. Et ideo amarior et periculosior laqueus iam dicitur venatorum sed demonum. quia iā capiuntur homines non solum per carnalia desideria eas videndo audiendo cum earum facies sit ventus vrens et vox serpentis sybulus. Iuxta Bernard. Uerū etiā innūeros maleficiēdo hōies et iumenta. Sagena dicitur cor eius id est inscrutabilis malitia que in cordibꝫ earum regnat. Et manus sunt vincula

ad retinendū vbi manū ad malefacien/
dum creaturā apponūt tunc diabolo co/
operāte hoc efficiunt q̄d pretendūt. Cō/
cludamus. Omnia p carnalem cōcupi/
scentiam. que quia in eis est insatiabilis
puer. penul. Tria sunt insatiabilia rc. et
quartū q̄d nunq̄ dicit sufficit scz os vul
ue. Unde et cum demonibꝫ causa explen
de libidinis se agitant. Plura hic dedu/
ci possent sed intelligentibus satis appa
ret nō mirum q̄ plures reperiuntur in/
fecti heresi maleficorū mulieres q̄ viri.
Unde et cōsequenter heresis dicēda est
nō maleficorum sed maleficarū vt a po
tiori fiat denominatio. Et benedictus al
tissimus qui virilē speciem a tāto flagi/
tio vsq̄ in p̄sens sic preseruat in quo v/
tiq̄ cū p nobis nasci et pati voluit. ideo
et ip̄m priuilegiauit.

Cuiusmodi mulieres amplius inueniunt superstitiose et malefice.

Uo ad secundum cuiusmodi
mulieres p̄ ceteris inueniun
tur sup̄stitiose et maleficijs
infecte. Dicendū vt ex prece/
denti questione patuit. q̄ quia tria gene
ralia vitia. scz infidelitas. ambitio. et lu/
xuria p̄cipue in malis mulieribus regna
re videnē. Ideo ille pre ceteris malefi/
cijs intendūt que pre ceteris illis vitijs
dedite sunt. Iterū quia inter illa tria vl
timum amplius predominat. ideo quia
insatiabile rc. ideo et ille inter ambitio/
sas amplius infecte sunt que p explen/
dis suis prauis cōcupiscentijs amplius
inardescunt vt sunt adultere fornicarie
et magnatorū cōcubine. et hoc ex septem
plici maleficio vt ī bulla tangitur. uene/
reum actum et cōceptus in vtero varijs
inficiendo maleficijs. Primo mētes ho
minum ad inordinatū amorem rc. im/
mutando. Scd̄o vim generatiuā impe/
diendo. Tercio mēbra illi actui accomo
da auferendo. Quarto homines presti/
giosa arte in bestiales formas mutando
Quinto vim generatiuā quo ad femel/
las destruendo. Sexto abortum procu/
rando. Septimo infantes demonibus
offerendo absq̄ alijs animalibus et ter/
re frugibus quibus varia nocumēta in/
ferunt. de quibus in sequentibus tracta
bitur. sed ad presens de nocumentis ho/
minum demus rationes. Et primo cō/
clusio super eos quos maleficiunt ad a/
morem vel odium inordinatū et post ea/
dem materia p maiori intelligentia sub
difficultate est discucienda. cōclusio aūt
hec est. Nam sanct⁹ Tho. in. iiij. di. xxxiiij.
de impedimēto maleficiali tractās sicut
ostēdit quare permittitur diabolo a deo
maior potestas maleficij super actos ve/
nereos hominis q̄ super alios rationes
assignando. Ita dicere a simili oportet
q̄ he mulieres amplius infestantur que
hīs actibus amplius deseruiunt. Dicit
enī q̄ qr corruptio peccati prima p quā
homo factus est seruus diaboli in nos
per actum generantem deuenit. Ideo
maleficij potestas permittitur diabolo a
deo in hoc actu magis q̄ in alijs sicut e/
tiam in serpentibus magis ostendit vir/
tus maleficiorū vt dicitur q̄ in alijs ani
malibus. quia per serpentē diabolus tan
q̄ per suum instrumentū mulierem tē/
tauit. Unde etiam vt postea subdit. licz
matrimonium sit opus dei tanq̄ ab eo
institutū. adhuc per opera diaboli inter/
dum destruitur. Non quidē per violen/
tiam quia censeretur sic fortior deo. Sz
ex diuina permissione pcurando impedi
mentum actus cōiugalis vel temporale
vel perpetuum. ex quibus hoc q̄ experien
tia docet: dicamus q̄ propter huiusmo/
di spurcitias explendas tam erga se quā
et seculi potentes cuiuscūq̄ etiam stat⁹
et cōditionis innumera maleficia ptra/
ctant eorum animos ad amorem here/
um vel philocaptionē adeo immutando
vt nulla confusione aut persuasione ab
eis desistere valeant. Ex quibus etiam
et exterminium fidei seu periculum in/
tolerabile quotidie imminet q̄ eorum
animos immutare taliter sciunt quod

eis nullũ nocumentũ siue per se siue ab
alijs fieri permittãt sicq3 q̃tidie crescũt.
et vtinã experientia nos minime edocuis/
set imo et odia. talia etiã in sacramento
matrimonij cõiunctis suscitata p male/
ficia. et similiter infrigidatões generati
ue potẽtie. vt nec redditionẽ nec exactõ/
nem debiti matrimonialis locum p ple
habere valeant. Sed quia amor et odiũ
in anima existunt quã etiam demon in/
trare nequit. ne alicui hec quasi incredi/
bilia videantur sub questiõe sunt discu/
tienda cum etiã opposita iuxta se posita
magis elucescunt.

Questio. an malefice mentes ho/
minum ad amorẽ vel odium vale/
ant immutare. Et est septima in
ordine.

Queritur an demões per ipsas
maleficas mentes hominum
ad amorẽ vel odium inordina
tum immutare ⁊ incitare va
leant. et arguit̃ q̃ nõ s̃m premissa. Tria
sunt in homine. voluntas. intellectus. et
corpus. Primũ deus sicut habet p se re/
gere. quia cor regis in manu domini. ita
secundũ p angelum illustrare et ipm cor
pus per influxus celestiũ corporum diri/
gere. Preterea intra corpora demones
nõ possunt esse illa immutãdo. ergo mi/
nus infra animã eius potentijs odium
vel amorẽ immitendo. Patet cõsequen
tia. quia ex natura maiorez habent pote/
statem supra corpalia q̃3 supra spiritua/
lia. et quidẽ q̃ nõ possunt immutare su/
pra patuit in plerisq3 locis. quia nullam
formam substantialẽ vel accidentalẽ in/
ducere possunt nisi adminiculo alicuius
alterius agentis. sicut etiam quilibet ali
us artifex. est etiam ad idẽ ca. xxvi. q. epi/
scopi. in fine. Qui credit aliquã creatu/
ram posse transmutari in melius vel in
deteri⁹ nisi ab ipo oim creatore infideli
et pagano deterior est. Preterea. omne
agens ex pposito cognoscit suuz effectũ
Si igitur diabolus posset mentes homi
num immutare ad odium vel amorem:
posset internas cogitatões anime videre
q̃ est cõtra illud quod in li. de ecclesiasti
cis dogmatib⁹ dicitur. Diabolus inter/
nas cogitatões non potest videre. Et
iterũ ibidem. Non omnes cogitatões
nostre male a diabolo excitantur. sed ali
quotiens ex nostri arbitrij motu emer/
gunt. Preterea. amor et odium sunt cir
ca voluntatẽ que radicatur in anima. er
go nõ possunt causari a diabolo quacũq3
arte. tenet ↄsequẽtia. quia illabi anime
vt dicit Aug⁹. illi soli est possibile qui eã
creauit. Preterea si dicat̃ q̃ potest mo/
uere sensitiuas interiores et sic cõsequẽ
ter voluntatẽ nõ valet. quia vis sensiti/
ua est dignior q̃3 vis nutritiua. Sed dia
bolus nõ potest formare actum virtutis
nutritiue vt formet carnez aut os. ergo
etiam nõ potest causare aliquẽ actuz in
teriorum viriũ anime. Sed cõtra. Dia
bolus nõ solum visibiliter sed etiam in/
uisibiliter homines tentare dicitur. hoc
autem falsum esset nisi interius circa a/
nimam et eius potentias aliquid causa
re posset. Preterea. Dam̃. in suis sentẽ
tijs. Omnis malitia ⁊ oĩs immundicia
a diabolo excogitata sunt. et Dio. iiij. ca.
de di. no. multitudo demonũ causa oĩm
maloꝝ et sibi et alijs est. Responsio. Hic
primo danda est distinctio de causa. et se
cundo qualiter potest interiores poten/
tias anime immutare que dicuntur sen
sitiue interiores. et sic tertio cõcludetur
ppositum. Quo ad primũ cõsiderandũ
est q̃ causa alicui⁹ potest aliquid dici du
pliciter. Uno modo directe. Alio modo
indirecte. Indirecte quidẽ sicut cum ali
quod agẽs causat aliquã dispositionẽ ad
aliquẽ effectũ dicit̃ esse occasionaliter ⁊
indirecte causa illi⁹ effectus. sicut si dica
tur q̃ ille q̃ secat ligna est occasio ↄbusti
onis ipoꝝ. et hoc mõ dicere possum⁹ q̃
diabolus est causa oĩm pctõꝝ nostroꝝ. q2
ipe instigauit primũ hoiem ad peccandũ
ex cui⁹ peccato cõsecuta est in toto gene/
re hũano quedã pnitas ad oĩa peccata:
et sic intelligẽda sunt verba dam̃. et dio.
Directe autez dicitur aliquid esse causa
alicuius inq̃tum operatur directe ad il/

lud. et hoc modo diabolus non est causa omnis peccati. Non eniꝫ omnia peccata cōmittuntur diabolo instigāte sed quedam ex libertate arbitrij et carnis corruptione. Quia vt Orige. dicit. Etiam si diabolus nō esset homines haberent appetitum cibi et venereoꝝ et hmōi. circa que inordinatōes multe cōtingunt nisi p rōnem talis appetitus refrenet. et maxime p̄supposita coruptōne nature. Refrenare autē et ordinare hmōi appetitū subiacet li. ar. super quē etiam diabolus minus habet potestatē. Sed quia p hāc distinctionē nō possumus discernere q̄liter interduꝫ amor heroos seu philocaptio ex maleficio pcurari potest. Est vlterius aduertendum quod diabolus licet nō possit esse causa illi᷒ inordinati amoris directe cogendo hominis voluntatē potest tamē esse p modū persuadentis. et hoc iterū dupliciter. scꝫ visibiliter et inuisibilit. Uisibiliter sicut cum in aliqua specie hoīs sensibiliter apparet etiam ipis maleficis et eis sensibiliter loquit et p̄suadet peccatū. sicut tētauit primos parentes in padiso in specie serpentis christum in deserto in aliqua specie visibilit ei apparēs. Et quia nō est putandum ꝙ solū sic p̄suadeat hominē. quia sequeret ꝙ nulla alia peccata fierent ex instructōne diaboli nisi que diabolus visibilit apparēns p̄suaderet. Ideo dicenduꝫ est ꝙ etiam inuisibiliter instigat hominem ad peccandū. qꝺ quidē fit dupliciter. p modum persuasionis et p modū dispositionis. Per modū p̄suasionis sicut cum p ponitur aliquid virtute cognitiue vt bonum. et hoc potest fieri tripliciter. quia vel pponitur q̄ꝫtum ad intellectū vel q̄ꝫtum ad sensum interiorē. vel q̄ꝫtū ad sensum exteriorem. Quantū ad intellectuꝫ quidā. Quia intellectus humanus pōt adiuuari ab angelico intellectu bono vel aliquid cognoscendū p modum illuminationis cuiusdā vt dionisi᷒ dicit. Ratō quia sicut intelligere ſm philosophū est quoddam pati. Ideo potest imprimere in intellectū aliquā speciem. vnde actus intelligendi elicitur. Et si dicatur ꝙ etiam diabolus hoc facere posset sua virtute naturali que nō est diminuta. vt patet ex precedentib᷒. Dicendū ꝙ nō potest p modū illuminatōis sed p modū persuasionis. Ratio. quia intellect᷒ hoīs est istius ꝯditionis: ꝙ q̄ꝫto magis illuminatur tāto magis cognoscit verū: et q̄ꝫto magis cognoscit verū tāto magis p̄t sibi cauere a deceptiōe. Et qꝛ hanc deceptionē diabolus finaliter intēdit. Ideo quecūqꝫ eius p̄suasio nō potest dici illumiatio licet possit dici reuelatio inq̄ꝫtum p impressionē quandā in vires sensitiuas interiores aut exteriores vbi visibiliter p̄suaderet aliquid impmeret. vnde intellectualis cognitio p̄suaderet ad aliqueꝫ actum exercendū. quod qualiter fieri p̄t videlicet vt in vires interiores aliquid impmere possit. Aduertendū est ꝙ quia corpalis natura nata est naturaliter moueri localiter a spirituali. Patet hoc in corporibus nr̄is q̄ ab aīab᷒ mouent similiter et in corporib᷒ celestibus. Nō est aūt apta nata formari ab ea immediate. et loquimur p̄cipue de formis a foris manēdo nō ab informando. vnde oportꝫ ꝙ cō currat aliqꝺ corpale agens vt pbatur in vij. metha. Materia corpalis naturalit obedit bono vel malo angelo ad motū localem quo stante qꝛ demones sic p motum localē semina colligere possunt et cōiūgere seu adhibere aliquib᷒ effectibus mirabiliter faciēdis vt de magis pharaonis ꝯtigit vbi pduxerūt serpētes et vera aīalia vbi debita actiua debitis passiuis ꝯiungebāt. Ideo q̄cunqꝫ ex motu locali materie corporali accidere p̄nt nihil phibet p demōes fieri nisi diuinit᷒ impediātur. Quo iteꝝ stante si volum᷒ intelligere quō p̄t fantasiā hoīs et interiores potētias sensitiuas incitare ad appitōes et ipetuosos act᷒ p motū localē. Notandū ꝙ sicut phs in li. de somno et vigil. assignat causam apparitōis somniorum per motū localem ex eo ꝙ cum animal dormit descendente plurimo sanguine ad principiū sensitiuum simul descendunt

motus siue impressiones relicte ex sensibilium motionibus preteritis et que cõseruate fuerunt in spiritibus siue virtutibus sensibilibus interioribus que sunt fantasia seu imaginatio q̄ idem sūt ꝭm sanctū Tho. vt patebit. Est in fantasia seu imaginatio q̄si thesaurus quidā formarū per sensum acceptarum. Unde cōtingit ꝙ ita mouentur principium apprehensiuum id est potentiam cōseruatoriā specierum. ꝙ apparent in fantasijs ita recenter ac si tunc principiū sensitiuum a rebus ipis exterioribus recenter immutaretur. Uerum est ꝙ nō omnes hec intelligūt: sed si quis se occupare vellet cōsiderare haberet numerū et officium sensuum interiorum qui ꝭm Auicen̄. in li. de anima licet dicat esse quinqꝫ. scꝫ sensum cōmunem: fantasiam: imaginatiuā: extimatiuam: memoriam. Tamē ꝭm beatū Tho. in p̄ma pte. q. lxxix. dicit esse quattuor tantū eo ꝙ potentiā imaginatiuam et fantasiam ponit vnam: timetur ꝓlixitas. ideo obmittitur declaratio. eo ꝙ etiam quia in plerisqꝫ locis de his ptractatur. tantummō hoc quod dictū est fantasiam esse thesaurum formarū ⁊ alicui videretur memoratiuā esse huiusmodi distingue. quia fantasia est thesaur⁹ seu cōseruatoriū formarū per sensum acceptarum. memoria autē thesaurus intētionum que per sensum nō accipiuntur Quis enim videns lupum fugit nō ꝓpter indecentiam coloris aut figure que sunt forme recepte a sensibus exterioribus ⁊ reposite in fantasia sed fugit. quia inimicus nature et hoc habet per quandam intentionē et apprehensionē extimatiua que apprehendit vt nociuum et canem vt amicum. sed cōseruatoriū illarum intentionū est memoria. quia recipere et retinere in corporalibus reducūtur ad diuersa principia. nam humida bene recipiunt et male retinent. ecōtrario autem est de siccis. Ad ꝓpositum hoc qđ cōtingit in dormientibus de appitōnibus somniorū ex spirituū id est specierum in cōseruatorijs repositarum ⁊ hoc et naturali motu locali ꝓpter cōmotionē sanguinis ⁊ humorū ad principia illa id est ad virtutes sensitiuas interiores. et dicimus motu locali intrinseco in capite et in cellulis capitis. Hoc etiam pōt accidere ex cōsimili motu locali p demones ꝓcurato. et nō tantum in dormientibus sed et in vigilantibus in quibus demones possunt admouere et cōmouere interiores spiritus et humores vt species cōseruate in cōseruatorijs educantur de thesauris ad principia sensitiua. id est ad virtutes illas imaginatiuā et fantasticam vt res aliquas habeat talis imaginare. et talis dicetur interior tentatio et nō mirum ꝙ demon hoc possit sua naturali virtute cum quilibet homo per se vigilans et vsum rationis habens p voluntariam cōmotionē specierum cōseruatarum educere potest de suis thesauris scilicet cōseruatorijs huiusmodi species vt res aliquas ad suum placitū imaginetur. quo stante vt iam clare intelligitur materia de amore hereos. Nā quia demones vt dictum est cōmouere possunt huiusmodi species ⁊c. faciunt ista dupliciter. Aliquando absqꝫ ligamine vsus rationis vt de tentatione dictum est et per exemplum de voluntaria adhesione que interdum fit. aliquādo autem ꝙ totaliter vsus rationis ligetur. et hoc etiam possuumus exemplificare per naturales quosdam defectus vt in freneticis et ebrijs. ergo non mirū ꝙ demones sic ligare possunt deo permittente vsum rationis: et tales dicuntur arreptitij et inde arreptici⁹ ab arripio pis. q2 arreptū a demone et hoc dupliciter. vel absqꝫ maleficia ⁊ maleficio. vel cū ea absqꝫ maleficio. q2 vt ph̄s in p̄fato li. dicit ꝙ aliq̄s in passione existēs a modica silitudine mouetur sicut amās ex modica silitudine amati ⁊ sic etiā odiū habenti. Ideo demones q̄ p actus hominū experiuntur q̄bus passionibus magis subdantur illos ad hmōi amorē vel odiū inordinatū instigāt eo forti⁹ in eorum imaginatōem ⁊ efficaci⁹ imp̄mēdo hoc qđ intendūt q̄to etiā id facili⁹ pn̄t.

Facilius autem possunt quanto etiam amãs facilius spẽm reseruatã ad principiũ sensitiuũ idest imaginatõez educit et in eius cogitatõe delectabilius morat͛ Cũ maleficio vero qñ talia p̱ maleficas ⁊ ad maleficaꝝ instantiã ꝓpter pactũ initum cũ eis ꝓcurat. de quibꝫ enumerare pre multitudine tã in spũalibus q̃ȝ secularibus nõ est possibile. Quot enĩ adulteri pulcerrimas vxores dimittẽtes in fetidissimas alias inardescũt. Nouimus vetulã tres successiue abbates vt publica oĩm fratrum fama in illo monasterio etiã in hodiernũ diẽ refert nõ solũ in his maleficiasse sed ⁊ interemisse: et quartũ iam sili modo dementasse q̃d et ipa publica voce fatetur nec veretur dicere feci et facio nec desistere a meo amore poterũt q2 tantũ de meis stercoribꝫ comederũt quantitatẽ p̱ extensum brachiũ demonstrando. Fateor aũt quia nobis nõ aderat vlciscendi ⁊ inquirẽdi sup̱ eam facultas ideo adhuc supest. Et q2 dictuȝ fuit in principio distinctõnis q̣ inuisibiliter instigat diabolus hoĩem ad peccandũ nõ solum p̱ modũ ꝑsuasionis vt dictuȝ est imo etiã p̱ modũ dispositõis. licet nõ deseruit ad ꝓpositũ tñ sic declaratur. Per ꝯsimilẽ enĩ admotionẽ spirituũ ⁊ hũoꝝ facit aliquos magis dispositos ad irascẽdum vel ꝯcupiscendũ vel ad aliquid huius. Manifestũ est enĩ q̣ corpe aliqualiter disposito est homo magis pronus ad ꝯcupiscentiã ⁊ iram et hmõi passiones. quibꝫ insurgentibꝫ homo disponitur ad consensum. Sed q2 p̃cedentia difficile est p̃dicare ideo faciliori modo p̱ ꝓpli quisamento sunt declaranda. et quibꝫ remedijs possint tales maleficiati liberari tractatur in tercia parte.

Modus ꝓponendi premissa de amore hereos in sermonibꝫ ad ꝓplm.

Predicator de supradictis sic mouet questionẽ. An catholicuȝ sit asserere q̣ malefice valeant ad amorẽ alienarum feminaꝝ inordinatũ mentes hoĩm immutare ⁊ eoꝝ corda sisuccendere vt nulla ꝯfusione plagis verbis aut factis ad resistendũ valeant cogi et similiter ad odiũ inter mrĩmonialiter coniũctos incitare vt nec redditõis nec exactõis debiti mrĩmonialis locum p̱ prole habere valeãt quinimo interdũ eos oportet currere ad amasias in tẽpeste noctis silentio p̱ multa terraꝝ spacia sup̱ que si voluerit argumenta aliqua ex precedẽti questiõe sumat. si nõ. dicat tm̃ modo q̣ questiões iste patiũtur difficultates ꝓpter amorẽ ⁊ odium qui cũ fundantur in volũtate que in suo actu semp̱ libera est nec cogi pt̃ per aliquã creaturam nisi a deo qui eam regere pt̃. vnde nec demon vel malefica eius virtute ad amorẽ vel odiuȝ voluntatẽ cogere videtur. Item quia volũtas sicut ⁊ intellectus subiectiue existunt in aĩa. et illabi aĩe illi soli est possibile qui eam creauit. ideo difficultatẽ patitur questio quo ad veritates enucliandas in suis ꝑtibꝫ. his tñ nõ obstantibꝫ dicendũ est primo sup̱ philocaptõem ⁊ odiũ. scd̃o sup̱ maleficium generatiue potẽtie. De primo q̣ licet in intellectũ ⁊ voluntatẽ hoĩs immediate demon nequeat opari tñ s̃m omnes doctores theologos in. ij. senten. de virtute demonis in opando in corpus ⁊ in potẽtias corpis siue corpori alligatas siue sint sensus interiores siue exteriores pmittente deo agere valẽt. Hoc pbatur auctoritate ⁊ rõne ex precedẽti questiõe si placet inueniet si nõ: dicat auctoritatẽ ⁊ rõeȝ Job. ij. Demoni dixit deus. Ecce in manu tua idest in ptãte est Job. et hoc erat quo ad corpus. q̃d patet. quia in aĩam noluit dare. vnde dixit. verumtñ aĩam eius serua. idest illesam serua. Nõ quia enĩ dedit in corpus dedit etiaȝ sup̱ omnes potentias corpi alligatas. vt sunt quinq3 exteriores ⁊ q̃ttuor interiores. scȝ Sensus ꝯmũis. fantasia siue imaginatiua estimatiua ⁊ memoratiua. si nõ potest aliter declarari detur de porcis ⁊ ouibus exemplũ vbi porci p̱ memoratiuaȝ redire sciũt. et oues lupũ ⁊ canẽ discernũt ex naturali imaginatõe. vnũ tanq̃ȝ inimicũ: alterũ tanq̃ȝ amicũ sue nature.

Consequēter cum omnis nr̄a cognitio intellectiua ortum habet a sensu: cū intelligentē iuxta phm in .ij. de aīa necesse sit fantasmata speculari. Ideo sicut demon pt interiorē fantasiā immutare sic etiā intellectū obtenebrare. Et hoc quidem nō erit immediate agere in animā sed mediantibꝫ fantasmatibꝫ. Itē quia nihil amatur nisi cognitū. dentur exempla ad placituz de auro qd̄ amat auarus quia intelligit eius virtutē ꝛc. Ideo obtenebrato intellectu obtenebratur ꝛ voluntas in suis affectionibꝫ. Hec aūt pt facere demon ꝛ absqꝫ malefica ꝛ cū malefica: imo ꝛ accidere pn̄t ex sola incautela oculoꝝ. de singulis trademus exempla. nam vt Iaco. pmo dicitur. Unusquisqꝫ tentatur a ꝯcupiscētia sua abstractus et illectus. Deinde ꝯcupiscentia cū conceperit parit peccatū: peccatū vero cū consummatū fuerit generat mortē. Sic sychem cum vidisset dinam exeuntē ad videndū mulieres regionis adamauit eā et rapuit ꝛ dormiuit cū illa et cōglutinata est aīa eius cum ea. Gen̄. xxxiiij. et fm glo. Infirme aīe sic accidit qn̄ postpositis ꝓprijs vt dina aliena negocia curat seducitur ꝯsuetudīe ꝛ fit vna vnitate sensus cū illicitis. De scd̄o qd̄ etiam absqꝫ maleficis oritur interdū ex tentatōe demonū principaliter sic declaratur. Nam amon sororē suam thamar speciosissimā adamauit ꝛ deperierat in ea valde ita vt ꝓpter eius amorē egrotaret. ij. Reg. xiij. Nō enī in tantū facinus stupri quis ꝓsiliret nisi in toto corrupt⁹ ꝛ a diabolo grauiter tentatus. Un̄ ꝛ glo. ibidem. Hoc monet nos ꝛ ideo deus pmisit vt semp caute agamus ne vicia in nobis dominētur ꝛ princeps peccati qui falsam pacem piclitantibus spondet nos patos inueniens improuise trucidet. De hoc secundo genere amoris refertus est liber sanctorum patrum qui refert ꝙ licet omnē tentationē carnalis ꝯcupiscētie sibi subtraxissent tn̄ vltra q̄ꝫ credi potest tentabantur aliquotiens amore mulierum. Un̄ ꝛ .ij. Cor. xij. apl'us dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee āgelus sathanē qui me colaphiset. vbi glo. Tentādo p libidinē datus est mihi. Tentatio autem cui non consentitur non est peccatū sed materia exercende virtutis. et hoc intelligitur de tentatione que ab hoste non a carne que semp est ad minus peccatum veniale etiam si ei non consentiatur. Poterit predicator aliqua exempla deducere si placuerit. De tercio ꝙ amor hereos proueniat ex maleficijs demonum discussuz est supra. et de hac loquimur tentatione. Et si quis diceret quomodo posset discerni ꝙ non ex diabolo sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendū ꝙ ex multis. Primo si taliter tentatus pulcram et honestam habeat vxorem. et oppositum constat de altera ꝛc. Secundo si iudicium rationis omnino ligatur ꝙ nullis plagis seu verbis aut factis aut etiaz confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tercio potissime quando se continere non potest quin interdum inopinate se etiam per longum spaciuz non obstante asperitate itineris prout ex talium confessione quisqꝫ sentire potest se transferre habeant siue de die siue de nocte. Nam sicut dicit Crisostom⁹ super Matheū. xx. de asina quam christ⁹ equitauit. ꝙ cum demon voluntatez hominis peccato possidet quasi ad libitum trahit quo placet exemplū dans de naui in mari p dito gubernaculo q̄ ad libituz venti proijcitur. et sicut qui equo potenter insidet et rex tyranni habens possessionem. Quarto discernitur in eo ꝙ inopinate et subito vehuntur et immutantur interdum vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiaz ex ipsius persone infamia. et anteq̄ꝫ ad vlteriorem questionem de maleficijs circa potentiam generatiuaz procedamus que etiā annexa est primo soluenda sunt argumenta.

Sequuntur solutōes argumentoꝝ.

Ad argumenta autem respondēdo. Ad primuz ꝙ voluntas hoīs

regatur a deo. sicut intellectus ab angelo bono. Patet solutio Intellectus enim sicut tantummodo illustratur ab angelo bono ad cognitionem veri. Unde sequitur amor boni. quia verum et ens convertuntur. ita etiam intellectus potest a malo obtenebrari in cognitionem veri apparentis. et hoc per confusionem specierum principijs sensitiuis idest virtutibus et potentijs sensitiuis interioribus representatis. vnde sequitur amor inordinatus apparentis boni puta corporalis delectationis quam etiam tales querunt Ad secundum argumentum quod intra corpora non possunt esse illa immutando. partim est verum partim non et hoc quo ad triplicem immutationem. Non enim possunt illa immutare quantum ad eductionem alicuius forme siue substantialis siue accidentalis: que etiam potius dicenda est productio quam immutatio sine adminiculo alicuius alterius agentis aut etiam sine diuina permissione. Si autem loquamur de immutatione qualificatiua vt de sanitate et infirmitate sic vt ex precedentibus patet possunt varias infirmitates etiam vsque ad ligamen rationis immitrere. et sic odium et amorem inordinatum procurare. Potest etiam addi tercia immutatio que fit quando angelus bonus vel malus illabitur corpori. sicut diximus quod deus tantummodo illabitur anime idest essentie anime. Sed vbi dicimus quod angelus illabitur corpori precipue malus vt in obsessis ibi non illabitur infra terminos essentie corporis. quia sic ille solummodo qui dat esse scilicet deus creator illabi potest: et continetur tamen quam qui habet intrinsecam operationem anime. Dicitur tamen illabi corpori quando aliquid operatur circa corpus. quia ibi est vbi operatur. vt dicit Dam. et tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis et infra terminos essentie corporis. Unde elicitur quod corpus habet terminos duplicis rationis quantitatis et essentie. Et est distinctio sicut inter suppositum et naturam. Unde sicut corpori illabi possunt ita et potentijs affixis organis corporalibus et per consequens possunt impressiones facere in potentias. vnde per accidens talis operatio et impressio resultat in intellectum cum eius obiectum sit fantasma sicut color visus vt dicitur in. iij. de anima. et consequenter per accidens vsque ad voluntatem quia voluntas suum obiectum recipit ab intellectu sub ratione boni secundum quod intellectus apprehendit aliquid in ratione boni veri et apparentis. Ad tercium argumentum cognoscere cogitationes cordis est duplicit. vel in suo effectu vel vt sunt in intellectu. Primo modo non solum angelus sed etiam homo cognoscere potest. licet angelus subtilius vt patebit. Nam interdum cogitatio cognoscitur non solum per actum exteriorem sed etiam per immutationem vultus. et etiam medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt. Unde Aug. in li. de diuinatione demonum dicit. quod aliquando hominum dispositiones non solum voce prolatas sed etiam cogitatione conceptas cum signa quedam ex animo exprimuntur in corpore tota facilitate perdiscunt. quamuis in libro retractationum hoc dicat non esse asserendum. quomodo hoc fiat estimo quod retractat. Si quis diceret eum sensisse quod cogitationes demon cognosceret in intellectu. Alio modo possunt cognosci cogitationes prout sunt in intellectu et affectiones prout sunt in voluntate. et sic solus deus cogitationes cordium et affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est. quia voluntas creature rationalis soli deo subiacet: et ipse in eam solus operari potest qui est principale eius obiectum et vltimus finis. et ideo ea que in voluntate sunt vel ex voluntate sola dependent: soli deo sunt nota. Manifestum est autem quod ex sola voluntate dependet quod actu aliquis aliqua consideret. quia cum aliquis habet habitum scientie vel species intelligibiles in eo existentes vtitur eis cum vult. Probatur etiam ex his que dicta sunt. quia

angelus non potest illabi aie ergo non potest per naturaz videre ea que sunt in anima. Et q̃zdiu sunt in intimo anime. vnde quando arguitur. Demon nõ pt videre cogitatõnes cordiũ. g̃ non potest corda seu mentes hoim ad amorem vel odiũ incitare. Dicitur q sicut cognoscit scilicet p effectus ⁊ subtiliori modo q̃z homo. ita etiã subtiliori modo pt imrsiutare ad odium vel amorẽ cõmouendo fantasmata ⁊ intellectũ obtenebrando. Est etiam aliquid timorosis ꝯscientijs ⁊ virtuosis p eorum ꝯsolatõne aduertendũ q immutatio sensibilis exterior ⁊ corporalis que ꝯcomitatur cogitatõnes hois qñq̃z est ita exilis et indeterminata q diabolus p eam in certã cognitõem cogitatõnis venire non pt. psertim qñ studijs aut bonis opib9 vacãt interpellatim ⁊ tales tunc in somnis ꝑlus vexat. experientia hec docet. Quãdoq̃z est ita fortis ⁊ determinata q p illam pt cognoscere cogitationem quantũ ad speciẽ vt q cogitat de inuidia vel de luxuria. sed an p eã possit certitudinaliter cognoscere quãtum ad omnes circumstantias vt videlicz super talem vel talem sub dubio dimittamus sicut et repimus. nisi quod verum est q tales circumstãtias ex actib9 postmodum cognoscere pt. Ad quartũ patet quia licet illabi aie tm̃ cõueniat deo. tñ illabi corpi et p ꝯsequẽs potentijs affixis corpi modo supra tacto. hec pt ꝯuenire ãgelo siue bono siue malo. vñ amor et odium in tali homine causari possunt. Ad illud q virtus sensitiua sit dignior q̃z nutritiua que tamen non potest immutari ab eo. Dicendum q imo super vim nutritiuam etiam posset ita vt aliquid citius vel tardius dirigeret in os vel in carnem. sed ad illud non cooperatur sicut ad impediendum vel agitandũ vires sensitiuas interiores vel exteriores et hoc propter suũ lucrum quo ... sensuum deceptõne et intellectus illu... one plurimum ꝓcurat.

Questio octaua. An generatiuam potentiam seu actuz venereũ malefice impedire possunt quod maleficiuz in bulla continetur.

Secundo eadem veritas scilicet q adultere fornicarie ⁊c. amplius existunt malefice ostenditur p impedimentũ maleficiale sup actum generatiue potẽtie et vt veritas magis elucescat arguitur primo. q non sit possibile. quia si tale maleficium esset possibile posset etiã maritatis ꝯtingere. quod si conceditur tũc cũ matrimoniũ sit op9 dei ⁊ maleficiũ opus diaboli fortius erit opus diaboli ope dei. Si vero ꝯceditur q tantũmodo fornicarijs ⁊ non maritatis tũc redibit opinio q maleficiũ nihil sit in re. sed tm̃ in opinione hoim cuius oppositum in prima. q. tactũ est. aut dabitur ratio cur istis ⁊ nõ illis contingere pñt. et cum non videtur subesse alia rõ nisi quia opus dei matrimoniũ existit. Et illa ratio scđm theologos nõ ꝯcludit vt patet in. iiij. di. xxxiiij. de impedimẽto maleficiali. manet adhuc argumentũ q opus diaboli erit fortius ope dei. et cum hoc sit inconueniẽs asserere. g̃. etiã incõueniens est asserere p malẽficium posse impediri actum venereum. Item diabolus non potest impedire actus aliarum viriũ naturaliũ vt comedendi. ambulãdi. erigendi. quod videtur esse verum ex eo. quia interimere possent totum mundum. Preterea cũ actus venereus equaliter se habet ad omnez mulierẽ si impeditur. impeditur etiam ad omnẽ mulierem. sed hoc est falsum. ergo et primuz. q falsum sit docet expientia cum tales qui dicunt se maleficiatos sunt potẽtes ad alias. licet nõ ad illas quas cognoscere non potest. quia videlicet nõ vult. vnde nihil potest in re. In contrariũ et p veritate est. ca. Si p sortiarias. xxxiij. q. viij. Item omniũ theologoꝝ et canonistarum sententia vbi tractant de maleficiali impedimẽto matrimonij. Item ratio alludit cum maior sit potestas demonis q̃z hominis. et homo impedire potest potentiam generatiuã siue per herbas frigidissimas siue p alia impedimẽta ⁊c.

vt quisq imaginari pt. ergo et demon qui acutioris scientie existit hoc facere per amplius pt. Responsio ex duobus que supra tacta sunt veritas satis patere pt. licet modus impediendi non sit speculatiue declaratus: Nam tactum est quod maleficium non est solum in opinione hominum quasi nihil in re: imo effectus innumeri maleficiales accidere possunt vere et realiter deo permittente. Ostensum est etiam quod deus amplius permittit super vim generatiuam propter maiorem eius corruptionem quam super alios actus humanos. Sed de modo quo tale impedimentum procuratur est aduertendum quod non procurat solum circa vim generatiuam sed etiam circa vim imaginatiuam seu fantasiam et super hoc notat Pe. de pal. in suo. iiij. di. xxxiiij. quinque modos. Dicit enim quod quia demon ex hoc quod est spiritus habet potestatem super creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum. Ideo pt corpora impedire ne sibi appropinquant directe vel indirecte interponendo se quandoque in corpore assumpto sicut accidit sponso qui desponsauerat idolum et nihilominus contraxerat cum iuuencula nec propter hoc poterat eam cognoscere. Secundo modo hominem inflammare ad actum illum vel etiam refrigerare ab actu illo adhibendo occulte virtutes rerum quas optime nouit ad hoc validas. Tercio modo turbando estimationem et imaginationem qua reddit mulierem exosam quia pt vt dictum est in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo directe rigorem membri fructificationi congruenti. sicut etiam motum localem reprimere potest. Quinto prohibendo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua: quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendat vel ne ab eis recedat vel ne excidat vel emittatur et multis alijs modis. Et subdit hoc quod supra actum est ab alijs doctoribus concordando dicens. Plus enim permittit deus super hunc actum per quem primum peccatum diffunditur quam super alios actus humanos. sicut et super serpentes qui magis incantationibus deseruiunt. quam alia animalia. et post pauca dicit. Idem etiam de muliere est quia pt imaginationem eius sic demetare vt exosum habeat virum quod pro toto mundo non permittit se cognosci. Post vult dare rationem quare plus maleficiuntur viri circa tale actum quam mulieres. et dicit. quod quia tale impedimentum fit interdum per obstrusionem vasis vel etiam per motum localem reprimendo rigorem membri: que potius et facilius in viris contingere possunt ideo plures viri maleficiantur quam mulieres. Posset etiam quis dicere quod ideo quia plures mulieres supersticiose sunt quam viri et potius allicere cupiunt viros quam mulieres. vel etiam in despectum hoc faciunt mulieris coniuncte vt utrobique faciant occasionem adulterandi dum vir aliam cognoscere pt et non propriam. et similiter vxor etiam alios habeat querere amatores. Addit etiam quod deus permittit amplius seuire in peccatores quam in iustos. Unde angelus dixit Thobie. In illos qui libidini vacant accipit demonium potestatem. licet aliquando etiam in iustos sicut in iob. sed non circa vim generatiuam propter que debent facere confessiones et alia bona ne ferro manente in vulnere frustra sit medicinam apponere. hec Pe. sed de ammotione talis effectus patebit in tercia parte operis.

Incidentaliter aliqua dubia declarantur.

Incidentaliter vero si queritur. Quare actus ille aliquando impeditur respectu vnius mulieris et non respectu alterius: Respondetur secundum Bonauenturam hec est.. vel quia sortilegus seu malefica ad hoc respectu persone determinate diabolum immutauit. vel quia deus respectu persone cuiuslibet impedire non permittit. Occultum enim dei iudicium hic latet vt patet in vxore thobie. Et addit: si queritur quomodo diabolus hoc facit. Dicendum quod impedit generatiuam non impedimento extrinseco ledendo organum sed extrinseco impediendo vsum. Unde quia est impedimentum artificiale non naturale. Ideo pt impedire ad vnam quoad non ad alias vel tollendo excitationem concupiscentie ad illam et non aduersus

d. 7

aliam et hoc p virtutem ppriam vel per herbam vel p lapidem vel p aliquã natu ram occultam. Et hec conueniũt cũ di ctis. De. de palude. Preterea cũ in po tentia talis actus bñ͡qz ex frigiditate na ture seu naturali defectu contingit. Si queritur quomodo pt discerni q ex ma leficio vel nõ maleficio ptigerit. Respõ dit hostieñ in summa. licet hoc nõ sit p dicandum publice qñ virga nullatenus mouetur et nunqz potuit cognoscere hoc est signum frigiditatis. sed qñ mouetur et erigitur pficere autem nõ pt est signũ maleficij. Notandũ insup q non solum fit maleficium ne quis actum illũ exer cere valeat. sed etiam aliqñ fit ne muli er ↄcipiat vel vt aborsum faciat. Sz no ta ſm canonũ sanctões Qz quicũqz p pter vindicte libidinẽ explendã vel pro pter odium aliquid fecerit viro vel mu lieri pter quod non posset generare vel ↄcipere reputatur homicida. extra de ho micidio. si aliquis. Et nota q cõiter lo quitur ca. de amatoribꝫ seculi qui suis amasijs p pocula ne confusionẽ incurrãt talia pcurant. vel etiaꝫ p certas herbas naturam nimiũ infrigidantes absqz au xilio demonũ. vñ penitentes sicut homi cide sunt puniendi. Malefici aũt p ma leficia talia pcurantes sunt ſm leges vl timo supplicio puniende. vt supra in pri ma questione tactũ est. Et p solutõe ar gumentoꝝ vbi difficultatur an mrimo nialiter ↄiunctis talia cõtingere possint. Est vlterius aduertendũ. q licet ex his que tacta sunt nõ pateat sup hoc veritas tñ vere et realiter illis in mrimonio si cut et extra ptingere pñt Et prudens le ctor qui copiam libroꝝ habet inueniet tam apud theologos qz canonistas pre cipue. extra. et in materia de frigidis et maleficiatꝫ. et in. iiij. di. xxxiiij. mutuo cõ cordantes: et duos errores reprobãtes. presertiꝫ circa mrimonialiter ↄiunctos qui sentire videbãtur q tale maleficiuꝫ nõ posset ptingere inter mrimonialiter coniũctos motis illis rõnibus q diabo lus non posset opa dei destruere. Et pri mus error qui ab eis reprobat̃ est cõtra illos qui dicebãt maleficiuꝫ nihil esse in mundo. sed tm̃ esset in opinione hoim q ex ignorantia causarum occultaꝝ et quas etiam nullus hoim scire potest aliquos effectus naturales maleficijs imputa bant quasi illos efficerẽt nõ occulte cau se sed demones per se vel maleficos. Et hic error licet ab omnibus alijs doctori bus sub simplici falsitate reprobatur. tamẽ a sancto Thoma acrius impugna tur vbi ipsum tanqz heresim cõdemnat dicens. q hic error ex radice infidelita tis pcedit. et quia infidelitas in christia no heresis dicitur ideo tales vt heretici merito sunt suspecti. De qua tamen ma teria etiam in prima questione tactũ est licet ibi non taliter sit declaratũ. Nam si quis alia dicta doctoris sancti in alijs lo cis considerat: ratões inuenit quare as serit talem errorem ex radice infidelita tis pcedere. Nam in questionibꝫ de ma lo vbi tractat de demonibus. et in. q. i. an demones habeant corpora naturaliter si bi vnita. Inter alia que ibi recitantur mentio fit de illis qui singulos effectus ad virtutes celestium corporum quibus et subesse dicebant occultas causas effe ctuum inferiorum dicens. Consideran dum est q pipatetici arestotilis sectato res non posuerunt demones esse sed ea que attribuuntur demonibus dicebant puenire ex virtute celestium corporuꝫ et aliarum naturaliuꝫ rerum. vñ Aug⁹. di cit. x. de ci. dei. porphirio visum fuisse q herbis et lapidibus et animantibus ac so nis certis. et vocibus ac figuratõnibus atqz figmentis quibusdam etiam obser uatis in celi conuersione motibus side rum fabricari in terra ab hominibus po testates siderum idoneas varijs effecti bus exequendas. Ex quibus apparet er ror q oĩa reducebant in causas occul tas siderum. et demones tantũmodo fa bricarentur ex opinione hominuꝫ. Sed q hec positio sit falsa manifeste pbat san ctus Tho. ex hoc ibidem. q repiuntur ali que operatões demonũ que nullo modo

possunt ex aliqua naturali causa ꝑcede/re. puta ꝙ aliquis obsessus a demone loquatur linguam ignotam. et multa alia inueniũtur opa demonũ tam in arreptitijs ꝙ̃ nigromanticis artib9. que nullo modo pñt nisi ex aliquo intellectu ꝑce/dere. ad minus bona scõm naturaȝ licet mala scõm voluntatẽ. Et ideo coacti fu/erunt ꝓpter inconueniẽtia tacta alij ꝑbi ponere demones esse. licet post in varios errores inciderũt. alijs putantib9 aĩas hoĩm a corpibus exeuntib9 demones fieri. Unñ et multi aruspices pueros occi/derunt vt aĩas eoꝝ suos coopatores ha/berent. et plures alij ibi errores recitan/tur. Unñ patȝ ꝙ nõ immerito doctor san/ctus dicit talẽ opinionẽ ex radice infidelitatis ꝑcedere. Si cui placet legat Aug9. in. viij. et. ix. de ciui. dei. sup varios errores infideliũ circa naturã demonum. quare etiam ꝯmunis ratio oĩm doctoꝝ que in prefata distinctõe allegatur ꝯtra hmõi errantes scȝ qui maleficiũ aliquid esse negantes magne est efficacie in sen/tentia licet breuis sit in verbis. vbi di/cunt ꝙ qui maleficiũ nihil esse in mun/do asserunt. ꝯtrariantur oĩm doctorum sententijs ⁊ sacre scripture declarãtis demones esse ⁊ demones habere ꝑtãteȝ supra corpa et supra imaginatõnes hoim deo ꝑmittẽte. vnde ⁊ ꝑ eos malefici mi/ra opari pñt circa creaturas. Unñ et me/rito ipsoꝝ demonũ instrumẽta ⁊ ad quorum instantiã demones interdũ ad cre/aturarum nocumẽta opantur malefici dicũtur. Et quidẽ ꝙ ꝑ reprobatõem huius primi erroris a doctorib9 nõ fiat mẽtio de mrimonialiter ꝯiunctis. tñ ꝑ re/probationẽ secũdi erroris hoc patȝ. Di/cunt eñ. ꝙ alioꝝ error erat ꝙ licet ma/leficiũ esset ⁊ abundaret in mundo etiã contra carnalẽ copulã. tñ quia nulluȝ tale maleficium pt censeri ꝑpetuum ideo nunꝙ̃ dirimeret matrimoniũ iam con/tractũ. Ecce ꝙ mentio fit de mrimonia/liter ꝯiunctis. Improbando aũt hunc errorem licet hoc declarare nõ deseruiat ad ꝓpositum. tñ ꝓpter eos qui copiam librorum non habent. Notandũ ꝙ im/probant ꝑ hoc ꝙ talia asserere dicunt es/se contra expimentum et cõtra iura antiqua et noua. Unde dant talem catho/lici doctores distinctõem ꝙ impotentia ex maleficio ꝑcurata aut est temporalis aut perpetua. Si temporalis tunc non impedit. Tunc autẽ presumitur esse tẽ/poralis quando infra spacium trium annorum cohabitãtes et quantũ possunt operam dantes siue ꝑ ecclesiastica sacramẽta siue ꝑ alia remedia sanari possunt Si vero non sanentur aliquo remedio extunc presumitur esse perpetua. et tũc aut precedit matrimonij contractõnem et consummatõnem et sic impedit ma/trimonium contrahendum et dirimit iam contractum. aut sequitur matrimonij contractõnem sed non ꝯsummatõeȝ et sic etiam vt dicunt aliqui dirimit matrimonium iam cõtractum. dicitur eñ. xxvij. q. i. c. i. ꝙ ꝯiugiũ ꝯfirmatur officio scȝ carnis. vt dicit glo. aut sequitur ma/trimoniũ ꝯsummatũ et tũc vinculum matrimoniale nõ dirimit. plura ibi no/tantur. extra de frigid. ⁊c̃. ꝑ Hostieñ. et Gof. et doctores. etiã theologos vbi su/pra. Ad argumenta. Ad primum satis patet ex his que dicta sunt. Nam primo ꝙ dei opa pñt destrui ꝑ opa diaboli si maleficium posset inter ꝯiugatos cõtinge/re. non valet instantia imo oppositum patet cum nihil possit diabolus nisi deo permittente. Item quia nõ ꝑ violentiã destruit vti tyrannus. sed ꝑ quandã ar/tem extrinsecam vt supra patuit. Ad se/cundũ patuit supra quare potius deus permittit super hunc actum venereum ꝙ̃ super alios actus potest etiam super alios quando deus permittit. Unde nõ valet ꝙ perimat mundum. Ad tercium similiter patet ex dictis.

Questio nona. An malefice prestigiosa illusione operantur circa membra virilia quasi illa omnino sint a corporibus euulsa.

ad 1m

ad 2m

ad 3m

Tercio eadem veritas declaratur p diabolicas opatões circa membrū virile. cuius rei veritas vt magis elucescat q̄ritur. An malefice valeant membra virilia virtute demonū vere ⁊ realiter vel solūmodo prestigiosa apparitōne auferre. et arguitur q̄ vere et realiter p argumentū a fortiori. Maiora pn̄t demones vt hoīes occidere vel localiter trāsferre. vt sup̄ patuit de iob. et thobie. vij. viris occisis. ergo etiā pn̄t membra hoīs vere et realiter auferre. Preterea. glo. sup illud. ps. Immissiones p angelos malos Deus punit p malos angelos sicut populū israeliticū sepe puniuit varijs languoribus vere ⁊ realiter corporibus immissis. ergo et hm̄oi infirmitates circa membrum tale immittere p̄t. Si dicatur q̄ p̄t diuina pmissione tūc sic in precedentibꝫ dictū est. q̄ deus amplius permittit vim generatiuā maleficiari, pp̄ter primā corruptōnem peccati que p actū generantē in nos deuenit. ergo etiā amplius pmittit sup membrū illius potentie generatiue vt ip̄m totaliter auferat. Preterea maior fuit conuersio vxoris loth in statuā salis. Geñ. xix. q̄s auferre membrū virile. sed illa fuit vera ⁊ realis et nō apparens cōuersio. q2 adhuc visibiliter vt dicitur superest illa statua. Et facta fuit p malū angelū vt coactꝰ a bonis qui prius cecitate eos pcusserant vt ostium domus inuenire nō possent sicut etiam alie punitōnes sodomitarꝝ. q2 ⁊ glo. ibidem asserit ip̄am etiam illo vicio infectā. ergo ⁊ ista facere pn̄t. Preterea. quicunq3 p̄t inducere formā naturalem p̄t et illam auferre. Sed demones formas naturales pluries induxerūt vt patꝫ de magis pharaonis qui virtute demonū ranas et serpentes fecerūt. Item Aug⁹. in li. lxxxiij. q. dicit q̄ oīa q̄ visibiliter fiūt etiam p inferiores potestates aeris. Hec non absurde fieri posse credūtur. sed hoc pn̄t facere hoīes vt aliqua arte vel incisione membrū auferāt. ergo et demones ista facere inuisibiliter q̄ð alij visibiliter possunt. Sed contra. Aug⁹. xviij. de ciui. dei. Nō est credendum etiā hoīs corpus demonū arte vel ptāte in bestiali lineamenta posse querti. ergo etiā a simili nō p̄t auferre hoc quod ad veritatem corporis humani deseruit. Item. iij. de trinit. dicit. Non est putandū istis transgressoribus angelis ad nutū seruire hanc visibilium rerū materiā sed soli deo. Responsio. Nulli dubiū quin malefice quedam mira opantur circa mēbra virilia vt ex visis et auditis plurimorꝝ immo et ex ipsa publica fama constat de hoc q̄ p sensum visus aut tactus veritas illius membri cognoscebatur. q̄ð qualiter fieri p̄t. Dicendum q̄ licet dupliciter fieri possit scilicet vere et realiter vt argumēta prima tetigerunt et prestigiosa opatōne. ea tamē que a maleficis fiunt circa hm̄oi nō fiunt nisi prestigiosa illusione. que tamē illusio nō habet locum in imaginatione patientis. q2 imaginatio eius p̄t vere et realiter estimare aliquā rem nō esse presentem licet p nullam opationem sensus exterioris sc3 visum aut tactum pcipit esse presentē. Unde p̄t dici vera ablatio membri ex pte imaginatōnis patientis licet non ex pte rei. quod qualiter fit sunt plura notanda. Primo duo modi quibus ista fieri pn̄t. Non mirū q̄ diabolus sensus humanos exteriores decipe p̄t qui interiores de quibꝫ supra tactum est illudere p̄t formas reseruatas educēdo ad principia sua sensitiua. decipit aūt eos in sua naturali opatōe. vt q̄ð visibile est fit illi inuisibile. tangibile intangibile. audibile inaudibile. et sic de alijs. Hec aūt veritas ita nihil ponit ex parte rei q̄ omnia fiunt ex immutatōne organorum destruentiū ad visum auditū ⁊c̄. vt sunt oculi et manus quibꝫ immutatis iam fallitur sensus iudicium. Possumus ista ex naturalibꝫ quibusdā demonstrare. Nam sicut vinum dulce pp̄ter infectionem lingue in febricitāte videtur amarum. vñ gustus decipitur nō ex parte rei sed ex parte humorꝝ. Ita ⁊ ibi nulla deceptio ex parte rei quin ibi fit virga

adherens. sed deceptio, ex parte organi sensus. Iterum sicut supra dictum est de vi generatiua illam impediendo per interpositionem alicuius alterius corporis eiusdem coloris et apparentie. ita et aliquod corpus planum figuratum colore carneo interponere possunt inter visum et tactum oculorum et manuum et inter ipsum verum corpus patientis ita quod suo iudicio nihil valeat videre et sentire nisi corpus planum et nullo membro interruptum Videantur dicta sancti Thome. in. ii. di viii. arti. v. de prestigiosis illusionibus. et similiter secunda secunde. q. xci. et in questionibus de malo. frequenter allegans illud Aug. in li. lxxxiii. questionum. serpit hoc malum demonis per omnes additus sensuales. dat se figuris. accomodat se coloribus. adheret sonis. odoribus se subiicit. infundit se saporibus. Preterea alludit ratio quod non solum per interpositionem alicuius corporis plani non membrato talis illusio prestigiosa in vidente et tangente fiat imo et per modum quo certi spiritus seu species reseruati educuntur ad sua principia sensitiua interiora scilicet ad imaginationem et fantasiam unde contingit aliquid imaginari ac si primo eliciatur ex sensu exteriori. Nam ut in precedenti questione tactum est. Demones virtute propria possunt localiter corpora mutare. ex transmutatione autem spirituum et humorum etiam secundum nature operationem contingunt. aliqua secundum imaginationem vel sensum videri naturaliter dico. quia et philosophus. in de som. et vigil. assignans causam apparitionis somniorum dicit. quod cum animal dormierit descendente plurimo sanguine ad principium sensitiuum simul descendunt motus siue impressiones relicte ex sensibilium motionibus que in spiritibus sensibilibus conseruantur. Termini fuerunt superius declarati ita quod tunc aliqua appareant ac si tunc primo a rebus exterioribus sensus immutarentur. Et quia hoc natura facere potest a fortiori diabolus formas seu species corporis plani et non membro virili organisato educere potest ad vim fantasticam et imaginatiuam ut inde sensus iudicent ac si in rerum veritate ita esset. Per hunc etiam modum ut patebit inferius homines videntur animalia cum tamen non sint in rerum veritate.

Secundo notandi sunt alii modi faciliores ad intelligendum et predicandum. Nam quia prestigium nihil aliud est secundum Isido. viii. ethimo. c. ix. quam sensuum quedam delusio et presertim oculorum. Unde et dicitur a prestringo quia aciem oculorum prestringit ita ut res videantur aliter esse quam sint. Et ut alexander de halis dicit parte. ii. Prestigium proprie sumptum est illa illusio demonis que non habet causam ex parte mutationis rei sed solummodo ex parte cognoscentis qui deluditur siue quantum ad interiores sensus. siue quantum ad exteriores. Unde in genere loquendo etiam de humana prestigiosa arte dicamus. Tribus modis potest fieri. Una absque demonibus. et illa potius dicitur delusio. quia artificialiter fit agitatione hominum ostendentium vel occultantium aliquas res. sicut fit in traiectionibus per ioculatores vel per mimos. Alius modus fit etiam sine virtute demonum utpote naturaliter virtute corporum naturalium vel etiam mineralium que qui habent possunt secundum quandam virtutem huiusmodi rebus inditam rem ostendere vel facere apparere non sicut est. Unde Tho. prima parte. q. cxiiii. ar. iiii. et secundum alios plures quedam herba succensa seu accensa fumigans facit trabes apparere serpentes. Tercius modus delusionis est qui fit per demones deo tamen permittente. Habent enim demones ex natura ut patuit quandam potestatem super quasdam res inferiores quas possunt exercere circa illas quando deus sinit ut tunc etiam res appareant aliter quam sint. Pro quo notandum

tercio q demon pt quinq modis illude
re aliquē q iudicat rem aliter q̄ est. Pri
mo artificiali traiectione vt dictum est:
quia quicquid homo scit p artez melius
ipse scire pt. Scdo modo naturali appli
catōne alicuius rei, put dictū est p inter/
positōem alicuius corpis vt alterū occul
tetur vel etiā ex fantasijs hoīm illas p/
turbādo. Tercio mō vt qñ in assumpto
corpe ostendit se esse aliquā rem que nō
est sicut Greg. in pmo dialogoꝝ. narrat
de moniali q comedit lactucā que tñ vt
ipse demō fassus fuerat lactuca nō sꝫ de
mon in lactuce specie aut in ipa lactuca
erat. vel etiā ɔtingit Anthonio in massa
auri quā in deserto repperit. vel etiaz qñ
hoīem verū tegit ⁊ facit vt brutū aīal vi
deatur, put iā dicetur. Quarto modo vt
qñ turbat organū visus vt videatur res
nubilosa que est clara vel ecōuerso vt ve
tula appareat iuuēcula. Nam et post fle/
tum apparet aliter lumē q̄ ante. Quin/
to modo vt in imaginatiuā potentiā ope
rando ⁊ transmutatōnem specieꝝ sensi/
bilium p ɔmotionē humoꝝ vt supra ta/
ctum est faciēdo vt tūc quasi recētes et
noue apparitōnes in ipsis potentijs sen
sitiuis causentur. Et sic tribus vltimis
modis demon illudere pt prestigiosa ar/
te sensus hoīs. et etiā scdo modo. Vñ
nulla difficultas quin mēbrū virile oc/
cultare pstigiosa arte velit. Euidēs indi
ciū siue expimentū qd nobis in officio
inquisitōis existētib⁹ reuelatū fuit infra
ponetur vbi de his ⁊ alijs factis plura re
citantur in scda pte tractatus.

Quomodo maleficiū a defectu natu
rali pt discerni.

Acidētalis questio cū certis alijs
difficultatib⁹. Et si queritur Pe
tro ablatū est membruz ignorat
aūt an p maleficiū seu alias diuina per/
missione p demonis potentiā sit ablatū
sunt ne modi cognoscēdi ⁊ discernendi
inter ista. Rñderi pt q sic. Primo q ta/
les quib⁹ accidūt vt plurimū sunt adul/
teri seu alias fornicarij. vñ dū amasijs
non ad nutū seruiunt seu eas relinque/
re volunt alijs adherendo tunc in vindi
ctam talia pcurant. aut alias potentiam
illius membri amputant. Secundo co
gnoscitur p hoc q non est durabile. Nā
si non sit ex maleficio tunc non est dura
bile sed quandoq redibit. Sed hic ite/
rum suboritur dubitatio an hʒ sit ex na
tura maleficij q non sit durabile. Rñ/
detur q potest esse ppetuū ⁊ durare vs/
q ad mortem. sicut etiam de impedimē
to maleficiali in matrimonio. Judicant
canoniste ⁊ theologi: q repitur tempora
le et perpetuū. Nam dicit Gofre. in sum
ma. Maleficium nō potest solui semper
per illum qui fecit. vel quia est mortuus
vel quia nescit delere ipsuz: vel quia ma/
leficium est perditum. Unde a simili di
cere possumus q maleficium petro illa/
tum erit perpetuum. vel quia illa male/
fica que fecit non potest eum sanare.
Sūt enī malefice in triplici genere. Nā
quedā sanant ⁊ ledūt. Quedā ledunt sꝫ
sanari nequeūt. Quedā tantūmodo sa
nare videtur idest lesiones āmouere vt
inferius patebit. Sic enim nobis conti
git. Nam due malefice mutuo rixantes
dum vna alteri improperaret vna dixit:
Non sum tam pessima sicut tu qꝛ quos
ledo sanare scio. Vel etiam durabit vbi
ante eius sanatōnem malefica discede/
deret vel locum mutando vel ab hac vi/
ta discedendo. Nam et sanctus Tho. di
cit. Maleficium quodlibet ita potest esse
ppetuum q non potest habere humanū
remedium. quia et si habet remedium:
non est tamen hoc homini notum vel li/
citum. licet deus possit prestare remedi/
um p sanctum angeluz demonem licet
non maleficam cogendo. Verumtamē
summū remediū ɔtra maleficiū est peni
tentie sacramentū. extra de frigid. Nam
et infirmitas corpalis sepe puenit ex pec
cato. extra de peni. cum infirmitas. qua
liter etiam maleficia sint auferenda pa/
tebit in tercia parte tractatus. et in secū
da parte capitulo sexto. tres alie differē/
tie tanguntur.

Solutiones argumentorum.

Patet ad primum. q̄ nulli dubiū quin sicut deo permittente occidere possunt homines. ita et mēbrum illud seu alia auferre possunt vere et realiter. Sed tunc demones nō operantur per maleficas de quibus iam mētio habetur. Et p̄ hec etiam ad scđm patet solutio. Sȝ ad illud q̄ quia deus amplius p̄mittit vim generatiuam maleficiari, p̄pter ꝛc. ergo etiaȝ p̄mittitur vt illud membrum vere ꝛ realiter auferatur non valet vt semp̄ hoc fiat quia nō esset p̄ modum maleficij hoc fieri nec etiā malefice hoc affectāt dum talia opantur q̄ non habeant p̄tātem restituendi membrum qn̄ volunt ꝛ sciunt. Ex quo patet q̄ nō vere sed prestigiosa arte aufertur. Ad tercium de conuersione vxoris loth dicimus. Vera fuit et nō prestigiosa arte nunc autem loquimur de arte prestigiosa. Ad quartum q̄ demones possunt inducere aliquas formas substantiales ergo etiam auferre. Dicitur quantuȝ ad magos pharaonis q̄ fecerunt veros serpentes. et possunt demones circa aliq̄s impfectas creaturas adminiculo alicuius alterius agentis aliquos effectus p̄ducere que non possunt circa homines de quibus deo magis est cura. Iuxta illud. Nunquid deo cura est de bobꝰ. Possunt tamen semp̄ vt dictum est deo permittente hominibus etiam nocere vere et realiter aut etiam prestigiosa arte et per hec etiam patet solutio ad vltimū argumentum.

Questio. x. An malefice operātur circa homines in bestiales formas prestigiosa arte illos transmutando.

Quarto ipa veritas declaratur vbi etiā hoīes transformant in bestias. qđ qualiter fiat arguitur q̄ nō sit possibile hoc fieri. xxvi. q. v. Epi. ex cōsilio acquirensi. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturam aut in melius aut in deterius immutari aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinē nisi ab ipo creatore qui omnia fecit. et p̄ quē oīa facta sunt p̄culdubio infidelis est et pagano deterior. et vtamur argumētis sancti Thome. in. ij. senten. dis. viij. An demones possint imprimere in sensus corporales prestigijs deludēdo. Vbi primo arguit q̄ non. Nam illa forma bestie que videtur oportet q̄ sit alicubi sed non potest esse tantum in sensu quia sensus nō habet aliquam speciem nisi a rebus acceptam. et ibi non est vera bestia per auctoritatem canonū allegatam. nec iteruȝ potest esse in re que videtur sicut q̄ mulier videatur bestia quia due forme substantiales non possunt esse in eodem simul et semul. ergo cum illa forma bestie que videtur nullibi possit esse ideo nulla prestigiosa illusio in oculo videntis fieri potest cum visio per aliquā formā necessario habeat terminari. Preterea si dicatur q̄ forma illa sit in aere circūstante hoc non p̄t esse. tum q꞉ aer nō est susceptiuus alicuius forme seu figure. tū etiam q꞉ nō sp̄ vnus ꝛ idē aer circa illā psonam, p̄pter fluxibilitatē manere p̄t. precipue qn̄ mouet᷑. tū etiā q꞉ sic videret᷑ ab oīb꞉ talis transformatio qđ tn̄ non fit q꞉ demones nō vidētur ad minꝰ sctōꝝ virorꝫ visiones decipe᷑. Preterea sensus visiuus seu potentia visiua est potentia passiua. sed oē passiuum mouetur ab actiuo sibi p̄portionato. actiuum autem p̄portionatuȝ sensui est duplex. Unum quasi originans actum scilicet obiectuȝ Aliud autem quasi deferens sicut medium. sȝ forma illa que videtur nō potest esse obiectū sensus neq̄ etiam medium quasi deferens. De primo scȝ q̄ non p̄t esse obiectuȝ quia a nulla re sumi potest vt in precedenti argumento tactum est cum non sit in sensu a re accepta. nec in ipsa re nec etiā in ipso aere quasi in medio deferente vt prius tactū est in tercio argumēto. Preterea si demō mouet vi cognitiuā iteriorē aut h᷑ fac̄ se obijciēdo

virtuti ɔgnitiue. aut h̄ facit immutādo ipsam. non autem hoc facit se ei obijciendo q̄ꝛ oporteret ꝙ vel assumeret corpus et sic non posset interius ingredi ad organum imaginatōnis. cnm duo corpora nō sint simul in eodē loco neqꝫ in assumēdo fantasma. qđ etiā esse nō pt. quia fantasma nō est sine quātitate. Demon aūt omni quātitate caret silr etiā non pt hoc facere in mutando. quia aut immutaret alterādo qđ videtur nō posse facere. q̄ꝛ omnis alteratio fit p qualitates actiuas quibꝫ demones caret. Aut immutaret transmutādo siue localiter mouēdo qđ videtur esse inconueniēs duabꝫ rōibus. Primo quidē q̄ꝛ transmutatio organi nō posset fieri sine sensu doloris. secūdo q̄ꝛ ſm hoc demō nō ostenderet homini nisi nota cū tñ Augꝰ dicit. ꝙ ostendit hoī formas ⁊ notas ⁊ ignotas. ergo videtur ꝙ demones nullo mō pñt imaginatione vel sensum hoīs decipe. Sꝫ cōtra Augꝰ. xviij. de ci. dei dicit. ꝙ transmutationes hoīm in aīalia bruta que dicūtur arte demonū facte nō fuerūt ſm veritatem sed solū scđm apparentiā. Hoc aūt fieri nō posset si demones humanos sensus transmutare nō possent. Preterea alludit ⁊ autoritas augꝰ. in li. lxxxiij. q. q̄ etiā prius allegata fuit. serpit hoc malum demonis p omnes additus sensuales ⁊c̄. Responsio. si lector voluerit sup modū transmutandi inspicere inueniet in scđa pte opis ca. vi. varios modos. Ad pñs tantūmodo scolastice pcedendo: dicamus triū doctoꝝ sententias ɔcordantes in eo ꝙ dialolus pt fantasiam hominis decipere vt homo verus: animal videatur. inter quas etiam vltima subtilior ceteris que et sancti Thome est. Et prima est domini Anthonini in prima parte summe. ti. v. ca. vi §. v. declarantis ꝙ dialolus fantasiā hoīs ad decipiendum quandoqꝫ opatur et precipue circa illusionem sensuum et declarat naturali ratione. canonis auctoritate et experimentoꝝ multiplicitate. Primū sic. Corpora naturaliter subduntur ⁊ obediunt nature angelice quantum ad motum localem. Angeli autem mali etiaꝫ si ammiserint gratiam non tamen virtutem naturalem vt sepius sup̄ tactum est. Cum aūt potentia fantastica siue imaginatiua sit corporalis idest affixa organo corporeo naturaliter subditur etiaꝫ malis vt possint eam transmutare causando varias fantasias ex descēsiōe humoꝝ ⁊ spirituū ad pncipiū sensitiuū. pcurata ab eis. hec ille et subdit. Patet et hoc ex canone. xxvi. q. v. episcopi. Illud non est obmittendum ꝙ quedam scelerate mulieres post sathan retro conuerse demonuꝫ illusionibꝫ et fantasmatibus seducte credunt se et profitentur cum dyana horis nocturnis dea paganorum vel cum herodiade ⁊ cum innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias et multa terraruꝫ spacia in tempeste nōctis silētio pertransire. et infra. Quapropter sacerdotes predicare debent populo dei vt nouerint omnino hec falsa esse et non a diuino sed a maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium irrogari. siquidem ipse sathanas transformat se in diuersarum personaruꝫ species atqꝫ similitudines et mentem quā captiuam tenet in somnijs deludendo per deuia queqꝫ deducit. Et quidem intellectus huius canonis in. i. q. tactus est quo ad quatuor que predicanda sunt Sed ꝙ non valeant etiaꝫ vehi vbi hoc affectant et non impediunt diuina virtute. sic nō esset verus intellectus. quia sepissime homines inuiti ⁊ nō malefici per multa terrarum spacia corporaliter transferantur. Sed quia vtroqꝫ modo potest fieri sequitur in prefata summa. et in. c. nec mirum. eadem. q. Augꝰ. narrat ꝙ in libris gentilium legitur de quadam maga dicta cyrces que socios vlixis mutauerat in bestias quod magicis prestigijs potius fingebatur q̄ꝫ in rerum veritate compleretur alterando fantasias hominum. Patet hoc etiam p plura exempla: legitur enim in vitaspatruꝫ. ꝙ quedam iuuencula q̄ꝛ assentire noluit

cuidam iuueni de turpitudine eam solli citanti ipse iuuenis turbatus ex hoc a q̄dam iudeo ꝓcurauit maleficium fieri cō tra illam. quo pacto. mulier conuersa est in equam. que conuersio non fuit scđm rei veritatem sed secundū ludificatōem demonis immutātis fantasiam et sensum ipsiius mulieris ꝛ aspicientiū eam vt videretur equa que erat vera mulier vnde ducta ad beatū Macharium non potuit diabolus ita opari ꝙ illuderet sensus eius sicut alioꝝ ꝓpter suam sanctitatem. nam sibi videbatur mulier vera nō equa. cuius tandē orōe liberata est ab illa illusione. dicēs hoc sibi accidisse quia nō vacabat diuinis nec frequētabat sacramenta vt dicebat. ideo diabolus potestatē habuerat sup eam. et si alias essꝫ honesta. Potest igitur diabolus ꝑ pmotionem interioꝝ spirituū ꝛ humoꝝ opari ad immutandū actū et potentiaꝫ nutritiue. sensitiue ꝛ appetitiue et cuiuscūq; potētie corpalis organo vtentis. ſm beatum Tho. i. p. q. cxi. Sicut credi potest fuisse gestū sup simonē magū in incantatōnibus suis que de eo narrantur Sed nihil hoꝝ pt diabolus facere nisi deo pmittēte qui cū angelis suis bonis frequēter reprimit maliciā eius: decipe nos ꝛ nocere querētis. Vñ dicit Aug⁹. loquēs de maleficiſ. Hi sunt qui pmissu dei elemēta cōcutiunt hominū mentes ꝑturbant minus ꝯfidentiū in deo. xxvi. q. v. nec mirum. Hoꝝ etiam opatione ꝑ maleficam artē fit quandoq; vt vir non possit videre vxorem ꝛ ecōuerso. et hoc ꝑ immutationē fantasie representando ei talem vt rem odibilem et horribilem. Ipse etiā diabolus vigilantibus et dormiētibus suggerit representatōes turpium fantasie ad decipiendū ꝛ inducendū ad malum. Uerum quia peccatū nō ꝯsistit in imaginatōne sed in voluntate. ideo ex hmōi fantasijs ꝑ diabolum suggestis ꝛ alteratōnibus varijs homo nō peccat nisi voluntate ꝓpria peccato assentiat. Secunda sententia ad idem modernoꝝ doctoꝝ declarantes primo quid

sit prestigium ꝛ quot modis demon potest hmōi illusiones causare. Hic nota ꝙ Anthonius allegat ea que in precedēti questione. ix. tacta sunt. vñ nō est opus illa renouare. Tercia sententia est sancti Tho. et est responsiua sup argumentū quo queritur vbi sit illa forma bestie que videtur. aut in sensu aut in re. aut in aere circūstante. et est talis. ꝙ illa forma bestie que videtur non est nisi in sensu primo interiori ꝛ ꝑ fortem imaginationem resultat in sensum exteriorē quodammodo. et ꝙ ibi sit pt ꝑ demonis operationē contingere dupliciter. Uno modo vt species animaliū dicamus que sunt in thesauro imaginatōnis reseruate fluant operatōne demonū ad organa sensuum interioꝝ sic etiaꝫ in somno cōtingit ꝓut supra declaratum est. Et ideo quando ille species contingunt organa sensus exterioris puta visus videtur ac si essent res presentes extra. et actu sentirentur. Alius modus pt esse ex immutatione organoꝝ interiorum quibꝫ mutatis fallitur sensus iudicium sicut patꝫ in eo qui habet gustum corruptum cui omnia dulcia videntur amara. et paruꝫ differt a primo. Hoc aūt facere possunt etiam hoīes virtute quarundā reꝝ naturalium sicut ad vaporatōem cuiusdaꝫ fumi trabes domus vidētur serpētes. et multa expimēta huius inueniuntur vt etiā supra tactū est.

Solutōnes argumentoꝝ

D argumēta ptꝫ ad primū ꝙ text⁹ ille sepe allegat⁹ ꝛ male intelligitur Nā q̄ ad hoc ꝙ loquit̄ de transformatōe in aliā spēm vel siītudinē declaratū est q̄liter hoc fieri pt ꝓstigiosa arte. Sꝫ quo ad hꝫ q̄ð dicit ꝙ nō possit fieri aliq̄ creatura ꝟtute demonis. si capit̄ fieri ꝑ creari: manifestū ē ꝙ n̄. si vero capit̄ fieri ꝑ nāli ꝓductōe sic certū ē ꝙ pn̄t facere aliq̄s creaturas impfectas. ꝙ q̄liter fit declarat sanctus tho⁹ vbi sup. Nā dicit ꝙ oēs transmutatōnes corpalium reꝝ que possunt fieri per aliquas virtutes naturales ad quas ꝑtinent semina que sn̄ elementis

huius mundi inueniuntur puta in terra vel in aquis sicut relinquũt sua semina serpentes et rane et his similia possunt fieri per operationes demonum huiusmodi seminibus adhibitis. sicut cum aliqua res transmutatur in serpẽtes vel ranas que per putrefactõez generari possunt. Ille vero transmutatões corporalium rerũ que nõ pñt virtute nature fieri nollo modo operatione demonũ scdm rei veritatẽ pfici pñt. sicut qꝫ corpus humanum mutetur in corpus bestie. aut qꝫ corpus hois mortui reuiuiscat. quod si fieri videatur apparentia est prestigiosa. aut diabolus in assumpto corpore se agitat coraz hominibꝫ. fortificantur ista. Nam albert⁹ in li. de animalibꝫ vbi querit An demones seu etiam dicamus malefici possint facere vera aialia. Respondit qꝫ sic deo permittente. et hoc quo ad imperfecta animalia. sed non possunt in instanti sicut deus facere: sed motu quodam licz subito sicut patet de maleficis. Exod. vij. sup isto. Uocauit pharao sapientes dicit. Demones discurrunt per mũdum et colligunt diuersa semina et eorum adaptatõne possunt prumpere diuerse species. Et glo. ibidem sic dicit. Dum per incantationem demonum malefici aliquid efficere conãtur discurrũt per mundũ et semina subito eorum de quibus hoc agitãt afferunt. et sic ex illis pmittente deo nouas species reruz pducunt. Hec etiam supius tacta sunt. At vbi si difficultas suboriretur. An talia facta demonum essent opera miraculosa dicenda. Respõsio patuit ex pcedentibꝫ. qꝫ etiam demones aliq vera miracula facere pñt ad que virtus nature pticularis se extẽdere potest. Et licet talia sint vera nõ tñ ad veri cognitõnem ab eo fiunt. secũdũ quẽ sensum opa antichristi possũnt dici signa mendacia: quia ad seductõem hominũ fiũt. Patet et solutio ad aliud argumentuz de subiecto forme dicamus. Bestie forma que videtur nõ est in aere nec in ipsa re. vt patuit sed in ipso sensu prout ex sententia sancti Thome vt superius declaratum est. Ad illud qꝫ omne passiuum mouetur ab actiuo sibi pportionato conceditur. et quando subinfertur qꝫ forma illa que videtur non potest esse obiectum originans actum seu eliciens eo qꝫ a nulla re sumatur. Dicitur qꝫ imo a re quia a specie sensibili in imaginatione reseruata quam educere potest et imaginationi seu etiam sensitiue potentie offerre potest vt supra dictum est. Ad vltimum dicenduz. Qꝫ demon non immutat potentiam sensitiuam et imaginatiuam se ei obijciendo vt ostensum est: sed eam transmutando. nõ quidem alterando nisi quantum ad motuz localem. quia non potest de se imprimere nouas species vt dictuz est. immutat autem transmutando idest localiter mouendo. et hoc iterum facit non substantiam organi diuidendo vt sic consequatur sensus doloris. sed mouendo spirit⁹ et humores. Qꝫ autem vlterius obijcit. qꝫ sequeretur qꝫ secundũ hoc demon nõ possit aliquid noui homini demonstrare scdm imaginatiuam visionem Dicendum est qꝫ nouum aliquid potest intelligi dupliciter. Uno modo totaliter nouum et scdm se et scdm sua principia. et scdm hoc demon non potest aliquid nouum homini scdm visionem imaginariam demonstrare. non enĩ potest facere qꝫ cecus natus imaginetur colores vel qꝫ surdus natus imaginetur sonos. Alio modo dicitur aliquid nouũ scdm speciẽ totius. puta. si dicamus esse nouum in imaginatõe qꝫ aliquis imaginetur montes aureos quos nunqꝫ vidit quia tamẽ vidit et aurum et montem potest naturali motu simaginari fantasmata aurei montis. et hoc modo potest demon aliquid noui imaginatõni offerri.

Quid de lupis interdum homĩes et pueros ex cunabulis rapientes et comedentes sentiendum sit an etiaz pstigiosa arte per maleficas.

Acidentalis questio de lupis interdum homines et pueros e domibus rapientes et comedentes et cum magna astucia discurrentes ita vt neqꝫ aliqua arte aut potentia ledi aut capi valeant. Dicendum est ꝙ hoc interdum habet naturalem causam. Interdum vero prestigiosam artem dum per maleficas ꝯtingũt. De primo albertus in de aĩalibꝰ dicit ꝙ ex quinqꝫ causis puenire pt. Aliquando ꝓpter famis augmentum. sicut et cerui aliquando et alie bestie hominibꝰ appropinquãt. Aliquãdo propter ferocitatẽ viriũ et hoc in regionibꝰ frigidis. et etiaꝫ quando habẽt catulos. Sed quia de his nihil ad ꝓpositũ dicimus ꝙ demonũ illusione fiũt. qñ deus ꝓpter peccata punit aliquẽ populũ. iuxta illud Leuit. xvi. Si non feceritis mãdata mea mittaꝫ in vos bestias agri que cõsumant vos et pecora vestra. et Deutro. xxxij. Dentes bestiarum immittã in eos cum furore ꝛc. Per quem autẽ moduꝫ An sint veri lupi vel demones in formis sic apparentibꝰs: dicitur ꝙ sunt veri lupi sed obsidentur a demonibus vel agitantur duplici modo. Uno modo absqꝫ maleficorum operatione sicut quadragintaduobus pueris contigit a duobus vrsis de silua exeuntibus quos iugulauerunt propter irrisionem factam heliseo prophete dicendo: ascende calue ꝛc. Et de leone qui prophetam dei iussum non implentem occidit. tercio Reg. xiij. Et historia de episcopo vieuensi. qui letanias minores instituerat ante ascensionem domini eo ꝙ lupi ciuitates intrãtes homines vorauerunt publice. Alio modo etiam maleficoruꝫ illusione. Sicut Guilhel. vbi supra narrat de quodaꝫ viro qui se conuerti putabat in lupum certis temporibus quibus in antris latitabat Illuc enim certo tempore iuit et sibi interim cum fixus maneret videbatur ꝙ lupus ipse factus circũiret pueros deuorando. et cum illud realiter solum demon quendam lupum possidens faceret putabat falso se somnians circũire et sic tam diu dementatus fuit quousqꝫ inuentus est iacere in silua raptus. Delectatur in his demon vt paganoruꝫ errorem qui homines et vetulas in bestias mutari credebãt: inducat. Unde discernitur ꝙ ex singulari dei permissione et demonum opere talia eueniunt et non ex naturali aliquo defectu. quãdo nulla arte aut potẽtia ledi aut capi possunt. sicut etiam Uincen. in spec. histor. li. vi. c. xl. narrat. In gallia inquit ante christi incarnationem et ante bellum punicum: lupus vigile vagina gladium abstulit.

Questio. ix. An obstetrices malefice cõceptus in vtero diuersis modis interimunt aborsum procurant. et vbi hoc non faciũt demonibus natos infantes offerunt.

Quinto sexto et septimo insimul veritas supdicta ꝓbatur p q̃tuor horrendos actus quos circa infantes in vtero et ex vtero matris exercent que cum per mulieres demones exercere habent et non per viros ideo potius mulieres q̃ꝫ viros sibi associare, ille insatiabilis homicida satagit et sunt huiusmodi opera. Nã canoniste plusqꝫ theologi de maleficiali impedimento tractantes vbi supra. Dicunt ꝙ maleficiuꝫ fit non solum ne quis actum carnalem exercere valeat de quo supra tactum est Sed etiam fit ne mulier concipiat vel si concipit ꝙ tunc aborsum faciat Et additur tercius modus cum quarto ꝙ vbi aborsum non procurant ꝙ tunc infantem consumunt vel demoni offerunt. De primis duobus modis non est dubium cum per naturalia homo absqꝫ demonum auxilio vt per herbas vel alia impedimenta ꝓcurare posset ꝙ mulier non posset generare vel concipere vt supra tactũ est. Sꝫ de alijs duobꝫ ꝙ etiã a maleficis ꝓcurãtur disserendũ est nec opus ẽ argumẽta deducere vbi euidentissima indicia et expimẽta hec reddũt credibiliꝰ

Et de primo q certe malefice contra humane nature inclinatōez imo aduersus oim bestiaꝝ cōditōes lupina dūtaxat specie excepta infantes deuorare ⁊ comedere solēt. Est inquisitor cumanus de quo supra metio habita est qui hec nobis retulit q ea de causa ab incolis comitatus burbie vocatus ad inquisitionē faciendam. eo videlicet q quidaꝫ cū puerū ex cunis amisisset ⁊ explorādo ꝯuentiōem mulieꝝ nocturno tpe vidisset ⁊ ꝑpendisset infantē occidi ⁊ liquore ebibito deuorare. Ideo vt prius tactū est vnico ano qui ⁊ fuit ānus ꝓxime elapsus. xl. ⁊ vnā maleficas igni tradidit certis alijs ad dominiū archiducis austrie Sigismundi fugā capiētibus. assunt ꝓ ꝯfirmatōe huius scripta quedā Johannī. nider in suo formicario cuius vtiqꝫ ⁊ eoꝝ que scripsit recens memoria subest. vñ nō incredibilia sicut apparēt existunt. Sed et hoc q maiora damna in his omibus obstetrices malefice ꝓcurāt ꝓut malefice penitentes nobis ⁊ alijs sepius retulerūt dicētes. Nemo fidei catholice amplius nocet q̄ꝫ obstetrices vbi enī pueros non interimunt tūc quasi aliquid acturi foris extra camerā infantē deferūt ⁊ sursum in aere eleuantes demonibꝫ offerūt. Modus aūt in hmōi flagitijs qui obseruatꝰ in. ij. iā pte patebit ⁊. c. vij. quā et aggredi necesse est prius vnica dūtaxat decisione questionis de ꝑmissione diuina ꝑmissa. Dictū est enī a principio tria necessario ad maleficialē effectū ꝯcurrere. demonem cum malefica ⁊ diuinam permissionem.

Unde ꝯsiderandū est de ipsa ꝑmissione diuina. circa quā quattuor queruntur. Primo an necessariū sit ipsam ꝑmissionē ad maleficialem effectū ꝯcurrere. Scdo q deus iuste ꝑmittit creaturā ex natura peccabilē etiā actū maleficialē ⁊ alia horrenda flagicia ꝑpetrare alijs duabꝫ ꝑmissionibus ꝓsuppositis. Tercio q maleficioꝝ flagitia cūcta mala que deus fieri ꝑmittit excedūt. Quarto qualiter hec materia sit populo publicanda.

Circa terciū principale huius prime ptis tangens diuinaꝫ ꝑmissionē queritur. An diuinam ꝑmissionē in his opibꝫ maleficoꝝ ꝯmendare ita sit catholicum q eius oppositū scꝫ redarguere illā omnino sit hereticū. et arguitur q nō sit hereticū asserere. q deus tantā ptātem nō ꝑmittat diabolo in hmōi maleficijs. refutare enī illa que in ꝯtumeliā creatoris ꝑnt cedere est catholicū ⁊ nō hereticum. Sꝫ asserere q diabolo nō ꝑmittatur talis ptās nocendi hoibus est catholicū. ꝓbatur. qꝛ oppositū asserere videt cedere in ꝯtumeliā creatoris. Nam sequitur q nō oīa sint subiecta diuine ꝓuidētie eo q omnis sapiēs ꝓuisor excludit defectuꝫ et malū quantū pt ab his quoꝝ curā gerit. Cum aūt ea que ꝑ maleficia fiunt si a deo ꝑmittuntur ab eo nō excludūtur. et si ab eo nō excludūtur nō erit sapiens ꝓuisor ipse deus ⁊ sic nō subsunt oīa sue ꝓuidentie. qd̄ qꝛ falsum est ideo et hoc falsuꝫ q deus ꝑmittat. Preterea ille aliquid ꝑmittit fieri quod posset impedire si vellet aut q nō potest impedire etiaꝫ si vellet: sed neutrū illoꝝ deo pt ꝯuenire. Nō primuꝫ qꝛ talis iudicatur inuidus. nō scdm qꝛ talis iudicat impotēs. Tūc queritur incidētaliter. hoc maleficiū petro accidit ⁊ deus potuit impedire ⁊ non fecit. g̃ deus est inuidus seu nō habet curam de omnibꝫ. Si vero nō potuit impedire etiā si vellet tūc nō est omipotens q̄ oīa sicut incōueniens est asserere scilicet deū nō habere curā oim ⁊c̄. g̃ et hoc q maleficia ex dei ꝑmissione ꝯtingunt. Preterea. quicūqꝫ dimittitur sibi ⁊ est dñs actuū suoꝝ nō subest ꝑmissioni aut ꝓuidētie alicuius gubernātis. sed hoies sibijpis dimitūtur a deo ꝭm illud. Eccī. xv. Deus ab initio ꝯstituit hoiem ⁊ reliquit eū in manu ꝯsilij sui. specialiter etiam mali in suis opibꝫ relinquūtur ꝭm illud. Dimisit eos scdm desideria cordis eoꝝ. igitur nō oīa mala diuine ꝑmissioni subduntur. Preterea Augꝰ dicit in

Enchiridio. sicut etiaz phus in .ix. metha. Melius est quedam nescire quam scire vt vilia. sed omne quod est melius est deo attribuendum. ergo deus non impedit se de istis vilissimis maleficorum operibus vt illa permittat vel non. Ad idem apostolus .ij. Corinth. ix. Non est deo cura de bobus. et eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. vnde quando maleficiantur vel non: non est deo cura. nec etiam eius permissioni que ex eius prouidentia procedit subduntur. Preterea que ex necessitate contingunt prouidam permissionem non requirunt sicut nec prudentiam. patet hoc per philosophum in .vi. ethi. Prudentia est recta ratio contingentium de quibus est consilium et electio. sed plures effectus maleficiales ex necessitate contingunt puta quando ex aliqua causa et influentia corporum celestium accidunt infirmitates vel aliqua alia que nos iudicamus maleficia vnde non semper subduntur diuine permissioni. Preterea si permissione diuina homines maleficantur tunc queritur. Cur potius super vnum quam super aliuz. Si dicatur quod propter peccata que magis abundant in vno quam in altero. hoc videtur esse falsum quia tunc maiores peccatores amplius maleficiarentur. cuius contrariuz dum apparet eo quod minus in mundo sicut puniuntur. Iuxta illud. Bene est omnibus qui preuaricantur ita etiam minus maleficiuntur. Patet deniqz ex eo quod innocentes pueri et alij iusti amplius maleficiuntur. Sed contra deus permittit licet non velit malum fieri et hoc propter perfectionem vniuersi. Dionisius .iij. c. de di. no. Erit malum ad omnes idest perfectionez vniuersi conferens. et Aug⁹ in enche. Ex omnibus bonis et malis consistit vniuersitatis admirabilis pulcritudo. In quantum etiam illud quod malum dicitur bene ordinatum et in loco suo positum eminentius commendat bona et illa magis placeant et laudabiliora sint dum comparantur malis. Item sanctus Tho. improbat opinionem illorum.

quod licet deus non velit mala quia neqz creatura aliqua appetit malum siue appetitu naturali siue animali siue intellectuali que est voluntas cuius obiectum est bonum. vult tamen mala esse vel fieri. hoc dicit esse falsuz. quia deus neqz vult mala fieri neqz vult mala non fieri. sed vult permittere malum fieri et hoc est bonuz propter perfectionem vniuersi. Quare autem sit erroneum dicere. Deus vult mala esse vel fieri propter bonum vniuersi dicit. Quia nihil est iudicandum bonum nisi secunduz id quod competit ei per se et non per accidens. sicut virtuosus iudicatur bonus in intellectuali creatura et non animali. Malum autem non ordinatur ad bonum per se sed per accidens. quia preter intentionem eorum qui malum operantur resultat bonum: sicut preter intentionem maleficorum aut preter intentionem tirannorum fuit quod ex eorum persecutione claresceret patientia martirum. Responsio. Questio quanta vtilior ad predicandum tanto etiam difficilior ad intelligendum existit. Est enim inter argumenta hoc precipuum non tam laicorum quam et quorundam sapientum. Maleficia tam horrenda vt superius tacta sunt non permitti a deo causas diuine permissionis huius ignorantes: ex qua etiam ignorantia quia malefice non supprimuntur per vltionem debitam iam totam christianitatem depopulare videntur. vt ergo ad vtranqz viam iuxta theologorum sententiam docto et indocto satisfiat per discussiones duarum difficultatum est respondendum et primo. Quod mundus diuine prouidentie ita subiacet quod ipse immediate omnibus prouidet. Secundo quod vniuersitatem malorum que fiunt siue in malis culpe siue pene siue damni ex duabus primis permissionibus circa casum angelorum et primorum parentum iuste permittit. vnde et patebit quod in his diffidere pertinaciter heresim sapit cum erroribus infidelium talis se implicat. Quo ad primum notandum quod presupposito illo quod

prouidentia deo conueniat. Juxta illud Sapient. xiiij. Tu aūt pater gubernas omnia prouidētia. oportet etiam assere re q omnia sint ita subiecta sue ꝓuiden tie q etiā omnib immediate prouideat quod vt pateat ostendamus primo per reprobatōnem cuiusdam cōtrarij erroris. Nam sup illud Job. xxij. Nubes latibulum eius et circa cardines celi perambulat nec nostra considerat. Quidā opinati fuerūt iuxta doctrinā sancti Tho. p ma pte. q. xxij. ponere tantūmodo incorruptibilia subiacere diuine prouidentie prout sunt substantie separate et corpora celestia cum speciebus rerum inferiorum que etiā sunt incorruptibilia. Indiuidua vero specierum quia sunt corruptibilia dicebant non subiacere. Unde sic diuine ꝓuidentie dicebant subiacere omnia inferiora que in mundo agūtur: in vniuersali tantū ⁊ nō in pticulari seu singulari. Sed q hoc alijs videbatur inconueniēs vt de homine non essꝫ amplior deo cura q̄ꝫ de alijs aīalibus. Ideo rabbi moises volens medium tenere dixit concordando cum primis. Corruptibilia omnia sicut sunt indiuidua rerum omnino non subiacere diuine gubernationi sed tantūmodo vniuersalia et alia que tacta sunt. Hominē vero ab illa generalitate corruptibilium excepit: et hoc ꝓpter splendorē intellectus quo participant cum substantijs sepatis ⁊ sic scōm istam opinionē quicquid hominib accideret in maleficijs esset ex pmissione dei non autē quicquid animalib aut alijs terre frugibus eueniret. Et hec opinio licet sit veritati ꝓpinquior q̄ꝫ illa que omnino ꝓuidentiam dei de rebus mūdi negabat asserens mundum casu esse factū sicut fuerunt Democritus ⁊ epicuri. tamen etiam nō caret magna falsitate eo q necesse est dicere omnia diuine prouidentie subiacere. nō in vniuersali tantū sed etiam in pticulari. vt non solum maleficia hominū sed et iumentoꝝ et terre frugum ex diuina et prouida pmissione eueniunt. quod sic patet. Ad tantum se extendit prouidentia et ordinantia rerū in finem quantum ipsa causalitas se extendit. sicut a simili in reb alicuius dominio subiectis que intantū subiacent eius ꝓuidētie inquantū sibi existūt subiecte. Cum autem causalitas dei que est primum agens extendit se ad omnia entia non solum qūantū ad principia speciei sed etiā quantū ad principia indiuidualia et nō solum incorruptibilium sed etiam corruptibiliū. Ideo sicut omnia habent esse a deo ita omnia sunt prouisa ab eo id est ad aliquē finē ordinata. Et hoc tangit aplus ad Ro. xiij. Que a deo sunt ordinata sunt. quasi dicat. Sicut omnia a deo sunt ita etiā omnia ab ipso ordinata sunt. et p ꝯsequens ꝓuidentie eius subiecte. quia ꝓuidētia dei nihil aliud esse noscitur q̄ꝫ ratio. idest causa ordinis rerū in finem. Omnia ergo inquantum pticipant de esse intantū etiā subduntur diuine ꝓuidentie. Item deus omnia cognoscit non solū in vniuersali seu vniuersalia imo ⁊ in pticulari seu pticularia. Et cū dei cognitio compatur ad rēs creatas sicut cognitio artis ad artificiata. Ideo sicut oīa artificiata subduntur ordini et ꝓuidentie artis ita oīa subduntur ordini et ꝓuidentie dei. Sꝫ quia p hec nō satis sit vt intelligatur q deus iuste pmittat mala fieri et maleficia in mundo licet intelligam hoc q ipse sit ꝓuisor omnia gubernans qḋ quia cōceditur ideo etiā deberet omne malū ab his quoꝝ curam gerit excludere. Inter homines eni videmus ita fieri q sapiēs ꝓuisor excludit defectum ⁊ malū quantum potest ab his quoꝝ curā gerit. ideo ad intelligendū ista. cur non oīa mala deus excludit. Notandum q aliud est loq̄ de ꝓuisore pticulari et aliud de ꝓuisore vniuersali. Prouisor eni pticularis necesse habet malū excludere quantum potest quia non pt ex malo elicere bonum. Deus autem cum sit vniuersalis prouisor totius mundi ⁊ pt ex pticularib malis plurima bona elicere sicut ex ꝑsecutione tirannorum patientia martiruꝫ. et

ex operibus maleficorum purgationem seu pbationem fidei et iustorũ vt patebit. Ideo non habet deus omnia mala impedire ne multa bona deesse cõtingat vniuerso. Unde Aug⁹. in encheri. Adeo misericors est omnipotẽs deus ꝙ non sineret aliquod malum esse in operibꝰ suis nisi adeo esset omnipotẽs ⁊ bonus vt benefaceret etiam de malo. Et huius exemplum etiã habemus in actõnibus rerum naturalium. Nam corruptões et defectus qui accidunt in rebus naturalibus licet sint cõtra intentõem nature pticularis illius videlicet cui talis corruptio contingit vt ꝙ fur suspendatur vel ꝙ animalia in cibũ hominis occidãtur. sunt tamen de intentõe nature vniuersalis. vt videlicet ꝯseruantur homines in vita et in bonis vt et sic bonũ vniuersi conseruetur. vt enĩ species rerum conseruantur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enĩ animaliũ conseruat vitã leonum.

Declaratur sup pmissionem diuinaꝫ ꝙ deus nõ potuit cõferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Uo ad secundum ꝙ vniuersitatem maloꝝ siue in culpis siue in penis iuste deus pmittat et pisertim iam refrigescẽte et mundo ad occasum declinãte declaratur ex duabus ꝓpositõnibus necessario presupponendũ quarũ prima ꝙ deus non pt facere siue melius vt cũ timore dei loquamur. nõ est possibile vt natura creata vt est homo vel angelus haberet hoc ꝙ ex conditõe sue nature peccare nõ posset. Secunda ꝙ deus iuste pmisit hominem peccare vel tentari. quibꝰ stantibus cum ad diuinã ꝓuidentiam ptinet vt vna queqꝫ creatura in sua natura relinquatur dicere oportet ꝙ ex premissis impossibile est ꝙ deus nõ pmittat maleficia fieri virtute demonũ. Et primum quidem ꝙ nõ fuit possibile creature cõmunicare ꝙ peccare nõ posset ex ꝯditõe nature. ostenditur a doctore sancto in secundo. di. xxiij. ar. i. quia si hoc fuisset cõmunicabile alicui creature deus vtiqꝫ cõmunicasset eo ꝙ omnes alie ꝯñicabiles bonitates et perfectões creaturaꝝ sunt cõmunicate saltim in genere vt vnio psonalis duarum naturaꝝ in christo. maternitatis ⁊ virginitatis in maria. vnio gratuita in viatoribus. vnio beatifica in electis et sic de alijs. Cum ergo nõ legimus hoc alicui creature ꝯmunicatũ qꝫ nec homini nec angelo. Iuxta illud. Et in angelis suis repperit prauitatẽ. certũ est ꝙ homini adeo nõ pt ꝯmunicari hoc ꝙ ex natura sit impeccabilis licet hoc per gr̃am inueniãt. Scdo ad idem qꝫ si essꝫ cõmunicabile et nõ ꝯmunicaretur vniuersum nõ esset pfectum. cuius pfectio in hoc consistit vt oĩes bonitates creaturarum ꝯñicabiles in genere sint communicate. Nec valet argumentũ ꝙ deus cum sit summe potens ⁊ alias ad suam similitudinẽ homines ⁊ angelos creauit ꝙ etiã hoc ꝯferre potuerit ꝙ creatura ex ꝯditõne sue nature haberet ꝙ peccare nõ posset. Uel etiã ꝙ faceret vt habitus ille gratie qui confirmatõem in bono causat essꝫ pars essentialis nature angeli vel hominis vt sic scdm naturale suum principiũ et naturalem conditõem haberet confirmatõem in bono vt peccare nõ posset. Nam primũ argumentum nõ ꝯcludit. qꝫ licꝫ deus sit summe potẽs sicut et summe bonus nõ tamen hoc cõferre pt nõ ex impfectõne sue potentie. sed ex impfectõne creature. que imperfectio consideratur primo. ꝙ hoc recipere nõ potest nec potuit homo vel angelus. Ratio quia cum sit creatura esse suũ dependet a creatore sicut causatũ a causa sui esse et create est aliquid ex nihilo facere ideo si sibi relinquitur deficit. cõseruatur aũt qꝫdiu cause influentiã recipit Exemplũ si vis de candela que tam diu lucet qꝫ diu habet ceram Quo stante notum est ꝙ deus creauit hominẽ. et reliquit eum in manu cõsilij sui. Ecci. xvij. Et similiter angelũ a principio creatõis

Et hoc factum est p liberum arbitrium cuius sicut proprium est facere vel obmittere ita proprium est a sua causa recedere et non recedere. Et quia hoc est posse peccare posse ex libertate arbitrij a deo recedere. ideo nō potuit hoc homo vel angelus recipere. nec ei potuit a deo cōmunicari vt ex natura haberet libertatē arbitrij et etiam ex natura haberet non posse peccare. Alia imperfectio ex qua hoc non potuit homini vel angelo cōmunicari est: quia implicat contradictiōnem. que quia in se non sunt factibilia dicimus deus non pt illa facere. Sed potius dicendū q creature non pñt ista recipere. vt videlicet aliquid sit viuum et mortuū simul et semul. Ita etiam implicat vt aliquis habeat liberum arbitrium ex qua possit cause sue inherere vel nō inherere et q possit nō peccare quia si nō pt peccare nō potest cause sue non inherere cum peccatū sit spreto incōmutabili bono rebus mutabilibus inherere. Spernere aūt vel non spernere est ex libertate arbitrij. Secundum etiā argumentū non valet. quia si gratia cōfirmatōnis verteretur creature in naturam ita q ex principijs essentialib9 haberet nō posse peccare. tunc non haberet ex aliquo bono accidentali et gr̄a non posse deficere et peccare sed haberet hoc p naturam et tūc esset deus qđ est absurdum. Hanc solutōnem tangit sanctus Tho. vbi supra in solutōne vltimi argumēti. cū dicit q quandocūq; alicui nature conuenit aliquod accidens quod ex influentia superioris tantūmodo inest. nō potest inferior natura illud accidens p se habere nisi efficeretur nature superioris. sicut si aer illuminatur in actu p ignem non pt esse q sit de natura sua lucidus i actu nisi fiat ignis. Dico ergo q cum confirmatio insit creature ratōnali solū p gratiam que est quoddā spirituale lumē et similitudo increati luminis. non pt esse q aliqua creatura ex natura sua confirmationem habeat vel gratiā nisi efficeretur diuine nature p esse dicamus eiusdem nature. qđ est omnino impossibile. Concludamus q non posse peccare p naturā deo tantūmodo cōuenit eo q sicut ab esse deficere nō potest cum dat omnibus esse ita nec a rectitudine bonitatis deficere cum hoc ei conueniat p conditōem sue nature. Omnib9 aūt alijs qui hoc habent vt peccare nō possint confertur ex hoc q confirmantur p grām in bono. ex qua filij dei efficiūtur et quodāmodo diuine nature consortes.

Declaratur questio sup duas permissiones diuinas quas deus iuste permisit videlicet diabolum actorē omnis mali peccare sil' et primos parētes cadere ex quibus maleficorum opa iuste permittuntur. et est tredecima in ordine prime partis.

Secunda questio simul et propositio q deus iuste pmisit q̄sdā creaturas angelicas quas aliter condere nō potuit nisi q peccare possent etiā actu peccare. Et quasdā simili modo creatas p grām preseruare et hoc absq; preuia tentatōe. hominem vero iuste pmisit et tentari et peccare. que oīa sic declarantur. Nā ad prouidentiam diuinā ptinet vt vnūquodq; in sua natura relinquatur et in suis naturalibus opibus nō omnino impediatur. quia vt Dionisius dicit. iiij. c. de di. nominib9. Prouidentia nō est corruptiua nature sed saluatiua. quo stante cum manifestū sit q sicut bonū gentis diuinius q̄ bonum vnius. primo ethi. ita et bonum vniuersi excedit bonū particulare cuiuscunq; nature create in particulari. Ideo etiā attendere oportet q si peccatum omnino impediretur p hoc multi gradus tollerētur pfectionis. tolleretur enī natura illa que pt peccare et nō peccare. Qđ si dicatur. tñ habuisset homo ex conditōne nature vt prius tactū est. Respondetur. Si nullū peccatū fuiss3 subsecutū in actu sed statim confirmatio tūc semp lateret quid grē deberetur i bonis erga deū et quid ptās peccādi potuisset

et plura alia quib9 ablatis vtiq3 vniuer/si multū detraheretur. Decuit etiam vt nullo suggerēte ab extra peccaret sed oc/casionē peccandi ex seipso susciperet qđ et fecit vbi deo equalis esse voluit. qđ est intelligendū nō simpliciter et directe nec inderecte sed solū ꝯm quid. et hoc decla/ratur ꝑpter autoritatē Esa. xiiij. In ce/lum ascendā ⁊ similis ero altissimo. non enī simpliciter et directe. quia sic habu/isset intellectū ligatum et erroneum appetendo aliquid qđ sibi erat impossibile Cognouit enī se esse creaturā ⁊ a deo creatum. ⁊ ideo equalē fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiā in/directe q2 cum totū bonum angeli ⁊ creature est in hoc ꝙ deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc ꝙ subijcitur ra/dijs solis. ideo hoc ab angelo nō potuit appeti. q2 appetijsset contra bonū nature sed appetijt dei equalitatē nō absolute s3 scđm quid. hoc sic est. cum deus habet ꝑ naturā suam duo. beatitudinē ⁊ bonita/tatē et aliud est ꝙ ab ipso oīs creature beatitudo ⁊ bonitas transfundit᷑. videns angelus dignitatē nature sue qua crea/turis cūctis preeminebat voluit ⁊ appe/tijt a se in oīa inferiora beatitudinē et bonitatē deriuari. et hoc ꝑ sua naturalia ita ꝙ ipse primo illa ex natura haberet et sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperent. Et q2 etiā illa appetijt a deo et sub deo volēs esse dūmodo ista haberet ideo nec etiā quantū ad modū habendi deo equipari voluit. sed tantūmodo ꝯm quid. Nota insuꝑ ꝙ quia suū desideriu3 attētauit vt ad actū ꝑduceret ideo subito suu3 desideriū alijs exposuit. Et quia subito etiā fuit alioru3 angeloꝝ visio desiderij ⁊ consensus ꝑuersus sui desiderij Jdeo peccatū primi angeli alioꝝ pecca/ta excessit ⁊ ꝑcessit quātitate culpe ⁊ causalitate. non tamē duratōne. ita ꝙ illud Apoc. xij. Draco de celo cadēs traxit ter/ciam ꝑtem stellaꝝ Et in figura leuiathā habetur. Ipse est rex suꝑ oēs filios superbie et rex. scđm phm. v. metha. dicit᷑ principium inquantum mouet ꝑ suam

voluntatem et impium sibi subiectos. Ideo et suum peccatū alioꝝ occasio peccandi fuit. ita ꝙ ipse primus a nullo ex/trinseco tentatus alios extrinsece tenta/uit. Et quidē qđ dictū est ꝙ instantanea opatio in oībus illis fuit exemplificat᷑ hoc ex sensibilib9. Nam simul tp̄e sunt illuminatio aeris. visio coloris. et discretio rei vise. Hec ad longū posui vt considerando tam stupendā ꝑmissionem di/uinam suꝑ nobilissimas creaturas pro/pter vnū duntaxat peccatū ambitōnis quō nō ꝑticulares ꝑmissiones suꝑ maleficoru3 opa. ꝑpter maiora pcc̄a quantum ad aliquas circūstantias admittet. Nā maleficoꝝ peccata in varijs circumstantijs pcc̄m āgeli ⁊ primoꝝ ꝑntū excedūt vt iam in scđa questiōe patebit. S3 et hoc ꝙ ꝓuidentia dei iuste ꝑmisit primu3 hoīem tentari ⁊ peccare ex his que dicta sunt de transgressorib9 angelis satis pa/tere pt. Sicut enī ad eundē finē homo et angelus creati fuerūt ⁊ in libertate arbitrij relicti. Ideo vt btītudinis premi/um nō absq3 merito ꝑciperēt ideo sicut angelus a casu nō fuit ꝑseruatus vt po/testas peccandi ex vno. et ptās grē ꝯfir/matōnis ex altero ad decorē vniuersi pa/tesceret. ita et circa hoīem seruari opor/tuit. Vn̄ ⁊ sanctus. Tho. in scđa. di. xxiij arti. ij. Illud ex quo deus apparet laudabilis nō debet penitus impediri. sed in peccatis etiā deus apparet laudabilis cū ꝑ misericordiā parcit ⁊ ꝑ iusticiā punit. vn̄ nō debuit peccatū impedire. tantū/modo breuiter ⁊ recapitulādo ad ꝓposi/tum redeamus dicamus. Q2 iusta dei ꝓuidētia homo in his ꝑmissus est multis rōnibus. Prima vt ostendatur dei potē/tia qui solus inuertibilis est oīs aute3 creatura mutabilis. Scđa aūt rō vt de/claretur dei sapiētia que ex malo scit eli/cere bonū. qđ nō potuit fieri nisi deus creaturā peccare ꝑmisisset. Tercia vt ma/nifestetur dei clemētia in qua christus ꝑ mortē suā hoīe3 ꝑditū liberauit Quarta vt ostendatur dei iusticia que nō solū reddit bonis premia s3 ⁊ malis supplicia.

Quinta vt homo nõ sit peioris conditi-
onis q̃ȝ alie creature quas omnes sic deus
administrat vt eas agere ꝓpriis motibꝫ
sinat. Vñ et hoiem ꝓprio arbitrio relin
quere debuit. Sexta ẽ laus hũana laus
enĩ viri iusti q potuit transgredi et non
est transgressus. Septima est decor vni
uersi. quia sicut triplex malũ Culpe pe-
ne ⁊ damni inuenitur ita ex opposito tri
plex bonũ scȝ honestũ bonũ delectabile et
vtile. decoratur: Nã culpa decoratur ho-
nestas. Per penam delectabilitas. p da-
mnum summa vtilitas. Et p hec patet
responsio ad argumenta.

Solutiones argumentoꝝ

Am ad primũ vbi dicitur assere
re q diabolo pmittatur ptãs no
cendi hoibus sit hereticũ. Op-
positum potius patet. qꝛ sicut asserere q
deus nõ pmittat hoiem ex libertate ar-
bitrij peccare qñ vult est hereticũ. ita as-
serere q deus peccatũ dimittat inultũ.
Hoc aũt fit p potestatẽ nocendi hoibus
in vindictã maloꝝ et ad decorẽ vniuer-
si. Iuxta illud Aug. in li. soliloquiorũ.
Iussisti dñe et ita est vt nunq̃ȝ dedecus
culpe sit sine decore vindicte. Probatio
deniq̃ȝ argumẽti nõ valet de sapiente p-
uisore qui excludit defectũ ⁊ malũ quan
tum pt. quia aliud est de eo qui habet cu
ram pticularẽ et de puisore vniuersali.
Nam prim' ex malo nõ pt elicere bonũ
sicut vniuersalis puisor facit vt p prece-
dentia patuit. Ad scdm patuit q tã po-
tentia q̃ȝ bonitas ⁊ iusticia diuina pate-
scunt in hoc q mala pmittit. vñ qñ dicit
Aut deus pt mala impedire aut nõ. Di-
citur q pt impedire sed nõ debuit rõibꝫ
pre actis. Nec valet instantia si dicatur
ergo vult mala fieri cũ pt impedire ⁊ nõ
vult. qꝛ vt in argumentis p veritate ta-
ctum est. Deus non pt velle mala neq̃ȝ
vult mala fieri neq̃ȝ vult malũ non fieri
sed vult pmittere malũ fieri ⁊ hoc ꝓpter
pfectionẽ vniuersi. Ad terciũ Aug' et
phs loquũtur de cognitõe humana. cui
melius est nõ ꝯgnoscere mala ⁊ vilia du
plici de causa. Primo quia p ea impedi-
mur interdũ a ꝯsideratõe maloꝝ et hoc
contingit qꝛ nõ possumus simul multa
intelligere. Etiã et ea de causa q cogita-
tio maloꝝ puertit interdũ voluntatẽ in
malum. Hec aũt in deo locũ nõ habent
qui intelligit oĩa opa hoim et malefi-
corũ absq̃ȝ aliquo defectu. Ad quartũ
aplus curã dei a bobus remouit vt oste-
dat q quia creatura rõnalis habet p libe
rum arbitrium dominiũ sui actus vt di
ctum est. Ideo vt ei imputetur aliquid
ad culpam vel ad meritũ et reddatur ei
iuxta hoc pena vel premiũ: habȝ deus spe
cialem de eo puidentiã scdm que irratio
nabilia nõ puidentur. Velle aũt assere-
re q indiuidua irratõnalium creaturaꝝ
ex illa auctoritate nõ ptinerent ad diui-
nam puidentiã esset hereticũ. qꝛ essȝ as-
serere q nõ oĩa subiecta essent diuine
puidẽtie ꝯtra scripture sacre ꝯmendati
onem sup diuinam sapientiã que attin-
git a fine vsq̃ȝ ad finẽ fortiter et disponit
oĩa suauiter. et esset error rabbi moi-
ses vt in argumẽtis p veritate patuit.
Ad quintũ qꝛ homo nõ est institutor na
ture. sed vtitur naturalibꝫ opibus artis
et virtutis ad suũ vsum. Ideo puiden-
tia humana nõ se extendit ad necessaria
que ex natura pueniũt. vt q cras sol ori
atur. ad que tñ se extendit puidentia dei
eo q ipse est actor nature. Vnde ⁊ defe-
ctus naturales: etiã si ex cursu reꝝ natu-
ralium puenirẽt adhuc diuine puiden-
tie subiacerẽt. quare et Democritus et
alij phi naturales errauerũt attribuen-
tes soli necessitate materie quicquid in
ferioribꝫ accideret. Ad vltimũ licet o-
mnis pena infligitur a deo ꝓpter peccata
non tñ semp maioribꝫ peccatoribꝫ male
ficia infliguntur. vel qꝛ hoc diabolus nõ
vult vt illos affligat et tentat quos iu-
sto titulo possidere se cernit. vel ideo vt
nõ ad deũ accelerant. iuxta illud. Multi-
plicate sunt infirmit. postea accelerauе-
runt ⁊c̃ Et q oĩs pena infligitur a deo
ꝓpter peccata patet ex sequentibus. quia

iuxta Hieronimum. Quicquid patimur peccatis nostris meremur.

Declaratur quod peccata maleficorum grauiora sunt peccatis malorum angelorum et primorum parentum. Unde de sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum. ita et iam plures innoxij damnificantur et maleficiuntur propter peccata maleficorum. Questio decimaquarta. et est tota materia predicabilis.

Sed super enormitatem criminum queritur. An maleficorum flagicia cuncta mala que deus fieri sinit et vsque in presens a principio mundi fieri permisit tam in culpis quam in penis et damnis excedunt Et videtur quod non precipue quo ad culpam. Nam peccatum quod quis committit quod faciliter vitare potuisset excedit peccatum quod alter committit quod ita faciliter vitare non potuit. Patet per Augustinum in de ciui. dei. Magna est in peccando iniquitas vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed adam et plures qui ex aliquo statu perfectionis seu etiam gratie peccauerunt. Facilius propter assistentiam gratie peccata vitare potuissent. presertim adam qui in gratia creatus fuerat quam plures malefice qui huiusmodi dona non perceperunt. ergo illorum peccata omnia maleficorum flagicia excedunt. Preterea quo ad penam: maiori culpe maior pena debetur. sed peccatum ade grauissime punitum fuit in hoc quod vt patet in omnes posteros eius pena cum culpa ostenditur in transfusione originalis peccati ergo eius peccatum grauius est omnibus alijs peccatis. Preterea quo ad damnum. Nam iuxta Aug⁹. Ex hoc aliquid est malum quia adimit bonum. ergo vbi plus de bono amittitur ibi maior culpa precessit. sed peccatum primi parentis maius damnum tam in naturalibus quam in gratuitis intulit vbi nos innocentia et immortalitate priuauit quod nullum aliorum sequentium peccata intulit. ergo etc. Sed contra. id quod plures rationes mali includit magis est malum. sed peccata maleficarum sunt huius. Nam omnia mala in bonis nature et fortune procurare possunt deo permittente. vt ex bulla pape deducitur. Preterea adam peccauit solummodo faciendo illud quod est vtroque modo malum quia prohibitum. et quod non erat malum secundum se. Sed malefici et alij peccatores peccant faciendo illud quod est vtroque modo malum et secundum se et prohibitum. vt homicidia et alia multa inhibita. Unde eorum peccata grauiora sunt alijs peccatis. Preterea peccatum quod est ex certa malicia est grauius peccato quod est per ignorantiam. sed malefice ex magna malicia contemnunt fidem et sacramenta fidei prout plures confesse sunt. Responsio. quod mala que a modernis maleficis perpetrantur cuncta alia mala que deus vnquam fieri permisit secundum quod in titulo questionis tangitur excedunt. et hoc quo ad peccata que contingunt in peruersitate morum. licet secus sit de peccatis que opponuntur alijs virtutibus theologicis. potest ostendi triplici via. Primo in generali comparando eorum opera indifferenter ad quecunque flagicia mundi. Secundo in speciali comparando ad species superstitionis ex quocunque pacto cum demonibus inito. Tercio comparando illa ad peccata malorum angelorum aut etiam primorum parentum. Primum sic. Nam cum triplex sit malum videlicet. culpe. pene. damni. eo quod triplex sit bonum cui illa opponuntur scilicet. honestum. delectabile et vtile. Et culpe opponitur honestum. Pene delectabile. Damno vtile. De culpa maleficarum excedit cuncta alia peccata sic apparet. Nam iuxta doctrinam sancti Thome in secundo. di. xxij. arti. ij. Licet in peccato multa possint considerari ex quibus peccati grauitas vel etiam leuitas trahi potest. Unde et contingit quod idem peccatum quod secundum

vnum eorum est grauius secundum ali ud leuius inueniatur prout dicere pos- simus. In fornicatõe iuuenis peccat. se nex insanit. Tñ illa simpliciter grauiora sunt que plures et potentiores habent non dico circumstantias solum sed in specie ꝛ quantitate peccati essentiali. pec cati grauitatem. Et sic dicere possumus ꝙ licet peccatum ade quantum ad ali- quas circumstantias grauius sit omni- bus aliis peccatis quantum ad hec ꝙ minori temptatione pulsatus cecidit. quia videlicet tantum ab extrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset. ꝑ pter originalem iusticiam in qua crea- tus erat. Tamen quantum ad speciem et quantitatem peccati et etiam quan- tum ad alias circumstantias que pecca- tum magis aggrauauit sicut multa gra- uiora peccata sunt secuta ita et inter il- la omnia maleficorum excedunt quod etiam clarius ex duobus deducitur. Nã sicut vnum peccatum dicitur maius al tero vel causalitate vt peccatum lucife- ri. vel generalitate vt peccatum ade. vel deformitate vt peccatum iude. Uel dif- ficultate remittendi vt peccatum in spi ritum sanctum. Uel periculo vt pecca- tum ignorãtie. Uel inseparabilitate vt peccatum cupiditatis. Uel pronitate vt peccatum carnis. Uel diuine maiestatis offensione vt peccatum idolatrie et infi delitatis. Uel expugnandi difficultate vt superbia. Uel mentis cecitate vt ira Ita et post peccatum luciferi omnia a- lia peccata maleficorum opera excedunt Tam in deformitate crucifixum abne- gantes. quam et pronitate spurcitias carnis cum demonibus exercentes. Ac mentis cecitate in omne nocumen- tum tam animarum quam corporum hominum et iumentorum toto mali- gnitatis spiritu debachantes. prout ex supradictis patuit. Quod etiam iuxta Isidorum nomen ostendit. Dicuntur enim malefici ob facinorum magnitu- dinem ꝛcetera. vt supra patuit. Dedu citur ꝛ ex isto. Nam cum duo sint in pec cate auersio et cõuersio. Iuxta illud Au gustini. Peccatum est spreto incommu tabili bono rebus mutabilibus inhere- re. Et ipsa etiam auersio a deo sit tanꝗ formale sicut ipsa conuersio tanꝗ mate riale. Ideo tanto aliquod peccatum est grauius quanto magis homo per ipsum a deo separatur. Et quia per infidelita- tem homo maxime a deo elõgatur. ideo et maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur ꝑ nomen heresis quod est etiam apostasia a fide simul et ꝙ tota earum vita pecca- tum est. De primo. nam cum peccatum infidelitatis consistat in renitendo fidei Et hoc potest dupliciter fieri. vel quia renititur fidei nõdum suscepte aut susce pte. Si primo modo tunc est infidelitas paganorum seu gentilium. Si secundo modo tunc iterum dupliciter. quia aut renititur christiane fidei suscepte in figu ra aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas iudeorum Secundo modo infidelitas hereticorũ. Unde patet ꝙ heresis maleficarum in- ter tres species infidelitatis grauissima existit. quod etiam ratione et autoritate comprobatur. Nam secunda Petri. se- cũdo dicitur. Melius erat illis viam ve- ritatis non cognoscere ꝗ post cognitam retrorsum conuerti. Ratione. Nam si- cut grauius peccat qui nõ implet quod promisit ꝗ ille qui non implet hoc quod nunquam promisit. Ideo infidelitas he- reticorum qui profitentur fidem euãge lii et tamen ei renituntur corrumpen- tes ipsam grauius peccant ꝗ iudei ꝛ pa gani. Et iterum. iudei grauius peccant ꝗ pagani quia susceperunt fidei christia ne figuram in veteri lege quam male in terpretantes corrumpunt quod pagani non faciunt. ideo etiam ipsorum infide- litas est grauius peccatum ꝗ infidelitas gentilium qui nunquam fidem euange-

lij susceperunt. De secundo q et apo/
state nuncupātur. Nam secundū Tho/
mam. secunda secunde. q. xij. Apostasia
importat quandam retrocessionez a deo
et religione que fit per diuersos modos
quibus homo coniungitur deo. vel per
fidem. Uel per subiectam ad obedien/
dum voluntatem. Uel per religionem.
et clericatum. Secundum quod etiam
dicit Raymundus. et Hostien. q apost a
sia est temerarius a fidei statu vel obedi/
entie vel religionis excessus. Et cum re/
moto priori remouetur posterius sed nō
econuerso. Ideo et prima alias duas ex
cedit scilicet apostasia a fide precedit a re
ligione vel a clericatus ordine. de qua.
xxviij. di. quantumlibet. et. xvi. q. i. legi
non debet. Tamen secundum Raymū/
dum non iudicatur apostata seu fugiti/
uus etiaz si ad longinqua diu euagetur.
nisi postq̄ sic viuit q animum redeundi
se deposuisse ostendit. ff. de re. milit. l. de
sertorem. Et hoc fieret si vxorem duce/
ret vel simile tale. Similiter et aposta/
siam inobediētie vbi quis sponte con/
temnit precepta ecclesie et prelatorum.
de qua. iij. q. iiij. alieni. Qui etiam infa/
mis efficitur repellitur a testimonio et
debet excommunicari. xi. q. iij. Si autez.
Unde et apostasia de qua loquimur su/
per apostasiam maleficarum dicitur a/
postasia perfidie que et tanto grauior
quanto et cum inimico fidei rationis sa
lutis per pactum expressum peragitur.
Hoc enim habent facere malefice et hoc
inimicus ille exigit vel in toto vel in par/
te. Reperte sunt enim per nos inquisi/
tores que omnes fidei articulos abne/
gauerant. quasdaz vero certas in nume
ro semper tamen confessionem veram
et sacramentalem habeant abnegare.
Unde et Juliani apostate perfidia non
videtur tanta fuisse licet in aliis aduer/
sus ecclesiam maiora exercuisset. de qua
et. ij. q. vij. non potest. Si quis vero in/
cidentaliter quereret. Quid si mente et
corde fidem tenerent quorum scruta/
tor solū deus est. et nō quecūq angelica
creatura vt sup patuit. facerent tamen
reuerentiam et obedientiaz diabolo per
actus exteriores. Dicendum videtur q
cum apostasia perfidie dupliciter potest
fieri. per actus infidelitatis exteriores
absq expresso pacto cum demone inito.
sicut qui in terris infidelium mahume/
ticam vitaz assumerent aut in terris chri/
stianorum cum expresso pacto ꝛc. Pri/
mi vbi mente retinent fidem. actu ta/
mēn exteriori negant. licet non sint apo
state nec heretici tamen mortaliter pec/
cant. Sic enim salomon diis suarum
vxorum reuerentiam exhibuit. Nec eni
aliquis excusatur si ex metu hoc faceret.
quia secundum Augustinum. Sancti/
us est mori fame q̄ vesci idolaticis. ali/
qui habent Satins. xxxij. q. iiij. Saci/
us. Malefice autem quantūcunq fidē
retinent corde et abnegant ore apostate
tamen iudicantur eo q fedus cum mor
te et pactum cum inferno pepigerunt.
Unde sanctus Thomas in secundo. di.
vij. arti. vltimo. Loquens de similibus
operibus magicis. Et qui quocūq mo/
do auxilium petunt a demonibus dicit.
In omnibus est apostasia a fide propter
pactum initum cum demone vel verbo/
tenus si inuocatio intersit vel facto ali/
quo etiam si sacrificia desint. non enim
potest homo duobus dominis seruire.
Ad idem Albertus vbi supra. di. viij. vbi
queritur Utrum magicis et mathema/
ticis intendere sit peccatum et aposta/
sia a fide. Ita respondit. In talibus est
semper apostasia verbi vel operis. Si
enim inuocationes fiant tunc apertum
pactum initur cum demone et tunc est
aperta apostasia verborum. Si autem
non sit nisi opere simplici tunc est apo/
stasia operis. Et quia in his omnibus
sp est fidei ꝯtumelia q2 expectat a demo
ne qd expectandū est a deo ideo sp apo/
stasia iudicatur. Ecce q̄ clare duplicem

apostasiam ponunt terciam subintelligentes scilicet cordis que si desit tamen malefice verbis ꝛ operibus apostatrices iudicantur. Penis ergo vt patebit et hereticorum et apostatarum subiacere debent. Est et tercia criminis enormitas pre cunctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Augustinum omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. i. §. ij. et est glosa super illud Romanorum. xiiij. Omne quod non est ex fide peccatum est. Quid iudicandum est de tota vita id est de omnibus alijs operibus maleficarum que tamen non ad complacentiam demonū fiant sicut ieiunare. ecclesias frequentare. communicare et sic de alijs. In omnibus enim peccāt mortaliter quod sic declaratur. Tanta est enim labes huius peccati ꝙ facultatem resurgendi licet nō ex toto amputat. eo ꝙ peccatum nō corrumpit totum bonum nature et lumen naturale in eis remaneat. Tamen propter prestitum homagium nisi ab illo absoluantur. omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorum quod in alijs infidelibus non cernitur. Nam secundum Thomam secunda secunde. q. x. An omnis actio infidelis sit peccatum dicit ꝙ quamuis opera infidelium que sunt de genere bonorum vt ieiunia elemosine et huiusmodi non sint eis meritoria propter infidelitatem que est grauissimum peccatorum. tamen quia peccatum non corrumpit totum bonum nature sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum. sed actus procedens ex ipsa infidelitate vel relatus ad ipsam etiam si sit de genere bonorum. puta sarracenus ieiunat vt seruat legem Mahumeti de ieiunio mandantem Judeus celebrat suas festiuitates ꝛ huiusmodi in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini supra allegatum. Omnis infidelium vita peccatum est.

Quod malefice grauissimas merentur penas vltra omnes flagiciosos mundi.

Deniqꝫ ꝙ eorum flagicia cuncta aliorum peccata excedunt quantum ad demeritum pene declarat͂. Primo quo ad penam hereticis infligendam. Secundo quo ad penam apostatis inferendam Nam heretici quadruplici pena puniuntur secundum Raymundū scilicet excōmunicatione. depositione. rerum ablatione. et corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet super primum. de sen. excom. Nouerit. et super secundum xxiiij. q. i. Qui contra pacem. et tercium. di. viij. quo iure. et. xxiij. q. vij. c. i. ꝛ sequē ti. super quartum. eo. ti. scilicet de hereticis. Excōmunicamus primo et secūdo. imo et grauissimas incurrunt penas. Credentes. receptores. fautores et defensores. Nam vltra penam excōmunicationis illis inflictam heretici cum fautoribus et defensoribus suis et receptoribus et ipsorum filij vsqꝫ ad secundam generationem per lineam paternam. per lineam vero maternam vsqꝫ ad primum gradum ad nullum beneficium vel officium ecclesiasticum admittuntur vt eo. ti. quicunqꝫ. et. c. statutum. li. vi. Sed et super terciam penam si heretici habent filios catholicos priuantur paterna hereditate in detestationem criminis. Et super quartam penam si post deprehensionem erroris continuo nō velit reuerti et heresim abiurare subito debet comburi si laicus est. Falsarij enim pecunie statim morti traduntur quantomagis falsarij fidei. Si vero clericus post solennem degradationem relinquitur curie seculari occidendus. Si autem reuertantur ad fidem detrudi debent in perpetuum carcerem. de hereticis. Excōmunicamus. primo et scdo. et hoc de rigore iuris. Mitius tamē agitur cū eis post abiurationem quam ad arbitrium epi et inquisitoris facere debent prout in tercia pte opis patebit vbi de varijs

modis sententiandi tales tractat. quis
etiam dicatur deprehensus et conuictus
seu etiam relapsus. His autem modis
mulctare maleficas non videtur suffice
re cum non sint simplices heretice sed et
apostate et vltra hoc ꝙ in ipsa apostasia
non hominibus propter metu3 aut car-
nis oblectamenta fidem abnegant. vt
supra tactum est. Sed ipsis demonibꝰ
vltra abnegationem etiam homagium
corpora et animas offerendo prestant.
Ex quibꝰ satis ꝓbabile videtur ꝙ quan-
tumcunq3 peniteant et ad fidem reuer-
tantur non debent sicut alij heretici car
ceribus ꝑpetuis mancipari sed vltimo
supplicio puniri. et hꝫ etiā ꝓpter damna
temporalia hominibus et iumentis va-
rijs modis illata leges imperant. vt pa-
tet. C. de maleficis. l. nullus. l. nemo. et
l. culpa. Et est similis culpa prohibita. di
scere et docere. Et loquuntur leges sup
sortilegos. quantomagis super malefi-
cos. vbi dicunt ꝙ pena illorum est bono
rum publicatio ⁊ decapitatio Et si quis
tali arte mulierem ad luxuria3 prouoca-
uerit vel econuerso bestijs exponitur. vt
dicitur ibidem. l. multi. et de his in pri-
ma questione tactum est.

Questione decimaquinta Declara-
tur ꝙ propter peccata maleficarum
innoxij sepe maleficiantur licet etia3
interdum ꝓpter peccata ꝓpria.

Ed et hoc ꝙ diuina permissi-
one plures innoxij damnifi-
cantur et puniuntur in pre-
missis nocumentis propter
aliena peccata maleficarum et non pro-
pter culpas proprias. Ne alicui hoc vide
atur inconueniēs ostendit sanctus tho-
mas secunda secunde. q. cviij. hoc fieri
iuste a deo. loquendo de penis presen-
tis vite triplici ratione. Primo quidem
ꝙ vnus homo est res alterius. et sicut
quis punitur in rebus ita et in penam
alterius aliquis puniri potest. Nam filij
secundum corpus sunt quedam res pa-
tris. et serui et animalia res dominorū.
et sic filij puniuntur quandoq3 pro parē
tibus sicut filius natus ex adulterio da
uid mortuus fuit cꝫ citius. et animalia
amalechitarum iussa sunt interfici. quā
uis et in huiusmodi sit ratio mistica. vt
habetur. i. q. iiij. §. paruulos. Secundo
quia peccatum vnius deriuatur in al-
terum et hoc dupliciter. Per imitatio-
nem sicut filij imitantur peccata paren
tum et serui et subditi peccata domi-
norum vt audacius peccent vt fit in re
bus male acquisitis in quibus filij suc-
cedunt. serui in latrocinijs et guerris in
iustis vnde sepius interficiūtur. et sub-
diti prelatorum audacius peccant dum
eos peccare cernunt etiam si eadem pec
cata non committunt vnde et iuste pu-
niuntur. Deriuatur etiam peccatum v-
nius in alterum per modum meriti vt
subditorum in malum prelatum id est
ꝙ peccata subditorum merentur pecca-
torem prelatum. secundum illud Job.
Regnare facit hypocritam propter pec-
cata populi. Deriuatur etiam peccatum
et ꝯsequēter pena ꝑ aliquē ꝯsensum vel
dissimulatōe3. Hoc est qn̄ supiores pec-
cata non redarguūt tunc sepissime boni
cum malis puniuntur. vt dicit Augꝰ. in
primo de ci. dei. Exemplū vbi inter nos
inquisitores vnus repperit quoddam
oppidum mortalitate hominum quasi
destitutum et vbi fama volabat ꝙ que-
dam mulier sepulta lintheamen in quo
sepulta erat successiue deglutiret ⁊ ꝙ pe
stis cessare non posset nisi ex integro lin
theamen deglutiendo ad ventrem con-
sumpsisset. Habito cōsilio desuper scul-
tetus cum prefecto ciuitatis sepulcrum
effodientes inuenerunt quasi dimidie-
tatem lintheaminis per os et collum
vsq3 in ventrem immissam et consum-
ptam. Quo viso motus scultetus gla-
dium extraxit et caput amputando ex-
tra foueam proiecit. sicq3 subito pestis
cessauit. Ex quibus vtiq3 diuina permis
sione peccata illius vetule super inno-
xios ꝓpter dissimulationem presidentiū

punita fuerunt. Nam prehabita inquisitione repertum fuit ipsam longo tempore vite sue sortilegam et magam fuisse. Exemplum de punitione dauid in enumeratione populi per pestem. Tercio fit diuina permissione vt humane societatis vnio commendetur ex qua vnus homo debet pro alio sollicitus esse vt non peccet et ad detestationem peccati dum scilicet pena vnius redundat in omnes quasi omnes sint vnum corpus. Exemplum de peccato achor Josue. vij. Possumus adhuc addere duos modos prout puniuntur mali interdum per bonos interdum etiam per alios malos. Nam vt gratianus dicit. xxiij. q. v. §. vlti. Aliquando deus punit malos per legitimam potestatem gerentes ex mandato suo. et hoc dupliciter. Interdum cum merito punientium sicut puniuit peccata chananeorum per populum suum. Interdum absque merito punientium sed etiam in ipsorum penam sicut tribum beniamin puniuit et deleuit vsque ad paucos. Aliquando punit etiam per populos suos iussu seu permissione excitatos non tamen intendentes deo obsequi sed sue satisfacere cupiditati. et ideo cum sui damnatione sicut iam punit populum suum per thurcos. et sepius ante per alienigenas etiam in veteri lege. Sed nota quod quacunque de causa quis puniatur si non sustinet patienter penas tunc sunt flagella non ad satisfactionem sed ad vindictam tantum id est punitionem Juxta illud Deutro. xxxij. Ignis scilicet pene temporalis succensus est in furore meo idest in punitione. quia alias non est in deo furor. et ardebit vsque ad inferni nouissima id est vindicta hic incipiet et ardebit vsque ad extremam damnationem. vt exponit Aug. Et habetur de penis. dist. iiij. §. auctoritas. Sed si patienter ferantur ipsa flagella et sit patiens in statu gratie habent locum satisfactionis vt dicit Thomas in. iiij. Etiam si quis puniretur a iudice propter maleficium commissum vel etiam malefica et hoc secundum plus et minus secundum deuotionem patientis et qualitatem criminis. Mors autem naturalis cum sit vltimum terribilium non tamen est satisfactoria quia per naturam inoleuit in penam originalis peccati. Licet secundum scotum etiam voluntarie et cum deuotione expectata et deo oblata in sua amaritudine possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors tamen violenta siue quis eam meruit siue non semper est satisfactoria si patienter sustineatur et in gratia. Et hec quidem quo ad penas propter aliorum peccata inflictas. Propter propria autem etiam deus flagellat in vita presenti et specialiter circa maleficia inferenda. Nam Thobie. vij. super illos qui libidini deseruiunt diabolus accipit potestatem. quod etiam ex precedentibus patuit declarando maleficia circa membra et potentias generatiue potentie que amplius deus permittit maleficari. Attamen ad predicandum populo notandum quod premissis punitionibus non obstantibus secundum quas deus pro culpis alienis siue proprijs punit hanc regulam iuris pro fundamento teneat et populo proponat que dicit Sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus. extra de re. iur. et hec regula locum habet in iudicio poli id est dei. et in iudicio fori id est in foro humano siue seculari siue ecclesiastico. Declara de iudicio poli Nam cum deus duplici pena spirituali et temporali punit. In prima inuenitur quod nunquam sine culpa. In secunda inuenitur quod interdum bene sine culpa sed non sine causa. De prima spirituali pena que cum est triplex scilicet. subtractio gratie. vnde sequitur obduratio in prestitis. non fit sine culpa propria. Secunda pena damni id est priuationis glorie. hoc etiam nunquam infligitur sine culpa propria vt in adultis. vel contracta vt in paruulis in originali decedentibus. Tercia pena sensus id est cruciatio ignis infernalis etiam patet. Unde quod dicitur Exo. xx. Ego dominus zelotes visitans peccata parentum in filios vsque in terciam et quartam generationem. intelligitur

de imitatoribꝰ paternoꝝ scelerum vt ex-
ponit Gratianus.i.q.iiij.§.quibus. vbi
etiam dat alias expositōnes. De secun-
da aūt pena tꝑali punit deus. Primo ꝓ-
pter culpam alterius vt supra tactū est.
triplici ratōne. vel etiā sine culpa aliena
et ꝓpria sed nō sine causa. vel etiā ex cul-
pa ꝓpria ⁊ nō aliena. quod si vis scire cau-
sas ꝓpter quas deus punit ⁊ tamē absq͂
culpa aliena et ꝓpria. videas quinq͂ mo-
dos quos ponit mgr in quarto. di.xv.c.
ij. Et recipe tres primas causas. Reliq͂s
duas accipe ꝑ culpis ꝓprijs. Nam dicit
quinq͂ de causis deus hōiem flagellat in
vita p̄nti siue penas infert. Primo vt
deus glorificetur. Et hoc fit qn̄ miracu-
lose remouetur pena siue flagellū. Ex-
emplum de ceco nato. Jo.ix. De laçaro
resuscitato. Jo.xi. Secūdo si primū de-
sit immittitur tn̄ vt meritū cumuletur
ꝑ exercitiū patiētie. Ac etiā vt virtus la-
tens intus alijs manifestetur. Exempla
in Job.i.et Tho.ij. Tercio vt virtus cō-
seruetur ꝑ humiliatōnem flagelloꝝ. Ex-
emplū in paulo qui de se dicit.ij.ad Co-
rint.xij. Ne magnitudo reuelationū ex-
tollat me datus est mihi stimulus car-
nis mee angelus sathane ⁊c̄. qui stimu-
lus scd̄m remigiū fuit quedā infirmitas
corporalis. He sunt cause sine culpa.
Quarto vt eterna damnatio hic incho-
etur. vt scȝ aliqualiter ostendatur quid
in inferno patietur. Exemplū in herode
Act.xij. Et in Antiocho.ij. Machab.ix.
Quinto vt homo purificetur. vel ꝑ ex-
pulsionē culpe cū scȝ ex flagellis cōterit.
Exemplū de maria sorore aaron. Nume
ri.xiij. a lepra infecta. et israelitis prostra
tis in deserto. ſm Hiero.xxiij.q.iiij.quid
ergo. Uel ad satisfactōem pene. Exem-
plū in dauid qui post remissionē adulte
rij cōmissi quo ad culpā in penā fuit ex-
pulsus de regno vt patȝ in.ij.Re. quod
notat Grego. de pen. di.i. si peccatū da-
uid. Posset etiā dici omnē penā quā pa
timur ꝓcedere ex culpa nr̄a saltim origi
nali cum qua nascimur q2 ip̄m est causa
oīm causalitatū.ar.di.v.ad eius. Sȝ et
tercia pena que et damni loquēdo de il-
la quo ad eternā damnatōem quā in fu
turo sustinebūt. nemo ambigat quin su
per om̄es damnatos in penis sensibili-
bus cruciabuntur. Sicut enī gr̄e visio
in patria. ita ⁊ mortali culpe pena in in-
ferno succedit. Et sicut gradus beatitu-
dinis in patria ꝯmensurātur iuxta gra-
dus charitatis ⁊ gr̄e in via: ita et mensu
ra suppliicioꝝ in inferno iuxta mensuraȝ
criminū in via. Hoc est qd̄ Deut.xxv.di
citur. Pro mensura pc̄ti erit et plagarū
modus. Et si hoc in alijs peccatis om̄i-
bus tn̄ in speciali maleficis hoc cōuenit
qd̄ ad Heb.x.tangitur Quanto magis
putatis deteriora mereri supplicia qui fi
lium dei ꝯculcauit et sanguinē testamē-
ti pollutū duxerit in quo sanctificatꝰ est
Hec sunt ꝓpria maleficaꝝ fidem abne-
gantium et ꝑ diuinissimū sacramentuȝ
plurima malefcia vt iam in sc̄da parte
patebit exercentium.

Sextadecima. Declaratur in specia
li veritas p̄missa compando opa ma-
leficarum ad alias supstitōis species.

Remissa deniq͂ veritas quo
ad enormitatem criminum
in maleficis probatur. per cō
paratōnem ad alia opera ma
gorum. et diuinatoruȝ. Nam cum qua-
tuordecim sint species circa opera sup-
stitiosa ex triplici genere diuinationum
Quorum primum fit ꝑ manifestam de
monum inuocatōnem. Secunduȝ per
tacitam solam consideratōnem dispositionis
vel motus alicuius rei. vt siderū
dieꝝ. auraꝝ et hm̄oi. Terciū ꝑ ꝯsiderati
onē alicuius actus hūani ad inquiren-
dū aliquid occultū que sortiū nomē ha-
bēt. Et spēs primi generis diuinatōnis
que fit ꝑ expressam demonum inuoca-
tionem. sint prestigiuȝ. diuinatio somni
orum. Nigromancia. Diuinatio phito-
nica. Geomancia. Jdromancia. Aero-
mancia. Piromancia et ariolorum cul-
tus. Thomas secunda secunde. q.xcv.

et.xxvi.q.iiij.igitur.et.q.v.nec mirum. Species deniqꝫ secundi generis generalitici.aruspices.augures omen seruātibus.chyromantia et spatulamancia. Species etiaꝫ tercij generis variantur secundum omnia illa que sortium nomen habent ad inquirenduꝫ aliquid occultum.scilicet per consideratōem punctorum.festucarum.figurarum in plūbo liquefactaꝝ. Et de his Thomas.vbi supra.et.xxvi.q.ij.et.q.iiij.per totū.Tamen hec omnia crimina maleficaruꝫ flagicia excedunt.quod de prestantioribus speciebus deducitur.vnde et de minoribus nō difficultatur.Nam in prima specie vbi aliqui prestigiosis quibusdam apparitōnibus sensus humanos decipiunt vt res corporalis aliter sentiatur p sensum visus aut tactus vt in precedentibus tactū est de mō prestringēdi.Malefice his nō contente circa membra generatiue potentie illa interdum prestigiosa apparitione auferendo licet non in rerum veritate.etiam ipsam generatiuā potentiam pluries auferunt. ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat etiam remanente membro absqꝫ prestigiosa illusione post conceptum etiaꝫ aborsum procurant sepe procurāt cum innumeris alijs malis in diuersis etiam formis bestiarum apparent vt in superioribus patuit. In secūda deniqꝫ specie que et nigromancia dicitur et fit p mortuorum apparitiōnem vel locutionem. cum vt dicitur tercio li.ethi.nigros grece mors dicitur latine.mancia vero diuinatio.faciunt autem talia per sanguinem hominis aut alicuius animalis.super quibusdam caracteribus.sciētes demones sanguinem amare.idest eius effusionem et peccata.Unū fit vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant ad respondendum ad interrogata. demones in eorum similitudinibus apparentes talia exercent.Et huiusmodi artis erat illa maga ⁊ phitonissa de qua pmo. Re. xxviij.que ad instantiam saulis samuelē suscitauit.Nec ex hoc putat quis talia esse licita ꝙ scriptura commemorat animam iusti prophete ab inferis vocatam sauli euentuꝫ futuri belli etiam per mulierem phitonissam aperuisse. Quia vt Aug⁹.dicit ad simplicianum. Nō est absurdum credere aliqua dispensatōne p̄missum fuisse.vt nō domināte arte magica vel potentia.sed dispensatōne occulta.que phitonissam et saulem latebat. se iusti spiritus ostenderet regis aspectibus diuina eum sententia percussurus Uel nō vere spūs samuelis a sua requie est excitatus:sed aliquod fantasma et illusio demonum imaginaria diaboli machinationibus est facta quam appellat samuelem scriptura.sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari.Nec ex responsione cuiusdaꝫ argumēti super questionem. An diuinatio que fit inuocatione demonum sit illicita. scđa scđe.q.xcv.arti.iiij. Ad secundum Sed si lectori placet videat responsionem super vltimum argumentum questionis.An gradus prophetie sint in beatis in eadem summa.q.clxxiiij. Inspiciat etiam dicti Augustini.xxvi.q.v. Nec mirum. Sed hec parum ad maleficarū opera que nullam in se retinent specieꝫ pietatis vt intuenti eorum opera patet sanguinē innocenteꝫ fundere nō cessantes.occulta queqꝫ diabolicis instructōnibus manifestātes nec viuis aut mortuis parcunt vbi animas cū corpibꝫ interimunt. In tercia deniqꝫ specie que et somniorum diuinatio dicit̄ dupliciter obseruat̄. Primo qn̄ quis vtitur somnijs vt reueleat aliquod occultum inuestigare ex reuelatōne malorum spirituū cū quibus habentur pacta expressa qn̄ scilicet ad hoc inuocantur. Scđo vero qn̄ quis vtitur somnijs ad cognoscendū futura sm̄ ꝙ somnia pcedunt ex reuelatōe diuina vel ex causa naturali intrinseca vel extrinseca quantū pt se extendere talis virtus nō erit illicita diuinatio. hec tho. vbi supra. Pro cuius intelligētia vt pdicatores nucleū ad min⁹ habeāt. Notandum ad primū de angelis ꝙ cū angelus

sit limitate virtutis efficacius revelare potest aliquod futurorum anime disposite quam indisposite. Dispositio autem fit post sedationem motuum exteriorum et interiorum ut quando silentes sunt noctes et sedati sunt motus fumositatum et hoc fit circa auroram quando digestio est completa. et hoc dico de nobis peccatoribus similibus quibus angeli ex divina pietate ad prosecutionem officii aliqua revelant aut tempore studii in aurora intellectum de occultis scripturarum informante. Presidet enim angelus bonus intellectui sicut deus voluntati. et corpa celestia nostris corporibus. aliis autem perfectoribus quibuscunque. potest et quacunque hora revelare vigilando et dormiendo quamuis et iuxta philosophum in de som. et vigilia. sunt magis apte recipere revelationes ut dictum est uno tempore quam altero prout ceteri magi facere consueverunt. Ad secundum nota quod ex naturali sollicitudine nature de regimine corporis contingit quod quedam futura habent causam naturalem in homine somniante. et tunc illa somnia seu visiones sunt tantummodo signa et non cause. sicut ex parte angeli dictum est. et hoc accidentium futurorum in homine ut sanitatis vel egritudinis vel periculi etc. Et hec est sententia Aristotil. ubi supra. Quia natura representat in somnis anime aliquas dispositiones que sunt in corpore ex quibus postea contingit infirmitas vel aliud. ut si quis somniet de occupationibus igneis, signum est quod predominatur in eo colera. si de aeris ut de volatu et huiusmodi signum est sanguinis. si aque vel alterius liquoris aquei signum est flegmatis. si de terreis, signum est melancolie. Et ideo per somnia quandoque iuvantur medici ad cognoscendum dispositiones corporis. ut etiam dicit philosophus. in eodem li. Sed hec iterum levia sunt per comparationem ad somnia a maleficis superstitiose observata. Nam si corporaliter ut supra tactum est nolunt transferri sed tantum imaginarie cernere que a consodalibus maleficis perpetrantur reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui diaboli et omnium demoniorum. Unde fit ut ei singula imaginaria visione representantur a simili. Si aliqua occulta scire pro se vel aliis hominibus volunt a demonibus per somnia instruuntur non per tacita sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunque pactum quocunque modo per aliquod sacrificium alicuius animalis seu sacrilege deprecationis aut cultus etiam latrie exhibitionis. sed seipsas in anima et corpore demonibus offerentes: fidem penitus sacrilego ore abnegando. Nec his contente etiam proprios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interimunt. de quibus supra habitum est. In quarta denique specie que per phitones a phiton appolline. Iuxta Isidorum qui auctor divinandi dicitur fuisse exercetur non per somnia aut per mortuorum allocutionem. sed per vivos: ut in arreptitiis. qui sic arrepti a demonibus vel voluntarie aut involuntarie ad predicendum tantummodo futura. et non ad alia flagicia perpetrando agitantur qualis fuit illa puella de qua Actuum. xvi. clamando post apostolos quod essent veri servi dei. Unde indignatus paulus imperavit spiritui exire ab ea. Patet quod modica sit comparatio per respectum ad maleficas et eorum opera. que utique sic ob magnitudinem facinorum et enormitatem criminum. Iuxta Isidorum. ut supra habitum est nuncupantur. Unde causa brevitatis de aliis minoribus speciebus divinationum hec probare non expedit ubi maiores excedere noscuntur. Nam ubi predicatori placet applicare alias species ut geomantiam que fit circa corpus terrestre ut in ungue vel in ferro vel lapide polito. Idromantiam que fit in aqua vel cristallo. Aremantiam que fit in aere. Piromantiam que fit in igne. Ariolorum que in visceribus animalium imolatorum in aris demonum. Licet he omnes per expressam demonum invocationem fiant. nulla tamen est comparatio

ad maleficia maleficarum cum ad nullum nocumentum hominum iumentorum et terre frugum tendunt directe. Sed ad futurorum precognitionem. De alijs etiam speciebus diuinationum que cum tacita inuocatione et etiam per tacitum vt sic pactū erga demones practicantur vt sunt genealitici seu astrologi sic dicti ꝓpter nataliū consideratōes. Auruspices qui dies et horas obseruant Augures qui gestus vel garritus auium et omen qui verba hominū obseruant. Et chyromantici qui ex lineamētis manuum aut spatulis animaliū diuinant. Si cui placet inspiciat preceptoriū Nider circa secundū preceptū et plura inueniet quomodo sint licita et quō nō. Maleficarum vero opa nunꝗ sunt licita.

Decimaseptima est declaratiua quartedecime grauitatē criminis ad peccata quecunque demonū comparando.

Sed et tāta est earum facinorum magnitudo ꝙ etiā malorum angelorum pccā et ruinā excedunt Et si in culpis quō non etiam in infernalibus supplicijs. Et hoc quidē quo ad culpas demonstrare nō est difficile varijs ratōnibus. Primo. nam licet eius peccatū sit irremissibile hoc tū non est ꝓpter magnitudinē criminis habendo respectum ad eorum naturalia. et precipue ſm opinionē illorum qui dicūt eos tātum in naturalibus et nunꝗ in gratuitis fuisse creatos Et quia bonum gratie excedit bonum nature. ideo illorum peccata qui a statu gratie cadunt prout malefice fidem susceptam in baptismo abnegantes existunt. eorum vtique peccata excedunt. Si vero dicamus eos in gratia fuisse creatos licet non confirmatos. sic etiam malefice licet non creati in gratia tamen a gratia sponte ceciderunt sicut et ille volens peccauit. Secundo demonstratur. nam licet eius peccatum sit irremissibile varijs de causis alijs. puta secundum Aug⁹. quia nullo suggerente peccauit. ideo etiam nullo reparante redire debet. Vel quia secundū Damasce. contra dei formam intellectu peccauit. et cognitio quāto est nobilior tāto peior est error. Seruus enim sciens voluntatem domini sui etc. Vel iterum secundum eundem Damas. quia non est susceptibilis penitentie. ideo nec venie. et hoc ex natura sua. que quia spiritualis tātummodo est semel vertibilis: eo ꝙ se totam conuertit ꝙ in homine non sit vbi caro semp repugnat spiritui. Vel iterum quia in excelso loco peccauit vt in celo homo autem in terra. His tamen non obstantibus eius culpa in multis alijs minoratur comparatiue ad maleficarū flagicia. Primo in hoc ꝙ ille iuxta Anselmum in quadam oratione nulla precedente delicti vindicta superbiens peccauit. Malefice vero post tantas penas sepe multis alijs maleficis inflictas imo et post penas quas percipiūt in ecclesia diabolo occasione sue ruine inflictas oīa hec contemnunt et non ad minima peccata mortalia vt ceteri peccatores qui ex infirmitate aut malicia absque habitu malicie peccant. Sed ex ꝓfunda cordis malicia ad horrenda flagicia ꝑperant. Secundo quia licet triplex sit status mali angeli. Innocentie Culpe et miserie seu pene. Ipse tamen sic ab innocentia semel tantum cecidit et ꝙ ad illam nunꝗ restitutus fuit. Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum profundatur. Et super omnes ipse malefice vt earum flagicia demonstrant. Tercio ille contra creatorem nos autem et super omnes ipse malefice contra creatorem et redemptorē. etc. Quarto ille dereliquit deum permittentem videlicet eum peccare et non ex pietate eum prosequentem. nos autem super omnes ipse malefice peccatis elongamur a deo permittēte et ex pietate nos cōtinuo prosequēte et bñficijs plimis nos pueniente. Quito ille pstat i malicia deo reprobāte et suam graz nō apponēte nos miseri currimus

in illam maliciam deo continuo revo-
cante. Sexto ille manet obduratus ad punientem. nos obdurati ad blandien-
tem. Et si ambo contra deum tamen il-
le contra se requirentē. nos contra ꝓ no
bis morientē. quem vt pmisimus sup
omnes malefice dehonestātes offēdūt.

Solutiones argumētorum etiā de-
clarant veritatem per compationem
ꝯ argumenta. Ad primum
patet responsio per ea que in
principio corpis questionis
tacta sunt Unde videlicꝫ ali
quod peccatum debeat censeri grauius
altero. et quomodo peccata maleficarū
grauiora cunctis quo ad culpam exiſtūt
Ad aliud quo ad penam Dicendū ꝙ sic
culpa ade ita et eius pena dupliciter cō
sideratur. vel quo ad psonaꝫ vel quo ad
naturam totā videlicet posteritatem ex
eo secutam. Primo modo. Sicut ma-
iora peccata fuerunt post eum ppetrata
quia videlicꝫ ipse solūmodo peccauit fa-
ciendo illud qd erat malum non ſm se
sed quia ꝓhibitū. Fornicationes vero.
adulteria. et homicidia vtroqꝫ mō ma-
la sunt scilicet ſm se. et quia ꝓhibita iō
etiam grauior pena eis debetur. Secū-
do vero modo. licꝫ maxima pena primū
peccatum secuta est. hoc tamen est ꝑ in-
directum inquantū videlicet ꝑ eum to
ta posteritas originali peccato fuit infe-
cta. eo ꝙ ipse primus parēs omniū. ꝓ q
bus omnibꝫ solus filius dei satisfacere
potuit potentia ordinata. Pro suo autē
psonali medietate diuina gratia penitu
it et saluatus post solutioneꝫ factam per
christū. incōpabiliter aūt peccata male-
ficarum excedūt in grauitate. nō contē-
te de suis psonalibus peccatis et pditio-
nibus cum etiā innumeras alias post se
continue trahūt. Ad tertium dicendū
ex prehabitis ꝙ hoc fuit ꝑ accidens ī pec
cato ade ꝙ maiorē lesionem intulit. Ex
hoc videlicet ꝙ naturā integrā inuenit
et ꝙ corruptā necessario non volunta-
rie transfundere habuit. vnde non seq̄
tur ꝙ suum peccatum simpliciter gra-
uius ceteris fuit. Tū etiā quia hec idem
etiam sequentia peccata fecissent si talē
naturam inuenissent. sicut et ſm mor-
tale peccatum non priuat gratiā eo ꝙ il
lam non inuenit. priuaret aūt si illā in-
ueniret. Hec est solutio sancti tho. in se
cundo di. xxi. ar. ij. et in solutione secun
di argumenti. quam solutionē si q̄s ad
plenum vult intelligere habet conside-
rare ꝙ adā originalē iustitiā si pstitisset
non transfudisset in posteros. ꝓut ansel
mus opinabatur. quia etiā aliquis post eū
peccare potuisset: videantur dicta docto
ris di. xx. An pueri mox nati fuissent in
gratia confirmati. Itē quotlibeto cēte-
simoprimo an idē qui nunc saluantur ho
mines saluati fuissent si adam non pec
casset.

Sequitur modus predicandi cōtra
quinqꝫ argumenta laycorū quibꝫ ꝓbare
videntur sparsim ꝙ deus non pmittat
tantam potestatem diabolo et maleficis
circa huiusmodi maleficia inferenda.

It deniqꝫ predicator pro-
uidus super certa argumē
ta laycoꝝ vel etiam perito
rum quorundā qui intan
tum maleficas esse negāt
ꝙ licet maliciam et potentiam demonis
ad inferendum ex suo desiderio huius
modi mala concedant diuinam tamen
permissionem sibi condescendenteꝫ ne
gant. Nec volunt ꝙ deus talia fieri per-
mittat. et licet modū arguendi nō ha-
beant ⁊ in tenebris sicut ceci palpitant.
iā vnum iam alterū mediū tangendo.
opus tamē est eoꝝ assertiones ad quin-
qꝫ argumenta reducere. Ex quibus vti
qꝫ omnes eoꝝ cauillationes ꝓcedere pos
sunt. Et primo ꝙ deus non permittat
diabolo sub tanta potestate seuire in ho
mines.

Trum ad maleficialem effe-
ctum a demone ꝑ maleficaꝫ
ꝓcurandum semꝑ habet cō
currere diuina pmissio. Et
arguitur quinqꝫ argumentis ꝙ deꝰ non

pmittit. vnde etiam maleficiū nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte dei. Secundum ex parte diaboli Tertium ex parte malefice. Quartum ex pte morbi. Quintum ex parte predicatorum et iudicum qui talia cōtra eas pdicant et iudicant qui vtiqꝫ nunqꝫ securi essent. Primo sic. Deus punire potest hominem ꝓpter peccata. et punit gladio fame et mortalitate. Item diuersis aliis infirmitatibus variis et innumeris quibus humana conditio subiacet. vnd quia opus ei non est adiungere alias punitiones ideo non permittit. Secūdo sic. Ex parte diaboli si vera essent que pdicantur ꝙ videlicet vim generatiuam impedire possunt: vt videlicꝫ mulier nō concipiat. vel si concipiat ꝙ aborsum faciat. vel si non aborsum ꝙ etiaꝫ post partum natos interficiunt: vtiqꝫ sic pimere possent totum mundū. Et iterū posset dici ꝙ opa diaboli essent fortiora operibus dei. scilicet sacramento matrimonii quod est opus dei. Tertio ex pte hominis. Nam videmus si maleficiū debet esse aliquid in mundo tunc aliq homines plus aliis maleficiunt. De quo si queritur vtiqꝫ dicit hoc esse ꝓpter punitionem peccatorū. sed hoc est falsum. ergo et illud ꝙ maleficia sint in mūdo. Falsitas autē ꝓbatur ex eo. quia tūc maiores peccatores amplius punirentur. hoc autem est falsum cum minus puniantur qꝫ alii interdū iusti. qꝺ etiā cernitur in pueris innocentibꝫ qui asserunt maleficiari. Quarto potest addi et aliud argumentū ex pte dei: hoc quis impedire posset ⁊ non impedit sed fieri pmittit. vtiqꝫ iudicat ex sua voluntate ꝓcessisse. Sed deus cum sit summe bonus non potest velle malū. ergo nō potest pmittere vt fiat malum qꝺ ipse impedire potest. Item ex parte morbi defectus et infirmitates qui dicunt maleficiales similes etiam sunt defectibus ⁊ infirmitatibus naturalibꝫ id est qui ex defectu nature procedunt. ꝙ enim aliquis claudicat. excecatur vel rationē ꝑdit vel etiā moritur ex defectu nature cōtingere possunt. vnde non possunt secure maleficiis ascribi. Ultimo ex parte iudicū et predicatorum qui cum talia aduersus maleficas predicant ⁊ practicant vtiqꝫ ꝓpter ingens odium a maleficis contra eos conceptum nunqꝫ essent securi. Sed contra argumenta sumant ex questiōe prima super tertium principale prime ptis tractatus: ⁊ ꝓponant illa que sunt magis ad populum quomodo videlicꝫ pmittit mala fieri licet non velit maluꝫ fieri. pmittit autem ꝓpter admirabileꝫ pfectionem vniuersi que consideratur in hoc ꝙ bona cōmendantur eminentiꝰ et magis placent et sunt laudabiliora dum comparantur malis: habent ibi autoritates. Item ꝓfunda dei diuine sapientie iusticie et bonitatis relucent q̄ alias essent occulta. Et breuiter ꝓ decisione questionis possunt colligi ex his que ibi tanguntur varia documenta pro informatione populi. videlicet ꝙ deus iuste duos casus pmisit scilicet angeloruꝫ ⁊ primorum parentū qui cum sint maiores omnibus aliis casibus. Non mir si alii minores permittantur Qualiter autem sunt maiores quo ad causalitatē non quo ad alias circumstantias sm q̄s peccata maleficaruꝫ vt in tertia questione tangitur et malorum angelorū ⁊ primorum parentum peccata excedunt. et quare deus iuste permisit illos primos casus tangitur in secunda questione. ex quibus plurima colligere et dilatare potest ad suum placitum. Sed ad respōdendum super argumenta. Nam ad primum cum dicitur Deus sufficiēter punit per naturales infirmitates. mortalitates. gladio et fame. Respondet ter tribus. Primo quia deꝰ non limitauit suam virtutem ad naturalē ꝓcessum aut etiam ad influentias corporum celestiū vt videlicet preter illa agere non possit ideo et preter illa sepissime egit in punitionem peccaminū: mortalitates et alia inferendo preter omnem influentiam corporum. sicut in punitione peccati su

perbie in dauid super mortalitatem inflictam populo propter populi numerationem &c. Secundo hoc vtique congruit diuine sapientie que cum rebus omnibus sic administrat vt eas proprijs motibus agere sinat. Ideo sicut non conuenit maliciam demonis omnino impedire sed potius decet ipsam permittere vt agat quantum ad bonum vniuersi spectare potest. licet continuo etiam refrenatur per bonos angelos vt non tantum noceat quantum nocere vellet. Ita etiam non conuenit maliciam humanam refrenare sup ea ad que ex libertate arbitrij potest. vt est fidem abnegare et seipsum demoni deuouere que vtique facere in potestate sunt voluntatis humane. Ex quibus etiam duobus cum deus maxime offenditur iuste permittit ea que a maleficis desiderantur et propter que fidem abnegauit et ad que diaboli potentia se extendit vt est hominibus iumentis et terre frugibus posse nocere. Tertio deus iuste permittit illa mala fieri per que diabolus etiam per indirectum maxime torquetur et summam recipit displicentiam sed per illa mala que a maleficis virtute demonum fiunt per indirectum diabolus maxime torquetur dum contra suam voluntatem deus omnibus malis ad gloriam sui nominis ad fidei commendationem ad electorum purgationem et cumulum meritorum vtitur. Certum est enim quod inter omnes displicentias quas diabolus ex superbia que semper contra deum erigit. iuxta illud Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. hec precipua est qua sibi displicet quod deus omnia sua machinamenta in sui gloriam &c. conuertit. Iuste ergo deus cuncta permittit. Ad secundum superius responsum est. et oportet respondere ad duo que includuntur in argumento. scilicet quod non dicitur diabolus fortior deo nec eius factura. imo cernitur quod minime virtutis existit cum nihil possit nisi permissione diuina. vnde eius virtus potest dici minima comparando ad diuinam permissionem. licet sit maxima comparando ad virtutes corporales quas naturaliter excedit. iuxta illud sepe allegatum. Non est potestas super terram que ei valeat comparari Job. xli. Alterum ad quod respondendum Cur videlicet deus potius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos. De quibus etiam supra tactum est in materia de permissione diuina sub titulo: quomodo malefice vim generatiuam et actum venereum impedire possunt Est enim hoc propter feditatem illius actus. Et quia originale peccatum inflictum ex culpa primorum parentum per illum actum transfunditur. et exemplificatur etiam de serpente qui primum instrumentum diaboli fuit. &c. Ad tertium dicendum quod sicut intentio et appetitus diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos. licet ex parte tentati magis tentat malos quam bonos. id est quod amplior abilitas est in malis ad recipiendum tentationem demonis quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat ledere bonos quam malos: licet maiorem abilitatem ledendi inueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio. quia secundum Gregorium. quanto crebrius quis diabolo se subijcit tanto intollerabiliorem sibi facit vt ei reluctari non possit. Sed cum mali crebrius se subijciant diabolo eis fit tentatio magis intollerabilis et frequentior cum non habeant scutum fidei formate quo se tueantur. De quo scuto apostolus Ephe. vi In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte magis et acrius impugnat bonos quam malos Et ratio quia cum iam possideat malos non autem bonos. ideo magis conatur per tribulationem trahere ad sui dominium iustos quos non habet quam peccatores possessos. sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum qui plus aufert de iure suo vel qui plus nocet regno quam contra illos qui non sibi contrariantur. Ad quartum quod deus permit

tit mala fieri non vult tñ mala fieri vl-
tra premissa que tacta sunt pdicator de-
clarare potest per quinqȝ signa volunta
tis diuine: que sunt Preceptum. Pro
hibitio. Concilium. Operatio. et Per-
missio: vide sanctum Thomã. precipue
in prima parte. quia ibi planius decla-
rat. q. xix. ar. xij. Nam licet vna sit volũ-
tas in deo que est ipse deus sicut et vna
eius essentia. tamen per respectum ad
eius opera indicatur et significatur no
bis eius voluntas multipliciter ſm qd
etiam psalmista dicit. Magna opera do
mini exquisita in omnes voluntates ei⁹
Unde voluntas in deo distinguit̃ non
ex parte rei sed ex parte suorum effectu-
um ita vt voluntas ꝓprie dicta dicatur
voluntas beneplaciti Voluntas metha
phorice dicta dicat̃ voluntas signi inq̃n
tum videlicet per signa et methaphora
indicatur nobis deum hoc velle. A simi
li: sicut paterfamilias vnam habens in
se voluntatem demonstrat illam quin-
qȝ modis. scilicet per se et per aliũ. Per
se dupliciter: directe et indirecte. Dire-
cte cum aliquid operatur: ⁊ tunc est ope
ratio. Indirecte autem quando nõ im
pedit operantem. sicut et in quarto phi
sicoꝝ dicitur. Remouens et prohibens
est mouens per accidens. et quantuȝ ad
hoc dicitur signum permissio. Per aliũ
autem declarat se paterfamilias aliquid
velle tripliciter. Uel inquantum ordi-
nat aliquem ad aliquid faciendum ne-
cessario et prohibendo contrarium. ⁊ sic
sunt preceptio in preceptis et prohibi-
tio in affirmatiuis ⁊ negatiuis precept̃.
Uel inquantum ordinat aliquem psua
siue ad aliqua conciliatiue. et hoc perti-
net ad consilium. et sicut voluntas hu-
mana manifestatur per hec quinqȝ sic et
ipsius dei. Quod enim preceptum prohi-
bitio et consilium dicatur voluntas dei
patet per illud Matthei sexto Fiat volũ-
tas tua sicut in celo et in terra. id est vt
in terra impleamus eius precepta vite
mus prohibita et impleamus pro posse
consilia. Et similiter ꝙ permissio ⁊ ope
ratio dicatur dei voluntas patet per au
gustinum qui dicit in ench. Nihil fit ni
si omnipotens deus fieri velit. vel sinen
do vt fiat vel faciendo. Ad propositum
cũm dicitur illud ꝙ quis impedire pos-
set et non impedit iudicatur ex sua volũ
tate processisse. verum est. Sed cum in
fertur Deus est summe bonus ergo nõ
potest velle mala fieri. verum est: volun-
tate beneplaciti ⁊ per quatuor signa hu
ius voluntatis quia non potest operari
mala nec precipere mala nec vt non ꝓ-
hibeat mala et persuadeat bona supero-
gationis. potest autem velle permittere
mala fieri Ad aliud quomodo discernũ
tur infirmitates ab inuicem vt vna sit
maleficialis. altera naturalis puta ex de
fectu nature. Respõdetur ꝙ variis mo
dis. Primo medicorum iudicio. xxvi.
quest. v. Non licet. et. quest. ij. c. Illud.
vbi verba Augustini ex secundo de do-
ctrina christiana Ad hoc genus supersti
tionis pertinent omnes ligature et re-
media que medicorum disciplina cõde-
mnat in quibuscunqȝ rebus suspenden
dis atqȝ ligandis A simili vbi medici ex
circumstãtiis videlicet etate complexio
ne sana et subito quasi in ictu oculi im-
mutata et ꝙ non ex defectu sanguinis
stomachi aut labe infirmitas acciderit
Judicant illam non ex defectu nature.
sed ab extrinseco accidisse. Et ab extrin
seco vbi non ex venenosa infectione. q̄
sic sanguis et stomachus malis humo-
ribus esset repletus tunc ex sufficienti
diuisione iudicant effectum esse malefi
cialem. Item secundo cũ eis existit in-
curabilis vt nullis medicaminib⁹ eger
potest releuari. imo potius cernunt ipm
aggrauari. Tertio quia sic subito inter-
dum accidit ꝙ iudicium infirmi super
hoc concurrit. Res gesta vni ex nobis i
notuit. Nam quidam de optimatib⁹ ci-
uitatis Spirensis nimis ceruicose vo-
luntatis vxorem habuit intantuȝ vt cũ
ipse libens in omnibus ei cõplacere stu
deret. tamen in cũctis fere suis affectio
nibus ei recalcitrabat et verbis contu-

meliosis semper ipsum molestare sata/gebat. Accidit inde vt domum ingressus quadam die cum mulier solito more contra se briganti verbis opprobriosis et ire locum dare ꝛ domum exire volebat ipsa hostium per quod exire habebat cursu veloci anticipādo obseruauit et vociferando contestabatur ꝙ nisi eaꝫ verberaret nulla probitas aut honestas sibi inesset Ad que verba grauia ille manum non animo ledendi extendit et ipsam expansis digitis super spatulam leuiter tangendo: subito ad terram collisus omnem sensum perdidit. ꝛ per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit. qua in re pensari potest illam infirmitatem non ex naturali defectu sed per maleficium mulieris sibi accidisse. Plura imo quasi innumera consimilia acta sunt et multis innotuerunt Sunt quidam q̄ p certā practicam experientiam rei capiunt per hunc modum. Nam plumbuꝫ liquefactum super infirmum tenent et in scutellam plenam aqua infundunt ꝛ si imago aliqua condensata cernit tunc infirmitatem ex maleficio accidisse iudicant. et quidam an talis imago opere demonum aut naturali virtute erumpat vbi interrogantur talia practicantes respondere solent ꝙ virtute saturni super plumbum qui alias malus existit sicut sol super aurum maleficiū sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit. an videlicet practica licita sit aut non Circa tertium principale huius tractatus tractabitur Canonistis enim videtur licituꝫ vt vana vanis contundantur. licet theologis omnino contrarium videatur cum non sint facienda mala vt eueniant bona. Ad vltimum vbi diuersa queruntur. Primo cur malefice non vitantur. Secundo cur principibus eis fauentibus ad pniciem omnium inimicorum ipsorū non cooperantur. Tertio cur predicatoribꝫ et aliis eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendum ꝙ ideo vt plurimum malefice non vitantur vt iuxta complacentiam demonis i contumeliam creatoris quantum possibile est pro vilissimo precio emantur. Et secundo ne in diuitiis notentur. Ad secundum cur principibus non nocent causa est manifesta. quia quantuꝫ in ipsis est hoc fit vt ipsos in amicicia retineant. Et si queritur cur eorum inimicis non noceant. Respondetur quia bonus angelus ex altera parte hoc maleficium impedit. Juxta illud Danielis Princeps persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide doctores in secundo sententiaruꝫ an inter bonos angelos sit pugna et qualiter. Ad tertium dicitur ꝙ ideo nec inquisitoribus aut aliis officialibus nocere possunt quia publica iusticia vtuntur. Exempla varia ad hoc possent adduci. sed temporis prolixitas nō patitur.

Incipit secunda pars operis

Ecunda pars principalis huius operis Quia est de modo procedendi qui a maleficis p maleficiis inferendis obseruatur Et per decem et octo capitula distinguitur cum duabus dumtaxat difficultatibus quarum vna in pncipio super remedia preseruatiua vt videlicꝫ quis maleficiari nō possit. altera in fine super remedia amouētia maleficia. et per que maleficiati curari possunt. cum s̄m philosophum in q̄rto phisicorum remouens et prohibens coincidunt. et sunt cause per accidens. Ideo vt per hec totale fundamentum huius horrende heresis habeatur Circa duo principaliter insistēduꝫ erit. Primo circa introitum earum et professionem sacrilegam Secundo circa pro/

gressum in modo operandi et horrendā obseruantiam. Tertio impedimenta salubria contra earum maleficia et remedia preseruatiua. Et quia i morali iam laboramus materia. Unde argumentis varijs et declarationibus vbiqꝫ insistere opus non est. cum ea que per capitula sequentur sint per precedentes questiones sufficienter discussa. Ideo pcamur in deo lectorem ne demonstrationem in omnibus querat vbi accomodata sufficit probabilitas ea deducendo q̄ constant aut visus vel auditus ꝓpria experientia aut fide dignorum relatibꝰ esse vera. Circa primum autē duo principaliter tangētur. Primo diuersi modi ipsius demonis innoxios alliciendi. Secundo diuersi modi ipsam heresim profitendi. Circa secundum vero sex ꝑ ordinem tangentur quo ad modum ꝓcedendi et curandi. Quia primo de his que a maleficis pro se ⁊ suis corporibus practicantur. Secūdo de his que erga alios homines operātur. Tertio de his que erga bestias. Et quarto de his quibus terre frugibus nocent. Quinto de maleficio tantūmodo virorum quibus videlicet maleficijs tantūmodo viri et non mulieres insistunt. Sexto de q̄stione super maleficia amouenda. et quibꝰ modis curātur maleficiati. Est ergo prima questio per decem ⁊ octo capitula distincta. cum totidem modis in suis ritibus variantur et multiplicantur.

Trum quis possit per bonos angelos ita beneficiari. ꝙ a maleficis per quoscunqꝫ infra scriptos modos non valeat maleficiari. Et videtur ꝙ non. Eo ꝙ per precedentia declaratum est etiam innoxios et innocentes et iustos pluries a demonibus affligi. vt Job et plures pueri innocentes qui cernūtur maleficiati cum multis alijs iustis. licꝫ nō equaliter vt peccatores. eo ꝙ non in perditionem suarum animaruꝫ. quamuis bonis fortune et corporum affligantur. In contrarium est maleficarum fassio ꝙ videlicet non omnes ledere valeant. sed tantummodo illos quos cernunt ex informatione demonuꝫ diuino auxilio destitutos. Responsio. Tria sunt genera hominum beneficiati a deo quibus illud pessimum genus suis maleficijs nocere non potest. Et primi sunt qui ꝓpublicam contra eos iustitiam exercēt. aut officio aliquo publico aduersus eos insistunt. Secūdi qui de ritibus ecclesie seruatis et veneratis vt per aque benedicte aspersionem. per salis consecrati sumptionem. per candelaruꝫ in die purificationis. et frondium in die palmaꝝ consecratorum vsum licitum. cū ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demōis imminuant se muniunt. de quibus modis patebit Tertij sunt qui per sanctos angelos varijs et infinitis modis beneficiantur. De primis ratio datur ⁊ ꝑ varia acta et gesta comprobatur. quia enī omnis potestas a deo est et gladiū portat Iuxta apostolum. In vindictaꝫ malorum et retributionem bonorū nō mirum ꝙ tūc angelica potestate demones arcentur: quando iustitia in vindictam illius horrendi criminis exercetur. Notant ad idem doctores. ꝙ quia potestas demōis quinqꝫ modis impeditur: in toto vel in parte Primo per terminū sue potestati a deo impositum. sicut de iob primo et secundo tangitur Et de illo de quo in formicario nider legitur qui iudici fassus fuerat. ꝙ dum quidam ipm inuocasset vt inimicum suum vita priuaret aut in corpore lederet. vel ictu fulminis interimeret. cum vocassem demonem ait vt eius auxilio talia perpetrarē Respondit mihi. ꝙ neutrum facere posset. habet inquit fidem bonam et diligēter se signo crucis munit. idcirco non ī corpore sed in vndecima parte fructuuꝫ suoꝝ in campo si libet ei nocere possum. Secūdo impedit̄ ꝑ impedimentū exterius adhibitū vt in asina balaā. Nume. xxij. Tertio per miraculum impossibilitatis exterius factuꝫ. Et sunt qui ex singulari priuilegio bn̄ficiant̄. De quo ter

cium genus hominum qui maleficiari non possunt iam inferi⁹ patebit. Quarto per dei iudicium singulariter disponentis per obstaculū boni angeli. vt de asmodeo interficiente sponsos sare virginis. non autē thobiam. Quinto interdū p cautelam suiipsius. quia non vult interdum diabolus ledere vt peius inde sequitur. vt cum excōmunicatos vexare posset. sicut et corinthum quem vexauit excōmunicatum. Corin. v. tamen non facit vt fidem ecclesie in clauium potestate eneruat. Ideo a simili etiā dicere possumus ꝙ etiam si diuina virtute nō arcerentur quando publica iusticia exercetur. adhuc tamen sepe manum seu protectionem a maleficis voluntarie retrahunt. quia vel timent earum conuersionem. vel qꝛ desiderant et accelerāt earū dānationē. Actis deniqꝫ et gestis hec cōprobantur. Nam et prefatus doctor refert ꝙ malefici verbo et experientiā testimoniū dederunt. ꝙ eo ipso quo per rei publice iusticie officiales capiuntur. statim omnis maleficoꝝ eneruatur ptās. Unde ⁊ quidā iudex petrus nomine de quo et supra mentio facta est: cū quendam maleficū stadlin noīe p suos famulos capere voluisset. tantus tremor eoꝝ manib⁹ incussus fuit et narib⁹ tam malus fetor illapsus. vt se fere desparēt an maleficum inuadere auderent. Quib⁹ dum iudex impasset Secure miseꝝ inuadite. quia publica tactus iusticia oēs vires perdet sue nequitie. Et ita rei probauit effectus. nam captus et incineratus fuit propter plurima ab eo ppetrata maleficia que sparsim hincinde posita sunt et accomodata diuersis materiis: Sed et plura que nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantib⁹ cōtigerūt si recitare expediret vtiqꝫ animum lectoris in ammirationē verterēt Sed quia laus in ore ꝓprio sordescit potius expedit silentio preterire. ꝙ notaꝫ inanis glorie incurrere. illis dūtaxat exceptis que a deo in lucem prodierūt q̄ celari non possunt. In opido nempe rauenspurg dum a cōsulibus malefice incinerande interrogarent. cur nobis inqsitoribus aliqua maleficia sicut aliis hominibus non intulissent. Respōderūt Licet pluries hoc facere attentassent nō tamen potuerunt. Et de causa inquirētibus respondebant se nescire nisi ꝙ sic a demonibus informate fuissent. quotiens enim nocturnis et diurnis temporib⁹ nobis infesti fuerunt enarrare non sufficimus. iam vt symee cū iam vt canes aut capre suis clamoribus et insultibus nos inquietarēt. de nocte ad orationes licet indeuotas surgentib⁹ extra fenestrā loci q̄ tn̄ in tāta altitudine erat ꝙ nisi p lōgissimas scalas q̄s adire potuisset. ictu validissimo quasi ad caput de directo pcutiebat. acus lintheo quo caput tegebatur inserentes. sic etiam a nobis surgētibus repiebant quasi illos capiti nostro immittere arte magica voluissent: Sꝫ laus altissimo qui sua pietate absqꝫ meritis nostriꝫ nos tanqꝫ publicos iusticie fidei indignos famulos pseruauit. De secundis vero ratio in se patet Nam ad hoc exorciçātur ab ecclesia et omnino sunt efficacissima remedia ad preseruandū se ab insultibus maleficarū Quod si queritur per quē modum quis se munire debet. Dicendum primo de his que absqꝫ alligationib⁹ sacrorum verborū fuerit. et demū de ipsis sacris carminib⁹. Nam de primis licitū est aqua bn̄dicta. etiam quecunqꝫ honesta loca hominū et iumentoꝝ cū inuocatione sanctissime trinitatis. et oratione dominica in saluationem hominum et iumentorum aspergere. sic enim ī exorcismo dicitur vt vbicunqꝫ aspersa fuerit careat omni immūdicia liberet a noxia non illic resideat spiritus pestilēs ⁊c Homines enim et iumenta saluat dominus iuxta ꝓphetam vnum quodqꝫ p modulo suo. Secundo sicut primū de necessitate ita hoc scđm scilicet cereū benedictum accendere est de congruitate aspergere videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Tertio herbas cōsecratas

adiungere vel fumigare cum illis habi-
tabilis in aliquo loco occulto coniunge
re plurimū expedit. Sic enim in ciuita
te Spirensi anno eodem quo hic liber
est inchoatus contigit ꝙ dum quedā de
uota mulier cum quadam suspecta ma
lefica verba habuisset iuxta morem mu
liercuslarū mutuo brigantiuꝫ rixosa. de
nocte tñ cum paruulum lactentem cu-
nis imponere voluisset. et mente reuol-
uens ea que de die cum suspecta malefi
ca peregisset: timens de periculo pueri
herbas benedictas puero supposuit aq̄ si
mili aspersit. sal exorcizatum ori parum
immisit. signo crucis muniuit et cuna-
bulo diligenter alligauit. Et ecce circa
medium noctis vagientem puerū au-
diuit. et dum iuxta morem puerū con-
trectare et cunabulum in alto prope le-
ctum positum mouere voluisset. cuna-
bulum quidem mouit. sed puerum cō-
trectare quia aberat non potuit. tremēs
paupercula et de pueri amissione vehe-
menter dolens. lumine accenso paruu-
lum vagientem sub lectica et in angu-
lo sine tamen lesione repperit. Qua in
re perpendi potest quāta insit exorcismis
ecclesie aduersus insidias diaboli virt᷒.
Liquet insuper omnipotentis dei clemē
tia ⁊ sapiētia que attingit a fine vsq̄ ad
finem fortiter disponit etiam istorū pes
simorum hominum ⁊ demonum male
ficia suauiter. vt vbi querunt fidem im
minuere et infirmare: eandem in mul
torum cordibus firmant ⁊ radicent va-
lidius. Utilitates enim plurime fideli-
bus ex huiusmodi malis proueniunt.
vbi sic fides roboratur: demonis mali-
cia inspicit. dei misericordia. et potestas
manifestatur. homines ad sui custodiaꝫ
actuantur. et ad reuerendū christi passi
onem et cerimonias ecclesie accēdūtur
Illis etiam diebus scultetus cuiusdaꝫ
ville. wissental. dum grauissimis dolo
ribus et torsionibus corporis esset ma-
leficiatus. et ꝙ per maleficia sibi conti-
gisset non tam ab aliis maleficis quan-
tum et per experientiaꝫ edoctus fuit. di-
xit enim ꝙ singulis dominicis diebus se
munire cum sumptione salis ⁊ aque be
nedicte solebat. et quia vno die propter
cuiusdaꝫ celebrandas obmiserat nupti-
as eodem etiam die maleficiatus fuit.
Quid deniq̄ de illo in rauenspurg cum
a diabolo in forma vni᷒ mulieris ad car-
nalem actuꝫ sollicitaretur. ille plurimū
anxius dum desistere nollet diabolus:
illi pauperi in mentem venit vt sumpti
one salis prout in predicatiōe audierat
se munire deberet. vnde cum ad introi-
tum stube sal benedictū sumpsisset mu-
lier toruo vultu eum inspexit. et quis di
abolorum ipsum de hoc docuisset impro
perando subito disparuit. vbi diabolus
per se in effigie malefice. aut cū presen-
tia corporali malefice affuerat. cum vtr
ꝗꝫ facere deo permittente potest. Sed
et illi tres socij per viam ambulantes.
duo eorum ictu fulminis percussi fue-
rant. et tercius territus cum voces in
aere clamantes audisset. percutiamus
et illum. altera vox cum respondissꝫ nō
possumus. quia hodie verbum caro fa-
ctū est audiuit. intellexerat ꝙ ea de cau-
sa. quia missam audierat. et in fine missi
se euangelium Johannis In princi-
pio erat verbum et ⁊c̄ audiuisset. Ideo
preseruat᷒ fuisset. Sed et per sacra ver-
ba corpori alligata ꝙ miro modo sunt ꝓ
seruatiua dummodo septem conditio-
nes in ipsis seruentur. De quibus ⁊ in
vltima questione huius secunde partis
mentio fiet. Eo ꝙ ibi de remediis sana-
tiuis sicut hic de remediis preseruati-
uis tractabitur. Et illa sacra verba non
solum ad preseruandum sed etiam ad
curandum maleficiatos tendunt. Plu
rimum autem sunt preseruatiua locoꝝ
hominum et iumentorum verba tituli
triumphalis nostri saluatoris. dum sci-
licet per quatuor partes loci in modum
crucis inscribuntur. Jesus + Nazare-
nus + Rex + Judeorum +. vel etiam
iungendo nomen virginis marie. aut

euangelistaruz.aut etiam verba Johā nis Verbum caro factum est. Tertiū vero genus quod a maleficis ledi nō potest est singularissimuz vt pote precipua angelica custodia munitum.interius 7 exterius. Interius per gratie infusionē Exterius per celestium virtutum id est per motores orbium celestiuz protectionez. Et hoc quidem genus in duabꝫ speciebus electorū diuersificatur.quia vel munitur contra omnia genera maleficiorum ita ꝙ in nullo ledi possunt. vel ꝙ precipue circa generatiuam potentiam ita castificentur ab ipsis bonis angelis. sicut mali spiritus quosdam malos homines vel inflammant circa vnam vel infrigidant circa aliaz per sua maleficia. Primum de interiori et exteriori protectione quo ad gratiam et quo ad influētias corporum celestium sic declaratur. Nam licet deus per se gratiaz infundat menti nostre.ita ꝙ nulli creature potestas ad talem infusionem se extendere potest. Juxta illud. Gratiam et gloriaz dabit dominus.tamē dispositiue vt tradit sanctus Thomas in quodam loco super tertium sententiarum.quando deus aliquam notabilem gratiaz vult infundere angelus bonus cooperatur. Et hoc est quod Dionisius pretendit quarto capitulo de diui. nominibꝫ. Hec est lex diuinitatis immobiliter stabilita vt ima a summis per media perficiantur. ita ꝙ quicquid boni a fonte totius bonitatis in nos emanat totum per ministerium bonorum angelorum habemus. Demus exempla cum rationibus. Nā licet ad verbi dei conceptionem in virgine beatissima per quam deus homo factus est sola diuina virtus efficiēter affuerit.tamen angelico ministerio mens virginis per salutationem et per intellectus confortationem 7 informationē multū excitata vel ad bonum predisposita fuit. Ratione nam et prefati doctoris sententia est.ꝙ in homine tria sunt vt videmus.scilicet voluntas.intellectꝰ et potentie alie interiores et exteriores affixe membris 7 organis corporalibus In primum solus deus agere valet. qꝛ cor regꝫ in manu domini. dispositiue angelus bonus inquantum intellectuz ad veri 7 boni agnitionem amplius illuminat.ita ꝙ in secundum et deus et angelus bonus agere possunt illuminando Et in tertium similiter bonus angelus ad bonum.et malus angelus licꝫ deo ꝑmittente immissiones malas imprimere potest. Tamen in potestate humane voluntatis est tales immissiones factas acceptare vel refutare.quas etiam semper homo cum dei inuocata gratia potest propulsare. De exteriori etiam custodia: que per motores orbium a deo communicatur est communis traditio et magis consona tam sacro pagine ꝙ̄ philosophie naturali ꝙ omnia corpora celestia mouentur virtute angelica et dicuntur motores orbium. et a christo et ab ecclesia virtutes celorum vocantur.et consequenter a celestibus influentijs.omnia huius mundi corporalia reguntur.teste Philosopho primo metheororum. Quare et dicere possumus cum deus singularem habet prouidentiam de suis electis.licet quosdam malis huius vite scilicet penalitatibus subijcit.quosdam tamen ita preseruat ꝙ in nullo ledi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab angelis bonis ipsis ad custodiam a deo deputatis. Vel ex influentijs celestium corporum seu a motoribus ipsorum orbium. Insuper Notandum ꝙ licet aliqui cōtra omnia maleficia muniuntur. Aliqui vero contra aliqua et non contra omnia. sunt tamē aliqui qui singulariter a bonis angelis sup vi generatiuā ita castificanꝭ ꝙ nullo mō a malis maleficiari circa illā potētiā pn̄t.sed de his scribere videꝭ in pte supfluū.licet in parte foret necessariū ꝓpter hoc ꝙ isti qui circa potentiā generatiuā maleficiunꝭ ideo destituunꝭ angelica custodia ꝙ vel sp̄ sunt in morta

li peccato . vel nimis libidinoso affectu illis spurcicijs insistunt. vnde etiã vt i prima parte opis tactum est. deus amplius permittit potentiam illam maleficiari. ne dum ꝓpter eius turpitudinem quantũ et ꝓpter hoc ꝙ corruptio primi parentis sub originali contagione in totum genus humanũ traducit. Dicam tamen pauca qualiter bonus angelus interdum viros iustos et sanctos beneficiet et precipue circa vim generatiuaꝫ Nam ita factuꝫ est de sancto sereno abbate. de quo refert cassia. in colla. patrũ colla. abbatꝭ sereni prima. Hinc inquit pro interna cordis atq̃ anime castitate nocturnis diurnisq̃ precibus. ieiunijs quoq̃ atq̃ vigilijs infatigabiliter insistens cunctos estus carnalis concupiscentie tandem per diuinam gratiam in se extinxisse percepit. Deinde maiori zelo castitatis succensus prefatis vsus remedijs a deo petijt vt interioris hominis castitas in corpus redundaret dei dono Postremo autem veniens ad eum angelus in visione nocturna: eiusq̃ velut aperiens ventrem quandam ignitaꝫ carnis strumam de eius visceribus euellẽs suisq̃ omnia vt fuerant locis intestina restituens. Ecce inquit incentiua carnis tue abscisa sunt et obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem. iuxta votum quo poposcisti vt ne ipse quidem naturali motu q̃ etiã in paruulis atq̃ lactentibus excitatꝛ vlterius pulseris. Sic etiam de beato equicio abbate dicit beatus Gregoriꝰ primo libro dialogoꝝ. Hunc inquit cum iuuẽtutis sue tempore acri certamen carnis incentiua fatigarent. ipse sue tentatiõis angustie ad orationis studium sollertiorem fecerunt. Cunq̃ hac in re ab omnipotenti deo remedium continuis precibus quereret: nocte quadam assistente angelo eunuchari se vidit. in eiusq̃ visione apparuit ꝙ omnem motuꝫ ex genitalibus membris abscideret. atq̃ ex eo tempore ita fuit alienus a tentatione. ac si sexum non haberet in corpore. ecce q̃le beneficium castificationis. Qua virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt viris ante preerat ita cepit postmodũ feminis preesse Ita in vitaspatrũ illoꝝ quos sanctus Heraclides vir religiosissimus collegit in libro suo quem paradisum nominat: meminit cuiusdã sancti patris et monachi quem heliam vocat. Hic misericordia motus trecentas feminas in monasterium collegit et regere cepit. Transacto autem biennio iã trigintaquinq̃ annos habens vite tentatus a carne in heremum fugit vbi biduo ieiunus orans ait. Domine deus aut occide me aut libera me ab hac tentatione. Vespere igitur somnus ei irrepsit. et tres angelos ad se venire vidit. quibus querẽtibus. Cur a monasterio virginum fugisset. nec ille pre verecundia respondere auderet. dixerunt angeli Si liberaberis num redibis curam feminarum gerendo. Respõdit ille ꝙ libens. Tunc illi iuramentum ab eo excipientes quod exegerant eum eunucharunt. Nam vnus manus Alter pedes. Testius nouacula testiclos eiꝰ visus est abscindere. non ꝙ ita vere esset sed quia ita esse videbatur. querentibusq̃ an neremediuꝫ sentiret. Respondit ille se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes feminas redijt. et per quadraginta annos quibus superuixit nec pristine tentationis deinceps scintillaꝫ sensit. Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thoma doctore nostri ordinis qui a consanguineis ꝓpter ingressum dicti ordinis incarceratus. vt per meretricem seduceretur ad seculum tentatus est. que per consanguineos immissa veste et ornatu comptissimo. cum doctor eam intuitus fuisset ad materialem ignem cucurrit titionem ignitum arripuit et suggestricem ignite libidinis e carcere fugauit. ⁊ orationi statim pro castitatis dono prostratus obdormiuit Vbi duo angeli ei apparuerunt dicentes: Ecce dei ex parte te cingimus cingulo castitatis quod

nulla possit de cetero impugnatione dis solui. Et q humana virtute meritis nõ acquiritur ex parte dei confert ex dono. Sensit igit cincturã scz tactũ cincture et exclamãdo euigilauit. Deincepsqz tã to munere castitatis se dotatum sensit. vt ab eodem tpe oẽm abhorreret luxuri am vt nec sine necessitate feminis collo qui possz. sed perfecta castitate polleret hec ex formicario Nider. His igitur tri bus generib hominũ deptis nemo se curus a maleficiis: quin ex decem et octo modis infra scriptis aut maleficiat aut ad maleficiandum tentat et incitat. De quib p ordinẽ primo est disserendũ vt p eo clari quib remedijs maleficiati possint releuari discutiat et vt eo clarius pateant ipsi decem et octo modi per to tidem capitula deducẽtur. vt primo cir ca maleficarum introitum pateant di uersi modi per quos ipse malefice inno xias iuuenculas in augmentum illius p fidie attrahunt. Secundo de modo sa crilege professionis earum vbi et que dã declaratio omagij prestandi ipsi dia bolo inducitur. Tertio de modo quo lo caliter transferunt in corpore vel in spi ritu. Et Quarto quo se incubis demo nibus subijciunt. Quinto de modo ge nerali prout per sacramenta ecclesie sua maleficia exercent. Et in speciali de mo do quo demptis corporibus celestibus quascunqz creaturas deo permittẽte in ficere solent. Sexto de modo quo vim generatiuam impedire solent. Septi mo super modum quo membra virilia auferre prestigiosa arte solent Octauo super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nono sup modum quo demones intra capita sine lesione existũt quãdo prestigiosas appa ritiones operantur. Decimo super mo dum quo demones operatione malefi carum homines interdum substantia liter inhabitant. Undecimo quo om̃e genus infirmitatis inferre solent. et hoc in generali. Duodecimo de quibusdam infirmitatibus in speciali. Tertiodeci mo super modum quo obstetrices ma lefice maiora damna inferunt dum in fantes aut interimunt. aut demonibus execrando offerunt. Quartodecimo su per modum quo iumentis varia nocu menta inferunt. Quintodecimo super modum quo grandines et tempestates concitare: et fulgura fulminare super ho mines et iumenta solent. Sedecimo. Decimoseptimo et Decimo octauo su per tres modos quo tantum viri et nõ mulieres maleficijs sunt intenti. Post hec sequetur questio super modos tollẽ di huiusmodi maleficia. Nec estimat qs funditus horum noticiaz capere pro eo q hi varij modi super varia maleficia ĩ ferenda recitantur. Hoc enim et modi cum vtile imo fortassis et nocere possz neqz enim prohibiti libri nigromantie hic inseruntur. cum hoc genus supersti tionis non libris aut a doctis sed omni no ab imperitis practicatur. vnum ha bens fundamentum: dum illud non ex primitur aut practicatur impossibile sit aliquem maleficijs vt maleficum insi stere. Recitantur autem hic modi ĩ su perficie vt eorum opera non incredibi lia videantur sicut hucusqz in magnaz fidei contumeliam et ipsorum malefi corum augmentum actum est. Et si ali quis ex prehabitis cum dictum est ali quos preseruari per influentias corpo rum celestium vt maleficiari nullo mo do possint. velit hoc etiam attribuere illis influentijs dum aliqui malefician tur quasi quedam necessitas ibi sit si ue ad preseruandum a maleficijs. siue ad inficiendum ab illis. talis non recte mentem doctoruz saperet varijs respe ctibus. Primo quia enim tria sunt que a tribus celestibus causis dirigi possunt scilicet voluntatis actus: Intellectus actus. et corporalia. Et primum vt su pra tactum est a solo deo et immediate dirigitur. Secunduz ab angelo. Ter tium a celesti corpore. licet dirigit non tñ necessitatur. Secũdo qz eni ex dicts manifestũ est q electiões et voluntates

immediate a deo diriguntur Juxta apostolum Deus est qui operatur in nobis velle et pficere pro bona voluntate. et cognitio hūana intellectiua a deo mediātibus angelis ordinatur. ideo etiā corporalia quecunqz. siue sint interiora vt virtutes et scientie acquisite per corporales potētias interiores. siue sint exteriora vt sanitates et egritudines a celestibus corporibus mediantibus angelis dispensantur. quod et Dionisius tangit quarto capitulo de diui. nominibus. Et corpora celestia sunt cause eoruz que in hoc mundo fiunt. tamen hec sunt intelligēda quo ad sanitates et egritudines naturales. He autem egritudines cū sint supernaturales, pter demonis potentiā que illas deo pmittente infert. ideo nō possumus dicere quod ex influentijs corporum celestium contingat quod aliquis maleficiatur. sicut bene dici potest quod ex influentijs corporum celestium est quod aliquis maleficiari non potest. Et si dicitur quod opposita habent fieri circa idem. et sicut, positum in proposito ita oppositū in opposito. Respondetur quod vbi aliquis preseruatur virtute corporum celestiuz ab infirmitatibus his supnaturalibus hoc non fit virtute corporum celestium immediate. sed virtute angelica que illam influentiā confortare potest. vt inimicus suis maleficijs non possit sup eā preualere. et virtus illa angelica potest deriuari vel a motore orbis celestiz vt si iam in puncto quis mori deberet super periodo naturali deus sua potentia qui semper per medias causas huiusmodi operatur. hoc immutare potest virtutez conseruatiuam, p defectiua nature immittendo et eius influentie. ita et dicere possumus de eo qui maleficiari possz quod etiam tali modo a maleficijs preseruatur. vel fit talis preseruatio ab angelo ad custodiam deputato que etiā precipua est inter omnes custodias. Et quod dicitur Jeremie. xxij. Scribe virū istū sterilem qui in diebus suis nō prosperatur Hoc intelligitur quantum ad electiones voluntatis in quibus homo vnus prosperatur. alius non: quod etiam contingere potest ex influentijs corporum celestium. verbi gratia: aliquis inclinatur ex impressione corporum celestiū ad aliquas electiones vtiles vt de ingressu religionis. vel huius. et cum ex lumīe angeli illuminatur eius intellectus ad eadem agenda. et ex diuina operatione inclinatur eius voluntas ad hoc prosequendum. talis dicitur bene prosperari. vel etiaz quando quis inclinatur ad aliquā artem vel ad aliquid vtile practicandū. Econtra dicetur male fortunatus. qn ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur De quibus sentētijs et multis alijs loquitur sanctus Thomas in summa contra genti. libro tertio. et in plerisqz alijs locis quomodo differt dicere aliquez esse bene vel male natum. bene vel male fortunatū. bene vel male gubernatum et custoditum. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicitur aliquis bene vel male natus. et sic etiam fortunatus. Sm vero quod ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus et non male vbi sequitur illuminationes. Sed sm quod a deo in bonum et illud prosequitur dicitur bene gubernatus Que tamen electiones hic non habent locum. quia de ipsis non intendimus sicut de preseruatione a maleficijs inferēdis. De qua ad presens sufficiat. aggrediendo earum cerimonialia que ab eis practicantur. Et primo quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciūt.

De diuersis medijs quibus demones attrahunt et alliciunt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie.

Capitulum I

Unt autem tres modi pre ceteris quibus demones per maleficas innoxios subuertunt. Et ex quibus continue illa perfidia augmentatur. Et pri

mus est per tedium ex importuna tem poralium dānificatione. Nam sicut sanctus Gregorius dicit. Diabolus frequenter tentat vt saltim tedio vincat. Intelligas tamen hoc infra vires tentati. et super diuinam permissionem declara ꝙ deus permittit ne homies ignauia torpeant. In cuius figura dicit Judicum. ij. Has gentes non deleuit deus vt erudiret israel in eis. ⁊ loquitur de finitimis nationibus cananeorꝫ Jebuseis et alijs. Et iam hussite et alij heretici permittuntur vt deleri non valeant Jta et demones per maleficas tātis afficiunt damnis in tēporalibus vicinos et innoxios vt quasi coacti maleficarū suffragia primo habeāt implorare et demum earum cōsilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouimus ī dyocesi augustiensi hospitem cui infra annum. xliij. equi successiue dum fuissent maleficiati vxor tedio affecta maleficas consuluit ⁊ iuxta earū consilia vtiqꝫ non salubria alios quos expost emerat quia vector erat a maleficijs preseruauit. quante deniqꝫ mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conqueste fuerunt. ꝙ dum propter damna vaccis ex priuatione lactis et alijs iumentis illatis suspectas maleficas consuluissent: etiā remedia oblata percepissent dummodo aliquid vni spiritui promittere voluissent. et illis inquirentibꝰ q̄d nam promittendum foret respondebāt parum hoc esse dūmodo informationibus illius magistri assentirent sup certas obseruantias tempore diuinorum in ecclesia aut in confessionibus sacerdotibus faciendum aliqua subticendo assentirent. Ubi notanduꝫ ꝙ vt supra tactum est mille ille artifex a minimis et paucis inchoat vt ꝙ tempore eleuationis corporis christi in terram spumāt aut oculos claudant aut ꝙ aliqua verba inutilia proferant sicut et nouimꝰ eam que adhuc superest seculari brachio defensa quando infra missarum solennia sacerdos populum salutat dicēdo. Dominus vobiscum. Ipsa semper subiūgit vulgari sermone. ker mir die zung im arsz vmb. Aut ꝙ in confessione post absolutionem factam etiam similia proferant: aut ꝙ nunqꝫ ex integro confiteantur precipue mortalia peccata. sicqꝫ ad omnimodam fidei abnegationem ⁊ sacrilegam professionem paulatim perducuntur Et hic modus seu etiam quicunqꝫ consimilis obseruatꝰ a maleficis erga honestas matronas vitijs carnalibus minus deditas magis autem terrenis comodis inhiantibus. Sed erga iuuenculas ambitioni et voluptatibus corporis magis deditas alium modum obseruant scilicet per carnalia desideria et voluptates corporis. Ubi notanduꝫ ꝙ sicut intentio ⁊ appetitus diaboli maior est ad tentandum bonos qꝫ malos. licet ex parte tentatorum magis tentat malos qꝫ bonos. id est ꝙ amplior abilitas reperitur in malis ad recipiendum tentationem demonis qꝫ sit in bonis. Jta et diabolus sanctiores quasqꝫ virgines et puellas magis seducere conatur. cui experientia superest et etiaꝫ ratio. Nam cum malos iam possideat nō autem bonos ideo magis conatur seducere ad sui dominium iustos quos non habet qꝫ possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum qui plus aufert de iure suo qꝫ contra alios qui non sibi cōtrariantur. Experientia. Nam in opido rauenspurg e duabus incineratis prout etiaꝫ inferius patebit vbi de modo quē obseruant concitando tempestates tangetur vna illa balneatrix inter alia que fassa fuerat etiam hoc recitauit se multas a diabolo fuisse perpessas iniurias ea de causa ꝙ virginem quandam deuotam et filiam cuiusdam prediuitis quē nominare opus non est cum ⁊ ipsa iam defuncta sit disponente diuina clementia ne malicia deprauaret cor eius seducere deberet taliter vt ipsam festiuo

aliquo die inuitaret vt et ipse demon in
specie iuuenis cum ea sua colloquia ha/
bere posset. Addiderat etiam ꝙ licet se/
pissime hoc facere attentasset semper
tamen vbi iuuenculam fuisset allocu/
ta illa signo sancte crucis se muniuit.
Et hoc vtiq; ex instinctu sancti angeli
ad effugandum opera diaboli processisse
nemo dubitat. Est et alia virgo in dio/
cesi argentinensi constituta que et vni
ex nostris confessa asseruit ꝙ die quadã
dominica dum solitaria in domo pater/
na incederet vetula quedam illius opi/
di ipsam visitandi gratia accessit ⁊ inter
alia scurilia verba que protulerat hec vl
timatim subintulit vt eam si placeret
ad locum vbi iuuenes omnibus homi/
nibus opidi incogniti morarentur de/
duceret. Et dum ait virgo assensum ꝓ/
buissem et ipsam subsecuta ad domum
venissem vetula subintulit Ecce ꝑ gra
dus ad cameram superiorem ascende/
mus vbi iuuenes morentur sed caue/
as ne signo crucis te munias ꝙ dum
me facturam asseruissem illa preceden/
te ego per gradus sequendo occulte me
signo crucis muniui. Unde contigit ꝙ
in summitate graduum et ante came/
ram pariter constitute. illa vetula horri
bili vultu et stomachato animo se ver/
tendo et me aspiciendo dixit: En male/
dictaris signo crucis cur te signasti. ab
hinc in nomine diaboli recedas sicq; ad
propria redij illesa Qua ex re colligitur
quantis versucijs antiquus ille hostis
in seductionem animarum debachatur
Prefata deniq; balneatrix incinerata ꝑ
hunc modum asseruit ab alia quadam
vetula se seductã cum tamen eius con/
sodalis differenti modo. quia videlicet
demonem in via in specie humana in/
uenisset cum et ipsa intentionis fuisset
amasium suum fornicationis causa vi/
sitare. et vbi a demone incubo cognita
fuisset et interrogata an eum agnosce/
ret et ipsa se eum minime agnoscere as/
sereret. ille respondit. Demon sum. ⁊ si
volueris ad tuum beneplacitum semp
ero paratus. nec in quibuscunq; necessi
tatibus te deseram Ad que illa dum an
nuisset decem et octo annis vsq; videli
cet ad vltimum vite spurcicijs illis dia
bolicis inseruiuit cum fidei tamen om/
nimoda abnegatione. Et est terti⁹ mo/
dus alliciendi per viam mesticie et pau/
pertatis. Nam corruptis iuuenculis et
spretis ab amatoribus quibus se nubẽ
di gratia ad eorum promissa impudice
copulauerant vbi iam omni frustrãtur
confidentia et se vndiq; infamatas con
siderant etiam ad quecunq; diabolica ꝑ
fidia se conuertunt. aut ratione vindi/
cte illum maleficiando amatorem seu
illam cui se coniunxit aut alias omnib⁹
spurcicijs se submittẽdo machinantur
Et sicut talium iuuencularum non est
numerus vt heu experientia docet: ita
nec numerus maleficarum ex eis insur
gentium Pauca ex multis referamus
Est locus in dyoc. Brixin. vbi iuuenis
super vxorem sibi maleficiatam talẽ ca/
sum deposuit. Me enim tempore iuuẽ
tutis quandam ait adamando dum ip
sa iugiter instaret vt eam matrimonio
copularem ⁊ ego eam spernendo aliam
ex alio dominio duxissem in vxorem vo/
lens tamen amicitie gratia ei complace
re ipsam ad nuptias inuitabam. Qua
veniente dum alie mulieres honeste su
as propinas seu oblationes presentaret
illa que inuitata fuerat manum eleuãs
ceteris mulieribus que circumstabant
audientibus dixit: paucos dies sanos
post hanc diem habebis. et sponsa terri
ta cum eam non agnosceret eo vt pre/
missum est ex alio dominio copulata fu
erat dum interrogaret circumstantes
que nam esset que ei huiusmodi minas
intulisset. Alie ipsam vagam et dissolu/
tam mulierem existere affirmabant. nõ
minus tamen ea que predixit et eo or/
dine subsecuta fuerunt. Nam post pau/
cos dies adeo maleficiata fuit et omni/
bus membris destituta ꝙ etiam vsq; ĩ
presens vltra annos decem in suo cor/
pore maleficia cernunt. si ea q̃ ĩ vno dñ

tarat oppido illius dyocesis repta sunt inserenda essent liber integer foret cõsi ciendus. conscripta aũt sunt et reposita sunt apud eũdẽ epm brixiñ. et vtiqȝ stu pẽda ⁊ inaudita vt testis idẽ existit Nec silẽtia pretereundũ putam⁹ rẽ stupẽdã et inauditam. Nam comes quidam pre clarus genere westranienſis territorij in confinibus argentinẽsis diocesis iu uenculam simili genere preclaram du xit vxorẽ quã tamen post celebratas nu ptias vsqȝ ad tertium annuȝ carnaliter cognoscere non poterat maleficiali im pedimento vt rei probauit euentus ꝓ peditus. Anxius et quid agere ignorãs: et sanctos dei iugiter interpellans Acci dit vt ad ciuitatem metensem ob nego ciorum quorundã expeditionẽ applica ret. In qua dũ per vicos et plateas ser uis et familia vallatus incederet quan dam mulierez que ante illos annos cõ cubina sua fuerat obuiam haberet. qua visa dum sup maleficia sibi illata mini me cogitaret improuise eam blande ex antiqua amicitia contracta alloquitur. et qualiter se haberet et valeret inuesti gat. At illa cernens comitis pietatẽ vi ceuersa comitem de valitudine sui cor poris ⁊ stat⁹ diligẽter inuestigauit. Quo respondente ꝙ bene et prospere cuncta sibi succederent. Illa attonita paululũ siluit. et comes cernens eam attonitaȝ amplius verbis blandis eam aggredit ad collationem inuitando. At illa de sta tu vxoris inuestigando: simile respon sum accepit ꝙ bene in omnibus se ha beret. Tunc illa an ne pueros generassȝ inquisiuit. et comes. tres mihi ait sunt pueri masculi: quolibet anno vnum ge nuit. Tanc amplius illa stupefacta pau lulum siluit. Et comes. Rogo te carissi ma cur tam diligenter inquiris indica: nec enim dubito quin mee felicitati cõ gratularis. Tunc illa Uere cõgratulor sed maledicatur illa vetula que obtulit se corpus vestrum velle maleficiare vt carnalem actum cũ vxore vestra exerce re minime haberetis: In cuius signuȝ puteus qui est in medio curie vestre cõ tinet in fundo ollam certas res malefi ciales continentem. que ea de causa ibi dem posita fuit: vt quamdiu ibidem cõ tineretur tamdiu coeundi impotentia vobis adessȝ. sed ecce omnia vana sunt de quibus gaudeo ⁊c. Nec comes diu distulit ad domum regressus puteuȝ ex hauriri fecit: ollam reperit. et cuncta concremando potentiam illam perdi tam subito recuperauit. Unde comitis sa denuo nobiles quasqȝ ad nuptias no uas inuitauit affirmans se iam domi nam illius castri et dominij: que tanto tempore virgo permansisset. Castrum et dominium propter honorem comitȝ non expedit nominatim exprimere. hoc enim ipsum recta ratio persuadet. et vt substãtia facti in detestationeȝ tanti cri minis detegatur. Ex quibus patent va rij modi a maleficis vsitati in augmen tum sue perfidie. Prefata enim mulier quia ab vxore comitis expulsa: hoc ma leficium comiti ex alterius malefice in formatione intulerat. Qua de causa in numeri effectus maleficiales sequunt.

Sequitur de modo sacrilege professionis.
Capitulũ II

Modus autem sacrilege ꝓ fessionis super expressum pactum fidelitatis cũ de monibus varius existit. vtpote cum et ipse male fice varijs exercicijs circa maleficia in ferenda insistunt. Pro cuius intellectu est primo aduertendum ꝙ sicut in ge nere triplices apparent malefice vt i pri ma parte tractatus tactum est. scilicet ledentes sed curare non valentes. Cu rantes ⁊ ex aliquo singulari pacto cum demone inito non ledentes. ledentes ⁊ curantes. ita et inter ledentes vnũ ge nus existit supremuȝ in quo genere eri stentes oĩa alia maleficia que alie spar sim exercent perpetrare valent. Unde

ꝓfitendi vbi describitur satis declarat de alijs speciebꝫ inferioribꝫ. Sunt autē he que contra humane nature inclinationem imo omnium ferarum lupina tātummodo excepta ꝓprie speciei infantes vorant et comedere solent. Et hec ē suprema species in maleficijs exercendis. sunt enim que ad innumera nocumenta alia tendunt. He enim grandines et auras lesiuas cum fulminibus exagitāt sterilitatem in hominibus et iumentis ꝓcurant. Infantes quos non deuorāt demonibus vt supra patuit offerūt aut alias occidunt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptismatis. quos autem deuorant renati sunt vt patebit sed non nisi deo ꝑmittente. Sciunt et infantes prope aq̄s ambulantes ī ipsas nullo vidente in aspectu parentum ꝓijcere equos sub insessoribus freneticos facere de loco ad locum ꝑ aera vel corporaliter vel imaginarie transmeare iudicum ⁊ presidentiū animos ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi et alijs in tormentis procurare. in secapientium manus et animos tremorem magnuꝫ incutere. occulta alijs manifestare. et quedam futura ex demonū informatōe que videlicꝫ aliquā causam possunt habere naturalē predicere. vide questionem an demones valeant futura precognoscere in secundo sententiarū di. xij. absentia velud p̄ntia conspicere ad amorē vel odiū inordinatū mentes hominum immutare ictu fulminis non nunq̄ q̄rē volunt vel etiā aliq̄s homines et iumenta interimere. vim generatiuaꝫ aut etiā potentiā coeundi auferre. aborsum ꝓcurare. infantes in vtero matrꝭ solo exteriori tactu īterimere. solo etiam visu absq̄ tactu interdū homines et iumenta maleficiare ⁊ mortē inferre ꝓprios infantes demonibꝫ dedicare et breuiter oīa vt ꝑmissuꝫ est pestifera que alie malefice sparsim procurare sciunt q̄n dei iustitia talia fieri ꝑmittit. He in illo genere supremo existētes ꝑpetrare sciūt. non autē ecōuerso. hoc tamen est cōmune omniū spurcicias carnales cum demonibꝫ exercere. ideo ⁊ ex illoꝝ modo ꝓfitendi q̄ in supremo genere existūt aliarū maleficaꝝ modū faciliter q̄s cape pōt. Fuerūt aūt tales dudū añ triginta annos in cōfinibꝫ subaudie versus dominiū Bernēsiū vt recitat nider in suo formicario. nunc aūt in confinibꝫ lombardie versus dominiuꝫ ducis austrie. vbi et inq̄sitor cuman⁹ vt in ꝑcedenti ꝑte tactum est vno anno. xl. et vnā maleficas incinerari fecit. ⁊ fuit annus dñi ⁊c. lxxxv. qui etiam adhuc cōtinue inquirēdo laborat. Modus aūt ꝓfitendi duplex est. Unus solennis ꝑ sibe ad votū solenne. Alius priuat⁹ qui seorsum demoni quacunq̄ hora fieri potest Solennis inter eos fit vbi malefice in certā concionē statuto die veniūt et demonē in assumpta effigie vident hoīs. q̄ dū sup seruanda sibi fidelitate cū ꝑpalium ꝓspitate et longitudine vite hortatur. ille que assunt nouiciā suscipiendaꝫ sibi cōmendant. Et demō si de abnegāda fide et cultu christianissimo. et de extensa muliere. sic enī et beatissimā virginem mariā nuncupāt. et de sacramētis nunq̄ venerandis inuenerit nouiciam seu discipulū voluntariū. Tunc demon manū extendit. et viceuersa discipulus seu nouicia stipulata manu illa seruare ꝓmittit. Et demō habitis illis ꝓmissis statim subiungit hec non sufficere. Et vbi discipulus q̄ nā vlterius sint facienda inquirit. Demō omagiū petit qđ cōtinet vt in aīa et corpe sibi eternaliter ꝑtineat et ꝓ posse alios quoscūq̄ vtriusq̄ sexus sibi associare velit. Adiungit deniq̄ vt certa vnguenta ex ossibus ⁊ mēbris pueroꝝ et precipue renatorū fonte baptismatis sibi cōficiāt ꝑ que cūctas suas volūtates explere cū sua assistētia poterit. Hūc modū nos inq̄sitores experientia teste ꝑcepimus in oppido Brisiaco basiliensis diocesis plenā informationē capiendo ab vna iuuencula malefica sed cōuersa. cuius et matertera in diocesi argentiñ. incinerata fuerat: q̄ etiaꝫ

addiderat q per modum quo eius matertera ipsam primitus seducere tentasset talis erat. Quadam enim die secum per gradus ascendere habebat et eius iussu cameram intrare. vbi cum vidisset quindecim iuuenes in vestimentis viridi coloris ad modum quo rutheri incedere solet: matertera sibi dixit. Elige ex his iuuenibus et eum quem volueris tibi tradam: et ipse te sibi in sponsam assumet et cum illa nullū se velle habere asseruisset grauiter vulnerata tandem acquieuit modum exprimens premissum: asseruit etiam q sepius per longa terrarū spacia de nocte secum translata fuerat etiā ab argentina vsq coloniam. Hec est illa cuius occasione in prima questiõe premissum est nos velle declarare: an malefice vere et corporaliter a demonibus transferantur de loco ad locū. Et hoc propter verba canonis .xxvi.q.v. epi. vbi textus sentit q solūmodo imaginarie. cum tamen interdū etiam vere et corporaliter transferantur. Interrogata enim an solū imaginarie et fantastice sic incederent per demones illuse. Respondit q vtroq modo prout etiam veritas se habet vt inferius de modo transferendi localiter declarabitur. Asseruit etiam q maiora damna ab obstetricibus inferuntur. quia vt plurimū infantes aut hñt interimere aut demonibus offerre. ab ipsa etiam matertera asseruit se grauiter fuisse semel verberatā. eo q ollam quandā occultatā discooperiendo plurimorum infantiū capita repperisset. Et plura alia retulit prius prestito pro dicenda veritate iuramento vt decuit. eius deniq verbis super modū profitendi fides indubia accomodatur etiā per ea que in suo formicario prefatus Johannes nider doctor precipuus: qui etiam nostris temporibus miris claruit scripturis recitat: et hoc ex relatu inquisitoris eduēsis diocesis qui etiam in ipsa diocesi multos de maleficiis reos inquisierat et incinerari fecerat. Dicit enim prefato inquisitore mihi referente percepi q in lausanēse ducatu quidā malefici proprios natos infantes coxerant et comederant. Modus autem discendi talem artem fuit vt dixit q malefici in certam contionem venerunt et ope eorum verisimiliter demonem in assumpta imagine viderent hominis cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando christianismo de eukaristia nunq adoranda et de calcando super crucem vbi latenter valeret. Sequitur aliud exemplū ab eodē.

Fuit insuper fama cōmunis petro iudice in boltingen referente q in terra bernensium .xiij. infantes deuorati essent a maleficis. quapropter etiam publica iusticia satis dure exarserat in tales particidas. Cum autē petrus quesiuisset a quadā capta malefica per quē modū infantes comederent. Illa respondit. Modus iste est. Nam infantibus nondum baptizatis precipue insidiamur. vel etiam baptizatis presertim quando signo crucis nõ muniuntur et orationibus. Lector aduerte q ideo non baptizatis precipue insidiantur instinctu diaboli vt non baptizentur sequitur hos in cunabulis vel ad latera iacentes parentū cerimoniis nostris occidimus quos postq putantur oppressi esse vel aliunde mortui de tumulo clam furto recipimus et in caldari decoquimus quousq euulsis ossibus tota caro efficitur pene potabilis. de solidiore materia vnguentum facimus nostris voluntatibus et artibus ac transuectionibus accomodis. de liquidiori vero humore flasconē vt vtrē replemus de quo is qui potatus fuerit additis paucis cerimoniis statim conscius efficitur et magister nostre secte. Sequitur ad idē modus alius magis distinctus et clarus. Nam iuuenis quidam cū vxore malefica captus in bernēsium iudicio seorsum ab eadē et in distinctam turrim repositus dixit Si meorum facinorū veniā consequi possem: omnia que de maleficiis scio libens patefacerem. mori enī video me oportebit. Cumq per litteratos circūstantes audisset omnimodam posse consequi veniam si vere peniteret tunc lete se morti obtulit, et modos pri

meue infectōis disseruit. Ordo inquit talis est quo etiā seductus sum. Oportet primo vt dñico die anteq̄ aq̄ bñdicta cōsecraꝛ discipulū futurū cū magistris ecclesiā introire et ibidē abnegare coraꝫ eis xp̄m. eius fidē. baptisma. ⁊ vniuersalē ecclesiā. Deinde omagiū p̄stare magisterulo. i. puo mgr̄o. ita eni demonē ⁊ nō aliter vocāt. Ubi notandū q̄d iste mod⁹ cum alijs recitatis concordat. Nec obest q̄ demō interdū p̄ns est vbi omagiū sibi p̄staꝛ: interdū vero nō. Dolose eni tūc opaꝛ cernēs dispōtōꝫ futuri discipli qui fortassis ab eius p̄ntia tanq̄ nouiti⁹ retraheret timoris causa. cū tn̄ alias p sibi notos et familiares facili⁹ estimat eū assentire. Ideoq̄ eū et tunc magisterulū vocāt cū absens ē vt miori terrore ex parua estimatōe magistri cōcutiaꝛ. Sequitur postremo. De vtre bibit supradicto. quo facto statim se in interiorib⁹ sentit imagines nr̄e artis cōcipe et retinere super principales ritus hui⁹ secte. In hūc modū ait seduct⁹ suꝫ. Et vxor mea quā tāte ptinacie credo vt poti⁹ incendiū sustineat quā minimā fateri velit veritatē sed heu amb⁹ rei sum⁹. sicut dixit iuuēis ita veritas p oīa repta est. Nā p̄ cōfessus iuuenis in magna ↄtritōne mori visus est. Uxor vero testib⁹ cōuicta nihil veritatis nec in ip̄a tortura fateri voluit nec in morte. sed incēdio p̄parato p lictoreꝫ eidē verbis pessimis maledixit: et sic incinerata fuit. Ex quib⁹ liquet modus p̄fitendi earū solēnis. Alius vero mod⁹ priuatus fit diuersis medijs. Interdū eni viris aut mulierib⁹ aut aliqua alia corporali seu tpali afflctōe inuolutis demon astat: interdū visibiliter: interdū p medias alloquiꝛ p̄sonas. et si f̄m eius cōsilia agere velint omnia p futura pollicitetur ad nutū. a puis tn̄ vt in p̄mo ca. tactum est inchoando vt ad maiora paulatim pducat. Uaria possent ad hoc deduci acta ⁊ gesta p nos in inquisitōe repta sed q̄ difficultatem hec materia nō patitur breuitati studendū est cum vlteriori declaratione.

Pro declaratōe omagij p̄standi aliqua sunt aduertenda.

Erat sup hoc q̄ diabol⁹ omagiū recipit aliq̄ sunt aduertēda. quauicꝫ de causa et q̄ differēter hoc faciat: et primo. Nā licet hoc faciat p̄ncipaliter ob maiorē offensionē diuine maiestatis creaturā ei dicatā sibi vsurpādo et ob maiorē certitudinē future illi⁹ damnatōis quā summe affectat. Tamē sepe reptū est a nobis tale omagiū ad certos accepisse annos simul cuꝫ ꝓfessione Interdū ꝓfessionē tm̄ ⁊ omagiū ad certos ānos distulisse. Et dicam⁹ ꝓfessionē cōsistere in fidei totali aut partiali abnegatōe. Totali vt supra tactū est cū fides ex integro abnegaꝛ. Partiali cū ex pacto inito habet cerimonialia quedā ↄtra statuta ecclesie obseruare. vt dñicis diebus ieiunare. aut sextis ferijs carnibus vesci. aut certa crimina in ↄfessione celare vel aliq̄d simile ppetrare. Omagiū vero dicamus cōsistere in corpis et aīe traditōne. qua de causa aūt talia practicanꝛ possumus assignare q̄ttuor cās ex pte demonis. Cū eni vt supra in p̄ma pte tractatus declaraꝛ circa scd̄m p̄cipale. An demones ad odiū vel amorē mentes hoīm possint immutare patuit q̄ intima cordis nō possit penetrare cū hoc soli deo cōueniat. Ex cōiecturis tn̄ in illoꝝ ↄgnitionē deueit vt etiā iā īferi⁹ patebit. Ideo versut⁹ ille hostis si ↄsiderabit nouiciā i aggressu difficilē ad cōsensum. tūc blande eā aggrediꝛ: pauca exigēs vt paulatim ad maiora pducat. Secūda causa. Nam cū inter abnegātes fidē diuersitas credēda est. cū quedā ore sed nō corde. quedam ore et corde. diabolus experiri volens an corde sicut ore sibi ꝓfiteaꝛ. certos annos deputat. vt eo in tpe ex opib⁹ et conuersatione mentē eius inuestiget. Tercia causa. Nā si p tm̄ tpis spaciū ↄgnoscet ip̄am ad quecūq̄ exequēda min⁹ voluntariā et q̄ iā ore et nō corde sibi adhereat. p̄sumitq̄ diuinā misericordiā ei ꝓpter angeli boni custodiā quā demon in multis experiri p̄t ꝓfuturaꝫ. tunc ip̄sam

abijcere ⁊ temporalibus afflictõib9 expo-
nere conat̄ vt vel sic ex desperatõne eius
lucrũ habere valeat. Huius veritas ptz.
Nã si causa q̄ritur vñ sit q̄ certe malefi
ce sub quibuscũq̧ tormẽtis etiã maxis:
nec minimã veritatẽ fateri volũt. vbi tñ
alie faciliter ad quecũq̧ interrogata sua
crimina fatent̄. Itẽ vnde hoc q̄d sibiipis
postq̧ fasse sũt vitã auferre suspendio co-
nantur. Reuera ei dici pt q̄ vbi diuina
coactio p sanctũ angelũ ad hoc nõ cõcur
rit vt malefica cogat̄ fateri veritatẽ ⁊ ma
leficiũ taciturnitatis abscedere. q̄ tunc
opere demonum fit quodcunq̧ euenit
siue taciturnitas siue criminũ cõfessio
Primũ fit sup illas quas ore ⁊ corde no
uit fidẽ abnegasse et simili mõ omagiũ
pstitisse. De quartũ etiã pseuerãtia cert9
est vbi p oppositũ alias relinq̄t nõ tuẽdo
eo q̄ nouit illas sibi minie pficuas. Ex
perientia nos sepe docuit cũ oẽs quas in
cinerari fecimus ex earũ ꝯfessionib9 pa-
tuit ipas fuisse inuoluntarias circa ma-
leficia inferẽda. Nec hoc sub spe euaden-
di dicebãt cũ ex plagis et verberib9 eis a
demonib9 illatis. vbi ad eoꝝ nutũ nõ ser
uiebant veritas cõstabat. sepissime vise
cũ faciebus tumidis et liuidis. Et simili
ter q̄ post ꝯfessionẽ criminũ sub tortura
semp seipas vita priuare laqueo satagũt
Ueritas ex nr̃a practica habet̄: cũ semp
post criminũ ꝯfessionẽ custodes deputã
tur singulis horis sup talia attendẽtes.
vbi etiã ex negligẽtia interdũ custodũ
ad corrigias vel peplas reperiebant̄ su-
spense. Inimico vtiq̧ vt dictũ est hoc p
curante ne p cõtritionẽ aut sacramenta
lem cõfessionẽ veniam cõsequerent̄. Et
quas corde allicere nunq̧ poterat q̄ etiã
facillime gratiã apud deum inuenissent.
Jam vltio p talem cõfusionẽ et horri-
bilẽ mortẽ in desperationẽ deducere co-
natur. Quis et p dei gratiã maior vt pie
est credendũ veniã p verã cõtritionẽ et
purã cõfessionem cõsecuta sit vbi nõ vo-
luntarie illis spurcicijs inheserũt. Pa-
tent ex his que per dioceses argentinẽsẽ
constantiẽsem et oppidũ hagenouie et
rauenspurg acta sunt vix annis tribus
euolutis. In primo nãq̧ oppido vna vi
li peplo ⁊ fragili se suspendit. Altera noie
walpurgis de maleficio taciturnitat̄ mi
ro mõ fuit notata alias mulierculas in-
formãdo qualit̄ talẽ taciturnitatẽ p pue
rum masculũ et pmogenitũ in fornace
decoctũ pcurare deberet. Acta ⁊ gesta ad
huc p manib9 habent̄. et silr̄ de alijs in se
cundo oppido incineratis. sparsim hinc
inde deducent̄. Est et quarta causa cur
demones omagiũ recipe sup certas dis-
ferũt. sup alias vero minie eo vicz q̄ cuz
periodũ hois cognoscere subtili9 q̧ astro
nomi pñt facilius eis terminũ vite vel p
figere vel terminũ naturalẽ p casualem
modo q̄ dictũ est puenire pt. Hec breui
ter pacta et gesta maleficarũ declarant̄.
Primo demonis astutiã in talib9 dedu-
cedo. Nã q2 scdm Aug9 in li. de natura de-
monũ assignant̄ septẽ cause. vnde etiaz
pbabiliter cõiecturãt futura ꝯtingentia
Nõ q̄ illa scire certitudinaliter valeant
Prima est. q2 vigẽt subtilitate naturali
quo ad opationẽ intellectus ipoꝝ. Uñ
et sine discursu q̄ necessari9 est in nobis
rõnis intelligũt. Secũda quia pter ex
perientiã tpm̃ et reuelatõe supnoꝝ spiri
tuum plura sciũt q̧ nos. Uñ ex Isidoro
allegat̄ sepius a doctorib9. triplici acumi
ne scire vigent demones. Subtilitate
nature. Experientia tpm̃. Et reuelatiõe
supnoꝝ spirituũ. Quarta est pter cele-
ritatẽ motus. vñ que in oriente fieri ha
bent predicere potest mira scleritate in
occidente. Quinta quia sicut sua poten-
tia cum deus permittit possunt induce-
re morbos. auarm inficere. et famem in-
ducere. ita possunt et illa predicere. Se
xta quia per signa possunt subtilius pre-
dicere mortem quaz medicus videndo
vrinam et pulsum. Nam sicut ille per si
gna videt aliqua i infirmo que simplex
non cõsiderat. Ita et demon ea que nul
lus homo videt naturaliter. Septima.
quia ex signis que procedunt ab animo

hominis cōiecturāt ea que sunt vel erūt
in anima astutius prudenti viro. Sci/
unt enim qui instinctus sunt verisimili
ter secuturi et cōsequenter cuiusmodi o/
pera. Octaua quia acta prophetarum et
scripta noscunt melius q̄z homines. ⁊ ex
illis multa futura dependent. Ideo ex il
lis multa futura predicere possunt. Nec
etiam tanguntur. xxvi.q.iiij. sciendum.
Unde non mirum si periodum hominis
scire potest naturalē licet secus sit de ter/
mino casuali qui fieret per incineratio/
nem quam demon finaliter procurat:
quando vt dictum est ipas inuoluntari
as reperit timens de earum reditu et cō
uersione cum tamē alias quas nouit vo
luntarias etiam ad naturalem vt sic vs
q̄z mortem defendit. Demus ex vtraq̄z
parte exempla que a nobis reperta sunt
et acta. Naz in basiliensi diocesi villa su
pra renum situata nomine oberwyler:
plebanum cōuersatione honestuz habu
it illius tamen opinionis seu potius er/
roris q̄p maleficium nihil esset in mūdo
sed tantū in opininone hominū qui hu/
iusmodi effectus mulierculis attribue/
bant. quem taliter a suo errore deus pur
gare voluit q̄d etiam et alia demonū su/
per prefigendū terminis vite maleficis
cōmercia patefierent. Nam dum festine
pontem ob cuiusdam negocij expeditio/
nē pertransire vellet obuiaz simili impor
tunitate quandam vetulam habuit cui
dum in pontis accessu locuz vt piret da
re noluisset sed importune incederet ca
su vetulam luto intrusit vnde indigna/
ta in verba ɔtumeliosa prorupit eiq̄z di/
xit. pfaff. impune nō transibis. Sed ille
licz verba parum aduerteret denocte se
infra cingulum vbi surgere e lecto vole/
bat se maleficiatuz sensit. ita vt brachijs
aliorum sustentari semp habuit vbi ec/
clesiam visitare volebat. sicq̄z per trienni
um māsit. sub cura tamē domestica ma/
tris carnalis. Quibus expletis dum ve
tula illa egrotaret quā etiam ꝓpter ver/
ba ɔtumeliosa quibꝫ minata fuerat sem

per suspectam de maleficio sibi illato ha/
buerat. accidit tamen vt pro cōfessionis
audientia infirmata ad eū mitteret. Et
sacerdos licet importune diceret. cōfitea
tur diabolo suo magistro. Ad instantiaz
tamen matris per duos villanos susten
tatus inter brachia domum accessit ⁊ ad
caput lecti in qua malefica iacebat sedē/
do. Duo illi villani ab extra auscultare
volebant prope fenestraz sic enim stuba
in plano erat situata an maleficium illa
tum plebano cōfiteretur. vnde contigit
vt licet infra cōfessionem mentionē nul
lam de maleficio illato fecisset. Ipsa ta/
men confessione peracta: dixit. Scis ne
tu pfaff quis te maleficiauit. et dum blā
de ille responderet se nescire. illa subin/
tulit. Tu habes me suspectam et bene.
Scias me tibi intulisse tali de causa vt
supra tactum est. Et dum ille pro sui li/
beratione instaret dixit. Ecce tempꝰ sta/
tutum aduenit et mori habeo: sed ita di/
sponam vt paucis diebus euolutis post
mortem meam sanaberis: et ita euenit.
Nam illa iuxta statutum a demone ter/
minum obijt. et infra triginta dies qua
dam nocte sacerdos ex integro se sanuz
reperit. Nomen sacerdotis dicitur pfaff
heslin. Jam in diocesi argentinensi. Si
mile in diocesi basiliensi villa buhel ꝓpe
oppidum gewiler cōtigit. Mulier que/
dam capta et tandem incinerata. sex an/
nis incubum demonem habuerat etiaz
in latere viri dormientis in lecto. Et hoc
ter in septimana. Sabbatis. quintis et
tertijs ferijs. aut alijs noctibꝫ sacratiori
bus. Tale aūt omagium prestiterat dia
bolo vt post septimuz annū i corpe et aīa
ppetue sibi dicata esset. Pie tū dispen/
sauit deus. Nam in sexto capta ⁊ igni ad
iudicata vere et integre confessa veniam
creditur a deo percepisse. Plurimū eniz
voluntaria ad mortem extitit asserēs q̄p
et si liberari posset mortem tamen am/
plius preeligeret dummodo potestatez
demonis euaderet.

De modo quo localiter transferũtur de loco ad locum.

Capl'm III

Iam autem aggrediendũ est de earum cerimoniis et quibus in suis operibus procedunt modis Et primo de his que erga se et proprias personas operantur. Et quia transferri de loco ad locum corporaliter est de precipuis earum actionibus carnalibus etiam spurcitiis cum incubis demonibus insistere. De singulis aliqua deducemus. et primo de earũ corporali transuectõne. Ubi notandum est ꝙ hec transuectio patitur difficultatem vt sepius tactum est ex vno dumtaxat processu scripture puta. xxvi. q. v. Episcopi. Ubi dicitur ex cõsilio acquirensi. Illud non est obmittendum ꝙ quedam scelerate mulieres post sathan retro cõuerse demonum illusionibus et fantasmatibus seducte credent se ⁊ profitentur cũ diana horis nocturnis dea paganorum vel cum herodiade ⁊ innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias. et multa terrarum spacia in tempeste noctis silentio pertransire eiusque tanquam domine in omnibus obedire ⁊c. Quapropter sacerdotes dei predicare debẽt populo vt nouerint omnino hec falsa et non a diuino sed maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium irrogari. si quidem ipse sathanas transformat se in diuersarum personarũ species atque similitudines. Et mentẽ quam captiuã tenet in somnis deludendo per deuia quoque deducit ⁊c. Et ad hoc predicantur interdũ a quibusdam exempla publice de sancto germano. et de quodã alio qui filiã suã super hoc obseruauit quasi omnino hec sint impossibilia fieri Et indiscrete applicantur ad maleficas et eorum opera tanquam vt et singula eorum facta in lesionibus hominum. Iumentorũ terre frugum: non sint eis applicanda eo ꝙ sicut fantastice in transuectionibus ita et circa creaturarum lesiones illuduntur. que quidem opinio cum in prima questione tanquam heretica sit reprobata vtpote cõtra diuinã permissionẽ super diaboli potẽtiã q̃ ad maiora vt sic se extedere pt: militãs sit et contra sacre scripture intentionẽ ⁊ ad ecclesie sancte intolerabile damnum vbi iam multis annis impune ex hac pestifera opinione permanserunt. seculari brachio puniendi facultatem amputando. Unde et in immensum sic creuerũt vt iam nõ sit possibile eas eradicare. Ideo diligẽs lector ea q̃ ibi posita sunt in destructionem illius opinionis cõsiderabit et ad presens qualiter transferantur et quibus modis hoc sit possibile aduertet cum responsionibus super exempla que ab eis in medium deducuntur. Quod igitur corporaliter possint transferri variis modis ostenditur. Et primo ex aliis magorum operationibus. Nam si non possent transferri hoc esset. vel quia deus non permitteret aut quia diabolus hoc facere nõ posset eo ꝙ creature repugnaret. Non primum. quia vbi maiora vtique ⁊ minora dei permissione fieri possũnt Sed maiora tam in pueris quam in hominibus sepissime facta sunt vtpote iustis et in gratia constitutis. patet. Nam vbi querunt. an campsiones puerorũ opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliquem hominẽ de loco ad locum etiam inuitum. Ad primum respondent ꝙ sic. Nam et Guilhelmus parisiensis in vltima parte de vniuerso dicit. Campsiones puerorum fieri possunt ita ꝙ deo permittente demon vicem infantis gerere potest vel etiam translationem facere. Tales etiam pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quattuor aut quinque matres vix sufficerent ad lactandum nunquã tamen impinguantur sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem quem concipere possent nec affirmanda sunt nec neganda: instruende sunt vt litteratorum iudicia querant. Permittit enim deus propter

peccata parentu3 cum interdum viri im
pregnatis vxoribus maledicunt. Vel
lem inquiũt vt diabolũ portares vel simi
lia. Et similiter impatientes mulieres
sepe similia pferunt. De alijs etiam ho
minibus interdum iustis exempla plu
rima reperiuntur. Nam Vincen. in spe
culo histo. li. xxvi. ca. xliij. ex recitatione
Petri damiani. refert de puero quinquẽ
niſ cuiusdam nobilissimi viri. qui puer
monachus ptunc factus a monasterio
nocte illatus est pistrino clauso vbi ma
ne repertus et interrogatus dixit se per
quosdam ad magnum cõuiuium delatũ
et vt comederet iussum. Et post per supe
riora pistrino immissum. Quid denique
de his magis qui vsitato vocabulo a no
bis nigromantici vocantur nuncupant
et per aera sepe a demonibus ad longin
qua terraru3 spacia vehuntur. Qui etiã
alijs interdum hoc idem suadentes eos
secum super caballum qui vtique non ve
rus equus sed demon in tali forma existit
vehunt. et vt loquantur nec vt signo cru
cis se muniant hortantur. Et licet duo
simus hunc tractatũ scribentes vnus ta
men ex nostris sepissime tales vidit et re
perit. Nam scolaris quidam p tunc nũc
vero sacerdos frisingeñ. dioc. adhuc su
peresse creditur qui et referre solitus est
semel se corporaliter a demone fuisse per
aera subuectum et ad remotas partes il
latum. Superest sacerdos alius in ober
dorff oppido. pe lantzhuta3 qui p tunc
cõsodalis illius existens oculis proprijs
illam subuectionẽ vidit. Et qualiter ex
tensis brachijs in altum clamando et nõ
eiulando translatus fuit. Causa autẽ vt
idem retulit hec erat. Nam cõuiuentib
quadam die multis scolaribus in pota
gijs ceruisie omnes in hoc cõsenserant
vt ille qui ceruisiam afferret nil expone
re haberet. et sic vnus ex socijs dum pro
ceruisia apportanda exire volebat hostiũ
aperiendo nebulam densam ante hostiũ
intuitus fuit. vnde territus redijt et quod
potum afferre nollet causam aperiendo
eis insinuauit. Tunc idẽ qui illatus fue
rat indignatus dixit. Et si diabolus ades
set potu3 apportabo. Et sic exiens alijs o
mnibus videntibus per aera subuectus
fuit. Verum quidem quod nõ solum vigi
lantibus sed et dormientibus talia acci
dere possint fateri necesse est vt videlic3
dormiendo per aera localiter et corpora
liter transferant. Patet et de quibusda3
qui super tegulas domorũ et edificia al
tissima somniando incedũt. Nec quicque
eis obstare potest ad eorum transitũ ta3
in altum quam in pfundum. Et si proprijs
nominibus ab alijs circumstantib vo
cantur statim ad terram quasi collisi ru
unt. Hec vtique opere demonu3 fieri plu
res arbitrantur et nõ absque ratione. Nã
cum demones sint in multiplici differẽ
tia. Aliqui de inferiori choro angelorum
qui etiam exiguis penis vltra pena3 da
mni quam eternaliter patiẽtur tanque p
paruis delictis cruciantur. qui etiã ne
minem possunt ledere saltim grauiter
sed solum principaliter ioculationes ex
ercere. Ubi etia3 alij incubi sunt vel suc
cubi puniẽtes nocturno tempore homi
nes vel peccato luxurie coinquinãtes eos.
Non mirum si etiam his trufis insistũt
Potest deduci veritas ex dictis cassiani
coll. i. vbi dicit tot esse immundos spiri
tus quot in hominibus studia nõ dubie
cõprobatur. Nam nõnullos eoru3 quos
etiam paganos vulgus appellat. nos ve
ro trollen. et habundant in regno nor
weye. aut schretel. Ita seductores et io
culatores esse manifestũ est vt certa que
que loca vias iugiter obsidentes. Nequa
quam tormentis pretereuntes ledere possũt
derisu tantummodo et illusione cõten
ti fatigare eos potius studeãt quam nocere.
Quosdam vero solummodo in nocuis
incubationibus hominu3 pnoctare. Ali
os ita esse furori ac truculentie deditos
vt non sint cõtenti illorum tantummõ
corpora quos suppleuerit attroci dilatiõ
ne vexare. sed etiam irruere supeminus
transeũtes atque affligere illos seuissima

cede festinent. vult dicere ꝙ nō tantum
obsident imo horribiliter cruciant qua/
les illi in euangelio Mat. viij. describun
tur. Ex quibus cōcludere possumus pri
mum quod nō est dicendum maleficas
nō transferri localiter eo ꝙ deus non per
mittat. Si enim super iustos et innocē
tes aut etiam super magos aut alios va
gos permittit quomodo nō sup illas ex
toto se diabolo deuouentes. Et vt cum ti
more loquamur. Nonne diabolus salua
torem nostrum sustulit et duxit et statu
it hincindevt euangelium testatur. Nec
etiam secundū suffragat aduersarijs q̄si
diabolus hoc facere non possit cuivt in su
pradictis patuit. tanta inest virtus natu
ralis omnia corporalia excedens ꝙ nulla
ei virtus terrena cōparari potest. Iuxta
illud. Non est potestas super terram ꝛc.
imo ipi lucifero tāta naturalis inest po/
testas seu virtus qua maior etiam inter
angelos bonos in celo nō existit. Sicut
enim omnes angelos in naturalibus ex
cessit et naturalia per casum nō sunt im/
minuta sed tantūmodo gratuita. Ideo
adhuc in eo remanent licet obfuscata et
ligata. Unde glosa ibidē super illud. Nō
est potestas super terraȝ ꝛc. Et si omnia
superat meritis tamen sanctoꝝ subiacet
Nec valet si quis duo obijceret. Primo
ꝙ anima hominis posset resistere. et ꝙ te
xtus videtur sentire de vno in singulari
scȝ lucifero cum in singulari loquat. Et
quia hic fuit qui christum in deserto tē/
tauit. Et primum hominē seduxit iā au/
tem religatus sit et alij angeli non sint
tante virtutis cum ipse omnes excedat.
Ideo alij mali homines transferre loca
liter per aera nō possunt. Non valent in
stantie. Primo dicamus de angelis. Nā
minimus angelus omnē humanam vir
tutem incōpabiliter excedit. Rationes
sumuntur ex pluribus. Primo. quia vir
tus spiritualis fortior virtute corporali
sicut virtus angeli aut etiam anime su/
perior q̄z virtus corporalis. Secūdo quo
ad animā. Quia cum omnis forma cor/
poralis est forma indiuiduata per materi
am et determinata per hec ꝛ nunc prout
iam anima nostra existit. Forme autem
immateriales sunt absolute et intelligi/
biles. Unde etiaȝ potestatem habent ab
solutam et vniuersaliorē. Ideo anima
cōiuncta non potest ita subito transferre
corpus suum localiter nec in altum ele/
uare. Bene autem faceret cum esset se/
parata deo permittente. que omnia a for
tiori potest spiritus omnino immateria
lis prout est angelus tam bonus q̄z ma/
lus. sicut etiam angelus bonus transtu/
lit abacuc in momento a iudea in calde
am. et ex hac ratione etiam cōcluditur ꝙ
illi qui de nocte in somnis per alta edifi/
cia vehuntur nō feruntur a proprijs ani
mabus nec ex influentijs corporum cele
stium. sed ab aliqua excellentiori virtute
vt supra patuit. Tertio qꝛ sic natura cor
poralis nata est moueri immediate a na
tura spirituali scdm locum. tum qꝛ mo/
tus localis est prim⁹ motuum. viij. phi.
tum etiam quia perfectior est inter oēs
motus corporeos vt ibidem pbat phs.
ea ratōne. quia mobile sm locum nō est
in potentia ad aliquid intrinsecū inquā
tum huius sed solum ad aliquid extrin/
secum. vnde etiam nō tam a doctoribus
sanctis q̄z et phis cōcluditur ꝙ suprema
corpora suple celestia mouentur a substā
tijs spiritualibꝫ et separatis bonis et sm
naturam et voluntatem. tum etiaȝ quia
videmus ꝙ anima primo et pncipalit
mouet corpus motu locali. Ideo dicere
oportet ꝙ ratio corporis humani nec q̄z/
tum ad ipm corpus nec q̄ztum ad ipam
animā obstare potest quin vtrunq̄ mo/
ueri possit subito deo permittente de lo/
co ad locū a spirituali substātia bona sm
voluntatem et naturam quādo boni ꝛ in
gratia ɔstituti transferunt. aut bona sm
naturam nō autem sm voluntatem qn̄
mali transferuntur. Si cui placet vide/
re sanctum tho. in prima parte. q. cx. per
tres ibidem articulos aut etiam questi/
onibus de malo. seu etiam in. ij. senten.

dist. vij. de potestate demonum super effectus corporales. Modus autem transferendi talis est. Nam vt ex precedentibus patuit vnguentũ ex membris puerorũ precipue interemptorũ ab eis ante baptismum cõficere habent ꝛ ad demonis instructionem sedile aliquod aut lignuz inungere quo facto statim in aera feruntur. et hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu etiam si id volunt inuisibiliter ſm ꝙ demon ꝛ obstaculum alicuius corporis alterum corpus occultare potest vt in prima parte tractatus de prestigiosa apparitiõe operum demonũ patuit. Uerum licet demon per tale vnguentũ vt plurimum huiusmodi practicat in finez vt baptismi gratia infantes priuat ꝛ saluatione. tamẽ et absq; his pluries effice re visus est vbi per animalia q̃ vtiq; nõ animalia verã sed demones sub formis illis existentes ipas transueserũt. aut etiam sine aliq̃ exteriori adminiculo solũ modo demonis virtute inuisibiliter operante interdum transferuntur. Res gesta de visibili et diurna transuectiõe. In oppido waltchut super flumen reni constantienſ dioc. Malefica quedam oppidanis cum esset plurimum odiosa et ad quasdam celebrandas nuptias nõ fuisset inuitata cum tamen pene omnes oppidani illis interessent ipa indignata vindicere se estimans demonem aduocat et sue tristitie causam aperuit et vt grandinẽ excitare vellet ꝛ cũctos de chorea dispgere petijt. q̃ annuẽte ipaz subleuauit et per aera ad montem prope oppidum videntibus certis pastoribus transuexit. ꝛ vt postmodum fassa fuerat cum aqua sibi deesset ad fundendã in foueam quemmodum vt patebit vbi grandines excitant obseruant. ipa in foueam quã paruam fecerat vrinam loco aque immisit et cum digito more suo astante demone mouit. et demon subito illum humorez sursum eleuans grandinem vehementẽ in lapidibus sup coriegãtes tantummõ et oppidanos immisit. Unde ipis dispersis et de causa illius mutuo cõferentibꝫ malefica oppidum ingreditur vnde suspicio magis aggrauatur. At vero cũ pastores ea que viderant recitassent suspicio vehemens in violentã creuit. Unde capta et fassa qꝺ ea de causa quia inuitata non fuerat talia perpetrasset ob multis etiam alijs maleficijs ab ea perpetratis incinerata fuit. Et qꝛ publica fama de huiusmodi transuectõibus etiam apud vulgares cõtinue volat non expedit plura ad hoc ꝓbandum de his hic inserere. Tantummodo hec sufficiant aduersus illos qui huiusmodi corporales trãsuectiones aut omnino negant aut ꝙ solummodo imaginarie et fantastice fiãt affirmare conantur. qui vtiq; in suo errore si relinquerenť paruz esset imo nec aduertendum dummodo in fidei cõtumeliam ipsorum error nõ vergeret. Attento autem ꝙ illo errore nõ cõtenti etiam alios inserere et publicare in maleficarum augmentationem et fidei detrimentum nõ verentur. Dum asserunt ꝙ omnia maleficia que eis iuste tanq; instrumentis demonũ vere et realiter imputãtur. eis tantummodo imaginarie et illusorie tanq; innoxijs esse imputanda sicuti et ipsa transuectio fantastica. Unde et pluries impune in magnã creatoris cõtumeliam et grauissimum iam ipsorum augmentum remanserũt. Nec argumenta etiam a principio eis adducta suffragari possunt. Nam primum cũ allegant capl'm episcopi. xxvi. q. v. vbi asseritur ꝙ tantũ fantastice et imaginarie transferantur. quis tam insipiẽs qui velit cõcludere ꝙ nõ possint etiam corporaliter transferri. Sicut enim ex fine illiꝰ capituli vbi ponitur: quod qui credit posse hominẽ in melius vel in deterius trãsmutari aut in aliaz speciem transformari. Infideli ꝛ pagano deterior sit censendus. quis posset cõcludere ꝙ nõ possent homines in bestias prestigiosa illusione transformari aut etiam de sanitate in infirmitates tanquã a meliori in deterius

transmutari. Iam talis qui sic in cortice verborum canonis laboraret. vtique contra mentem omnium doctorum sanctorum imo et contra scripture sacre processum senti- ret. Ex quibus multipliciter oppositum apparet vt ex supradictis in plerisque locis circa primam partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum verborum attendere. Iuxta quod in prima questione prime partis tractatus tactum est. et hoc circa solutionem secundi erroris inter tres qui ibi reprobantur quod quattuor inuin- guntur predicatoribus populo ad predi- candum. transferuntur enim et corpora liter et fantastice. Iuxta quod ex earum pro prijs confessionibus patet non tam illarum que incinerate fuerant quam etiam aliarum que ad fidem et penitentiam redierunt. Inter quas et illa in oppido brisiaco in- terrogata a nobis. an ne fantastice et il- lusorie aut corporaliter possent transfer ri. Respondit quod vtroque modo. Si enim casu aliquo nollet corporaliter transfer- ri scire tamen vellent omnia que in con- tione illa ab earum consodalibus ageren tur tunc talis ab eis seruaretur modus. vt illa in nomine omnium diabolorum ad latus sinistrum se reponeret ad cubi tum. et tunc quasi vapor quidam glaucus ex eius ore procederet. Unde singula que ibi agerentur perlucide consideraret. si ve ro corporaliter transferri vellet modum supradictum seruare necesse esset. Pre- terea in casu quo canon ille nude absque omni declaratione intelligendus esset. quis tam stollidus vt propterea omnia eo rum maleficia et nocumenta esse fanta- stica et imaginaria affirmaret cum ad sen sum omnibus appareat contrarium eo precipue quod plures sint superstitionum spe cies. vtpote quattuordecim. Inter quas maleficarum species supremum in malefi cijs et nocumentis continet gradum. et species phitonum ad quam reduci pos- sunt qui fantastice vehuntur minimum gradum. Demum nec exempla ex legen da sancti germani aut aliorum quorum cunque eis suffragantur. Utique quia possi bile erat demonibus vt seipsos ad latera viri dormientis tempore intermedio quo scrutinium de vxoribus fiebant applica- rent quasi viris condormirent. quod tamen factum fuisse propter honorem sancti non asseritur casus tamen ponitur vt non cre datur esse impossibile. oppositum illius quod in legenda ponitur. A simili respode ri potest ad quascunque alias obiectiones quia sicut inueniuntur quod quedam tan- tummodo imaginarie. Ita etiam repe- riuntur in scriptis doctorum plures fuis se corporaliter translatas. Si cui placet Thomam brabantinum in libro suo de apibus inspicere mira inueniet tam de imaginaria quam etiam corporali hominum transuectione.

Sequitur de modo quo se incu bis demonibus subijciunt Capitulum IIII

Ed quantum ad modum quo malefice demonibus incubis se subijciunt seruidenda sunt Aliqua ex parte demonis et corporis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte tempo ris et loci. an potius vno quam altero tempo re se exerceat. Quarto an visibiliter se agi tat ex parte mulieris. et an tantummo- do ille que ex huiusmodi spurcitijs pro- creantur a demonibus frequentantur. Quinto an ille que ab obstetricibus tem- pore partus demonibus inferuntur. Se- xto an remissior vel intensior sit in tali- bus ipsa venerea delectatio et primo su- per assumpti corporis materia et qualita- te. Dicendum quod aereum corpus assumit et quod aliquo modo est terrestre inquantum habet terre proprietatem per condensatio nem. quod sic declaratur. Nam quia aer

in se nō est figurabilis nisi ſm figuratō-
nem corporis alterius in quo includit.
vnde etiam minime suis terminis ter-
minatur sed tantummodo alienis. et v-
na pars aeris alteri cōtinuat. Ideo sim
pliciter vt sic nō potest corpus aereum
assumere. Attento autem ꝙ aer est maxi
me transmutabilis et vertibilis in quod
cunqꝫ cuius signum est ꝙ quidā nitē-
tes corpus a demone assumptū scinde-
re gladio vel perfodere id efficere non va
luerunt. quia partes aeris diuisi statim
cōtinuantur de nouo. Ideo patet ꝙ in
se aer est bene cōpetens materia. Sed qꝛ
nō potest figurari nisi aliquod aliud ter-
restre sibi adiungatur. Ideo oportet ꝙ
aer ille sit aliquo modo inspissatus ⁊ ad
proprietatē terre accedēs. seruata tamē
aeris veritate. et hanc cōdensationē fa-
cere possunt demones et anime separa-
te per vapores grossos ex terra eleuatos.
et per eorum motum localem eos cōgre
gando et figurando in quibus manent
tanqꝫ motores tantū et non vt informa
tores vitam illi corpori formaliter influ-
entes. quia sic fluit ab anima in corpus
cōiunctum. Sunt autem in suis sic as-
sumptis et figuratis corporibꝫ sicut nau
ta in naui quem mouit. Unde quando
queritur quale sit corpus q̄tum ad ma-
teriam a demone assumptū. Dicendum
ꝙ de eo aliud est loqui quantum ad prin-
cipium assumptionis et aliud quantū
ad terminum. Quia quo ad principiū
sic est aer. Quantū ad terminum est aer
inspissatus ad proprietatem terre acce-
dens. Hec autem omnia possunt demo
nes deo permittente ex natura cum na-
ra spiritualis sit superior nature corpora
li. Unde et necesse habet sibi obedire in-
telligendo quo ad motum localem: non
autem quo ad formarū naturalium tā
accidentalium q̄ꝫ et substantialium su-
sceptionem nisi in aliquibus paruis cre
aturis et hoc amminiculo alicuius alte-
rius agentis vt supra tactū est. Per mo
tum autem localem nulla forma ponit
in remota. vnde sic ad nutum mouere
possunt cum alijs circumstātijs. Ex qui-
bus tamen si quis incidentaliter quere
ret quid sentiendū vbi angelus bonus
vel malus aliqua opera vite exerceret p
corpora vera naturalia et nō aerea sicut
in asina balaam per quam angelus loq-
batur et vbi demones in obsessis corpo-
ribus agitantur. Dicendū ꝙ illa corpora
nō dicuntur esse assumpta ſꝫ tantū occu
pata. Inspiciantur dicta docto. in. ij. di-
stin. viij. An angeli corpa assumāt. Sed
maneamus in proposito. Demones in
assumptis corporibus cum maleficis lo
quuntur vident audiunt comedunt et
generant. Quomodo hec sunt intelligē
da. et est secunda pars huius prime dif-
ficultatis. Dicendum ad primū ꝙ ad ve
ram locutionē tria requiruntur. scꝫ pul-
mo cum retractōne aeris que nō solum
propter vocem sed ꝓpter refrigerium est
cordis vnde et muti habent attractionē
necessariā. Secundo requiritur. ꝙ for-
metur ex percussione corporis in aere si-
cut cum quis ligno percutit in aere vel
campana sonum facit magnū vel paruū
quia materia in se sonorabilis et percuti
tur cum sonabili instrumento redditur
sonus scḋm quantitatē corporis et reci-
pitur in aere et multiplicatur vsqꝫ ad au
res audientis. qui si est remote post spa-
cium vt videtur preuenire habet. Ter-
tio requiritur vox. et dici potest ꝙ sonus
in corporibus inanimatis dicitur vox in
animatis corporibꝫ et ibi est lingua que
aerem respiratum et iterum emissum p
cutit in instrumento et vase fuso a deo ⁊
viuo naturaliter quod nō est in campa-
na. Ideo quod ibi sonus hic vox dicitur
Et hoc tertium potest exemplificari per
secundū vt patet. et hec ideo posui vt p̄-
dicatores habeāt modū tradēdi populo.
Quarto requirit vt ille qui vocē format
conceptū mentis vult alteri per vocem
exprimere et vt ipse intelligat. Ideo il-
lam vocē organicat idest distinguit suc
cessiue in ore per linguā dentes percu-

tiendo et per labia claudendo et aperiendo percussum aerem in ore ad aerem extrinsecum emittendo vt sic multiplicando successiue vsque ad aures audientis qui tunc intelligit cõceptum mentis

Ad propositum. Demones carent pulmone et lingua quam tamen artificiatã ostendere possunt iuxta corporis conditionem sicut et dentes et labia vnde nõ vere et proprie loqui possunt. Sed quia intelligunt et intellectum mentis vbi exprimere volunt tunc nõ per voces sed per sonos qui habent quandam similitudinem vocum aerem nõ respiratum et attractum vt in hominibus sed inclusum in corpore assumpto percutiunt et ad aerem extrinsecum articulatim emittunt vsque ad aures audientis. et quod absque aere attracto et nõ respirato possit fieri vocis similitudo patet per certa animalia non respirantia que dicuntur vocare et certa alia instrumenta vt dicit philosophus in secũdo de anima. Allec enim dum capitur extra aquam subito vocem emittit et moritur possunt hec applicari et ea que sequuntur vsque ad vim generatiuam exclusiue tamẽ ad bonos angelos. Si quis velit vlterius speculari de locutione demonum in obsessis corporibus. Ibi enim vtuntur corporalibus instrumentis veri corpis obsessi. quia illis illabuntur sic intelligendo infra termĩos corporalis quantitatis et nõ infra terminos essentie neque corporis neque anime. Da differentiam inter substantiam et quantitatem seu accidens. sed de his nihil ad propositum. Si cui autem placet inspiciat sanctũ Tho. in. ij. sententiarũ. distin. viij. articu. quinto. Cõsequenter autem qualiter vident et audiunt dicendum quod quia duplex est visio. Spiritualis et corporalis et prima in infinitũ excedit alterum. tum quia penetrat tum quia per distantiam nõ impeditur iuxta luminis facultatem quod sibi deseruit. Ideo dicendum quod nullo modo videt angelus siue bonus siue malus per oculos corporis assumpti nec aliquid corporale sibi deseruit sicut tamẽ in locutõne deseruit sibi aer et percussio aeris ad sonũ procurandũ et vlterius ad multiplicandum vsque ad aures audientis. Unde oculi eorum sunt oculi depicti. Libenter autẽ sub his similitudinibus hominibus se offerunt vt eis eorum proprietates quas naturaliter habent scilicet videre audire et loqui spiritualiter per huiusmodi opa manifestent. Ideo enim et patribus sancti angeli sepe apparuerunt ex dei ordinatõne et eius pmissione. Malis hominibus se se manifestant vt homines eorũ proprietates cognoscentes illis se associent hic in culpis et ibi in penis. Unde Dionisius cel. Je. in fine dicit. Ex omnibus partibus humani corpis docet angelus suas proprietates psiderare. Cõcludẽdo quod corporalis visio cũ sit opatio corporis viuentis p organũ corporale quibus demones in se carent. Ideo in assumptis corporibus sicut similitudines membrorum habent: ita et similitudines operationũ. Et similiter dicere possumus de eius auditu qui multum nobilior corpali eo quod cõceptum mẽtis et anime locutionẽ subtilius cognoscere pt quam homo audiendo cõcepta mẽtis per verba corporalia expressum. Uide sanc. Tho. in. ij. sentẽ. di. viij. Si eñ in vultu hominis legitur secreta eius volũtas et ex motu cordis et qualitate pulsus a medicis passiones anime cognoscuntur a fortiori p demones. Sed quo ad comestionẽ. Dicamus quod cõpleta rõ cõmestionis quatuor dicit. Diuisionẽ cibi in ore et traiectionẽ in corpus. virtus corpis potẽtis digerere et quantũ. cõuertere necessariũ nutrimentũ et superfluum eijcere Angeli quicũque prima duo in assumptis corpibus comedẽdo faciũt terciũ et quartum nõ pñt. sed loco virtutis digestiue et eiectiue adest ei virtus alia qua cibus dissoluitur subito i piacentẽ materiã. In xpo etiã fuit vera cõmestio in omnibus. quia habuit virtutem nutritiuam et cõuersiuam non autem cõuertendo in suum corpus quia ille virtutes fuerunt glorificate sicut et corpus vñ etiã resoluabatur

cibus in corpore subito sicut qui aquā in ignem proiceret.

Quomodo modernis temporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exercent et qualiter ex his multiplicantur.

Ed quo ad actus carnales de quibus principaliter intēditur quos etiam cum maleficis tanq̄ incubi in assumptis corporibus exercent nulla subest difficultas ex p̄missis nisi fortassis quis dubitaret. An presentes malefice huiusmodi spurcitijs intenderent et an originē maleficoꝝ ex his spurcitijs sumpserint. Ad has duas dubitatōnes respondēdo Dicamus ad primā. Quicquid de precedentibus maleficis ante annos incarnationis dominice. Mille et quadringētos vel circiter actum sit an vicȝ his spurcitijs inseruiebāt sicut ab illo tēpore moderne malefice hoc ignorat eo q̄ nusq̄ iā q̄ experientia iam edocuit historia differuit. Maleficos enī semper fuisse et ex eorum prauis operibꝫ plurima nocumēta hominibus iumentis et terre frugibꝫ euenisse sicut et incubos et succubos demones nemo qui historias pagrat dubitare potest cum traditōnes canonū ⁊ sacrorum doctorū plurima a multis centenis annorū de ipsis in posterum reliquerunt et tradiderūt. licet in hoc sit differentia q̄ incubi demones in retroactis temporibus infesti fuerunt mulierculis cōtra ipsarū voluntatē ꝑut in suo formicario nider. et in li. de vniuersali bono siue de apibus. tho. brabantinus plurima recitant. Huic autem positioni qua asseritur p̄sentes maleficas huiusmodi spurcitijs diabolicis esse infectas non nostra sententia intantū adheret quantum ipsarum maleficarum experta testimonia q̄ cuncta illa reddiderūt credibilia nō iam vt hactenus inuitis animis sed sponte pro voluptate re fetidissima miserabili seruituti se subijcientes. Quotquot enim a nobis seculari brachio ad puniendum relicte fuerunt in varijs diocesibꝫ p̄cipue in constañ. et oppido rauēspurg multis annis his inheserunt spurcitijs certis sub. xx. alijs. sub. xij. aut sub. xxx. annis et semper cum fidei abnegatione in toto vel in parte testes sunt ibidē omnes incole. Demptis enī secrete penitentibus et ad fidem reuersis nō minꝰ q̄. xl. et octo in quinq̄ annis igni tradite fuerunt. nec tantū illis accomodata fides q̄tum sponte reuersis ad penitentiam credulitas adhibita fuit. omnibꝫ in hoc cōcordantibus q̄ huiusmodi spurcitijs in augmentū huius perfidie habēt insistere. De quibus etiam sigillatim in secūda parte operis vbi eorum particularia opera describent tractabit. Obmittendo ea que et socius noster inquisitor cumanus in comitatu burbie peregit. Qui et in spacio vnius anni qui fuit Millesimusquadringentesimusoctogesimusq̄ntꝰ. xl. et vnā maleficas ↄburi fecit. Et oībꝫ publice asserentibꝫ illis spurcitijs diabolicis inhesisse. Cōstant ergo omnia aut visu vel auditu ꝓpria experientia aut fidedignoꝝ relatibꝫ. Quo ad secundū vbi difficultatur an ipi malefici ex his spurcitijs originē sumpserint. Dicamus s̄m Augꝰ. hoc vtiq̄ verū esse oēs supstitiosas artes ex pestifera societate hoīm et demonum originē sumpsisse Sic enī dicit li. ꝑ. de doc. xp̄iana. et habetur. xxvi. q. ij. Illud q̄d est. Omēs artes hm̄oi vel nugatorie vel noxie supstitōis ex quadam pestifera societate hominum et demonum quasi pacta infidelis et dolose amicitie constituta penitus sunt repudiande. Illo attento manifestum est q̄ sicut diuerse sunt species superstitionis seu magice artis ita et diuerse sunt eorum societates. et sicut species maleficorum inter quattuordecim illius artis species pessima exstit. quia non per pactum tacitum sed expressum et vltra hoc quod cultum latrie per fidei abnegationē ipis demonibus habent exhibere. Ideo et pessimā cū ipis ↄuersando

retinent societatem. Iuxta mulierum que semper vanis delectant coditones. Attento insup q iuxta doc. sancti Tho. in. ij. senten. distin. iiij. arti. iiij. In solutione vni9 argumeti vbi qrit. An geniti ex huiusmodi demonibus modis preta/ctis sint maioris virtutis q alij homies Respondit hoc verū esse nō solum ex textu scripture Geñ. vi. Isti sunt potētes a seculo 7c. Sed etiā ea rōe q demones possunt scire virtutē seminis decisi. Primo ex dispositione eius a quo decisū est Secūdo mulierē pportionatā ad seminis illius susceptionē. Tertio cōstellationem iuuantē ad effectum corporalē. Et quartū addere possumus etiā ex suis verbis sc3 ipius geniti cōplexionē optimam ad effectos illi pportionatos. ex quibus omnibus sic cōcurrentibus cōcluditur q tales sic geniti sunt fortes et magni corpore. Ideo ad ppositum cum querit An malefici ex his spurcitijs originē sūpserunt. dicamus. Originē sumpserunt vtiq ex pestifera mutua societate vt ex primo notabili patuit. Multiplicationē vero non sumpsisse ex illis spurcitijs nemo negare potest ex secundo notabili cū nō delectatōis sed corruptionis causa illis demones intendunt. Erit ergo talis ordo q succubus demon ab homine scelerato semen decidat qui si est ppius illi homini deputatus et noluerit se incubū facere ad maleficā tradet illud semen demoni mulieri seu malefice deputatus. et ille sub certa cōstellatōne sibi deseruiente vt talis genitus vel genita fortis viribus ad peragenda maleficia persistit se incubum malefice faciet. Nec obstat q illi de quib9 textus loquit nō fuerint malefici sed tantummō gigantes et viri famosi et potentes. quia vt superius dictū est. maleficia nō fuerunt ppetrata tempore legis nature et hoc pter recentem memoriā creatōnis mundi. Unde idolatria locum habere nō potuit. Iam autem malitia hominū excrescente diabol9 maiorem ad seminandū hoc genus psidie reperit oportunitatē. Sed neq illi termini in bonū virtutis intelligi possūt vbi illi asseruntur fuisse viri famosi dicebantur.

An semper cum decisione seminis incubus demon maleficam aggreditur.

Dillud etiam vbi queritur. An semper cum infusione seminis 7c. Respondetur cum mille nocendi habeat modos et artes vtpote qui a principio ruine sue conatur ecclesie vnitatem rescindere et humanum genus omnib9 modis auertere. xvi. q. ij. Ideo de istis regula infallibilis nō potest dari sed probabilis distinctio videlicet q aut malefica annosa est et sterilis aut non. Si sic tunc vtiq absq seminis decisione cum ad nihilum valeret et demon in suis operibus etiam qtum potest superfluitatem subterfugit sicut 7 natura maleficam aggreditur. Uel etiam si sterilis nō sit tamen delectationis causa ex parte malefice causande ipam aggreditur. Si vero ad impregnationem disposita tunc si cōmode semen a viro decisū habere potest cum illo ipsam aggredere ob infectionem prolis non differt. Uerum si quis quereret an semen emissum per nocturnam pollutionē ita colligere posset sicut decisum per actum carnalē. Ad hoc pbabilis potest dari ratio q nō licet alijs videri potest oppositum. Nam attento q demones vt premissum est virtutem seminis generatiuam attendūt. et talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur et conseruatur scinditur semen per pollutionē nocturnam emissam tantummō ex superfluo humore et non cum tanta vi generatiua descinditur. Ideo cum eo se minus exercere ad generationem prolis creditur nisi forsitan vim illā adesse semi intelligeret. Sed 7 hoc oio negare nō possumus q malefica maritata 7 p maritū

impregnata etiã per ꝯmixtionē alterius semis incubꝰ demõ ꝯceptũ inficere pt.

An potius vno tempore q̄ altero et similiter de loco.

D illud an obseruat tpa et loca Dicendũ q̄ vltra obseruantiã tpm quo ad cõstellationes quas obseruat qñ ad ꝑlis iffectionē operatur Obseruat etiã certa tpa qñ nõ infectõnis sed veneree voluptatis causa ex ꝑte malefice exercēde agitat̃. et sunt sacratiora totius anni tpa vt natalis xp̄i pascalis et penthecosten solennitatibꝰ ⁊ alijs festiuis diebꝰ. Et hoc faciũt triplici ex causa. Primo vt sic malefici nõ solũ ꝑfidi per apostasiam a fide veruз etiã sacrilegij vitium incurrũt in quibꝰ ipi demones delectant̃ vt eo ipe creator amplius offendat̃ et grauius in ꝓprijs aĩabꝰ malefici cõdemnet̃. Secũda cã q̄ cũ deus sic grauiꝰ offendit̃ eis maiorē potestatē seuiēdi in homines et puniēdi illos siue in rebꝰ siue ĩ corporibꝰ etiã innoxios relinquãt. De enĩ dicit̃ filiꝰ nõ portabit iniquitatē pr̃is ⁊c̄. intelligit̃ quo ad eternã punitionē. tpali aũt sepissime innoxij ꝓpter alioꝝ facinora afflictõe puniunt̃. Unde et alibi deus clamat. Ego deus fortis et zelotes visitans peccata parentũ in terciã et quartã generationē. Talis et punitio patuit in filijs sodomitarũ submersis ꝓpter parētum scelera. Tercia causa vt maiori opportunitate plures ruere faciãt p̄sertim iuuenculas q̄ festiuis diebꝰ ocio et curiositatibꝰ dũ amplius insistũt eo faciliꝰ a maleficis vetulis seducant̃ prout ĩ terra natiuitatis vniꝰ ex his inquisitoribꝰ cũ duo simus hoc opus colligētes cõtigit. Naз iuuencula quedã et virgo deuota sollicitata festiuo die ab vna vetula vt secuз ꝑ gradus ad camerã ascenderet eo q̄ certi iuuenes pulcerrimi ibidē essent inclusi. et dũ illa annueret ascēdentibꝰ sil' vetula p̄cedente iniũxit iuuencule ne se signo crucis muniret. Et licз illa annuisset occulte tñ signo illo muniuit q̄ ex re contigit vt dum ascendissent et virgo neminem cõspexisset eo q̄ demones ibidē existentes suã p̄ntiam in assumptis corporibus illi virgini nequibant ostendere. Uetula maledicendo virgini dixit. Uadas in nomine omnium diaboloruз cur te signasti? Hec ex cõfessione pura illius virginis collegi. Potest et addi quarta causa vt sic facilius homines seducant. qui dum cõsiderant q̄ talia eis a deo sacratioribus temporibꝰ fieri permittunt̃ nõ estiment illa tam grauia esse sicut si illis temporibus nequirent facere. De loco vero an plus in locis certis se exercitant. Dicendũ q̄ ex verbis factisq̄ maleficaruз cõstat q̄ spurcitias illas omnino in locis sacris exercere nõ possunt. Qua in re ꝑpenditur efficacia ãgelice custodie ob reuerentiã illius loci. et qđ amplius est. asserunt se nunq̄ habere pacem nisi tempore diuinorũ cuз presentes fuerint in ecclesia. et ideo citius ⁊ tardius ingrediuntur et egrediũtur. licet alia pessima certa cerimonialia habent ad instructionem demonũ obseruare vt videlicet tēpore eleuatõnis in terram spuere. seu cogitationes nephandissimas ꝑ verba aut sine verbis ꝓponere vt vtinã esses in tali vel tali loco, put iam in secunda parte tangetur.

An visibiliter sicut ex parte malefice ita etiam quo ad circumstantes se mutuo agitant.

D illud an visibilit̃ vel inuisibiliter huiusmodi spurcitias agãt mutuo Dicendum quantũ experientia nos edocuit q̄ licet semper visibiliter ex parte malefice demon incubꝰ operetur ita q̄ nõ est necessarium inuisibiliter propter federatum pactum et expressum ei appropinquare. Tamen quo ad circũstantes sepius ipse malefice supine iacentes in agris seu siluis vise sũt et denudate supra vmbilicum. Et iuxta dispositionem illius spurcicie coaptatis membris tibijs ⁊ cruribus se agitantes

demonibus incubis inuisibiliter ibidez quo ad circumstantes cooperantib9. licet in fine actus vapor nigerrimus in longitudine hominis sursuz a malefica in aerē eleuabatur: sed hoc rarissime. Et qua de causa nouit ille mille artifex vt iuuencularū circumstantiā vel alioꝝ hoim metes valeat aut allicere aut immutare de quib9 gestis et q̄liter in plerisq3 locis tā in oppido Rauēspurg q3 etiā in domi nio nobiliū de roppelstein et certis alijs terris talia sunt gesta in scda pte patebit. Sed et hoc cōtigisse certū est q̄ maritis visibiliter interdū cernētib9 incubos demones q̄s tn̄ nō demones sed viros putabāt cū eoꝝ vxorib9 talia pagere dū arma arriperēt et trāsfodere volebāt subito demō disparuit se inuisibilē faciē do. vnde et mulierib9 manus ⁊ brachia obijciētib9 licz interdū lese fuissent ipos tn̄ viros obiurgātes. an ne oculos haberent aut si a demonib9 obsessi forent deridebant.

Et nō solum demones incubi mulieres ex eoꝝ spurcitijs pcreatas aut eis ab obstetricib9 oblatas infestāt sed quascū q3 indifferenter cū maiori vel minori venerea delectatōne.

Finaliter vero concludendo dici pt ipos demōes incubos nō tm̄ mulierib9 ex eoꝝ spurcicijs pgenitis aut eis ab obstetricib9 oblatis fore infestos. sed toto conatu in quascūq3 sanctiores virgines illi⁹ terre aut oppidi p ipas maleficas seductrices aut copulatrices anhelare. Hoc enī expientia rerū magistra edocuit vbi ī oppido rauēspurg certe cōbuste añ finalē sententiā. Huic sile asseruerūt q̄d eis ab earū magistris iniūctū fuisset oī conatu debere in subuersionē sanctarū virginū et viduaruz laborare. Et de venerea delectatione an maior sit vel minor cū incubis demonibus in corpe assumpto quā ceteris paribus cū viris an corpore vero dicendum. Videt̄ q̄ licz naturalis ordo hoc minus excusat q̄n maior sit vbi sile suo sile alludit tn̄ mille ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis licz nō in natura tn̄ sub qualitatib9 in calore vel tpamēto aliquo cōiungit vtiq3 nō minore excitare videt̄ cōcupiscentiā. sed de his in sequētib9 latius quo ad cōditione sexus feminei declarabitur.

De modo generali quo p sacramēta ecclesie sua maleficia malefice exercet. Et de modo quo vim generatiuā impedire solent seu etiā alios defectus super quascūq3 creaturas demptis corporibus celestibus. Capitulū quintū.

Nam autem qualiter alias creaturas in vtroq3 sexu ⁊ terre fruges inficiūt plura sunt super modos agendi aduertenda. Et primo qualiter homines. demuz qualiter bestias. tercio qualiter terre fruges. Et parte hoīs primo qualiter vim generatiuā seu etiam actum venereum ne mulier cōcipere aut vir actum exercere valeat maleficijs impediunt. Scdo qualiter actus ille impeditur respectu vnius mulieris interdū et nō respectu alterius. Tercio qualiter mēbra virilia auferunt̄ quasi omnino sint a corporibus euulsa. Quarto quomodo si aliquid p̄missorum cōtingeret potentia demonis inferente per se et nō per maleficam posset discerni. Quinto quomodo malefice homines vtriusq3 sexus in bestias prestigiosa arte transmutant. Sexto quomodo obstetrices malefice cōceptibus in vtero matris diuersis modis interimunt. et vbi hoc nō faciunt demonibus infantes offerunt. Et ne hec quasi incredibilia putarentur. Ideo in prima parte operis per questiones et argumentorum solutiōes sunt decisa. Ad quas si opus sit dubius lector p inuestiganda veritate recurrere potest. Ad presens tantummodo acta et gesta per nos reperta

siue etiam ab aliis conscripta in detesta tionem tāti criminis sunt deducēda vt priores questiones si fortassis alicui dif ficiles ad intelligendū forent. Ex his q̄ in hac secunda parte traduntur fidē ca piat et ab errore resileat quo nullā ma leficam esse aut nullum maleficiuz pos se fieri in mundo estimauit. Unde. pri mo notandū q cum sex modis homies ledere possunt absq3 modis quibus ali as creaturas ledunt. Et vnus sit quo amore malum ingerunt viro alicui ad mulierem vel mulieri ad virum. Alius quo odium vel inuidiaz in aliquo semi nare procurant. Tertius in his qui ma leficiati dicuntur ne vi generatiua vti valeant ad feminā. vel viceuersa femel le ad virum. vel etiaz aliis modis abor sum procurando vt supra tactum est. Quartus cum in mēbro aliquo homi nem egrotare faciunt. Quintus cū vi ta priuant. Sextus cum vsum ratiōis auferunt. Et fateri cum hoc oportet q ī omni genere rerum demptis corpibus celestibus veros defectus et veras infir mitates licz non veras sanitates ex vir tute naturali īferre possunt: et hoc ex po tenti virtute naturali et spirituali qua corporali q̄cunq3 eminent virtute. Nul la etiam infirmitas cum altera concor det seu etiam defectus naturalis vbi in firmitas desit. ideo diuersis mediis vti q3 ad diuersas infirmitates et defect⁹ p cedunt. De quibus aliqua quantuz ne cessitas postulat in mediuz producam⁹. prius tamen ne animus lectoris mane at suspensus cur supra corpa celestia ali quam immutationē facere non possunt Dicamus triplicem esse causam. Pri ma quia super eas etiam quo ad locum penalem existunt: qui locus est aer cali ginosus. et hoc pter ipsorum officium eis deputatus. vide supra in prima par te tractatus in questione secunda de in cubis et succubis demonibus. Secun da causa. quia corpora celestia mouētur a bonis angelis. vide in pleris q3 locis de motoribus orbium precipue scti Tho.

in prima pte q. c. x. in quo cōcordāt phi losophi cum theologis. Tertia causa p pter vniuersale regimen et cōmune bo num vniuersi cui detraheretur in gene rali si malis pmitteretur spiritib⁹ ī illa corpora celestia aliquas immutationes causare. Unde et ille immutatiōes mi raculose facte in veteri aut nouo testamē to a deo per eorum motores seu angelos bonos facte sunt vt in statione solis sub Josue. Retrogradatiōe sub ezechia. ob scuratione innaturali in passione christi In omnibus autē ex post elementis et elementatis sua maleficia deo permit tente et per se absq3 maleficis et cū ma leficis exercere possunt Et de facto exer cere non cessant vt patebit. Secundo notandum q in omnibus modis male ficiandi vt plurimuz semper maleficas informant vt instrumenta sue malicie per sacramenta seu sacramentalia eccle sie: vel per quecunq3 diuina seu deo con secrata efficiant. vt quando imaginē ce ream sub palla altaris ad tempus po nunt. vel per crisma sacrum filum tra hunt. vel ex quibuscunq3 rebus cōsecra tis. Et hoc quidem tripuci ratiōe sicut etiam q sanctioribus anni temporib⁹ et precipue circa aduentum domini ⁊ fe sta natalia sua maleficia exercere solent Primo vt non solum homines per ta lia perfidi fiant sed etiam sacrilegi diui na quantum in eis est contaminanda. Et vt sic plus deum creatorem suū of fendant: intimius animas ppias cōde mnent et plures in peccata ruere faciāt Secundo vt deus sic grauiter p homi nes offensus demoni maiorē potestatez in homines seuiendi relinquat. Sicut etiam Gregorius dicit q malis interdū iuxta eorum desideria et petitiones con cedit iratus que aliis denegat ppicius. Tertio vt sic sub specie bonis apparen tis plures simplicis facilius decipiat qñ p tacta diuinis rebus putant aliq̄d nu minis a deo obtinuisse vbi solum maio ra peccata sunt cōmissa. Potest et ad di quarta ratio sup sacratiora tpa et pri

cipium anni. Nam quia festa plus frangunt peccatis mortalibus quam mechanicis opibus Juxta Augustinum in li. de. x. cordis. Supstitio autē et maleficia de maximis seruilibus opibus demonis est contra diuinā reuerentiā. Ideo vt dictum est homines profundius cadere facit et creatoꝛ amplius offendit. Et super principium anni dicere possumus Juxta ysid. li. viij. ethi. c. ij. quod sicut Janus a quo ianuarius mensis dictus est. qui et in die circūcisionis incipit ydolū fuit diuersis faciebus confictum. vna tanquam esset finis anni precedentis. et alia tanquam esset principiū futuri. et vt imminentis anni esset protectoꝛ et foꝛtunatus auctoꝛ in eius reuerentiam sed potius demonis in ydolo faciebant pagani varias cōmotiones luxuriosas. et strenas et iocalia sibi mutuo tradiderunt. coꝛeas varias duxerūt mensas preparauerūt. de quibus mentio fit per beatū Augustinū in multis locis et fere per totū recitantur. xxvi. q. varijs Et sicut iam mali christiani has coꝛruptelas imitantur. licet quo ad lasciuiā sint translata ab eis ad tempora carnispriuij quando cum laruis et ludis et alijs supstitionibus discurrūt. Ita et nunc malefice his psuasionibus a demonibus in ipsorum cōplacentiā circa principiū anni quam ad diuinum officiū et cultū. vt festum andree et festa natalia christi existūt sua maleficia exercent. Et quidē iam in speciali qualiter per sacramenta primo. Demum qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua nouiter facta. et a nobis per inquisitionē reperta referamus. Et oppidum quod nominare nō expedit quia oꝛdo caritatis et rationis impat et suadet. vbi malefica coꝛpus dominicū sumpsit et declinans subito vt detestabilis modus est mulierum peplū oꝛi adhibuit et in pāniculū dominicū coꝛpus extrahendo inuoluit. et in ollam in qua bufo erat sic a diabolo infoꝛmata, piecit et sub terra in stabulū, prope hoꝛreum domus sue occultauit cum alijs plurimis rebus adiunctis ex quibus sua maleficia exercere habuisset. Sed assistēte diuina pietate tātum facinus detectū ad lucem puenit: Nam sequenti die mercēnario quodam causa sui laboris prope stabulum iter faciente vocē quasi cuiusdam infantis eiulantis audiuit. et quanto propius accessit vsque dum ad pauimentū sub quo olla abscondita erat peruenisset tanto clarius audiuit. et estimans infantē aliquem a muliere subtumulatū sculetū seu presidentē accessit. et rē gestam sua estimatione a paricida ppetratam narrauit. quod cito missis seruitoꝛibus ita esse vt ille narrauerat reptum est. exhumare autē puerum nolebant. sed potius vt custodes a remotis positis si qua mulier accederet sano vsi consilio attendere haberent Nec enim dominicū coꝛpus ibi absconditū esse nouerāt. vnde et contigit vt eadem malefica locū accederet et sub pallio alijs occulte cernētibus ollam abscondit Unde capta et questionibus exposita facinus detexit asserens dominicum coꝛpus cum bufone in olla fuisse absconditū ex his pulueribus sua ad libitum nocumēta hominibus seu alijs creaturis inferre posset. Insuper aduertēdum quod hanc obseruant malefice cōmunicātes cōsuetudinē vt si absque nota efficere valeant dominicū coꝛpus sub lingua et nō supꝛa recipiant rationibus his vt estimari potest vt abnegationis fidei remedium nunquam pcipere velint nec per cōfessionem neque per sacramēti eukaristie pceptionem Secundo vt eo faciliusque ex oꝛe dominicū coꝛpus accipiatur, prorum vt dictum est vsibus applicandum in maioꝛem creatoꝛis offensam Quare et oīm ecclesie rectoꝛibus et populum cōmunicātibus semper iniungitur summā adhibere diligētiam vt plurimū apto oꝛe et lingua bene extensa cū amotione pepli mulieres cōmunicent. Et quanto maioꝛ adhibetur diligentia tanto plures malefice per hunc modum notantur. De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas quandoque res aromaticas sub palla altaris

vt supra tactum est ponentes. et sub li-
mine domus occultantibꝫ. vt ꝑ transi-
tum ille pro quo positum est maleficiatur.
Innumera possent deduci. sed hec mini
ma ꝑ maiora maleficia approbantur.

De modo quo vim generatiuā impe
dire solent. Capitulum VI

E modo aūt quo vim gene-
ratiuā impedire solent tā in
hominibꝫ ꝙ̄ iumentis etiā
in vtroqꝫ sexu Potest lector
ex his que supra tacta sunt in questione
An demones ꝑ ipsas maleficas mentes
hominū ad amorē vel odium immuta-
re valeant. Ubi post solutiones argumē
torum specialis fit declaratio de mō quo
vim generatiuā impedire valeant deo
ꝑmittente. Ubi tn̄ notandū ꝙ tale im-
pedimentū ab intrinseco et ab extrinse-
co practicatur. Intrinsece autē fit ab eis
dupliciter. Primo. vbi rigorē membri
pro fructificatione accomoda directe re
primūt. Nec hoc videatur impossibile cū ⁊
motū alias naturalē in aliquo membro
impedire possunt. Secundo vbi missio
nem spirituū ad membra in quibus est
virtus motiua ꝓhibent quasi intercludē-
do vias seminis ne ad vasa generatio-
nis descendat vel ne excidat vel emitta-
tur. Extrinsece procurāt interdū ꝑ ima
gines vel ex herbarū cōmestionibꝫ In-
terdū ꝑ alias res exteriores puta ex gal
lorū testiculis vel ex herbarū cōmestio-
nibus. Non tamen credendū est ꝙ vir-
tute illarū rerū vir impotens reddatur
sed occulta virtute demonū illudentē
huiusmodi maleficas ꝑ huiusmodi vim
generatiuam ne videlicet vir coire: aut
mulier concipe valeat maleficiare pn̄t.
Et huius ratio est ꝙ plus ꝑmittit deus
sup hunc actum ꝑ quem primū pecca-
tum diffunditur ꝙ̄ sup alios actus hu-
manos. sicut et sup serpentes qui magꝫ
incantationibꝫ deseruiūt ꝙ̄ alia anima-
lia. Unde et pluries a nobis et ab aliis
inquisitoribus repertum est ꝙ ꝑ serpē-
tes aut per cutem serpentis huiusmodi
impedimenta intulerunt. Nā quidā ca

ptus maleficus fassus fuerat ꝙ multis
annis sterilitatem tam in hominibus
ꝙ̄ iumentis quondā domū inhabitantibꝫ
per maleficium intulisset. Nider insup
vbi supra refert quendam maleficū no-
mine stadlem in dyocesi lausanensi ca-
ptum. qui et fassus fuerat ꝙ in certa do
mo vbi vir et vxor simul permanebant
per sua maleficia successiue ī vtero vxo-
ris viri septem infantes occidisse. Ita
vt semper abortum faceret femina annis
multis. Simile fecerat in eadē domo
omnibus pecoribus et iumētis fetosis
quorum nullum viuum partum edidit in
eisdem annis. Et cum maleficus que-
stionaretur qualiter talia procurasset:
aut quomodo reus esse posset: facinus
apperuit dicens: Subter limen hostii
domus serpentem posui qui si amouebi
tur fecunditas inhabitantibus restitu-
etur. et sicut predixit ita euenit. Nam li
cet serpens non fuisset inuentus quia in
pulueres redactus. terram tamē omni
no asportabant. Et eodem anno vxori ⁊
omnibus iumentis fecunditas restitu-
ta fuit. Aliud deniqꝫ factum in richshō
fen paucꝫ et vir quattuor annis elapsis
cōtigit. famosissima quedam malefica
erat vtpote que solo tactu et omni hora
maleficiare et abortū procurare sciebat
In quo dum vxor cuiusdam potentis
impregnata esset et ob sui custodiā q̄n
dam obstetricem ad se recepisset. auisa-
taqꝫ ab eadē obstetrice fuisset ne castr
exiret. et ꝙ precipue a colloquio et con-
uersatione illius malefice supradicte se
caueret. Post aliquas septimanas im-
memor illius auisamenti castrum exiēs
quasdam mulieres congregatas in quo
dam conuiuio visitandi gratia accessit.
vbi cum paululū resedisset malefica su
peruenit et ipsam dominā quasi saluta-
tionis gratia super ventrē ambabꝫ ma
nibus tetigit. et subito puerum se dolo-
rose mouentē persensit. Unde territa
vbi ad ꝓpria rediit et rem gestam obste-
trici narrasset. Heu inquiens iam pue-
rum perdidistis exclamauit. et vt predi-

rit in partu contigit. Nam nec abortum integrum sed paulatim frusta iã capitis iamq pedum et manuum peperit. Magna vtiq ex diuina permissione castigatio in penam eius videlicet mariti qui tales maleficas punire et iniurias creatoris vlcisci deberet. Fuit et in opido mersburg constantiensis dyocesis quidam iuuenis intantum maleficiatus q nullum actum carnalem cum aliq depta vna exercere poterat. Multis etiã audientibus retulit q sepissime dñ eã declinare et alias terras inhabitare ⁊ fugam capere volebat. Adhuc interdum nocturno tempore assurgere et festine cursu velocissimo. iam per terram iam per aerem quasi volando redire volebat.

De modo quo membra virilia auferre solent. Capitulum VII

Ed et hoc q membra virilia auferre solent. non quidem in reruȝ veritate corpora humana illis spoliãdo. sed prestigiosa arte occultando vt supra in questione desuper tacta declaratum est aliqua gesta in medium producamus. In opido namq rauenspurg iuuenis quidaȝ iuuencule adhesit quam relinquere volens membrũ virile perdidit prestigiosa vtiq arte vt nihil videre aut tangere preter planuȝ corpus possȝ. Anxius inde cellare quoddam adijt vt vinum emeret ⁊ paululũ residens mulieri cui alteri superueniẽte causam tristicie sue aperiendo singula enarrauit. et ita esse corpore demonstrabat. Astuta illa an ne aliquam suspectam haberet inquisiuit. Et ille vtiq talem ipsam denominando et rem gestam narrãdo manifestauit. Et illa Expedit vt per violentiam aliquam vbi beneuolentia tibi non suffragatur pro acquirenda sanitate ipsam inducas At iuuenis in crepusculo noctis viam quam pertransire malefica solebat obseruauit et ipsam reperiẽs dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. ⁊ illa se inoxiam nec quicquam scire assereret ipsam inuadendo manutergium quoddam ad collum fortiter comprimendo strinxit dicens. Nisi mihi sanitatem restitues e manibus meis peribis. Unde illa quia clamare non poterat et iam facies tumefacta nigrescebat. Sine inqt me liberam et te sanabo. Et iuuenis dũ nodum seu stricturam laxasset malefica manu ipsum inter femora seu coxas tetigit dicens. iam habes quod desideras Et iuuenis vt postmoduȝ referebat notabiliter persenserat antequaȝ visu aut tactu seipsum certificassȝ membrum sibi ex tactu dumtaxat malefice fuisse restitutum. Simile Venerandus quidã pater honestate vite et scientia preclarꝰ in ordine e conuentu spirensi referre solet. Quadam inquit die dum confessionum audientie insisterem Juuenis quidam accessit et inter verba confessionis membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Ammirans ego pater ⁊ verbis suis faciliter credere nolens eo q leuis corde qui facile credit a sapiente iudicatur. Experientia didici per visum nihil cernendo dum iuuenis locũ vestes detegendo demonstrasset. vñ in me sanoq consilio vsus An ne aliquaȝ haberet suspectam que ei tale maleficiũ intulisset inquisiui. Et iuuenis vnam se habere suspectam sed absentem et in wormacia residentem asseruit. Tunc ego hec tibi iniungo quantotius ipsam accedas et promissionibus ac blandis verbis pro posse ipsam emollire studeas. quod et fecit. Nam post paucos dies reuersus est gratias mihi referens se sanum et cuncta recuperasse asseruit. et sic verbis credidi experientia tamen visus certificatus denuo. Sunt tamen ⁊ hic aliqua notanda ad intelligendũ clarius que supra de eadem materia tacta sunt. Primo q nullo modo credenduȝ est talia membra euelli aut segregari a corporibus. sed arte prestigiosa per demonem vt nec videri aut tangi valeãt occultari. Et hoc autoritate et ratione

licet supra tactum sit vbi Alexander de Halis parte secunda dicit. Prestigiuz proprie sumptum est illa illusio demonis que non habet causam ex parte mutationis rei sed solummodo ex parte cognoscentis qui deluditur. siue quantuz ad interiores sensus siue quantum ad exteriores. Super hec tamen verba Notandum quod hic illuduntur sensus duo exteriores. scilicet visus et tactus. et nō interiores vt sunt sensus cōmunis fantasia ymaginatiua extimatiua et memoria. Licet sanctus Thomas tantūmodo ponat quattuor vt supra tactum est. Eo quod fantasiam et ymaginatiuam ponit vnam et bene. pauca enim differentia est inter imaginari et fantasiari. Thomas in prima parte. questiōe. lxxix. Et hi sensus immutantur et non exteriores solum quando nihil occultatur vel manifestatur vel vigilando vel dormiēdo. Uigilando vt dum res aliter videtur quam in se sit. vt cum quis videt aliquem equum cum assessore deuorantem. aut in bestiam esse hominem transformatū aut seipsum bestiam esse et cum bestijs debere incedere estimimantem. tūc enim sensus exteriores deluduntur et occupātur per interiores. quia virtute demonū species sensibiles dudum reseruate in thesauro specierum sensibiliū vt est memoria non illa intellectiua in qua species intelligibiles conseruantur. sed memoria que est conseruatrix specierū sensibilium que etiam est in posteriori parte capitis educuntur virtute demonuz deo interdum permittente ad sensum communem imaginatiuam. Et tā fortiter imprimuntur quod sicut necesse habet imaginare equum vel bestiam per impetuosum actum quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie. ita necesse habet estimare se videre per oclos exteriores tantū talem bestiam. que in re ab extra non est bestia sed per impetuosam demonis operationem mediantibus illis speciebus sic videtur. Nec mirum videatur quod demones possunt. cum et natura hoc facere potest etiā defectuosa. vt patet in freneticis. melancolicis maniacis et ebrijs aliquibus qui nō possunt discernere. Et frenetici putant se mira vidisse et videre bestias et alia horrenda cum tamen nihil sit in rerum veritate Uide supra in questione An malefice mentes hominum ad amorez vel odium possunt immutare vbi plura notantur. Est demum et ratio in se clara. Nam cum demon habeat quandam potestatem super quasdam res inferiores excipiendo tantummodo animā. Ideo ponit et circa istas res aliquas immutationes facere quando deus finit vt res appareant aliter quam sint. Et hoc vt dixi. aut turbando aut illudendo organū visus. vt res clara videatur nubilosa. sic etiam post fletuz propter humores collectos lumen aliter apparet quam ante. vel operando in imaginatiuam potentiaz per transmutationem specierum sensibilium. vt dictum est. vel humores varios mouēdo vt appareant ignea vel aquea que sunt terrestria vel sicca vt quidā faciūt quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimentis exuere et denudare putantes se in aquis natare. Ulterius autem super modum prefatum si queritur. An huiusmodi illusiones indifferenter bonis et malis accidere possunt sicut vt inferius patebit corporales alie infirmitates etiam in gratia existentibus inferri a maleficis possunt. Super quo inherendo verbis cassiani colla. ij. abbatis sireni Dicendum est quod non. Unde oēs isti qui sic illuduntur presumuntur in peccatis mortalibus esse. dicit enim Ex verbis Anthonij patet demonem nullatenus posse mentem cuiusquam vel corpus inuadere. nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi nisi eam primo destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spirituali cōtemplatione vacuam nudamque reddiderit. Concordat cum eo quod philosophia primo de consolatione ad Boecium tāgit Talia tibi contuleramus arma que

nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerentur Unde Cassianus ibidem refert de duobus maleficis paganis qui differētes in malicia successiue per sua maleficia demones miserunt ad cellaz beati Anthonij vt eum tentationibus exinde fugarent odio viri sancti infecti. eo ꝙ mltitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui demones licet amarissimis cogitationum stimulis anthoniū pulsarunt Illos tamen semper repulit signo crucis fronti et pectori impresso ꝛ orationum incubationibus insistē do. Ita dicere possumus ꝙ omnes qui sic a demonibus ludificantur absq̧ alijs infirmitatibus corporalibus. vtiq̧ diuina gratia inhabitante carent. Unde ꝛ illud Thobie. vi. Qui libidini deseruiunt in eo diabolus accipit potestatem. Cōcordat et illud quod supra circa primam partē tractatus in questione An malefice operantur circa homines in bestiales formas illos transmutando tactum est. vbi iuuencula conuersa fuit i equam sua estimatione et omnium eā aspicientium dempto sancto machario cuius sensus diabolus illudere non poterat: ad quem ducta pro sanitate cum iam veram mulierem et non equā aspiceret. et econuerso omnes alij acclamarent ꝙ equa eis videretur. Ipse sanctus suis orationibus eam et alios a tali illusione liberauit. asserens hoc ei accidisse. quia diuinis non vacasset nec sacramēta vt decebat scilicet confessionis et eucharistie vt decebat frequentasset. Unde iuuenis qui eam de turpitudine sollicitauerat licet renuisset ex honestate tamen iudeus maleficus quem iuuēis ea de causa vt iuuenculam maleficiaret accesserat virtute demonis eā in equaz conuerterat. Summarie concludamus ꝙ in bonis fortune sicut sunt res exteriores vt bona temporalia. fama. et sanitas corporis. licet boni per demones et sua membra ledi possint in eorum meritum et probationem. sicut de beato Job patuit qui in talibus per demonē lesus fuit. Tamen eis inuitis sicut in nullum peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari. licz ab intra ꝛ in carne ab extra valeant tētari. Ita etiaz nec huiusmodi illusiones fantasticas actiue et passiue inferre possunt. Actiue vt eorum sensus haberent demones illudere sicut aliorum in caritate non existentium. Passiue vt eis eorum membra prestigiosa illusione haberent auferre. Hec enim duo beato Job nunquaz diabolus inferre potuissz. presertim passiuum nocumentum super actum venereum qui tante continentie erat vt dicere posset. Pepigi fedus cū oculis meis ne quidem cogitarem de virgine. A fortiori de muliere aliena. cum tamē super peccatores demon magnam noscitur ex verbis euangelij Luce. xi. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet habere potentiam. Uerum ex his si quis quereret circa illusiones membri virilis ꝙ licet illā illusionem non posset demon existenti in gratia inferre passiue an ne possz actiue vt scilicet existens in gratia illuderetur in suo visu quia videret membruz annexum. cum tamen ille qui sibi estimaret ablatum non videret annexum nec etiam alij circumstantes. quod si cōceditur videtur esse cōtra predicta Potest dici ꝙ quia non tanta vis existit in damno actiuo sicut passiuo. capiendo actiuum non qui actiue intulit. sed qui damnum ab extra videt vt de se patet. Ideo existens in gratia licet posset videre damnum alterius. et in illo demō sensus eius illuderet Non tamē posset sibiipsi tale damnum inferre passiue vt scilicet suo membro priuaretur cum libidini non deseruit sicut per oppositum vt angelus dixit Thobie Qui libidini vacant demonium accipit potestatem. Quid deniq̧ sentiendum super eas maleficas qui huiusmodi membra in copioso interdum numero vt viginti vel triginta membra insimul ad nidum auiū vel ad aliquod scrineum includūt. vbi

et quasi viuentia mēbra se mouent vel auenam vel pabulum consumēdo put a multis visa sunt et communis fama refert. Dicendum q diabolica operatione et illusione cuncta exercentur. sic enim sensus videntium illudūtur modis supra tactis. Retulit enim quidam q dū membrum perdidisset et quandam maleficam causa recuperande sanitatis accessisset. Illa vt quendā arborem ascenderet infirmo iniunxit et vt de nido in quo plurima erāt membra si quod vellet accipere posset indulsit. Et cum ille magnum quoddam accipere attentasset. non ait malefica illud accipias et quia vni ex plebanis attineret subiunxit. hec omnia vtiqz prestigiosa illusione fieri a demonibus modis supra tactis organum visus per transmutationem specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam turbādo. Nec enim oportet asserere q demones sint in assumptis sic membris ostendentes quemadmodum solent in assumptis corporibus ex aere maleficis et interdum hominibus apparere et cum eis conuersari. Ratio est quia faciliori modo videlicet per motū interiorem localem specierum sensibilium ex cōseruatoria seu memoratiua potentia ad imaginatiuam ista facere possunt. Et si quis dicere vellet q etiam simili modo facere possent vbi in assumptis corporibus asserunt maleficis aut aliis hominibus conuersari. vt videlicet tales apparitiones facerent per trāsmutationem specierum sensibiliū in imaginatiuam potentiam. vt homines dum putarent demones in assumptis corporibus esse presentes tunc non essent nisi tales specierum sensibilium in interioribus potentiis immutationes. Dicēdum q si nil altius demon ostēdere vellet nisi tantummodo humane effigie psentationem. tunc vtiqz opus non esset ei in assumpto corpore apparere cū sufficienter per prefatam transmutationē hoc efficere posset. Nunc autem quia altiora habet exercere puta loqui conuesci et aliis spurciciis intendere. Ideo et ipsum presentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obiiciēdo quia virtus angeli ibi est vbi operatur sm doctores. In questione vero qua queritur Quid si demon per se absqz malefica membrum virile alicui auferret An aliqua sit differētia inter vnā ablationem et alteram. Dici potest vltra illa que tanguntur in prima parte tractatus in questione An malefice mēbra virilia possint auferre q vbi demon per se membrum auferret tūc vere et realiter auferret. et vere et realiter restitueret quandocunqz restituere haberet. Item secundo sicut non absqz lesione ita non absqz dolore auferret. Tertio q nunquam nisi coactus per bonum angelum hoc faceret. eo q materiam sui lucri amputare haberet. nouit enim plura maleficia super illum actum exercere qz super alios humanos actus. sicut etiam deus plus permittit illum actum maleficiare qz alios humanos actus vt supra tactum est que singula locum non habent vbi per maleficas deo permittēte operatur. Et si dubitatur an demon plus affectat homines et creaturas per seipsum ledere qz per maleficas. Dici potest q nulla est comparatio In infinitum enim plus affectat per maleficas ledere. Tum quia maiorem infert deo contumeliam creaturam sibi dicatam vsurpando. Secundo quia cum deus amplius offenditur: amplius sibi nocēdi hominibus potestas permittitur. Tercio propter sui lucrum quod in perditionem statuit animarum.

De modo quo homines in bestiales formas transformant.

Capitulum VIII

Sed et hoc q malefice homines in bestiales formas virtute demonum qui talia principaliter operatur transformant Licet in prima parte operis questione An talia ma

lefice valeant efficere satis sit declara-
tum. quia tamen aliquibus illa questio
sub suis argumentis et solutionibus ni-
mis posset esse obscura presertim cum
acta et gesta super hec non sunt deducta
Modus etiam quo seipsas sic transfor-
mant non est expressus. Ideo presens
addenda est declaratio per solutões plu-
rimorum dubiorum. Et primo q canõ
ille. xxvi. q. v. Epi non est sic nude intel-
ligendus circa hanc materiam, put plu-
res etiam docti sed vtinam bene docti
decipiuntur. et qui publice in eorum ser-
monibus asserere non verentur huius-
modi transmutatiões prestigiosas nul-
lo modo etiam virtute demonum pos-
se fieri. Et hoc vtiq in magnũ fidei de-
trimentum vt sepe tactum est et male-
ficarum confortationem que et multũ
de talibus congaudent sermonib. Cõ-
tingit autem hoc huiusmodi predicato-
ribus eo q in cortice et non in medulla
verborum canonis laborant vt supra ta-
ctum est. Cum eni dicit. Quisquis cre-
dit posse fieri aliquam creaturam aut ĩ
melius aut in deterius transmutari aut
transformari in aliam speciem vel in ali-
am similitudinem nisi ab ipso creatore
qui omnia fecit proculdubio infidelis
est. Hic pius lector attendat ad duo pri-
cipalia. Primo super verbum fieri. Se-
cundo super verba in aliam similitudi-
nem conuerti. Super primum sit reso-
lutus q fieri capitur dupliciter. videli-
cet pro creari et pro naturali productio-
ne alicuius rei. Primo modo soli deo cõ-
uenit vt notum est. qui sua infinita po-
tẽtia aliquid ex nihilo creare potest Se-
cundo modo distinguendum est de cre-
aturis Quia aut sunt creature perfecte
vt homo asinus &c. Aut sunt imperfe-
cte vt serpẽtes rane mures &c. que ideo
dicuntur imperfecta quia ex putrefacti-
one generari etiam possunt. licet enim
semper de primis loquitur canon. non
de secundis. quod potest patere eo q al-
bertus in libro de animalibus vbi que-
rit An demones possint facere vera ani-
malia. Et respondit q sic. sed hoc quo
ad imperfecta animalia. Etiam cum ea
differentia q non in instanti sicut deus
operatur sed motu quodam licz subito
sicut patet de maleficis Exo. vij. si placz
vide aliqua que in notata questione tã-
guntur circa primam partem operis. et
in solutione primi argumenti. Super
secundum vbi tangitur q non possunt
aliquam creaturam transmutare. Di-
cas q est duplex trãsmutatio. Substã-
tialis et accidentalis. Et hec accidenta-
lis iterum duplex. quia vel per formam
naturalem et inherentem rei que videt
vel per formam non inherẽtem rei que
videtur. sed inherentem organis et po-
tentijs ipsius videntis. de primis loqui-
tur canon et precipue de formali seu qd-
ditatiua transmutatione prout vna sub-
stãtia in aliam transmutatur. cuiusmo-
di solus deus qui talium quidditatum
creator existit facere potest. loqtur etiaz
et de secunda licet illam demon efficere
possit inquantum per infirmitates di-
uina permissione immissas aliqua for-
ma accidentalis corpori inducitur. vt
vbi leprosa facies appareret vel huius
simile. sed quia proprie de his non loq-
mur. sed de prestigiosa apparitione. sm
quam videntur res transmutari in ali-
as similitudines. dicimus q has transi-
mutationes alle. ca. excludere non po-
test. quod autoritate, ratione et experi-
entia insimul ex his que super certa ex-
perimenta que Augustinus libro deci-
mooctauo. capitulo decimoseptimo de
ciuitate dei refert deducuntur. et per va-
rias questiones illa etiam declarando.
nam inter alias prestigiosas trãsforma-
tiones refert q famosissima maga cir-
ces mutauerit socios vlixis in bestias.
Et q quedam stabularie mulieres con-
uertissent hospites suos in iumenta o-
nera portantia. Refert etiam socios di-
omedis in aues conuersos. et q postea
longo tempore circa templum diome-
dis volassent. Et qđ prestantius nar-
rasset de patre suo veraciter. q ipse pater

dixisset se caballum fuisse et annonam
cum aliis animalibus baiulasse. De pri
mo nanque quod socii vlixis fuissent in besti
as mutati. ibi vtique sola apparentia fuit
et oculorum deceptio. ita quod forma illa
bestialis educta fuit de cõseruatorio seu
memoria specierum ad ipsam vim ima
ginatiuam. vnde et visio imaginaria cau
sabatur. et consequenter ex forti impres
sione impotẽtias alias et organa vidẽs
estimabat se bestiam videre. modo quo
supra in precedenti capitulo tactum est
sed quomodo ista fieri possunt virtute
demonis sine lesione infra patebit. De
secundo vero vbi hospites in iumenta
onera portantia a stabulariis conuerte
bantur. et similiter hoc quod prestancii pa-
ter se equum fuisse et pladum portasse
narratur. Notandum quod ibi tres fue-
runt deceptiones. Prima quod illi homi-
nes prestigiosa arte videbantur cõuer-
si in iumenta. que conuersio facta fuit
modo supra tacto. Secunda quod illa one
ra vbi excedebant vires portantium de
mones inuisibiliter illa attulerũt. Ter
cia quod illi qui aliis videbantur transmu-
tati in species. sibiipsis etiam videban-
tur se in bestias conuersos. sicut nabu-
chodonosor contigit. vbi semptem tem
pora super eum fuerunt immutata. vt
fenum quasi bos comederet. De illo au
tem quod socii dyomedis fuissent in aues
conuersi. et circa templum volasse. Di
cendum quod ille dyomedis quia in exerci
tu grecorum circa obsidionem ciuitatis
troie fuerat. vbi ad propria redire vole-
bat in mari cum sociis submersus fuit
Ideo cum ex suggestione cuiusdam ido-
li templum sibi quasi inter deos annu-
meratus esset constructum fuerat. de-
mones in confirmationem erroris lon
go tempore tanquam aues loco eorum
volabant. quare et aliud genus supersti
tiõis a predictis prestigiis ibi fuit. quia
videlicet non per reductionem specierũ
sensibilium ad vim imaginatiuam. sed
in assumptis corporibus tãquam aues
volantes se oculis aspicientium ingere
bant. Et si queritur An etiam predicto
modo per reductionem specierum sensi
bilium aspicientes illudere potuissent
vt demones non in assumptis corpori-
bus ex aere tanquam volantes aues se
ingessissent. Dicendum quod sic. Nam et
opinio quorundam fuit vt recitat san-
ctus Thomas in secundo sententiarũ.
di. viii. arti. ii. quod angeli quicunque siue bo
ni siue mali nunquam assumerent cor
pora. sed quod omnia que de eorum appa-
ritionibus leguntur in scripturis facta
fuerint in prestigiis. vel secundum visionẽ ima
ginariam. In quibus verbis notatur a
doctore sancto differentia inter prestigi
um et imaginariam visionem Quia pre-
stigium potest habere rem ab extra cor-
porali visui se obiicientem. Licet aliter
videatur quam sit. Imaginaria autem vi-
sio non hoc necessario requirit. vt vide-
licet res ab extra obiiciatur. sed potest fi
eri absque illa exteriori obiectione tantũ-
modo per illas interiores species sensi-
biles vbi ad vim imaginatiuam reducũ
tur. Unde illorum opinionem sequen-
do socii dyomedis non fuerunt represẽ
tati per demones in assumptis corpori-
bus et similitudinibus auium. sed tan
tummodo fantastica et imaginaria visi
one. per illarum videlicet specierum sen
sibilium reductionem etc. vt supra. Et
quia doctor sanctus opinionem illam vt
errorem et non vt opinionem simplicẽ
reprobat. licet non vt heresim forte vt
pie creditur. cum etiam tales apparitio
nes imaginarie interdum et a bonis et
a malis angelis fuerint absque corpori-
bus assumptis vsitate. Ideo vt ibidem
dicit cum sancti communiter dicũt an-
gelos etiam corporali visione apparuis-
se. et talis apparitio fit in assumptis cor
poribus. Textus etiam scripture sacre
super tales corporales apparitiones plus
concordat quam super imaginarias aut pre
stigiosas. Ideo ex his ad presens dice-
re possumus etiam super quascunque vi

siones consimiles illis de socijs dyomedis. quod licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere demonum videri modo quo dictum est. tamen potius presumitur quod per demones in assumptis corporibus ex elemento aeris tanquam aues volantes fuerint visi. aut quod alie aues naturales a demonibus agitate illos representauerint.

Qualiter demones intra corpora et capita existunt sine lesione quando prestigiosas operantur transmutationes

Capitulum IX

Quod si vlterius super modum prestigiose transmutationis queritur. An intra corpora et capita tunc existant et an tales sint tanquam obsessi a demonibus estimandi. et qualiter fieri possit vt absque lesione potentiarum et virium interiorum possint species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeri miraculosum factum aut non. Ad primum oportet distinguere de prestigiosa illusione. eo quod vt dictum est. Illa illusio fit interdum super sensus exteriores. interdum super interiores vsque ad sensum exteriorem. Prima ergo licet possit fieri absque hoc quod demones intrent potentias exteriores illas occupando. sed tantum exterius deludendo. vt vbi corpus aliquod occultare vellet per interpositionem alicuius alterius corporis vel alio quocunque modo. Aut vbi per se corpus assumeret et se visui obijceret. Secunda tamen non potest fieri nisi ipsum caput et potentias principaliter occupet. Et hoc ostenditur autoritate et ratione. Nec obstare potest quod duo spiritus creati non possint esse in vno et eodem loco. et anima sit in qualibet parte corporis. Est autem autoritas super hoc Damasceni. Angelus ibi est vbi operatur. Ratio sancti Thome secundo sententiarum. di. vij. ar. v. Omnes angeli boni et mali ex virtute naturali que prestantior vtique est quacunque corporali habent potestatem transmutandi corpora nostra. Patet hoc ne dum propter prestantiam et nobilitatem nature. Sed et ideo quod tota machina mundi et creatura corporalis amministratur per angelos Gregorius. iiij. dyal. In hunc mundum visibilem nihil nisi per creaturam inuisibilem disponi potest. vnde omnia corporalia reguntur per angelos. sicut et motores orbium asseruntur non solum a doctoribus sanctis sed etiam a philosophis omnibus. Patet et ex eo quod omnia corpora humana mouentur ab animabus sicut omnia alia per corpora celestia et per ipsorum motores. Si cui placet videat sanctum Thomam in prima parte q. c. x. ar. i. Ex quo concluditur quod quia demones vbi operantur ibi sunt Ideo quando fantasias et interiores potentias perturbant tunc etiam ibi existunt Item licet illabi anime illi sit tantum possibile qui eam creauit. tamen demones etiam illabi possunt deo permittente corporibus nostris. Et quia protunc possunt impressiones facere in potentias interiores affixas organis corporalibus Ideo et per illas impressiones sicut immutantur organa ita immutantur operationes potentiarum. modo quo dictum est quod educere possunt species reseruatas in vna potentia affixa organo sicut ex memoria que est in vltima parte capitis educit speciem equi localiter mouendo illud fantasma vsque ad mediam partem capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue. et demum consequenter vsque ad sensum communem cuius residentia est in anteriori parte capitis Et omnia tamen subito sic immutare et perturbare possunt vt forme tales necessario estimentur Ac si exteriori visui obijcerentur. Exemplum patuit ex naturali defectu in freneticis et alijs maniacis

Quod si queritur quomodo hoc absq; dolore capitis efficere possit. facilis est responsio. Primo quia enim organa non diuidit nec immutat quo ad ipsorum subiectum. sed tantūmodo species mouet. Item secūdo quia non alterat immittendo aliquam qualitatem actiuam vnde necessario passio sequatur. cum et ipse in se demon omni qualitate corporali careat. ideo sine dolore talia operari potest. Item tertio quia vt dictum est tantūmodo facit transmutationes per motum localem ab vno organo ad aliud et non per alios motus ex quibus alterationes lesiue interdum causantur. Illud ergo quod difficultatem facit quod quia duo spiritus nō possunt esse in eodem loco puta diffinitiue. et anima etiā existit in capite quomodo tunc demōes ibidem existere possunt. Dicendum quod residentia anime assignatur centrū cordis in quo vitam influēdo omnibus mēbris communicat. Et exemplum datur de aranea in medio tele que sentit tactum ex omni parte. Tamē quia dictū Augustini in libro de spiritu et anīa quod est tota in toto et tota in qualibet parte corporis. Ideo dato quod sit in capite: adhuc demon ibi operari potest. quia alia est eius operatio ab operatiōe anime cū operatio anīe in corpore est vt informat et vitam influat. vnde est ibi sicut forma in materia non sicut in loco. Demō autem sicut in tali parte corporis et tali loco immutando et operando circa species sensibiles. Unde quia nulla confusio operationū est inter eos Ideo vtrūque simul in eadem parte corporis esse possunt. Ad illud An tales sint tanquam obsessi et arreptitij id est a demonibus arrepti estimandi. quia specialē hoc vult habere declarationem An videlicet hoc possibile sit vt opere maleficorum aliquis vt obsessus a demone. id est quod demō eū possideat vere et corporaliter. Ideo de tali materia specialis tractabitur modus in capitulo sequenti. habet enim et hoc specialem difficultatem. An operibus maleficorum id fieri valeant. Ad illud tā tummodo An talia opera maleficorum et demonum sint ad modum miraculorum operū censenda. ita quod debeant opera miraculosa estimari. Dicendum quod sic inquantum fiunt preter ordinem nature create nobis note per virtutem creature nobis ignote. licet non sint proprie miracula sicut illa que fiunt preter ordinem totius nature create qualia sunt miracula dei et sanctorum. Uide que in prima parte operis sub quinta questione et reprobatione tertij erroris tacta sunt vltra que addēda sunt hec propter eos qui huiusmodi opera impugnare possent quasi non debeant censeri opera miraculosa sed simpliciter opera diabolica eo quod cum miracula sint data in confirmationem fidei non debent cōcedi fidei aduersario. Tum etiam quia signa antechristi dicuntur ab apostolo signa mendacia. Sed dicēdum ad primum. Quod miracula facere est donum gratie gratis date. Unde sicut per malos possunt fieri homines Ita et per malos spiritus in his videlicet ad que eorum virtus extendere se potest. Unde etiam discernuntur miracula per bonos facta ab illis que per malos fiunt ad minus tripliciter. Primo ex efficacia virtutis operantis quia signa facta per bonos diuina virtute fiunt in illis etiam ad que virtus actiue nature se nullo modo extendit. sicut suscitare mortuos et huiusmodi que demones secundum veritatem facere non possunt. sed in prestigijs tantum vt symon magus de mortuo cuius caput agitabat que diu durare non possunt. Secundo ex vtilitate signorum. quia signa per bonos facta sunt de rebus vtilibus. vt in curationibus infirmitatum et huius. Signa autem per maleficas facta sunt de rebus nociuis vel vanis sicut quod volant in aere vel reddant membra hominum stupida et huius. Et hanc differenciam assignat beatus Petrus in itinerario Clementis. Tercia differentia est quantum ad finem.

quia signa bonorum ordinantur ad edi-
ficationem fidei ⁊ bonorum mor. Sed
signa malorum sunt in manifestum no
cumentū fidei et honestatis. Etiam q̄n
tum ad modum operandi differunt. q2
boni operantur mirabilia per inuocatio
nem diuini nominis pie et reuerenter
Sed malefici et mali quibusdam deli-
ramentis et demonum inuocationibus
Aliud etiam non obstat ꝙ videlicet apo
stolus opera diaboli et antechristi nomi
nat signa mendacia. quia tunc illa mi-
rabilia que fient ab eo diuina permissi-
one sunt vera et etiam falsa diuersis re
spectibus. Vera in illis que fiunt virtu
te demonis ad que eius virtus se exten
dere potest. Falsa quando faciet ea ad q̄
sua virtus se non potest extendere vt su
scitare mortuos. illuminare cecos. quia
in primo vbi facere attētabit aut intra-
bit corpus defuncti aut illud amouebit
⁊ loco illius ipse in assumpto corpore ex
aere se presentabit. et sic in secundo pre
stigiosa arte visum aufert. aut infirmi-
tates alias ⁊ subito sanabit a lesione ces
sando. non qualitates interiores recti-
ficando sicut in legenda Bartholomei
ponitur. Possunt etiam omnia mira-
bilia opera antechristi et maleficarum
dici signa mendacia inquantum solū-
modo ad decipiendum fiunt iam. ⁊ tūc
operabitur antechristus. Hec thomas
di. vij. de virtute demonum in operan-
do. Posset etiam hic adduci differētia
miraculorum que ponitur in compen-
dio theologice veritatis. ⁊ inter mirum
et miraculum. quia cum miraculum p-
prie quattuor requirat. scilicet ꝙ sit a
deo. et ꝙ sit preter existentiam nature.
contra cuius ordinem fit. ⁊ tertio ꝙ sit
euidens. et quarto ꝙ ad fidei corrobora
tionem. quia ergo in operibus malefica
rum primum et vltimum ad minus de
ficiunt. ideo mira opera non autem mi
racula dici possunt. Ea etiam ratione.
Quia et si aliquo modo miracula dici
possunt. quia tamen quedam sunt su-

pra naturam. quedam contra naturā.
quedam preter naturam. et supra na-
turam sunt illa in quibus non est simi-
le in natura nec in eius potentia. vt vir
ginem parere. Contra naturā vt que
fiunt vsu contrario nature terminant
autem ad conforme nature vt ceci illu-
minatio. Et preter naturam. vt que fi-
ant ordini simile nature non tamen p
principium nature. vt in mutatiōe vir
garum in serpentes quod natura face-
cere potuisset per longam putrefactio-
nē propter rationes seminales. sic etiā
opera magorum dicentur mirabilia
Rem gestam narrare expedit et paulu-
lum eius declarationi insistere. Est opi
dum in dyocesi argentinensi cuius no-
men occultare ordo caritatis ⁊ honesta
tis postulat. In quo laborator quadam
die dum ligna ad comburendum dum
taxat in domo secaret Cattus quidam
non parue quantitatis ipsum molesta-
re ei importune se obijciendo nisus est.
quem abiendo ecce alius maioris quan
titatis simul cum priori acrius ipsum
aggrediuntur quos iterum vbi repelle
re volebat: ecce tres pariter et iam ver-
sus vultum saliendo iamq3 inter tibias
morsibus lacerando ipsum aggrediun
tur. Perterritus inde et vt retulit ma-
iori anxietate nunquā perplexus signo
crucis se muniendo et opus pretermit-
tendo per incisa ligna cattos infestos ⁊
modo ad facie3 modo ad guttur denuo
saltantes iam vnam ad caput iam alte
ram ad pedes aut super dorsum percu-
tiendo vix abegit. Et ecce post horis spa
cium dum iterum suo operi insisteret
duo famuli opidi consulum tanq3 ma-
lefactorem ipsum capientes ad presen-
tiam balliui seu iudicis ducere volebant
qui iudex a longe ipsum aspiciens Nec
audientiam sibi prestare volens. impe-
rat vt ad profundum cuiusdam turris
seu carceris vbi plectendi includeban
tur ad mortem proijceretur Eiulans il
le ⁊ cur talia pateret cū in nullo crimie

se conscium agnosceret per triduum cu-
stodibus carceris querulose lamētabaꝛ
Et hi quidem quanto pro audientia si-
bi prestanda amplius instarent. tanto
acrius iudex ira seuiebat verbis contu-
meliosis asserens quomodo tātus ma-
lefactor adhuc reatum suum nō agno-
sceret. aut quomodo se innocentem ꝓ-
clamaret cum euidentia facti eius flagi-
cia horrenda demōstrarent. Et cum hij
nil proficerent tamen suasu aliorum cō-
sulum iudex inductus audientiam sibi
prestare habuit. Eductus itaqꝫ de carce
re cum ante iudicem staret ⁊ iudex ip̄m
intueri renueret. pauper genubus alio-
rum circumsedentium prouolutus pe-
tijt vt causa sue calamitatis sibi aperire
tur. sicqꝫ iudex in hec verba prorupit Tu
scelestissimus hominum quomodo tua
flagicia non recognoscis Ecce tali die ⁊
tali hora tres matronas precipuas hu-
ius ciuitatis vulnerasti vt in lectis decū
bentes nec surgere aut mouere se valēt
Refocillatus pauper et de die et hora ac
de euentu rei apud se ruminans dixit.
En diebus vite mee mulierem nunqꝫ
percussi aut verberaui. et ꝙ tali die ⁊ ho-
ra sectioni lignorum insteti: testium le-
gittima productione probabo. Sed et
vestri familiares sequenti hora huic ope
ri me insistentem comparerunt. Tunc
iterum furibundus iudex. Ecce ait quo
modo sceleta sua palliare nititur. Mu-
lieres verbera deplangunt demonstrāt
et ꝙ eas percusserit publice testanꝛ. Tūc
pauper amplius super euentum rei ru-
minans. Illa inquit hora creaturas me
percussisse recolor non autem mulieres
Attoniti circumsedentes. ⁊ vt cuiusmo
di creaturas percusserit reserari cupiūt.
Tunc ille rem gestam ⁊ prout supra ta
ctum est omnibus stupentibus recita-
uit. Et intelligentes opus demonis fu
isse: pauperem solutum et illesum abi-
re et ꝙ negocium nulli reuelaret preci-
piunt. Sed nec a fidei zelatoribus qui
et interfuerant euentus occultari potu
it. super quem modum aliqua differen-
do An ne demones in assumptis sic ef-
figijs absqꝫ presentia maleficarum ap-
paruerūt. aut earum corporalis presen
tia prestigioso artificio in bestiales illas
formas transmutata fuerit. Respondē
do concludere oportet. Quod licet vtrum
qꝫ virtute demonum fieri possit. ipsum
tamen secundum factum fuisse amplius
presumitur. Nam ꝙ motum localē vbi
demones in effigijs cattorum laborato-
rem inuaserunt. etiam laboratoris ictus
et verbera cattis illata mulieribus in do
mo residentibus subito et per aerem in
ferre potuisse. ⁊ hoc propter pactum mu-
tuo dudum initum nemo dubitat. Sic
enim et lesionem vel puncturam quam
inferre volunt sciunt alicui imagini de-
picto vel fuso vbi aliquē maleficiare vo
lunt ꝙ non illi imagini sed illum quem
presentare habet iuxta puncturas super
imagines factas ledūt. Varia sup hūc
modum gesta deduci possent. Nec va-
let instantia si quis obijceret illas mu-
lieres sic lesas fortassis fuisse innocen-
tes. eo ꝙ et per exempla tacta lesiones
etiam innocentibus posse cōtingere pa-
tet. Dum aliquis ignoranter per imagi
nem artificialem a malefica leditur in-
stantia non valet. quia aliud est a demo
ne per maleficam ledi. et aliud per ipsum
demonem absqꝫ malefica. quia demon
per se in effigie animalis tunc verbera
suscipit quando alteri sibi per pactum
coniuncto infert. Et quando cum eius
consensu ad talem apparitionem sub ta-
li forma et modo se ingessit. Unde sic
tantummodo noxios et sibi per pactum
coniunctos nocere potest et nullo mo-
do innocentes. Per maleficas autem
vbi demones ledere querunt tunc etiā
innocentes permissione diuina in vlti-
onem tanti criminis sepe affligunt. ve-
rum ꝙ etiam demones per se interdum
deo permittente et innocentes ledunt
et dudum Job sanctissimū leserūt. sed
ibi non fuerunt nec vsus fuit diabolus
huiusmodi prestigiosis apparitionibus
prout in tali facto et per tale fantasma

catti quod animal perfidorũ est appro/
priatum signum: sicut canis predicato/
rum in scripturis. Unde semper mutuo
sibi insidiantur Et ordo predicatorum
sub figura catuli latrantis in primo fũ/
datore aduersus hereses premonstrat᷒
fuit. Presumitur autem ꝙ per secundũ
modum malefice ille tres laboratorẽ in
uaserunt. tum ꝙ primus modus nõ tã
tum eis placuisset. tum quia secundus
earum curiositati magis congruit. In
quo etiam talis ordo circa tria seruatus
fuit. Primo ꝙ ad demonum instantiaꝫ
sollicitate super hoc fuerunt et non de/
mones ad instantiam maleficarũ. Sic
enim sepissime ex earum fassionibus re
pertum est a nobis ꝙ ad instantiam de/
monum eas continue ad mala perpetrã
da infestantes plura habent facere. Et
verisimile ꝙ de se non cogitassent pau/
perem molestare. Causa autem quare
demões ad hoc sollicitabant sine dubio
extitit ꝙ quia bene noscũt vbi crimina
manifesta impunita remanent ampli᷒
deus offenditur. fides catholica dehone
statur et ipsarum numerus ampli᷒ au/
gmentatur. Secundo habito earuꝫ
consensu demones earum corpora loca
liter transtulerunt ea facilitate q̃ ⁊ spiri
tualis virtus prestantior corporali exi/
stit. Tertio ꝙ prestigiosa apparitõe mo
do quo supra tactum est in formas illas
bestiales conuerse ipsum laboratorem ĩ/
uadere habuerunt. nec defense a verbe/
ribus sicut vtiq; ea facilitate qua trans/
late fuerant eas defendere potuissent.
sed verberari et verberatorem manife/
stare permiserunt. scientes illa flagicia ꝓ
effeminatos viros nullum zelum fidei
habẽtes remanere ob causas pretactas
impunita Alludit quod legiť de quodã
sancto viro qui dum semel predicanteꝫ
diabolum in forma sacerdotis deuoti in
ecclesia repperisset. ⁊ per spiritum ipm
demonem agnouisset esse verba sua ob
seruauit. et an bene vel male populũ in/
formaret attendebat. Et dum ipsum ir
reprehensibilem et potius criminũ ob/
iurgatorem perpendisset. finito sermo/
ne eo accersito dum causam super his
quereret respondit. Ecce veritatem di/
co sciens ꝙ dum auditores sint verbi ⁊
non factores amplius deus offendiť et
lucrum meum augmentatur.

De modo quo demones per malefi/
carum operationes homines interdum
substantialiter inhabitant. Caplm X

Uia in precedẽti capitulo ta/
ctum est Qualiter demones
etiam capita hominum aut
alias partes corporis occupa
re et intrare et species interiores de lo/
co ad locum mouere possunt Dubita/
re quis posset An ne ex toto homines ad
instantiam maleficaꝝ obsidere possent.
Et de diuersis modis obsidendi absq;
maleficarum instantia. Unde pro hac
declaratione tria sunt declaranda. Pri/
mo de diuersis modis possidendi Se/
cundo ꝙ ad instantiam maleficaruꝫ di/
uina permissione demones interdũ oĩ/
bus illis modis possident. Tertio acta
et gesta super hec sunt deducẽda. Quo
ad primum. secluso illo generali modo
quo diabolus hominem cũ quolibet pec
cato mortali inhabitat. De quo mõ san
ctus Thomas quotlibeto tertio .q.iij.
sub dubio. An diabolus semper substan
tialiter inhabitat hominem quandocũ/
q; peccat mortaliter. Causa dubitatio/
nis eius fit ꝙ cum spiritussanctus sem
per inhabitat hominẽ cum gratia iuxta
illud. i. ad Corin. iij. Templum dei estis
et spiritus dei habitat in vobis. ⁊ gratie
opponitur culpa et opposita habent fie/
ri circa idem. Ubi etiaꝫ declarat ꝙ quia
inhabitare hominẽ potest intelligi du/
pliciter. Uel quantuꝫ ad animã. vel q̃n
tum ad corpus. Et primo modo cũ nõ
est diabolo possibile inhabitare animaꝫ
eo ꝙ solus deus menti illabiť. Nec iteꝝ
diabolus ita est causa culpe sicut spiritus
sanctus gratie quã spũssanctus efficit ĩ
aĩa ꝑ se operando. Ideo similitudo nõ va
let. Quãtũ vero ad corp᷒ dicere possum᷒
ꝙ dupliciter diabolus potest inhabitare

hominem. sicut etiam dupliciter homines reperiũtur vel in peccato vel in gratia existẽtes. Primo modo dicere oportet quod quia ex quolibet peccato mortali homo seruituti diaboli addicitur inquantum diabolus interdum exterius suggessit peccatum. vel quantum ad sensum: vel quantum ad imaginationem Ideo dicitur inhabitare affectum hominis. cum ad quemlibet motum tentationis mouetur sicut nauis in mari sine gubernatore. Potest etiam diabolus hominem substantialiter inhabitare sicut patet in arrepticijs. Et quia hoc magis pertinet ad rationem pene quam culpe vt patebit. Et pene corporales non semper consequuntur culpam. sed quãdoque peccantibus et non peccantibus inferunt: Ideo et in gratia et extra gratiã existẽtes secundum altitudinem incõprehensibilium iudiciorum dei inhabitare substantialiter possunt. Et hic modus possidẽdi. licet non sit nostre speculationis. ponitur tamen ne alicui impossibile videatur quod etiam dei permissione homines a demonibus ad instantiam maleficarum substantialiter interdum inhabitant. Possumus ergo dicere quod sicut quinque modis demones per se absque malefic[is] homines ledere et possidere possunt. ita et omnibus illis modis ad instantiã maleficarum cum extunc sicut amplius deus offenditur. ita et maior seuiendi in homines per maleficas demoni permittitur facultas Et modi perfunctorie recitando hi sũt dempto eo quod vexant aliquando in bonis fortune exterioribus quod aliquando etiam aliquos in proprijs ledunt tantummodo corporibus. Aliquando in corporibus simul et in potentijs interioribus. Aliquando solum tentant intus et extra. Alios vsu rationis ad tempus priuant Alios velut bestias irrationales reddũt De singulis dicamus Sed prius quinque causas propter quas deus permittit homines possideri premittamus. quia hunc ordinem seruare materia postulat. Nam aliquando quis possidetur pro maiori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto Aliquando pro suo veniali peccato. Aliquando pro graui peccato alieno. Aliquando pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dubium quin et deus ad instantiã maleficarum per demones etiã similia fieri interdum permittat. et singula ex scripturis et non per noua gesta tamen probare expedit. cum semper noua per antiqua roborant. Nam de primo patet in dialogo seueri beati martini carissimi discipuli. vbi fertur quendam patrẽ sanctissime vite tanto dotatũ in gratia expellẽdi demones vt hi ne dum verbis proprijs fugarentur sed etiam eiusdẽ patris epistolis et cilicio. et cum coram mundo pater esset celeberrimus sed tentari sensit vana gloria. cui vitio licet viriliter resisteret. tamen vt humiliaretur amplius totis precordijs deum precabatur. quatenus quinque mensibus a demone possideretur. quod et factum est Nam eũ statim possessum vinculari oportebat et omnia applicare sibi demoniacis cõmunia. Finito autem quinto mense prorsus et ab omni vana gloria et a demone liberatus est. Sed quod hac de causa quis per maleficium alterius possit a demone possideri sicut factum fuisse non legitur. Ita nec ad presens affirmatur. licet vt premissum est incomprehensibilia sint dei iudicia. De secundo autem quod ex alieno leui delicto aliquis possidetur ponit exemplũ beatus Gregorius de beato Eleutherio abbate viro simplicissimo qui cum prope monasterium virginum pernoctaret. et ignorãter ordinauerunt ad suam cellã poni paruulum puerum qui omni nocte vexabatur a demone. Sed eadem nocte a demone liberatus est per patris presentiã. Hic cum rem didicisset gestam et puer iam positus esset in monasterio sancti viri. et transactis multis diebus paulo immoderate letus de liberatione pueri ait ad confratres suos. Diabolus sibi cũ illis sororibus iocabatur Sed vbi ad seruos dei venit puerum hunc accedere

non presumpsit. Et ecce statim diabo-lus puerum vexare cepit. Et per lacrimas et ieiunia sancti viri et confratrum difficulter sed eodem die liberatus fuit. Et quidem vbi ex alieno et leui delicto quis innocens possidetur. Nō mirū si propter veniale proprium. aut propter graue alienū peccatū. aut etiam propter proprium facinus aliqui etiam ad maleficarum instantiā per demones possidentur Nam et de proprio veniali peccato patet per cassianū colla. abba. sereni prima. dicentem de moyse. Moyses inquit in heremo cum singularis et incōparabilis vir esset ob reprehensionē vnius sermonis quem contra abbatem machariū disputans: paulo durius protulit quadam scilicet opinione preuentus diro confestim traditus est demoni vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quō flagellum purgationis gratia dominus intulisse videtur. ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret patuit ex miraculosa curatione. Nā continuo abbate machario in oratiōe submissa citius nequam spiritus ab eo fugatus abscessit. Simile videtur huic quod Gregorius primo dyal. refert de monia li que lactucam comedit nō prius signo crucis se muniens. et per beatum equicium patrem liberata. De quarto etiā videlicet pro alieno graui peccato aliquē possideri ibidem refert beatus Gregorius de beato fortunato episcopo. qui dū diabolum ab obsesso homine propulisset. sero idem demon in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum fortunatum episcopū. Ecce de hospicio me peregrinū proiecit nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidam cū vxore sua et filio sedens peregrinum inuitauit suum ad hospicium. et querēdo causam expulsionis est gauisus super derogatione sancti viri quā a peregrino ficte audiuit. Exinde autem diabolus puerū inuasit et prunis iniecit ac animā eius excussit. Sicque pater miser primum quē recepisset hospicio intellexit. Et de quinta causa proprii facinoris et magni communiter tam in sacra scriptura quam in sāctorum passionalibus legimus. Nam et sic. i. Reg. xv. Saul inobediens deo possessus est. Que omnia vt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquam videatur si ob facinorum maleficarum vt aliqui etiam ad earum instantiam possideant. Super quo vt diuersos modos possidēdi intelligere valeamus quo ad secundum rem gestam in medium producamus. Tempore siquidem Pii pape secundi ante iniunctum inquisitionis officium vni e duobus inquisitoribus hūc tractatum conficientibus talis accidit casus Bohemus quidam de Dachovo opido filium vnicum et sacerdotem secularem ob liberationis gratiam quia obsessus erat romam vsque perduxit A casu autem dum ego vnus ex inquisitoribus hospicium refectiōis gratia intrassem contigit vt tanquam commensales idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum consederent. Conuescētes autem et mutuo vt moris forensium est conferentes Idem pater pluries suspirans. Et quod prosperum iter cōpleuisset a deo omnipotēti optabat. cui ex intimis compatiendo. que nam sui itineris et causa tristicie esset inquirere cepi. Tunc ille filio audiente qui et mihi collateralis in mensa erat respondit Heu filium habeo a demone obsessum quem ob liberationis gratiā magnis laboribus et īpensis hucusque perduxi Et ego Vbi nam filius esset dū inquirerē quod mihi collateralis esset indicauit. Atterritus ego paululum et diligenter ipsum intuens quod cum tanta modestia cibum sumeret et ad queque interrogata pie responderet: Hesitare animo cepi et quod obsessus non esset sed infirmitatis causa sibi aliquid accidisse obieci. tunc filius rē gestam per se narrans et qualiter quātoque tempore obsessus fuisset indicauit Mulier inquit quedam malefica hanc mihi infirmitatem contulit. hanc enim cōtra eā ratione cuiusdā displicentie circa

regimen curie cum eã durius increpassem quia ceruicose volũtatis erat dixit: ꝙ post paucos dies haberem intendere his que mihi contingerent. Sed et demon in me habitans hoc idem refert ꝙ maleficiũ sub quadã arbore positum sit a malefica. quod nisi amoueatur nõ potero liberari. sed nec arborẽ vult indicare. At ego nec minimã suis dictis fidez adhibuissem nisi experientia me ptinus edocuisset. Nam interrogatus a me de interuallo tpis vt preter consuetũ modum obsessorũ tante sue rationis esset capacitatis Respondit Usu rationis tãtũmodo priuor qñ diuinis aut vacare. aut sacrã loca visitare voluero. Precipue aũt demon ex suis verbis p me platis dixit. Qr sicut maiorem displicentiã hactenus in sermonibꝫ ad ppl'm sibi fecissem: ita vt nunc nullo modo me pdidicare sineret. gratiosus enim ex relatu patris predicator extitit et oĩbus amabilis. At ego inquisitor cum de singul' certificari volebam. p quindenã ⁊ vltra ad varia sanctorũ limina ipsum deducere decreui. Precipue aũt ad ecclesiã sancte praxedis virginis vbi ps statue marmoree: cui in sua flagellatione saluator noster alligatus fuerat. ⁊ ad locum in q petrus apostolus crucifixus fuerat. in quibus locis horribiles eiulatus dum exorcizabatur emittebat. iam asserens se velle exire. post pauluũ vero minime. Et vt premissum est in omnibꝫ moribꝫ mãsit sacerdos cõpositus ⁊ sine omni nota nisi dum exorcismi incipiebantur. et illis finitis dum stola de collo amouebatur. ex tunc iterũ nec minimũ irrationalẽ aut ĩhonestum motũ demõstrabat Hoc dẽpto dum ecclesiã aliquã ptranseũdo genua p salutatione virginis gloriose flectebat. Tunc diabolus eius linguã in lõgum extra os suũ emittebat Et interrogatus An non ab illo se posset continere. Respõdit Hoc facere minime valeo sic enim vtitur oĩbus mẽbris et organis collo lingua pulmone ad loquendũ vel eiulandum dum ei placet Qr audio quidem verba que sic p me et ex membris meis loquitur. sed resistere oĩno non valeo. et quanto deuotius orationi aliq insistere affectarẽ tãto acrius me impugnat linguam emittendo. Et qm columna in ecclesia sancti petri ex templo salomonis circũferrata existit. p cuius virtutem plures licet a demonibꝫ obsessi liberantur. eo ꝙ et christus predicãdo in templo illi se appodiasset: hic tamen occulto dei iudicio liberari non potuit. Alium modũ pro sua liberatione sibi disponendo. licet enim p integrũ diẽ et noctẽ circa columnã inclusus mansisset. tñ sequenti die post varios exorcismos super eum plectos dum circũstaret pplus et magnus fieret concursus. Et interrogatus in qua parte columne se christus appodiasset. tunc dentibus mordẽdo columnã locũ demonstrabat. eiulans. Hic stetit. hic stetit. Ultimatim tñ dixit Nolo exire. Et cum interrogaretur. qua de cã Respondit. pter lombardos. Et interrogatus denuo. Cur pter lombardos egredi nollet. Tunc respondit in ytalica lingua cum tamẽ infirmus sacerdos illud ideoma ignoraret dicens. Omes faciunt sic et sic. nominando pessimum vitiũ luxurie At sacerdos post hoc me interrogando dixit. Pater Quid sibi volunt hec verba ytalica que ex ore meo ptulit. Cui cum indicassem. Respondit. Uerba quidẽ audiui sed intelligere nõ potui. Et quia vt rei probauit euentus hoc demoniũ erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demoniorũ non eijcitur nisi in oratione et ieiunio. Ideo quidã venerabilis eps p turcos vt fertur a sede expulsus pie illi cõpatiens p totũ q̃dragesimale temp⁹ in pane et aqua ieiunijs et orationibus et exorcismis quotidie insistens ipsum p dei gratiã tandẽ liberauit et ad pria cũ gaudio remisit. Super quo licz sine miraculo nullus in hac vita possit sufficiẽter differere quibus et quot modis demon homines possideat vel etiaz ledat. Possumus tñ dicere ꝙ quinqꝫ modis.

Dempto eo q in rebus fortune exterioribus aliquando tm ledunt. Nam aliq in proprijs tantumodo vexantur corporibus. Aliqui in corpore simul et in potentijs interioribus. Aliqui in potetijs tantumodo interioribus. Aliqui castigatione eorum ad tempus tantummodo vsu rationis priuantur. Aliqui vero velut bestie irrationales redduntur. Prefatum sacerdotem quarto modo possessum fuisse declaratur. Nam nec in reb fortune nec in proprio vexatus corpe fuit prout contigit beato Job vbi deus demonem licenciasse manifeste scripturaz super hoc tradit dicens ad sathã. Ecce vniuersa q habet in manu tua sunt tantum in eum ne extendas manum tuaz et hoc in res exteriores. Jn corpus vero postmoduz ait Ecce in manu tua est veruntamen animam eius serua id est vitam eius ne auferas. Potest etiam dici q tertio modo scilicet in potetijs anime interioribus simul et corpore vexatus fuit: cu dicebat vt Job. vij. habet Ad dominum, si dixero. Consolabitur me lectulus meus et releuabor loques mecum in stratu meo. terrebis me p somnia et per visiones horrore concuties demone scilicet procurante sm Nicola. de Lyra. et sm Tho. Terrebis me per somnia que scilicet dormienti apparent. et per visiones que scilicet apparent vigilanti ab vsu exteriorum sensuum alienato. solet enim fantasmata informata diurnis cogitationibus esse in terrore dormientium. Et hec operabantur in eo ex infirmitate corporis. Unde sic consolatione vndiq seclusa nil remedij videbatur Job euadendi tot angustias nisi p mortem horrore inquit concuties Quibus modis et malefice homines ledere per demones nemo dubitat prout et in sequentibus patebit qualiter per grandines in rebus fortune et in corpora animalium et hominum lesiones inferunt Et tertius etiam modus ledendi est in corpore et in interioribus potentijs absq priuatioe vsus rationis. Patet ex earum operationib vbi vt supra tactuz e adeo mentes hominum ad illicitas affectiones incendunt q necessario etiã nocturno tepore ad amasias per longa terrarum spacia currere habent. fisco carnalis amoris nimis illaqueati. Potest adduci et illud qd in hassia opido marg burck contigisse dicitur de quodam obsesso etiam sacerdote. du in exorcismis demon interrogaretur. quanto tempore sacerdotem inhabitasset. Respondisse fertur. Septem annis. Et cum exorcista obijceret Cum vix per tres meses eum vexasti: reliquo tempore vbi eras: Respondit. Jn corpore suo me occultabam. Et ille. Jn qua pte corporis vbi inquirebat. respondit. vt plurimum in capite. Et denuo vbi nã fuisset quando diuina celebrasset et sacramentum sumpsisset requisit. dixit: Sub lingua eius me occultaui. Et ille. Miser: quia temeritate ad presentiam creatoris tui non aufugisti. Tunc demon Nuquid sub pote se nequam occultare potest donec desuper vir sanctus pertransibit. dummodo gressus non fixerit. diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit. siue veru siue ficticium protulerit. cum mendax sit et pater eius. Quartus modus applicatur ad prefatum possessum rome liberatum sub hac declaratione. q demon possit illabi corpori licet no anime cum hoc soli deo sit possibile. Jllabi etiã corpori non tame infra terminos essentie corporis. hoc inquam declarando habetur modus quo demones substantialiter interdum homines inhabitãt. et ad tempus tantummodo vsu rationis priuant. Et quidem hoc sic declaratur Nã dicere possumus q corpus habet terminos duplicis rationis. scilicet quantitatis et essentie. Unde quando angelus quicunq bonus vel malus operatur infra termios corporis operatur infra terminos corpalis quantitatis. Et sic etiã illabitur corpori operando circa potentias quantitatiuas. sic etiam boni angeli etiam imaginarias in bonis visiones

operantur. Nunc autem dicuntur illabi essentie corporis. quia non possunt illabi vt pars neque sicut virtus. Non sicut pars quia alia et alia est essentia vtrobique. Non sicut virtus quasi dans esse. quia suum esse habet per creationem a deo. Unde et ipse solus habet intrinsecam essentie operationem et conseruationem quamdiu placitum fuerit sue pietati conseruando. Unde concluditur quod alie omnes perfectiones seu defectus loquendo de bonis quo ad perfectiones. de malis quo ad defectus. quando operantur si operantur circa corpus et partes eius vt circa caput illabuntur tali corpori super terminos videlicet quantitatis et quantitatiuas potentias. Si vero circa animam tunc iterum vterque extrinsece operatur. sed modis diuersis. Et dicuntur operari circa animam fantasmata illa seu species intellectui representando. et non solum ad iudicium sensus communis et sensuum exteriorum. Ex quibus operationibus sequuntur tentationes a malis angelis et affectiones et cogitationes male per indirectum operando versus intellectum. A bonis autem angelis sequuntur illustrationes fantasmatum ad cognoscendum reuelanda ab eis. vnde et talis diuersitas est quod boni angeli etiam directe possunt imprimere in intellectum fantasmata illustrando Mali autem neque illustrare dicuntur fantasmata sed potius obfuscare. Item nec directe imprimere possunt sed tantummodo indirecte inquantum intelligentem necesse est fantasmata speculari. Per hec tamen etiam angelus bonus non dicitur illabi anime licet eam illuminet. sicut nec dicitur superior angelus illabi in inferiorem licet eum illuminet sed tantummodo extrinsece operatur et cooperatur modo quo dictum est. vnde multominus malus illabi potest. Et per hunc modum demon sacerdoti corpus in tribus occupauit.

Primo quod sicut illabi suo corpori potuit infra videlicet terminos corporalis quantitatis. ita caput suum occupauit substantialiter illud inhabitando. Secundo quod sicut circa animam eius extrinsece operari potuit obfuscando intellectum vt rationis vsum perderet. Ita etiam potuit vt sine intermissione vel etiam interpellanti eum quo ad amissionem rationis vexaret. Licet etiam dici potest quod ex dono dei hoc habuerit sacerdos vt non sine intermissione a demone vexaretur. Tertio quod licet omnibus membris et organis ad loquendum et voces ad formandum priuaretur. semper tamen ad verba licet non ad sententiam verborum aduertentiam habuit. qui modus obsidendi plurimum ab aliis obsidendi modis differt. cum communiter obsessi leguntur sine intermissione a demonibus affligi vt patet in euangelio tam de lunatico cuius pater dixerat ad iesum Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur. Mat. xvii. quam etiam de muliere illa quam sathanas alligauerat. xviii. annis et erat inclinata nec omnino poterat sursum aspicere Luce. xiii. Quibus etiam modis indubie demones diuina permissione ad instantiam maleficarum vexare possunt.

De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribus. Capitulum XI

Sed et hoc quod non sit aliqua infirmitas corporalis que a maleficis deo permittente inferri non possit Etiam si ad lepram vel epilensiam se extendere habeat Probari potest per hoc quod per doctores nullum genus infirmitatis excipitur. Nam si diligenter ea que superius tacta sunt tam de virtute demonum quam ad maliciam maleficarum considerantur nullam patitur hoc difficultatem. Nam et nider tam in suo preceptorio quam etiam formicario vbi querit An malefici possint veraciter suis maleficiis homines ledere. Et est questio absque exceptione alicuius infirmitatis etiam quantumcunque incurabilis. Et vbi respondit quod sic. querit consequenter quibus mo

dis et quibus rebus. Et quo ad primū
respondit vt supra ex prima questione
prime partis tractatus patuit. Probat̃
etiā per ysidoꝝ describentis maleficaruꝫ
operationes. viij. ethi. c. ix. Malefici di-
cuntur ob facinorum magnitudinem.
hi enim elemēta concutiunt scilicꝫ ope-
re demonum ad tempestates concitan-
das. mentes hominum turbant modis
videlicet supra tactis vsum rationis vel
omnino impediendo. aut grauiter ob-
fuscādo. subdit. ⁊ absqꝫ vllo veneni hau
stu violentia tm̄ carminis animas inte
rimunt vitā videlicet auferendo. Pro
batur etiam per sanctum Thomā in. ij.
sententiarum circa di. vij. et. viij. Et in
quarto di. xxxiiij. Et communiter ꝑ oēs
theologos ibidem scribentes ꝙ malefi-
ci omnibus modis possunt procurare
lesiones in hominibus et eorum rebus
cooperante demone in quibus demon
potest solum ledere vel decipere videli-
cet in rebus fama corpore vsu rationis
et in vita. vult dicere ꝙ in illis in quib9
demon per se absqꝫ malefica possit lede
re possit etiam cum malefica. imo am-
pliori facilitate propter maiorem diui-
ne maiestatis offensionem vt supra ta-
ctum est. De rebus namqꝫ patet Job. i.
et. ij. vt supra patuit. De fama patet in
legenda beati Hieronimi vt refert Jo.
an. in hierominiano ꝙ diabolus se trāſ-
formauit in formam sancti siluani epi-
scopi in nazareth amatoris Hieronimi
Qui demon primo feminam nobilem
nocte in lecto procare et prouocare ce-
pit ad luxuriam verbis. Et deinde factꝭ
sollicitauit ad malum. que cum clama-
ret demon sub specie sancti episcopi sub
lecto femine se abscondit. vbi requisit9
et inuentus per luxuriosa verba se men
titus est esse episcopum siluanum In
crastinum igitur sanctus vir disparēte
diabolo diffamāt9 est grauissime. Que
infamia tandem circa sepulcruꝫ sancti
hieronimi fatēte diabolo in obsesso cor-
pore purgata est. De corpore patet i be-
ato Job qui percussus fuit a demōe vl
cere pessimo qđ exponitur de lepra Re-
fert etiam sigibertus et vincen. in spe.
histo. li. xxv. c. xxxvij. ꝙ tempore Ludoui
ci secundi imperatoris in parrochia mo
guntina quidam demon primo sepe la-
pides iecit et quasi mallio ad domos ꝑ-
cussit. Et deinde publice loquendo fur-
ta prodendo et discordias seminando
plures inquietauit. Deinde omnes cō
tra vnum irritauit cuius hospiciuꝫ vbi
cunqꝫ manebat incendit. Et ob illi9 pec
cata omnes pati affirmauit. Unde tan
dem tm̄ agros pro hospicio habere po-
tuit. propter quod cum presbiteri leta-
nias celebrarent multos iactibus lapi-
dum demon vsqꝫ ad cruentationem le-
sit. aliquando quieuit. aliquando seuit.
et per triennium ista continuauit quo-
usqꝫ omnia edificia ibi incendio cōsum
pta sunt. Item de nocumento vsu ra-
tionis et vexatione interiorum sensuuꝫ
probat̃ ex possessis et arrepticijs ꝑ euā-
gelicas etiam historias. Item de morte
et ꝙ vita etiam quosdam priuat Patet
Tho. vi. de septē viris sare virginis oc-
cisis qui propter luxuriosum affectum
et effrenem appetitum in virginem sa-
ram eiusdem non erāt digni matrimo-
nio. Quarē concluditur ꝙ sicut per se
ita et amplius per maleficas in omnib9
nihil dempto hominibus nocere pñt.
Uerum vbi queritur An huiusmodi le
siones sint potius demonibus aut ma-
leficis imputāde. Respondetur ꝙ sicut
ꝓpria et immediata actione demōes ope
rantur infirmitates immittendo. ita et
ipsis principaliter sunt imputande sed
quia in contemptum et offensam crea-
toris simul ⁊ in perditionem animarū
querunt huiusmodi per maleficas exer-
cere scientes ꝙ per talem moduꝫ sicut
deus amplius irritatur ita et ampli9 ꝑ-
mittit eis potestatem seuiendi. quia et
de facto innumera maleficia perpetran
tur que non permitterētur diabolo in-
ferre hominibus si ꝑ se soluꝫ affectaret
homines ledere que tamen permittūn-
tur iusto et occulto dei iudicio per ma-

leficas propter earum perfidiã et catho
lice fidei abnegationem. Unde et eis iu
sto iudicio talia maleficia imputãtur se
cundario quantumcunqꝫ diabolus sit a
ctor principalis. Scopa ergo quã muli
er intingeret aque vt pluat et sursuꝫ in
aerem aquam spargendo licet in se nõ
causat pluuiam nec posset mulier inde
reprehendi. quia tamen ex pacto cũ de-
mone inito. vbi iã vt malefica talia fa-
cit. licet demon sit qui pluuiam causat.
ipsa tamen merito inculpatur. eo ꝙ ma
la fide et opere diabolo seruit eius obse-
quijs se tradendo. Sic etiam quando
imaginem ceream vel simile ad malefi
ciandum aliquẽ maleficus facit vel q̃n-
do maleficio alicuius in aqua vel plum
bo imago apparet quicquid molestie in
fertur tali imagini cũm tale experitur fi
eri in imaginato id est homini maleficia
to. puta punctura vel alia lesura quecũ-
qꝫ Licet lesio realiter inferatur imagini
per maleficam vel alium hominem et in
uisibiliter demon maleficiatum homi-
nem eodem modo ledit: merito tñ ma-
lefice imputatur. quia sine ea deus nũ-
quam lesionem inferre diabolo permit
teret. nec diabolus per se ledere ipsum
attentasset. Sed quia dictum est de fa
ma in qua demones per se homines le-
dere possunt absqꝫ maleficarum coope-
ratione posset in dubium verti. An
etiam demones per se possent honestas
mulieres infamare vt tanquam male-
fice reputarentur cum in earum effigie
ad maleficiandum aliquem apparerent
vnde contingeret talem innocenter in
famari. Responsio Aliqua sunt premit
tenda Primo quia dictũ est demonem
nihil posse efficere absqꝫ diuina permis-
sione vt in prima parte operis circa vlti
mam questionem patuit. etiam tactuꝫ
est ꝙ nõ est tanta permissio super iustos
et in caritate existentes sicut super pec-
catores in quos vtiqꝫ sicut maiorem ha-
bet potestatem iuxta illud Cum fortis
armatus custodit etc. Ita vtiqꝫ plura p
mittuntur a deo in eorum afflictionem
qꝫ super iustos Demum licet iustos in
rebus exterioribus vt fama et sanitate
corporis ledere possunt deo permitten-
te quia tamen sciunt hoc eis cedere i au
gmentum meritorum ideo minus eos
ledere affectant. Ex quibus dici potest
ꝙ in hac difficultate respectus potest ha
beri ad diuersa. Primo ad diuinam per
missionem. Secundo ad hominem q̃
censetur honestus. cum tales non semp
sunt in caritate existẽtes sicut sunt sub
honestate reputati. Tertio ad facinus ĩ
quo innocens deberet infamari. quia il-
lud ex sua radice cuncta flagicia mundi
excedit. Ideo dicendum Licet ex diui-
na permissione quicqꝫ innocens. siue in
gratia constitutus siue non ledi possit ĩ
rebus fortune et fama. habendo tamen
respectum ad ipsum facinus et grauita
tem criminis cum malefici sic nũcupã
tur ob facinorum magnitudinem Iu-
xta Isidorum sepe allegatum Dici po-
test ꝙ hoc vt aliquis innocens predicto
modo a demone infametur fieri non ẽ
bene possibile iterum multis respectib-
Primo quia cum infamare in vitijs q̃
absqꝫ peccato expsso vel tacito inito cuꝫ
demone perpetrantur. vt sunt furta la-
trocinia et actus carnales. Aliud sit ab
infamia sup vitia que nullo modo pos-
sunt homini imputari aut ab eo perpe
trari nisi super pactum expressum cum
demone initum qualia sunt opera ma-
leficarum que nisi virtute demonum a
maleficis perpetrantur vt vbi homĩes
iumenta aut terre fruges maleficiãtur
vnde et eis aliter imputari non possũt
Ideo licet demon possit hominem de
alijs vitijs infamare. de tali tamen vi-
tio infamare ꝙ sine eo nõ potest perpe-
trari non videtur bene possibile. Pre-
terea hucusqꝫ nunquam actum est nec
repertum vt aliquis innocens sit p de-
monem taliter infamatuꝫ. Et sic ꝓpter
talem infamiam morti fuisset adiudica
tus imo vbi tantummodo ĩfamia labo
rat talis nulla pena punitur nisi ꝙ cano
nica purgatio sibi indicitur vt in tertia

parte operis circa secundum modū sen
tentiandi maleficas patebit. Et licȝ ibi
contineatur qđ in casu dum in purgati
one deficeret pro reo esset habendus.
adhuc tamē abiuratio sibi indiceretur
antequam vlterius super penam relapsꝰ
debitam procederetur. Sed quia circa
contingentia laboramus que actu nun
quam fuerunt perpetrata. nulli dubiuȝ
quin et in posterum diuina permissio fi
eri non permittat. Preterea et a fortio
ri propter angelicam custodiā que non
permittit insontes in alijs criminibus
minoribus infamari. vt in latrocinijs ꝛ
huiusmodi minus permittet. imo for/
tius sue custodie deputatuȝ ab infamia
talium flagiciorum preseruabit Nec va
let si quis acta per sanctum Germanuȝ
obijceret. quādo demones in assumptꝭ
corporibus ꝛ ad mensam consedentibꝫ
alias mulieres viris suis condormien/
tibus representabant hospitem illudē/
tes quasi ille mulieres in proprijs cor/
poribus semper edentes et bibētes ad/
uentarent. de qua etiam supra mentio
habita est. Quia nec ibi ille mulieres
excusantur quasi innocentes omnino.
sed ꝙ talia mulieribus sepe accidūt: qđ
iuxta c. xxvi. q. v. episcopi notatur Ubi
reprehenduntur tales ꝙ dum in imagi
ginaria solummodo illusione transferā
tur putant se veraciter et corpaliter trās
ferri. licet vt supra tactum est etiam in/
terdum corporaliter a demonibus vehū
tur. Sed ꝙ corporales infirmitates a/
lias omnes nulla dempta diuina pmis/
siōe inferre possunt. De illo est presens
speculatio Concludendo ex prenotatis
ꝙ sic. cum nulla fiat a doctoribus exce/
ptio. cui et rationem assentire oportȝ cū
alias demones sua naturali virtute cun
cta corporalia excedunt vt sepe tactum
est. Acta deniqȝ et gesta per nos reperta
hec affirmant Nam licet maior difficul
tas fortassis circa lepram aut epilensiaȝ
oriri possit an videlicet talia inferre pos
sent eo ꝙ huiusmodi tantūmodo ex di/
uturnis et preuijs interiorum disposi/
tionibus et defectibus solent oriri. ni/
hilominus per maleficia interdum esse
illata repertum est. Nam in dyocesi Ba
siliensi in confinibus partium Lothari
gie et alsacie cum quidam honestus la/
borator quedam verba dura contra rixo
sam quandam mulierem protulisset. il/
la indignata minas adiecit quod in bre
ui se de eo vindicare vellet. Et ille licet
minas paruipendisset. eadem tamē no/
cte sibi pustulam collo accreuisse sensit
fricando tamen paululum et tangens
totam faciem inflatam et tumefactam
cum collo persensit intantū vt horribi
lis species lepre etiam per totum appa
reret corpus qui non distulit sed quan/
totius amicis et consulibus accersitꝭ rē
gestam super comminatoria verba mulie
ris narrauit. et ꝙ sic mori ea fide et su/
spitione vellet ꝙ illa sibi arte magica ea
dē malefica intulisset. Quid plura mu
lier capitur questionibus exponitur et
crimen fatetur. At iudex de modo ꝛ cau
sa diligentius inquirens. Respōdit. Cū
me verbis opprobriosꝭ homo ille aggres
sus fuisset ego ira succensa cum ad do/
mum venissem malignus spiritus cau/
sam tristitie mee inquirere cepit. cui cū
singula enarrassem et vt me vindicare
possem eidem insinuando instarem. Il
le inquisiuit dicens. Quid ergo vis vt
ei faciam At ego respondi. Uellem vt
inflatam faciem semper retineret. et sic
ille abscessit ꝛ illam infirmitatem vltra
quam petij homini intulit. ego enim ꝙ
tali lepra eum percuteret minime spe/
rassem. vnde et incinerata fuit. In dio
cesi deniqȝ constantiensi inter brisiacuȝ
et Friburg leprosa quedam mulier mi/
tis referre solet nisi debitum vniuerse
carnis iam ab annis duobus persolue
rit quod simili de causa contrauersie q̄
inter ipsam et quandam aliam muliere
mota fuisset dum de nocte domū egres
sa ante ostium quid operis agere tētas/
set ventus quidam calidus a domo alte
rius mulieris que ex opposito domꝰ sue
fuerat eius faciem repente insufflauit.

vnde et subito in lepraʒ quam gestabat se incidisse asseruit In diocesi deniqꝫ eadem et territorio nigre silue malefica q̄dam dum per lictorem super struem lignorum pro incendio sibi parato a terra eleuaretur dixit. Dabo tibi mercedē Et sic insufflando in eius vultum statim lepra horribili per totum corp⁹ percussus paucis expost superuixit diebus. horrenda eius flagicia breuitatis causa obmittūtur. sicut et alia quasi innumera super hec recitari possent Epilensiam nancꝫ seu caducum morbum certis inflixisse per oua cum mortuorum corporibus subtumulata precipue ex earum. secta inhumatis cum alijs earum cerimonijs que recitanda non sunt vbi ī potu vel cibo alicui prebuerunt sepi⁹ a nobis repertum est.

Sup̲ modum quo alias consimiles infirmitates in speciali hominibus inferre solent.

Capitulum XII

Alias deniqꝫ infirmitates inflixisse vt cecitatem vel accutissimos dolores ⁊ torsiones in corporibus hominum quis enumerare potest. Tamen ex his que oculis nostris perspeximus et que vni ex inquisitorib9 innotuerunt aliqua in medium producamus. Eo in tempore quo in opido ysbruck inquisitio super maleficas fieret. hic inter alios deductus fuit casus. Nā honesta quedam persona et vni ex familiaribus archiducis matrimonio copulata in presentia notarij ⁊c. s̄m formaʒ iuris deposuit ꝙ cum tempore sue virginitatis cuidam ex ciuibus famularet Accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret Pro cuius curatiōe cū quedam mulier accessisset ⁊ suis carminibus et certis praxis mitigare doloreʒ haberet. Ego eius practicam vbi diligēter obseruabam. perspexiqꝫ ꝙ contra naturam aque fuse in scutellam quandaʒ ipsa aqua in ollam aliam ascendisset cū alijs cerimonijs que recitare opus nō est. consideransqꝫ ꝙ ex illis dolor capitis in domina non mitigaretur aliqualiter indignata hec verba ad maleficam protuli Nescio quid agitis. vos non facitis nisi supersticiosa et hoc propter comodum vestrum. Tunc malefica stati subiunxit An sint superstitiosa vel non. tertia die tu senties quod rei probauit euētus. Nam tertia die mane me sedente et fusum apprehendente. tantus dolor subito corpus meum inuasit Primo ī interioribus vt non esset pars corporis in qua non punctiones horribiles sentirem Secundo non aliter mihi videbatur nisi ꝙ continue igniti carbones capiti meo superfunderentur. Tertio in cute corporis a vertice vsqꝫ ad plantas pedis non fuisset spacium ad punctum acus vbi non fuisset pustula alba sanie repleta. Sicqꝫ in his doloribus eiulando et tantummodo mortem optando vsqꝫ ad diem quartum persititi. Tandē maritus domine mee vt stabulum q̄dam intrarem mihi iniūxit At ego paulatim incedendo eo precedēte dum ante ostium stabuli eramus. Ecce inquit ad me. pecia panni albi super ostiuꝫ stabuli. At ego. Video bn̄ Tūc ille Quantum potes remoue quia forte meli⁹ habebis. Tunc ego quantū potui vno brachio me ad hostium tenente cum altero peciam apprehendi. Aperias inquit dominus et considera diligenter ibi reposita. Tūc vbi peciam solui plura ibidem inclusa repperi. precipue auteʒ grana quedam alba ad modum quo pustule inerant corpori meo. semina quoqꝫ ⁊ legumina quorum similia nec edere poteram aut intueri cum ossibus serpentum et aliorum animalium intuita suʒ Et sic stupefacta dum inquirerem a domino quidnam agendum foret. vt in ignem cuncta proijcerem iniūxit Proieci. Et ecce subito non post hore spaciū

aut quartale sed in momẽto vt in ignẽ res ille fuerant proiecte omnem sanitatem pristinam recuperaui. Et quia plura contra vxorem illius cui famulabatur fuerunt deposita per que suspecta non tam leuiter q̃ȝ et vehementer fuit habita et precipue propter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Unde presumitur quod conscia de maleficio reposito hoc viro indicauit et deinceps modo premisso publicatum sanitatem ancilla recuperauit. Insuper aliud maleficium cuidam persone etiaȝ muliebri illatum in eodem opido referre in detestationem tanti criminis expẽdit. Mulier quedam maritata et honesta accessit et iuxta iuris formam vt supra deposuit. Retro domum inquit habeo viridarium est et illi ortus contiguus vicine mee. Unde quadaȝ die cum transitum fieri ex orto vicine ad viridarium meum non absq̃ȝ damno perspexissem stans in ostio viridarij. et apud meipsam conquerendo et querulando tam de transitu q̃ȝ et de damno. vicina subito superuenit. et an eam suspectaȝ haberem inquisiuit. At ego territa propter malam eius famam nil aliud nisi hec verba protuli. Gressus in graminibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius fortassis beneplacitum me litigiosis verbis cum ea implicare nolebaȝ. Abscessit cum murmure. Et verba que protulit licet audirem tamen intelligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris et acutissimis torsionibus a latere sinistro versus dextrum et viceuersa quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctuq̃ȝ clamoribꝰ omnes vicinos alios inquietaui. Et confluentibus hĩc inde pro consolatione accidit vt lutisigulus prefatam vicinam et maleficam adulterino flagicio habens in amasiaȝ simili modo visitationis gratia accedens. et infirmitati mee compatiens post verba consolatoria abscessit. Sequẽti tamen die festine redijt. et inter alia consolatoria subiunxit. Experimentuȝ capiam an ex maleficio hec vobis infirmitas acciderit. quod si sic repertum fuerit sanitatem vobis recuperabo. Accepto ergo plumbo liquefacto et me in lecto decumbente plumbum in scutellaȝ aqua plenam supra corpus meum appodiando infudit et vbi quedam imago et figure diuersarum rerum ex plũbo congelato apparuissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis contigit infirmitas. Et subter limen hostij domus vna pars instrumentorum maleficij continetur. Accedamus ergo et illis amotis melius sentietis. Sicq̃ȝ maritus meus cum eo pariter ad tollendum maleficium accedunt. Et lutisigulus limen eleuans marito iniunxit vt manum in foueam que apparuerat mitteret et quecunq̃ȝ inueniret extraheret. Quod ⁊ fecit. Nam primo imaginem quandam ceream in longitudine vnius palme vndiq̃ȝ perforatam habẽtis duos acus ex aduerso per latera ad modum quo ipsa punctiones a sinistro latere vsq̃ȝ ad dextrum et econuerso persenserat extraxit. Demum pecias panniculorum diuersas. plurimas res tam in granis q̃ȝ in seminibus et ossibus continentes. Sicq̃ȝ illis in ignem proiectis ego quidem cõualui sed non ex toto. Nam licet torture et punctiones cessassent appetitusq̃ȝ comedendi redijsset. ex integro tamen pristine sanitati vsq̃ȝ in presens minime sum restituta. Et cum apud lutisigulum importune instarem. Unde hoc quod pristina sanitas non rediret. Respondit. Sunt et alia instrumenta alibi abscondita que inuenire non valeo. Et qualiter tũc prima instrumenta reposita agnouisset dum inquirerem. Respondit. Ex amore quo amicus amico reuelare solet hec cognoui. Unde dum adulteram procabat et mihi vicinam agnoui. Ideo argumentum super eam

cepi suspiciõis. hec egrota recitabat Sz quid si singula que in illo õppidum rat opi-do reperta sunt dum recitare vellem liber vtiqz foret conficiendus. quanti enĩ ceci claudi aridi et diuersis irretiti infirmitatibus iuxta formam iuris ex vehementi suspitione super maleficas eis huiusmodi infirmitates in genere vel ĩ specie predicentes et ꝙ talia in breui sentire haberent. vel ad dies vite vel ad mortem statim percipiendam. Et quod sm eorum auisamenta cuncta accidissent. vel ad specificatam infirmitatem. vl' ad mortem aliorũ. quia enim terra illa vasallis et armigeris abundat et ocia dãt vitia vbi interdum mulieres procabãt dum illas procatas abijcere et alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerunt. raro sine vindicta super maleficium inferendum aut viro aut vxori dum se spretas cernebant. thorus cõiugalis perseuerabat. non autem viris tãtum quantũ mulieribus eo vt pie estimari potest illis interemptis aut arefactis priores amasias procare haberent Nam et cocus quidam archiducis dum iuuenculam honestam et alienigenam duxisset malefica eius amasia in publica via alijs honestis personis audientibus iuuencule maleficium et mortem predixit extensa manu dicẽs: Non diu de tuo marito gaudebis. Statimqz sequenti die lecto decubuit ⁊ post paucos dies debitum vniuerse carnis persoluit in extremis contestando En sic morior quod illa suis maleficijs deo permittente me interimit et vtiqz pro meliori deo sibi alias nuptias in celis disponeñte. Sic deniqz per maleficia miles quidaz vt publica fama testatur interemptus fuit sic et alij plures quos recitare obmitto. Inter quos et domicellus quidam dum ad nutum amasie secum pernoctare nolebat et per famulum suum quod ea nocte secum certis negocijs ꝓpeditus pernoctare non possz ei indicasset. Illa indignata famulo iniunxit Dicas domicello Nõ diu me vexabit. sicqz et sequenti die infirmatus. post paucos dies sepultus. Sunt et tales malefice que iudices solo aspectu et oculorũ intuitu maleficiare sciunt. quod etiaz nullam molestiam eis inferre publice se iactantes. sed et quibuscunqz pro criminalibus causis detentis et grauissimis tormentis pro dicenda veritate expositis taciturnitatem inferre sciunt quod nunquã eoꝝ facinora detegere poterũt Sunt et que imaginem crucifixi flagellis et cultris impingendo ob maleficia perpetranda cum turpissimis verbis cõtra gloriosissime virginis marie puritatem et nostri saluatoris ex eius intemerato vtero natiuitatem dehonestauerunt verba illa et singulos actus recitare non expedit cum nimis sint piorum aurium offensiua. in scriptis tamen redacta et reposita sunt prout baptiçata quedam iudea et alias iuuenculas instruxerat. quarum vna walpurgis nomine eodem anno in extremis posita dum a circumstantibus ad confessionem peccaminum hortaretur exclamauit. Corpus et animaz tradidi diabolo nec spes mihi adest venie. ⁊ sic defuncta. Singula hec non ad ignominiam sed ad laudẽ et gloriam illustrissimi archiducis conscripta sunt cum reuera vti catholicus princeps ⁊ precipuus fidei çelator in exterminium earũ cum assistentia reuerendissimi ordinarij Brixieñ. non mediocriter laborauit. Recitata autem potius in detestationem et odium tãti criminis vt q̃ iniurias hoĩm vlcisci nõ desistunt. quomodo iniurias creatoris et fidei contumelias etiam non habendo ad temporalia damna respectum suffer re possunt. omnium enim eorum hoc

precipuum fundamentum fidei videlicet abnegatio existit.

Super modum quo obstetrices malefice maiora damna inferunt dum infantes aut interimunt aut demonibus execrando offerunt.

Capitulum XIII

Nec pretereundum est de nocumentis a maleficis obstetricibus pueris illatis. Et primo quomodo interimunt. Secundo quomodo demonibus offerendo execrant. In dyocesi nanque Argentinensi et opido zabernio Mulier quedam honesta Ac beatissime virgini Marie plurimum devota hunc casum referre sibique accidisse singulis eius hospicium quod publice tenet nigrã habens aquilam pro intersigno frequentãtibus cõmemorat. A viro inquit legittimo sed iam defuncto impregnata Ubi dies pariendi appropinquarẽt. Mulier quedam obstetrix ut ipsam ad obstetricandum puerum acceptarem importune instabat. At ego conscia de eius infamia licet aliam mihi assumere decreuissem. Verbis tamen pacificis quasi suis annuere vellem petitionibus me simulabam. Adveniente autem tempore partus cum aliam obstetricem conduxissem. Illa prior indignata quadam nocte cameram meam evolutis vix octo diebus cum duabus aliis mulieribus ingreditur. Et lecto appropinquantes in quo iacebam Cum maritum meum qui in altera dormiebat camera vocare voluissem. singulis membris et lingua ita remãsi viribus destituta quod dempto visu cum auditu nec pedicam movere potuissem. In medio ergo illarum duarum stans malefica. hec verba protulit: Ecce hec pessima mulierum quia in obstetricem me recipere noluit impune non transibit. Et cũ alie due a latere stantes pro ea supplicarent dicentes tamen nunquam alicui ex nostris nocuit. Malefica subiunxit. Hanc mihi quia displicentiam fecit suis intestinis aliqua immittere volo. Sic tamen quod infra dimidium annum nullos propter vos dolores sentiet. sed illo evoluto satis cruciabitur. Accessit ergo et ventrẽ cum manu tetigit Mihique videbatur quasi intestinis extractis certas res quas tamen videre non potui intromitteret Illis ergo abeuntibus cum vires ad clamandum recuperassem maritũ quantocius vocavi et rem gestam denudavi. Cum autem ille causam puerperio assignare vellet dicens. Vos puerpere plurimis illusionibus et fantasiis laboratis nec quoque modo dictis meis fidẽ adhibere volebat. adiunxi. Ecce spacium pro anno dimidio mihi donavit. quo elapso. si nulli cruciatus supervenient dictis tuis fidem adhibebo. Consimilia denique verba filio clerico qui et protunc archidiaconus ruralis erat protulit cum et ipse visitationis gratia illo die eam frequentasset. Quid plura sex mensibus ad punctum evolutis internorum viscerum tortura subito ip-

sam tam dire inuasit vt nec diebus nec
noctibus a clamoribus omnes inquie-
tando abstinere potuisset. Et quia vt p̄-
missum est deuotissima virgini et regi-
ne misericordie extitit in pane et aqua
singulis sabbatinis diebus ieiunando
Ideo et per ipsius suffragia credidit se
liberari Unde et quadam die vbi opus
nature perficere volebat. tūc omnis illa
immundicia e corpore prorupit. Et ad-
uocans maritum cum filio dixit. Sūt
ne res iste fantastice Nonne dixi post di
midij anni spacium veritas cognoscet.
Aut quis vidit vnquam spinas ossa si-
mul etiam ligna me comedisse. Erant
enim spine rosarum in lōgitudine vni-
us palmi cū alijs varijs innumero re-
bus immisse. Insuper vt in prima par
te operis ex illius famule reducte ad pe-
nitentiam in Brisiaco cōfessione patu-
it maiora damna fidei circa hanc heresiꝫ
maleficarum ab obstetricibus inferun-
tur qd etiam quarundā confessio que ⁊
postmodum incinerate fuerunt luce cla
rius demonstrauit. Nam in diocesi Ba
siliensi et opido Dann quedam incine
rata fassa fuerat vltra quadraginta pue
ros necasse per modum talem vt quan
do ex vtero egrediebantur acum capiti
bus eorum per verticem vsqꝫ in cerebrū
infixit. Altera deniqꝫ in diocesi argenti-
nensi pueros absqꝫ numero puta quia
de numero non constabat se interemis-
se fassa fuerat. Taliter autem depreben
sa Nam vbi ex vno opido in aliud cau-
sa obstetricandi mulierem quandaꝫ vo-
cata fuisset. officio suo completo dū ad
propria redire volebat vbi portam opi-
di exiuit casu brachium pueri recenter
nati ex linthео quo precincta erat cui et
inuolutum brachium fuerat ad terram
cecidit. quo viso ab his qui infra portaꝫ
sedebant dum illa preterissꝫ leuatam e
terra vt putabant peciam carnis. cau-
tius intuebantur. et cum non peciā car
nis sed brachiū pueri per articulos mē
brorum agnouissent. consilio cum presi
dentibus habito et inuēto ꝙ infans an
te baptismum decesserat brachioqꝫ ca-
reret. malefica capitur. questionibus ex
ponitur ⁊ crimen detegitur. sicqꝫ vt pre
dictum est absqꝫ eius numero se infan-
tes interemisse cognouit. Qua autē de
causa. vtiqꝫ presumendum ꝙ ad instan
tiam malignorum spirituum etiam eis
interdum inuitis talia facere coguntur
Nouit enim diabolus ꝙ ab introitu re
gni celestis propter penam damni aut
originale peccatum tales pueri seque-
strantur. Unde etiam diutius finale iu
diciuꝫ protrahitur sub quo eternis cru
ciatibus deputabuntur. cum eo tardi-
us numerus electoruꝫ completur. quo
completo mundus consūmabitur. Et
vt in premissis tactum est suasu demo-
niorum ex huiusmodi membris vnguē
ta earum vsibus accomoda cōficere ha
bent. Sed et hoc horrendum facinus si
lentio pretereundum in detestationem
tanti criminis non est. Nam vbi infan-
tes non interimunt. tamen illos demo
nibus execrando per huic modum of-
ferūt. Nato enim infante obstetrix vbi
puerpera malefica per se non existit tūc
quasi quid operis pro infantis refocilla
tione actura ipsum extra cameram de-
portat et sursum eleuās principi demo-
niorum scilicet lucifero et omnibus de
monibus imolant et hoc in loco coqui-
ne supra ignem. Et vt quidam retulit
cum perpendisset vxorem suam tempo
re partus ꝙ preter consuetum modum
puerperarum nullaꝫ ad se ingredi mu-
lierem permittebat nisi dumtaxat fili-
am propriam que obstetricandi officiū
gerebat causaꝫ huiuscemodi experiri vo
lens latenter se illo in tempore ī domo
occultabat. Unde et ordinem sacrilegij
et diabolice imolationis modo predicto
perpendit cum eo ꝙ vt sibi videbatur ꝑ
appendiculi instrumentum in quo olle
suspenduntur infans nō fultus huma-
no auxilio sed demōis sursum vehebat.
vñ mēte cōsternatus cū ⁊ horrēda vba

pro demonum inuocatione et alios ri-
tus nephādissimos persensisset subito
vt infans baptiçaretur acrius institit.
et cum ad aliam villaʒ in qua parrochi
alis erat ecclesia deferendus esset. et p
pontem super flumen quoddam pertrā
sire haberent. ille euaginato gladio sup
filiam que infantem gerebat irruit di-
cens alijs duobus sibi adiunctis audiē
tibus Nolo vt infantem per pontem de
feras quia aut per se pontem gradietur
aut tu in flumine submergeris Qua p
territa cum alijs que aderant mulieri-
bus et an ne compos esset rationis inq
rentes Res enim gesta cunctas alias la
tebat. demptis duobus viris sibi con-
iunctis. Tunc ille. Pessima mulieruʒ.
arte tua magica scandere pendiculuʒ in
fantem fecisti. Fac et iam vt nullo defe-
rente pontem pertranseat aut in flumi-
ne te submergam. Sicqʒ coacta puerū
super pontem posuit. et arte sua demo-
nem inuocans subito ex altera parte pō
tis infans cernitur. Baptiçato ergo pu
ero et ad propria rediens cum iam p te
stes filiam de maleficio conuincere po-
terat prout primum facinus oblatiōis
minime probare potuisset eo ꝙ ipse vni
cus illi sacrilego ritui interfuisset apud
iudicem post tempus purgationis fili-
am cum matre accusat ⁊ pariter incine
rantur et facinus de sacrilega oblatiōe
quod per obstetrices fieri solet detegit.
Sed hic dubium oritur Quid ne ope
ris aut efficacie talis sacrilega oblatio ī
huiusmodi pueris efficere valeat. Ad
quod dici potest ꝙ sicut triplici ex causa
hoc demones efficiunt ita et ad tria ne
fandissima hec eis deseruiunt. Nam pri
mo ex superbia eorum que quia semper
ascendit Iuxta id. superbia eorum q̄ te
oderunt ascendit semper. querunt quā
tum possunt diuinis rebus et cerimo-
nijs se conformare vt sic sub specie boni
apparentis facilius decipiant. Sic eniʒ
et virgines pueros mares vel feminas
expetunt a magis vbi in speculis vel vn
guibus maleficorum furta sublata vel
alia occulta habent manifestare. licʒ per
corruptos idem ostendere valerent. sed
tamen vt fingat se false castitatem ama
re quam tamen odit cum castissimā vir
ginem summe odit. eo ꝙ caput eius cō
triuit Geñ. iij. Unde sic animas male-
ficorum et eis credentium per infideli-
tatis vitium sub specie virtutis decipi
unt. Tertio vt ipsa perfidia maleficarū
amplius in sui augmentum crescat duʒ
a cunabulis sibi dicatas maleficas ser-
uant. Ex his efficit hec sacrilega oblatio
tria ī puero. Primo ꝙ sicut exterior ob
latio fit in rebus sensibilibus deo puta
ī vino. pane. terre frugibus. et hoc in si
gnum debite subiectionis ⁊ honoris iu
xta illud Ecclesiastic. xxv. Nō apparebis
in conspectu domini dei tui vacuus que
etiam res alijs postmodum prophanis
vsibus nullo modo applicari debent nec
possunt Unde ⁊. x. q. i. Damas. papa. di.
oblationes que intra ecclesiam offerun
tur sacerdotibus tantummodo pertine
re: sic tamen vt non solum eas in suos
vsus conuertant sed vt fideliter dispen
sent partim ad ea que ad cultum diui-
num pertinent. ⁊ partim etiam in vsus
pauperum conuertant. Ita et taleʒ pu
erum diabolo in signum subiectionis ⁊
honoris oblatum diuinis vsibus appli
cari digne ⁊ fructuose subiectionis tam
pro se q̄ʒ pro alijs quomodo est possibi-
le hoc a catholicis fieri. Quis enim di-
cere potest materna scelera seu aliēa pec
cata quo ad punitionem non redunda-
re in filios fortassis ille qui dictum pro
pheticum attendit Filius non portabit
iniquitatē patris. Sed quid de illo pas
su. Exodi. xx. Ego dominus çelotes visi
tans peccata patrum in filios vsqʒ ī ter
ciam et quartam generationeʒ. Est eni
hec vtriusqʒ sententia. vt prima intelli-
gatur de pena spirituali in iudicio poli
siue dei et non in iudicio fori. Et est pe-
na q̄ principaliter tangit animā siue sit
pena dāni vt priuatio glīe siue pena sen

sus id est cruciationis ignis infernalis. His enim penis nunquam punitur aliquis sine culpa propria vel cotracta q̄n/tum ad originale. vel commisso quan/tum ad actuale peccatum. Secūda ve/ro autoritas quia intelligitur de imita/toribus paternorum scelerum vt Gra/tianus exponit. i. q. iiij. §. quib⁹ Ubi etiā dat alias expositiones. ideo aliis penis quibuscunqȝ in iudicio dei punitur quis non solum pro culpa sua commissa vel cōmittenda vt scilicet euitetur. sed etiā pro culpa alterius. Nec valet si dicat̄ ꝙ tunc punitur sine causa et sine culpa q̄. debet esse causa pene quia iuxta regulaȝ iuris sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus. vnde et dicere pos/sumus ꝙ semp̄ superest causa etiam iu/stissima licet nobis ignota. xxiiij. q. iiij. Aug⁹. et si super actionem facti profun/ditatem iudiciorum dei penetrare non possumus. veruntamen verum scimus esse quod dixit et iustum esse quod fecit Est tamen distinctio in pueris oblatis eo ꝙ loquendo de innocentibus q̄ non per matres maleficas sed p̄ obstetrices demonibus offeruntur et rapiuntur oc culte vt dictum est supra ab amplexib⁹ et vtero honeste matris ꝙ tales innocē tes non adeo deseruntur vt imitatores efficiantur tantorum scelerum. sed imi/tatores paternarum virtutum hoc pie credendum est. Secundum q̄d efficit hec sacrilega oblatio est. Q: sicut in obla tione qua homo seipsum deo offert in sacrificium recognoscit deum suum pri cipium et finem. quod quidem sacrifici um dignius est omnibus sacrificiis ali/is exterioribus ab eo impensis Juxta il lud. Sacrificium deo spiritus contri/bulatus cor contritum et humiliatum deus non despicias. Et hoc quo ad prin cipium creationis et finem glorificatio nis. Ita et ipsa malefica puerum offe/rens dialolo: eius animam et corpus tanquam suo principio et fini damna/tionis eterne commendat. Unde ꝛ nō nisi miraculose a solutione tanti debiti liberari poterit. Solet quedam historia immo et plures recitari de pueris ex ma/terno vtero demonibus improuise ꝛ ex aliqua passione et commotione mentis a matribus oblatis et qualiter cum ma xima difficultate in adulta etate a de/menum iurisdictione quam diuina p̄/missione sibi vsurpabant liberari potu/erunt. de quibus liber exemplorum be atissime virginis marie refertus nosci/tur. specialiter et de illo qui per summū pontificem dum liberari a vexationibus demonum non poterat. missus tandeȝ ad quendam virum sanctum in oriēta/libus partibus degentem cum magna adhuc difficultate per intercessionem ipsius gloriosissime virginis ab illa iu/risdictione ereptus fuit. vnde si in vlti onem vnius improuise non dico obla/tionis sed exhibitionis vbi mater ex in dignatione dumtaxat super copulā car/nalem viro exhibendam cum dixisset maritus spero inde fructum prouentu rum. Et illa replicans. Sit fructus il/le diabolo datus. tanta seueritas diui/ne punitionis patuit quāta creditur se/uire vbi tanta diuine maiestatis cerni/tur offensa. Tertiuȝ quod hec sacrilega oblatio efficit est habitualis inclinatio ad huiusmodi maleficia hominibus iu mentis et terre frugibus inferenda. Huius ratio assignari potest ex his que s̄m Thomam secunda secunde. quest. centesimaoctaua super punitionem tē/poralem qua aliqui propter alienas cul pas puniuntur deducuntur. Dicit enī ꝙ quia filii sunt s̄m corpus res quedā patris. et serui et animalia res domino/rum. Et cum aliquis sit puniendus in rebus suis omnibus ideo et filii puniū tur pluries pro parentibus. Et differt hec ratio ab illa que supra tacta fuit de peccatis patrum quia deus visitat in fi lios vsqȝ in tertiam et quartam genera tionem. Quia vt ibi tactum est hoc in/telligitur de imitatoribus p̄rnoꝝ sceleꝝ

Hec autem ratio concludit de punitio ne filiorum pro parentibus vbi nõ imitantur paterna scelera in actu per mala opera sed tñ in habitu. sic enim et filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit q̄ citius. Et animalia amalechitarum iussa sunt interfici quamuis et in huiusmodi sit ratio mistica vt habetur. i. q. iiij. §. paruulos. Ex quibus omnib9 non incõuenient er dicitur q̄ huiusmodi pueri semper ad maleficia perpetranda vsq̄ in finem vite inclinantur. Sicut enim deus suam oblationez sanctificat vt sanctorum gesta demonstrant vbi parentes sobolem ex eis procreandã deo dicassent. vtiq̄ et diabolus suã oblationem inficere non cessat ex veteri et nouo testamento quasi innumera possent gesta deduci. Sic enim plures patriarche et prophete vt Isaac Samuel Sampson. Sic etiam allexius. nicolaus et alij innumeri gracijs plurimis ad sanctitatem vite fuerunt preuenti. Experientia deniq̄ demonstrat semper filias maleficarum in consimilibus tanq̄ imitatrices maternorum scelerum esse diffamatas. imo et totam quasi progeniem esse infectam. Et huius quidem ꝛ omnium precedentium ratio quia superstitem semper habent relinquere ꝛ in augmentum illius perfidie summis conatibus ex pacto cum demone inito tẽdere Unde enim cõtingere posset q̄ sepissime repertum est puellas impuberas vt octo vel decem annorum tempestates et grandines concitasse nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega diabolo per matrem maleficam infantẽ execrasse. nec enim p se pueri talia ex fidei abnegatiõe prout adulte malefice a principio facere habent efficere possent cum nec alicuius fidei articuli fortassis noticiam habent. Ex quibus gestis aliqua in medium producamus. In partib9 enĩ sueuie dum quidam villanus segetes ĩ campis cum filia paruula vix octo annorum conspicere decreuisset et propt siccitatem terre pluuiam apud se ruminans et cõferens optasset dicens. Heu quando veniet pluuia. Puella audiẽs verba patris ex simplicitate animi dixit Pater si pluuiam desideras faciam q̄ cito veniet. At pater Unde hec tibi: nosscis ne pluuiam procurare. Respondit puella vtiq̄ et nedum pluuiam. sed et grandines et tempestates cõcitare scio. Et pater Quisnam te docuit. Respondit Mater mea. verum q̃ mihi inhibuit ne alicui hoc indicarem. Tunc iterum pater. Et quomodo te docuit. Respondit Me commisit vni magistro: quem omni hora ad quecũq̄ petita habere possum. At pater. Uidisti ne illum. Respõdit Uidi interdum viros introeuntes et exeuntes ad matrem. Et cum interrogassez qui nã essent. Respõdit Sũt nostri magistri quibus etiam te tradidi et commisi magni fautores et diuites. Territus pater. An ne illa hora grandinem citare posset inquisiuit. Et puella. Utiq̄ si modicum aque habuero faciã Tunc pater puellam per manũ ad torrentem deduxit. Fac inquit. sed tantũmodo super agrum nostrum. Tunc puella manum in aquam misit ꝛ in nomine sui magistri iuxta doctrinam matris mouit. Et ecce tantummodo pluuia agrum illum perfudit. Quod cernẽs pater Fac inquit et grandinem. sed tantũmodo super vnuz ex agris nostris. Q̃d cum iterum puella fecisset pater de experientia certificatus vxorem apud iudicem accusauit: Que capta et conuicta incinerata fuit et filia denuo baptiçata et deo dicata amplius illa efficere non potuit.

Sequitur super modum quo iumentis malefice varia nocumenta inferũt.

Capitulum XIIII

Licq̄ a fortiori cum apostolus dicat Nunquid deo cura

est de dobus volens per hoc innuere Quod licet omnia subsint diuine prouidentie tam homines quam iumenta vtrosque iuxta modulum suum seruans vt psalmista ait. filij tamen hominum sub tegmine et protectione alarum amplius gubernantur. Si inquam homines diuina permissione per maleficos affliguntur. innocentes. iusti et peccatores. parentes denique in filijs qui res sunt pertinentes ad eos. Cum etiam iumenta terre fruges similiter de rebus hominum existunt vtique et super illos varia nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina permissione concurrente presumat. Sic enim Job a diabolo percussus cuncta iumenta perdidit. sic denique nec minima reperitur villula vbi mulieres mutuo vaccas inficere lac eas priuare et sepissime interimere non cessant. A minimo autem nocumento inchoando quod de priuatione lactis estimari potest. Si de modo quo id efficere valeant queritur. Responderi potest quod quia secundum Albertum iiij de animalibus Lac de natura sit menstrui in quolibet animali. sicut etiam fluxus alius in femina vbi non restringitur talis fluxus aliqua infirmitate vel ex conditione nature vel ex accidentali infirmitate. tunc restringitur aut aufertur interdum maleficiali opere. Ex conditione autem naturali lac restringitur post conceptum fetum. Ex infirmitate vero accidentali sicut pluries ex commestione alicuius herbe que ex natura lac restringere habet et vaccam alterare. Ex maleficio autem talia procurant varijs modis. Quedam enim nocturnis temporibus et sacratioribus vtique ex inductione diaboli ob maiorem offensam diuine maiestatis in quocunque angulo domus sue se collocant vrceum inter cruras habentes. Et dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem aut columnam infigunt et manus ad mulgendum apponunt tunc suum diabolum qui semper eis ad omnia cooperatur inuocant. et quod de tali vacca ex tali domo que sanior et que magis in lacte abundat mulgere affectat proponit. tunc subito diabolus ex mamillis illius vacce lac recipit. et ad locum vbi malefica residet et quasi de illo instrumento fluat reponit. Hec quidem populo predicando nemo propterea ex eis informatur. quia quantumcunque quis demonem inuocaret et per nudam inuocationem hec se posse efficere estimaret: seipsum deciperet. quia caret fundamento illius perfidie. quia scilicet omagium non prestitit et fidem non abnegauit. Hec ideo posui cum plures hec et alia que posita sunt estimant populo non esse proponenda propter periculum informationis. cum sit impossibile aliquem per predicationem posse informari ratione tacta. Potius autem sunt in detestationem tanti criminis. et vt iudices in vltionem tanti sceleris scilicet fidei abnegationis amplius inardescant sunt predicanda. licet non semper. plus etiam ponderant seculares huiusmodi temporalia damna: cum magis terrenis implicantur affectionibus quam spiritualibus. vnde et cum eis talia posse fieri affirmantur in punitionem ipsorum amplius seuiunt. sed tamen astutiam diaboli quis explicare potest. Noui illos in quadam societate constitutos qui dum tempore may butirum maycum comedere affectarent eis in itinere existentibus et in prato circa torrentem consedentibus. vnus ex eis quo pacto cum demone per antea siue tacito siue expresso inito dixit. Ego optimum butirum maycum procurabo. Et statim depositis vestimentis et torrentem intrans non stando sed sedendo contra aque fluxum dorsum vertebat. Et ceteris conspicientibus ipse dum certa verba protulisset et aquam manibus post tergum mouisset. post paululum butirum formatum ad modum quo villane tempore may vendere in foro solent in magna quantita apportauit. Et alijs gustantibus

optimum fuisse butirum affirmarunt Qua ex re colligitur primo hunc de sua practica fuisse certuz vel quia mere maleficus per expressum pactum cum demone initum Vel quia p tacituz pactũ nouit sibi diabolum ad vota affuturuz Si quidem primum tunc nõ indiget discussione quin verus maleficus fuerit Si autem secundum tunc vsus suffragio diaboli fuit eo q sibi oblatus et exercat? a matre vel obstetrice fuerit. Qd si quis obijceret Diabolum fortassis apportasse butirum sine aliquo pacto tacito vel expresso. ac etiam absq3 oblatione aliqua vt premittitur facta Respondetur q nũquam aliquis vtitur suffragio diaboli in consimilibus operibus sine eius inuocatiõe. quia ipso facto cũ quis demonis auxilium petit contra fidez vt apostata agit Juxta determinationẽ doctoris in secundo sententiarum. di. viij super difficultatem Utrum auxilio demonuz vti sit apostasia a fide. Nam cũ alijs doctoribus albertus magnus licet concordat. tamen magis expresse dicit q semper in talibus est apostasia verbi vel operis Si enim inuocationes. coniurationes. fumigationes et adorationes fiant. tunc apertum pactum initur cum demone absq3 hoc videlicet q aliquis corpus 7 animam cum fidei abnegatione in toto vel in parte tradat. quia per hoc q ipsum inuocat iam committit apostasiam verborum apertam. si autem non fit inuocatio verborum sed solummodo fit opere simplici quia scilic3 tale opus facit qd non nisi demonũ auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine diaboli. siue per alia verba ignota. siue absq3 omni verbo. Jlla tamen intentione vt dictum est. tunc vt subdit albertus est apostasia operis quia illud opus expectatur a demone. Cum autẽ expectare aliquid a demone vel aliquid percipere per ipsum. semper est fidei contumelia 7 idõ apostasia. Unde et hic concluditur q quocunq3 modo prefatus magus hoc procurauit vtiq3 per pactum tacitũ vel expressum procurauit. Et verisimiliter si absq3 pacto expresso qd tunc vt malefici facere solent per tacitum et occultũ pactuz vel ex se vel a matre aut obstetrice initum talia effecit Et dico ex se quia tantummodo opus exercuit effectũm a diabolo expectans. Secundum quod colligitur ex illa vel consimili practica ẽ q quia diabolus nouas rerum species condere nõ potest. Jdeo vbi tam subito naturale butirum ex aqua prorupit. hoc virtute demonum non aquã in lac mutando. sed vel butirum alibi ex loco reposito accepit et illi ad manus tradidit. vel ex lacte naturali hoc ex naturali vacca recipiendo et subito vt sic coagulando in naturaz butiri. quia q ars mulierum per spacium temporis efficit butiruz formando. hoc ipse in breuissimo tempore efficere nouit et tunc illud sibi obtulit. Ad idem reducitur modus quo aliqui supersticiosi vinum aut alia necessaria non habentes: nocturnis tẽporibus tantummodo flasconẽ aut aliud vasculum recipiunt. et dum per vicum aliquem incedunt subito vas vino impletum reportant. Tunc enim diabolus vinum naturale ex aliquo vase recipiendo illi flasconem impleuit.

Super modum autem quo animalia et iumenta malefici interimunt. Dicere oportet q sicut homines ita et iumẽta vel tactu et visu. vel visu tantum vel vbi subter limen ostij ipsius stabuli aut vbi solent adaquari maleficiuz aliquod seu instrumentum maleficij reponunt Sic enim et iste in Rauenspurg incinerate De quibus et infra patebit semper ad instantiam demonum vbi meliores equi aut pinguiora iumenta erant maleficiare habebant. Et dum interrogate fuissent per quem modum talia efficeret Rñdit vna nomine agnes q subter limen ostij ipsius stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi

res. Respondit: Diuersarum specierũ animalium ossa. Et vlterius In cuius nomine hoc faceret interrogata Respõdit In nomine diaboli et omnium aliorum demoniorum. Sed et altera noīe Anna que dum vni ex ciuibus successiue viginti tres equos maleficiasset quia vector erat Ultimatim dum vicesimũ quartum emisset et iam ad extremam paupertatem deuenisset. vector stãs in ostio stabuli dixit ad maleficam que et in ostio dom⁹ sue stabat. Ecce iam emi equum. promitto deo et sue matri ꝙ si equus ille morietur ꝙ manibus meis ꝓprijs te interficiam. Sicqȝ territa malefica equum sibi intactũ reliquit. Dũ autem capta et interrogata fuisset per quem modum talia effecisset. Respondit se nil aliud nisi foueam fecisse Qua facta dyabolus certas res imposuisset sibi ignotas. Qua ex re colligitur ꝙ tantummodo aut manum aut visum apponere habent. Et hoc vt quoqȝ modo malefica cooperetur. alias enim dyabolo seuiendi in creaturas facultas non ꝑmitteretur vbi malefica non concurreret vt prius tactum est. Et hoc contingit propter maiorem offensam diuine maiestatis. Sepissime etiam a pastoribus visa sunt. ꝙ certa animalia in campis dum tres aut quattuor saltus in aerem fecissent subito in terram collapsa interierunt. Et hoc vtiqȝ demonum ad instantiam maleficarũ virtute in dyocesi deniqȝ Augustiẽsi inter opidũ Fiessen et montem ferrerium. quidam ꝑediues asseruit sibi et alijs vltra quadraginta iumenta in bobus et vaccis in alpibus fuisse maleficiata. Et hoc infra anni spacium nõ peste aut aliqua infirmitate precedente. Et pro intersigno dixit. ꝙ vbi peste aut alia casuali infirmitate moriuntur non subito sed paulatim et successiue deficiunt. Illud autem maleficium subito abstulit omnem vigorẽ ita ꝙ ab omnibus iudicabatur illa maleficijs fuisse interempta. Uerum talem annotaui numerũ. estimo tamen ꝙ ampliorem expressit. hoc tamen verissimũ ꝙ in partibus et precipue in alpibꝫ plurimum iumenta asseruntur maleficiari. Quod genus etiam maleficij vndiqȝ diffusum noscitur. Aliqua similia infra in capitulo de remedijs adhibendis cõtra maleficia iumentorum discutient.

Super modum quo grandines et tẽpestates concitare ac etiam fulgura super homines et iumenta fulminare solent. Capitulum XV

Deniqȝ ꝙ demones et sui discipuli talia maleficia in fulminibus grandinibus et tẽpestatibus concitare possint et hoc accepta potestate a deo quo ad demones. seu eius permissione quo ad ipsius discipulos sacra scriptura Job primo et secundo testatur. vbi accepta potestate a deo statim demon procurauit vt sabei quingenta iuga boum et quingẽtas asinas auferrent. et deinde ignis de celo descendens. septem milia camelorũ consumeret. tandem etiam septẽ filij et tres filie per vehementem ventũ et per lapsum domus occumberent. ⁊ semper pueri id est famuli multi. vno q̄ nũciaret dempto interierunt. vtqȝ vlcere pessimo sancti viri corpus percuteret. et vxor et tres amici eius vt ipsum vexarẽt grauiter procurauit. Ubi ⁊ san. Tho. in postilla sua sup iob ita loquitur. Necesse est confiteri ꝙ deo ꝑmittẽte demones possunt ꝑturbationem aeris inducere. ventos concitare ⁊ facere vt ignis de celo cadat. quamuis enim natura corporalis nõ obediat ad nutũ angelis neqȝ bonis neqȝ malis ad susceptionem formarum. sed soli deo creatori. tñ ad motũ localẽ natura corꝑalis nata ẽ spũali nature obedire. cuius indiciũ in hoīe apparet nã ad solũ impium volũtatis q̄ subiectiue est in aīa mouent̄ mebra vt opus a volũtate dispositũ ꝓsequatur. q̄cunqȝ igit̄ solo motu locali fieri pñt hec ꝑ naturalẽ virtutẽ nõ solũ boni sed etiã mali facere possunt nisi diuinit⁹ ꝓhibeant̄. Uenti aũt et pluuie et alia huiusmodi

aeris perturbatiões. solo motu vapoꝝ resolutoꝝ ex terra et aqua fieri possunt. vnde ad huiusmodi ꝑcuranda natura- lis virtus demonis sufficit. hec Thomas Mala eni que nostris exigentib⁹ in mũ do fiunt. deus velut ꝑ suos tortores iu- ste ꝑ demones solet infligere. Unde et glosa sup illo ps. ciiij. Uocauit famẽ su- per terrã et omne firmamentũ panis cõ triuit dicit sic. Hec mala permittit deus ꝑ angelos malos qui talib⁹ ꝑpositi sunt. Uocat ergo famẽ id est angelũ fami pre positũ. Possent et illa que supra notata sunt circa questionẽ. an semp malefici. circa maleficia inferẽda habent cõcurre- re cũ demonib⁹. vbi de triplici nocumẽ- to. et quõ interdũ demones sine malefi cis varia nocumẽta inferũt. cũ maleficis aũt demones plus affectant hoib⁹ noce- re eo ꝙ cum deus amplius ꝑ hoc irritat inde eis maior facultas puniendi et affli gendi cõceditur. Deseruiũt et illa q̃ do- ctores sup. ij. sentẽ. dist. vi. An locus sit cõuenienter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouẽt. quia cũ tria cõ siderant in demonib⁹. natura officiũ et culpa. Sicut nature correspõderet celũ empirreũ. culpe vero infern⁹. ita eoꝝ offi cio cũ tortores sint ⁊ ministri vt supra ta ctum est. in punitionẽ maloꝝ et exerci- tium bonoꝝ cõpetit aer caliginosus. ne vicꝫ nimis nos infestarent. si in mundo inferiori circa nos habitarent. vnde ⁊ in aere et circa sperã ignis. actiua passiuis cõiungere sciunt vbi a deo permittunt ⁊ ignẽ de celo cadere seu fulgura fulmina re. ꝑcurant. Narrat in formicario de quo dam capto per iudicẽ. dum interrogaret quõ ad grandines et tempestates conci tandas ꝑcederent. et an facile hoc eis fo ret ꝑcurare. Rñdit. Faciliter grandines ꝑcuramus sed ad libitũ ledere nõ vale- mus. Nota custodiã bonoꝝ angeloꝝ. vñ addidit. Eos tantummõ ledere possu- mus qui dei destituti sunt auxilio. ⁊ qui signo crucis se muniunt illos ledere nõ possumus. est aũt hic noster mod⁹. Pri mo verbis certis in campis principẽ o-

mnium demonioꝝ imploramus: vt de suis mittat aliquẽ q̃ a nobis designatuꝫ percutiat. Deinde veniente certo demo- ne eidem in biuio pullũ nigrũ imolam⁹ eundẽ in altũ ꝑiciendo in aera. quo a de mone sumpto obedit: et statim aura con citat. attamẽ nõ semp in loca destinata a nobis. sed iuxta dei viuentis ꝑmissionẽ: grandines et fulmina ꝑicit. Narrat eti am ibidem de quodã auctore seu heresi- archa maleficoruꝫ stafus dictus. qui in bernensiũ territorio et locis adiacentib⁹ cõstitutus. publice de hoc gloriari aude- bat. ꝙ quandocũqꝫ vellet ipse se in oĩm emuloꝝ oculis velut murẽ facere vellet et dilabi manib⁹ inimicorum suoꝝ leta- lium. et ita etiã capitaliũ suorum inimi- corum manib⁹ sepius euasisse. Diuina tamẽ iustitia cum terminuꝫ sue malitie facere voluit: ꝑ hostes suos in stupa quã- dam ꝑpe fenestrã quendã sedere dũ cau te explorabat a sibi insidiantib⁹. gladijs et hastis inopinate transfixus ob sua fa- cinora miserabiliter obijt. superstitẽ tñ discipulum qui hoppo vocabat reliquit. qui et supradictũ stadelem de quo in ca- pitulo sexto mentio fit magistrum fecit. Sciuerũt hi duo qñ eis placuit tertiaꝫ ꝑtẽ fimi feni vel frumenti. aut cuiuscũ- qꝫ rei de vicini agro: nemine vidente ad proprium agrũ deferre. grandines viua cissimas et auras lesiuas cũ fulminibus ꝑcurare. in aspectu parentũ infantes ꝑ- pe aquã ambulãtes in ipam nullo vidẽ te. ꝑicere. sterilitatẽ in hominib⁹ et iu- mentis efficere occulta alijs manifesta- re. in rebus et corporib⁹ modis quibus- cumqꝫ ledere. ictu fulminis nonnunqꝫ quẽ vellent interimere et multa alia pestife- ra ꝑcurare. vbi et quãdo dei iustitia hec fieri ꝑmisit. Ad ea tamẽ que ꝑ nos reper ta sunt expedit cõuertere. In diocesi nã qꝫ cõstant. ab oppido rauenspurg ab vi- gintiocto miliaria teuthonicalia versus saltzburgã. grando seuissimus excitat⁹. cunctas fruges segetes et vinetas adeo in latitudine vnius miliaris cõtriuerat ꝙ tertius annus vix iudicabat frugifer⁹

in vinetis. Unde res gesta cum per no
tarium inquisitionis innotuisset et q̄ꝺ
ꝓpter clamorē ppl'i inquisitione op⁹ esset
dū certi p maleficia imo oēs pene oppi/
dani talia cōtigisse iudicarēt. Quare cō/
sulibus an id cōsentientibꝫ p quindenā
iuxta iuris formā super here sim dūtaxat
maleficarū a nobis inquirit. et ad duas
dumtaxat psonas p alijs q̄ tamē in par/
uo numero nō erant diffamatas pueni
tur. nomen vnius agnetis balneatricis
alterius anna de mindelheim. quibꝫ ca/
ptis ⁊ seorsum ad distinctos carceres po
sitis ignorante penitus vna de altera se/
quenti mane balneatrix questionibꝫ le/
uissimis a rectore seu ciuiū magistro ma
gno fidei çelatore. gelre cognominato ⁊
ab alijs ex cōsulibus sibi adiunctis in p
sentia notarij exponit. et licet maleficiū
taciturnitatis indubie penes se habuis/
set. de quo et semp iudicibꝫ timendū est.
eo ꝙ in primo aggressu nō iam mulie/
bri sed virili aīo se innoxius affirmabat
diuina tn̄ fauente clemētia ne tm̄ facin⁹
impune transiret. subito libere et a vin/
culis absoluta licet in loco torture ⁊ cū/
cta flagitia ab ea ppetrata deterit. Naz a
notario inquisitōis interrogata sup ar/
ticulos ex depositōne testiū circa nocu/
menta hominibꝫ et iumētis illata. ex q̄/
bus iam violēter reddebat tanq̄ malefi
ca suspecta. cū nemo testis de fidei abne
gatōne ac carnali spurcitia cum demone
inculo aduersus eā deposuisset. eo ꝙ illa
secretissima sint illius secte cerimonia/
lia. attamē vbi post nocumēta aīalibꝫ et
hoībꝫ illata vti rea respondisset. cetera o/
mnia de fidei abnegatōe ⁊ spurcitijs dia
bolicis cū inculo demone pactis interro/
gata publice fatebat: asserēs se vltra de/
cem et octo ānis illi inculo cū omnimo/
da fidei abnegatōe succubuisse. quibus
expletis vbi sup grandinē prefatā. an ne
aliquid de illis sciret inquireret. Respō/
dit ꝙ sic. Et interrogata quō et qualit.
rn̄dit. In domo erā et hora meridiei de/
mon me accersiuit et vt sup campū seu
planiciem kuppel sic eni noiat. paululū
aque mecū deferendo me transferrē in/
iunxit. et dum interrogassem quidnā o/
peris in aqua explere vellet. pluuiā se vel
le causare rn̄dit. portā ergo ciuitatis exi/
ens: ipm demonē sub arbore stantē repi
Interrogata aūt a iudice sub qua arbo/
re. rn̄dit. sub illa ex opposito illi⁹ turris.
ipm denotando. ⁊ interrogata q̄d sub ar
bore egisset. respōdit demon vt foueā par
uam foderē. et illi aquā infunderē: iniū/
xit. Et interrogata an ne pariter cōsedis
sent. rn̄dit. me sedēte ipe demon stabat.
Interrogata demū quibꝫ ne verbis aut
modis aquā mouisset. Respondit digito
quidē moui. sed in noīe illi⁹ diaboli ⁊ oīm
aliorꝫ demoniorū. et rursum iudex. quid
actū fuit de aqua. respōdit. Disparuit et
sursum in aerē diabolus duxit. et demuz
an ne aliquā sociā habuisset interrogata
rn̄dit. ex opposito sub tali arbore aliaz ca
ptam maleficā annam vicz mindelheim
noīando cōsodalem habui quid aūt ege
rit ignoro. ⁊ finaliter interrogata balne
atrix de interuallo tpis ab aq̄ assumptio/
ne vsq3 ad grandinē. rn̄dit. tanta dilatio
fuit quousq3 ad domū puenissent. Sed
et hoc mirabile cū sequēti die alia que/
stionibꝫ etiā leuissimis exposita pmo fu/
isset vt pot e digito vix a terra eleuata p⁹
libere soluta. pfata oīa nō discrepādo in
minimo nec quo ad locū, put altera fas/
sa fuerat. q uia vicz sub tali arbore. et alte
ram sub alia. nec quo ad tēpus quia ho/
ra meridiei. nec quo ad modū q2 p motō
nem aque in foueā immisse in noīe dia/
boli et oīm demoniorū. nec quo ad inter
uallū tpis: q2 dū eius diabol⁹ aquā acce/
pisset in sublime eleuādo. regressa ad do/
mū supuenisse grandinē affirmabat sin
gula deterit. Sicq3 tertia die incineran
tur. et balneatrix cōtrita et cōfessa pluri
mum se deo ꝯmendauit asserēs se liben/
ti aīo mori vt demōis iniurias posset e/
uadere. crucē in manibꝫ tenendo et am/
plexando quā tn̄ altera spernebat. q̄ etiā
vltra viginti annos incubū demonē cū
omnimoda fidei abnegatiōe habuerat.
primā in multꝭ maleficijs hoībꝫ. iumētꝫ

et terre frugib⁹ illatis excedēs vti ꝓces/sus ad ꝯsolatū reposit⁹ demōstrat. Sufficiant ista cū reuera q̄si innumera circa hmōi maleficia illata recitari possēt. Sz et de ictu fulmīs ꝙ sepissime. aut hoīes solū aut cū bestijs. aut cū domib⁹ et horreis ꝯsumpserint. licz occultiorē ⁊ magis ambiguā videat habere causaz. eo ꝙ alias diuina ꝑmissione sepe ꝯtingāt absq̄ maleficarū vicz coopatōe. tn̄ vbi sponte ex earū fassionib⁹ talia eas fecisse seu ꝓcurasse repertū est sup̄ que etiā varia acta et gesta p̄ter ea que sup̄ tacta sūt deduci possent. rō etiā suffragat̄ cū ea facilitate qua grandies sic ⁊ fulmina ꝓcurare p̄nt in mari etiā tēpestates. ideo oīs ambiguitas de medio tollitur.

Super tres modos quo viri ⁊ nō mulieres reperiunt̄ maleficijs infecti. ꝑ tria capitula. et primo de sagittarijs maleficis.

Ltimū ad p̄ns gen⁹ maleficij quo viri inficiunt̄ in trib⁹ specieb⁹. Notandū ē p̄mo de grauitate crimīs q̄ ad maleficos sagittarios ī septē horrēdū flagitijs. Nā p̄mo sacratiori die dn̄ice passionis sexta vicz feria parasceuē vt fert̄ infra missarū solēnia hn̄t sacratissimā crucifixi imaginē. telo quasi ad metā sagitādo. O q̄nta crudelitas et iniuria saluatoris. Scdo licz sub dubio vertit̄. an aliā apostasiā verbo vltra illā apostasiā opis hn̄t cū demonib⁹ inire. tn̄ quocūq̄ mō fiat maior cōtumelia nō p̄t a xp̄iano irrogari fidei cū certū sit ꝙ si infidelis cōsimilia ꝑpetraret nulli⁹ forēt efficacie. in nullo etiā tanto cōplacere aduersario salutis ope pōt. Vn̄ miseri tales fidei catholice veritatē et efficaciā toti⁹ ꝑpendere deberēt. q̄ etiā de causa de⁹ hmōi flagicia iuste ꝑmittit. Tertio ꝙ tres aut q̄ttuor iact⁹ ꝑ totidez tela habet infigere. et ex ꝯsequēti tot sm̄ eundē numerū hoīes: q̄libet die poterit interimere. Quarto ꝙ sic de p̄missis certificant̄ a demonib⁹. q̄ tn̄ corporali visu illū occidendū pri⁹ hn̄t cōspicere ⁊ cordis voluntatē vbi ex integro illū ad iterimē duz flectūt. talis quocūq̄ loco inclusus se tueri nō poterit quin tela emissa ferat̄ et ꝑ diabolū ei infigat̄. Quinto ꝙ sub tali certitudīe sagittā emittere valet vt in casum quo denariū a capite ꝑ sagittā deponere absq̄ capitis lesione voluerit hoc ip̄m efficere valeāt filii mōr ꝑ bombardā q̄ntumcūq̄ magnā. Sexto ꝙ sup̄ hec efficiēda homagiū tale cū corpis ⁊ aīe ꝑdītōe diabolo p̄stare hn̄t. sup̄ quib⁹ aliq̄ gesta in mediū ꝓducam⁹. Nā p̄nceps q̄daz reni barbat⁹ cognoīatus eo q᷑ barba nutriebat. cū ante annos sexagita adiūctis sibi terris imꝑialib⁹ q̄dā castrū lendenbrunnē ꝓpter rapinas q̄s castrēses inde faciebāt obsidēdo circū uallasset. habuit in suo comitatu quendā hmōi maleficū puncker noīe. qui intantū castrēses molestabat. ꝙ vno dempto omnes successiue sagittis interemit. talemq̄ modum seruauit. vt eū quē intuit⁹ fuisset. quocūq̄ se diuertisset ꝑ emissaz sagittā letalit̄ vulneraret et occideret talesq̄ tractus q̄libet die tres dūtaxat ī sua potestate habebat. eo vicz ꝙ tres sagittas imagini saluatoris infixerat cur aūt diabol⁹ ternarium numerū p̄ alijs eligit. estimari p̄t ꝙ in abnegatiōꝫ sanctissime trinitatis. hoc efficiat. illis aūt trib⁹ emissis tractibus nō nisi in sortē vt ceteri sagittas emittebat. accidit demū vt dū quidā ex castrensibus deridendo ad ip̄m clamasset puncker. nōne circulū in porta pendentē illesum ꝑmittes. ⁊ r̄ndente illo ab extra nocturno tp̄e. nō sz ip̄m diē captōis castri auferā. hoc idē q̄d ꝑdixit adimpleuit. nā oīb⁹ vt p̄missum est depto vno interemptis: castrū capit̄. et ip̄e circulum. domui sue in rorbach wormatienß dioceß appēdit. et sic appensum in hodiernū diē cernitur. qui etiā post a rusticis quib⁹ plurimū molest⁹ erat quodā sero cū fossorijs eoꝝ instrumētis occidit̄ ⁊ in pctis suis morit̄. Fert̄ deniq̄ de ipso ꝙ quidā de optimatib⁹ dū artis sue exꝑientiā certā capere voluisset. eidē ꝓpriū filiū puulū ad metā posuit et ꝑ signo sup̄ birretū pueri denariū. sibiq̄ mādauit vt denariuz sine

birreto p sagittā ammoueret. cū autem maleficus id se facturū sed cū difficultate assereret. libenti⁹ abstineret ne p diabolum seduceret in sui interitū. verbis tn̄ principis induct⁹ sagittā vnā colari suo circa collū immisit. et alterā baliste supponēs denariū a birreto pueri sine oī nocumēto excussit. quo viso dum ille maleficū interrogasset cur sagittā colari imposuisset. rn̄dit. si deceptus p diabolū puer occidissem cum me mori necesse fuisset: subito cū sagitta altera vos transfixissez vt vel sic mortē meā vindicassem. Et quidem licet diuina pmissio mala hmōi in pbationē et castigationē fideliū fieri sinit. ex aduerso tn̄ in ꝯfortationē et glām fidei potiora miracula. clemētia saluatoris operatur. Nā in diocesi cōstantiēsi, pe castrū hohençorn ac monasterio monialiū ecclesia quedā iā denouo cernit ꝯstructa. in qua hmōi imago saluatoris cū sagitta infixa ac cruore effuso cernit. cuius miraculi veritas tali ordīe patuit. Miser enī quidā dū iuxta ordinē prenotatū super tres aut q̄ttuor tractus baliste ad interitū alioꝝ a diabolo certificari cuperet in biuio quodā imaginē crucifixi sagitta petit et mō quousqꝫ in p̄nis cernit transfixit. et dū cruor miraculosus erūpet miser imobilit diuina virtute gressu pcussus figit et vbi a p̄tereuunte quodā cur ibi fixus maneret interrogaret. miser caput agitabat brachijsqꝫ ac maib⁹ quib⁹ balistā tenebat ac toto corpe tremēs nil rn̄dere poterat. et alter hincinde circumspiciēs dū imaginē crucifixi intuet et sagittā infixā cū cruore effuso speculat. pessime inq̄t neqꝫ imaginē dn̄i nr̄i transfixisti. et alios ꝯuocās. attēdite inq̄t ne fugā capiat. dū tn̄ vt pmissuz est se de loco mouere nō poterat. ad castrū cucurrit ⁊ rem gestā narrauit q̄ cōcite descendūt et miserū in eodē loco ꝯsistentē reperiūt. ⁊ inquirētib⁹ de casu dū crimē fassus fuisset ex cōtactu publice iustitie de loco mouetur ⁊ dignā p cōmissis vltōz pmiserabilē mortē recepit. Sed heu q̄ cogitatu horribile existit. nec his hūana puersitas terret vt a similib⁹ flagitijs se cōtineat: Nā in curijs optimatū vndiqꝫ vt fert tales sustentant de suis flagitijs publice i cōtemptū fidei ⁊ grauē offensionē diuine maiestatis ⁊ ꝯtumeliā nr̄i redēptoris gloriari et se iactari de talib⁹ pmittunt.

Vn̄ et tales vtiqꝫ et receptatores defensores et fautores nedū hereticoꝝ sed ⁊ apostatarū a fide iudicādi sunt ⁊ penis plectendi subscriptis. et h̄ est septimū. Naz primo ipo iure excōicati sunt. et fauētes clerici ab oī officio et bn̄ficio deponunt ⁊ priuant nec ad illa restituūt absqꝫ speciali aplice sedis indulto. Itē p̄fati receptores postq̄ fuerint publicati si in excōicatione steterint p annū aīo ptinaci velut heretici sunt cōdemnandi: q̄ singula sic pbant. Nā in c. vt inquisitōis. §. phibem⁹ li. vi. tangit de nō impediēdo directe vel indirecte pcessum iudiciū diocesanoꝝ et inq̄sitoꝝ ī causis fidei vbi tangit p̄dicta pena infligēda post annū. nā dicit pmo. Prohibem⁹ districtius. potestatib⁹ dn̄is tpalib⁹ et rectorib⁹ eorundē officialib⁹ ⁊c̄ si cui placet capl'm plegat. Deniqꝫ q̄ et ipi malefici cū eoꝝ receptatorib⁹ sint ipo iure excōicati. ptz de ipis hereticis maleficis in c. ad abolendā in pn̄cipio. et in c. excōicauim⁹. pmo et p̄sertim et breuius in c. excōicam⁹. scdo de here. vbi sic dicit. Excōicamus ⁊ anathematizam⁹ vniuersos hereticos catharos paterinos. et infra. et alios q̄buscūqꝫ noib⁹ censeant ⁊c̄. et nota sup quibuscūqꝫ noib⁹. de credētibus aūt et receptatorib⁹ et ceteris supdictis habet in c. excōicam⁹. i. §. credētes vbi sic dicit. Credētes p̄terea receptatores defensores ⁊ fautores taliū excōicationi decernim⁹ subiacere ⁊c̄. et in c. excōmunicam⁹ scdo. tangūt plures pene q̄s incurrūt infra annū cū ipis clericis vbi sic dicit. Receptatores fautores et defensores excōicatōi decernim⁹ subiacere vt postq̄ quilibet taliū fuerit excōicatōe notatus. si satisfacere cōtempserit infra annū. ex tūc ipo iure sit infamis. nec ad publica officia seu ꝯsilia. nec ad eligēdos aliqs ad hmōi nec ad testimoniuz admit/

tantur. sint etiaȝ intestabiles vt nec te-standi liberā habeant facultatē. nec ad he-reditatis successionē accedat. nullus p̄-terea ipi sup̄ quocūq̧ negocio responde-re cogat. Qz si forte iudex extiterit eius sentētia nullā obtineat firmitatem. nec cause aliq̄ ad ei⁹ audientiā pferant. si fue-rit aduocatus. nullaten⁹ eius patrociniū admittat. Si tabellio instrumēta confe-cta nullius sint momēti. sed cū auctore damnato damnent et in siliis idē preci-pimus obseruari. Si vero cleric⁹ fuerit ab oī officio ⁊ bñficio deponat vt in quo grauior est culpa: maior exerceat vindi-cta. Si q̄ tales aūt postq̧ ab ecclesia fue-rint denotati euitare ɔtempserint excōi-catōnis sentētia vsq̧ ad satisfactionem idoneā pcellant. Sane clerici nō exhibe-ant hmōi pestilentib⁹ ecclesiastica sacra-menta. nec eos xp̄iane p̄sumant tradere sepulture. nec elemosinas aut oblatōes eoꝝ recipiāt. alioquī suo priuent officio. ad qd̄ nequaq̧ restituant absq̧ indulto sedis ap̄lice speciali. Sunt deniq̧ et alie pene q̄pplures sup̄ predictos etiā si non p̄sistant per annū omnino ptinaci saper eoꝝ vicȝ filios et nepotes q̄ ab ep̄o et in-quisitori p̄nt priuari seu priuatos denū-ciari. dignitatib⁹ p̄sonatib⁹ et omnibus honorib⁹ ac beneficijs ecclesiasticis ⁊ of-ficijs publicis quibuscūq̧. iuxta. c. vt cō-missi. §. priuandi. de here. li. vi. Intelligi-tur tn̄ si impenitētes extiterint. vt in. c. statutū felicis. eo. li. et ti. Itē q̄ etiā ipo-rum filij vsq̧ ad secundā generationem sunt priuati oī beneficio ecclesiastico ⁊ of-ficijs publicis. vt in c. quecūq̧. §. hereti-ci. eo. li. Intelligendū tn̄ qui p̄ paternā et nō p̄ maternā lineam descenderūt. et etiā de impenitētib⁹ vt in all'. c. statutū. Itē q̄ illis supple credētib⁹. receptatori-bus. defensorib⁹. et fautorib⁹ eoꝝ sit ap-pellatōis et pclamatōis beneficiū inter-dictū. patet in. c. vt inquisitionis. eo li. vbi tn̄ archidiacor⁹ super c. eo. intelligit vt postq̧ p̄ sententiā esse tales sūt decla-rati tunc nō possunt. an̄ aūt sententiā si in aliquib⁹ aggrauant seu indebite fati-gant appellare p̄nt plura alia possent de-duci. sed ista sufficiant. Pro ampliori tn̄ p̄missoꝝ intelligentia aliqua sunt discu-tienda. Primo quid si princeps vel secu-laris potestas. iuxta p̄notata gesta. ad de-uastationē alcuius castri iusto bello ali-quē hmōi maleficū secū recipiat. et eius assistentia tyrannidē maloꝝ ɔpescat. nū-quid totus exercitus vt fautores ⁊ rece-ptatores taliū sunt iudicādi et predictis penis mulctādi. Respondendū videtur q̄ q̄ꝛ. ppter multitudinē rigor iustitie ē tpandus. dist. xl. cōstituere. Ideo licet principalis ⁊ eius assessores ⁊ ɔsiliarij. ta-lia fouentes omnino sint ipo iure penis p̄fatis innodati. vbi moniti ab eoꝝ ordi-narijs nō destiterint cū iam vti recepta-tores fautores iudicant. vn̄ et ipis pēis subijciunt. reliquus tn̄ exercitus cū abs-q̧ eorū cōsilio et fauore talia fiāt. imo p̄ defensione reipublice sua corpa expone-re sunt parati. licet fortassis in factis ma-leficis cōplacentiā habeāt tn̄ censurā il-lam excōicatōis euadūt licet reatū illuȝ in eoꝝ cōfessione agnoscere habeant de-bita cautione accepta super omnimoda hmōi detestatōne in perpetuū a ɔfessore absolui. et q̄tū in ipis est ab eoꝝ finib⁹ hmōi maleficos expellere. Si vero q̄rit a q̄bus possint p̄sidentes vbi resipiscāt absolui an ab eoꝝ ordinarijs aut inquisi-torib⁹. Rn̄detur vtiq̧ absolui p̄nt et ab ordinarijs ac alijs inquisitorib⁹ si resipi-scāt. habet in. c. vt officiū. in p̄n. de here. li. vi. vbi sic dicit. vt officiū et infra ɔtra hereticos credētes receptatores fautores et defensores eorū. necnō cōtra infama-tos de heresi vel suspectos sm̄ sanctiones canoīcas hoim metu diuino timore post-posito pcedatis. si vero aliq̄s ex p̄dictis he-retica labe primit⁹ abiurata redire volue-rit ad ecclesie vnitatē iuxta formaȝ ecc̄ie absolutōis bñficiū impēdatis. Si deni-q̧ instat qn̄ dicet p̄nceps vel alius resipi-scere. Rn̄det qn̄ maleficū ppter iniuriaȝ creatori illatā pueniendū tradit. vnde ⁊ vt ipm a dominio tantummō expellat si est malefici seu heretici manifeste depre-

hensi in heretica prauitate vt infra patebit pena debita. et vt de preteritis doleat. ⁊ tales nunq̃ de cetero fouere vti catholicu3 decet principem firmiter in aĩo suo statuat. Quod si queritur. cui tradend⁹ et quo ordine puniend⁹. et an vt maifeste deprehensus in heresi sit iudicãdus. Ad primũ specialr tangetur difficultas in principio tertie ptis. an videlicet eorum punitio tantummõ ad iudicẽ seculare et nõ ecclesiasticũ pertineat. manifestũ est enĩ p. c. vt inquisitõis. §. prohibemus. li. vi. q potestatibus et dñis tpalibus interdicitur ne de crimine heresis q̃3 mõ iudicẽt. absq̃ epõrum seu inquisitoru3 aut salti alteri⁹ eorundẽ licẽtia. sed q2 rõ q̃ ibi assignatur circa maleficos nõ videtur habere locũ. q2 dicitur ibi. q ideo nõ debent iudicare eo q crimẽ heresis est mere ecclesiasticũ. maleficorum aũt crimẽ nõ videtur mere ecclesiasticũ. sed etiã ciuile. ppt dãna tpalia. quicqd tñ sit vt infra patebit. licet iudicis ecclesiastici sit cognoscere ⁊ iudicare. tñ iudicis secularis est exeq̃ et punire. vt p3 extra de here. c. ad abolẽdam. et. c. vergẽtis. et. c. excõicam⁹. vtriq3. Vñ et iudex secularis si tradet talem ordinario ad iudicandũ. habet tñ p se eundem punire postq̃ ab epõ sibi traditur aut relinquitur. vel etiã ex cõsensu epi secularis iudex vtrũq3 facere pt sc3 iudicare ⁊ punire. Nec valet si dicatur q tales malefici nõ sunt heretici sed potius apostate. q2 cũ vtrũq3 cõtingat circa fidẽ. tñ sicut hereticus circa illã tñmõ dubitat et hoc in toto vel in pte. ita et apostatẽ malefici rõ etiã p se dictat. cũ enĩ graui⁹ est corrũpe fidẽ p quã est aĩe vita q̃3 falsare pecunia3 p quã vite tpali subuenitur. Vñ si falsarij pecunie vel alij malefactores statim p seculares potestates iuste morti traduntur. multomagis tales heretici ⁊ apostate statim q cõuincuntur pñt iuste occidi. vnde ⁊ p hec est rñsio ad secundũ quo sc3 ordine et a quo iudice sit puniendus. sed clari⁹ de illo tractabitur in tertia pte opis circa modos sentẽtiandi qualiter deprehẽsus manifeste in heresi sit sententiand⁹ circa octauũ et duodecimũ modũ. et sup dubium quid si peniteret an adhuc esset occidendus. Reuera enĩ si hereticus simplex relapsus q̃tumcũq3 peniteat est occidendus in. c. ad abolendã allegato. et h rõnabiliter fm thomã cũ p hoc puidetur bono cõmuni. q2 si heretici reuersi sepe reciperentur vt in vita cõseruarentur ⁊ alijs tẽporalibus bonis posset hoc esse in piudiciu3 salutis aliorum. tũ q2 si relaberentur alios inficerent. tum etiã q2 si sine pena euaderent. alij securius in heresim relaberentur ex relapsu etiã ipsorum psumitur de incõstantia eorũ circa fidẽ. et ideo iuste occidẽd⁹ quare et hic dicere oportet q̃d si pter suspitionẽ solã incõstantie ecclesiastic⁹ iudex relapsum habet tradere curie seculari ad occidendũ a fortiori si nõ velit tradere apostatã aut maleficã quãcũq3 curie seculari pter penitentiã ⁊ eius cõuersionem tñ relinqre habet talẽ et nõ impedire eũ iudex secularis pter damna tẽporalia ipsorum maleficũ vult occidere fm leges. licet ecclesiasticus iudex prius habeat penitentẽ maleficũ absoluere ab excõicatiõe quã pter heresim maleficarũ incurrit cũ et hereticus sit excõicatus. iuxta. c. excõicam⁹. i. et. ij. et ad gremiũ ecclesie recipe vt spũs saluus fiat. vt dicitur xi. q. iij. audi. Alie rões assignantur inferi⁹ circa questionẽ primã tertie ptis. sufficiãt ista ad pñs. tñmõ aduertãt animarũ rectores q̃3 dura et districta exigetur ab eis rõ a tremẽdo iudice. cũ reuera iudiciũ durissimũ his qui psunt. ac vbi tales in iniuriã creatoris viuere pmittũt.

Sequitur de duobus alijs maleficorum generibus. Nã ad idem genus maleficij reducuntur et illi qui p incantatões et carmina sacrilega arma quecunq3 incãtare sciũt vt eis nullo mõ nocere valeant vñ nec etiã vulnerari pñt hi enĩ diuersificãtur. Na3 aliqui sunt q̃ cũ predictis sagittarijs maleficis cõcordãt in eo q etiã circa imaginẽ crucifixi et cõtumelia ei illata talia addiscũt. gratia exẽpli q̃ vult vt nõ valeat ledi i capite aliquo ferro aut ictu habet caput imaginis auferre qui circa collũ auferat collu3 qui circa brachium

auferat seu cōminuat brachiū.et sic ꝯse
quenter. Interdū supra cingulū aut in/
fra interdū ex toto ꝯminuunt et in hui⁹
signū vix inter.x.imagines in biuio aut
in cāpis repositas vna integra reperitur
Aliqui vero sunt q̄ certa breuia secū dese
runt:aliq̄ verbis interdū sacris aut etiā
ignotis talia ꝑcurāt. Inter que hec esti/
matur diuersitas. Nā primi licȝ in.cōtu.
meliā fidei circa dehonestationē imagīs
saluatoris cū p̄fatis maleficis sagittarijs
cōcordant.vnde vt veri apostate reputā/
di ꝛ iudicandi vbi fuerint deprehensi alio
tn̄ respectu sagittarioꝝ.nec etiā in malū
ꝑimi manifestū ꝑut intuitioȝ ꝓprij cor/
poris supra cingulū vel infra aut etiā to/
tius corporis seruire videt̄.ideo tanq̄ he/
retici penitētes ꝛ nō relapsi vbi sunt ma
lefici cōuicti et peniteāt sunt iudicādi et
iuxta octauū modū penitentiādi. cū ab/
iuratōe et inclusione vt in tertia pte ope
ris tanget̄. Pro secūdis vero qui ꝑ car/
mina arma incantare nitunt̄ et sup illa
nudis plantis incedere ꝛ silia exercere.
Incātatores enī dicunt̄ iuxta Isid.viij
ethi.qui artē aliquā verbis pagūt distin
guendū.qꝛ interdū incantatōes fiunt ꝑ
verba sacra aut ꝑ carmina scripta sup in/
firmos.ꝛ he quidē incantatōes licite fie
ri pn̄t septē ꝯditōnib⁹ seruatis vt infe/
rius patebit circa modos curādi malefi
ciatos infirmos. Incantatōes aūt que
fiūt sup arma ꝑ aliq̄ verba. aut vbi talia
carmina scripta deferunt̄ hoc iudicib⁹ at/
tendendū ꝙ si ibi sunt noīa incognita.
Itē caracteres et signature alie p̄ter si/
gnaculū crucis.tunc talia sunt omnino
refutanda ꝛ auertēdi sunt hoīes p̄le a ta
lium credulitate.qđ si desistere nollent
tunc tanq̄ leuiter suspecti sunt iudican/
di de quib⁹ in secūdo mō sententiādi in/
feriꝰ patebit.nō ei caret tunc scrupulo
heretice prauitatis imo quia talia omni
no ope et auxilio demonuȝ habent fieri
cuius vt supra patuit qui auxilio vtitur
apostata a fide iudicat̄.licet etiā ꝓpt̄ igno
rantiā et emendatōis gratiā mitius q̄ȝ
cū sagittarijs maleficis sit agenduȝ. Et
quia plurimū cōmune cernit̄ apud cliē/
tes ꝛ mercatores secū deferre.hmōi car/
mina et bn̄dictiones q̄ incātationis spe/
ciē habere vident̄.expedit oīno siue in fo
ro penitētie ꝑ ꝯfessorē.siue in foro cōten
tioso ꝑ ecclesiasticū iudicē hmōi elimina
re cū tacitū pactū ꝓpter verba ignota et
caracteres signati cū demone initur ꝛ de
mon occulte se ingerit et optata ꝑcurat.
vt tandē ad peiora alliciat.vñ vbi in foro
cōtentioso. talis debet adiurare iuxta se/
cundū modū sententiādi.vbi in foro cō/
sciētie cōfessor debet carmina inspicere ꝛ
si nolit omnino ꝓijcere. debet tn̄ nomīa
ignota ꝛ caracteres delere.reliq̄ vero vt
euāgelica verba ꝛ signacula crucis ꝑmit
tere. Sup quib⁹ oīb⁹ et ꝑcipue sup ma/
leficos sagittarios notandū. qꝛ supra ta
ctum est an vt maīfeste deprehensi in he
retica prauitate iudicādi sint de q̄ mate/
ria etiā prius tactum est in p̄ma q̄stione
prime ptis. Et quidem ꝙ sic.ptȝ ibidē.
Nā vt dicit Bernard⁹ in glosa ordinaria
in.c.ablendā.§.pn̄ti.et ver. deprehensi.
trib⁹ modis de iure.qs pro manifeste de/
prehenso in heretica prauitate habet̄. pu/
ta facti euidētia.vt in simplici heresi. qñ
publice predicāt heresim.ff.de ritu nup.
palā.§.vltio.vel legitima ꝓbatōne ꝑ te/
stes.vel ex sua ꝯfessione. Et eiusdē bern.
glosa in.c.excōicam⁹.ij.sup ver. deprehen
si publice.ita ꝙ notoriū fit ill' etiā qꝛ cō/
demnati sunt. Ad idē videt̄ facere sup.c.
sup quibusdā.extra de verbo.sig.ꝑut pa/
tuit in p̄ma q̄stione prime ptis hui⁹ opis
Ex quib⁹ ptȝ ꝙ malefici sagittarij simili
ter et alij arma incantātes ꝑ manifeste
deprehensis in heretica prauitate ꝑ aliq̄d
pactū expressuȝ cū demone initū ꝓpt̄ ma
nifesta ipoꝝ opa q̄ nō nisi diabolica virtu
te fieri pn̄t habendi sunt. Patet et scđo.
ꝙ eoꝝ fautores receptatores defensores
vt manifeste tales ꝑ talib⁹ habendi sūt
et penis prescriptis manifeste subiacere
ita ꝙ nō iam sub dubio aut tanq̄ suspe/
cti receptatores leui aut graui. vel violē
ta suspitōne iudicandi. prout plures alij
existere possunt. vñ et sp gratissime ꝯtra

fidem delinquũt et semp̄ mala morte a deo pcutiunt. Nam vt fertur quidā princeps cū cōsimiles foueret maleficos. et cū hoc quandā ciuitatē in certis negocijs indebite aggrauaret dum hoc sibi a quodam familiari obijceret. ille omni timore dei postposito. rn̄dit det deus q̄ in hoc loco moriar. si iniuste a me illi aggrauent. ad q̄ verba subito diuina vltio subsecuta subitanea morte expirauit. reuera in vindictā nō tam iniuste aggrauatōnis q̄tū et fautorie heresis. Patet et tertio q̄ p̄lati quicūq̄ et rectores vbi hmōi flagitijs et eoꝝ auctoribꝫ et fautoribꝫ iuxta omnē possibilitatē nō resistūt. etiā tanq̄ manifesti fautores et q̄ p̄scriptis penis manifeste subijcere debeāt iudicant.

Sequit secundū principale huius secunde ptis super modos tollēdi et curandi maleficia premittendo difficultatem.

Utrum licitū sit maleficia per alia maleficia vel p̄ aliqua illicita tollere. et arguit q̄ nō. qꝛ vti auxilio demonū nō est licitum vt supra patuit. et in. ij. sentē. di. vij a doctoribꝫ cōmuniter determinat. qꝛ videlicet est apostasia a fide. et quidē q̄ sine auxilio demonū nō possit dissolui. p̄batur. qꝛ aut dissoluit humano artificio aut diabolico aut diuina potētia. Nō primū. qꝛ inferior potestas nō p̄t infringere supiorē cū nihil agat vltra suā virtutē nō etiā diuina. qꝛ hoc esset opus miraculosum. et cū illa deus ad suū nutū opat. et nō ad instantiā hoīm. sicut et xp̄s matri peteti miraculū de subuentōe necessitatis vini. vt doctores exponūt q̄ hoc miraculū cōuersionis desiderabat xp̄s. rn̄dit. quid mihi et tibi mulier. scꝫ cōmune in ope miraculose. Apparet etiā q̄ rarissime liberant q̄tumcūq̄ diuinū auxilium et suffragia sanctoꝝ implorāt. ergo nō nisi auxilio demonuꝫ liberari pn̄t. qꝺ tn̄ nō est licitum q̄rere. Preterea hoc qꝺ cōiter tolleratur in vsu practicat licet sit illicitū. sꝫ hoc cōiter practicat q̄ tales maleficiati currūt ad mulierculas supstitiosas a quibꝫ sepissime liberant et nō p̄ sacerdotes aut exorcistas. ergo practica ostendit q̄ auxilio demonū maleficia tollunt. cuius tn̄ auxiliū q̄rere cū sit illicitū. etiā nō est licitū maleficia tollere sed patienter sufferre. Preterea sm̄ Tho. et bona. in. iiij. dist. xxxiiij. de impedimēto maleficiali. maleficiuꝫ ē ita ppetuū q̄ nō potest habere humanū remediū. qꝛ si habet remediū nō est homini notuꝫ vel licitū. in quibꝫ verbis dant intelligere q̄ sit quasi infirmitas incurabilis et ppetuo inherēs vn̄ subdūt. licꝫ deus prestare possit remediū demonē cogendo et demō desistēdo ille curaret: tn̄ curatio nō erit humana. ergo nisi deus dissoluerit p̄ se nō est licitum eius dissolutionē quocūq̄ mō querere. Preterea in eadē dist. et questione dicūt q̄ etiā p̄ aliud maleficiū adhibere remediū est illicitū. vn̄ dicūt et si posset p̄ aliud maleficium adhiberi remediū nihilominus reputaret ppetuū. licet amoueretur maleficiū. qꝛ nullo mō est licitū p̄ maleficiū inuocare demonis auxilium. Preterea exorcismi ecclesie nō valent ad reprimendū demōes semp̄ quoad omnes molestias corpales. hoc dei iudicio exigente. semper tamē valent ꝯtra illas demonū inuestatōnes cōtra quas sunt principaliter institute sicut contra obsessos vel circa pueros exorcizandos. Preterea nō oportet q̄ si p̄pter peccatū diabolo sit potestas in aliquē data cessante peccato cessat potestas. quia interduꝫ cessante culpa remanet pena. ex quibus verbis videntur p̄fati duo doctores sentire q̄ nō sit licitū maleficia tollere sed pmittere illa sicut permittuntur alie infirmitates incurabiles. et committere illa tantummō dn̄o deo. qui illa tollere p̄ōt ad suum placitū. In cōtrarium est q̄ sicut deus et natura nō abundāt in superfluis ita nō deficiūt in necessarijs. quare et necessario fidelibꝫ cōtra huiusmodi insultus demonū sunt data non solum remedia p̄seruatiua. de q̄ibꝫ in principio huius secunde partis tactū est. verū etiam remedia curatiua cū alias nō sufficiē

ter fidelib9 a deo ꝓuisum esset. et opa dia
boli viderent̄ fortiora operibus dei. Pre-
terea glosa sup illud Job. xli. Nō est pote
stas sup terrā ⁊c. dicit omnia hūana su-
perat. et si meritis sanctorū subiacet. vn̄
et meritis sanctorū virorum in hac vita
subiacent Preterea Augustin9 de mori-
bus ecclesie nō est angelus cum inhere
mus deo mente nostra potētior. nam si
potestas virt9 est in hoc mundo toto mū
do sublimior est. mens deo inherens. vn̄
et talibus dissolui possunt opera diaboli
Responsio. hic sunt due solēnes opinio-
nes sibi inuicē vt videtur cōtrariantes.
Sunt enim quidam theologi et canoni
ste inuicem concordātes q licitū est ma
leficia tollere. etiā per opera superstitiosa
et vana. et huius opinionis sunt scotus
hostiensis et gotfridus et cōmuniter o-
mnes canoniste. Aliorū theologorū opi-
nio et precipue antiquorū et quorundā
modernorū vt thome. bonauenture. al-
berti. petri de palud. et aliorū multorum
q nullo modo sint facienda mala vt eue
niant bona et q potius homo mori debet
q̄ in talia cōsentire vt scꝫ p opera sup̄sti-
tiosa et vana liberaret̄ sed quia vnica di-
stinctōne poterunt eorū dicta cōcordari
videnda sunt prius eorum sentētie. Nā
Scotus in suo. iiij. dist. xxxiiij. de impedi
mento maleficiali siue de frigidis et ma-
leficiatis. reputat fatuitatē asserere. q e-
tiam p vana et superstitiosa nō debeant
maleficia tolli. dicit enī. Nec in hoc est in
fidelitas aliqua. quia destruens nō assen
tit operibus diaboli. sed credit eum posse
et velle fatigare. dum durat tale signuꝫ
quia ex pacto nō assistit ad hoc nisi dum
illud durat. Et sic destructio illius signi
ponet finem tali vexationi. vnde ⁊ di-
cit q est meritoriū opera diaboli delere. ⁊
quia loquit̄ de signis: ponam9 exemplū.
Sunt quedaꝫ mulieres que tali signo
notant maleficas. vt si vacca vbertate la
ctis ex maleficio priuat̄ tunc vrceum la-
ctis super ignem appendūt. et certis ver
bis superstitiosis insistendo. vrceū cum
baculo percutiunt. et licet fasculū muli-
er percutiat tamen omnia verbera diabo
lus ad dorsuꝫ malefice defert. per que sic
diabolus cum malefica fatigatur. licꝫ dia
bolus nō cogatur nec fatigat̄. facit tamē
illa diabolus vt percutientē catholicā ad
peiora alliciat vnde periculosum existit.
alias nō videertur opinio tanti doctoris.
habere difficultatē. possent et alia exem-
pla adduci. Hostiensis ad idem in sum-
ma copiosa de frigid. et malefi. ⁊ ti. de im
potentia coe. in glo. super. c. litere. §. mu-
lierem autē. dicit q in hoc defectu recur-
rendum est ad remedia medicorū. Et li
cet quedā remedia cōtra hec scripta. va-
na seu superstitiosa videant̄. tamē cuilibet
auctori in sua arte credendum est. Sed
et satis tollerare potest ecclesia retun
dere vana vanis. Humbertinus deniqꝫ
in suo quarto p̄fata distinctione his vtit̄
verbis. Possunt maleficia aut p orōnes
aut per arteꝫ p quam facta sunt destrui.
Ad idem gotfri. in summa sua eo. ti. Ma
leficiū nō p̄t solui sp per illū q̄ fecit vl' q2
est mortu9 vel q2 nescit delere ip̄m. vel q2
maleficiū est pditū. si āt sciret̄ licite pos-
set soluere. et loqt̄ ꝯ illos q̄ dicebant q p
maleficia nō posset copule carnali p̄stari
impedimentū eo q nullū tale esset ppe
tuum. vnde nō dirimeret matrimoniuꝫ
iam cōtractum. Preterea illi qui fuerūt
moti asserere q nullum maleficiū sit p-
petuum mouebant̄ his rationib9. quia
putabant omne maleficiū posse remoue
ri vel per aliud maleficiū vel per exorci-
mos ecclesie qui sunt ordinati ad repri-
mendum vim demonū. vel per veram
penitentiam. cum diabol9 nō habeat po-
testatem nisi super peccatores. Vn̄ quo
ad primum cōcordabant cum opinione
aliorum q ad admin9 p superstitiosa pos
sint tolli. Cōtrarie aūt opinionis est san
ctus tho. in suo. iiij. p̄fata di. sic inquiētis
q si maleficiū n̄ p̄t reuocari nisi p aliqd
illicitū. vt p demōis auxiliū vel hui9 etiā
si sciret̄ posse sic reuocari nihilomin9 ppe
tuū iudicat̄. q2 remediū nō est licitū. Ad
idē bona. pet. albert9 ⁊ cōiter oēs theolo-
gi vbi cū breuit̄ tangūt demōis auxiliuꝫ
tacite l' expsse iuocandū videt̄ sentire q p
nil aliud nisi p licitos exorcismos l' pverā

penitentiaz vt in.c. si per sortiarias alle.
tangit remoueri debeāt. moti vt apparet
rōnibus in principio q̄stionis ānotatis
Et q2 tātos doctores in eoꝝ dictis q̄stuz
possibile est expedit cōcordare. et hoc vni
ca distinctiōe fieri pt ido notandū q2 ma
leficiū aut tollit p aliū maleficū simul 7
p aliud maleficiū. aut tollit nō quidē per
maleficū sed p maleficiales ritus 7 illici
tos. et hoc iterū dupliciter. q2 vel p illici-
tos et vanos ritus in simul. vel p vanos
et nō illicitos. Primū remediū est oīno
illicitū tā ex pte auctoris q̄z 7 ipsius reme
dij. sed tn̄ q2 fit dupliciter. q2 aut cū no-
cumēto illi9 qui maleficiū intulit. aut si
ne nocumēto. fit tn̄ p maleficiales ritus
et illicitos. tūc cōprehendit sub secūdo
mō vicz vbi maleficiū tollit nō p malefi
cū aliū sed per maleficiales ritus et illici
tos. tūc iterū illicitū iudicat. licz n̄ tm̄ sic
primū. Vn̄ summarie dicere possum9 q2
p tria et trib9 modis remediū reddit illi
citū. qn̄ vicz tollit p maleficū alium et p
maleficia alia vicz virtute demonis ali-
cuius. Secūdo qn̄ nō p maleficū sed ho
nestā psonā tollit. sic tn̄ q2 supstitiosis re
medijs maleficiū qd vni psone auferr al
teri infert. 7 hoc iterū illicitū. Tertio qn̄
auferr sine eo qd alteri infert. vtitur tn̄
demonū inuocatiōe expssa vel tacita tūc
iterū illicita. et sm̄ hos modos dicitur a
theologis q2 poti9 mors sit peligenda q̄z
in talia cōsentire. Alijs vero duob9 mo-
dis vltimis tollere maleficiū pt esse vel
licitū vel nō vanum sm̄ canonistas. et q2
tollerari pn̄t vbi remedia ecclesie prius
attēptata. vt sunt exorcismi ecclesie. suf-
fragia sanctoꝝ implorata. ac vera penitē
tia nihil effecissent. Et vt clarior habeat
intellect9 de singulis sit aliq̄ gesta 7 acta
p nos repta recitāda. Rome tpe nicolai
pape eps quidā ex almanie ptib9 certa ex
pediturus negocia aduenerat cuius no-
men occultare ordo charitatis postulat.
licz iā vniuerse carnis debitū psoluerit.
Hic quandā iuuenculā adamādo 7 ipāz
ad suā diocesiz destinare cū duob9 famu-
lis ac reb9 alijs et clenodijs disposuisset
iuuenculā auiditate feminea sup cleno
dia que p̄ciosa erant decepta modū exco
gitare cepit. vt ea in itinere existēte eps
maleficijs interiret. iāq3 in sua habebat
clenodia ɔmissione. Et ecce sequenti no
cte eps subito infirmat et ne fortassis ve
neno intoxicatus esset. a medicis pcun-
ctatur et a famulis dolenter dubitatur.
tam ingēs eni calor inerat pectori vt nō
nisi gargarismis p aquā frigidā cōtinue
haberet refocillari. Tertia igit die cuz iā
nulla spes vite haberet Vetula quedam
ingressum ad epm instanter petijt et q2
causa sue sanitatis aduenisset apuit. In
gressa igit epm alloquit 7 sanitatē pmit
tit dū mō suis acquiescere suasionib9 ve
lit. Eps vero quid nā foret cui acquiesce
re p recuperāda sanitate quā summe af-
fectabat vbi inquirit. vetula rn̄dit. ecce
hec infirmitas maleficio vobis accidit et
nō nisi p aliud mallficiū liberari poteritis
vt vicz ipa malefica q̄ vobis intulit mo-
riatur et eadē vtā infirmitate inficiatur
Stupefact9 eps 7 q2 alio mō liberari nō
posset vbi psensit. nil tn̄ temere volēs a-
gere papā ɔsulere p supplicationē decre-
uit. At pontifex cum eum tenerrime dili
gebat et q2 nō nisi per mortem malefice
liberari posset cū didicisset. annuit vt in-
ter duo mala minus permitteretur. et su
per hoc supplicationē signauit. Unde de
nuo vetula accersita. et tam ipse q̄z sum
mus pontifex in mortē malefice consen
tirent dummodo pristine sanitati resti-
tueretur disseruit. sicq3 q2 vetula absces-
sit 7 q2 sequēti nocte liberaret pmisit. Et
ecce circa mediū noctis vbi se sanuz 7 ab
omni infirmitate liberatum persensisset
nuncio misso q̄d nā de iuuencula foret p
scrutat 7 ecce aderat q̄ ipam circa mediū
noctis in latere mr̄is dormiētē infirmatā
fuisse subito affirmabat. qua in re dabat
intelligi q2 eadem hora 7 momento infir
mitas episcopum relinquendo malefi-
cam iuuenculam per aliam maleficam
vetulam inuasit. et sic spiritus malig-
nus a lesione episcopi cessando ipsum sa
nitati per accidens restituere videbatur

cū tamē ꝓprie sanitatē nō immittebat.
ꝗ tamē occupare deo ꝑmittēte poterat
et ꝓpter pactū cū malefica altera vnitū
que fortune alteri⁹ inuidebat. ipe demō
magistrā iuuenculā inficere habebat. et
bene estimari pōt illa duo maleficia nō ꝑ
vnū demonē duab⁹ ꝑsonis sed a duob⁹
demonibus duab⁹ maleficis seruientib⁹
fuisse inflicta. nec in isto demōes sibi in-
uicē cōtrariant̄. cū semꝑ in ꝑditionē ani
marū quā summe et cōcorditer affectāt
singula oꝑantur. Epūs deniꝗ cū pietatis
causa ipam visitare ꝓponeret camerā in
grediēs horribilib⁹ maledictōnib⁹ susce-
ptus fuit exclamādo. tu cum tua que te
talia docuit et te liberauit maledicami-
ni in eternum. et opūs emolire eius ani
mū ad penitentiā et ꝙ oēm offensam ei
remisisset vbi tētabat. illa vultū auertē
do clamabat exeas maledicte. hic nulla
spes venie sed aīam meā oīb⁹ demonib⁹
cōmendo et miserabiliter interijt et epūs
cū gaudio ad ꝓpria remeauit. Ubi etiā
notandū ꝙ q₂ priuilegiū vnius nō facit
legē cōmunem. ideo dispensatio pape in
hoc casu nō arguit oīb⁹ sic licere. Ad idē
refert Nider in suo formicario dicit enī.
Modus tollēdi maleficiū. aut se vindicā
di in malefico talis practicat̄ interdum
mod⁹. venit enī aliq̄s lesus in se vel ī su
is ad maleficā scissitās scire malefactorē
tūc malefica plumbū liquefactū. aliquo
tiens fundebat in aquā quousꝗ oꝑe de-
monis in plūbo imago aliqua videretur
Qua visa malefica q̄siuit ab explorāte.
in qua ꝑte vis ledi maleficū tuū et in eo
dem vulnere eū agnoscere. cūꝗ explora
tor locū eligeret statim malefica in eadē
ꝑte imaginis q̄ in plumbo relucebat fixu
ram vel vulnus ꝑ cultrū posuit et locū
vbi reū inueniret indicauit. nomē tamē
nullaten⁹ manifestauit. sed expientia te
ste maleficus ꝑ oīa ledi reperiebat̄ sicut
sua imago plumbea demōstrabat. Hec
inquā remedia et silia vtiꝗ iudicant̄ illi
cita q̄uis humana fragilitas sub spe ve-
nie cōsequende a deo. sepius his inuol-
uitur plus estuans ꝓ sanitate corporis ꝗ
aīe. Secundū vero remediū. De ipsis
maleficis maleficia dissoluētes sub expꝰs
so pacto cū demone inito absꝗ nocumē
to ꝑsone. et quidē de eis quid agendum
sit et qualiter ꝯgnoscunt̄ infra in sedeci
mo mō sententiādi patebit. hi enī quā
plures existūt ⁊ semꝑ infra vnū aut duo
miliaria teuthonicalia reꝑiuntur in quo
spacio quicq̄d alie malefice ledūt hoc illi
curare videt̄. q̄s ex curatōes aliq̄ simpli
citer quo ad oīne tp̄s. alique vero tantū
a prima angaria lesos maleficijs curare
se factitāt. alique vero nō nisi in cōsensu
malefice. que maleficiū ītulit curare pos
sunt. et he notant̄ suꝑ expressum pactū
cū demone initū ꝓpter hoc ꝙ occulta ma
nifestare solēt illis qui causa sanitatis re
cuꝑande ipas accededūt. ipis eī causas
sue calamitatis subito manifestant dicē-
tes ꝙ ꝓpter brigas et rixas cū vicina vel
alia muliere aut viro habitas lesa fuerit
in se vel in suis attinentib⁹. q̄ etiā ad oc-
cultandū sua flagitia interdū ꝑegrinatō
nes seu alia pietatis oꝑa iniungūt. quas
quidē accedere ꝓ recuꝑanda sanitate tā-
to pernitiosius existit quāto pre illis qui
solum ꝑ pactū tacitum curare videntur
in cōtumeliā fidei amplius delinquunt.
Hi enim dum ex vna parte sanitatē cor
poralem deo ꝓponūt ex altera parte sibi
ipis in vindictā criminis vitam deo per
cutiente abbreuiant. sic enim in saul di-
uina seuit vltio cum primo magos et a-
riolos abstulisset de terra. postea ꝯsuluit
vnde et in bello occisus cum filijs fuit.
i. Reg. xxviij. et culpa tangit̄. i. ꝑalip. x. ꝓ-
pter hoc etiā ochosias infirmus mori ha
buit. iiij. Re. i. tales etiā visitatores ma-
leficarū infames vnde nec ad accusatio-
nem debent admitti. ij. q. viij. quisq̄s nec
Itē tales s̄m leges dn̄t pena capitis ple
cti. vt in pⁱma q̄stione oꝑis tactū est. Sz
heu dn̄e deus cū oīa iudicia tua iusta sūt
q̄s liberabit pauꝑes maleficiatos ⁊ in cō
tinuis doloribus eiulantes peccatis nr̄is
exigētib⁹ inimic⁹ nimis ꝓualuit vbi sūt
q̄ licite exorcismis illa oꝑa diaboli dissolue
re valeāt. Hꝫ vnicū ḡ suꝑeē videt̄ remediū

vt iudices eorum insultus adminus re-
frenant varijs penis auctrices maleficas
castigando. vnde et infirmis facultas vi
sitandi maleficas amputabitur. sed heu
nemo pcipit corde omnes que sua. non
que iesu xpi sunt q̃rentes. Illa eni malẽ
fica in richshoffen de q̃ sup̃ mẽtio facta ẽ
adeo assiduis frequẽtabatur pro recupe-
randa sanitate maleficiatis. q comes ca
stri :theolonei lucrum habere voluit ita
quod quilibet maleficiatus in sevel in si
bi attinentibus denariũ vnũ in introitu
porte soluere habebat. vnde et magnum
ex inde se habuisse prouentũ asseruit te-
ste etiam experientia vidicimus plures
tales per diocesim constanc. existere nõ
q ipa p̃ alijs diocesibꝫ sit infecta cuz hoc
genus insidie serpit p oẽs dioceses 7 heu
totũ mundũ infecisse videt. sed quia ipa
dioces amplius elaborata fuit et quidaz
hengst noĩe reptus qui maiorẽ cõcursuz
et quotidianũ a maleficiatis paupculis
hre cernit. quẽ etiã cõcursum sic oculis
nris psperimus in villa quedã eningen
q sine dubio ad quecũqꝫ loca beatissime
virginis siue aquisgrani siue ad heremi
tas tant⁹ paupm cõcursus nõ existit sic̃
ad eundẽ supstitiosum hoiem. nã hiema
li et frigidissimo tpe dũ pre abundantia
niuiũ oĩs via regia 7 publica obstruitur
adhuc a circũiacentibꝫ terris ad duo vel
tria miliaria cũ magnis hoim fatigatõni
bus frequentat. quibusdã remedia pci-
piẽtibꝫ. alijs vero minĩe vt reor q nõ eq
oĩa maleficia dissolui ppt varia vt sup̃ ta
ctum est obstacula pñt. et hi quidez sub
expressa demonũ inuocatõne maleficiã
dissoluẽtes quo ad scõm remediũ illici-
tũ. nõ tñ sicut primũ. Tertiũ vero reme
dium quod quibusdam ceremonijs sup
sticiosis practicatur nõ tamẽ in nocumẽ
tũ alicuius psone. aut p manifestos ma-
leficos agitatur expientia teste p hunc
modũ In ciuitate spirensi mercator q̃-
dam forensis hũc casuz sibi accidisse p-
posuit. In partibus inquit sueuie ĩ quo
dam castro nobiliũ me degente. quadã
die dum pacto prãdio associatus duobꝫ
domicellis. solacij causa sup pratũ ince-
derem quedam mulier obuiãdo. dum a
remotis adhuc incederet et a duobus
domicellis agnita fuisset vnus eorum ad
me hec verba protulit munias te cito si
gno crucis et similiter ad idem alius ab
alio latere hortabat. At ego causam hui⁹
timoris inquirens. Responderunt. En
peijor malefica totius puintie iã nobis
obuiam dat ipsa enim solo visu malefi-
ciare homines nouit. Tunc ego stoma-
chando 7 nũqꝫ tales timuisse me iactita
bam ecce vix verba compleui. et me gra
uiter in pede sinistro lesum persensi ita
vt sine graui dolore de loco figere pedẽ
non potui aut gressum vnde et alij con-
cito e castro per nunciũ mihi equũ desti
nando ad illud reducũt doloribus autẽ
per triduũ augmẽtatis prefati incole in
telligentes maleficio me infectum quẽ-
dam rusticum ad spaciũ vnius miliaris
accedunt 7 casum pponunt. quem noue
rant per artem quendã maleficia tollere
qui cõcito veniens et pedem pspitiens
si inquit ex vobis cõtigit aut naturali de
fectu experimentũ capiam. et si quidem
ex maleficio accidit cum dei adiutorio cu
rabo. sin autẽ remedijs naturalibꝫ opus
erit insistere. At ego si absqꝫ superstione
et cum dei adiutorio curari potero libens
acceptabo. quoniã cum demone nihil cõ-
mune habere volo. nec eius adiutorium
affecto. ad idem et ipse villanus respon-
dit se nõ velle nisi licita remedia 7 cũ dei
adiutorio adhibere 7 curare. dummodo
experientia didicisset hoc per maleficium
mihi contigisse. ad que duo assensi ille
plumbum vt supra de alia malefica ta-
ctum est liquefactum in cocleari ferreo
supra pedem tenuit 7 in scutellam aqua
plenam fudit. et subito diuersarum re-
rum species prorupperunt ac si spine vel
pili aut ossa et similia fuissent intromis-
sa. Jam inquit video q infirmitas hec
non ex naturali defectu: sed maleficio
vobis cõtigit. At ego quomodo talia ex

plumbo liquefacto scire posset dum inquireré. Ecce inquit septé sunt metalla et septé planetis et qz saturnus dñatur plūbo eius pprietas est vt si plumbū super maleficiū aliquod fusum fuerit p suum influxum maleficiū demonstrabit. et bene inquit actum est vt cito remediū adhibeatur. quia tot diebus vos visitare habeo quot sub maleficio stetistis. et interrogare quot dies elapsi fuissent. iā triduo fassus sum vnde et ipse singulis diebus p triduū me visitando et pedé inspiciédo solū et tangendo et cūcta verba penes se ruminando integre sanitati fugato maleficio me restituit. Hic certe modus actorē nō mōstrat maleficū sicut modū superstitiosū in eo enī q dei adiutorio et nō ope diaboli sanitaté pmisit. et hoc q saturni influxum sup plumbū tanq ex eius dominio causatum allegauit irreprehensibilis extitit et potius cōmendandus fuit. Sed qua virtute maleficiū fugauit et species rerū in plumbo causauit sub dubio relinquitur. Nā cum maleficiū nulla virtute naturali possit ammoueri licet mitigare valeat. vt inferius de obsessorū remediis patebit. potius videtur q p aliqd pactum adminus tacitū cū demone initum hoc practicauerit. et dicitur hic pactum tacitū quādo adminus auctor tacite in assistentiam diaboli ɔsentit. per quē modū innumera superstitiosa opera practicantur. licet differenter quo ad diuinā offensam cum in vno ope maior sit creatoris offensa q in altero. In eo eī q de sanitate pcurāda certus fuit. et in eo q tot diebus quot sub infirmitate extiterat ipm visitare habuit nec aliquibus medicaminibus naturalibus fuit. et tn̄ iuxta pmissa egrotum sanitati restituit. nō tam suspectus q vt manifeste deprehensus adminus licet nō sup expressum initū cum demone pactū tn̄ sup tacitū iudicatur et tanq p cōiuncto haberi et penis adminus in secundo modo sententiandi infra ptentis. sed puniri debet cum abiuratione solenni nisi leges que in cōtrarium sentire videntur ipm sustentarent. In quo casu quid ordinario sit faciendū in solutione argumentorum patebit postea. Quartum vero remediū tollerandum et de quo canoniste adminus intendunt cum certis theologis dicitur vanum tantū et precise. puta quia solum superstitiosum et nō sub aliquo pacto expresso vel tacito ex intentōne et pposito practicantis operatū et dico adminus. quia fortassis si velint etiam tertiū remedium huic quarto adiungere. potius videtur nobis eorum assertioni cedere q cōtentionibus deseruire. et hoc quidē remedium vanum. superius exemplificatum de mulieribus que vrceolum supra ignem positum percutiunt in finem vt malefica que vaccam vbertate lactis priuauit verberetur. licet fortassis talia in noīe diaboli facere habeant. aut fortassis sine eius expressione. Ad idē possunt et alia earum gesta adduci. Nam interdum vbi vaccas huiusmodi lesas ad pascua emittere volunt. explorare etiā ipam maleficam nituntur. tunc bracam viri vel aliud immundū super caput aut dorsum vacce. et hoc potius festiuis diebus et sacratioribus ipam vaccam cum baculo fortassis iterum sub tali vt supra expressione pcutiendo expellunt. et tūc vacca recto tramite ad domum malefice pperat et cornua in eius ostium viberat cū magno eiulatu cōtinue pulsando. et hec vtiq diabolus in vacca operatur tamdiu quo per alia maleficia sedatur. Reuera et si s'm prefatos doctores talia sint tollleranda. nō tamē meritoria vt quidam asserere conantur existunt. cum enim iuxta apostolū omnia que in verbo aut opere facimus in nomie domini nostri iesu christi facere precipimur. licet ibi non sit expressa demonis inuocatio. et tamen eius nominis expressio. et iterum licet ibi nō sit intentio per pactum aliquod tacitum vel expressum talia facere. quia fortassis dicet. volo hoc facere siue diabolus intromittat se siue nō. ipa temeritas qua diuinū timorē postponit deū offendit. vn̄ et diabolo potestatē talia faciēdi pmittit. inducēdi. g tales sunt ad pniām et hortādi vt

potius desistat. et ad remedia infra scripta et superius etiã in parte tacta per visum videlicet aq̃ benecte et salis exorcizate et cẽ recurrãt. Siliter mõ iudicãdũ de illis quibus dũ aliqđ iumentũ maleficio interimit et explorare maleficũ aut eẽsi naturali defectu vel maleficio sit interemptũ vbi nitunt ad loca vbi cadauera bestiarũ excoriant, ꝑferãt et intestina cadaueris sup terrã trahẽdo vsq ad domũ deferũt nõ aũt intra domũ p hostiũ sup sed sub limine dom⁹ ad coquinã trahũt. et igne facto sup cratẽ intestina ponunt. et tũc vt ex relatu talia practicantiũ sepissime informati sum⁹. sicut intestine calefiunt et ardẽt. ita intestine malefice calore et doloribꝫ crutiant. aduertũt ergo illi exploratores vt hostiũ dom⁹ optime sit obstrusũ eo q p doloribꝫ malefica ad introitũ festinabit domus. et siquidẽ introitũ habebit carbonẽ de igne auferet et tũc oĩs crutiat⁹ effugat. reptũ deniq sepi⁹ nouim⁹ q vbi introitũ hr̃e n̄ poterãt ex tũc densissimis tenebris domũ int⁹ et extra vallabãt. cũ cõmotione tã horribili et strepitu vt ex ruina dom⁹ oẽs si tãdem interire putarẽt nisi ostiũ apiretur Ad idẽ etiã certa expimẽta reducũt. nã certi volẽtes e multitudine mulierũ in ecclesia existentiũ experiri maleficas q̃ etiã sine eorꝫ cõsensu ecclesiã diuinis paretis exire n̄ valeãt tali expimẽto insistũt Nam die dñico sotularia iuuenũ sungia seu pinguedie porci vt moris ẽ ꝓ restauratõe fieri pungũt. et sic vbi ecclesiã intrãt tãdiu malefice exire ecciaꝫ nõ poterũt quo adusq exploratores aut exeunt aut illis licentiã sub expssione vt sup̃ exeundi ꝯcedãt. Siliẽ fit etiã p certa vba q̃ annotare nõ expedit ne q̃s p diabolum seducat. Naꝫ nec iudices aut p̄sidentes his ifallibilẽ fidẽ aut opinionẽ accomodare debẽt nisi tal' psona alias plurimũ essꝫ diffamata. cũ sub tali ptextu ille mille artifex etiã innoxias infamare posset. Vñ potius auertẽdi sunt hoĩes a talibꝫ expimẽtis et salutares pnĩe iniungẽde licꝫ interdũ tollerant. Per hec ptꝫ rñsio ad argumẽta q̃ ꝯcludũt maleficia nõ eẽ tollẽda. q2 primis duobus modis omnino illicitũ est tollere tertiũ remediũ fm leges. et si tolleratur tñ nõ paruã super hoc ecclesiasticus iudex debet habere aduertentiã. Nã q leges vident tollerare patet. C. de maleficis. l. eorꝫ. vbi sic habetur. Alij aũt qui faciũt id ne labores hominũ ventorꝫ grandinisq lapidatõe sternuntur nõ pena sed pmio digni sunt: Et Antoni⁹ in summa de legibꝫ i quibꝫ ius canonicũ et ciuile discrepãt hoc idẽ allegat. ex quo videt q cõcedunt leges ꝓ cõseruatõne frugũ et iumentorꝫ in omneꝫ euentũ posse certos hoĩes talia practicãtes nõ solum tollerare sed et premiare. Erit ergo ecclesiastici iudicis aduertere si tantummõ iuxta mentẽ legis contra grandines et aeris temperiẽ: modis cõgruis vt inferius patebit. aut etiaꝫ quibusdã superstitiosis ꝓcedit. et tunc duꝫ inde nullũ sequitur fidei scandalũ etiaꝫ tollerare. sed reuera hoc nõ erit iuxta tertium sed quartũ modum et quintuꝫ de quo cõsequenter tractandũ erit de ecclesiasticis et licitis remedijs inserendo interdum de superstitiosis ad quartũ modum pertinentibus. et hoc per capitula sequentia.

Remedium ecclesiasticũ cõtra incubos et succubos demones.

Capitulum I

Quia vero in precedentibꝫ capitulis prime questionis super modos maleficiandi homines. iumenta. et terre fruges. tacta sunt ante omnia ea que ipse malefice erga ꝓprias personas practicãt qualiter videlicet innoxias iuuenculas in augmentũ sue perfidie alliciunt. qualis etiam modus sit ꝓfitendi earum et omagij prestandi. qualiter etiam infantes proprios aut alienos demonibus offerunt. et quomodo localiter transferantur. Hec inquam et similia remediare. quia non est possible nisi vt per suos iudices de medio tollantur. aut adminus in exemplm omnium futurorꝫ puniantur

ideo de hmōi remedijs nō ad pn̄s sed in
vltia pte opis. vbi vigīti modi ꝓcedēdi
et sentētiandi ꝯtra et sup maleficaꝝ ꝑso
nas deducēt tractabit᷑. Ad pn̄s tm̄ sup re
media cōtra earum maleficiales effect⁹
tendere oportꝫ et primo qualiter hoīes
maleficiati remediantur. deinū qualiter
bestie. et vltimo qualiter fruges terre cō
seruant᷑. De hominibꝫ vero maleficiatis
quo ad incubos demōes vel succubos. q̄
sunt in triplici genere scꝫ earū que se vo/
luntarie demonibꝫ incubis sūbijciūt vt
sunt malefice. q̄ de succubis quo ad vi/
ros nō ita voluntarie practicatū reperit᷑.
cū ex naturali vigore rōnis quo viri mu
lieribꝫ ꝓeminent. talia plus abhorrent.
est et eoꝝ qui a maleficis cū incubis aut
succubis ꝯtra eoꝝ voluntatē inuoluunt᷑.
et est terciū genus et hoc ꝑcipue virginū
quarundā que ꝯtra earū omnino volun
tatē ab incubis demonibꝫ molestant᷑. de
quibꝫ etiā sepe ꝑsumit᷑ q̄ a maleficis sic
maleficiant᷑. puta q̄ demones ad instan
tiam maleficarū sicut sepissime alias in
firmitates immittere solēt. ita ꝛ incubos
illis ꝑsonis se facere hn̄t vt vel sic eos ad
suā ꝑfidiā allicere valeāt. Dem⁹ quedā
exempla Est in ciuitate cōfluentia paup
quidā sic maleficiatus q̄ in pn̄tia vroris
oēm actū venereū put viri cū mulieribꝫ
agere solēt etiā repetitis vicibꝫ p se exer
cet. nec ab illis ad instantiā et eiulatum
mulieris auerti pt̄. quia vno aut tribus
actibꝫ expletis verba replicat. volum⁹ ite
rum de nouo et iterū de nouo inchoare.
cum tn̄ nulla ꝑsona corpali visu cernat᷑
ei succumbere. fitq̄ vt post diutinas hu
iusmodi vexationes paup ille collisus in
terrā oībꝫ viribꝫ destituit᷑. et dū post ali
quarū viriū recuperationē interrogat᷑
quō et qualiter ista sibi ꝯtingāt. et an ne
ꝑsonā succubantē habuerit. Respōdere
solet se nihil videre. sed ita mente capti/
uatū vt omnino abstinere nō valeat. et
quidē sup hoc maleficiū mulier quedā
plurimū habet᷑ suspecta q̄ ei intulerit eo
q̄ illi pauperi minata fuerit p verba cō/
tumeliosa. q̄ ipm ꝑpter displicentiā sibi
factā expedire vellet. sed legū et executo/
res iustitie nō assunt qui saltim sup dif/
famiā et grauē suspitionē in vindictā tā/
ti criminis ꝓcederēt. putātes neminē de
bere cōdemnari nisi qui ꝯfessione ꝓpria
aut triū testiū ꝓductōne legitima cōuin
catur. quasi indicia facti aut euidētia su
per graues aut violētas suspitōnes nul
las mereant᷑ penas. de qbꝫ tn̄ modis sen
tentiandi inferius vt premissū est pate
bit. De scd̄o vero genere quo puelle ab
incubis demonibꝫ molestant᷑. Etiā no/
stris tēporibus referre nimis longū foret:
cum historie certe de silibus existant re/
ferte. Sed cū quāta difficultate talia re
mediari possint patere potest ex his que
thomas brabantinus circa finē opis sui
de apibus. de quadā in hūc modū refert
Vidi inqt et in cōfessione audiui virgi/
nem quandā in religioso habitu que pri
mo dixit se nunq̄ in cōcubitū cōsensisse
p hoc tn̄ dat intelligere se ꝟgnitā fuisse
at ego nō credens. artaui eā rōnibus et
duris cōminationibꝫ sub ꝑiculo aīe sue.
tandē cū lachrymis ꝯfessa est se pri⁹ cor/
ruptā mēte q̄ corpe. et cū postea doleret
quasi ad mortē et cōfiteret᷑ oī die cū la/
chrymis nō potuit tn̄ ingenio studio vel
arte ab incubo demōe liberari. nec signo
crucis nec aq̄ bn̄dicta: que tn̄ specialit᷑ ad
fugādos demōes ordinant᷑. nec sacramē
to xp̄i corporis ipis etiā angelis terrifico do
nec post plures annos orōe et ieiunio pie
lucardis fugaret᷑. et ē credibile saluo me
liori iudicio. q̄ postq̄ de pctō suo dolens
cōfitebat᷑. potius ei ꝯcubitus demōis pe
na culpe q̄ culpa fuit. Hec etiā cū in vigi
lia penthecost. ꝯqularet᷑ apō cristinā i val
le ducisse brabācie monialē deuotā q̄ mi
hi hoc retulit q̄ n̄ auderet cōicare ꝑpter
demonis importunā vexatōꝫ. ꝯpatiēs di
xit ei cristina. vade qesce secura cōicatu/
ra cras dn̄ico corpe. ego in me recipiā pe
nam tuā. Recedēs illa gaudens dormit
in pace. ad orōeꝫ de nocte surgit mane cū
omni tranquillitate sacramenta suscipit
Cristina aūt susceptā i se penā nō pōde/
rans. vespe qeti se dans. audit i stratu suo

quasi porcellum cõmouentem se. et inquietius agitantē. nec suspicans demonem. arrepto colo fugare nitit̄ quicquid esset. decumbit iterū. sed pauida: vexata surrexit et hoc pluries. tandē sensit ⁊ vidit euersis fere straminibꝫ qđ demonis nequitia vexaret̄. Dimisso ergo lecto noctem ducit insomnē. et orare volens demonis crutiabat̄ insultu et vt dixit. nunꝙ talia passa fuerat. vnde pdicte mulieri mane. Renūcio inqt renūcio pene tue. vix sine vite discrimine violentiam temptatoris pessimi euasi. Qua ex re perpenditur difficile esse hmõi remediare siue maleficio siue absqꝫ eo contingat. Sūt tamē adhuc aliqua p que fortassis ipi demones fugantur. de quibus et nider in suo formicario. Licet enī vt ibi refert quinqꝫ modis valeant puelle ⁊ viri liberari videlicꝫ p sacramentalē cõfessionem et sanctā exercitatiõnē in crucis cõsignatione vel angelica salutatõne. Tercio p exorcismorꝫ applicationē. Quarto per certi loci mutationē. et p cautā sanctorum excõmunicationē et ex pmissis patuit ꝙ prima duo moniali nō pfuerūt. nō tamē ppterea obmittēda sunt. quod enī vni est remediū nō. ppter hoc sequit̄ qđ et alteri. ita et ecõuerso. Nā et incubos sepe p orationē dominicaꝫ aut aque aspersionē. vel etiā per angelicā salutatõnem fuisse repulsos. historie tradūt. Refert enī Cesarius in dialogo suo ꝙ sacerdos quidā postqꝫ se suspenderat eiꝰ cõcubina monasteriū intrauit et per incubū ad luxuriā pcata est. quē tāmen per crucis cõsignationem repulit et p aque benedicte aspersionē. licet statim postea redijt. Quādo aūt angelicā salutationem dicebat: longe velut sagitta disparuit et recessit sed interdū redijt. licet ppe accedere eam nō auderet. Item de tertio videlicet p sacramentalē cõfessionem ptꝫ per eundē Cesariū qui dicit ꝙ cõcubina antedicta cū iam cõfessa esset pure in toto derelicta est ab incubo. Refert ideꝫ ꝙ quidā vir in leodio passus incubum cõfessione sacramentali finita totaliter liberatus est. Ponit insup exemplū de quadam inclusa quā incubus nec oratione nec cõfessione nec pter aliud spirituale exercitiū reliquit qn eiꝰ lectuꝫ ascēderet sed cum ad informationē cuiusdā viri religiosi diceret benedicite. statim eam demon reliquit. De quarto loci vicꝫ mutatione. dicit qui prius. ꝙ filia cuiusdā sacerdotis stuprata per incubū et facta ex dolore frenetica. trans renūcqꝫ elongata ab incubo dimissa est. sed patꝫ eius qꝫ a loco filiā deposuerat a demone percussus est adeo vt moreret̄ in triduo. fit et mentio de quadā que p incubū crebro in lecto vexata ppriō. cõsociam deuotā petijt vt loco vexate iaceret. qđ cum fecisset tota nocte quasdā inquietudines grauissimas sensit et prior tunc quieta fuit. Notatur etiā a Guilhelmo ꝙ incubi plus vexare vident̄ mulieres et puellas pulcros crines habentes. ideo quia aut cure aut ornatui crinīū nimiū incumbūt hmõi. aut quia p crines viros inflammare cupiunt vel cõsueuerūt. aut quia in eis inaniter gloriant̄. aut quia diuina bonitas hoc pmittit vt terreant̄ mulieres viros inflammare p ea que etiā demones inflammari viros volunt. De quinto de excõmunicatione q̄ fortassis aliqn eadē est exorcisationi. patet in legenda sancti bernardi. In aquitania siquidē mulier ab incubo sex annis incredibili ab vsu libidinis vexata. audiuit sibi incubuꝫ ne ad virum sanctum qui venturus erat appropinquaret minantē. Nihil inquit tibi pficiet sed eo recedente tuus crudelissimꝰ ero psecutor qui actenus tuus amator extiti. Que cum virū sanctū bernarduꝫ inuocaret. respondit. Tolle meū baculū et lecto tuo infige: et faciat malignꝰ qđ potest. hoc cum fecisset demon cameram femine nō est ausus intrare sed foris minabatur atrocissime se eam velle psequi bernardo recedente. Quo p feminā audito cõuocat pplm beatus bernardus omnes iubet accēsas candelas gestare in manibus et demonē cum vniuerso qui aderat cetu excõmunicauit. ac ne ad illā

vel aliã deinceps accessum habeat inter/ dixit. et ita illa plane liberata est. Ueruz hic notandũ q potestas clauiũ concessa pe tro et suis successoribus quia sonat sup terrã et tm̃ p viatoribus. hec iurisdictiõis potestas sit in remediũ ecclesie cõcessa. mirũ videt q aeree potestates hec iuris dictione valeãt arceri. Sed dici potest q quia psone que a demonibus molestan tur: sunt sub iurisdictõe pape et clauiuz. nõ mirũ si p indirectũ hmõi potestates vi gore clauiũ arceant. sicut etiam indire/ cte animas potestate clauiũ a penis pur/ gatorij ignis absoluere potest. nõ obstã/ te q potestas illa sonat super terrã et aĩe sint sub terra. De potestate etiã clauiuz cõcessa capiti ecclesie scz vicario xpi non est tutũ disputare. cũz notũ sit q tanta potestas sit a xpo ecclesie et eius vicario cõcessa qñta puro hoi cõcedi a deo potuit et hoc in vtilitatẽ ecclesie. Pie etiaz esti/ mari potest q si egritudines a maleficis virtute demonũ inflicte excõmunicarẽ/ tur cum ipsis maleficis auctricibus et de/ monibus nõ adeo in ipos infirmos se/ uirent. et q citius liberarent adhibitis su per hoc et alijs exorcismis licitis. In par tibus deniq athisis vulgaris est narra/ tio. simul et alijs in locis qđ dum diui/ na pmissione locuste volantes cũ ingen ti multitudine. Uineta frondes sege/ tes et cũcta virentia eradicarent. huius/ modi excõmunicatione et maledictõne fugate et subito interempte fuerũt. Q si sanctificati viri quis ascribere velit et nõ virtuti clauiũ sit in noĩe dñi vnum p certo habem q nec virtus miraculorũ nec potestas clauiũ. gratiã gratumfaciẽ/ tẽ de necessitate psupponunt. cũ vtrũq ex gratia gratis data pcedat. Est et iterũ notandũ q vbi nullũ predictorũ remedi orum iuuat qđ tũc ad exorcismos licitos sit recurrendũ. de quibus inferius patebit q et si hi ad fugandũ demonis nequiciã nõ sufficiẽt. tũc reuera talis vexatio de/ monis est pena p peccatis satisfactoria. si put oportet sustineat in charitate sicut et alia mala hui mundi que nos sic pmũt vt ad deum ire cõpellant. Uerũ etiã ad/ uertendũ q interdũ alique in veritate p incubũ nõ vexant. sed tantummõ ita se vexari putãt. et hoc q mulieribus pcipue et nõ viris cũ alias sint timide et mira/ biliũ formarũ in imaginatõe susceptiue Unde et Guilhel. sepe allegatus. multe inquit de apparitiõibus fantasticis ex mor bo melancolico in multis fiunt et in mu/ lieribus maxime sicut apparet de visio/ nibus et reuelatõibus. Et causa in hoc est vt norunt medici ipa natura mulie/ brium animarũ. eo q longe facilioris et leuioris impressionis sunt q anime vi/ riles. et subdit ibidem. Scio me vidisse mulierẽ que credebat se cognosci ab in/ tus a diabolo et alia incredibilia se senti re dicebat. Nonnũq etiã impregnate si bi videntur mulieres ab incubis et intu/ mescunt vehementer ventres earuz. Et cũ partus tps aduenerit sola emissione multe ventositatis detumescũt. Naz de ouis formicarũ in potu sumptis incredi bilem ventositatẽ et tumultũ in ventre generãt hoĩs. Similiter de granis cata pucie et de granis arboris que dicitur ni gra pinus cõsimilia in ventre fiunt. Fa/ cillimũ est aũt demoni similia et maio/ ra inventribus hoĩm pcurare. Hec addita sunt vt nõ facillime quis mulierculis fi dem adhibeat. sed illis dumtaxat super quibus experimẽta fidẽ fecerũt. vt de illis que didicerit in pprijs lectis. vel alio mõ cõdormiẽtibus p experientiã talia vera eẽ.

Remedia p illis qui circa vim ge/ neratiuã maleficiuntur.

Capitulum II

Licet mulieres in maiori nu/ mero sint malefice q viri vt in prima parte operis osten/ sum est: tñ viri plus malefici untur. et huius rõ est. quia cũ deus plus pmittit sup actũ venereũ p quẽ primuz peccatũ diffundit q sup aliosactus hũa nos. sicut et p serpentes qui magis incã/ tatõibus deseruiũt q alia aĩalia. eo q di/ aboli primuz instrumentũ. Et cum act ille venereus plus et faciliori mõ potest

maleficiari in viro q̃ȝ in muliere. ideo. Et quidẽ p̃tȝ quod tactũ est. Nam cũ quinq̃ȝ modis demõ in generatiuã potentiaȝ p̃t agere et illi modi citius ꝓcurant̃ in viris. Remedia adhibenda sup̃ vnumquẽq̃ȝ modũ iuxta possibilitatẽ sunt deducẽda. et ille qui vitiatus est in tali potentiã attẽdat. sub quo mõ suũ maleficiũ cõtineatur. Sunt aũt quinq̃ȝ modi iuxta petrum de palude in suo quarto. dis. xxxiiij. in ꝓcessu huius maleficij. Nam demon ex hoc q̄ est spiritus habet potestatẽ sup̃ creaturã corporalẽ deo ꝑmittẽte. ⁊ ex cõditione nature sue precipue ad motum localẽ vt illũ ꝓhibeat vl' vt ꝓmoueat. vñ ꝑ hãc potestatẽ p̃nt corpora viri ⁊ mulieris impedire ne sibi appropinquãt. ⁊ hoc directe vel indirecte. Directe qñ vnum elongaret ab altero vel nõ sineret ad alteruȝ appropinquare. Indirecte qñ aliq̃d impedimentũ ꝓcuraret vel qñ se interponeret in corꝑe assumpto. sicut cuidã iuueni pagano acciderat q̃ idolũ desponsauerat. et nihilomin⁹ cõtraxerat cũ quadam iuuencula. nec ꝓpter hoc poterat eã cognoscere vt sup̃ patuit. Secũdo mõ vbi hoiem inflammaret erga vnã et refrigeraret erga aliã. et hͦ posset occulte ꝓcurare ꝑ applicationẽ quarundã herbarũ aut aliarũ rerũ quas optime nouit ad hͦ validas. Tertio mõ vbi estimationẽ viri aut mulieris turbaret. qua redderet vnam ꝑsonã alteri exosam. q2 vt supra patuit in ꝑma p̃te op̃is p̃t in imaginatioẽ imprimere. Quarto mõ reprimendo vigorẽ mẽbri qui ad fructificationẽ necessario requirit̃. sicut et motũ localẽ cuiuscunq̃ȝ organi reprimere p̃t. Quinto ꝓhibendo missionẽ spirituũ ad mẽbra in q̃bus est virtus motiua q̃si intercludẽdo vias semis ne ad vasa generatõis descẽdant. vel ne ab illis vijs recedat. vel ne excidatur vel emittat̃. Q̃d si quis dicat. nescio sub quo mõ maleficiatum mihi illatum cõtineat̃. vnũ scio q̄ generatiua potentia erga vxorẽ meam careo. Responderi potest. si potẽs est ad alias mulieres nõ aũt ad ꝓpriam. tunc sub secũdo mõ. q2 de primo mõ certificaret̃ ꝑ succubũ demonẽ. i. q̄ ꝑ demũes incubos ⁊ succubos deluderet̃. Item si vxorẽ nõ habet exosam. et tñ nõ potest ip̃am agnoscere sed bene alias: tunc iterũ manet sub secundo modo. si autẽ habet exosam et nõ p̃ot agnoscere. tunc sub secũdo et tertio mõ cõtinet̃. Item si nõ habet exosam vellet aũt cognoscere. sȝ nõ habet vigorẽ mẽbri tũc sub quarto modo. Si vero habet vigorem membri. sed nõ habet excisioneȝ seminis: tunc sub quinto mõ. Mod⁹ ergo curandi patebit vbi declarat̃ si equaliter in charitate et extra charitatem existentes his maleficiari valeant. Et quidem q̄ non. dempto quarto modo. qui tñ etiã rarissime. acciaere p̃t ei q̃ in gr̃a et caritate existit sic declarat̃. tñ lectori ꝑ supponit̃. q̄ loquimur de actu ꝯiugali inter matrimonialiter cõiunctos. q2 alias implicaret̃ cum oĩs act⁹ venereus extra matrimoniũ est peccatũ mortale et non nisi ab his qui extra charitatẽ existũt exercetur. Nam cum asserere oporteat ex totius scripture sacre traditõne q̄ demones magis ꝑmittunt̃ a deo seuire in peccatores q̃ȝ in iustos. licet legat̃ ip̃m iustissimum iob fuisse ꝑcussum. hoc tñ nõ fuit singulariter sup̃ potentiã generatiuaȝ nec etiã directe. ideo dicere oportȝ q̄ quibuscunq̃ȝ talia maleficia inter matrimonialiter cõiunctos cõtingũt signũ est q̄ vel ãbe ꝑsone vel altera extra charitatẽ existat. et quidẽ fundamentũ huius ex scripturis deducit̃ auctoritate et rõne. Naȝ angelus dixit Thobie. In illos qui libidini vacãt accipit demonium potestateȝ effectus demonstrauit vbi septem viros virginis sare occiderat. Item cassianus in colla. patrũ. diffinit beatus Antonius nullatenus posse demonẽ mentẽ cuiusq̃ȝ vel corpus inuadere. nisi eã prius destituerit oib⁹ cogitatioib⁹ sanctis ac sp̃ualiꝯ ꝯteplatiõe vacuã nudãq̃ȝ reddiderit. hec verba vtiq̃ȝ applicari possunt super maleficium corporis vl' iter sup̃ totũ corp⁹ cũ iob tali malificio ꝑcussus nõ tamẽ nud⁹ a diuina gratia fuit. sȝ ꝑticulariter quã-

do videlicet pticulare maleficiū ratione alicuius peccati accidit corpori. ⁊ hoc quidem non potest esse nisi peccatuȝ incōtinentie. Ratio. nam vt dictū est pter feditatem illius actus. et quia p ipm primum peccatū diffundit deus plus pmittit sup ipm q̄ȝ sup alios humanos actus ergo ⁊ inter matrimonialiter ꝯiunctos vbi diuino auxilio ꝑpt peccatū destituuntur amplius circa illā vim generatiuam maleficiari a deo pmittunt. ꝙ si q̄rit cuiusmodi sint illa peccata dici pt ꝙ peccata incōtinentie que inter cognatos cuȝ varia sint. Juxta illud Jero. et habet in textu. Adulter est in propriā amator ardentior simul ⁊ hmōi amatores ampli⁹ in predictis maleficiunt. Remedia ergo ecclesiastica sūt duplicia. Unū in foro cōtentioso. alteꝝ in foro ꝯscientie practicatur. Primū si in iudicio allegat impotētia ex maleficio illata tūc distinguēdū ē. q2 talis impotētia aut est tpalis aut ppetua. si tpalis nō impedit. tūc aūt psumitur esse tpalis quādo infra spaciū trium annoꝝ cohabitātes. et q̄tum possunt operā dantes. siue per ecclesiastica sacramenta siue p alia remedia sanari possūt Si vero non sanent aliquo remedio ex tunc psumitur esse ppetua. Item aut pcedit matrimonij cōtractionem et consummationē. et sic impedit cōtrahenduȝ et dirimit iam cōtractū. aut sequit matrimonij cōtractionem sed nō ꝯsummationē. et est cōmunis modus maleficiādi viros quādo spernūt amasias. tūc enī quia sperabāt se matrimonialiter copulari et defraudant inferūt maleficia viris. vt nec alijs commisceri valeant. in tali enim casu vt dicunt aliqui dirimit matrimoniū iam cōtractum nisi sub cōtinentia cohabitare velint. vt maria et ioseph. et hñt p se cano. dicit ei. xxvij. q. i ꝙ cōiugium cōfirmat officio scȝ carnis. vt dicit glosa. Et parū post dicit. ꝙ ante q̄ȝ ꝯfirmetur impossibilitas officij soluit vinculū cōiugij. Aut sequit matrimonium cōsumatum. et tunc vinculum matrimoniale nō dirimit. Plura alia a doctoribus notant. sed quia nō precise sūt pñtis speculatiōis. notant aūt in varijs scriptis doctoꝝ vbi de maleficiali impedimēto tractāt. ideo hic est supersedenduȝ tantūmodo si quis difficultaret quomō actus ille possit impediri respectu illius mulieris et nō respectu alterius. Respōdit bonauen. hoc est vel quia sortileg⁹ ad hoc respectu psone determinate diabolū inuitauit. vel q2 deus respectu psone cuiuslibet impedire nō pmittit Occultum enī iudicium dei hic latet vt in vxore thobie. qualiter aūt diabolus hoc facere possit patȝ ex pmissis. dicit tñ hic bonauen. q̄ impedit generatiuā. nō impedimēto intrinseco. ledendo organū. sed extrinseco impediēdo vsum et est impedimentū artificiale nō naturale. et ita pt impedire ad vnā et nō ad aliās. vel tollēdo excitationē ꝯcupiscentie ad illā vel aliā. ⁊ hoc p virtutē ꝓpriam vel p herbā vel p lapidē vel p aliquā naturā occultā et satis concordat cū dictis petri. Remediū vero ecclesiasticū in foro cōscientie tradit. xxxiij. q. [illegible] si p sortiarias. vbi sic dicit. Si per sortiarias atq̄ȝ maleficas artes nonnūq̄ȝ occulto iusto dei iudicio pmittente ⁊ diabolo preparante cōcubitus sequit. Hortandi sunt quibꝫ ista eueniūt vt corde cōtrito et spiritu humiliato deo et sacerdoti de oībꝫ peccatis suis purā cōfessionem faciant et pfusis lachrymis et largioribꝫ elemosinis et orationibꝫ atq̄ȝ ieiunijs dnō satisfaciant. in quibꝫ verbis notatur ꝙ tantūmodo ꝑpter peccata et extra charitatem existentibꝫ talia cōtingunt. sequitur et per exorcismos ac cetera ecclesiastice medicine munimina. ministri ecclesie tales q̄tum annuerit dominus qui abymelech et domū eius abrahe orationibus sanauit sanare pcurent. Ūn̄ summarie dicere possumus ꝙ quinq̄ȝ sunt remedia que talibus sic maleficiatis licite applicari possunt. vicȝ sanctoꝝ aliquoꝝ limina peregrinatio. et ibideȝ peccatoꝝ suoꝝ cū ꝯtritōe vera cōfessio. signi crucis et orōis deuote multiplicatio. p verba sobria licita exorcizatio q̄ q̄liter fieri debet

inferius patebit. et cauta maleficij obla/
tio facit ad hoc qd supra de comite tactũ
est qui cũ p trienniũ sibi matrimonialiꝣ
copulatã virginẽ cognoscere nõ potuissꝫ.

Remedia contra maleficiatos super amorem vel odiũ inordinatũ.

Capitulum III

Sicut maleficiũ in potẽtia generatiua: ita philocaptio et odium in volũtate causantur. expedit primo de eius causa. et tandẽ quãtum possibile est de eius remedijs trãscurrere. Philocaptio igiꝣ seu amor inordinatus vnius sexus ad alterũ triplici ex causa oriri pt. Aliqñ ex sola incautela oculoꝝ. aliqñ ex tentatõne demonum solũ. aliqñ ex maleficio nigromanticorũ et maleficarũ simul et demonum De primo dicitur Jaco. i. Unusquisqꝫ tentaꝣ a concupiscentia sua abstractus et illectus deinde concupiscentia cum conceperit parit pccm. peccatũ vero cũ consummatũ fuerit generat mortẽ. Sic sichem cũ vidisset dinam exeuntẽ ad videndũ mulieres regionis illius adamauit eã et rapuit et dormiuit cũ illa et cõglutinata est aia eius cũ ea. Gen. xxxiiij. scdm glo. Infirme anime sic accidit qñ postpositis proprijs aliena negocia curat. seduciꝣ consuetudine et fit vna vnitate cõsensus cũ illicitis. De secũdo quod oriatur ex tẽtatione demonũ principaliter. Sic amauit sororẽ thamar. speciosissimã adamauerat et deperierat in ea valde ita vt propter amorẽ eius egrotaret. ij. Regũ. xiij. nõ enĩ in toto tã corruptus esse potuit mente vt intantũ facinus stupri prosileret. si nõ grauiter a diabolo tentatus fuisset. De hoc etiã genere amoris refertus est liber sanctoꝝ patrũ qui refert oẽs tentationẽ carnalis amoris sibi in heremis subtraxisse. quosdaꝫ qui tamẽ vltra quã credi pt amore mulierũ tentabanꝣ aliquotiẽs. Unde et. ij. Cor. xij. apls dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphiset. vbi glosa. tẽtando per libidinẽ datus est mihi stimulus. aiunt quidã. tentatio autem cui nõ cõsentitur nõ est peccatũ. sed materia exercẽde virtutis. Hoc intelligitur de tẽtatione q̃ ab hoste nõ a carne q̃ peccatum est veniale etiã si ei nõ cõsentiaꝣ. De his varia exempla leguntur in varijs locis. De tertio quod amor hereos proueniat ex maleficijs demonũ et maleficarũ possibilitas huius maleficij sup in questionibus prime ptis. an demones p maleficas mentes hoim ad amorẽ vel odiũ immutare et incitare valeãt ad longũ deducitur. per varia etiã gesta et acta a nobis reperta cõprobaꝣ. imo inter oia maleficia minimũ propter sui generalitatẽ reputatur. Vñ si queriꝣ. petrus philocaptus amore talis etc. nesciꝣ an primo secundo aut tertio mõ. Respondeꝣ. odiũ inter cõiugatos cũ crimine adulterij et si operatõne demonũ fieri possit. vbi tñ sic co carnalis cõcupiscentie amoris. quis adeo inuoluiꝣ et succenditur vt nulla cõfusione plagis verbis aut factis ad desistendum cogi valeat. Itẽ vbi quis sepe pulcriore dimittit vxore et turpissime adheret. Itẽ vbi nocturno tpe nec quiescere valent. sed ita dementanꝣ vt per deuia queqꝫ incedere habeant. Optimates plati et alij diuites sepissime his miserijs inuoluũtur. Est quidẽ hoc tps muliebre de q̃ hildegardus vt vincentius in specu. histo. refert pdixit quod nõ tamdiu durabit quãtum hucusqꝫ perstitit. cũ iam mundus plenus sit adulterij pcipue in optimatibus. et qd opus scribere de remedijs qui remedia abhorrent. tamẽ vt pio lectori satisfiat: aliqua breuiter tangamus. Sup philocaptionẽ sine maleficio. Auicẽ. septe remedia ponit quãdo vicꝫ psonã egrotare facit sed parũ ista nre speculationi nisi quãtum mistice aie languẽti deseruiũt. dicit enĩ li. iij. quod ex variatõe pulsus et ad noiationẽ amati cũ ibi radix egrotatõis habetur. tũc si lex sustinet fiat copula p matrimoniũ. q2 sic sananꝣ cũ obediꝣ nature Aut fiat applicatõ medicinaliũ de quibus ibidẽ tractat et docet. Aut vt egrotus amorem suũ de dilecto p licita remedia ad aliud diligendũ cõuertat quod priori pelligere debꝫ. et ita fugere pñtiam amati. quia

Philocaptio oritur ex triplici causa

p. a.

sic distrahitur animus. Aut etiã si corri/
gibilis est tribulet̃ hortet̃. q̃d opus amo
ris est maxima miseria. vel dirigãtur ad
ipm qui q̃ntum cum veritate et deo pñt
vituperet corpus et dispositionẽ dilecti
et mores cũ transfiguratõne facierũ tur
pi seu difformi. Uel saltim vltimo vt oc
cupent̃ in rebus arduis ꝛ distractiuis of
ficijs. Reuera sicut aĩalis homo p hmõi
remedia sanat̃: ita ad spiritualẽ singula
capiẽdo interiorẽ hoiem reformãt. obe/
diat̃ legi mentis potius q̃ꝫ nature. cõuer
tit amorẽ suũ ad eternas delitias recorde
tur q̃ꝫ momentaneũ sit q̃d delectat et e/
ternum q̃d cruciat. querat delitias in il/
la vita vbi sic inchoant̃ ꝙ nunq̃ꝫ finiunt̃
cuius qui amator esse noluerit et istam
pdet et illam nõ inueniet et eternis igni
bus deputabit̃ ecce tria damna irrecupe
rabilia ex amore hereos ꝓuenientia. Su/
per philocaptionem vero ex maleficio re
media in p̃cedenti capitulo tacta nõ in
cõuenienter et hic applicari pñt. pcipue
autẽ exorcisatio p sacra verba q̃ꝫ sibiipsi
facere taliter maleficiatus potest. Quot
tidie angelũ sanctũ sibi ad custodiam a
deo deputatum inuocet. pura cõfessione
sanctoꝝ limina pcipue aũt beatissime vir
ginis frequentet et sine dubio liberabit̃
Sed q̃ꝫ vitupabile vt barbati hoies do/
nis naturalib9 et virtutũ armis abiectis
seipos tueri rennuunt cũ puellule sepis/
sime inuicta infirmitate hmõi maleficia
his armis ꝓpulerũt in quarũ cõmenda/
tionẽ vnũ e multis in mediũ ꝓducam⁹
Fuit in rurali villa quadã ꝓpe lindaw
cõstansien̄ diocẽ virgo adulta facie pul
cra et elegãtior morib9 in huius aspectu
captus quidã vir leuis morib9 cleric⁹ fer
re solo noĩe vtinã nõ secerdos. Qui vul
nus sue mentis vltra celare non valẽs.
venit ad laboratoriũ dicte virginis et ho
nestis verbis se rethe demonis exhibens
primũ. tandẽ ad amorẽ sui virginis au/
sus est verbis duntaxat ꝓuocare animũ
ꝙ illa diuino instinctu pcipiens intacta
mente et corpore respondit viriliter. Do
mine cum verbis talib9 domũ meã noli/
te frequentare. alioquin repulam susti/
nebitis verecũdia mediãte. Cui ille. Et
si me diligere mõ rennuis verbis dulci/
bus monita nõ post modicũ coacta opi/
bus me amabis tibi pmitto. Erat vir il
le suspect⁹ incãtator et de maleficio. Sꝫ
verba hec virgo p vento habuit nec scin/
tillam amoris carnalis ad virũ in se sen
sit ꝓ tunc. sed euoluto nõ multo tẽpore
imaginatões amorosas de viro illo ce/
pit habere. Q̃d illa pcipiens diuinitus
inspirata ad matrẽ misericordie cõfugit
et ꝓ auxilio a filio impetrando deuotissi/
me implorauit. Et statim honestã socie/
tatẽ requirẽs pegrinari cepit ad locũ he/
remitarũ sic enim noiatur ecclesia in ho
nore ipius genetricis miraculose conse/
crata in prefata diocesi. In qua sacramẽ
taliter cõfessa, ne in ea aliquid inuenire
posset malignus spiritus. et ad ipsaꝫ ma
trem pietatis precib9 fusis, ꝓtin⁹ omnis
cessauit hostis machinatio ita vt eã post
modum nunq̃ꝫ tangeret. Supsunt tñ
adhuc et barbati viri a maleficis mulier
culis importune sup hmõi sollicitati q̃si
nequaq̃ꝫ a philocaptõne earũ se cõtineri
possent. qui tamẽ viriliter resistẽtes q̃ñtũ
se vltro pulsare illecebris imaginationi/
bus sentirẽt. tantũ etiã p psidia premis/
sa cuncta machinamẽta diaboli superãt.
Et vere speculũ huius pugne quidã iu/
uenis pdiues in oppido ysbruck. qui q̃ꝫ/
tum a maleficis pulsatus fuit nec cala/
mo exarari quis posset. semp virileꝫ ani/
mum gerens p prefata remedia intact⁹
euasit. quare et merito cõcluditur pfata
remedia ꝯtra huiusmodi morbũ esse cer
tissima ita ꝙ certissime ita liberant̃ qui/
cũq̃ꝫ his armis vtunt̃. et ꝙ de amore in/
ordinato hoc ꝛ de odio cũ oppositoꝝ eadẽ
sit disciplina intelligendũ est. licꝫ aliqua
lis in modo maleficiãdi cũ sit differẽtia
etiã aliud remediũ illa psona q̃ odio ha/
betur requirere debet. ipe ei qui odio ha/
bet et in corde defert. nõ de facili si adult̃
est ad amorẽ vxoris etiã p quascũq̃ꝫ pe/
grinatões flectit̃. Et ꝙ relatu maleficaꝝ
cõptũ est ꝙ p serpentes hmõi maleficia

ad odiũ ꝓcurant eo ꝙ dum primum in/strumentũ erat diaboli et in sui maledictione recepit inimicitiã inter ipm ⁊ mulierẽ. ideo et tales inimicitias ex ipis ꝓcurare satagunt ponẽdo pellez aut caput serpentis sub limĩe hostij camere aut domus. vñ et omnes anguli dom⁹ sunt ꝑquirendi ⁊ innouãdi quo ad inhabitatõnes q̃ntum possibile est. vel alienas inhabitare domos. Et quidẽ cũ dictũ sit ꝙ se ipos maleficiati exorcisare valeãt intelligitur ꝙ verba sacra bñdictiones ⁊ carmina secum deferre in collo poterũt. siquidem legere aut seipos benedicere nescirent. que tñ qualiter facienda sint in sequentibus patebit.

Remedia sup eos quib⁹ virilia mẽbra ꝑstigiosa arte auferũtur et vbi interduz in bestiales formas hoies transmutantur. Caplm IIII

Uper eos q̃ ꝑstigiosa arte illuduntur vt se virili membro carere aut in bestiales formas trãsmutatos esse putãt quib⁹ remedijs subleuari valeãt ex pmissis satis euidenter elicit. Nã cũ tales omnino diuina grã destituunt ꝙ principiũ ĩ maleficiatis existit fundamentũ. nõ est possibile vt ferro manẽte in vulnere emplastrũ curatiuũ apponat. expedit ergo vt ꝑ verã ɔfessionẽ deo añ oĩa recõciliet. Demũ q̃z vt sup in secũda pte opis capitulo septio tactũ est. talia mẽbra nũq̃ ĩ veritate euelli aut segregari a corpalibus. sed tñmõ ꝑstigiosa arte occultari ad sensum tact⁹ et visus. patuit etiã ꝙ hmõi illusiones in grã ɔstitutis nõ ita faciliter nec actiue nec passiue cõtingunt vt vicz eis mẽbra auferant aut ꝙ in eoꝝ visiua potẽtia q̃si alijs sint ablata deludãt. ideo et remediũ in eodẽ caplo exprimit cum ipo morbo vt vicz q̃tũ possibile sit cum ipa malefica amice se ɔponãt. Sup eos deniq̃ qui in bestiales formas se trãsmutatos esse putãt. Sciendũ ꝙ hoc genus maleficij nõ ita in occidentalib⁹ sic oriẽtalib⁹ regnis practicat. intellige quo ad secũdas ꝑsonas licz quo ad ꝓprias maleficarũ ꝑsonas. hoc sepius apud nos visum fuerit ipas vicz maleficas in effigijs aialiũ oculis intuentiũ se obiecisse vt supra caplo octauo deductũ. q̃re ⁊ remedia q̃ in tertia pte opis deducent. sup exterminiũ vicz maleficarũ ꝑ seculare brachium forẽt applicãda. Et quidẽ quõ orientales hmõi illusiones remediare solent sic deducit. Naz ex militaribus fratrib⁹ ordinis sancti iohãnis hierosolimitani in rhodis veridica relatõe plura de his ꝑcepimus. Precipue aũt ꝙ in ciuitate salamina regni cypri talis casus accidit. Naz cũ ibi portus sit maris et nauis quedaz onusta mercimonijs applicãdo ꝑegrinis nauim exeuntib⁹ vt quisq̃ victualibus se muniret. iuuenis quidã ex eis robust⁹ domũ cuiusdã mulieris extra ciuitatem sup lit⁹ maris situataz accessit et an oua haberet ad vendendũ a muliere sciscitat. At mulier cernẽs iuuenẽ robustũ forensem et alienũ a patria vñ minor de eo suspitio apud intraneos sup eius ꝑditionẽ oriri posset. exspecta inq̃t paululũ ⁊ iuxta optata singula recipies et dũ morã facerez clausa in interiori pte domus iuuenis ab extra vt eũ q̃tot⁹ expediret ne nauez eũ negligere contingeret clamare cepit. tũc mulier aliq̃ oua attulit iuueni tradidit. et in casu quo nauẽ neglexisset et ad eã rediret sibi iniunxit. Ueloci igit cursu ad nauẽ q̃ in littore maris erat ꝓperauit. et añ ingressuz eo ꝙ nec dũ alij socij oẽs cõuenerãt oua comedere ⁊ seipm reficere studuit. Et ecce post horã mut⁹ effectus et q̃si mẽte destitut⁹ vt post ipe referre solit⁹ erat de seipo ammirãs q̃d naz sibi accidisset conicere nõ poterat. volens ergo nauim intrare ab immorãtib⁹ baculis verberat⁹ repellit cũct̃ acclamãtib⁹ ecce ecce q̃d nã in asino. maledicaris bestia nũ ⁊ tu nauĩ intrabis. Repulsus sic iuuenis et verba illoꝝ qui ipm asinũ affirmabãt intelligẽs apud se rumirabat et ꝙ maleficio mulieris infectus essz cogitare cepit ꝑcipue in eo ꝙ nullũ verbuz formare poterat. cũ tñ ipe oẽs intelligebat. et dũ rursuz nauim ascẽdere tẽtaret

grauioribus cesus verberibus. ipm amaro corde remanere et recessum nauis cospicere opus erat. Huc illucq discurrens cu oes ipm asinu estimabant necesse erat vt tanq bestia ab oibus tractaret. copulsus igit ad domu mulieris rediit cui ad placitu p coseruatioe vite sue vltra triennium seruiuit. nil opis facies manibus nisi necessaria dom' in lignis et pladis apportans. etia q exportanda erat tanq iumetu deportabat. hoc osolatois relicto vt licet ab oibus alijs iumentu reputaret. ab ipis tn maleficis coiunctim vel diuisim morantibus vt verus homo humanit' couersando in incessu statu et habitu agnoscebat. Qd si querit quo onera sibi tanq iumeto imponebant. Dicendu q sicut Aug' narrat de mulieribus stabularijs q hospites puertebat i iumta onera portatia li. xviij. c. xvij. de ci. dei. et de pte pstatij q se caballu seu equu fuisse et annona cu alijs aialibus baiulasse narrauit. vt sup ex illis actis de pnti iudicam' ita q triplex deceptio pstigiosa arte fiebat. Prima q ad hoies iuuene no vt hoiem sed vt asinu intuetes q qlit demoes facilit pcurare pnt supra. viij. caplo patuit. Secuda q illa onera no fuerut illusoria. sed vbi vires iuuenis excedebat demo inuisibilit deferebat. Tertio q sibi ipi du inter alios couersabat iuuenis etia iumentu videbat in imaginatoe duntaxat et estimatiua potetia q sunt affixe organis corpalibus no aut in rone. que no a deo erat ligata quin se hoiem sciebat. sed arte magica delusum vt tanq bestia estimaret. sicut et de nabuchodonosor ibide exeplificat. Triennio igit sic elapso. in quarto du quoda die an meridie ciuitate pfata intrasset et mulier a loge sequeret. contigit quanda ecclesiam in q diuina celebrabant iuuene sic maleficiatu pterire. audiens nola campane cu more latinoru et no grecor in illo regno diuina pagunt. p eleuatoe corpis xpi ad ecclesia se conuertit et intrare du pter verbera et expulsione no auderet: a foris genua et crura posteriora in terra fixit et anteriores pedes. i. man' simul iuctas eleuas. ex capite asinino vt putabat sacramentu in eleuatone intuet. Qd pdigiu dum certi ianuenses mercatores coipexissent mirantes. asinu sequunt et inter se de miro opere pferentes. ecce malefica cu baculo asinum insequit. et qr vt pmissu est hmoi maleficia illis in ptibus plurimu practicatur. ad instantia mercator p iudice asin' cu malefica capit. interrogata et qstionibus exposita crime fatet et vt ad domu redire valeat iuuene restituere sue forme pmisit. dimissa igit ad domu regressa. iuuenis ad pristina forma reducitur et ipa denuo capta debita vltione p comissis suscepit et iuuenis ad pria cu gaudio remeauit.

Remedia cotra obsessos ex maleficio Capitulum. V

Quod interdu ex maleficio demones quoda hoies substatialit inhabitat sup. c. ix. et. x. satis patuit. qbus etia de causis qr no solu p grauibus criminibus pprijs imo interdu p pprio suo maiori merito aliqn p alieno leui delicto. aliqn p suo veniali peccato. aliqn p graui alieno pcto. et aliqn p alieno facinore pprio. p quibus etiam diuersi diuersimode possident. qda plus alij minus. vt etia nider in suo formicario recitat. no miru si maleficio seu ad instantia malefice demo deo pmittete hoiem substatialiter mo q ibi declaratur qd vic p substantia sit intelligendu inhabitet. Quibus aut remedijs liberari possint q vic p exorcismos ecclesie et cu hoc vera otritoe vel etia cofessione. vbi p mortali qs esset obsessus. patuit ex ibidem deductis et ex illi' sacerdotis boemi liberatoe. sed q vltra hec duo remedia etia tria alia valeat suffragari vic. eucharistie sacra comunio. sanctor locor applicatio vel honor oro. et excoicatois absolutio pfati doctoris discursu. que etia deducere expedit cu oes necessarior tractatuu copia hnt. Na de ipa sacra coione Cassianus colla. abba. pma loquit in hec vba. comunione sacrosancta neqtie spiritibus

traditā a senioribꝰ nřis nunq̄ meminimus interdictā·quinimo etiā si possibile esset eis q̄tidie ipartiri eā etiā debere cēsebant q̄ ad purgationē ac tutelā corpis aīeq̄ puenire credēda est. et q̄ ab hoīe pcepta eū q̄ in mēbris eiꝰ insidet spm̄ seu in ipis latitare conat̄. quodā exurens fugat incēdio. ¶Hoc nāq̄ mō curatū abbatē andronicū nup asperimꝰ insultabit offenso. cū eū a celesti medicina viderit segregatū. tāto eni duriꝰ ⁊ frequētiꝰ attētabit affligere q̄to euz a spirituali remedio senserit longiꝰ abdicatū. hec cassianꝰ. Et iterū de eisdē ibidē dicit· Duo hic credere immobiliter oportz pmo q̄ sine dei pmissu nullꝰ ab eis spiritibꝰ oīno tentat̄. Scd̄o q̄ oīa q̄ nobis a deo inferunt̄ siue tristitia ad pn̄s siue leta videant̄. velud a piissimo pr̄e: clemētissimoq̄ medico p nr̄is vtilitatibꝰ irrogāt̄ Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari vt discedētes ab hoc mūdo vel purgatōes ad vitā aliā trāsferant̄. vel penali vigore plectant̄ q̄ s̄m apl'm traditi sūt i pn̄ti sathane in interitū carnis vt spūs salui fiāt in die dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Sed hic orit̄ dubitatio. cū apl's dicat. pbet seipm hō et sic de pane illo edat. quō pn̄t obsessi nō hn̄tes vsum rōis cōicare. Rn̄dit sanctꝰ tho. de hoc i. iij. pte. q. lxxx. sic distinguēdo de oībus amentibꝰ. Aliq̄ inq̄t dicunt̄ nō hr̄e vsuz rōis dupliciter. Uno mō q2 hn̄t debilem vsuz rōis. sic dr̄ nō vidēs qui male videt. Et q2 tales pn̄t aliquā deuotionē ↄcipe huiꝰ sacramēti nō est eis h' sacramentū denegandū Alio mō dicunt̄ aliq̄ nō hr̄e vsum rōis. q2 sic a natiuitate pmanserūt. ⁊ sic talibus nō est hoc sacramentum adhibendum. quia in eis nullo mō p̄cessit huius sacramēti deuotio. Aut nō sp̄ caruerūt vsu rōis. ⁊ tūc si priꝰ q̄n erāt sue mētis ↄpotes apparuit in eis huiꝰ sacramēti deuotio dz eis in articl'o mortꝫ h' sacramentū exhiberi nisi forte timeat̄ piculū vomitis vel expuitōis. Un̄ legit̄ ex cōsilio carthaginensi. et habetur xxvi. q. vi. Is q̄ in infirmitate penitentiā petit. si casu dū ad eū inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate obmutuit vl' in frenesim ↄuersus fuerit dent testimoniū q̄ eū audierūt. Et si ↄtinuo creditur moriturꝰ recōciliet̄ p manꝰ impositiōꝫ et infundat̄ ori eiꝰ eucharistia. De baptisatis q̄ corpaliter ab imūdis spiritibꝰ vexant̄ est eadē rō ⁊ de aliis amentibꝰ. hec thꝰ. Addit tn̄ in. iiij. dist. ix. q̄ demoniacis nō est deneganda cōio: nisi forte certū sit p aliq̄ crimie a diabolo torq̄ri Cui sic petr̄ de paludꝰ. addit. In hoc casu p excōicandis sūt hn̄di q̄ traditi sunt sathane. Ex quibꝰ liquet q̄ si aliq̄ sūt possessi a demone etiā pter sua crimina hn̄tes tn̄ lucida interualla et rōis vsum. postea ↄterūtur de peccatis suis vel debite cōfitentur tales cū sint absoluti corā deo. nullatenꝰ sunt a cōmunione diuinissimi sacramēti eucharistie sequestrandi. De sanctorū applicatōe vel deuota orōne quō per hec obsessi etiā potēter liberant̄ legende sanctoꝝ referte sunt. Merita eni sanctoruz martirū ↄfessoꝝ virginū exigūt vt hi spiritus nequā sanctoꝝ i patria existentiū orōne ⁊ intercessione vincant̄. q̄s sancti in via vicerūt. Siliter viatoꝝ deuote orationes· liberationū obsessoꝝ obtinuisse sepe legunt̄. Un̄ ad hoc hortat̄ cassianꝰ vbi sup̄. Si inq̄t haberemꝰ hāc sententiam imo fidē quā supius cōprehendi vt ⁊ oīa p dn̄m fieri. p vtilitate aīarum et dispensari vniuersa. nō solū nequaq̄ despiciemus eos. sed etiā p eis tanq̄ p membris nr̄is incessanter orabimꝰ. eisq̄ totis visceribꝰ ac pleno cōpatiēti affectu· De vltimo mō absoluēdi aliquē ab excōicatiōe. Sciendū q̄ nec iste cōis est nec forte licitus nisi hn̄ti auctoritatē et specialē reuelatiōnē vel pbabilitatez q̄ possessus quis sit pter excōicationē ecclesie. sicut apl's. i. ad Cor̄. v. excōicatū a se et a plebe corinthū fornicariū tradidit sathane i interitū carnis vt spūs saluus fieret in die dn̄i nr̄i iesu xp̄i. i. vt glo. dicit vsq̄ ad illuminationē gr̄e ↄtritionis vel ad iudiciū. Et pseudo doctores q̄ fidē pdiderāt vicz imeneū ⁊ alexādrū tradidit sathane vt disceret nō blasphemare. i. ad Thi. i.

Tante eni potestatis erat aplus dicit glosa. tantaq3 gratiā habebat vt recedētes a fide solo verbo traderet diabolo. Vñ sanctus tho. i. iiij. di. xviij. vbi magister etc effectus excōicatōnis tradit eosdē sic declarat idē doctor. Ex hoc ipso inqt q aliqs suffragijs ecclesie priuat triplex incomodū incurrit p tria q qs ex suffragijs ecclesie psequit. Valēt eni ad augmentū grē eis q hñt vel ad merendū ei qui nō hñt. Et qtū ad hoc magister dicit q grā subtrahit p excōicatōz. valēt etiā ad custodiam virtutis. et qtū ad hoc dicit q ptectio subtrahit nō q omnino a dei pvidētia excludant. sed ab illa q filios ecclesie specialiori mō custodit. valēt etiā ad defendendū ab hoste et qtū ad hoc dicit q diabolo maior potestas seuiēdi in ipm datur et corpalit et spūaliter. Vñ in primitiua ecclesia qñ oportebat p signa hoies ad fidē inuitare sic spūssanct9 visibili signo manifestabat. ita excōicatus corpali vexatiōe a diabolo innotescebat. Nec est incōueniens si ille q nō est desperat9 hosti datur. q2 nō dat ei quasi damnādus sed q̄si corrigend9 cū in potestate ecclesie sit ex ei9 manu ipm eripe cū voluerit. hec tho. Vbi tñ exorcista ad cautelā obsessuz absoluat. nō videt incōueniens. Sz subdit nider q cauenduz est valde exorciste ne de suis viribz faciliter psumat. Aut iocum et ludū serioso dei opi intermisceat Aut supstitiosum vel suspectū aliquid de maleficio adijciat. Alioqn penā vix euadet vt declarat p exempla. Nā de primo refert beat9 Grego. i. dial. de quadā q cōtra pscientiā suā a marito petēte 7 obtinēti debiti redditionē in vigilia dedicatōnis ecclesie sancti sebastiani. et q2 cōtra cōscientiaz eccie pcessioni se immiscuit. possessa est 7 publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdē eccie de altari syndonez tulit. eāq3 cooperuit. sed 7 hūc sacerdotē repente diabol9 simul inuasit. Et q2 vltra vires voluit quicq3 psumere: cōpulsus ē in sua vexatōe cognoscere qs esset. Hec Grego. De secūdo vt nullus de officio exorcistatus sanctū ordinē cōcernens iocum faciat. Refert nider se vidisse in cōuentu coloniensi fratrē verbis satis iocosum. sed in grā expellēdi demones famosum. Hic cū in termin9 cōuent9 coloniensis demonē in obsesso corpe artaret. Jā demō petiuit a frē locū recedēdi. q gauisus: fr ait in loco. Jn cloacā meā vadas Exijt igit demō nocte cū frater ventrem purgare vellet: demō eū tā dire torsit, p pe cloacā vt vitā cū difficultate saluaret Sed 7 h̄ pcipue cauendū vt obsessi etiā p maleficas ad psidia maleficarū nō ducant. vñ 7 de pfata feia Greg. infert. Cū inqt, ppinquī eā carnalit amantes atq3 amando psequētes ad obtinendū salutis remediū maleficis tradidisset et per eas ad fluuiū ducta 7 in aquā mersa multis incantatōnibz agitata fuisset dū vn9 demon expelli debuit legio subintrauit. et eoz distinctis vocibz iā clamore cepit. vñ cōsanguinei tandē pñitētes et de hoc dolentes eā pñtarunt sancto epo fortunato q diuturnis orōibz et ieiunijs eum ex integro sanauit. Sed q2 dictū est debere exorcistas cauere ne supstitiosum vel suspectū aliqd de maleficio adijciat. Dubitare exorcista posset an certas herbas 7 petras etiā nō bñdictas adhibere posset. Rñsio. si bñdicte sunt herbe tāto melius si vero nō vt herba quedā q alias noiat fuga demōis vel etiā naturas lapidū si quis adhibeat nō erit supstitiosuz dūmō credat q nō directe de sui natura demones cōpellant. q2 tūc incideret in errorem q simili mō alijs herbis aut verbis possent cogi vt error nigromanticoz fatetur. putantes se efficere per naturales et inditas talium virtutes. Unde sanct9 tho. in. iiij. dist. vij. arti. vlti. Non est inquit credendū aliquibus virtutibz corpalibus demones subiacere. et ideo nō cogunt inuocatiōibz 7 factis qbusdā maleficis nisi inqtū p h̄ fed9 cū eis init, scdm qd dicit isa. xviij. pcussimus fedus cū morte et cū inferno fecim9 pactū. Et illud Job. xl. An extrahere poteris leuiathan hamo. et sequētia verba sic finalit exponit sup iob dicēs. Si qs recte cōsi-

derat oīa p̄missa videnꝛ ptinere ad pre-
sumptionē nigromanticoꝝ ꝯfutandis q̄
nituntꝛ cū demonibꝫ pactuȝ inire ac eos
sibi subijcere vel qualitercūqꝫ cōstringe
re. Ostenso ergo ꝙ homo nō p̄t sua vir-
tute diabolū supare. cōcludit dicēs. Po
ne sup eū manū tuā sub audi si potes. q.
di. nullo mō tua virtute potes. supaꝛ tn̄
virtute diuina. vn̄ subdit. memēto belli
quo scȝ ego pugno cōtra eū. et p̄t dici ꝙ
ponitꝛ pn̄s p futuro. scȝ pugnabo in cru-
ce vbi capietꝛ leuiathan p hamū scȝ p di-
uinitatē occultatā sub esca hūanitatꝭ e-
stimās saluatorē purū hoīem. Vn̄ etiaȝ
postea. xli. dicitꝛ. nō est potestas sup terrā
q̄ ei p̄t cōpari. p hoc inquit signaꝛ ꝙ nul
la virtus corpa is p̄t adequari potestati
demonis q̄ est potestas pure spūalis na-
ture. Hec de tho. Sed qꝛ indirecte a de-
mone obsessus p̄t virtute melodie vt saul
p citharā dauid. l' herbe vel corpal' rei alte
ri⁹ sibi a nāturali ꝓprietate ī existēte rele
uari Ideo applicari pn̄t ꝙ q̄dē posse fieri
auctoritatibꝫ ⁊ rōibꝫ deducitꝛ. Nā. xxvi. q.
vij. demoniū sustinenti dicitꝛ. licȝ petras
vel herbas hr̄e sine incantatōe. et sūt ie-
ronimi verba. Itē magister in histo. tra-
ctans illud thobie. vi. vbi raphael ait tho
bie. Cordis pticulā scȝ de pisce quā cepi-
sti si sup carbones ponas fum⁹ eius exter
ret oē gen⁹ demoniorū siue a viro siue a
muliere ita vt vltra nō accedat ad eos di
cit. Nec sup hoc mirari debem⁹ cū fumus
cuiusdā arboris aduste eandē vim habere
videaꝛ cuius etiā spiritualē in se ꝯtineat
sensuȝ scȝ de fumo spūalis orōis. ad idē
albert⁹ sup Luc. ix. et Nico. de lyra. i. Re.
xvi. imo et paul⁹ burdegalēn̄. sup. i. re. xvi
hāc ꝯclusionē tenet ꝙ n̄ solū ꝯcedendū
videtꝛ ꝙ p aliq̄ sensibilia pn̄t afflicti a de
monibꝫ releuari. sed etiā p sensibilia aliq̄
possint totalitꝛ liberari. sed h̄ intellige qn̄
nō atrociter affliguntꝛ. et ꝓbat p rōnem.
Nā cū demones nō possint materiā cor-
poralē s̄m suā voluntatē trāsmutare sed
debita actiua debitis passiuis ꝯiungēdo
vt nicola⁹ dicit. Eadē rōe p aliquā rem
sensibilē p̄t dispositio causari in corpe hu
mano. p quā nō fiet aptū ad suscipiendū
actionē demonis. verbi grā. Nā mania ē
marie dispositiua ad alienationē mētis
s̄m medicos. et p ꝯsequēs ad suscipien-
dum afflictionē demoniacā. q̄ quidē de-
moniaca passio vbi penit⁹ curaꝛ penitus
afflictio demōis actiua recedēte passiua
in possesso recederet. Idē posset dici de
iecore piscis. Idē de melodia dauid rōe
cuius licȝ p̄mo refocillaretꝛ saul et leuius
haberet. tn̄ totaliter expulsus fuit p ip̄aȝ
Vn̄ dicit lr̄a. Recedebat ab eo spūs ma
lignus. Nec cōsonū est lr̄e dicere ꝙ hoc
fiebat ex merito dauid seu p orōes eius
qꝛ non est verisile ꝙ hoc sciptura taceret
cū esset in laude eius notabilitꝛ dictū. hec
de paulo p̄fato. licet nos posuerim⁹ sup̄
in q̄stione quinta p̄fne ptis. ꝙ qꝛ p̄figu-
ragaꝛ virt⁹ crucis p expansionē venaruȝ
corpis xp̄i. ideo liberabaꝛ saul. ⁊ plura ibi
etiā ꝯtinentꝛ q̄ pn̄ti speculatōi suire pn̄t.
tm̄ ꝯcludamus ꝙ rerū sensibiliū applica
tio in exorcismis licitis nō est supstitio-
sum. iam aūt expedit de ip̄is exorcismis
aliqua disserere.

Remedia p licitos exorcismos ec-
clesie ꝯtra quascūqꝫ infirmitates a
maleficis illatas. et de mō exorcizā
di maleficiatos. Caplm̄ VI

Vlia vt in supioribꝫ tactū est
malefice oē genus infirmita
tis corpalis inferre pn̄t quare
et sub gn̄ali regl'a ꝯcludere oportȝ ꝙ quic
q̄d remedij ī verbis l' opibꝫ. alijs infirmi-
tatibꝫ sup̄ notatis applicari p̄t. hoc etiā q̄
buscūqꝫ alijs infirmitatibꝫ in p̄cedētibꝫ
nō expssis vt vbi epilētia aut lep̄ esset in
flictā ꝯuenire p̄t. Et qꝛ intꝛ remedia ver-
borū exorcismi liciti ꝯputanꝛ. de ip̄o etiā
sepe mētio tāqꝫ de quodā generali reme-
dio habita est tria pr̄icipaliter de ip̄o sūt
practicāda. Primo. an nō hn̄s exorcista
tus ordinē vt laic⁹ vel secularis psona va-
leat licite demōes aut eo⁹ maleficia exor-
cizare vbi tres alie annectunꝛ. q̄liter vicȝ
sunt liciti. ⁊ de septē ꝯditōibꝫ q̄ requirun
tur ad carmīa et ad bn̄dictōes vt q̄s va
leat secū tl'ia deferre. ⁊ tertio. q̄litꝛ morbꝫ

sit exorcisandus et demon coniurandus
Secundū principale quid agendū ubi gr̄a sanitatis p exorcismos nō obtinet. et tercio quo ad remedia non iā verboꝝ sed operū.cū solutōibus certoꝝ argumētorū. Ad primū est doctoris Tho. in.iiij. di.xiij.sententia. In ordine inquit exorcistatus. et in alijs minoribꝫ ordinibus omībꝫ cū ꝯferūtur recipitur ptās. ut qs hoc vel illud ex officio facere possit puta exorcisare. Et idem a nō hn̄tibꝫ ordinē licite fieri pt̄ ꝗuis illi hoc nō habeāt ex officio. sicut in domo non ꝯsecrata pt̄ dici missa ꝗuis ꝯsecratio ecc̄ie ad hoc ordinetur ut in ea missa dicat. sed hoc tūc magis ptinet ad gr̄az gratis datā ꝗ̄ ad gratiam sacramēti. Ex quibꝫ verbis dici pt̄. ꝙ licet ad liberatōem maleficiati bonum est ꝯcurrere exorcistā hn̄s ptātem exorcisandi morbos maleficiales tū etiā interdum deuote psone absqꝫ exorcismis vel cū ipis fugare pn̄t hmōi morbos. Nam fertur de quadam virgine paupcula et et ideo plurimū deuota cuius dū amicꝰ in pede marie p maleficiuz lesus fuerat ꝙ iudicio medicoꝝ patuit. eo etiā qꝛ nullis medicaminibꝫ sanari poterat. cōtigit ut virgo infirmū visitaret qui et statim ab ea petiuit ut pedi bn̄dictionē aliquaz applicaret. Annuit illa et silenter tm̄mō orōz dn̄icam ꝛ aploꝝ simbolū cū gemina tis viuifice crucis signis applicuit. Tūc statim infirmꝰ curatū se sentiēs. scire voluit in remediū futuroꝝ q̄d carminatōnis virgo applicasset. Que respōdit. vos debili fide diuinis ꝛ approbatis exercitijs ecclesie nō inheretis. et carmina ac remedia ꝓhibita. crebro vtis infirmitatibus applicatis. idcirco raro in corpe curamini. qꝛ semp in aīa ledimini. Sꝫ si in orationū et signoꝝ licitorū efficaciā sperare tis. facillime sepe curaremi. nihil eni vobis applicui nisi dn̄icam orōez ꝛ aploruz simbolū et iā sanatus estis. gr̄a huius exempli q̄rit an nō alie bn̄dictōes ꝛ carminatōes seu etiā ꝯiuratōes p exorcismos habeāt efficaciā cū hic videant reprobari. R̄ndet ꝙ hec virgo nō reprobauit nisi illicitā carmina cū illicitis ꝯiurantōibꝫ et exorcismis. Pro cuius intellectu cōsiderare oportꝫ vn̄ hmōi habuerit originē et quō ad abusum deuenerūt. Nā p̄ncipiū hoꝝ fuit sanctissimū. sed sicut oīa demonis instinctu deprauant mediantibꝫ demonibꝫ ꝛ malis hoībꝫ: ita et diuina nomina. Apl̄i ei ꝛ sancti viri ſm illud mar. vlti. In noīe meo demonia eijciēt infirmos visitarūt. et orōes sup eos p sacra verba fuderūt. deinde successu tp̄is sacerdotes deuoti silia rite pegerūt. ꝓpt̄ qō deuotissime orōes ꝛ sc̄i exorcismi repiunt i antiqs hodie ecclesijs ad oīa q̄ hoies facere vel pati poterāt p deuotos viros applicati olim sine oī supstitione. sicut etiā hodie literati et sacre theologie doctores reperiunt qui infirmos visitātes silia verba egrotis applicāt et nō solū demoniacis. Sed heu supstitiosi hoies a se multa vana et illicita ad instar hoꝝ inuenerunt quibꝫ hodie vtunt circa infirmos ꝛ iumēta. nec clerus amplīꝰ ex sua desidia licitis vtit verbis visitādo infirmos. ꝓpter qō Guill'. dictus durandi glosator Raimūdi dicit ꝙ talia p̄fata sacerdos religiosus aut discretꝰ. aut etiā laicus vir siue mulier excellentis vite ꝓbate discretōis facere pt̄. fusa orōne licita sup infirmū nō sup pomū aut sup cingulū ꝛ silia sed sup infirmātes. iuxta illud euāgeliste sup egros manus imponēt ꝛc̄. nec sunt hmōi psone ꝓhibende a talibꝫ nisi forte timeat ꝙ ad exemplū illorū indiscreti et supstitiosi alij carminatōis sibi vsurpēt abusuz tuentes se exēplo illoꝝ. hi ergo supstitiosi carminatores reprehendunt a p̄dicta virgine et dixit illos hr̄e debilē fidē imo malā qui tales ꝯsulerēt. Iterū autē gr̄a huiꝰ declaratōis querit quibꝫ verbis carmina et bn̄dictōes censent licite vel supstitiose. ꝛ de mō q̄ debēt applicari. ꝛ an demō sit ꝯiurandꝰ ꝛ morbꝫ exorcisandꝰ Ad pmiū ꝙ quia hoc dicitur licitū; in cultu xp̄iane religionis qō nō est superstiosum et superstiosuz dicitur ut notatur ex glosa super illo ad Collo. secūdo. que sunt rationez habentia in supstitione qō sup

modū religionis seruat̄. vñ ibi dicit̄ su-
perstitio est religio supra modū seruata.
id ē religio modis vel circūstantijs malis
et defectuosis practicata. Etiā supstitio-
sum est quicqd traditōe humana nomē
religionis vsurpat absq; supioris aucto-
ritate. vt imnos iūgere ad missas defun
ctoꝝ pfationē interrumpe simbolū ī mis
sa cantandū abbreuiare. aut in organis ⁊
nō in choro decātare ī missa respondentē
nō hre. ⁊ his sil̄ a. Sed ad ꝓpositū nūc
mō qñ fit aliqd opus ex virtute religiōis
xpiane vt vbi qs vellet infirmo subuenire
ꝑ aliquā orōz vel bñdictionē ꝑ ꝟba sacra
de qua materia nūc intendim⁹: talis hꝫ
cōsiderare septē ꝯditōes. q̄ si reperiunt̄
talis bñdictio censet̄ licita. ⁊ si fiat ꝑ mo
dum adiuratōis ꝑ virtute diuini nois ⁊
ꝑ virtutē opm xpi. q̄ ex sua natiuitate pas
sione ꝓciosa morte ⁊c̄. innotuerit ꝑ q̄ etiā
diabol⁹ victus ⁊ elect⁹ fuit. dicent ille bñ
dictōes carmina et exorcismi liciti ⁊ hi q̄
practicāt pñt dici exorciste aut incātato-
res liciti. Iuxta isid. viij. eth. Incātato-
res dicunt̄ qui artē aliquā verbis ꝑagūt
Est prima ꝯditio ꝯsideranda vt ex doctri
na sancti thome scda scde. q. xcvj. elicitur
vt verba nō ꝯtineāt aliqd qd ꝑtineat ad
inuocationē demonū expressā vel tacitā
quid sit expssa ptꝫ. qd tacita hoc ꝯsiderat̄
ex intentōe et ex ope. intentōe vt vbi o-
perans nō curat siue a deo siue a diabolo
habeat in suo ope intentū. dummō finē
optatū cōsequat̄ ope. vt vbi opus qd fa-
cit nō habꝫ aliquā ꝓprietatē ex natura ad
ꝓducendū talē effectū de qua nō solum
medici et astrologi imo ⁊ theologi hñt iu
dicare ꝑ quē modū nigromātici faciūt
imagies anulos ⁊ lapides artificiales q̄
vtiq; nullā hñt naturalē incliatōꝫ ad ef
fectos q̄s ipi expectāt sepissime. vñ et in
eoꝝ opib⁹ diabolus se habet immiscere.
Secūdo cōsiderandū est ne bñdictiōes
seu carmina ꝯtineāt aliq̄ noīa ignota. qꝛ
sm Criso. talia metuēda sunt ne in eis
aliqd supstitōis lateat. Tertio ne mate-
ria verboꝝ aliquid falsitatꝭ ꝯtineat. qꝛ sic
ei⁹ effectus nō posset expectari a deo cuꝫ
ipē nō sit testis falsitatis. sic eñi quedāꝫ
vetule ī suis carminib⁹ vtunt̄ rigmaticā
do. beata virgo iordanē trāsiuit et tunc
sanct⁹ stephan⁹ ei obuiauit. eā interroga
uit et multas alias fatuitates. Quarto
ne ibi cōtineant̄ vana et caracteres īscri
pti pter signū crucis. vñ breuia que por-
tant a solidatis reprehendunt̄. Quīto ne
spes habeat̄ in mō scribendi aut ligandi.
aut in quacūq; huiusmodi vanitate que
ad diuinā reuerentiā nō ꝑtineat. qꝛ ali-
as omnino iudicabit̄ supstitiosum. Se
xto vt in alligatōne ꝓlatione diuinoruꝫ
verborum vel scripture sacre respectus so
lum habeatur ad ipsa sacra verba ⁊ ad in
tellectū eorum et ad dei reuerentiaꝫ seu
ad virtutem diuinā a qua expectatur ef
fectus. vel ad sanctorū reliquias a quib⁹
etiam prefata expectātur secundario. licꝫ
a deo principaliter. Septimo vt cōmit-
tatur effectus qui expectatur diuine vo-
luntati qui scit vtrū sanitas vel tribula-
tio plus prosit inuocanti vel minus vel
an obsit. et hanc ꝯditionē ponit thomas
in prima scde. in materia de gratia. et di.
xv. in quarto. Unde cōcludam⁹ ꝙ si nul
la dictarum cōditionum opus infecerit
illud erit licitum. Probat thomas sup
illud Marci vltimo. signa eos qui credi-
derint. et post. In nomie meo demonia
eijcient ⁊c̄. serpentes tollent. ex quo elicit
ꝙ predictis seruatis cōditionib⁹ per di-
uina verba licitum est arcere serpentes.
Itē ꝓbat premissa vlterius. Nō mino-
ris sanctitatis sunt verba dei q̄ꝫ sanctorū
reliquie. dicente Augustino. Non est mi
nus verbum dei q̄ꝫ corpus christi. sed se-
cundum omnes licet reliquias sanctorū
secum reuerenter portare. ergo qualiter
cunq; nomen dei inuocetur rite per ora-
tionē dominicā. ꝑ salutationē angelicā.
ꝑ eius natiuitatē. passionē. ꝑ quinq; vul
nera. ꝑ septē verba q̄ ꝓtulit in cruce. ꝑ ti
tulū triumpalē. ꝑ tres clauos. et aliorū
armoꝝ militie xpi. ꝯtra diabolū ⁊ ei⁹ opa
oīno erūt licita ⁊ spes pt haberi in eis cō
mittēdo effectū diuine volūtati. Et hoc
qd dictū ē de coartatōe serpentū idē inte

lige de aliis aialib9.qn solus respect9 ha-
betur ad sacra verba et ad diuina virtutē
de ipis tamē caute est agendū in incāta-
tionib9.q2 vt dicit doctor.tales incanta-
tores sepe habent illicitas obseruantias
et p demones sortiunt effectū pcipue in
serpentib9.q2 serpens fuit primū demo-
nis instrumentu ad hoiem decipiendu3
Nā in ciuitate Saltzburgensi quadā in
cantator erat: hic quadā die ad spectacu
lum alio2 cūctos serpentes ad quanda3
foueā incantare voluit et interimere ex
spacio vt fertur vnius miliaris.cōgrega
tis ergo vndiq3 serpentib9 dū ipe sup fo-
ueam staret.nouissime quidā ingens et
horribilis serpens foueā intrare difficul
tabat.et sepe quasi ipm abscedere pmit-
teret et libere serpere quo vellet motib9
innuebat.Sed cū ille ab incantatōe ei9
desistere nolebat aliis oibus in fouea in
teremptis.q2 statim ibi moriebant.7 ne
cesse erat vt 7 ille horribilis intraret.itāq3
serpens ex opposito incātatoris sup foue
am saltū fecit et in ipm incantatore irru
it 7 ventrē eius vt cingulū stringēs ipm
incantatore secū in foueā traxit 7 intere-
mit.Qua ex re ppendit nō nisi p vtilita
te ad fugandū vic3 ab hoim habitatōni-
bus talia sunt virtute diuina practican-
da et cū dei timore 7 reuerētia.Quo ad
secundū vic3 quō sunt hmōi exorcissmi:
vel carmina deferenda et ad colla suspen
denda vel in vestimētis insuenda.Vide
tur aūt q talia sint illicita.Nā Aug9.ii.
de doc.xpiana.Ad supstitionē ptinet mil
le magicarū artiū et ligature 7 remedia
que medico2 quoq3 disciplina cdemnat
siue in pcantatōnib9 siue in quibusdam
notis qs caracteres vocāt.siue in quibus
dam reb9 suspendēdis atq3 insignandis.
Itē Criso.sup Math.Quidā aliquam
partē euāgelii scriptā circa collū portant
sed nōne quottidie euangeliū in ecclesia
legit et audit ab oib9.cui ergo in aurib9
euāgelia posita nihil psunt.quō eū pos-
sunt circa collū suspēsa saluare.Deinde
vbi est virtus euāgelii in figuris littera
rum.an in intellectu sensuū si in figuris
bene circa collū suspēdis si in intellectu-
ergo melius in corda posita,psunt q3 cir-
ca collū suspensa.Sed hic est responsio
docto2 pcipue sancti thome vbi sup.ar.
iiii.vbi querit an suspendere diuina ver-
ba ad collū sit illicitū.q in omnib9 incā-
tationibus vel scripturis suspensis duo
caueda vident.Primo quide quid sit qō
scribit.vtrū sit ad inuocatiōes demonū
ptinens manifeste.tunc nō solū supsti-
tiosum imo illicitū et apostasia a fide iu-
dicatur vt supra tactū fuit sepe.Simili-
ter etiā cauendū ne ptineat ignota noīa
7c.accipe cōditōnes supra positas.et tūc
sicut licitū est hmōi sup infirmos ore,p-
ferre:ita licitū est illa secū deferre.Pre-
fati aūt doctores respectū habent 7 dam
nant qn quis ad figuras 7 lras scriptas
maiore haberet aduertentiā et respectū
q3 ad intellectū verbo2.Et si dicat q lai-
cus nō intelliges verba nō potest habere
respectū ad intellectum eo2ū respondet:
habeat respectū ad virtutē diuinā.et illā
cōmittat diuine volūtati vt faciet quic-
quid placitū fuerit sue pietati.Quo ad
tertiū an simul demon sit cōiurandus 7
morbus exorcisandus vel ecōuerso.aut
vnu3 sine altero Responsio.Hic plura
sunt aduertēda.Primo an demō sp sit
qn maleficiat9 affligit.Scdo cuiusmo-
di res possūt exorcisari aut adiurari.Ter
tio demō exorcisandi.Ad pmū dr9 iuxta
damas.demō ibi ē vbi opat videt q ma
leficiato sp pñs sit cū eū affligat.Itē in
legēda beati bartho.tūc videt sanare de-
mon qn cessat a lesione.Rūsio q demō
pñs sit maleficiato 7 afflicto.hoc pt intel
ligi dupliciter.vel quo ad suū esse vel q ad
suū effectū.Primo mō pñs est in pnci-
pio dū maleficiū intromittit.scdo mō p
se nō dicit pñs in suo effectu.sicut etia3
cum doctores querūt an diabolus cū q-
libet culpa mortali hoie3 substātialit' iha-
bitat dicūt q non p se sed per suū effectū
sicut dominus inhabitare dicitur seruū
q3tum ad suū dominiū aliud tamē de ob
sessis.Quo ad secundū.cuiusmodi res
possunt exorcizari.Notandū est super do

ctoris thome in.iiij. dist.vi. sententiam vbi dicit. q quia ppter peccatū hominis dialolus accipit potestatē in hominē. et in omnia que in vsum hominis veniūt in ipsius nocumentū. Et cum etiā nulla conuenientia est christi ad belial. Ideo quandocūqz aliquid sanctificandū est ad cultum diuinū. prius exorcizaē vt liberatum a potestate dialoli qua illud in nocumentū hominis assumere poterat deo cōsecretur. Et hoc patet in benedictione aque in cōsecratōne templi et in omnibus hmōi. Vñ cum prima sanctificatio qua homo deo ꝯsecratur sit in baptismo oportet q etiam homo prius exorciçeē q̄z baptisetur. multo fortiori rōne q̄z alie res. quia in ipso homine est causa quare dialolus potestatē accepit in alia que sunt ppter hominē sc3 peccatū originale vel actuale. et hec significant ea que in exorcismo dicunē. vt cum dicitur. recede ab eo sathana et huius et similiter ea que ibi fiunt. Ad ppositum ergo cōqueritur an morbus sit exorcisandus et demon adiurandus et quid illorū primo. Respondetur morbus nō exorcisaē. sed ipse homo morbatus et maleficiatus sicut in puero nō exorcisatur infectio fomitis s3 puer infectus. Itē sicut prius puer exorcisatur et post dialolus adiuraē vt recedat ita maleficiat⁹ prius exorcisaē et post dialolo et eius facture imperat vt recedat. Item sicut sal et aqua exorcisantur: ita maleficiato omnia que in ipsius vsu3 cōuerti possunt vt cibaria et potagia. exorcisare et benedicere plurimū expedit. Itē licet ritus exorcismi tenet in baptisandis vt fiat exufflatio versus occidentalē partem et abrenūciatio. Secūdo manuum ad celū erectio cū sacra fidei cōfessione: et pfessione christiane religionis. et tertio oratio benedictio et manus impositō et quarto denudatio et oleo sancto unctio et post baptismū cōmunio et candidore vestis induitio. tū non est necesse vt hic circa maleficiatū exorcisandū fiāt. sed q primo pure et debite sit cōfessus. candelam accensam si pt teneat et sacrā ꝯmunionem recipiat. et loco vestis candide cādela benedicta in longitudine corpis xpi aut ligni crucis nudo corpore circūligatus maneat. Dici ergo potest. Exorciso te petrū aut barbara3 infirmā. sed sacro fonte baptismatis regeneratā. p deū viuum + p deum verū + p deū sanctum + p deū q̄ te suo pcioso sanguine redemit vt fias homo exorcisatus. vt effugiat at3 discedat a te ois fantasia et nequitia diabolice fraudis. omnisqz spiritus immundus adiuratus p eum qui venturus est iudicare viuos et mortuos et seculū per ignē. Amen. Oremus. Deus misericordie de⁹ clemēs q̄ fm multitudinē miserationū tuarū q̄s diligis corripis et q̄s recipis pie ad emendationē coerces. te inuocamus dñe vt famulo qui in corpe patiē membrorum debilitatē gratia3 tuā cōferre digneris vt quicqd terrena fragilitate corruptū. quicqd dialolica fraude violatū ē vnitati corpis ecclie membrū redemptōnis annecte. miserere dñe gemituū. miserere lachrymarum ei⁹ et nō habentē fiduciam nisi in misericordia tua ad tue sacramentū recōciliatōis admitte. p xpm dñm nrm Amen. Ergo maledicte dialole recognosce sententiā tuā. da honorem deo viuo et vero. da honorē dño iesu xpo vt recedas ab hoc famulo cu3 tua factura quē dñs nr iesus xps suo pcioso sanguie redemit. demū scdo et tertio ite exorcisat vt sup eū orōibus. orem⁹. De⁹ q̄ facture tue semp pie dñaris affectu. inclia aurem tuā supplicatōibus nris et famulū tuū ex aduersa valitudie corpis laborātē placatus respice et visita et salutari tuo et celestis gr̄e pſta ei medicinā p xpm do. no. amē. Ergo maledicte dialole etc vt sup. Pro tertio exorcismo. orō. De⁹ infirmitatis hūane singulare psidiū auxilij tui sup infirmū nrm ostēde virtutē vt ope mie tue adiut⁹ vel adiuta. ecclie tue sancte icolumis repñtari mereaē p xpm do. no. amē. et semp aspgat cum aqua benedicta. Et nota q hic modus prescribitur. non q omnino ita fieri debeat aut q alij exorcismi nō sint maioris efficacie

sed vt modus exorcizandi et adiurandi habeatur. In antiquis enim historijs et ecclesiarum libris interdum deuotiores et efficatiores exorcismi reperiuntur. sed quia in omnibus dei reuerentia sit preponenda agat secundum hoc vnusquisque quantum expediens fuerit coclusiue ex premissis concludendo propter simplices. Sit modus iste exorcizandi maleficiatum vt primo puram faciat confessionem. Iuxta ca. all'. sepe. Si per sortiarias. Demum fiat diligens inquisitio per singulos angulos et in lectisternijs culcitris. et sub limine hostij si fortassis instrumenta maleficij caute possent inueniri. inuenta etiam stati sunt ad ignem proijcienda. expediret etiam vt cuncta renouarentur in lectisternijs et indumentis. habitationem etiam et domum mutaret. In casu vero quo nil inuentum fuerit tunc exorcizandus si potest ecclesiam intrabit mane et quanto dies sanctiores. vt festa beate virginis aut vigilie existunt tanto melius sacerdos etiam confessus et in bono statu amplius proficiet. teneat itaque exorcizandus candelam in manu benedictam melius quo poterit sedendo aut genua flectendo. et qui assunt deuotas orationes pro eius liberatione fundant. Et incipiat letaniam inchoando. Adiutorium nostrum in no. do. et habeat respondentem. aspergat ipsum aqua benedicta. et stola circundabit collum et subinferat psalmum. Deus in adiutorium. et prosequitur letaniam vt moris est super infirmos dicendo ad inuocationem sanctorum. ora pro eo. vel orate. et propitius esto. libera eum domine. singula prosequendo vsque ad finem. vbi orationes sunt dicende. tunc loco orationum incipiat exorcismum. et continuabit modo prescripto vel alio meliori vt sibi videbitur. Possent etiam huiusmodi exorcismi continuari adminus ter in septimana. vt sic multiplicatis intercessoribus gratia obtineatur sanitatis. Verum post omnia comunicandus est eucharistie sacramento. licet quidam ante exorcismum hoc faciendum putant. et in confessione attendat confessor si aliquo vinculo excommunicationis esset innodatus. vel si vnquam temere innodatus absolutionem a suo iudice non recepisset. tunc enim licet ad cautelam eum absoluat. tamen reddita sospitate. a suo iudice qui eum ligauerat querat. Attendendum quod vbi exorcista non habet ordinem exorcistatus tunc procedere potest per orationes et si legere nouit scripturas legat euangelia quattuor prima euangelistarum. Item euangelium Missus est angelus. Et passionem domini. que omnia magnam habent virtutem ad expulsionem operum diaboli. Item euangelium sancti Iohannis. In principio erat verbum scribatur et ad collum infirmi suspendatur et sic gratia sanitatis a deo expectetur. Verum si quis quereret de differentia inter aque benedicte aspersionem et exorcismum cum vtrunque in effectu contra demonis molestiam ordinatur. Respondit sanctus Thomas vbi supra dist. vi. diabolus impugnat nos ab exteriori et interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem diaboli que est ab exteriori. Sed exorcismus contra impugnationem diaboli que est ab interiori. vnde illi contra quos datur dicuntur energumini ab en quod est intra et geron labor quasi intus laborantes. In maleficiato ergo exorcizando vtrunque adhibetur cum vtrobique molestentur. Verum quo ad secundum principale quid agendum vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur Responsio licet sex ex causis hoc fieri possit est tamen vna septima super quam iudicium nostrum suspenditur. Nam quod aliquis non liberatur. aut hoc est propter paruitatem fidei circumstantium aut ipsum egrotum offerentium. Aut propter peccata maleficium sustinentium. aut propter acomoda remedia adhibere negligentium. aut propter exorciste aliquod in fide vitium. aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium. aut propter purgatorium vel meritum maleficium patientium. De primis quattuor docet euangelica veritas Math. xvij. et mar. ix. In presentis vnice filij sui lunatici et discipulorum christi presentia. Primo enim offerens et turba fide carebat. vnde pater cum lachrymis orauit. Credo domine adiuua incredulitatem meam. et ad turbam iesus ait. O generatio incredula et peruersa quousque

ero vobiscum. De secundo videlicet de sustinente demone: iesus increpabat euz scz filiū. quia vt beatus Jeronim⁹ ibi dicit. propter peccata sua a demone fuerat oppressus. De tertio de neglectu debitorū remediorum patz. qz nō fuerūt pñtes boni et pfecti viri. Vñ Criso. ibi dicit. Colūne fidei vscz petrus iacobus et iohānes nō aderant sicut in transfiguratōne xpi pñtes erant. Nec oratio et ieiuniū aderāt. Sine quib9 christus ait. Hoc genus demoniorum nō eijcit. Unde Orige. ibi dicit Si aliqñ oportuerit circa curatione aliqd patientiū remanere nō admiremur. neqz interrogemus neqz loquamur. qsi audienti spiritui in mūdo. sed abigam⁹ ieiunijs et orōnib9 nostros spiritus malignos. Et glosa dicit. Hoc genus demonij. i. ista carnaliū voluptatum mutabilitas. ad quā scz spirit⁹ ille inclinabat nō vincitur nisi ipūs orōne cōfirmet et caro p ieiuniū maceret. De quarto exorciste vitio. presertim in fide. patet ibidem de christi discipulis pñtibus. Vñ postea secreto discipuli qrentes causam sue impotentie. Rñdit propter incredulitatē vestram. Amen dico vobis si habueritis fidem sicut granū sinapis dicetis monti huic tollere etc. Ubi Hilari⁹. Crediderūt quidē apl'i sed nondū erāt pfecti in fide. nam dño in monte morante cū alijs tribus. ex illis cum turba residentib9 quidam tepor eorū fidē relaxauerat. De qnto patet in vitaspatrū. vbi legimus aliquādo obsessos nō liberatos p sanctum anthoniū sed p eius discipulū paulū fuisse liberatos. De sexto patuit supra. quia nō semp cū quis liberat a culpa liberat a pena. sed remanet interdū pena in vindictam et satisfactionem pcedentis delicti. Et adhuc aliud remediū de quo fertur. q plures fuerint liberati vicz q maleficiati de nouo fuerūt baptisati. licz sub cōditione sup quo vt pmisi nil determinare audemus. Verissimū tñ existit q cuz debite quis añ baptismū nō fuit exorcisatus vtiqz diuina permissione diabolus semp maiorē recipit in talē potestatem.

patz ex premissis. nec ambiguū est quin plures negligētie siue a sacerdotib9 nō bene dispositis vbi iam quartū impedimentū pnotatū tangit vicz exorciste vitiū cōmittuntur. siue a vetulis q tpe necessitatis debitū modū baptisandi nō seruant. Nec tñ asserere volo quin sacramēta a malis cōferri possint. et q immo qtūcunqz malus baptizat et cōficit dummō debite sub debita forma verborum materia in intentione baptizat ordinatus et cōficere intēdat. sic a simili in exorcizando. rite pcedat. nō suffusus aut violent⁹. vñ et sine actuali vel habituali intentione et rytinā nō cespitandō. et verba necessaria obmittēdo. hmōi sacris officijs se immisceāt. Reuera sicut ad cōficiendū quatuor essentialia deseruiūt. scilicet materia forma intentio ordo. modis tamē ptactis. et vbi vnū defuerit nec cōficere poterit ita circa exorcismos suo mō asserere oportet. Nec obiectio valet q sine exorcismis in primitiua ecclesia baptizabantur aut etiā q nūc caracterē baptismalem sine eo valeat baptizatus recipere. Quia sic gregori⁹ inuanū exorcismos instituisset et ecclesia in suis cerimonijs potius erraret Quare nec ausus sum omnino repħendere qui maleficiatos sub cōditione vellent rebaptizare. et neglecta fortassis recupare. Fertur etiā de illis qui nocturno tpe in somnis p alta edificia sine lesione solent incedere. quod vtiqz opus esse maligni spiritus tales sic deferētes plures asserūt. hi cū rebaptizantur melius habere noscunt. et mirū q vbi nomib9 proprijs annuunt subito ad terrā colliduntur. ac si fortassis illud nomen nō debite in baptismo fuerit impositum. Expedit lectorē esse attentū sup sex illa impedimēta. licet enī sup energuminos aut possessos et nō sup maleficiatos sonāt. tamē quia equa virtus vtrobiqz requirit diuina. immo dici pt q maioris sit difficultatis maleficiatū curare qz energuminū aut possessum. ideo illa impedimenta si ibi possunt habere locuz et a fortiori sup maleficiatos: qd tali rōe

probatur Nam vt supra patuit capitulo decimo. aliqui possidentur interdum pro nullo proprio delicto sed pro leui aliquo et varijs alijs de causis. In maleficio autem quando adulti maleficiuntur vt plurimum eis contingit. quia in anime necationem grauissime a demone ab intus possidentur Unde duplex labor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab extra. requiritur de hac grauissima possessione Cassianus colla. abba. sereni dicit. Illi sunt vere miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus flagicijsque contaminant. non solum nullum in eis verisimiliter signum diabolice suppletionis ostenditur. sed nec aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamque medicinam. quorum duricia et impenitens cor penam vite presentis excedens thesaurizant sibiipsis iram et indignationem in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. in quo vermis eorum non extinguetur Et iterum idem Cassianus comparando corporalem possessionem ad anime per peccatum. paulo ante dicit. Multo grauius inquit constat illos velamentiusque vexari. qui cum corporaliter ab ipsis affligi minime videantur. animo tamen perniciosius possidentur eorum scilicet vicijs et voluptatibus inuoluti. Secundum apostoli namque sententiam a quo quis superatur eius seruus efficitur nisi quod in hoc isti desperatius egrotant. quod cum sint eorum mancipia nec impugnari se ab illis nec dominatum eorum ferre cognoscunt. Ex quibus elicitur quod a fortiori maleficiati. in corpore non tamen possessi a demone ab extra sed ab intra quo ad anime necationem grauius propter plura impedimenta sanantur Quo ad tertium principale. scilicet quo ad remedia non iam verborum sed operum. Super eiusmodi remedia notandum quod quia opera illa sunt duplicia Licita omnino et non suspecta. aut suspecta et non omnino licita et de primis supra tactum est immediate capitulo quinto circa finem vbi dubitatio ponitur super herbas aut petras vt maleficia repellant quomodo hoc licitum sit. De secundis vero remedijs que videntur esse suspecta non tamen omnino illicita nunc tractandum. aduertere oportet ea que in secundo principali huius secunde partis operis tacta sunt de quatuor remedijs quorum tria censentur illicita. quartum autem non omnino illicitum sed vanum de quo et canoniste loquuntur quod licitum est vana vanis contundere. Sed quia nos inquisitores huius opinionis sumus cum sanctis doctoribus quod in casu quo remedia per sacra verba et exorcismos licitos non sufficiunt. et hoc propter impedimenta superius tacta in numero sex aut septem. quod tunc tales maleficiati hortandi sunt ad pacientiam equanimiter ad tollerandum mala presentis vite in suorum criminum purgationem. et non vlterius querere quocunque modo superstitiosa et vana remedia. Ideo si quis premissis licitis exorcismis non contentus ad huiusmodi vana ad minus remedia de quibus supra tactum est se transferre voluerit. sciat hoc non nostra voluntate aut admissione fieri. sed quod posita et enucleata fuerunt ibidem talia remedia factum fuit vt tantorum doctorum vt Scoti Hostiensis etc. ex parte vna. et aliorum theologorum ex parte altera dicta quocunque modo concordarentur. Fatemur ergo cum sancto Augustino in quodam sermone contra sortilegos et diuinatores Et intitulatur sermo de augurijs vbi dicitur. Fratres nostis me frequentius supplicasse vt consuetudines paganorum et maleficorum minime seruare deberetis sed hoc proficit apud aliquos parum. Et quia si vobis non dixero pro me et pro vobis redditurus sum in die iudicij rationem et vobiscum mihi necesse erit eterna supplicia sustinere. Ergo apud deum me absoluo dum iterum atque iterum ammoneo et contestor. vt nullus ex vobis diuinos aut sortilegos requirat. nec eos de

qualibet re. aut causa. aut infirmitate interroget. quia quicunqꝫ fecerit hoc malum statiz ꝑibit in eo baptismi sacramētum et cōtinuo sacrilegus et pagan⁹ efficit. et nisi pnia subuenerit statiz ī eternū ꝑibit. Et postea subdit. nullus dies exeūdi et redeūdi obseruat. fecit eni deus oīa bona valde et q̄ vnū diē et alteꝝ statuit. sed quotiens necessitas vrget faciendi aliquid aut exeundi. signate vos in noīe christi ⁊ simbolū vel orationem dn̄icam fideliter dicētes securi in dei adiutorio agatis. His autē q̄dā supsticiosi et filij huius seculi nō contenti errores erroribus accumulare volētes ultra intellectū et intentionē Scoti et canonistarū his argumētis se defendere conant Quia eni res naturales habent q̄sdā virtutes occultas. quaꝝ ratio ab homie assignari nō potest. sicut ꝙ adamas trahit ferrū. Et multa alia q̄ Aug⁹. xxi. de ciui. dei enumerat. Ideo inq̄rere de huiusmodi rebus ꝓ sanitate acq̄renda. vbi exorcismi et naturales medicine deficiunt. nō erit illicitū licz videat vanū hoc autē fieret vbi quis ꝑ imagines nō nigromāticas sed astroloicas vel ꝑ annulos et huius sanitatē sibi se vel in alio ꝓcurare vellet. Itē arguūt Sicut corpora naturalia subdunt corpib⁊ celestibus ita etiā corpa artificilia puta imagines sortiunt q̄sdā virtutes occultas speciez consequentes ex impssione corpum celestiū. ergo etiā corpora artificialia puta imagines sortiunt aliquā virtutē occultā a corpib⁊ celestib⁊ ad aliquos effectus causandos. ergo vti eis et alijs hui⁹ nō est illicitū. Preterea demones pn̄t multipliciter corpora transmutare. vt August. iij. de trini. dicit et patet in maleficiatis. ergo licet vti etiā eoꝝ virtute ad tollendū illa. Sꝫ reuera in oppositum sunt dicta oīm sanctoꝝ doctorū vt satis et sparsim hincinde patuit. Vn̄ ad primū dicit ꝙ si res naturales simpliciter adhibent ad aliquos effect⁹ ꝓducēdos ad quos putant habere naturalē virtutē. nō est illicitū Si vo adiūgant vel caracteres aliq. vel aliq̄ quecūqꝫ ignota et vane obseruationes. q̄ manifestū est naturalē nō habere sup hoc efficaciam erit supsticiosuz ⁊ illicitū. Vn̄ sanctus Tho. secūda secūde q. xcvi. ar. ij. in pede q̄stionis tractās hāc materiā dicit ꝙ in his q̄ fiunt ad aliquos effectus corpales inducēdos vt puta sanitatē vel aliq̄d huius. considerandū est vtrū videant naturaliter posse tales effectus causare et quia licet causas naturales adhibere ad suos effectus ideo nō est illicitum. Si autem videant non posse naturaliter tales effecttus causare. cōsequens est ꝙ non adhibent ad hos effectus causandos tanq̄ cause. sꝫ solū quasi signa ⁊ sic ꝑtinēt ad pacta significationū cū demonib⁊ inita. vn̄ aug⁹. xxi. de ci. dei alliciunt demones ꝑ creaturas q̄s nō ipsi sed deus cōdidit delectabilib⁊ ꝓ sua diuersitate diuersis nō vt aīalia cibis. sed vt spiritus signis ꝑ varia genera lapidū herbarū lignorū aīaliū carminū rituū. Ad secundū dicit idē doctor virtutes naturales corporū naturaliū consequuntur eorum formas substātiales q̄s sortiunt ex impressiōe corpoꝝ celestiū. et ideo ex eorundē impssione sortiunt q̄sdā virtutes actiuas. Sed corpm artificialiū forme ꝓcedūt ex cōceptiōe artificis. et cū nihil aliud sint q̄ cōpositio ordo ⁊ figura vt dicit. i. Phisi. nō pn̄t habere naturalē virtutē ad agendū. ⁊ inde est q̄d ex impssione celestiū corpoꝝ nullā virtutē sortiunt inquantū sunt artificialia. sed solū ſm materiā naturalē. falsum ē ergo q̄d Porphirio videbat vt aug⁹ dicit. x. de ci. dei. herbis lapidib⁊ et aīantib⁊ et sonis certis q̄busdā etiā vocib⁊ et figurationib⁊ atq̄ figmētis q̄busdā etiā obseruatis in celi auersione. motib⁊ siderū fabricari in terra. ab hominib⁊ potestates idoneas varijs effectib⁊ siderū exequēdas. q̄s effect⁹ magicaꝝ artiū ex virtute celestiū corpoꝝ ꝓuenirēt. Sed sic Aug⁹ ibi subdit totū hoc ad demones ꝑtinet ludificatores aīaꝝ sibi subditaruz Vn̄ etiā imagines q̄s astronomicas vo

cant ex opatione demonū hñt effectū cuius signū est q necesse est eis inscribi quosdaz caracteres que naturaliter nihil opanť. nō enī est figura principium actiōis naturalis. sed in hoc distāt astronomice imagines a nigromāticis q in nigromanticis fiunt expresse inuocationes. vñ et ad expressa pacta cū demōibus inita ptinēt Astronomice ad tacita pacta pter figurarū et caracterū signa Ad tertiū. nō est homini ptās super demones pmissa vt eis licite vti possit ad quodcūqz voluerit. sed est ei ꝯ demones bellū indictū. vñ nullo mō licet homini demonū auxilio vti p pacta tacita vl' expressa. hec Thomas. Ad ppositum quia dicit nullo mō. nec etiaz quibuscūqz vanis q̄bus videlicet se demon quocunqz mō possit imiscere. Si tamē sunt adeo vana vt et fragilitas hūana precupanda sanitate illa aggreditur. doleat de preteritis. caueat de futuris. orat vt sibi debitū dimittať et in tentationē non amplius inducať inquit Augustinus in fine regule.

Remedia contra grandines et super iumenta maleficiata. Caplm VII

Qualiter deniqz iumēta maleficiata possint remediari. similiter et tempestates aeris Notāda sunt primo quedaz remedia illicita que a quibusdaz practicanť. Nam quidā verbis aut factis supsticiosis vt q vermes in digitis aut mēbris p quedā verba ⁊ carmina illicita curant. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint licita vel non in precedenti capitulo tactū est. Alij sunt qui sup iumenta maleficiata non aquā bñdictā spargunt. sed ori infundunt. Primuz remediū verboꝝ esse illicitū vltra premissa Guilhel. sepe allegatus sic demonstrat si enim verbis inesset virtus et dicamus verbis vt verbis. tūc ex. q̄nqz modis esset vnus. vel ex parte materie id est aeris. aut ex parte forme hoc ē soni. aut ex modo significandi. aut ex pte omniū simul. Non primū. quia aer non interficit nisi sit venenosus. sonus etiā nō quia excellēs obiectū corrūpit potentiā. nec tertiū. quia tūc hoc nomē diabolus vel mors. infernus illa nocerent semp. et sanitas bonitas semper pdessent. Item nec oīa simul. quia totū aggregatū ex ptib9 inualidis etiā totuz est inualidū. Nec valet si obijcitur deus cōtulit vim verbis. sicut herbis et lapidibus. quia si que virtutes insunt quibusdā verbis aut sacramentalibus aut alijs bñdictionibus et carminib9 licitis has hñt in se non vt verba. sed ex institutione et ordinatiōe diuina ⁊ ex pacto dei. sicut si dñs diceret q̄cunqz hoc fecerit faciā ei hanc gratiā. et sic verba in sacramētis efficiūt qđ signant. Quis ꝟm alios etiā hñt virtutē intrinsecā. sed prima opinio q2 iā deseruit ideo amplectiť De alijs aūt verbis ⁊ carminib9 patz ex premissis q vt verba sunt verba cōposita vel plata aut figurata nihil efficiunt sed inuocatio nois diuini et obsecratio que est psacra quedā ptestatio cōmittēdū effectū diuīe volūtati psunt. Remedia etiā operū que illicita videntur vt supra tactū est. ⁊ etiā vbi in ptibus sueuie plurimum practicatur q prima die may. añ ortū solis mulieres villane exeunt et ex siluis vel arboribus deferūt ramos de salicib9 vel alios frondes et ad modū circuli plectētes in introitu stabuli suspendunt. afferentes q p integꝝ annū iumēta cuncta illesa a maleficijs remanēt ⁊ preseruantur. hoc q̄dem remediū ꝟm opinionē illoꝝ q dicūt vana vanis cōtundere posse nō esset illicitū. sic nec etiam q p carmina ignota morbos expelleret. Sed sine offensione pceden do dicamus q si prima die vel secunda muller vel q̄cunqz egrediatur non hñs respectū ad solis occasum vel ortū colligit herbas frondes aut ramos cū oratione dñica aut simbolo fidei suspendit illa super hostiū stabuli bona fide cōmittens effectū custodie diuine volūtati nō erit reprehēsibilis vt supra in preceden ti capitlo ex verbis Hieronimi. ⁊ habeť

xxvi.q.vlti.licet herbas et petras habere
etiã sustinẽti demoniũ sine incantatiõe
Ad idem sunt qui intra vineas aut sege
tes signũ crucis frondes aut flores be-
nedictos in die palmarũ continent eri-
gunt et asserũt ꝙ vndiqꝫ frugibꝰ ꝑ grã-
dines lesis segetes in eorũ campis ille-
si remãserũt. de quibus iuxta distinctio
nẽ tactã discernendũ videtur. Ad idẽ.
Sunt q̃ ꝓ conseruatiõe lactis ne vide
licet vacce ꝑ maleficia priuent integrũ
liquorẽ lactis quẽ die sabbati colligunt
paupibꝰ gratis ꝓ deo distribuũt ⁊ ꝑ hu
iusmodi elemosinã asserũt vaccas etiã
sub vbertate ampliori lactis a malefici
is preseruari. In quo ope nihil supstici
osum iudicat dũmodo pietatꝫ cãm quã
paupibus exhibent etiã diuinã pietatẽ
implorare ꝓ conseruatione iumentorũ
taliter ꝓponũt vt tñ effectũ custodie di
uine ꝓuidentie ꝓ suo beneplacito relin
quunt. Preterea nider in suo precepto
rio ꝑcepto primo. ca.xi. dicit ꝙ etiã per
carmina scripta et verba sacra licꝫ iumẽ
ta sicut homies infirmos bñdicere. et per
ea q̃ incãtationis speciẽ habere videnꝛ
dũmodo septẽ premisse conditiões ser
uanꝛ. dicit etiã ꝙ a deuotis ꝑsonis ⁊ vir
ginibus expientiã habuerit ꝙ adhibito
signo crucis suꝑ vaccã. et dñica oratiõe
cum salutatione angelica trinies vel cir
citer cessat opus demonis si est ꝑ male
ficiũ. Et in suo formicario cõstat ꝙ ma-
lefici de ritibus ecclesie veneratis ⁊ ser-
uatis sua maleficia drepediri fatenꝛ vt
ꝑ aque bñdicte asꝑsionẽ. ꝑ salis cõsecra
ti sumptionẽ. ꝑ candelarũ in die purifi
cationis et palmarũ in die palmarũ cõ
secratarũ vsum licitũ. et ꝑ similia qꝛ ad
hoc talia ecclesia exorcisat vt vires de-
monis imminuãt. Preterea qꝛ malefi
ce quando volunt iumentũ priuare li-
quore lactis solent ex illa domo in q̃ iu-
mentũ moraꝛ modicũ lactis vel butiri
ex illo iumento coagulatũ petere vt et
sic consequenter valeant ꝑ suaꝫ artẽ iu
mẽtũ maleficiare. Ideo sint caute mu
lieres a quibus suspecte huiusmodi pe-
tunt ne eis in minimo mutuent aut do
nent. Preterea sunt certe mulieres q̃
dum sentiunt ꝙ in coagulando butirũ
nil ꝓficiunt. sicut in vasis oblangis ad
hoc aptis laborare solent. tunc si subito
ex suspecte malefice domo modicũ buti
ri habere possunt. tria frusta seu bolos ex
illo butiro faciũt. et sub sanctissime tri-
nitatis inuocatiõe patris et filij ⁊ spũs-
sancti illa frusta in vasculũ ꝓiciũt et sic
omne maleficiũ fugaꝛ. Ubi iterũ inci-
dit Uanũ vanis contũdere. tñmodo
ex eo ꝙ butirum a malefica suspecta ha
bet mutuare. ꝙ si absqꝫ hoc sub inuoca-
tione sanctissime trinitatis orationẽ do
minicam adiungendo. etiam si de ꝓprio
butiro siue alieno si ꝓprium non habe-
ret. tres pecias immitteret. effectuꝫ di-
uine voluntati cõmittens irreprehen-
sibilis maneret licet cõmendanda non
esset ꝓpter tres videlicet pecias butiri i
missas. cõmendanda aũt si ꝑ asꝑsio-
nem aque bñdicte salis exorcizati im-
missionẽ cum oratione vt supra malefi
cium fugaret. Preterea quia sepe om̃ia
iumenta maleficijs interficiũtur. aduer
tere debent q̃bus talia accidunt vt sub
limine hostij stabuli aut presepe vel vbi
adaquanꝛ. terra amoueatur et alia ter-
ra cum asꝑsione aque bñdicte ad illa
loca reponaꝛ. quia sepe malefice fasse sũt
maleficij aliqua instrumenta ad illa lo-
ca occultasse. fasse ꝙ ad instantiaꝫ demo
num tñmodo foueã facere habebãt. de
mon autem maleficiũ reposuisse. quod
quidem maleficium res vilissima erat.
vt lapis lignũ vel mus aut serpẽs ali-
quis. constat eniꝫ ꝙ diabolus maleficia
opatur ꝑ se nec in illis rebus indiget cõ
sensum aut ⁊ ꝑditionẽ malefice querit
vñ et ipsam aliquo modo coopari cogit
Contra grandines vero ⁊ tempestates
Ultra ea que supra de signo crucis erecto
hoc remedium practicaꝛ. lapilli enĩ tres
ex grandine in ignem sub inuocatione
sanctissime trinitatis proijciuntuꝛ ora-
tio dominica cum angelica salutatione
bis aut ter adiungitur. euangeliuꝫ Io-

hannis In principio erat verbuꝫ cū si-
gno crucis vndiqꝫ contra tempestatem
ante et retro. et ex omni parte terre sub
infertur. Et tunc cū in fine replicat tri
nies verbū caro factum est et trinies ex
post dixerit ꝑ euangelica dicta fugiat tē
pestas ista. subito siqdeꝫ tēpestas ex ma-
leficio fuit ꝓcurata. cessabit. hec verissi-
ma expimēta nec suspecta iudicant. hoc
ipsum enī ꝙ lapilli in ignē ꝓijciuntur si
absqꝫ inuocatione diuini noīs fieret su-
pstiţiosum censeret. Qꝫ si dicat nūquid
sine illis lapillis sedari posset tēpestas.
Respondet vtiqꝫ. ꝑ alia sacra verba. ꝓij
ciens aūt intendit dialolum molestare
dum eius facturā ꝑ inuocationē sanctis
sime trinitatis destruere conat Ad ignē
potius q̄ꝫ ad aquā ꝓijcit. quia cicius dū re
soluunt. eo etiā cicius eius factura destru
itur. effectū tn̄ custodie diuine volūtati
cōmittit. Est ad hocqꝫ malefica quedaꝫ
a iudice interrogata an ꝑ aliquē modū
tēpestates a maleficis concitate sedari
possent. Respondit. pn̄t. ꝑ hoc videlicet
Adiuro vos grādines et ventos ꝑ quin
qꝫ vulnera christi et ꝑ tres clauos q̄ eius
manus ⁊ pedes pforarūt. et ꝑ quattuor
euangelistas sanctos Matheū. marcuꝫ
Lucā et Johannē. vt in aquā resoluti
descendatis. Fatent etiā multe licꝫ que
dā sponte. quedā in torturis et difficul
ter. ꝙ quinqꝫ sunt ꝑ que multum impe
diūtur. aliqn̄ in toto. aliqn̄ in parte. ali-
quando ne in psonā hoīs fiant. aliquan
do ne in suis amicis. Et sunt. fidem in
tegrā vel dei precepta seruātibus. se signo
crucis et oratione munientibus. Ritus ⁊
cerimonias ecclesie colētibus. publicā
iusticiam bn̄ exequentibus. et christi passi
onē verbo vel mente ruminantibus. Vn̄
et nider vbi supra Ea de cā vniuersali-
ter vel cōmuniter in ecclesia cāpane cō
tra aurā pulsant. tū vt tanqꝫ tubas deo
psecratas demones recedant a suis ma
leficijs. tum etiā vt ꝑplus excitatus de-
um contra tempestates inuocet. Et eā-
dem ob cām cum altaris sacramēto et
sacris verbis ad aurā sedandā ꝓceditur

cōmuniter ex antiquissima ꝯsuetudine
ecclesiarū in gallia et in germania. Sꝫ
quia hic modus circa deportationē sa-
cramēti ad aurā sedandā videt multis
quoddā supsticiosum. nō intelligentes
regulas ꝑ q̄s agnoscit aliquid supsticio
sum vel non. Ideo considerandū est ꝙ
quinqꝫ dant regule seu consideratiōes
ꝑ quas qlibet ꝯgnoscere pōt. an opus deo
exhibitū sit supsticiosum. id est sup modum christiane religionis obseruatum
vel sit ad debitum cultū ⁊ honorē deo ex
hibendū tā in cordis q̄ꝫ corpis actibus ex
vera virtute religionis ꝓgrediēs. ista enī
eliciunt ex glosa. sup illud apl'i ad Coll'.
ij. que sunt rationē hn̄tia sapiētie in su-
psticione. que dicit. supsticio est religio
supra modū seruata. vt etiā supra tactū
est. Prima est ꝙ in oībus opibus nostris
cum gloria dei debeat esse principalis fi
nis noster Iuxta illud. siue mādueatis
siue bibitis siue aliud qd' faciatis oīa
in gloriā dei facite. Ideo in oīni ope ad
religionē ptinēs christianam attendat
an opus sit ad gloriam dei. et homo in
ope det principaliter gloriā deo ita ꝙ ꝑ
ipsuꝫ opus et mēs hoīs deo subijciatur
Et qdeꝫ licet ꝓpter hāc regulā cerimo-
nialia vel etiā iudicialia veteris testamē
ti iam in nouo nō exercentur cum scia-
mus illa sub figura. hec aūt in veritate
iam esse ꝓpalata. tamē deportatio sacra-
menti vel reliquiarū ad aurā sedandaꝫ
non videtur contra hanc regulam mi-
litare. Item cum secunda regula sit. ꝙ
attendat an opus quod fit sit ad corpis
exerciciū. vel refrenatiuum concupiscē
tie vel abstinentie corporalis. modo tamē
virtuti debito hoc est sm̄ ritū ecclesie vl'
sm̄ moralem doctrinā. quia apl'us dicit
Ro. xij. Rationabile sit obsequiū vestꝝ
et ꝓpter hanc secundam regulam fatue
faciunt. vouētes nō pectinare caput sab
bato. vel ieiunare die dominico tanquā
meliori die et similia. nō videtur iterū
ꝙ deportatio sacramenti ⁊c̄ sit supsticio
sum. Item cum tertia regula sit ꝙ at-
tēdatur an opus sit sm̄ statutū vniuer

salis ecclesie. vel ꝭm sacre scripture testi
moniū. vel saltē ꝭm particularē ecclesie
ritum. aut de consuetudine generali. q̄
ꝭm Aug᷒. ꝑ lege habenda est. Unde et
beatus gregorius scribit angloꝝ episco/
po. cōquerēti. ꝙ sunt diuerse ecclesie cō
suetudines in missarū celebratione. re/
spondit Gregori᷒ placet. vt siue in Ro
mana. siue in galliarū seu in quacunq̄
ecclesia aliquid inuenisti qđ plus oīpo/
tenti deo possit placere. sollicite eligas.
diuerse enī cōsuetudines ecclesie in cul
tu diuino in nullo veritati repugnant.
et ideo seruāde. et eas preterire illicitū
est. Ideo vt in principio tactū est anti/
quissime cōsuetudines ecclesiarū gallie
et quarundā germanie cū decreuerint
eucharistiā ad auram deportare nō pote
rit hoc esse illicitū verū qđ nō in patu/
lo sed in sacrario abscōdito et incluso.
Item cum quarta regula sit ꝙ inspicia
tur ꝙ opus qđ fit habeat naturalē ꝓpri
etatē ad effectum q̄ expectatur. alias enī
si hoc non habet censet̄ sup̄sticiosum. ex
qua consideratione caracteres ignoti et
noīa suspecta. etiam imagines astrono
mice et nigromātice refutant̄ oīa tanq̄
suspecta. Ideo et ex hac cōsideratōe nō
possumus dicere ꝙ deportatio reliquia
rū aut eucharistie contra diabolicas in/
festationes sit sup̄sticiosum. imo religio
sissimū. cum ibi tota salus nostra cōtra
aduersariū cōtineat̄. Itez cū quinta re
gula sit vt attendat̄ ꝙ opus quod fit nō
prebeat occasionē scandali vel ruine. qꝫ
tunc licet nō esset sup̄sticiosum tn̄ pro/
pter scandalū esset dimittendū vel dif/
ferendū. vel occulte sine scādalo facien/
dum. Ideo si deportatio talis sine scan
dalo fieri potest. vel saltē occulte. tūc nō
est obmittendū. Ex ista enim regula se
pe obmittuntur benedictiones per ver/
ba deuota. siue sup̄ infirmos. siue vt ad
collū alligentur. et hoc a secularibus. ob
mittunt̄ dico ꝙ saltem non publice fi/
unt vbi occasionē ruine in aliis simpli/
cibus prestare possent. Hec sufficiant
quo ad remedia contra grandines per
verba et opera licita.

Remedia quedam occulta contra q̄s
dam occultas demonū infestationes.

Caplm VIII

Sed iam iterum suspenditur
iudicium ad scribendum re/
media contra quedam terre
frugum nocumēta. que per
vermes interdum et scinifes. ꝑ turmas
ad longissima terrarū spacia in aere vo/
lantes. ita vt sufficiez terre coopire vi/
deant̄ radicitus cūcta virentia tam ī vi
netis q̄z segetibus et graminibus con/
sūmatos immittunt̄. Itē remedia con
tra pueros opere demonum cambitos.
Ad primum tamen dicenduz iuxta san
ctum Thomam secunda secunde. q. xc.
vbi petit An liceat adiurare irrationalē
creaturam. Respondit ꝙ sic. per modū
tamen compulsionis. que referri tunc
debet ad diabolū qui in nocumentū no/
strum vtitur irrationalibus creaturis.
et talis est modus adiurandi in ecclesie
exorcismis per quos demonuz potestas
excluditur ab irrationalibus creaturis.
Si enim intentio referretur quo ad ir
rationalem creaturam quo ad se que ni
hil intelligit vana essz. Ex quo datur in
telligi ꝙ per exorcismos licitos et adiu/
rationes possunt depelli. diuina tamen
assistente clementia taliter vt prius po
pulo ieiunia processiones et alie deuo/
tiones iniungantur. propter adulteria
enim et multiplicationē criminum hu
iusmodi mala immittuntur. vnde ⁊ ad
confessiones homines inducendi sunt
In non nullis etiam ꝓuinciis excom/
municationes fulminant̄. sed tūc vim
adiurationis super demones sortiūtur
Est et alia horribilis dei permissio super
homines vbi interdum mulieribꝰ sub/
tractis ꝓpriis filiis et pueris alieni a de
monibus supponuntur. et hi quidē pu
eri vulgariter campsores in almanico
wechselkind nuncupati sunt in triplici
differentia. Nam aliqui sunt semp̄ ma/
cilenti eiulantes. cum tamen quattuor
mulieres nulla vbertate lactis vnum

lactare sufficerent. Aliqui vero sunt in/
cuborum demonū opere producti. quo
rum tamen filij non sunt sed ꝓprie illi⁹
hominis et viri cuius semē receperunt
vt succubi vel in somnis viros polluen/
tes. hos enim pueros interdū diuina ꝑ
missione supponūt subtractis ꝓprijs fi/
lijs. Est et tertiū genus vbi interdū de
mones in specie paruulorū apparētes
nutricibus se coniungunt. Cōmune in
oībus trib⁹ ꝙ multū ponderosi. macil/
lētes non crescunt. et nulla vbertate la
ctis vt premissum est lactant. Et sepi⁹
dicunt euanuisse. Quare aūt diuina pi
etas talia ꝑmittit. dici potest ꝙ ex du/
plici causa. Primo quia parentes pue/
ros nimis diligunt. vnde ꝓpter eorum
vtilitatē talia ꝑmittunt. Secundo. quia
presumendū est ꝙ huiusmodi mulieres
q̄bus talia accidunt vt plurimū sunt su
persticiose. et in multis alias a demoni/
bus seducunt. vn̄ et dn̄s verus zelotes
ſm rectū zelum q̄ est vehemēs amor in
ꝓpriam sponsam. ex quo aliū non solū
accedere nō patit. sed nec signa adulte/
rij vel suspicionis vt maritus zelosus
sup animā quā precioso sanguine emit
et per fidē desponsauit sustinere potest
in tactu. colloquio. appropinquatione
quocunq3 modo cum inimico diabolo ⁊
aduersario salutis Et si signa adulterij
maritus zelosus non patit. quantū tūc
turbat quando adulteriū cōmittit. vn̄
nō mir̄ si ꝓprij subtrahunt filij et adul
terini supponunt. Et quidē vt fortius
ista imprimantur et quantū deus aīam
zelatur et non vult nec signa suspicio/
nem causantia pati. Patz ex antiqua le
ge vbi vt ppl'm suum funditus elonga
ret ab idolatria. ꝓhibuit non solū idola
triam sed multa alia que occasionē pos/
sent prebere ad idolatriam. ⁊ que etiam
in se nō videntur habere vtilitatē quā
tn̄ in suo mistico sensu mirabiliter reti/
nent. vn̄ nō solū dixit Exo. xxij. malefi/
cos non patieris viuere sup terrā. sed
et hoc adiunxit non habitet in terra tua
ne forte peccare te faciat. sicut copula/
trix occiditur et ꝑuagari inter homines
non ꝑmittit. Nota zelum dei Deutro.
xxij. de⁹ precepit Nidū cū ouis aut pul/
lis desup cubantē matrē nō deberent si
mul seruare. sed matrē ꝑmittere auola
re: quia hoc gentiles ad fecunditatē vel
sterilitatem vertebāt. zelotes dn̄s i suo
ꝑplo noluit tale signum adulterij pati.
sicut iam vetule inuentionem denarij si/
gnū magni fortunij et ꝑ oppositū vbi
thesaurꝫ somniaret iudicāt. Item pre/
cepit omnia vasa cooperiri. et vasculū
non habens operculum immundum cen
seri. Error erat vt venientes de nocte de
monib⁹ aut vt vetule dicūt die seligen
sed sunt malefice. vel demones in earū
effigijs debent oīa ꝯsumere vt post abū
dantius tribuant. Colorant quidam ⁊
dicunt schrettil sint. contra determina
tionem doctorum ꝙ preter homines et
angelos non sunt alie creature rationa
les. vnde nō sunt nisi demones. Item
Leui. xviiij. Ne i rotundum attondetis
comam nec radetis barbam. illa enim
faciebant ydolatre in venerationē ido/
lorum. Item Deutro. xxij. vt viri non
induerentur vestibus mulierū nec ecō/
uerso ꝙ ille in venerationem dee vene/
ris. et alij in venerationē martis et dee
priapis. Item ea de causa iussit destrui
aras idolorum. ⁊ ezechias destruxit ser
pentem eneum quando ppl's ei voluit
offerri. dicens cuprū est. Et ea de causa
inhibuit somnia non obseruari ⁊ augu
ria. ⁊ precepit vt vir aut mulier in quo
phitonicus sp̄us esset occideret sicut iā
sunt warsegerin nūcupati. que omnia
quia suspicionem generant ad adulteri
um spirituale. ideo vt dictum est ex ze
lo quem deus habet ad animas sibi de/
sponsatas sicut sponsus ad sponsam in/
hibuit Sic etiam et nos predicatores
et animarum rectores aduertere debe/
mus ꝙ nullum sacrificium deo magis
acceptum q̄3 zelus animarum. vt Hie
ronimus super ezechielem attestatur.
Unde et consequenter in tertia parte
operis de exterminio maleficarum quo

ad vltima remedia tractãdum erit. hoc ipsum enim vltimū ecclesie refugiū ad qd etiā ex diuino obligat vt dictū est p̄cepto Maleficos ne patiaris viuere super terrā. vbi et remedia contra maleficos sagittarios includunt. cū et hoc ipsum genus nisi p seculare brachiū poterit exterminari. Remedium dum quis intuitu cōmodi tp̄alis se ex toto demoni deuouit. sicut experientia sepe docuit p verā ꝯfessionē licet a diaboli potestate liberabant. tū diu ex post grauissime molestati ⁊ precipue nocturnis tp̄ibus fuerūt. et hoc in eoꝝ penā deus pmisit signū autē ꝙ liberati erant ex illo agnoscebat. quia pecunia ī bursis aut capsulis post cōfessionē deficiebat. sup q̄ plurima gesta deduci possent sed breuitatꝫ causa obmittuntur.

Sequit tertia pars totius opis sup modos exterminãdi vel ad min⁹ puniēdi p debitā iusticiā in foro ecclesiastico ⁊ ciuili ⁊ habebit questiones .xxxv. generalis tū et introductoria premittitur.

Trū malefice ⁊ eaꝝ fautores receptatores ⁊ defēsores ita subijciunt iudicio ecclesiastico diocesanoꝝ ⁊ ciuili ꝙ ab earū inquisitiōe valeãt heretice prauitatis inqsitores eē exonerati. Et arguit ꝙ sic Nā in.c. Accusat⁹. §. Sane. li. vi. dicit. Sane cū negociū fidei qd summe priuilegiatū existit. p occupatiōes alias nō debeat īpediri pestis inqsitores heretice a sede ap̄lica deputati. de diuiatōib⁹ aut sortilegijs nisi heresim sapent manifeste intromittere se nō debēt nec punire talia exercētes. sed relinquere suis iudicibus puniendos. Nec videtur obstare ꝙ heresis maleficarū hic nō exprimitur tū q2 eisdē penis in foro cōscie puniunt de cōse. di. ij. p dilectione. Si diuinatorum et maleficorum peccatum occultū sit interponitur penitentia .xl. dierum. si notorium eucharistia denegat. et quorum in eadem pena etiam idem iudicium decernitur. tum etiam quia eadem vtrobiqꝫ videtur esse culpa. cum sicut sortilegi iudicium sortiunt. ita malefice nocumenta creaturarum a demonibus expectant et exigunt vtrobiqꝫ qd a solo deo querendum est. a creaturꝫ illicite requirentes. vnde vtrobiqꝫ peccatuꝫ ydolatrie ad quem sensum Ezechie. xxi. notatur ꝙ rex babylonis stetit in biuio in capite duarū viarum cōmiscens sagittas interrogauit idola. Preterea si dicatur ꝙ ca. restringit diuinatores ⁊ sortilegos super crimē heresis. in quo sub esse debēt iudicio inquisitoꝝ cum dicit nisi heresim sapent manifeste. ita ꝙ ad minus diuinatores et sortilegi heretica les sint eis subiecti. Contra. quia tunc essent dandi diuinatores artificiales. de quibus nullibi in scripturis fit mentio Preterea si malefice sunt inquisitorū iudicio subiecte. hoc erit propter crimē heresis. sed quia facta maleficaruꝫ sine heresi possunt fieri. Probatur. Nam sicut conculcare corpus christi in luto qd valde horrendum essꝫ peccatum potest fieri sine errore in intellectu. et per consequens etiam sine heresi. quia stat firmiter aliquem credere ibi esse corpus pijceret tamen in lutum ad complacēdum demoni ex aliquo pacto. ideo vt optatum finem puta thesauri inuentionē vel simile obtineret. ita et facta maleficarum sine errore fidei licet non absqꝫ grandi peccato fieri possunt. vnde in illo casu vtiqꝫ iudicium inquisitoꝝ subterfugiunt et suis iudicibus relinquuntur. Preterea sicut salomō dijs suaruꝫ vxorum reuerentiā exhibuit ꝓpter complacentiam. nec tamen ꝓpterea apostasiam perfidie incurrebat. quia mēte fidelis et veram fidem semper retinuit. ita et malefice propter reuerentiā quaꝫ exhibent diabolo ꝓpter pactum initum mente fidem retinētes non sunt ꝓpterea heretice nuncupande. Preterea si dicatur ꝙ omnes malefice fidem habēt abnegare. vnde et heretice iudicande. Contra. quia in casū quo etiā mente et corde abnegarēt adhuc nō heretice sed apostate nuncupantur. et cum sit diffe

rentia inter hereticum et apostatā. et he
retici inquisitorum iudicio subijciunt.
vtiqꝫ malefice eorū iudiciū subterfuge-
re hn̄t. Preterea. xxvi. q. v. dicit. Episco
pi eorumqꝫ ministri oībꝫ modis elaborare
studeant vt pniciosaꝫ et a ȥabulo inuē-
tam sortilegā ꝛ magicā artē ex parrochi
is suis penitus eradicare studeāt. Et si
aliquē virū aut mulierē huiꝰ sceleris se-
ctatorē inuenerint turpiter dehonesta-
tū de parrochijs suis eijciāt. ꝛc. vn̄ cuꝫ
ca. dicāt suis iudicibus relinquant. ꝛ qꝛ
loquitur in plurali tam de ecclesiastico
q̄ꝫ ciuili iure. ideo ad minus p c. alle. sub
ijciunt diocesanorū iudicio. Et si dioce-
sani etiam seipsos exhonorare vellent. p
ut inquisitores prefatis iā tactis argu-
mentis rationabiliter facere vident vel
lentqꝫ maleficarū punitionē ad tempo
rales iudices retorquere. His argumē
tis probabiliter hoc facere possent. ha-
betur in c. vt inqsitionis. §. phibemus
quoqꝫ districtiꝰ. prefatis dn̄is tpalibus
et rectoribus ipsorꝫqꝫ officialibus. ne ip
si de hoc crimine cū sit mere ecclesiasti-
cum quoqꝫ modo ꝯgnoscāt vel iudicēt
Et loquit de crimine heresis. sequit er-
go q vbi crimen non est mere ecclesia-
sticū sicut est crimē in hmōi maleficis q̄
ꝓpter damna tpalia que ab eis inferun
tur a ciuili et nō ab ecclesiastico debent
puniri. Preterea C. de iudeis. l. vlti. in
fine dicitur. Cernat preterea bona sua
proscripta. et mox sanguinis pena desti-
nandus q̄ fidem christi expugnabit per
uersa doctrina. q si dicat q lex loquit de
iudeis cōuersis et post redeuntibꝫ ad ri
tum iudeorꝫ. instantia nō valet. imo ar-
gumentū amplius p hoc fortificat. eo q
cum tales ꝓpter apostasiā a fide iudex ci
uilis habet punire. ergo etiā maleficas
fidem abnegātes cū abnegatio fidei in
toto vel in parte sit fundamentū male-
ficarum. Preterea licet in solutione di
catur q p eodem apostasia et heresis sit
capienda. adhuc tamen ecclesiasticus iu
dex non se habet de eis intromittere ſꝫ

ciuilis. nam occasione questionis here
sum nullus debet populum cōmouere
sed preses debet per se prouidere In au
ten. de man. prin. id est de mandatis pri
cipum. colla. iij. §. neqꝫ occasione. vbi di
cit neqꝫ occasione religionū heresumqꝫ
questionis pmittas alicui prouinciam
cōmouere. aut aliter quadā preceptiōe
iniungi prouinciā cui presides. sed ipse
prouidebis cum vōpeteti vtilitate fisca-
libus et que alia sunt pscrutari et nō p
mittere aliquid fieri circa nostras pre-
ceptiones occasione religionū. Patꝫ ex
his q de expugnante fideꝫ nullus debet
se intromittere nisi preses. Preterea si
cognitio. iudicium et punitio taliū ma
leficarum non spectaret totaliter ad ci-
uilem iudicem. quō leges de his tribus
se intromittere possent. Nā. C. de male
ficis. lex. nemo. l. culpa. l. nullus omnes
illos quos vulgus maleficos vocat ca-
pitali pena subijcit. et e. l. militi. bestijs
obijcere decernit qui magica arte vite
innocentum insidiantur. Item q que-
stionibus et tormentis ad interrogan-
dum subijci debeant. et q ad eorum ac-
cusationeꝫ quilibet admitti debeat. et q
nullus fidelium sub pena exilij et amis
sione omnium bonorum cum eis parti
cipat cum multis alijs penis annexis.
que legenti illas leges occurrunt. Ecō-
trario vero et pro veritate legum docto
res talium maleficarum punitioneꝫ in
ecclesiasticum iudicem possunt retor-
quere vt simul copulatiue habeant co-
gnoscere et iudicare. ꝛ hoc sic probatur
In crimine canonico preses. cum me-
tropolitano habet discernere et nō me
tropolitanus per se sed adiuncto pside.
patꝫ in auten. de man. prin. §. Si vero
canonicū sit qō queritur. vna cum me-
tropolitano prouincie hoc disponere et
decernere prouidebis. siue alij quidam
dubitant. glosa. id est in fide. quo casu
solus cognoscet. siue alij quidam glosa.
tūc episcopus cum preside. s. cognoscet
et cause deo dare amabilem et decibileꝫ

terminum. qui ⁊ decenter orthodoxā cu stodiat fidē. et indemnitatē procuret fi scalibus. et nostros subiectos seruet in uiolatos. glosa. id est eos nō corrūpat i fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sanguinis. nō tñ per hoc iu dicium ecclesie excludit. cuius est cogno scere et diffinire. imo necessario presup ponit. vt patet C. de summa trini. ⁊ fi. ca. l. prima in fine et extra de hereticis. c. ad abolendā. ⁊ c. vergentis. et c. excōmu nicamus primo et secūdo. imo eadē pe na est ⁊ ꝺm leges. et ꝺm cano. vt patet C. de hereticis. l. manacheos. ⁊ l. arriani vñ et ad eos ptinet precipue insimul et nō diuisim taliū punitio. Preterea si cut leges decernūt clericos a ꝓprijs iu dicibꝫ emēdari et nō a tꝑalibꝫ seu secu laribus. eo ꝙ crimen ecclesiasticū in eis censet. ita et maleficarū crimē cum sit partim ciuile et partim ecclesiasticū ꝓ pter dāna tꝑalia et fidem quam violāt Jdeo ad vtriusqꝫ partis iudices ptinet ad cognoscendū iudicandū et puniēdū Et fortificat ratio in autentico vt cleri ci apud ꝓprios iudices. §. Si vero. coll. vi. vbi dicit. Si vero ecclesiasticū sit de lictū egens castigatione ecclesiastica et mulcta. deo amabilis eps hoc discernat nihil cōmunicātibꝫ clarissimis ꝓuincie iudicibꝫ. Necqꝫ enim volumus talia ne gocia oīno scire ciuiles iudices cū oppor teat talia ecclesiastice examinari ⁊ emē dari aīas delinquentiū ꝑ ecclesiasticam mulctā. ꝺm sacras et diuinas regulas. quas ⁊ nostre sequi nō dedignant leges Hec ibi. Vñ et ꝑ oppositū crimen mix tum ab vtrisqꝫ est puniēdū Responsio cum principalis intētio nostra i hoc ope re sit ab inquisitione maleficarū quan tum cū deo fieri posset: nos inquisitores partiū superioris almanie exonerare su is iudicibꝫ ad puniendū relinquendo. et hoc ꝓpter negocij arduitatē. dum tñ indemnitate fidei ⁊ saluti animaꝝ non eo minus ꝓuideret. quare et pñs opus aggressi sumus. ipsis iudicibus modos cognoscendi diffiniēdi et sententiādi re

linquendo. Jdeo ad ostēdendū ꝙ epi contra maleficas in multis procedere possint etiam seclusis inquisitoribꝫ. licꝫ ipsi episcopi sine tēporali ⁊ ciuili iudicio vbi punitio transit in vindictā sangui nis nō ita ꝓcedere valeant. expedit cer tas opiniōes alioꝝ inquisitoꝝ in diuer sis regnis hispanie in medium deduce re. et illas salua eorum semper reueren tia cum sub ordine vno predicatorū mi litamus. infringere vt eo clarior in sin gulis habeatur intellectus. Est itaqꝫ eo rū opinio ꝙ oēs malefici sortilegi diui natores nigromātici. et breuiter sub q̄ cunqꝫ genere diuinationū existant et q̄ fidem sacram semel susceperunt et pro fessi sunt iudicio inquisitorū subiaceāt. taliter vt in tribus que notant in capi tulo Multoꝝ querela in principio de he reticis in Cle. nec inquisitor sine episco po. nec eps sine inquisitore ꝓcedere ha beat. Licet in quinqꝫ alijs vnus sine al tero procedere valeat. si cui placꝫ capi. legat et inueniet. vnum autem e tribꝫ est sententia diffinitiua ad quam vnus sine altero non debet procedere. et hoc vbi prefati heretici sunt habēdi. Addūt insuꝑ blasphemos. et quocunqꝫ mō de mones inuocantes. et excōmunicatos q̄ in excōmunicatione stetissent per an num animo cōtumaci in causa fidei vel etiam in non causa fidei sub certis casi bus et plura alia includūt. ꝑ que auto ritas ordinarioꝝ nimis eneruatur. ⁊ no bis inquisitoribus ampliora onera im ponuntur minus securi coram tremen do iudice qui vtiqꝫ districtam a nobis supercommissi officij exiget rationem. et quia eorum opinio non infringitur. nisi eorum fundamentum sit anulla tum. Jdeo notandum ꝙ principale fū damentum per glosatores canonum et precipue super ca. Accusatus. et §. Sa ne. et super verba heresim sapiant mani feste accipitur. fundant insuper se super dicta theologoꝝ Thome Alberti Bo nauen. in secundo sententiarꝫ distin. viij. Ex his specialit aliq̄ expedit recitare

Nam vbi ca. d cit vt in argumento primo deductū est ꝙ inquisitores heretice prauitatis de sortilegijs et diuinationibus se non debent intromittere nisi heresim sapiāt manifeste. dicūt ꝙ sortilegi vel diuinatores sunt duplices. scȝ artificiales et hereticales. et primi dicunt̄ meri diuinatores qꝛ vicȝ mere ex arte agunt. de quibꝫ etiā loquitur. c. ex tenore extra de sortilegijs. vbi dicit̄ ꝙ vdalricus presbiter cū quodā infami hoc ē diuinatore. dicit glosa. ad secretū locū ꝑrexit. nō ea intentiōe vt demonē inuocaret. q̄si dicat qꝛ hoc fuisset hereticum. sed vt cū inspectione astrolabij furtum quoddā inueniret. quasi dicat ꝙ ē mera diuinatio vel sortilegiū. Secūdi vero hereticales dicunt̄ diuinatores qui ī eoꝝ arte demonibꝫ aliquē honorē latrie vel dulie impendūt q̄ diuinando futura predicere conant̄. vel aliquid simile qḋ heresim sapiat manifeste exercent. ⁊ tales iudicio inquisitoꝝ sicut et alij heretici subiacent. Et ꝙ hec sit mēs ca. ꝓbāt ꝑ canonistas glosantes verbū saperent. Nam Johānes andree sup alle. c. accusatus. et ver. sapent. dicit ita saperent. sicut est circa aras idoloꝝ nepharias preces emittere. sacrificia offerre demones ꝯsulere eoꝝūq3 responsa suscipere. vel associāt sibi ꝓpter sortes exercēdas hereticos. vel faciūt predicta cū sanguine. vel cū corpe christi vel in sortibus vt possint habere respōsa. pueꝝ rebaptiȝant vel his similia. Ad eundē sensum allegant archidiaconū sup eo. c. et §. sane. et sup eodē verbo sapent.

Item allegant Johannem monachi. Raymundū. Guilhel. de monte laudu. Item ꝓbant ꝑ determinationeȝ ecclesie ex cōcilio acquirē si. xxvi. q. v. epi. vbi huiusmodi mulieres supsticiose infideles nominant̄ cū dicit̄ vtinaȝ he sole in sua ꝑfidia pijssent. et ꝑfidia in christiano dicit̄ heresis. vñ et inquisitoꝝ hereticorū iudicio sunt subiecti. Probāt insup per theologos. Primo ꝑ sanctū Tho. in secūdo sententiarum di. vij. vbi querit vtrū vti auxilio demonis sit peccatum. vbi inter alia hec verba dicit. sup illud Ysa. viij. Nunqd nō ꝑplus a deo suo requiret visionē. In oībꝫ in quibꝫ cōplementū opis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide. ꝓpter pactū initū cum demone vel verbotenus si inuocatio intersit. vel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idem allegant Albertum in eodem suo scripto et distin. Itē petrū de tharēthasia. Itē petrum de bona ventura nouiter canonicato q̄ tamē non petrus nominatur cum fuerit ver nomen suum. Item Alexandrū de hal et Guidonē ordinis carmelitarum qui omnes dicūt ꝙ demones inuocantes sunt apostate et per cōsequens heretici. vnde inq̄sitoꝝ hereticoꝝ iudicio subiecti. Sed ꝙ prefati inq̄sitores ꝑ hec et ꝑ quecunq3 ab eis allegata non possunt sufficienter probare. quin etiam prefati sortilegi ⁊c. iudicio ordinarioꝝ seu episcopoꝝ seclusis inquisitoribus ꝑñt subiacere. ⁊ ꝙ inquisitores a taliū diuinatoꝝ nigromāticoꝝ seu etiaȝ maleficorūm se possunt exonerare. non ꝙ illi inquisitores male faciūt inquirēdo super tales vbi epī nō inquirunt. in quo casu potius inquisitores illi sunt cōmendandi. sic probatur. Inquisitores nō habēt se intromittere nisi sup crimē heresis. et cū hoc oportet ꝙ illud crimen sit manifestum. Patet per frequenter alle. ca. Accusatus. et §. sane. Quo stante tunc iterum arguitur cum quis aliqua committit que absq3 vicio heresis committere potest. quantumcūq3 illa sunt grauia et enormia. adhuc non est vt hereticus iudicandus. licet sit puniendus. ex quo sequitur ꝙ vbi quis non est iudicādus vt hereticus. sed vt malefactor puniendus inquisitor non se debet intromittere. sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicibus ad puniendum relinquere. Quo iterum stante sequitur quod omnia inducta per glosatores. canonistas. et theologos. vt demōes inuocare. eis sacrificare et cetera.

vt supra tactum est nisi ex vicio heresis
processerint. inquisitores non se debent
intromittere sed suis iudicibꝫ vt supra
relinquere. Quo itez stāte. cū prefata
sepissime sine vitio heresis fieri pñt in
quo casu talia facientes nō sunt vt here-
tici habendi aut condonandi. subscriptꝫ
ꝓbat autoritatibꝫ et rationibꝫ. Nam ad
hoc ꝙ aliquis sit ꝓprie hereticus quinqꝫ
requirunt. Primū est vt sit error in ra-
tione. Secundū est ꝙ error ille sit cir-
ca ea que sunt fidei vel contra veritatez
determinationis ecclesie in his que ꝑti-
nent ad fidē vel bonos mores ⁊ necessa-
ria ad consecutionē vite eterne. Tertiū
est ꝙ error talis sit in illo qui catholicaz
fidē ꝓfessus est. alias enī esset iudeꝰ vel
paganus non hereticus. Quartū est ꝙ
talis error in eo q̄ fidem suscepit sit tali-
ter ꝙ aliquā veritatē de christo confitea-
tur ꝑtinentē ad diuinitatē vel diuinita-
tē. alias si totū discrederet esset aposta-
ta. Quintū est vt talē errorē ꝑtinaci vo-
luntate et obstinata eligat et sequatur.
et q̄d de heresi et heretico sic sumpto .c.
alle. Accusatus. et verbū sapient intelli-
gat. glosas tñ canonistarū nō reprobā-
do sed saluādo. sic probat. Nam ꝙ pri-
mū requirat scꝫ error in intellectu. hoc
notū est oībus ꝑ cōmunē regulā. Duo
requirunt vt quis dicat hereticus vnū
materiale scꝫ error in ratione. alterz for-
male scꝫ ꝑtinacia in volūtate. Patz ⁊ ꝑ
Augustinū. hereticus est q̄ nouas ⁊ fal-
sas opiniones aut gignit aut sequitur.
Ratio etiā adest quia heresis est spēs in-
fidelitatis. ⁊ infidelitas est in intellectu
subiectiue. sicut et fides sibi cōtraria et
opposita hñt fieri circa idē. Quo stante
factū vel opus quodcūqꝫ sine errore nō
facit hereticū. vt puta si q̄s fornicat aut
mechat. licet agat cōtra veritatē que di-
cit nō mechaberis. ex hoc nō est hereticꝰ
nisi credat vel opinet fornicari esse lici-
tum. Et ratio est. quia q̄ñcunqꝫ aliqua
duo necessario requirunt ad cōstitutio-
nem alicuius. deficiente altero eoz im-
possibile est illud esse. qꝛ dato opposito

ꝙ sine illo possit esse. iam nō necessario
requireret ad constitutionē illius. sicut
quia ad cōstitutionē domꝰ necessario re-
quirit fundamētū paries tectū. ideo al-
tero deficiente nō habet domꝰ. Sic er-
go quia ad heresim cōstituendā requiri-
tur error in intellectu necessario. nullū
factū absolute sine errore in intellectu
facit hereticū. Et ꝓpter hoc nos inq̄sito-
res germanie dicimus cū beato antoni-
no in secūda ꝑte summe sue hāc mate-
riā ꝑtractātis ꝙ baptiçare imagines ado-
rare demones eis thurificare ꝯculcare
corpus christi in luto. et oīa hmōi que
sunt valde horrenda peccata. nisi sit er-
ror in intellectu nō faciūt hoīem hereti-
cū. Et ideo si q̄s faceret ista vt puta ba-
ptiçaret imaginē nō male sentiēs de sa-
cramento baptismi. nec de eius effectu
nec credens istū baptismū esse aliquid
nec habere effectū ex vi sua sed facit hoc
ꝓpter aliquē finē facilius assequendum
a demone cui querit ꝓpter hoc cōplace-
re. ita ꝙ aliquo pacto implicito vel exp̄s-
so illud agat vt demō sibi vel alicui faci-
at q̄d petit. sm̄ ꝙ caracteribꝫ et figuris
sm̄ artes magicas ab hoībꝫ demōes pa-
cto expresso vel tacito inuocant ad desi-
deria eorū explēda. dūmodo nō petant
a demone q̄d sit supra facultatē eiꝰ. nec
quantū ad potentiā nec quantuz ad co-
gnitionē. sic scꝫ ꝙ nō male sentiat de po-
testate aut cognitione demōis. sicut es-
sent illi q̄ crederēt ꝙ demō possit neces-
sitare liberū arbitriū hoīs. vel illi q̄ cre-
derēt ꝙ demō omnino ex tali pacto. et in
oēm euentū quantūcunqꝫ a deo nō per-
missus posset facere q̄d petūt vel q̄ cre-
derēt ꝙ posset scire alterā ꝑtē futuri cō-
tingentis. vel effectū aliquē facere q̄ est
ꝓprius soli deo. tales enī nō est dubium
ꝙ haberēt errorē in intellectu et male
de ꝑtāte demonis sentirēt. et ꝑ ꝯsequēs
suppositis aliis conditionibus que re-
quiruntur ad heresim essent heretici. ⁊
ordinariorū simul ⁊ inquisitoz iudicio
subiecti. Sed si ex causis predictis fa-
cerēt non male sentientes de baptismo

et alijs predictis prout cōmuniter fit eo
φ ipso facto malefici et nigromātici cū
sciunt ipsum diabolū esse inimicū fidei
et aduersariū salutis iā coguntur in eorū
cordibꝫ sentire magnā vim esse in fide
et φ nulli falsitati subiacere potest cui pa
ter mēdacij tm̄ preesse noscitur. Ideo licꝫ
talia facientes peccarēt grauissimo non
tn̄ essent heretici. Et ratio est quia non
male sentiunt de sacramēto. licꝫ eo ma
le et sacrilege vtantur. vn̄ sunt magis sor
tilegi φ̄ heretici. et de numero illorum de q̄
bus alle. c. accusatus pretēdit nō subia
cere iudicio inquisitorum. cū non manife
ste sapiant heresim imo vix occulte et q̄
si nullo mō. Et eodē modo de adorāti
bus demonē et sacrificantibꝫ ei. q2 si hoc
faciunt credentes diuinitatē esse in de
monibꝫ. vel credētes φ cultus latrie sit
eis exhibendus. vel φ oīno ex exhibitio
ne talis cultus assequantur qd̄ requirunt
a diabolo. non obstante dei ꝓhibitione
seu etiā ꝑmissione tales essent heretici
Sed si ista faciunt non ita sentiētes de
demone. sed vt aliquo pacto cū demo
ne facilius p ista exequantur ab ipso qd̄ in
tendunt. tales nō sunt heretici ex natu
ra rei licet grauiter peccent. Et q̄dē pro
maiori declaratiōe sunt alique obiectio
nes mouēde. Nā obstare videtur φ ſm
iura symoniacus nō est hereticus. vt. i.
q. i. q̄squis p pecuniā et tn̄ non habet er
rorē in intellectu Nam symoniacus nō
est hereticus ꝓprie sed large ꝓpter quan
dam similitudinē. q2 ex quo vendit vel
emit sacra ita agit acsi estimaret donū
gratie pecunia posse possideri ſm Tho.
Sed nō hoc estimando sic cōmuniter
accidit nō est hereticus. q2 nō hoc credit
sed bn̄ verum esset si hoc crederet scꝫ donū
gratie posse pecunia possideri. Item ob
stare videtur qd̄ dicitur de hereticis. q̄
cunqꝫ et alle. c. Accusatus. φ adorās he
reticū est hereticus. Sed grauius peccat
qui adorat demonē φ̄ q̄ adorat hereticū
ergo etc. Itē qui iudicādus ē vt hereti
cus videtur eē hereticus. q2 iudiciū dꝫ seq̄ rei
veritatē. sed talis iudicandus ē hereti
cus. Nā ecclesia nō pōt iudicare nisi de
his que patēt. occultorum eni cognitor ē
deus et iudex. dist. xxxiij. Erubescāt. Sꝫ
ea q̄ sunt in intellectu nō pn̄t patere ni
si ex factis extrinsecis visis vel ꝓbatis.
ergo talis faciēs talia est iudicādus he
reticus. Preterea īpossibile videtur φ ali
quis faciēs talia scꝫ cōculcādo corpus chri
sti et hmōi. nisi male sentiat de corpore
christi. ꝓbatur hoc. q2 īpossibile est maliciā
esse in volūtate. quin sit error in intelle
ctu. cum et ſm phm oīs malus est igno
rans seu errās. cū ergo talia faciētes ha
beant maliciā in volūtate. ergo hn̄t erro
rē in itellectu. Respondetur ad ista Et pri
mo sup primū et tertium q2 coincidūt.
Duplex est iudiciū. scꝫ dei q̄ videt inte
riora. Hominū qui nō pn̄t iudicare de
interioribꝫ nisi p exteriora. vt argumen
tū fatetur tertiū. Nō ille q̄ iudicatur vt he
reticus iudicio dei est vere hereticus ex na
tura rei. Deus enī nullū iudicat hereticū
nisi hn̄tem errorē fidei ī intellectu. Sꝫ
ille q̄ iudicatur hereticus iudicio hoīm nō
oportet φ sit hereticus ex natura rei. sed
φ fecerit tale factū p qd̄ apparet ipsum
male sentire de fide. et p ꝯsequēs iuris
presumptiōe hereticus reputatur. Et si q̄
ratur An ecclesia habet statim iudicare ta
les q̄ sic adorāt demones. vel baptiçant
imagines. hereticos et punire sicut here
ticos. Respōsiones nota. Primo φ ad
discernendū istud magis ꝑtinet ad cano
nistas φ̄ theologos. Canoniste dicēt iu
ris presumptiōe hereticus reputatur et vt
hereticus est puniendus. Theologus di
cet primo iudicio sub correctione sedis
aplice φ nō φ̄tum est ex natura rei q̄c
quid sit iuris ꝑsumptione Et ratio pōt
esse istā. q2 q̄ncunqꝫ aliq̄s effectus depen
dere pōt ex duplici cā. nunqꝫ ex natura
rei ex illo effectu pōt iudicari ꝓcise alte
ra cā. Cū igitur iste effectus q̄ ē adorare de
monē vel eius auxiliū ad maleficiandū po
stulare imaginem baptiçando vel infan
tem viuum offerendo vel occidēdo vel
aliud huius possunt procedere ex dupli
ci causa. scilicet vel credendo demonem

adorandū et sibi sacrificandū et imagines cape sacramētales effect⁹. vel quia aliquo pacto facto cū demone facio vt facilius obtineam qd volo a demone in his que non sunt supra facultatē suā vt supra tactū est. nō debeo statim iudicare ex tali effectu precise alterā causaz scꝫ ꝙ hoc faciat vt male sentiens de fide. Uñ quando constat de huiusmodi effectu. vlterius inquirendū est de causa et si ex errore et puersitate fidei hoc fecit iudicandus est hereticus et iudicio inquisitorū cum ordinarijs subiacebit Sed si ex alia causa iudicandus vt sortilegus ⁊ vilissimus peccator. Alia respōsio ad nostrū ꝓpositū quicqd sit ex omnibꝫ dictis et allegatis constat ꝙ omnes diuinatores et malefici qui iudicātur heretici iuris presumptione. ⁊ nō ex natura rei ordinariorū iudicio et non inquisitorum subiacent. nec p̄fati inquisitores aliorū regnorū p allegationes canonū ⁊ glosatorū se tueri possunt. eo ꝙ tales demonibus sacrificātibꝫ et adorātibꝫ iudicāt hereticos iuris presumptiōe et nō ex natura rei. Textus aūt dicit ꝙ debeant sapere heresim manifeste. i. sape intrinsece et ex natura rei. et sufficiet nobis inqsitoribꝫ de hereticis ex natura rei infectꝫ se intromittere alios suis iudicibus relinqūendo. Et quia dictum est ꝙ inquirenduꝫ est de causa vtrū ex errore fidei hoc fecerit vel non. vtiqꝫ hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur p actum fidei qui est credere et cōfiteri ea que sunt fidei. et habitus castitatis p caste viuere. ita ecclesia pōt iudicare aliquē hereticū inquirēdo si habet actū discernendi seu male sentiendi de aliquo articulo fidei. Sic etiaꝫ ⁊ malefica que fidē in toto vel in parte abnegauit vel corpus christi vilissime tractauit homagiū prestitit vtrū huiusmodi ad cōplacendū demoni tantū fecerit. imo si ī toto abnegauit etiā corde iā iudicabitur vt apostata et deficiet quarta cōditio q̄ habet concurrere ad hoc vt quis ꝓprie dicatur hereticus. Qꝫ si huic determinationi obijcitur bulla et cōmissio nobis ab Innocentio octauo facta vbi malefice iudicio inquisitorum subijciuntur Respondet per illa non excluditur quin et dyocesani etiam vsqꝫ ad sententiam diffinitiuam contra eas procedere possint per illa antiqua iura vt dictum est. cum hec bulla potius in partem sollicitudinis nobis inquisitoribꝫ tradita sit. quam et opere quantum possumus cū dei adiutorio exhibemus. Unde et primum argumentum nō suffragatur inquisitoribus illis. sed potius contrarium concludit. cum tales simoniaci tātummodo iuris presumptione censentur heretici de quibus ordinarij per se iudicare possunt. irrequisitis inquisitoribus. imo nec inquisitores de simoniacꝫ varijs se intromittere habent ⁊ pari ratione de alijs qui tantum iuris presumptione heretici iudicantur. Nam cōtra episcopos scismaticos procedere nō possunt. ⁊ p̄latos alios supiores vt patꝫ in c. inqsitiōis de here. li. vi. vbi sic dicitur. Inqsitores heretice prauitatis ab apl'ica sede seu alijs q̄buslibet deputatis de huiusmodi crimīe inqrere cōtra eos vt nequeūt aut eius p̄textu pcedere cōtra eos. nisi in literis cōmissiōis sedis apostolice ꝙ hoc possint contineatur expresse Si tamē inquisitores ipsi episcopos vel alios superiores prelatos sciuerint vel inuenerint circa crimen hereseos cōmisisse aut eos de huiusmodi diffamatos existere vel suspectos id tenebuntur sedi apostolice nunciare. Ad secundum similiter patet ex prehabitis responsio. Nam adorans hereticum est tunc hereticus si adoret ipsum credens esse adorandum seu honorandum propter suam doctrinam et opinionem. Si autē honorat ipsum ꝓpter aliquod tpale sine aliquo errore fidei in intellectu non est ꝓprie hereticus. sed iuris fictione vel p̄sumptione seu similitudinarie. qꝛ agit sicut male sentiret de fide sicut ille quē adorat. vnde nec inquisitorum iudicio subiacebit. Ad tertium patet ex premis

sis quia licet iudicat ab ecclesia vt here/ticus propter facta extrinseca visa et proba/ta. non tamen sequitur quod semper sit here/ticus ex natura rei sed iuris presumpti/one sic reputatur. vnde et in illo casu i/quisitorum iudicium subterfugit. quia non sapit heresim manifeste. Ad quartum dicendum quod falsum presupponit. quia non est possibile quod aliquis conculcet corpus christi absque hoc quod male sentiat vel perversitatem fidei habeat de corpore christi. quia potest hoc facere sciens se peccare et credens firmiter ibi esse corpus christi. Facit tamen hoc vt placeat demoni et facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus er/ret. non tamen errore intellectus qui est he/resis seu errans male sentiens de his que sunt fidei sed de his que sunt virtutis ali/cuius cuius contrarium in vicijs operatur Et tantum de primo principali quod ad he/resim proprie sumptum requiritur et secundum quod iu/dicio inquisitorum debet hereticus subia/cere. Nec obstat si dicatur tamen etiam contra dif/famatos. aut suspectos leuiter vel vehementer aut violenter de heresi. et que non vi/dentur sapere heresim manifeste inquisi/tor potest procedere. Respondetur. inquirere potest et procedere super tales inquantum sunt suspecti aut diffamati de heresi proprie dicta de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est. que habet errorem in intelle/ctu. et alia quatuor sequentia annexa. quorum secundum est vt talis error sit circa ea que sunt fidei. vel contra veritatem determinationis ecclesie in his que pertinent ad fidem et bonos mores et necessaria ad consecutionem vite eterne. Si enim error sit de his que non pertinent ad fidem. puta quod credat quis solem non maiorem terra. et hu/iusmodi non est periculosus error. Error autem contra sacram scripturam. contra arti/culos fidei. contra determinationem ecclesie vt supra est heresis. ar. xxiiij. q. i. hec est fides. Item quia determinatio dubiorum circa fidem pertinet principaliter ad ecclesiam et precipue ad pontificem summum christi vica/rium petri successorem. vt expresse dicitur. xxiiij. q. i. Quotiens. Et contra determinatio/nem ecclesie nullus doctor vel sanctus su/am sententiam defendit vt dicit Tho. se/cunda secunde. Nec hieronymus. nec Augustinus nec alius. Sicut ergo asserens pertinaci/ter contra fidem est hereticus. ita et contra determina/tionem ecclesie in his que pertinent ad fidem et ne/cessaria ad salutem pertinaciter asserens est he/reticus. Ipsa enim ecclesia nunquam erras/se in fide probatur. vt dicitur. xxiiij. q. i. A re/cta. et alijs ca. Signanter autem dicitur quia as/serens contra determinationem ecclesie non simpliciter sed in his dumtaxat que pertinent ad fidem et salutem est hereticus. Nam in alijs contrarium sentiens non est hereticus. sicut quod ius non potest separari ab vsu in rebus vsu con/sumptibilibus. quod declarauit et determi/nauit Johannes. xxij. in extrauagis. Ad conditorem Vbi dicit contradicentes huic sententie esse contumaces et rebelles eccle/sie non hereticos. Tertium quod requi/ritur est quod error sit in illo qui catholicam veri/tatem est professus. Si quis enim nunquam esset pro/fessus fidem christianam non esset proprie here/ticus sed simpliciter infidelis vt iudeus et gentilis qui foris sunt. vnde Augustinus de ci. dei Videns diabolus genus humanum a cultu/ra idolorum et demonum liberari. hereticos mouit qui sub vocabulo christiano doctri/ne resisterent christiane. Oportet ergo quod er/ror sit in illo qui in baptismo suscepit fidem christianam ad hoc vt sit hereticus. Quar/tum quod requiritur est quod talis error sit in eo qui fidem suscepit taliter quod aliquam veritatem de christo confiteatur pertinentem ad diuinita/tem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem penitus confiteretur magis proprie apostata quam hereticus censeretur. sicut iulianus apostata. et distinguitur vnum ab altero licet aliquando vnum sumatur pro alio. Sub hac conditione repe/riuntur certi qui interdum egestate et mole/stijs varijs afflicti corpus et animam tra/dunt diabolo et fidem abnegant dum/modo in eorum necessitatibus et ad possi/dendum diuitias et honores dyabolus eis assistat. Nouimus certos nos in/quisitores et post aliquos penitentes. qui vtique absque errore fidei in intellectu quia tantummodo propter commoda

temporalia talia cōmiserunt. vnde nec heretici proprie nec iterum apostate ex corde vt Julianus. licet magis aposta-te censentur. Ex corde vero apostate si nolunt resilire vt heretici impenitentes, tradentur curie seculari. Si autem ve-lint recipiuntur prout heretici peniten-tes. iuxta. c. ad abolendam. §. pnti. de he-re. li. v. Concordat Raymundus ti. de apostat. c. Reuertentes. vbi dicit. Qui re-uertentes ab apostasie pfidia cum fue-rint heretici tanq̄ reuertentes ab here-si sunt recipiendi. Et hic sumitur vnum pro alio vt prius tactum est. Et subdit Illi vero qui metu mortis fidem abne-gant. hic tu accipe qui propter comodum temporale diabolo fidem abnegant et er-roribus non credunt. licet iure heretici non sint. nota hic q̄ nō sunt proprie he-retici. Subdit. postq̄ nō habent in mē-te errorem Judicio tamen ecclesie qui habet per exteriora de interioribus iudi-care heretici habendi sunt. nota hic iu-ris fictione. et si reuertantur vt peniten-tes heretici recipiendi sunt. Non enim metus mortis est metus cadens in cō-stantem virum ad fidē christi abnegan-dam. sic et tu accipe pter comoda tem-poralia. Unde concludit Sanctius est mori q̄ abnegare vel vesci ydolaticis vt dicit Aug⁹. et recitatur. xxxij. q. iiij. Si-mile iudicium de maleficis fidem abne-gantibus esset vt vbi resilire vellent re-ciperentur vt penitentes absq̄ hoc q̄ cu-rie seculari relinquerentur. omnib⁹ ta-mē modis ad gremium ecclesie recipi-untur vbi petunt. et curie seculari si nō traduntur relinquuntur. et hoc propter damna temporalia illata. prout in mo-dis sententiandi patebit. et omnia pre-fatus ordinarius exequitur. ita q̄ etiam inquisitor suas vices illi committere po-test in hoc dūtaxat casu apostasie. secus est in aliis casibus sortilegorū. Quin-tum quod requiritur ad hoc vt quis ꝓ-prie sit hereticus est vt talem errorē fir-mata voluntate et obstinata eligat et ꝑ-tinaciter sequatur opiniones. Unū sm Hieronimū heresis ab electione est di-cta. Et ideo sm augustinum nō qui fal-sas opiniones gignit vel sequitur. sed q̄ pertinaciter defendit hereticus est cēsen-dus. Unde si quis non pertinaci mali-cia sentiret aliquid contra fidē sed igno-rantia paratus corrigi si quid sentit fal-sum ostendetur sibi esse contra fidē vel sacram scripturam vel determinationē ecclesie. xxiiij. q. iij. dixit apostolus. Et ideo ipse Augustin⁹ dicebat Errare po-tero hereticus non ero. quia scilicet pa-ratus corrigi cum sibi fuerit ostēsus er-ror. Et constat q̄ quotidie inter docto-res circa diuina sunt varie opiniones et aliquando contradictorie ita q̄ necesse est alteram esse falsam. et tamen nulla earum reputatur falsa donec per ecclesi-am fuerit determinata. ar. xxiiij. q. iij. Qui in ecclesia. Ex quibus omnib⁹ cō-cluditur q̄ probare maleficos subiace-re iudicio inquisitorum vel etiam alios quocunq̄ modo demones inuocantes ꝑ dicta canonistarum super alle. verbum saperent in c. accusatus. comprehensum non sufficienter probatur. cum tales ab eis heretici iudicantur quadam iuris fi-ctione. nec etiam ꝑ dicta theologoꝝ. cum et ipsi tales nominant apostatas verbo vel opere. non autem mente et corde. de quo errore verbum saperent pretendit. Et licet iudicantur vt heretici. nō tamē ꝓpter hoc sequitur q̄ episcopus sine in-quisitore non possit ad sententiam dif-finitiuam contra eos procedere aut car-ceri ad penam deputare aut tormentis exponere. imo i casu quo hec decisio nō videatur sufficere ad hoc vt nos inqui-sitores simus a maleficarū inquisitiōe exonerati. nolumus tamen hoc via iu-ris exigere. cum vices nostras in his dū-taxat super sententiam ferendam ipsis dyocesanis cōmittere possumus. Hoc enim habetur in c. multoꝝ. in principio de here. in cle. Ubi sic dicitur Multorū querela et infra. vt negocium inquisiti-onis huiusmodi eo ꝓsperetur felicius. quo deinceps eiusdem labis indago so-

lertius diligentius et cautius pagetur ipsum tam p diocesanos epos q̄ p inq̄sitores a sede apostolica deputatos omi carnali odio vel timore aut cuiusmodi cōmodi tpalis affectione semotis decernimus exerceri. sic q quilibet de predictis sine alio citare et arrestare seu capere ac tute custodie mancipare ponendo in compedib9 et manicis ferreis. si ei visum fuerit sup quib9 faciendum ipsius cōsciencia oneramus. necnō inquirere contra illos de quib9 pro huiusmodi negocio fm deū et iusticiā viderit expedire. duro tñ tradere carceri qui potius ad penā q̄ ad custodiā videat̃ vel tormentis exponere illos aut ad sententiam pcedere contra eos. Episcopus sine inq̄sitore aut inquisitor sine diocesano aut eius vel epali sede vacante capituli sup hoc delegato. si sui ad inuicem copiā habere valeant infra octo dieꝝ spacio post q̄ inuicē se requisiuerint non valebit. et si secus presumptū fuerit nullū sit ꝛ irritū ipso iure post sequit̃ ad nostrū ppositū. Uerū si eps vel eius seu capli sede vacante delegato cum inq̄sitore aut inquisitor cum altero eorundem pter premissa nequeāt aut noluerint psonaliter cōuenire. potest eps vel eius seu capituli sede vacante delegatus inquisitori et inquisitor epo vel euis delegato seu sede vacante illi qui ad hoc fuerit p capitulum deputat9. sup illis cōmittere vices suas vel suas significare per litteras consilium et cōsensum. Ex quo patz q licz in quinq casibus vnus sine altero in tribus vero minime pcedere possit. quia tñ vnus alteri vices suas committere potest presertim quo ad sententiaz ferendā ideo et nos hoc p pñtes facere decreuimus aliis inquisitoribus in suis limitibus remanentibus. Ad argumenta ergo respondendo, patet ex pmissis ad sex prima argumenta pro inquisitoribus militantia decisio. q eorum inquisitioni malefici ꝛ sortilegi non vidētur subiici. Ad alia autem argumēta p diocesanis in casu quo ꝛ ipsi a malefica rum inquisitione se exonerare vellent. et ciuili iudicio relinquere Patet q nō possunt hoc eadem facilitate quo inquisitores facere. qꝛ in crimīe heresis iuxta c. ad abolendā. et c. vergentis. et c. excōmunicamus vtrūq extra de hereticis. Judicis ecclesiastici est cognoscere ꝛ iudicare. et iudicis secularis exequi et punire. vbi sententia transit in vindictaz sanguinis. secus vbi ad alias penas penitentiales. Uidet̃ etiaz q in heresi maleficarum licet nō in aliis heresib9 etiaz ipsi diocesani suas vices ad agnoscēdū et iudicandū in foro ciuili cōmittere valeat. tum vt in argumentis tangit̃ hoc crimen maleficarū nō est mere ecclesiasticum. imo potius ciuile, pter damna que inferunt̃ tpalia. tū etiā qꝛ leges speciales in punitionem maleficoꝝ quo ad omnē viam punitionis edite cernunt̃. Uidetur deniq q hec via plurimuz in exterminiū maleficarum deseruiret. et in maximum releuamē ordinarioꝝ coram tremēdo iudice super districtū examē qd exigetur cum teste scriptura iudicium durissimum his qui presunt imminet. et fm hanc differentiam pcedemus videlicz q iudex secularis ↄgnoscere et iudicare potest vsq ad sententiam diffinitiuam ad penitentiam quā ab ordinariis recipiet. secus super sanguinez quam per se ferre potest.

Ut ergo iudices tam in foro ecclesiastico q̄ ciuili modos ↄgnoscendi iudicandi et sententiandi semp in promptu habere valeant. cōsequenter circa tria principaliter pcedēdum erit. Primo q̄s modus inchoandi processum fidei. Secundo q̄s modus continuandi. Tertio quis modus terminandi ꝛ sententiandi in hac materia maleficaꝝ. Circa primū quinq difficultates. Prima quis inter tres modos pcedēdi qui in iure tangunt̃ sit magis cōpetens. Secunda de numero testium. Tertia an possint compelli ad iurandū Quarta de cōditiōe testiū. Quinta an inimici capitales ad testificādū admit

tuntur. Secunda pars cõtinet questiones .xi. Prima q̃liter testes sunt examinandi. ⁊ ꝙ semꝑ quinq̧ ꝑsone debẽt esse presentes. Item qualiter malefice sint interrogande generaliter et particulariter. et erit sexta in ordine libri. cũ numerus mutat̃ eo vt lector facili⁹ reperiet materiã optatã. Secũda varia dubia declarat suꝑ responsiões negatiuas et qñ sit incarcerãde et quando ꝑ manifeste deprehẽsa in heresi maleficarꝫ. Tercia de mõ capiẽdi maleficas. Quarta de duobꝫ que post captionẽ facienda sunt iudici et an deponentiũ noĩa sint ei manifestanda et defensiones concedende. Quinta qualiter defensiões cum deputatione aduocati sint concedende. Sexta quid faciet aduocatus cũ sibi testiũ noĩa nõ publicant̃. et vbi inimiciciã capitalẽ allegat corã iudice. Septima q̃liter iudex inimiciciã capitalem inuestigare habet. Octaua de his que iudex habet aduertere antequã delatã tormentis exponat. Nona de modo sententiãdi ad questiones et tormenta. Decima super tormenta cõtinuanda et q̃liter sint tormentande ⁊ de cautelis ⁊ signis contra maleficiũ taciturnitãtis. Undecima super finales interrogatiões et cautelas a iudice obseruandas. Tertia pars continet primo questiões tres quas iudex debet aduertere et ex quibus oĩs sententia diffinitiua debet ꝑcedere Prima an super examen cãdentis ferri possit sentẽtiari. Secũda de modo quo oĩs sententia est ferẽda. Tertia ex quibꝫ suspicionibus potest iudicare et qualiter suꝑ vnã quanq̧ suspicionẽ debet sentẽtiare. Demũ super vltimã partem de viginti modis sententiandi. quarũ tredecim sunt cõmunes super omnẽ heresim, reliqui specialiter super heresim maleficarum. et quia locis suis patebunt causa breuitatis hic non assignantur.

Questio prima super modũ inchoandi processum

Queritur ergo primo quis sit modus competens ad inchoandũ processum fidei cõtra maleficas. Respondet̃. Cũ inter tres modos q̃ tãgunt̃ extra de accusatiõibꝫ denuncia. et inquisitio. et primus est quãdo aliquis accusat aliquez de crimine heresis vel fautoria corã iudice offerendo illud se probaturũ ⁊ inscribit se ad penã talionis nisi probet Et secundus modus qñ aliqs denunciat aliquẽ ita tñ ꝙ nõ offert se probaturũ nec vult facere partẽ. sed dicit ꝙ denunciat zelo fidei. vel ratione sentẽtie excõmunicationis late ꝑ ordinarium vel eius vicariũ. aut ratiõe pene temporalis q̃s secularis iudex contra non denũciantes. Et tertius modus ꝑ inquisitionẽ. hoc ẽ quando non est aliquis accusator nec denunciator. sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco ꝙ sint malefice. et tũc iudex habet non ad instantiam partis sed etiã ex officio ꝑcedere. Ideo aduertendum ꝙ primũ modũ ꝑcedẽdi iudex nõ libenter admittat. tum quia non est in cã fidei vsitatus nec etiã in causa maleficarꝫ qui sua maleficia occulte exercẽt tum etiã q꞉ est accusanti multũ piculosus ꝑpter penã talionis q̃ plecteret̃ vbi in ꝓbatione deficeret. tũ etiã q꞉ est multum litigiosus Incipiat ꝑcessum ꝑ citationẽ generalem affigẽdo illã ad valuas ecclesie parrochialis vel pretorij ꝑ modum qui sequit̃. Cum nos vicarius talis ordinarij. aut iudex talis dñi totis nostris affectibus inhiantes ac ex omnibus nostris precordijs affectantes populum christianũ nobis commissuz in vnitate et serenitate catholice fidei confoueri. ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elongari. Idcirco nos Iudex prefatus. cui ex iũcto officio hec incumbunt ad gloriam et honorem recolendi nominis iesu christi et ad exaltationem sancte fidei ortodoxe atq̧ ad depressionem heretice prauitatis precipue in maleficis vniuersis et singulis cuiuscunq̧ ꝯditionis status. Hic nota

Si ecclesiasticus iudex inquirit ad-
dat: ordinis religiōis aut dignitatis exi
stāt. qui sunt infra terminos huius ciui
tatis aut circa illā aut opidi ad duo mi-
liaria. ad quorum noticiam ꝑuenerint
hec mādata Ecclesiasticus iudex adiun
gat: Autoritate qua fungimur in hac ꝑ-
te in virtutem sancte obedientie. ac sub
pena excōmunicatōis precipimus ⁊ mā
damus ac mandādo requirimus ⁊ mo
nemus q̃tenus infra. xij. dies proxime
computādos. Hic secularis iudex mo
do suo mandabit ⁊ penis eis consuetis
quorum primos quattuor pro primo. ⁊
reliquos quattuor parmis q̃ttuor ime-
diatos ꝓ secūdo. et vltimos quatuor ꝓ
tercio termino peremptꝫ. Ac trina mo-
nitione canonica assignamus. nobis re
uelant si quis scit vidit vel audiuit ali-
quam esse personam hereticam et male
ficam diffamatam vel suspectā et in spe
ciali talia practicantem que in nocumē
tum hominuꝫ iumentoꝝ aut terre fru
gum. et damnum reipublice cedere va
leant. ꝙ si nostris antefatis monitis et
mandatis non paruerit cum effectu. p̄-
missa infra taxatum terminum non re-
uelando sciat se. Iudex ecclesiasticus
addat excōmunicationis mucrone per-
cussuꝫ Secularis iudex addat penas
temporales. Quā excōmunicatōis sen
tentiam in oēs et singulos taliter vt p̄-
dicitur contumaces prefata nostra mo-
nitione canonica ꝑeunte ⁊ eoꝝ obediē-
tia requirente. nunc vt ex tunc et tunc
vt ex nunc ferimus in his scriptis Ab-
solutionem harū sententiaꝝ nobis tm̄
modo reseruandum. Concludat iudex
secularis modo suo Datum ⁊c. Nota i-
sup sup secundū modū ꝙ cū vt dictū ē
secundus modus ꝓcedendi et ꝓcessuꝫ
fidei incipiēdi est ꝑ modū denunciatio-
nis. vbi denuncians non offert se pro-
baturuꝫ. nec vult facere partē. sed dicit
ꝙ denunciat ratione sententie excōmu-
nicationis late. vel celo fidei et propter
bonuꝫ reipublice. Ideo secularis iudex
hoc debet in sua citatiōe generali aut p̄-
missa monitiōe specificare. ꝙ nemo esti
met se penalem fieri etiam si in proba-
tione defecerit quia non offert se vt ac-
cusans sed vt denunciās. Et tunc quia
plures comparebunt ad denunciandūꝫ
iudici. notare debet iudex vt ꝓcedat mo
do q̃ sequitur. Primo habeat notariuꝫ
et duas honestas ꝑsonas siue sint cleri
ci siue layci. vel si notarius non possꝫ ha
beri tunc loco notarij sint duo viri ido-
nei. Hoc enim tangit in c. vt officiū. §.
verum. li. vi. vbi ita dicitur. Verum ꝗ
in causa graui crimine cum multa opor
teat cautela ꝓcedi vt in reos sine vllo ꝓ
feratur errore dure ac digne seueritas
vltionis Volumus et mandamus vt ī
examinatione testiū quos recipi super
hoc crimine predicto ipsumqꝫ cōtingēti
bus oportuerit. adhibeatis duas religi-
osas et discretas ꝑsonas. Hic archi-
diaconus in glosa pn̄t intelligi ꝑsone ho
neste siue sint clerici siue layci. Sequit
in quarum pn̄tia per publicam si com-
mode habere potestis ꝑsonam aut per
duos viros idoneos fideliter eorum de
positiones testium describantur. Nota
ergo ꝙ his personis adhibitis mandet
denuncianti iudex ꝙ det in scriptis vel
saltem dicat verbo. Et tūc notarius seu
iudex incipiat processum per modum q̃
sequitur.
In nomine domini amen. Anno a nati-
uitate dn̄i ⁊c. tali die talis mēsis in pre
sentia mei notarij et testium infrascri-
ptorū talis de tali loco et talis diocesis
vt supra ꝯparuit ꝑsonaliter in tali loco
coram honorabili iudice et obtulit eidē
cedulam tenoris sequentis. inserat to-
ta. Si autem nō ꝑ cedulam sed verbo.
ponatur sic. Comparuit ⁊c. et denuncia
uit eidem ꝙ talis de tali loco diocesis ta
lis asseruit et dixit ꝙ sciret hoc. vel ꝙ fe-
cerit talia nocumenta sibi vel suis in re
bus vel alijs personis. Quo facto in cō
tinenti faciet iurare. ipsum denuncian-
tem modo consueto. vel ad quatuor dei
euangelia. vel super crucem erectis di-
gitis tribus et duobus depressis in te-

stimonium sancte trinitatis et damna
tionē aīe et corpis de dicēda veritate su
per denūciatꝭ. et prestito iuramēto inter-
rogabit eū. vñ scit esse vera q̄ denuncia-
uit ⁊ si vidit vel audiuit. Si dicat se vi
disse aliq̄ vtputa q2 ibi reptus tali hora
tēpestatis. vel quia tetigit iumentū. vel
quia intrauit stabulum. Interrogabit
iudex vbi eū vidit et quando ⁊ quotiēs
et per quem modū et qui erant pñtes.
Si dicat ꝙ nō vidit sed ꝙ audiuit In-
terrogabit eum a quibus audiuit ⁊ vbi
et quando et quotiens et quibus pñti-
bus audiuit. formādo articulos de quo
libet predictorum singulariter et diui-
sim. et notarius seu scriptor ponat totū
in actis seu in pcessum immediate post
predictā denunciationē continuādo sic
Qua quidē denunciatione vt premitti
tur facta. ipse inquisitor in cōtinenti fe
cit iurare ad quatuor dei euāgelia ⁊c̄ vt
supra. ipsum denunciantē de dicēda ve
ritate sup denunciatꝭ. ⁊ interrogauit eū
dem vnde et quomodo ea que denūcia
uerat nouerat vl' suspicionē habeat esse
vera. Respondit. quia vidit vel audiuit
interrogauit vbi vidit vel vbi audiuit.
et dixit. ꝙ tali die talis mensis talis an-
ni in tali loco. Interrogauit. quotiēs
vidit vel audiuit ⁊c̄. et formētur articu-
li vt dictum est et totum ponat̄ in pces
su. et specialiter interrogat̄. qui sciūt cū
eo in tali causa ⁊ qui possunt scire. Qui
bus omnibus sic pactis vltimo interro
gabit̄ si denunciat mala voluntate odio
vel rācore. vel obmittat aliquid fauore
et amore. vel alias denunciat rogatꝰ vel
subordinatus. Et postremo iniungetur
ei virtute iuramenti prestiti tenere se-
cretum quicquid ibi dixit. vel p iudicē
sibi dictum fuit. ⁊ ponet̄ totū in proces
su et in actis. et omnibus expletis pona
tur paulo infra Acta sunt hec in tali lo-
co tali die talis mensis ⁊ tali anno in p̄
sentia mei notarij vel scriptoris adiun-
cto mihi tali in vigorem officij tabellio-
natus. et taliū testium ad hoc vocatorū
et erogatorum.

Tertius modus processuꝫ in
cipiēdi qui etiam est cōmūis
et vsitatus modus et cū hoc
secretus esset vbi nullus ac-
cusator vel denūciator se offerret sed fa-
ma laboraret in aliq̄ ciuitate vel loco de
aliqua malefica ⁊ etiā tali ⁊ pter famā
iudex absq3 citatione generali de qua su
pra seu monitiōe ex officio pcedere vel
let. eo ꝙ talis clamor frequens perueni
ret ad aures eius. tunc iteruꝫ inchoare
potest pcessum in pñtia psonaruꝫ vt su
pra. In nomine domini Amē Anno
a natiuitate domini tali de mēse tali seu
mensibus talibus: Ad aures talis offi-
cialis aut iudicis talis loci peruenit pluri
es fama publica referēte ac clamosa in-
sinuatione producēte ꝙ talis de tali lo-
co dixit vel fecit talia ad maleficia perti-
nentia contra fidem ac cōmunem vtili
tatē reipublice. et ponatur totum put
fama laborat. Et paulo infra Acta sunt
hec die tali mensis talis de anno tali in
presentia testium talium vocatorum et
rogatorum et mei notarij talis autori-
tate seu scriptoris vigore tali. Sed an-
tequā secunda pars inchoetur videlicet
qualiter hmōi processus est continuan
dus premittenda sunt aliqua super te-
stes examinandos quot in numero esse
debeant et cuius conditionis.

Questio secunda de numero testiū.

Quia dictū est in secūdo mo-
do de dictis testiuꝫ qualiter
inscribi debeant: scire nume
rum et cōditionē illoꝝ opus
est. Queritur vtrū iudex duorū testiuꝫ
legittimorum non singulariū possit lici
te aliquam de heresi maleficarum cōde
mnare. vel plures q̄ʒ duo necessario re
quirantur. et dicunt̄ testes singulares
quando in dictis sunt partiales. cōcor-
dant tamen in substātia seu effectu rei
vt si diceret maleficiauit mihi vaccam
alter puerum. concordarēt in maleficio
Hic aūt querit̄ vbi testes non sunt par
tiales sed omnino cōcordant. Et respō
detur ꝙ quamuis videantur sufficere

duo testes de iuris rigore. quia regula ē q in ore duorum vel triū stat omne verbum. tamen de iuris equitate non vidētur in hoc crimine duo sufficere. tum ꝓpter criminis immanitatē. In criminibus enim probationes debent esse luce clariores. ff. de probationibus si autem Et heresis precipue talis inter maiora crimina enumerat. Et si dicat q in hoc crimine sufficiunt leuiores ꝓbationes. q2 leui argumento qs detegit. C. de here. l. ij Leui argumento recedēdo a iudicio catholice religiōis et tramite hereticum se facit. Respondet Uerū est ad p̄sumendū non autem ad condemnādū tū ꝓpter iuris ordinis in hoc crimine detruncationem. In hoc enim ordo iudiciarius in fauore fidei detruncat. q2 nec delatus videt testes iurare. nec etiaz sibi publicant vbi posset eis graue periculum imminere. vt in c. Statuta de here. li. vi. ꝓpter quod delatus non potest diuinare. sed tenetur ipse iudex p se 7 ex officio de testiū inimicicia pquirere. q2 excludunt vt infra patebit. et etiā si deposuerūt confuse de cā sciētie eos iteruz interrogare. qd potest facere extra. de testi. p tuas. et. ff. de questionib9 repeti. nā quanto magis via defendēdi delato subtrahitur tanto magis incūbit iudici sollicitudo diligentius inquirendi. Ubi g inuenirent duo testes concordes et legittimi cōtra quenq nec ex hoc vellem eum de tanto crimine cōdēnare. sz purgationē si esset diffamatus indicere vel ꝓpter vehementē suspicionem que orit ex dictis duorum testiū facere eum abiurare vel questionare seu sententiā differre. non enim videtur tutum ad vocem duoꝝ testiū hoiem bone fame de tāto crimine condēnare. Secus si fuerit male fame. De hoc archidiaconus plenius in c. vt officium. §. verū. in principio de here. li. vi. sup verbo testiū Et i c. fidei In fine glose illius capituli. Et Johānes Andree ibidē. In c. etiam excōmunicam9. itaq extra. de here. §. addicim9 dicitur q faciat eps iurare tres vel plures boni testimonij viros de dicenda veritate. si sciuerint in parrochia tales hereticos ibi esse.

D idem q si queritur. Utrz iudex per testes singulares solum vel saltem cū infamia posset iuste de tali heresi aliquez cōdemnare. Respondetur q non. nec p testes singulares solum nec etiaz cum infamia extra de testi. cum litteris. presertim cū in criminibus probationes debent esse luce clariores vt supra patuit. 7 in hoc crimine nemo sit ex presumptione damnandus. extra de presump. lras. ergo tali indicitur purgatio ratione infamie. et abiuratio ratione suspicionis vehementis que consurgit ex dictis testiū. tamē vbi testes sunt singulares cōcordant tamē in substantia facti et euidentia facti cōcurrunt. tunc iudicis cōscientia ibi oneratur ex indirectorio habet questio quotiens possint testes examinari.

Questio tercia

Uod si querit. Utruz iudex testes possit compellere ad iurandum de dicenda eidem i causa fidei seu maleficarum veritatem. Et etiam pluriēs eos examinare. Respondetur q sic. presertim ecclesiastic9 iudex vt supra patuit in c. vt officiuz. §. verum. Et q testes cogendi sunt in causis ecclesiasticis veritatez deponere medio iuramento. Extra. de testi. cogen. c. peruenit. alias testimonium non valebit Et extra d hereti. c. excōmunicam9 itaq §. addicimus dicit q archiepiscopus vl episcopus parrochiā in qua fama fuerit hereticos habitare circūeat 7 ibi tres vl plures boni testimonij viros. vel etiam si expedire videbitur totam vicinam iurare compellat. et sequit infra. Si qui vero ex his iuramēti religionē obstinatione damnabili respuentes iurare forte noluerint ex hoc ipso tanq heretici reputent. De aūt pluries possit examinari Ita dicit Archidiaconus in c. vt officium. §. verum. super ver. testium. Ubi dicit sic Inquisitor. hic aūt iudex debet

esse sollicitus vt si testes confuse depo/
suerūt. ⁊ de causa scientie minus plene
requisiti fuerūt ꝙ iterato cum eis inq/
rat. nam hoc de iure fieri pōt. extra de
testi. cogendis vt supra tactum est. ⁊. ff.
de questionibꝫ repeti.

Questio quarta de cōditione testiū.

Questio sup conditiōes testi/
um. Nota ꝙ excommunicati
Itē participes et socij crimi
nis. Itē infames ⁊ crimino
si serui contra dños admittunt ad agē/
dū et testificandū in causa fidei quacū/
qꝫ. Item sicut hereticus cōtra hereticū
ad testificandum admittitur. ita malefi
cus cōtra maleficū. in defectu tñ aliarū
ꝓbationum et semꝑ contra et nō pro.
vxor etiā et filij ⁊ familiares cōtra ⁊ nō
pro. ar. ꝑ c. filij de here. li. vi. et hoc ideo
quia eorum testimonium est magis ef/
ficax ad ꝓbandum. De primis patet in
c. In fidei de here. ibidē In fidei fauo
rem concedimus vt in negocio inquisi
tionis heretice prauitatis excōmunica/
ti et participes vel socij criminis ad testi
monium admittant in defectu aliarum
ꝓbationum contra hereticos credentes
receptatores fautores et defensores eo
rū si ex verisimilibus coniecturis et ex
numero testiū aut ꝑsonarū tam depo/
nentium ꝙ̄ eorum contra quos agitur
et deponitur qualitate aut alijs circūstā
cijs sic testificantes non falsa dicere ꝑ/
sumant. De periuris quando presumi/
tur qđ deponunt zelo fidei. patet in ca.
Accusatus. §. licꝫ. vbi supra vbi dicitur
Licet vero periuri et post penitentiā repel
lant si tñ hi qui corā et infra. si ex mani
festis indicijs apparuerit tales non ani
mi leuitate aut odij fomite seu corru/
ptione pecunie sed zelo fidei orthodoxe
dictū suū vellent corrigere ac modo ꝙ̄
prius tacuerant reuelare in fauorem fi/
dei nisi aliud obstiterit stari debet tā cō/
tra se ꝙ̄ reliquos attestationibus eorū
dem. Et ꝙ infami et criminosi et serui
contra dños admittuntur Archidiaco/
nus in c. alle. Accusatus. in. §. licet sup
verbo exceptum dicit ita. Tāta est labes
criminis heresis ꝙ ad eius actionē etiā
serui aduersus dños suos ⁊ quilibet cri
minosus. etiam infames aduersus quē
libet admittūtur. vt. ij. q. vij. §. huic op/
ponitur.

Questio quinta an inimici capitales
ad testificandum admittuntur.

Si vero queritur. Utrū iudex
inimicos capitales alicuius de
lati possit in tali causa ad te/
stificandum seu agendū ad/
mittere contra illum. Respondemus ꝙ
non. Unde Archidiaconus vbi supra.
Non tñ intelligas ꝙ in hoc crimine ini
micus capitalis admittitur ad actionem
iij. q. v. c. ij. et de simo. licet heli. in fine.
de hoc etiam satis notat Hosti. in sum/
ma. de accu. §. quis possit. sed qui dicun
tur inimici capitales Nota ꝙ quia solū
ratione inimicicie quis repellitur ⁊ non ꝙ̄
cunqꝫ repellit sed capitalis intelligitur
quia mors inter eos ē de facto illata vel
fuit intentata seu ea que sunt ad mortē
inductiua aut via vel vulnera grauia ⁊
letalia sunt secuta et similia que ad per/
uersitatem et malignitatem agentis cō
tra passum iudicāt manifeste. ꝓpter qđ
presumitur ꝙ sicut intentauit contra istū
mortem corpalē ꝑ illum modū scilicet
vulnerando. intentaret etiam ꝑ istum
crimen heresis imponendo. et sicut vo
luit ei auferre vitā. vellet auferre famā
quare tales inimici capitales a testimo
nio legittime expelluntur. Alie vero ini
micicie presertim graues et prout etiā
faciliter mulieres ad inimicicias cōmo
uentur. et si non repellunt totaliter tñ
dictū eorū debilitant aliqualiter vt non
sit plena fides eorum attestationibꝫ ad
hibenda. sed cum alijs adminiculis et
aliorum testium dictis pñt plenā face/
re probationē. presertim vbi iudex dela
tum interrogat. An ne putet se habere
inimicū. qui tale crimen ad mortem si/
bi ex inimicicia imponere auderet. si di
cet ita interrogabit que illa sit ꝑsona. et
tunc iudex aduertet si illam personam

de qua suspicio est ꝙ ex inimicicia depo/suerit denotauit Jn tali enī casu vbi iudex etiā de causa inimicicie ꝑ alios honestos informat̄. et alia adminicula nō occurrunt ⁊ alioꝝ testiū dicta poterit secure talē testē repellere. Si vero delata ꝑsona dicet. Nō spero aliquē talē habere inimicū licet interdū brigas cū mulieribus habuerim. vel si dicet habeo inimicū. et nō expressit debite sed quendā alium q̄ fortassis nō deposuit. tūc dicta talis testis etiā si alij dicerēt ꝙ cā inimicicie deposuisset. iudex tñ non debet repellere sed ad plenam ꝓbationē cum alijs amminiculis cōseruare. Reperiunt̄ q̄ȝ plures minus ꝓuidi et circūspecti q̄ huiusmodi depositiones mulierū refutare et annihilare querūt dicētes illis standū nō esse. eo ꝙ sepissime cū rixose sint ex inuidia deponere solent. Hi q̄ꝛ ignorant astutias et cautelas iudicū loquūtur ⁊ iudicant vt ceci de coloribꝰ. de q̄bꝰ astutijs in. xi. et. xij. questione patebit.

Secunda ps qualiter processus est cōtinuandus questio sexta. Et qualiter testes sunt examinandi in pn̄tia q̄ttuor aliaꝝ ꝑsonaꝝ. et q̄liter delata est interroganda dupliciter.

i

Am nunc sexto querit̄ qualiter ꝓcessus hmōi aduersus maleficas ī causa fidei sit cōtinuādus. Considerandum est primo ꝙ q̄ꝛ ī cā fidei ꝓcedit̄ summarie simpliciter et de plano et absq̄ȝ aduocatorū et iudicioꝝ strepitu et figura vt patet c. statuta. li. vi. qualiter etiam ista verba intelligant̄ patet extra de ver. sig. c. sepe cōtingit in cle. vbi dicit̄ Sepe cōtingit ꝙ causas cōmittimus et in eoꝝ aliquibꝰ simpliciter et de plano ac sine strepitu ⁊ figura iudicij ꝓcedi mādamꝰ de quoꝝ significatione verboꝝ a multis contendit̄ ⁊ qualiter procedi debeat dubitat̄ Nos aūt dubitationē huiusmodi quantū est nobis possibile decidere cupiētes hac in ꝑpetuū valitura constitutione sancimꝰ. vt iudex cui taliter causā cōmittimus necessario libellum nō exigat: litis cōtestationē non postulet. tpe feriarū ob necessitates hoīm indultaꝝ a iure procedere valeat. amputet dilationē. materiā litꝫ q̄ntū poterit faciat breuiorē. exceptiones appellatiōes et dilatiōes frustratorias repellēdo. ptium aduocatorū et procuratoꝝ contentiones et iurgia. testiūq̄ȝ supfluā multitudinē refrenādo. non sic tñ iudex litem obruat. quin probationes necessarie admittentur citationē vero ac ꝓtestationem iuramenti de calūnia siue de dicenda veritate ne veritas occultetur ꝑ cōmissionem huius intelligimꝰ nō excludi. hec ibi. Et q̄ꝛ processus vt visū est supra est tripliciter incipiendus. quia vel ꝓpter instantiam accusatoris. vel ꝓpter zelum denūciatoris. vel ꝓpter clamorem fame laborantis. et processus qui fit ad instantiā partis accusantis iudex in hac materia non debet acceptare. cum maleficaꝝ facta ope demonū occultantur. nec accusator ꝑ euidētia facti sicut in alijs criminalibꝰ ꝓcedere et se defendere pōt. imo ꝯsulere debet accusatori ꝙ amoueat verbum accusationis et ponat denunciationis. et hec ꝓpter accusatoris graue periculum. Ideo sup secundū modū qui ⁊ vsitatus. et similiter sup tercium in q̄bus proceditur et non ad instantiā partis. Notandū ꝙ q̄ꝛ dictum est in precedentibus ꝙ iudex specialiter debet interrogare denunciantē qui sciūt cū eo in tali cā et qui pn̄t scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denunciās intimauit. et qui magis videntur scire in facto. et scriptor continuabit processū scribendo sic Post que attendens ipse iudex denunciata sibi hereticalia antedicta fore ex sui natura esse talia et tā grauia que non pn̄t nec debent conniuentibus oculis tollerari. cum cedant in obprobrium diuine maiestatis. et tā fidei catholice q̄ȝ reipublice detrimentum. descendit ad se informandum et ad testes examinandum per modum qui sequitur.

Interrogatoria super testes.

Alis testis de tali loco citat⁹ iu/
ratus et interrogatus si ꝯgno
scit talē exprimēdo nomen dela
ti. Et dixit ꝙ sic. Itē interrogatus de cā
cognitionis et dixit ꝙ pro eo ꝙ vidit et
locutus est sibi pluries. vel sic vel alias
quia fuerunt socij ⁊ exprimentur cause
cognititionis.

Itē interrogatus de cognitōis tpe. ⁊
dicit ꝙ sunt decem anni vel tot.

Itē interrogat⁹ de fama illius et pre/
sertiȝ ad ea q̄ sunt fidei. Et dixit ꝙ quo
ad moralia est hō bone fame vel male.
quantum aūt ad ea que sunt fidei dixit
ꝙ est fama in tali loco ꝙ practicat aliq̄
contra fidem vt maleficus.

Itē interrogat⁹ quid ē fama. ⁊ dixit

Item interrogatus si vidit vel au/
diuit talē talia facientem et dixit

Item interrogatus vbi audiuit di/
ci supradicta. Et dixit ꝙ in tali loco

Itē interrogat⁹ in quorū pn̄tia. ⁊ di
xit ꝙ illorū. Item interrogatus si ex
sua consanguinitate aliqui ꝓpter male/
ficia fuissent dudū incinerati vel suspe/
cti habiti. Et dixit Itē interrogatus
an cum suspect⁹ maleficis habuit fami/
liaritatem Ex dixit

Itē interrogatus de mō et causa ꝙ
dicta fuerunt. Et dixit ꝙ ea de causa et
tali modo.

Item interrogat⁹ si videt̄ sibi ꝙ ta/
lis dixit seu fecerit trufatorie seu recita/
torie seu animo indeliberato vel potius
assertiue ⁊ aīo deliberato Et dixit ꝙ cre
dit ꝙ fecerit supradicta iocose et trufa/
torie seu recitatiue et non animo sic cre
dendi vel assertiue.

Item interrogat⁹ de causa credētie
huius. Et dixit ꝙ credit ꝓ eo sic. qꝛ ille
qui dicebat ridēdo dixit. Et de istis est
multū diligēter inq̄rendū. qꝛ nōnunq̄ꝫ
dicūt aliq̄ recitādo aliorū verba vel tru/
fando vel cōferēdo vt alios alliciant vel
incitent. licet etiā interdū asserendo vł
affirmando.

Iteȝ interogatus si hec deponit odio
vel rancore seu dimittit amore vel fauo
re. Et dixit ꝙ ⁊c̄. Et sequit̄ iniunctū est
sibi tenere secretū. Acta sunt hec in tali
loco die tali in pn̄tia taliū testiū vocato
rū et rogatoꝝ. Et mei notarij seu scri/
ptoris. Ubi semꝑ aduertendū ꝙ in tali
examine ad minus ꝑsone quinq̄ꝫ debēt
pn̄tes esse. scȝ iudex inq̄rēs. testis vel de
nūciās. trīdens vel ipse delat⁹ postea cō
parēs. Tertius est notari⁹ seu scriptor
vbi deest notari⁹ et tūc adiūgat sibi ali
um honestū q̄ duo supplebūt vices no/
tarij vt supra tactū est et hoc aplica au/
toritate q̄ tunc in illo actu fungunt̄. vt
supra in c. vt officium. de here. li. vi. Et
duo honesti viri tanq̄ꝫ testes eorūȝ q̄ de
ponunt̄. Itē aduertendū ꝙ testis cita/
tus debet etiā esse iuratus id ē vt ꝑstet
iuramentū mō quo supra de dicēda ve/
ritate. alias false iscriberet̄ citat⁹ ⁊ iurat⁹

Cōsimiliter examinentur alij testes
Quib⁹ examinatis Si iudex videat fa
ctū esse ꝓbatū plene. vel si nō plene tn̄
esse maxima indicia ⁊ suspiciones vehe
mētes Et nota ꝙ loq̄mur nō de leui su
spicione q̄ ex leuib⁹ cōiecturis orit̄. sȝ ꝙ
multū diffamata est suꝑ maleficia pue/
rorū iumentoꝝ ⁊c̄. Tunc iudex si timet
de fuga delati vel delate faciat eum ca/
pi. Si aūt nō timet de fuga faciat eū ci
tari. Et siue capiat̄ siue non prius faciat
iudex ei⁹ domū iprouise scrutari et cun/
cta scrinia apiri et in angulis pixides et
oīa instruffita tolli q̄ repiunt̄. Et sic cō
stituto. iudex. collectis his de q̄bus ē de
latus et de his de quib⁹ est ꝑ testes con
uictus vel hītus suspect⁹ formet inter/
rogatoria suꝑ illis. ac inq̄rat hīto secuȝ
notorio ⁊c̄. vt supra. ꝑstito pri⁹ corꝑali
iuramēto ad q̄tuor dei euāgelia de dicē
da veritate tā de se q̄ꝫ de alijs. Et hoc ꝑ
modū q̄ sequit̄ cōscribant̄ etiā singula.

Interrogatoria generalia suꝑ male
ficā aut maleficū. Et est primus actus.

Alis de tali loco delatus iurat⁹
suꝑ q̄tuor dei euangeila corꝑali
ter tacta tā de se q̄ꝫ de alijs dice
re veritatē. et vn̄ interrogat⁹ vn̄ est seu
vn̄ originē traxit. Et ꝓpēdit ꝙ tali loco

talis dioc. Itē interrogatus q̄ sunt eius pentes si sunt viui vel mortui. Et rn̄dit ꝙ viui ī tali loco vel mortui ī tali

Itē interroga. vtrū naturali morte vel incinerati Et dixit ꝙ tali Ubi nota ꝙ hoc fit qꝛ vt plurimū vt ī secūda parte opis patuit malefice ꝓprios infantes demonibꝫ offerūt aut eos instruūt. ⁊ cōmuniter tota ꝓgenies existit infecta. Et vbi deponētes affirmassent et ipsa negaret tamen esset suspecta. Item interrogatꝰ vbi fuit nutritꝰ. et vt in pluribꝫ cōuersatꝰ. Et dixit ꝙ in tali loco vel tali Et si videat ꝙ mutauit locū ꝓpriū quia forte ibi nō fuit suspecta nec aliqs ex parētela. ⁊ tn̄ cōuersatꝰ in alieno et presertim in locis in qbꝫ ꝯsueuerūt malefice vigere interrogabit̄ sic. Itē interrogatus quare mutauit sue natiuitatis locū et se transtulit ad cōmorandū in tali loco vel talibus. Et dixit ꝙ ex tali causa

Item interroga. Si in dictis locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficarū puta ꝙ tēpestates cōcitate vel iumēta maleficiata ⁊ vacce liquore lactis priuate ⁊c̄ de tali materia de qua est delata. Et si dicit ꝙ sic. Interrogetis

Itē interroga. quid audiuit loq. Et scribant̄ singula que dicet. Si autē negat et dicit se nihil audiuisse tunc sic

Itē interroga. si credit maleficas eē ⁊ ꝙ talia possint fieri que referunt̄ vt tēpestates cōcitare. iumenta inficere ⁊ homines. Et dixit Et nota ꝙ malefice vt plurimū negāt prima frōte. vnde suspicio orit̄ magꝰ q̄ȝ si rn̄derēt si sint aut nō sint cōmitto superioribꝫ. vn̄ si negant tunc interrogent̄. Itē interro. quid ergo vbi cōburunt̄ tn̄c innocēter cōdemnant̄. Et dixit.

Interrogatoria ꝑticularia sup eosdē.

Aduertat iudex ꝙ nō ꝓcrastinēt subsequētes interrogatōes sed indelate ꝓponat Itē interrogatus cur cōmunis ꝓplus eā timeret. Et dixit Item interrogatus an sciret se esse diffamatā. et qꝺ odio haberetur Et dixit Itē interroga. cur illi ꝑsone obiecit. dicēdo. tu nō transibis impune. Et dixit.

Itē interroga. quid mali sibi fecisset illa ꝑsona qꝺ talia verba in eius damnū ꝓtulisset. Et dixit Et nota qꝺ hec interrogatio est necessaria vt deueniat̄ ad fundamentū inimicicie qꝛ in fine delata allegabit inimiciciā. sed vbi non est capitalis sed mō muliebri cōcitata nō impedit. Hoc enī est maleficaꝝ proprium concitare aduersum se. vel verbis inutilibꝫ aut factis. puta qꝛ petit sibi prestari aliquid. aut infert ei dānum aliquod in orto et similia ad hoc vt occasionem recipiāt et se manifestant in verbo vel in ope. quā manifestationeȝ hn̄t facere ad instantiā demonū vt sic peccata aggrauentur iudicū dū manēt impunita. Nota etiam ꝙ talia faciunt non in aliorum presentia vt si deponēs vellet testes ꝓducere non haberet. Nota etiam qꝺ incitantur a demonibꝫ vt a multis maleficis et post incineratis experti sumus. ita qꝺ cōtra ipsarū voluntatem habent incitare et maleficiare

Itē interro. quō effectus potuit cōsequi sup minas vt puer aut iumentū tā cito maleficiaret̄ Et dixit. Itē interro. iteꝝ et q̄re dixisti qꝺ nunq̄ȝ deberet hr̄e sanū diē ⁊ ita factū ē. Et dixit.

Itē si oīa negat. interroget̄ de alijs maleficijs alijs testibꝫ illatꝫ puta in iumētis vel puerꝫ. Itē interr. cur visa fuerit in cāpis vl' in stabulo cū iumētꝫ tāgēdo. put interdum solēt facere Et dixit.

Itē interr. cur tetigit pueꝝ ⁊ ꝙ pꝰea male habuit. ⁊ dixit. Itē interr. qd egit ī capis tpe tēpestatꝫ. ⁊ sic ō mltꝫ alijs

Itē vn̄ qꝺ cū hēat vnā vaccā aut duas ꝙ plꝰ abūdat ī lacte q̄ȝ vicie hn̄tes q̄tuor aut sex Item cur manet ī statu adulterij aut ꝯcubīa. licȝ nō defuiāt ad ꝓpositū tn̄ suspicionē generāt amplꝰ q̄ȝ sup probas ⁊ honestas delatas. Et nota qꝺ sepꝰ sup articulos ꝯ eā delatos īterrogātia est vtꝝ maneat ī eodē ꝓposito aut nō. Qua cōfessiōe pacta ⁊ scripta siue ad ꝑtē negatiuā siue affirmatiuā siue sub ambiguo. scribatur postea. Acta sunt hec in tali loco ⁊c̄ vt supra.

Questio septima in qua varia dubia declarantur sup premissa interrogatoria et responsiões negatiuas An delata sit incarceranda et quando pro manifeste deprehensa in heresi maleficarū sit habenda. Et est actus secundus.

Queritur primo quid agēdum si vt plurimū contingit psona delata oīa negat. Respondetur. Judex habet circa tria attēdere. scz sup infamiā. sup indicia facti. et super dicta testiū. si videlicet oīa insimul concurrūt. aut non. si oīa insimul vt plurimū etiā cōtingit eo q malefice statim pter fore facta in aliq villa aut ciuitate infamantur. indicia etiā facti sunt pre oculis. puta in pueris maleficiatis aut in iumentis que sepius inficiuntur aut lacte priuantur. numerus etiam testiū est inscriptus qui licet sint singulares puta qr vnus deposuit q puerū sibi maleficauerit. alius vero iumentū. tercius vero sup infamiā. et sic de aliis. Tamen in substātia facti concordant puta in maleficiis et q vt malefica sit suspecta. et isti testes licet nō sufficiant ad cōdemnandū absq infamia vel etiā cū infamia vt supra tactū est questiōe tercia tñ cum indiciis facti posset ex his tribus insimul reputari nō vt suspecta vehemēter aut violenter. de qbus suspicionibus inferius declarabitur. sed reputari vt manifeste deprehēsa in heresi maleficarum vbi vicz testes idonei id est nō ex inimicicia et sufficiētes in nūero puta sex octo vel decē iurati cōcurrerent. et cōsequenter deberet penis in c. ad abolendam. §. pñti. de here. subiacere. et c. excōmunicamus secūdo. et hoc siue crimē sit fassa siue non. et hec sic probantur. Nā qđ dictum est q vbi omnia tria prefata concurrūt tunc pro manifeste deprehēsa in heresi debet reputari nō est intelligēdū q necessario oīa tria insimul concurrere sed probatur sic p argumentū a fortiori. Nā si vnūquodq p se inter illa duo que sunt indiciū facti et testiū pductio legittima potest reddere aliquē vt pro deprehēso in heretica prauitate habeatur. quanto magis vbi ambe pbationes pariter cōcurrunt Nā iuriste vbi querūt quot modis de iure aliqs habetur pro mānifeste deprehēso in heretica prauitate. Respōdent q tribus vt notat Bern. in glo. ordīaria. in c. ad abolendā. §. pñti. et verb. deprehēsi extra de here. et tactū est supra in questiōe prima in principio opis scz facti euidētia. puta qr publice pdicauit heresim. hic autē ponimus indiciū facti pter publicas minas quas intulit. dicēdo nunq sanos dies habebis vel simile et effectus fuit subsecutus. sequitur vel legittima pbatione p testes. vel tercio ex pria cōfessiōe vnū si vnūquodq illorum p se facit et reddit aliquē tanq manifeste suspectū. qnto magis insimul iungendo infamiā et indicia facti cū testiū depositiōe. licz ibi dicatur euidens factū et hic indicium facti et hoc est qr diabolus nō manifeste opatur sed occulte. damna aūt et instrumēta maleficij q repiuntur dant indiciū facti vnū vbi euidens factū in alia heresi solū sufficeret. hic adiūgimus tria. De secūdo vero q talis deprehensus licet negaret tñ iuxta illa capitula esset puniēdus sic probatur. Nā deprehensus facti euidētia vel p testes aut fatetur crimē vel non. si fatetur et est penitēs tradēdus est brachio seculari vltimo supplicio feriēdus iuxta. c. ad abolēdam. vt supra est carceri ppetuo detrudēdus. iuxta. c. excōmunicamus secūdo. Si aūt nō fatetur sed stat in negatiua est vt impenitēs tradēdus potestati curie secularis aīaduersione debita puniēdus vt notat Hostieñ. in summa ti. de here. qualiter deprehendantur Sic ergo pcluditur q si iudex isto mō pcederet sup interrogatoria et testiū depositiones. cū vt dictū est in causis fidei summarie simpliciter et de plano pcedi pōt. et ipam delatā carceri depūtaret ad tps vel ad ānos ples. si forte post annū squaloribus carceris depssa crimina fateretur nō iniuste sed iuste pcederet. Attñ ne videatur sniam pcipitare imo sm oēm eqtatē pcedere. queritur quid consequenter agendum sit

Questio octaua et precedēti annexa an sit incarceranda. et de modo capiendi. Et est actus tercius iudicis

a Si vero sup negatiuas respōsiōes malefica sit carceri ad custodiā mancipāda. vbi prefata tria concurrūt scz fama. indicia facti. et pductiones testium aut sub cautione fideiussorū dimittēda vt denuo citata respondeat. Respōderi potest ex tribus opinionibꝫ. Primo enim aliquoꝝ sententia est ꝙ carceribꝫ sit mācipanda. et nullo mō sub cautiōe dimittenda. et hi innituntᷣ ratiōi tacte in precedenti questiōe qꝛ vicꝫ habetᷣ p manifeste deprehēsa vbi illa tria concurrunt Alij vero ꝙ ante incarceratiōnē potest cautioni fideiussorū relinqui. ita ꝙ si fugam capet ꝙ tunc p conuicta haberetᷣ licet post incarceratiōnē sup negatiuas responsiones non sit cautioni vel manulēte relinquēda qñ videlicet illa tria concurrunt supra notata. eo ꝙ tūc non posset sententiari et plecti ad mortē et hic innititᷣ cōsuetudini. Tercij sunt q̄ dicūt ꝙ non sit danda infallibilis regula. sed iudici sit relinquendū vt ſm dicta testium ⁊ infamiā psone et si indicia facti cōcurrunt tāto grauiꝰ discernatᷣ p modū patrie seruando ⁊ cōsuetudīnē. cōcludētes ꝙ si nō possꝫ habere fideiussores notabiles ⁊ fortassis suspecta ō fuga ꝙ tūc carceri mancipetᷣ. et hec tercia videtᷣ rationabilior sic tñ ꝙ debitus seruetᷣ modus q̄ stat in tribꝫ. Primo vt domꝰ eius q̄tum possibile est plustretᷣ sub et supra in oībus angulis fossis et scrinijs. et si quidē famosa malefica existit. tūc absq̧ dubio nisi prius sint ab ea occultata varia instrumenta repiuntᷣ. sicut supra tactum est. Secundo vt si habet ancillaꝫ aut cōsodales ꝙ et ille vel illa seorsuꝫ includantᷣ etiā si non sint delate. presumitur eas nō latere secreta aliqua illius delate. Tercio ꝙ in capiendo si in domo ppria capitᷣ ꝙ non detᷣ ei spacium intrandi camerā. eo ꝙ tunc solent certa maleficia accipe et secū deferre pro taciturnitate pcuranda. Ratiōe cuius incidit dubiū An modus capiendi maleficas qui ab aliquibꝫ obseruatᷣ vbi a famulis subito a terra eleuatᷣ et in sporta siue ī spatulis ne terrā vltra tangat defertᷣ. sit licitus. Respōderi pōt ex canonistarū et quorundā theologoꝝ sententia ꝙ licitū sit hoc triplici respectu. Primo qꝛ vt in questione introductoria huiꝰ tertie partis patuit plurimorū sententia imo talium doctoꝝ quoꝝ dicta reprobare nemo audet vt Hostiensis Gofridus est ꝙ licitū est vana vanis contūdere. Experientia deniq̧ imo et maleficaꝝ fassiōes demonstrant ꝙ sepius p talē modū capte taciturnitatis maleficiū amiserūt imo q̄ꝫ plures incinerande petētes vt saltēꝫ pede vno terrā tangere pmitterentᷣ. dū eis fuisset denegatū et in fine scissitatū cur tñ terrā tangere optassent. responsum ꝙ si tetigissent seipsas liberassent multis alijs fulminibꝫ interēptꝭ. Alia cānā hocipsum manifestū existit vt ī secūda pte opis patuit ꝙ in publica iusticia oēs vires maleficij franguntᷣ quo ad pterita. sed quo ad futura nisi de nouo ei a diabolo succurratᷣ in maleficio taciturnitatis omnia crimina fatetur. Dicamꝰ ergo iuxta apostolum quecunq̧ verbo vel opere agimus omnia in nomine domini nostri iesu christi fiant. et siquidē innocens fuerit hec captio non ei nocebit. Tertio respectu qꝛ si ſm doctores licitum est per vana opera maleficia tollere quia in hoc concordant oēs licet discrepāt in illo ꝙ illa vana nō debeāt esse illicita. vñ dictū hostien. vbi dicit ꝙ licitū sit vana vāis ɔtūdere glosatᷣ ab alijs nota ꝙ dicit vanis nō aūt illicitꝭ a fortiori licitū est maleficia impedire ad qō īpedimentū hic respectus habetᷣ et nō ad aliqō illicitū exercēdū. Notat insup iudex ꝙ est duplex īcarceratio. vna ad penam vbi crimiosi ponuntᷣ. Altera ad custodiam tm̄. et hec in pretorio fit. et he due custodie notantᷣ in c. multoꝝ q̄rela

vt supra. vñ ad minus ad custodiã est i carcerãda. si aũt leuia essent pro quibus esset accusata ita q non esset infamata nec essent indicia facti in pueris ⁊ iumẽtis tũc remittaꝛ ad domũ. sed qꝛ familiaritatẽ habuit forte cũ maleficis ⁊ nouit eoꝝ secreta. det fideiussores quos si hr̃e nõ põt. iuramentis et penis astricta domũ non exeat nisi vocata. ancille aũt et domestice de qbus supra ad custodiã et nõ ad penam detineantur.

Questio nona quid agendũ post captionẽ. et an deponẽtiũ noĩa sint ei manifestanda. Et est actus quartus

D Uo aũt post captionẽ fiunt. sed qd primũ inter illa iudici relinquiꝛ. scꝫ defensiõuꝫ cõcessio. et in loco torture. non tñ p torturã examinatiõ. Primũ nõ datur nisi petierit. Secundum nõ fit nisi prius ancille seu cõsodales si habuit in domo examinenꝛ. Procedamus tñ ordine posito. Si delata dicat se innocentem et q false sit delata. et q libenter velit tales accusatores inspicere et eos audire. tũc signum est q̃ petit defensiões. Sed an iudex teneaꝛ ei deponẽtes manifestare et ad cõspectũ eiꝰ p̃ntare. Hic aduertat iudex q nullũ illoꝝ teneꝛ facere nec noĩa manifestare. nec ad cõspectũ p̃ntare nisi deponẽtes p se et spõte ad hoc se offerũt vt vicꝫ eoꝝ aspectibꝰ p̃sentenꝛ et ea q̃ deposuerũt eis in facieꝫ obijcere. qõ aũt nõ teneꝛ iudex et hoc ꝓpter piculũ deponentiũ probaꝛ. Nã licꝫ diuersi sũmi põtifices diuersa senserũt nullus tñ vnq̃ sensit q iudex tenereꝛ i tali cã delato noĩa deponẽtiũ mãifestare nec etiã accusatoꝝ. licꝫ hic nõ ꝓcedimꝰ p modũ accusatiõis. sed potiꝰ aliq senserũt q in nullo casu liceret. aliq vero q i aliq Tandẽ aũt Bonifaciꝰ octauꝰ statuit vt patet i. c. Statuta. §. inhibemꝰ. li. vi. vbi sic dꝛ. Jnhibemꝰ tñ q si accusatoribus vel testibꝰ i cã heresis interueniẽtibꝰ seu deponentibꝰ ꝓpꝛ potentiã ꝑsonaꝝ 9 q̃s inqriꝛ. videaꝛ ep̃s et inq̃sitoꝝ. Nota tu ꝓ inq̃sitore ⁊ ep̃o iudicẽ quẽcũq̃ 9 maleficas ꝓcedentẽ ex cõsensu ep̃i et inq̃sitoris. qꝛ idẽ est et vices suas ꝯmittere p̃nt vt in q̃stiõe introductoria patuit vñ ⁊ talis iudex qcũq̃ etiã secularis ꝓcedit ap̃lica autoritate ⁊ nõ solũ in ꝑatoria. sequiꝛ. graue piculũ iminere si contingat fieri publicationẽ eorundẽ ipoꝝ noĩa nõ publicẽt ⁊c. Et sequiꝛ infra. cessante vero piculo supradicto accusatoꝝ vel testium noĩa ꝓut in alijs fit iudicijs publicenꝛ. Attẽdat etiaꝫ circũspectꝰ iudex de potẽtia ꝑsonarũ. qꝛ illa est triplex scꝫ potẽtia generis ⁊ familie. potẽtia pecunie. et potẽtia malicie que plus timẽda ẽ q̃ alie due. q ex illa testibus grauia picula possent iminere si eis ꝯtra q̃s deposuerũt eoꝝ noĩa publicarenꝛ. et ratio est. maiꝰ enĩ est piculũ noĩa testiũ publicare alicui delato paupi h̃nti i malis cõplices rebelles ⁊ homicidas q̃ nihil h̃nt nisi ꝑsonã ꝑdere. q̃ generoso vel diuiti abũdanti in tp̃alibꝰ. qd aũt sit graue piculũ ⁊ q̃le declarat iohãnes Andree super predicto ver. piculũ. dicẽs ita piculũ qꝛ timeꝛ mors vel detrũcatio ipsoꝝ vel filiorum vel parentuꝫ suoꝝ vel deuastatio substantie. vel his similia. Aduertat insuper iudex q cum apostolica autoritate ex beneplacito ordinarij in his procedit quod ad illud secretum scilicet de non reuelando testificantium nomina tam ipse q̃ omnes alij assessores qui depositionibus testium interfuerunt aut in futurunꝛ circa sententiam ferendam interesse poterunt tenẽtur sub pena excommunicationis q̃ contra eos si oppositum fecerint episcopus fulminare poterit. et ita ne reuelent a principio ꝓcessus ad minus implicite fulminauit. Unde in alle. c. Statuta. §. et vt eorũdem. ita dicitur. Et vt eorundem accusatorum et testium periculis efficacius occurratur et cautius inquisitionis negocio procedatur presentis constitutionis autoritate ꝑmittimus q episcopus ⁊ inquisitores tu ĩtellige sicut supra possint indicere illis quibꝰ vt premissum ẽ ꝓcessuꝫ huiusmodi explicabũt. ⁊ in eos

archana consilij seu processus sibi sub secreto ab eisdem episcopo et inquisitoribus patefacta preter ipsorum licentiaz alijs patefacerent excommunicationis sententiã quã ex secreti violatione ipso facto incurrãt si eis videbit promulgare. Notandũ vlteri⁹ q sicut pena annexa est vbi nomina testiũ indebite publicarent. ita pena est annexa vbi indebite occultarent. scz illis qbus merito sunt manifestanda scz ptis z assessoribus de quorũ consilio est ad sententiã pcedendum. vel vbi non publicarẽt vbi sine periculo testiũ publicari possent vt i dicto c. Statuta. circa finẽ sequit. Ceterũ in oibus precipimus tam epos q inquisitores purã et pudam intentionẽ habere ne accusatoruz vel testiũ noia supprimẽdo. vbi est securitas periculũ esse dicant. nec in eorũ discrimine securitatez asserant vbi tale piculũ immineret sup hoc conscientias eoz onerãtes. Ubi archidiaconus ita dicit. O tu qcunqz iudex in tali casu bene aduerte verba ista nã non dicit leue piculũ si dicit graue. noli igit reũ priuare iuris ordie sine magna causa qm hoc fieri nõ põt sine offensione dei. Et notanduz est lectori q q omnia precedẽtia et etiã sequentia vsqz quo pueniat ad modos sententiãdi absqz pena sanguinis in qb ecclesiastic⁹ iudex iudicare habet fieri pñt cũ consensu diocesanoz p seculare iudicẽ. ideo non impediat lectorẽ si i ca. allegatur iudex ecclesiasticus z nõ secularis qui modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sẽtentiandi z penitentionãdi ordinariorum.

Questio. x. qualiter sunt defensiões concedende cum deputatione aduocati Et est actus quintus.

Si igit defensiões petit quõ cõcedi pñt vbi noia testium oino occultant. Dicendũ q defensiõ stat i trib. Primo vt ei aduocatus deputet. Secũdo vt illi aduocato noia testiũ nõ publicentur nec ad secretũ etiã tenendũ sub presti to iuramẽto sed informet de singulis cõtentis in pcessu. Tertio delati causa qñtum põt in meliorẽ partez interpretet. sine tñ scandalo fidei et damno iusticie vt patebit. et pcurator pari forma cui pcessus totius copia. suppressis tñ. testiũ et deponentiũ noibus. et idem aduocatus etiã pcuratorio noie pcedere poterit. Quo ad primũ Notat q aduocatus nõ deputat ad bñplacitũ delati. puta qz vellet habere vnũ ad suũ placitũ de illo cino caueat iudex nõ cõcedere hoiem litigiosum. maliuolũ. qui faciliter pecunijs posset corrũpi. put sepe tales inueniunt. sed cõcedat sibi virũ probũ et de legalitate nõ suspectũ. Et notare debet iudex quatuor i aduocato. que si obseruata fuerint ab aduocato. permittat eũ aduocare. alias hz eum refutare. Nam aduocatus primo debet examiare qlitatẽ cause. et si viderit eã iustã tũc si voluerit assumat eã. si vero iniustaz renuat. vñ diligenter cauere debet ne cãm assumat iniustã et despatã. Uerũ q si ignoranter ab inicio acceptauit causam z cũ hoc pecuniã. in pcessu tñ cognouit cãm despatã. tunc si clientulo suo id est delato pro quo causam assumpsit nõ consuluit vt cederet salariũ receptũ tenet restituere fm Gof. qd pbare videtur per C. de iudi. re nõ noua. Licet Hostiẽ. dicat oppositũ. scz de salario restituẽdo nisi industriose fecisset. Uñ si nequã aduocatus cliẽtulũ suũ sciẽter inducat ad defendendũ cãm iniquã ad dãna et ad expensas tenet C. de adm. tu. nõ est ignotũ. Secũdũ qd obseruare debet vt seruet in aduocando tria. Primo modestiam vt non procaciter nec conuiciando nec vociferando proponat. C. e. quoniam. Secundo veritatem scilicet vt nõ mentiatur. falsas rationes vel probationes inducendo. nec falsos testes aut iura si peritus esset nec dilationes petat presertim in hac causa vbi sũmarie simpliciter et de plano vt supra in questiõe sexta tactũ est. et tãgit. iij. q. vij. hec tria Et tertium quod obseruatur est ex pte

salarij qd moderatur secundum consuetudinem regionis. de qua materia tractatur. iij. q. vij. §. arcentur. et. §. triar. Sed ad nostrum propositum redeundo Iudex ita prescriptas conditiones aduocato proponat. et in fine adiungat ne fautoriam heresis incurrat. quia tunc excommunicatus esset. Iuxta. c. excommunicamus primo. §. credentes. Nec valet si dicat iudici quod non defendit errorem sed personam. quia non debet defendere quouismodo ut non procedatur summarie simpliciter et de plano. quod faceret si petere vellet omnino dilationes. vel immiscere appellationes. que omnia refutantur ut ibi in questione sexta recitatur. quia licet errorem non defendat cum sic dampnabilior ipsis maleficis esset. et potius heresiarcha quam hereticus maleficus. ut patet. xxiiij. q. iij. qui illorum. tum quia indebite defendit iam suspectum de heresi tanquam fautorem se facit et non solum leuiter sed et vehementer secundum defensionem quam fecit. et debet abiurare publice coram episcopo. iuxta. c. Accusatus frequenter allegatum. hec ad longum posita sunt nec paruipendat ista iudex. quia ex aduocato seu procuratore ubi falsse procedere nititur. plurima pericula euenire solent. unde iudex omnino debet eum refutare et procedere secundum acta et probata ubi reprehensibilis aduocatus fuerit. Uerum tamen si iudex habuerit aduocatum irreprehensibilem pro delato virum celosum et iusticie amatorem nomina testium ei indicare poterit. ad secretum tamen tenendum sub prestito iuramento.

Questio. xi. Quid faciet aduocatus cum sibi nomina testium non publicantur. Actus. vi.

Uod si queritur. Quid ergo aduocatus etiam procuratorio nomine pro delato faciet. ubi nec sibi nec clientulo suo nomina testium publicantur. quam tamen publicationem delatus summe affectaret. Responsio. informationem capiat a iudice de singulis in processu contentis. et si quidem copiam habere velit. suppressis tamen nominibus testium tradatur sibi. et sic informatus accedat delatum et singula sibi proponat et si materia postulat utpote quia multum onerosa delato. cum ad patientiam quantum potest hortetur. Et delatus ubi iterum atque iterum instat ut sibi testes publicentur. respondere potest ex factis que contra te delata sunt coniecturare testes poteris. nam tali maleficiatus est puer aut iumentum. aut tali mulieri seu viro dixisti. eo quod talem rem quam petebas tibi comprestare nolebat. tu senties quod melius fuisset ut mihi rem accomodasses. post que verba talis infirmatus subito facta tua ut testimonia clamant. que plus ponderantur quam testimonia verborum. vel etiam tu scis te infamatam. et a longo tempore suspectam de multis maleficijs et dampnis hominibus illatis. et sic replicando finaliter ad hoc deueniet quod ipsa aut inimicicias allegabit asserens sibi ex inimicicia obiecta. aut dicet. fateor me dixisse hec verba. sed non animo nocendi. Quare aduocatus tunc iudici et assessoribus de primo vicz de inimicicia habet proponere et iudex inquirere. Et si quidem illa capitalis inueniretur utpote quia inter maritos vel consanguineos fuisset mors intentata vel secuta vel alicuius criminis inculpatio. unde quis foret plectendus per publicam iusticiam vel fuerit vulnera grauia ex controuersijs et brigis illata. tunc prudus iudex cum suis assessoribus discutiet an ex parte delate inimicicia aggrauatur vel ex parte deponentis puta quia maritus aut amici delate alios ex parte deponentis iniuste oppresserunt. tunc quidem si non assunt indicia facti in pueris seu iumentis siue hominibus maleficiatis. nec etiam assunt alij testes aut etiam quod publica infamia non laborat. tunc presumitur quod ratione vindicte contra eam deposuerit. et est delata omnino absoluenda et libere dimittenda sub debita cautione de non vindicando etc. ut moris iudicum est. Sed queritur. katherina habet puerum maleficiatum. seu ipsa per se est maleficiata. seu in iumentis percepit plurima dampna. et suspicatur super illam cuius maritus aut consanguinei etc. pro prius iniuste suum maritum aut consanguineum oppresserunt in publico iudicio. unde cum hic duplex sit inimicicia ex parte deponentis. quia inimicatur ratione maleficij illati et ratione infamie iniuste obiecte suo marito aut consanguineo. est ne eius depositio repellenda aut non. et quidem ex una

parte videtur q̃ sic. q2 inimicicia ibi est ex altera q̃ non. q2 profert indicia facti. Respondet q̃ in casu quo nõ assunt alij deponẽtes. nec etiã publica laborat infamia contra delatã. tunc non stat eius depositioni tñ sed repellitur. et delata tñ redditur suspecta si et inquantũ morbus est maleficiosus. et nõ ex naturali defectu. et qualiter hoc cognoscit inferi9 patebit q̃ canonice est purganda. Sed si iterũ querit an alij deponentes etiã hñt sup indicia facti primũ deponere que ipsis aut alijs contigerũt. aut solũ sup infamiã. Respondet q̃ si sup aliqua indicia facti deponunt bñ quidem. si aũt tñ sup infamiã et ita in re existit. tũc iudex licet repulerit deponentẽ ꝓpter inimiciciam tamen indiciũ facti qḋ protulit et ostendit iudex ex alijs testibus que sup infamiam deposuerunt capiet pro intersigno sup suspicionẽ vehementẽ ex qua ipsa delata detenta iudicari poterit a iudice sup triplicẽ penã. scz cano. purgationis. ꝓpter infamiã. Iuxta c. Inter sollicitudines. extra de pur. ca. Itẽ sup abiurationẽ ꝓpter suspicionẽ. iuxta. c. Accusatus in principio. et ſm varias suspiciones ad varias abiurationes vt patebit in quarto mõ sententiandi. Et propter indicia facti si crimen fatet et penitet. nõ relinquit brachio seculari ad punitionẽ sanguinis sed p ecclesiasticũ iudicem ad perpetuos carceres iudicat p secularẽ tñ iudicẽ non obstãte q̃ ad ppetuos carceres sit p ecclesiasticũ iudicez iudicatus. potest tñ ipm ꝓpter damna tpalia tradere igni. iuxta c. ad abolendã. §. pñti. et iuxta c. excõmunicamus secũdo de here. que oĩa patebunt inferi9 circa sextum modũ sententiãdi. Epilogãdo Attendat iudex primo q̃ non sit facilis ad credendũ aduocato. vbi pro delata allegat inimiciciã capitalẽ. eo q̃ rarissime in tali crimĩe quis deponit sine inimicicia cum malefice semp exose oĩbus habeant. Secundo. attendat q̃ cũ quatuor modis malefica potest cõuinci scilicet p testes. p euidentia facti. p indicia facti. et p confessionẽ ꝓpriam. et hoc vel sup infamiã tñ. qḋ tñ fieret hoc per testes. vel sup suspicionẽ tunc p euidẽtia facti aut indicia facti fieret. ex quib9 suspicio potest iudicari leuis vel vehemẽs vel violenta. et hec oĩa absq3 confessiõe ꝓpria que si cõcurreret tũc vt dictu3 est procederet. Tertio applicet premissa ad iuuz ꝓpositũ sup personã detentã ad cõuincendũ aduocato. sed videlicet sit tñmodo sup infamiã delata. aut q̃ ibi concurrant aliqua indicia vnde redditur suspecta vehementer vel leuiter. et tũc aduocato sup inimiciciam allegata3 respõdere poterit. Et hec quantum ad illam parte vbi aduocat9 p delato inimiciciã deponentiũ allegauit. Sed vbi allegat secundũ videlicet q̃ illa verba que ptulit cõtra deponentẽ. tu senties i breui que tibi eueniẽt. aut tu non habebis plures dies sanos. aut veniet i breui q̃ tu velles mihi talem rem accomodasse aut vendidisse et silia. tunc aduocat9 adiungat. licet malũ aliqḋ fuerit subsecutum deponẽti in reb9 vel corpib9. nõ tñ ꝓpter hoc sequitur q̃ illa delata hui9 mali sit causa tanq3 malefica. eo q̃ infirmitates varijs modis accidere pñt. Ite3 allegat q̃ cõmune ẽ mulierꝝ verbis huiusmodi mutuo cõtendere ꝛc. Super istas allegatiões iudex habet obuiare p hunc modũ. si quidẽ infirmitas ex defectu nature accidit tunc excusatio locu3 habere poterit. S3 q2 ex signis et experimentis oppositũ cõstat vtpote q2 nullo remedio naturali curari potuit. Itẽ quia iudicio medicoꝝ iudicat vt morbus maleficialis vulgariter nachtschaden. Itẽ iudicio fortassis incantatricũ aliaꝝ q̃ asserũt seu asseruerũt morbũ eẽ maleficialẽ. Itẽ q2 subito superuenit absq3 aliq̃ preuia debilitatiõe. cũ tñ naturales infirmitates successiue solẽt debilitare Itẽ q2 fortassis curata fuit ideo q2 reperit certa instrumẽta sub lecto aut indumentis seu alijs locis. et illis amotis subito sanitati restituta fuit prout sepissime contingit. Vt supra in secunda

parte operis patuit vbi de remedijs tractatur. Et per hec seu similia iudex facillime potest obuiare, quod talis infirmitas potius ex maleficio quam naturali defectu contigit. Et per minas obiectas suspicatur de maleficio. Sicut a simili si quis diceret volo tibi comburere horreum. et effectus subsequitur. vtique violentam causat suspicionem. quod ille qui minas protulit horreum succenderit. licet fortassis alius et non ipse combusserit.

Sequitur ad idem questio duodecima magis declarans qualiter sit inimicicia capitalis inuestiganda. Actus septimus.

a Ttento quod a testimonio ferendo tantummodo inimici capitales repelluntur vt supra quinta questione tactum fuit. inimiciciam autem talem declarare ex his que in capitulo precedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurum et difficile videtur. attento quod delatus vel eius procurator nollent faciliter eius acquiescere decisioni super materiam tactam. que dicatur inimicicia capitalis et que non. Ideo exprimendi sunt alij modi quibus in noticiam talis inimicicie iudex deueniret. vt insontem sic minime damnaret quod tamen reum pro debitam iustitiam puniret. Et hi modi licet sint cautelosi seu etiam dolosi. tamen iudex illos practicare pot in bonum fidei et reipublice. cum et apostolus dicat. cum essem astutus dolo eos cepi. specialiter etiam hi modi practicantur super delatos non diffamatos publice. seu etiam non notatos per aliquod indicium facti. licet etiam iudex super quoscunque delatos vbi inimicicias contra deponentes allegarent et nomina testium omnino scire vellent. Primus modus est. Nam datur delato seu suo aduocato copia processus ad partem vnam scilicet seorsum et nomina deponentium seu deferentium ad partem aliam. non tamen eo ordine quo deponunt sed isto modo vt nomen testis qui est primus in copia sit sextus vel septimus in cedula. et qui secundus. sit penultimus vel vltimus. et sic delatus: quis hoc deponat vel illud. et quis sit primus vel secundus in sua copia. quo stante. aut dabit omnes inimicos. aut non. si omnes. eo citius reprehendetur delatus de mendacio. vbi causa inimicicie per iudicem scrutabitur. si quosdam vero tunc facilius causa inimicicie inuestigabitur. Secundus modus esset. a simili vbi datur aduocato processus copia ad partem vnam et deponentium nomina ad partem aliam. et adiunctis alijs extraneis que alibi a maleficis fuerunt perpetrata. et non a deponentibus seu testibus inscriptis deposita. sic delatus non poterit assertiue dicere illum vel istum inimicum capitalem quia nescit que sint ab illis contra eum deposita. Tertius modus qui et supra tactus c. quinto. Nam quando delatus examinatur in fine secundi examinis antequam petat defensiones et antequam aduocatus sibi deputatur Interrogetur An reputet se habere inimicos capitales qui omni diuino timore postposito. falso imponerent sibi labem heresis maleficarum. Et tunc forte impremeditatus ac improuisus et non visis deponentium attestationibus. respondet quod non reputet se habere tales inimicos. vel si dicit puto me habere. tunc nominat. et illi inscribantur et causa etiam inimicicie. vt postmodum iudex valeat eo certius inuestigare. postquam copia processus et nomina seorsum fuerint tradita modis quibus supra. Est et quartus modus vt iterum in fine secundi examinis aut confessionis de qua in sexta questione circa secunda interrogatoria antequam dentur sibi defensiones interrogatur de testibus qui grauius deposuerunt contra eum. per hunc modum. Cognoscis tu talem vnum nominando de testibus qui grauiora deposuit. et tunc dicet. quod sic. vel quod non. si dicit quod non. tunc non poterit ex post dando sibi defensiones et aduocatum ponere illum capitalem inimicum. cum dixerit medio iuramento prius oppositum scilicet non noscere illum. Si autem dicit quod sic. tunc interrogetur si scit vel audiuit quod ipse vel ipsa egerit aliquid contra fidem sicut malefice solent facere. Si dicit quod sic. Talia

et talia fecit. Interrogatur si est eius amicus vel inimicus. statim respondebit q amicus. et hoc ideo vt ei⁹ testimonio stetur. et ex tūc in illa causa non pt dare illum inimicū capitalē p suum aduocatum cū medio iuramento p antea dixit eum amicū. Si aūt respondeat q nihil scit de eo. tunc interrogatur an sit eius amicus vel inimicus ꝛ ipse statim respondebit q amicus. qꝛ allegare inimicū de quo nil mali nouit. nō facit. dicet ergo sum suus amicus. Attamē si scirem aliqua nō obmitterē quin illa reuelarem. in tali ergo causa nō poterit eum ponere expost inimicum. vel ad minus allegabit causas inimicitie capitalis a principio. et tūc aduocato adhibebit fides. Quintus modus est nam datur delato seu aduocato copia ꝓcessus suppressis noībus deponentiū. et vbi aduocatus informabit eum de singulis. cōiecturatur quis vel qui deposuerūt talia ꝯtra eum. et frequenter venit in cognitōnem. et tunc si dicet talis est inimicus capitalis: et volo ꝓbare p testes. tunc iudex habet considerare si concorditer iuxta ꝓcessum nominauit. et tūc qꝛ dixit velle ꝓbare p testes illos examinabit ꝛ causas inimicitie examinabit. secrete conuocato ad hoc bono consilio peritoꝝ vel antiquoꝝ in quibus latet prudētia. et si ita inuenerit causas inimicitie capitalis sufficiētes. tunc repellat pmo testes. ꝛ illi dimittetur si nō assunt alia grauamina alioꝝ testiuȝ. Et hic modus quintus vt ꝯmunius obseruatur. ꝛ de facto malefice cito ex copia ꝓcessus eliciunt qui vel que aduersus eā deposuerunt. et qꝛ rarissime in tali causa inuenitur inimicitia capitalis quia nisi ea que ex earum malis opibus oritur. ideo iudex de facili se habet per prefatos modos resoluere. attento etiā q sepius deponētes affectant se psonaliter maleficis presentare et in faciē obijcere ea que p maleficia eis sunt illata. Est et alius et vltimus ad quē finaliter iudex recurrere potest vbi predicti modi fortassis iudicarētur ab aliquib⁹. dolosi et p astutiā practicati. psertim quattuor primi. ideo omnino ad satisfaciendū et quietanduȝ scrupulosas mentes et ne iudici quicq̄ obijciatur. aduertat q postq̄ p precedentes modos exptus est. nō esse aliquam inter delatum ꝛ deponentē capitalem inimicitiam vult tn̄ hoc idem consilio aliorum assessorum ꝯcludere in finē ne sibi quicq̄ obijciatur. faciat hoc. det delato seu eius aduocato copiā ꝓcessus. deponentium. tn̄ et deferentiū nominib⁹ suppressis. et qꝛ defendendo dicit se habere inimicos capitales. et fortassis causas inimicitiarum varias allegat siue in re ita sint siue non. congregat tn̄ iudex consiliū peritoꝝ cuiuscunq̄ facultatis si cōmode habere pt. vel ad minus ex prouidis ꝛ honestis psonis quibuscunq̄ qꝛ adhoc tenetur. iuxta. c. Statuta. frequēter allegatū. et illis totū ꝓcessum integraliter ꝛ pfecte p notarium seu scriptorem legi faciat. et cum testiū seu deponētium noīa publice exponat ita tn̄ q ad tenendū secretuȝ sub prestito iuramento omnes astringat. et de illo an hoc facere velint prius habet inquirere. quia alias omnino nō sunt eis noīa illa exponenda Ex post dicat. qualiter p talem et talem modum. inquirēdo de inimicitia nullaȝ potuerit ppendere. Attamen subinferat si videbitur fiat e duob⁹ vnū. aut p consilium discernatur. qui sint ex deponentibus repellendi tanq̄ inimici capitales et quō. aut eligantur tres quattuor aut quinq̄. qui amplius nouerunt in villa aut oppido amicitiam vel inimicitiam. delati. et testiū et qui non sunt pn̄tes in consilio et publicetur illis tantūmodo noīa delati ꝛ testiū. nō aūt articuli ꝓcessus. et stabitur iudicio eorundem. ex primo nō poterūt bene testes repellere. Attento q iudex suos modos inquirendi practicauit. ex scd̄o vero totaliter se immunē faciet et omnē a se sinistrā suspitionē excutiet. tenetur etiā hūc vltimum modū seruare vbi delatus in alieno loco ꝛ patria esset captus. et hec sufficiant ad discernendū sup inimicitiam.

Questio decimaquarta super ea que ante interrogatoria in loco carceris et torture proponenda. habet iudex aduertere et est actus nouus.

Quid denique iudice agendum sit clare patet. Si enim vt communis exigit iusticia. ad penā sanguinis nō iudicatur nisi propria confessione conuincatur. quis ex aliis duobus habetur pro manifeste deprehensa in heretica prauitate. scilicet ex euidētia seu indicia facti et ex testiū productione legitima. vt supra questione septima tactū fuit. et de tali etiā delata ad pñs agitur. tūc vtique questionibus et tormētis pro criminum fassione exponetur. Et vt questio clara sit. ponatur casus q̄ et sepius contigit et ad multorum noticiā peruenit. Quidā honestus dū quandā mulierē pertranseūdo non ei ad nutū in venditiōe cuiusdā rei venalis complacere voluisset. illa indignata. post tergū clamauit. in breui optasses vt annuisses. et est vsitatus sic modus loquēdi maleficarum vel a simili sensu qñ maleficiū per auisamēta volūt inferre. tūc ille indignatus et nō immerito super eam vultum post tergū vertit vt eā quo aīo verba protulisset inspiceret. et ecce subito maleficio percussus os suū in obliquū horribili deformitate vsque ad aures extēditur. nec retrahere potuit sed multo tpe in illa deformitate persistit. Hic euidēs factū iudici proponitur. casum ponimus et an pro manifeste deprehensa in heresi maleficarum sit habenda queritur. Rñdere oportet ex verbis Bernardi in glo. ordinaria. et in c. Ad abolendā. vt supra questione notata tangitur q sic. eo q tribus modis vt ibi tangitur. quis vt taliter deprehensus iudicatur. et illa etiā tria nō copulatiue id est q omnia tria hñt insimul concurrere. sed vnūquodque per se scilicet euidentia facti. testiū legitima productio et propria cōfessio. reddit maleficā vt manifeste deprehensam reputari. Indiciū aūt facti differt ab euidētia quia cū minus sit quam euidentia tñ capitur etiā ex verbis et operibus maleficorum. vt in illa questione septima tāgitur. et iudicatur ex maleficiis non ita subito sed processu tpis illatis per minas tñ etiā precedētes. sic que concludamus. quod de similibus maleficis delatis. et que sub defensionibus vt premissum est defecerunt etiā vel nō defecerūt. eo q nō fuerūt concesse. nō concesse aūt quia non fuerunt petite. iam nostra questio versatur. quid iudici agendū. et qualiter ad questiones sit procedendū pro dicenda veritate in punitiōem sanguinis. Ubi plura sunt iudici propter ingentes labores contra maleficiū taciturnitatis aduertēdo que etiā successiue per capitula deducētur. Et primū est Quod ad maleficā questionandā nō sit pronus. habeat tñ ad certa signa que sequētur aduertentiā. Quare aūt nō debet esse facilis. causa est: quia nisi diuina coactio per sanctum angelū vt maleficiū diaboli abscedat: concurrat. ita insensibilis in illis doloribus efficitur. vt membratim citius discerperetur. quam aliquid veritatis fateri valeat. Nec propter obmittendū. tū quia nō equaliter omnes sunt huiusmodi maleficiis irretite tū etiā quia diabolus sponte interdū nō coactus sancto angelo maleficā fateri crimina permittit. Pro cuius intellectu ea que supra in scđa parte opis. de modo prestandi homagiū diabolo tacta sūt aduertenda. Sūt namque que sub certis annis prius diabolo famulitāt vt sex octo aut. x. annis antequam sibi homagiū prestāt. scilicet in corpore et aīa se eis deuouendo. vbi tñ alie a principio sibi profitendo fidei abnegationem etiā subito homagiū prestāt. Cur aūt diabolus hoc spaciū tpis postulatum acceptat. vtique ea de causa. vt illo intermedio maleficā experiatur an ore tm̄ et nō corde fidē abnegando simili modo etiam homagiū sibi prestaret. Nam cū diabolus intima cordis nō nisi per exteriora et cōiecturaliter cognoscere habet vt in prima parte opis sub difficultate an demones ad odiū vel amorē mentes hoim immutare pñt. plures etiā reperiantur que necessitate aliqua aut egestate inducte per alias maleficas et sub spe confessionis et euasiōis

a fide in toto vel in parte apostatant. tales vtiq3 etiã nõ coactus a sancto angelo relinquit. vnde ⁊ faciliter sua crimina fatentur. cũ tñ alie que sicut ore in.ↄ et corde sibi adheserũt, p viribꝫ ab eo defendantur et indurantur ad taciturnitatis maleficiũ. Et p hec patz solutio ad questionẽ. vñ puenit ꝙ certe malefice de facili fatẽtur. alie vero minime. qꝛ vbi diuinitus diabolus non repellitur adhuc tñ sponte illas relinquit. vt p tpalem ↄfusionem & horribilẽ mortẽ ad desperatõem inducat. quos corde allicere nunq̃ poterat. Patẽt hec etiã ex sacramẽtalibꝫ earꝫ ↄfessionibꝫ. in quibꝫ asserũt se nunq̃ voluntarie adhesisse. et plura maleficia coacte a demonibꝫ intulisse. Est et alia differẽtia ꝙ cernũtur alique post fassionem criminũ sibiipis mortẽ intentare vt laqueo vel suspẽdio vitã sibiipis auferant. qδ vtiq3 inimicus ille opatur. ne p sacramentalẽ ↄfessionẽ veniã a deo ↄsequant̃ et hoc pcipue illis q̃ nõ volũtarie sibi adheserũt. licet ⁊ alijs q̃ sibi voluntarie adheserũt post criminũ fassionẽ intentat. sed tũc cernitur ꝙ diabolus coactẽ maleficã habuit relinquere. Concludamus. ꝙ tantus vel etiã maior psupponitur labor ad questionandũ p dicenda veritate maleficã quantus ad exorcizandũ a demone possessum. Ideo iudex nec voluntarius nec facilis ad hec esse debet nisi vt dictũ est in punitõe3 sanguinis. Sz et in hac causa faciat diligentiã, put sequitur primo ferendo sententiam.

Questio. xv. de modo sententiãdi delatam ad questiones, ⁊ quõ prima die sit questionanda. et an possit conseruatõem vite ↄpromittere. Actus. x.

Quid deniq3 scdo loco iudex habet aduertere stat post actꝰ in eo ꝙ feret sententiã p modu3 qui sequitur. Nos iudex et assessores Attendẽtes meritis. seu cõsiderãtes merita. pcessus facti p nos cõtra te talem. talis loci. talis dioces. et diligenter omibꝫ examinatis. inuenimus ꝙ tu es varius in tuis ↄfessionibꝫ vtpote qꝛ dicis tales minas ptulisse nõ tñ aũt eo nocendi aĩo. et tñ nihilominus sunt indicia varia que sunt sufficiẽtia te ad exponendũ questionibꝫ ⁊ tormẽtis. Ea pꝑter vt veritas ab ore tuo ꝓprio habeatur. et vt deinceps aures iudicũ nõ offendas. Interloquẽdo declaramus. iudicamus ⁊ sententiamus. die pñti ⁊ hora tali te supponendũ questionibꝫ ⁊ tormentis. Lata fuit hec sententia ⁊c. Secundo stat actus in eo qδ vt premissum est adhuc nõ sit voluntarius ad questionandum. sed carceribꝫ ad penã mancipatus et nõ iam ad custodiã tantũ vt prius ⁊ adhibitis eius amicis vt penas subterfugiat ⁊ ꝙ fortassis morti non tradetur. licet alias punietur vbi veritatẽ fatetur. illis ꝓponat et ꝙ ad hoc ipm delatum inducere velint hortatur. Nam meditatio frequẽs ⁊ carceris calamitas ac replicata informatio, plurium virorꝫ disponunt ad veritatẽ erudiendã. et a nobis exptum est ꝙ p hmõi informatõnes malefice taliter confortate fuerũt vt in signũ resistentie in terrã spuentes quasi in faciẽ diaboli dicebãt. exeas maledicte diabole faciã qδ iustum erit et consequenter crimina sua fatebantur. Si vero ↄuenienter delato expectato et tpe cõgruenter, progato ⁊ multipliciter informato. Credat iudex bona fide ipm delatum negare veritatẽ. questionet eũ moderate vtpote sine sanguinis effusione. sciẽtes ꝙ questiones sunt fallaces. et sepius vt tactũ est inefficaces. Est autem modus incipiendi talis. vt dum ministri se disponũt ad questionandũ post expolient eum. vel si est mulier. prius antequ3 ad carceres penosos ducet ab alijs mulieribꝫ honestis ⁊ bone fame expolietur. ea de causa vt si maleficiũ aliqδ insutu3 esset vestimẽtis prout sepe ex informatione demonũ practicãt. ex membris pueri non baptisati. in finẽ vt pueri visione beatifica priuentur. Et dum instrumenta disponũtur iudex p se et p alios bonos

viros fidei zelatores inducant questio-nandū ad fatendū veritatē libere. et si fateri noluerit mandet ministris ꝙ ad cordas ligetur. vel ad alia instrumēta applicetur. et ibi statim obtempent nō leti sꝫ quasi turbati. post iterū soluatur ad petitionē aliquoꝝ et ad partē trahatur ⁊ iterum inducatur ⁊ inducēdo informetur ꝙ nō tradetur morti. Ubi queritur. An hoc iudex sup delatum infamatū. et ꝑ testes ⁊ indicia facti legitime cōuictuꝫ. cū nihil desit nisi vt ore ꝓprio crimen fateatur. possit licite in ꝯseruatōnem vite cōpromittere cum tñ si crimē fatetur vltimo supplicio punief. Rñdetur a varijs varia sentiuntur. Nam quidā ita sentiunt. ꝙ si delata est plurimū infamata et sup indicia facti violenter suspecta. et ꝙ ipsa in magnū nocumentū sit tanꝗ aliarum maleficaꝝ magistra. etiā tūc securari posset de vita sub his circumstātijs. vt ꝑpetuis carcerib; in panē ⁊ aqua adiudicaretur dūmodo alias maleficas sub certis ⁊ verissimis signis manifestaret. nec tñ illa penitētia carceris vt ponitur ei manifestanda esset. sed dūtaxat securitas vite ꝓmittenda ⁊ aliquali penitētia puniēda ꝑ exilium vel alio modo puniēda. Et sine dubio ꝓ maleficis famosis ⁊ presertim que maleficis medicamētibus insistunt. et maleficiatos supstitiosis actib; curant taliter seruande essent vt aut maleficiatis subuenirēt aut maleficas ꝓderent. nec tñ eoꝝ ꝓditōi staretur eo ꝙ diabolus mēdax nisi ꝑiter ⁊ alia indicia facti cum testib; ꝯcurrerēt. Alijs videtur ad idem in casu quo sic carcerib; deputata. esset ad tempus ꝓmissio seruanda et post spaciū tp̄is incineranda. Tercij sunt qui dicūt iudicē secure posse in conseruatōem vite ꝯpromittere. ita tñ ꝙ ex post a sententia ferenda se exoneraret et in suum locum aliū substitueret. Inter quos modos primus licꝫ videretur vtilis ꝓpter maleficiatoꝝ curatōnem. tñ qꝛ nō est licitū maleficia ꝑ maleficia seu illicita opa tollere licꝫ vt in questione prima et introductoria huius tercie partis

patuit. plurimoꝝ opinio sit. ꝙ licituꝫ sit maleficia ꝑ opa vana ⁊ supstitiosa tollere. Sed qꝛ in his magis docet iudices experientia atqꝫ vsus ⁊ negocioꝝ varietas ꝗꝫ ars alicuius seu doctrina. Ideo relinquitur hoc iudicib;. Certū est aūt vt experientia pluries docuit. multi faterentur veritatē nisi ꝙ metu mortis retrahūtur. Tercio stat actus in isto. Q; si nec minis nec talibus ꝓmissis fateri voluerit veritatē. tūc ministri sententiā lataꝫ exequantur. et questionetur ꝯsuetis modis ⁊ nō nouis. nec exquisitis leuius vel fortius scd̄m ꝙ crimē exigit delinquentis. et dum questionatur de certis articulis. sup quib; questionatur. interrogetur. et hoc sepe ⁊ frequenter a leuioribus incipiendo. qꝛ citius ꝯcedet leuia ꝗꝫ grauiora. Et dum hec fiunt notarius totū scribat in ꝓcessu. et quō questionatur et de quib; interrogatur. et quō respondetur. Et nota ꝙ si fatetur ꝑ tormenta ducatur postea ad alium locū. vt denuo recognoscat ⁊ ꝙ nō tantūmodo vi tormētorum cognouerit. Quarto stat actus in isto. ꝙ si questionatus decenter noluerit fateri veritatē. Ponantur alia tormentorū genera corā eo dicendo ꝙ oporteat eum sustinere nisi fateatur veritatē Quod si nec sic poterit ad terrorem vel etiā ad veritatem induci. tūc ꝓ secunda aut tercia die questionanda ad cōtinuādum tormēta non ad iterandū. qꝛ iterari nō debent. nisi noua supuenissent indicia. feretur corā eo sententia in modū qui sequitur. Et nos ꝑfati. iudex vt sup. Assignamus tibi tali. die talem ad questiones ꝯtinuandum. vt a tuo ore ꝓprio veritas oriatur. et totū ponatur in ꝓcessu a notario. Et infra illud tp̄s assignatum iudex ꝑ se aut per alios ꝓbos viros inducent eum ad fatendū veritatē modo premisso cū securitate vite si ita videbitur expedire. Aduertat etiā iudex vt infra illud tp̄s continue apud eam sint custodes vt videlicet sola nō relinquatur quia a demone frequētabitur. vt sibijpi mortē inferat si et inquantum diabolus

ipsam deserere intendit. aut ad deserendum ipaꝫ diuinitus arcetur. hoc ipsum eni diabolus melius noscere pt ꝙ aliqs scriptis reserare.

Questio. xv. sup tormēta ꝯtinuanda et de cautelis ⁊ signis quibꝰ cognoscere pt iudex maleficā ⁊ quō se ab earū maleficijs debet premunire. Et quō sint abradende ⁊ vbi sua habēt maleficia abscondita cū declaratōnibꝰ varijs ad obuiandū maleficio taciturnitatis. et est actus. xi.

Quid aūt ꝯsequēter restat iudici sup tormenta continuanda. Est aduertendū primo. ꝙ sicut nō oīm morborū est eadem medicina. sed potius diuersoꝝ ⁊ singulorum sunt diuerse ⁊ singulares medicine. sic nec ad oēs hereticos seu de heresi delatos. idem modus interrogādi inquirēdi ⁊ examinādi quo ad articulos est seruādus. sed ꝺm veritatē sectaꝝ et ꝑsonaꝝ varius ⁊ diuersus modus examinādi. Jdcirco ipe prudens iudex vt medicus qui putrida mēbra ⁊ scabiosas oues resecare ⁊ sequestrare ab innoxijs nititur. iam estimare pt delatā maleficio taciturnitatis infectā. quā taciturnitatē euellere nō pt vna ⁊ infallibilis depingi regula siue modus. imo etiā dare nō esset tutū. eo ꝙ cū illū modū ꝯsequenter assuetū ac regulā generalē. dū tenebrarum filij ꝓuiderent. ipm tanꝗ laqueuꝫ sue ꝑditōis facilius euitarēt seu etiā ꝑcauerent. Cur et igitur prudēs ac industrius iudex occasionē ⁊ modū interrogandi accipe siue ex testiū responsis seu attestatōibꝰ. siue ex his q̄ alias expientia eū docuit. siue ex his q̄ ꝓprij ingenij acumen aperit. subscriptis cautelis vtendo Nam si inuestigare affectat an malefício taciturnitatis sit inuoluta aduertat. an lachrymare corā eo stādo queat. aut tormētis exponēdo: hoc ipm eni ꝓ certissimo signo ex fide dignoꝝ antiqua relatōne ac ꝓpria expientia docēte adeo reptū est. ꝙ etiā si ad lachrymandū cōiurationibus hortetur ⁊ ꝯpellatur si malefica extitit hoc ipm scꝫ lachrymas emittere non pt. dabit quidē flebiles voces et ex sputo genas ⁊ oculos linire ac si fleret attentabit. sup quo a circūstantibꝰ caute aduertendū erit. Modus aūt ꝯiurādi ad lachrymas veras si innoxia fuerit et cohibere lachrymas falsas. talis vel cōsimilis in sententia practicari pt a iudice seu presbitero. manū sup caput delati seu delate ponendo. Cōiuro te ꝑ amorosas lachrymas a nro saluatore dño iesu christo in cruce ꝓ salute mundi effusas. ac ꝑ ardentissimas lachrymas ipius gloriosissime virginis marie mr̄is eius sup vulnera ipius hora vesptina sparsas. et ꝑ oēs lachrymas quas hic in mundo oēs sancti ⁊ electi dei effuderunt. et a quoꝝ oculis iam omnē lachrymā absterſit. vt inquantū sis innoxia lachrymas effundas. si nocēs nullo mō. Jn noīe pa. et fi. et. s. s. ✠. Amē. expientia docuit. quāto amplius ꝯiurabātur tāto minus flere poterāt. cū tū vehemēter se ad fletum stimulabāt ⁊ genas sputo humectabāt. Possibile tū vt post in absentia iudicis et extra locū ⁊ tps torture corā custodibus flere valeāt. De si causa impedimenti fletus in maleficis querit. Potest dici ꝙ qꝛ grā lachrymaꝝ in penitētibꝰ pcipuis donis ascribitur cū celū penetrare et inuincibilē vincere hūilis lachrima a bernardo asseritur. nulli dubiuꝫ quin et inimico salutis plurimū displicere noscitur. vn̄ et summis conatibꝰ illas impedire nemo ambigat vt finalis impenitētia potius introducat. Sꝫ quid si astucia diaboli deo ꝑmittēte etiā maleficā flere ꝯtingeret cū flere nere ⁊ decipe etiā proꝓriū mulierū esse dicatur. Rn̄deri pt cū occulta sint dei iudicia. si alias nō posset cōuinci ꝑ legitimos testes sup aliq̄ indicia facti. nec etiā suspecta esset grauiter aut violēter vtiqꝫ esset absoluēda ⁊ ꝓ leui suspitōe in qua staret ꝓpter infamiaꝫ quā testes deposuerunt haberet heresim maleficaꝝ abiurare. vt in scđo mō sentētiandi discutietur. Scđa cautela nō solum post hanc pmā obseruāda. verum

etiam om̄i tp̄e iudici et omnib⁹ assessori-bus aduertēda ꝙ nō ꝑmittāt se ab ea tā gi corꝑaliter p̄sertim sup nudā iuncturā manuū ⁊ brachioꝝ. sed oīno secū deferāt sal exorcizatū in die dn̄ico palmaꝫ ⁊ her-bas bn̄dictas. he eni res insimul cū cera bn̄dicta inuoluta ⁊ in collo deportata. vt supra in scd̄a pte opis de remedijs con-tra maleficiales infirmitates ⁊ defectus patuit. mirā habēt efficaciā preseruandi nō solū ex maleficaꝝ testimonijs verum etiā ex vsu ⁊ ꝯsuetudine ecclesie. que in hūc finē hm̄oi exorcizat ⁊ bn̄dicit. vt pa-tet in eaꝝ exorcismis cū dicitur ad effu-gandā oēm ptātem inimici ⁊c̄. Et nō vi-deatur extraneū de tactu iuncturaꝝ seu membroꝝ. q̄r diuina ꝑmissione interdū ꝑ tactū. aliqn̄ ꝑ visum aut ꝑ auditū ver-borum ab eis ꝓlatoꝝ maleficiare opatōe demonū pn̄t. p̄cipue eo in tp̄e vbi questi-onib⁹ exponūtur. Experientia nos edocē-te. nouimus quasdā in castris detentas que nil aliud a castellanis instantissimis p̄cibus flagitabāt nisi vt in aduētu iudi-cis aut alterius presidētis eis ꝯcederet vt primū intuitū visus in ipm̄ iudicem dirigere possent anteq̄ȝ ab eo vel alijs es-sent vise ex quo intuitu etiā sortite ꝙ tal' iudex aut alij sui assessores. ita alienati in eoꝝ cordib⁹ fuerūt ꝙ omnē si quā habu-erāt indignatōem ammiserūt. nec ipas molestare quoque mō presumebāt. sed libere abire ꝑmiserūt. qui scit et exptus est verū dat testimoniū. et vtinā talia ꝓ-curare nō possent. nō ꝑuipendāt iudices talia auisamēta ⁊ remedia. cū vilipensio taliū post tanta auisamēta in eternā eis cedet damnatōnem. iuxta saluatoris di-ctū Si nō inuenissem ⁊ locutus eis nō fuissem pcc̄m nō haberēt. nūc aūt excu-satōnem nō habent ꝓ peccato. Muniāt ergo se ꝑmissis ex ecclesie institutōe. et si cōmode fieri p̄t. ipa a tergo dorsuꝫ ver-tendo ad iudices ⁊ assessores introduca-tur. et nō solū in pn̄ti actu verū in om̄ib⁹ precedētib⁹ ⁊ sequētibus signo crucis se mnuiendo ⁊ viriliter aggrediendo fran-gentur cum dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis estimat superstitio-sum vt a tergo introducatur cū vt sepe tactū est canoniste ad tollendū ⁊ impedi-endū maleficia maiora ꝯcedunt et vana vanis ꝯtundere semꝑ dicāt esse licituꝫ. Tercia cautela i pn̄ti actu vndecimo ob-seruanda. vt pili ex om̄i pte corpis abra-dātur. et est eadē ratio. sicut supra de ve-stimētis exuendis. hn̄t enim interdū ꝓ maleficio taciturnitatis aliquas supstiti-osas alligaturas quarundā rerū siue in vestimētis siue in pilis corpis ⁊ interdū in locis secretissimis nō noiandis. Q̄d si obijceretur. Nunquid diabolus absq̄ȝ hm̄oi ligaturis rerum posset mentē ma-lefice indurare vt crimina nō valeat fa-teri. sicut et alij scelerosi sepius inueniū-tur. sub quibuscūq̄ȝ maximis tormētis quantumcūq̄ȝ ꝑ indicia facti aut ꝑ testes sint conuicti. R̄n̄detur vtiq̄ȝ verū esse ꝙ absq̄ȝ reb⁹ quibuscūq̄ȝ demon valeat ta-lem taciturnitatē ꝓcurare. illis tn̄ reb⁹ vtitur in aiaꝝ ꝑditōem ⁊ offensam ma-iorem diuine maiestatis. q̄d vt clarius pateat. Malefica quedā in oppido hag e-nowe de qua ⁊ supra in scd̄a pte opis ta-ctū est. tale maleficiū taciturnitatis ꝓcu-rare sciebat. vt masculus recēter natus et nō baptisatus ⁊ cū hoc primogenitus interemptus ⁊ in fornace assatus ⁊ cum alijs reb⁹ quas exprimere nō expedit in-cineratus ⁊ puluerisatus. si qua malefi-ca aut flagiciosus ex his quicq̄ȝ secū de-ferret nullo mō sua crimina fateri possꝫ Hic clarū est ꝙ si centūmilia pueri adhi-berētur ex naturali inclinatōe nunq̄ȝ ta-lē effectū taciturnitatis causare possent vtitur tn̄ vt cuiq̄ȝ intelligēti patꝫ in aiaꝝ ꝑditōem: et diuine maiestatis offensio-nem. Sꝫ ⁊ hoc q̄d allegatur ꝙ sepe flagi-ciosi hoīes ⁊ nō malefici talē penes se ta-citurnitatē retinēt. Dicendū est ꝙ talis taciturnitas triplici ex causa ꝓuenire p̄t. primo ex naturali quodāmodo duricia mētis. q̄r sicut aliqui sunt molles corde seu vecordes. ꝙ ad leuē torturā oīa ꝯce-derēt etiā quecunq̄ȝ falsa. ita aliqui sunt ita duri ꝙ quantūcunq̄ȝ vexētur: veritas

ab eis nō habetur. et precipue illi qui ali
as fuerūt questionati. quoꝝ brachia cito
sicut trahūtur ita ⁊ flectūtur. Scḋo ꝓ
uenit ex maleficio penes se retēto put di
ctū est siue in vestimētis seu in pilis cor
poris. Tercio ꝙ īterdū licʒ penes se ñ ha
beāt maleficia insuta aut allegata male
ficiūtur tñ ab alijs maleficis quantūcū
qʒ remotis. put malefica quedaʒ in issʒ
bruck se iactare solebat ꝙ vbi ad minus
filū ex vestimētis alicuius detenti habe
ret tm̄ efficere possʒ. ꝙ quantūcunqʒ tor
mētaretur etiā vsqʒ ad mortē nihil fate
ri posset. quare ptʒ rñsio ad obiectōem.
Sʒ quid in diocesi ratisbonēsi casus cō
tigisse asserit. ꝙ dū quidā heretici ex pro
pria ꝯfessione deuicti nō solū vt impeni
tētes imo vt defensores illiꝰ ꝑfidei mor
ti fuissent adiudicati. accidit vt illesi in
igne remanerēt. tandē ꝑ aliā sententiaʒ
ad submersionē adiudicati nihil ꝓficere
potuerūt. stupētibꝫ oībꝫ et fidem ipoꝝ
vt iustā defendere dū quidā conabātur
sollicitus ꝑsul sup gregē triduanū ieiu
niū indixit. quo deuote expleto cuidā no
tificatur ꝙ in certo loco corpis videlicet
sub brachio vno maleficiū quoddā inter
pellē ⁊ carnē insutū haberet quo repto et
āmoto ꝯtinuo incēdio ꝯsumpti fuerūt.
licʒ ab alijs opinatur ꝙ quidā nigromā
ticus ex demonis ꝯsultatōe qui sibi hoc
indicauerat ꝓdidisset. sʒ quocūqʒ modo
factū fuerit. verisile est ꝙ diuina virtute
demō coactꝰ dū sp ad subuersionē fidei
machinaꝛ hoc manifestauerit. Assili vbi
talis iudici accideret casus. quid facien
dū foret elicere pt. si videlicʒ ad diuinū
recurrere ꝑsidiū. vt ieiunijs ⁊ orōnibus
deuotaꝝ ꝑsonaꝝ hoc genus demonioꝝ a
maleficis expellaꝛ in casu quo nec ꝑ mu
tatōem indumentoꝝ aut tonsurā piloꝝ
ad veritatē fatendaʒ sub tortura induci
valeāt. Et licet in alemanie ptibꝫ talis
abrasura ꝑsertim circa loca secreta pluri
mū censetur inhonesta. qua de causa nec
nos inquisitores vsi sumus. sʒ tonsis ca
pillis capitis cū calice aut ciphꝫ aque bñ
dicte guttulā cere bñdicte immittēdo. ⁊
sub inuocatōe sanctissime trinitatis ie
iuno stomacho trinies in potū ministrā
do ꝑ dei graꝫ a plerisqʒ taciturnitatis ma
leficiū abstulimus. tñ in alijs regnis in
quisitores talē ꝑ totū corpus abrasuraʒ
fieri mandāt vñ ⁊ cumanus inquisitor
nobis insinuauit ꝙ anno elapso qui fu
it. Mcccclxxxv. xl. et vnā maleleficas in
cinerari mādasset. oībus ꝑ totū corpus
abrasis et hʒ in districtu ⁊ comitatu bur
bie. vulgariter wurmser bad. in ꝯfinibꝫ
dominij archiducis austrie versus medi
olanū. Quod si queriꝛ. an tpe necessita
tis quo nullis remedijs ꝯgruis malefi
ciū āmoueri vt pmissuʒ est licitū foret di
uinatrices q etiā maleficia curare ⁊ tolle
re solēt ꝑ āmotōe talis maleficij ꝯsulere
Rñꝰ. quicquid sit de negocio ratisbone
pacto exhortamur i dño vt in nullo casu
quantūcūqʒ necessario ꝑ republica diui
natrices ꝯsulāꝛ. et hʒ ꝓpt magnā offensaʒ
diuine maiestatis cū tot alia sint nobis
remedia ꝯcessa. ꝑ q oīno assequi poteri
mus. aut in ꝓpria pctiti forma. aut in eq
ualēti. ita ꝙ oīno veritas exprietur vel ab
eius ore vt incinerari valeat vel deus au
feret ipam de medio. aliā morteʒ sup eā
ꝑmittēdo. Hec aūt nobis remedia ꝓpo
nūtur. vt primo faciat hō id qḋ pt ex ꝓ
pria industriā ⁊ ex ꝓpria viriū suarū exer
citatōe modis supra tactis insistēdo plu
ries ⁊ ꝑsertim certis diebꝫ vt iā in sequē
ti questione patebit. ij. Cor. ix. Abūdetis
in oīe opus bonū. Scḋo ꝙ si deficit re
cursum habeat ꝓ ꝯsilio ad alios hoīes. q
forte sibi remediū de quo nunqʒ cogita
uerat impertretur. eo ꝙ varij sunt modi
ad maleficia tollēda. Tercio si ꝓdicta de
ficiūt habeat recursum ad deuotas ꝑso
nas. iuxta illud Eccl. xxxvij. Cū viro san
cto assiduus esto quecūqʒ agnoueris ob
seruantē timorē dei. Itē vt sancti in pa
tria inuocētur ꝑ eos. Que si oīa defece
rint recursum habeat immediate ad deū
iudex ⁊ oīs ꝑplus ieiunijs ⁊ orōibꝫ vt
tale maleficiū sua pietate āmoueatur. si
cut iosaphat. ij. par. xx. Cum ignoramus
quid agere debeamus. hoc solū habemus

residui: vt oculos nostros dirigamus ad te. et sine dubio deus in necessarijs nris non deficiet. Unde et Aug9. et habetur. xxvi. q. vij. Non obseruabitis. Qui has et quascu͂qꝫ diuinatões aut fata aut auguria obseruat aut attendit. aut consentit obseruantib9. aut talibus credit. scilicet ope ꝓsequendo. aut ad domum earu͂ vadit. aut in domu͂ suam introducit. aut interrogat. sciat se fidem christianam et baptismu͂ ꝑuaricasse. et paganu͂ ⁊ apostatam et dei inimicum. iram dei in eternu͂ grauiter incurrere. nisi ecclesiastica penitentia emẽdatus: deo reconcilietur. Nõ deficiat ergo iudex semꝑ licitis vtendo. iuxta premissa remedijs ⁊ finaliter subscriptis cautelis.

Questio. xvi. de tpe et de scdo modo interrogandi. et est actus. xij. suꝑ finales cautelas a iudice obseruandas.

Uꝫ premissa sunt aliqua aduertenda. Primo ꝙ sacratioribus dieb9 ⁊ infra missaru͂ solennia sunt intetrogande. ita vt et pplus adhortetur ad implorandu͂ diuinum auxiliu͂ in generali nihil specificando nisi vt contra quascu͂qꝫ demonu͂ infestatões sancti inuocẽtur. Scdo ea que supra tacta de sale et alijs rebus bn͂dictis cum septẽ verbis que christus ꝓtulit in cruce in cedula ↄscriptis et insimul colligatis collo eius alligentur. longitudo christi suꝑ nudum corpus ex cera benedicta circumcingatur. si quidem longitudo ipsa cõmode haberi potest. experientia docuit miro modo his rebus ipsas molestari vixqꝫ retinere precipue autem reliquijs sanctoꝝ. His sic dispositis ⁊ aqua bn͂dicta in potum porrecta. disponatur iterum ad questiones. continue exhortando vt prius. dum autem a terra eleuatur. si ꝑ talem modu͂ tormentatur. iudex legat vel legi faciat dicta testium submissis nominib9. taliter dicendo. ecce ꝑ testes conuicta es. Item si testes vellet se facie ad faciem affrontare: tunc iudex interrogaret. an fateri vellet si testes sibi in faciẽ presentarentur. vbi si annueret tunc inducendi testes essent et corã eo statuendi si forte rubore seu verecundia quicqꝫ fateretur. Ultimo si videat ipsam nõ velle detegere flagicia sua. interrogabit an ꝓ sua innocentia iudicium candentis ferri vellet subire. et quia illud om̄es affectant scientes ꝙ ꝑ demones a lesione preseruantur. vnde etiam ꝙ vere malefice existant cognoscu͂tur. replicabit iudex. qua temeritate se tantis ꝑiculis submittere possit. et om̄ia ↄscribantur. sed ꝙ illud candentis ferri iudicium non sit eis ↄcedendu͂. inferius patebit. Aduertat etiã iudex ꝙ sextis ferijs ꝑcipue vsqꝫ dum fit ↄpulsus ꝑ exspiratione nri saluatoris interrogate sepe fasse fuerunt. Sed quia suꝑ extremu͂ nos ꝓcedere oportet videlicet suꝑ omnimodam eius negatiuã. in qua si ꝑstiterit iudex relaxabit eam. et sequentibus adhuc vtatur cautelis. educendo eam de carcere penoso ad alium ꝓ custodia tamen bene munitu͂. ita tamen ꝙ sibi omnino caueat ꝙ nullo modo tradatur cautõnib9 seu fideiussionib9 nec alias manulentẽcia decreto. quia a talib9 manulente datis veritas nu͂qꝫ haberetur imo semper peiores efficiu͂tur. Sed hoc primo ꝓcuret ꝙ humaniter in cibo ⁊ potu tractetur et interim intrent honesti ⁊ non suspecti qui etiã frequenter de diuersis in ꝑtinẽtibus ei colloquãtur. et tandem vt confidenter consulant ꝙ fateatur veritatez ꝓmittendo ꝙ iudex sibi faciet gratiam: et ꝙ velint esse tanqꝫ mediatores. Et in finem huius intrabit iudex et ꝓmittet facere gratiam. sub intelligendo vel sibi aut reipublice in cui9 ↄseruatõꝫ totu͂ qꝺ fit est gratiosum. si vero sibi ad vitaꝫ ꝓmitteret que supra questione quartadecima suꝑ tres modos tacta sunt. scribantur singula a notario et sub qua forma verborum ac intentione sit gratia ꝓmissa. Et si quidem delata sic gratiam petierit et facta detexerit. dicantur verba generalia ꝙ amplius fiet sibi qꝫ ipsa petie-

rit in finem vt ampliori confidentia lo/
quatur. Secunda cautela in hoc actu ꝙ
si omnino noluerit detegere veritatem.
habeat iudex vt supra tactum de eius cō
plicibus sine ipsius scitu examinatis. et
si quid huiusmodi deposuissent per que
cōuinci posset. hec iudex proponat. et dili
genter de singulis inuestiget. et ad idē
si qua instrumenta vel vnguenta et pixi
des in domo fuissent reperta sibi offerā/
tur. et ad que vsa fuerit. ꝛc. Tercia cau/
tela si adhuc perseuerat in sua pertinacia
et habeat consodales examinatas que cō
tra et non pro ea deposuissent. vel si non
habet procuret alium fide dignum quē
nouit detente non ingratum sed tanꝙ̄
amicum et fautorem. qui quodam sero
intrat ad maleficam protrahendo locu/
tiones. et tandem si quidem non est de
complicibꝫ. fingat nimis esse tarde pro
recessu et remaneat in carcere cum ea/
dem et de nocte pariter colloquantur. si
vero de complicibus tunc edentes et bi
bentes mutuo etiam conferunt de rebus
commissis. et tunc sit ordinatū ꝙ stent
extra carcerem in loco congruo explorā/
tes eos auscultantes et verba colligen/
tes. et si opus fuerit scriptor sit cum eis/
dem. Quarta cautela vt si tunc incipiet
dicere veritatem. nullo modo dimidiet
iudex recipere eius confessionem etiam
media nocte sed continuet quantum po
test. et si in die non curet si proroget pran/
dium vel cenā. sed instet quoadusqꝫ di/
xerit veritatem saltem quo ad principa/
lia. nam per dimidiatōnes et interrupti
ones frequentius est repertum ꝙ rede/
unt ad vomitum et non aperiunt verita
tem quam detegere inceperāt habito cō
silio deteriori. Et aduertat iudex ꝙ post
confessionem nocumentorꝫ hominibus
aut iumētis illatorum inquirat quot an
nis incubū demonē habuerit. et a quan
to tpe fidem abnegauerit quia sicut de
his nunqꝫ fatētur. nisi prius alia fuerint
fasse. ita etiā omnino in fine sunt inter/
rogande. Quinta cautela si predicta oīa
deficerent. tunc si fieri potest ducatur ad
aliquod castrum et ibi certis diebus cu/
stodie mācipata fingat se castellanus ad
ptes longinquas pegrinaturum ⁊ inte/
rim familiares aliqui vel etiā mulieres
honeste eam visitātes pmittant ei ꝙ ve/
lint eam omnino dimittere libere abire
dummodo informet eos vel eas de cer/
tis expimentis. Et aduertat iudex ꝙ se/
pissime p talem modū fasse fuerūt ⁊ cō/
uicte. Et nouissime in diocesi Argenti/
nen̄ pe oppidū Sletstat et castro kyn/
nigsheym malefica detenta nullis tor/
mentis ⁊ questionibꝫ induci poterat ad
fatendum sua crimina. tandē modo su/
pradicto de castellano seruato. licet pñs
erat in castro ipm tñ malefica estimabat
abesse. tres familiares intrabant ⁊ ei li/
beram relaxatōnem pmiserunt dūmo/
do sup certa expimenta eos informaret
Et licet prima fronte renuiteret. et ꝙ do
lose cum ea agerent pponeret. tandē in/
terrogās de quibꝫ informari vellet: vnꝰ
dixit sup grandinē excitandū. alter super
carnalia facta. tandē vbi sup grandinem
illum informare volebat ⁊ scutella aqua
plena apportata malefica sibi iniūxisset
vt digito paululū aquā moueret et ipsa
certa verba ptulisset subito ad locū quē
explorator noīauerat scꝫ siluā adiacentē
castro tāta tempestas ⁊ grando repleuit
sicut a multis annis visum non fuerat.
In casu tñ quo oīa deficerent vel etiā
in casu quo crimina fateretur quid vlte
rius iudici p sententiā faciendū sit vt to
tus pcessus fineatur in quo vltima ps
huius opis terminatur restat declarare.

Sequitur tercia pars huius vltime
ptis opis qualiter pcessus iste fidei
sit debito fine p sententiā diffinitiuam
terminandus.

Ex dei grām his expeditis q̄ ad
cognitōꝫ pprietatū sup heresim
maleficarꝫ deseruiūt simul etiāꝫ
qliter pcessus fidei aduersus illā sit initi
andus ⁊ continuandus restat nūc discu
tere qualiter talis pcessus p debitā sen/
tentiam sit congruo fine terminandus.

Ubi primo notandū. q cū heresis hec vt in principio huius vltime ptis tactū est: p alijs heresibꝰ simplicibꝰ hoc habeat q nō est pura sʒ mixta crimie ecclesiastico et ciuili. vt de se ptʒ. Ideo de modis sen tentiādi tractādo. primo tractandū ē de quadā snīa ad quā malefice solēt appel lare de qua sclaris iudex p se irrequisito ordinario agit. Scdo de his in quibꝰ si ne ordinario agere non pt. Et sic tercio quō ordinarij se exonerare pnt patebit.

Questio. xvij. sup purgatōꝫ vulgarē et pcipue sup examē candētis ferri ad quod malefice appellant.

Si aūt malefica vulgari pur gatōe. de qua. ij. q. iiij. osului sti. et. c. monomachiā. fit sup reatū tentatiue purgāda et p iudicē secularē ad hoc astringēda vel ad mittēda ad iudiciū candētis ferri si ad hō appellat ꝛ vigꝫ q sic. Nā sicut duellū ad oseruatōꝫ vite ppie in causa criminali. vel rerū suarū in causā ciuili ordinaf ita ꝛ iudiciū candētis ferri p tactū vel aque bulliētis p potū. sʒ primū licitū est in ali quo casu. iuxta sanctuʒ tho. scda scde. q. xcv. in fine vltimi articli. vbi dicit q tūc duellū pt esse licitū vbi ad omunē rōeꝫ sortiū appropinquat. ergo etiā in aliquo casu iudiciū ferri candentis. Itē multi principes scē vite ꝛ qui bonꝫ osilio vte bātur vt sanctꝰ Henricus impator erga oiugē virginē kunigundā quā de adulte rio suspectā habuerat exercuit Itē sicut iudex q hʒ curā oītatis licite pt minora mala pmittere ad vitādū peiora vt me retrices in ciuitatibꝰ ne oīa turbētur li bidinibꝰ. iuxta Augꝰ. in li. arbi. tolle me retrices ꝛ oīa turbabis libidine. Ita p tale iudiciū vbi quis ab insultibꝰ ꝛ iniu rijs alicuius oītatis sup causam crimi nalē aut ciuilē liberari posset. Itē qꝛ mi nus est lesio manuū p candens ferrū ꝙ vite interfectio p duellū. ideo et si duel lū admittif vbi osuetudo habetur a for tiori ꝛ examē candētis ferri. Contrariū hētur. ij. q. v. monomachiā. vbi dꝛ. hec ꝛ hmōi sectātes deū tentare videtur. vbi attendendū esse dicūt doctores. q qꝛ nō solū a malo iuxta aplm. i. thess. v. sʒ etiam ab hnte spēm mali abstinendū est. ideo nō dꝛ in illo. c. oēs hec sectātes tentāt de um. sʒ videtur tētare vt intelligaf q posi to casu q aliqs talia exercēs intēdat aliū finē forte rectū. qꝛ tn̄ apparētia est mala cauendū est. Rūnꝰ. q tale iudiciū seu exa men sit illicitū pcipue candētis ferri. de ducitur ex duobꝰ. pmo. qꝛ ordinātur ad iudicādū occulta. q diuino iudicio reser uātur. Scdo etiā qꝛ hmōi iudiciū nō ē auctoritate diuina aut etiā documentis scōꝝ patrū sancitū. Unū in. c. osuluisti. ij. q. v. qd scōꝝ patrū documēto sancitū nō est: supstitiosa adinuētōe est psumendū. et stephanus papa in eodē. c. spontanea ofessiōe. vel testiū approbatōe delicta cō cessa sunt vro regimini iudicari occulta eni ꝛ incognita illi sunt relinquēda qui solus nouit corda hoim. est tn̄ dra inter duellū ꝛ ferri candētis examē. seu etiam potū bulliētis aque. qꝛ duella magis ac cedūt ad oūem rōem sortiū. vt pote quia pugiles sunt penitus pares virtute ꝛ ar te. ꝙ examē candētis ferri. qꝛ licꝫ vtrūqꝫ ordinaf ad alicuiꝰ facti occulti inquisitōꝫ p aliqd factū ab hoie. tn̄ qꝛ in iudicio cā dētis ferri aliqs miraculosus effectꝰ ex pectatur qd nō otingit in duello. vbi so lūmodo otingit interfectio vniꝰ vel am boꝝ. ideo examē illud est oino illicitū. licꝫ duellū non sit ita illicitū. Incidētaliter tn̄ pter pncipes ꝛ iudices sclares super duellū admittendū est notandū q occa sione hoꝝ verboꝝ sci tho. qui hāc distincti onē ponit Nicolaus de lira in postilla sua sup bibliā. i. Re. xvij. occasiōe etiā duel li seu oflictus ipius dauid cū philisteo vult elicere q in aliquo casu duellū pos sit esse licitū. ideo q hoc nō sit de mente doctoris tho. sʒ potiꝰ oppositū pbat pau lus burdegalēs. otra nicolaū pfatū cuꝰ pbatōneꝫ bene aduertere debent princi pes et iudices seculares. Primo per hoc quia duellum sicut et examen alterū or dinatur ad iudicandum occulta que di uino iudicio reseruantur vt supra tactū

est. nec pt dici q̄ institutōez habuerit ex ꝯflicto dauid. q̄ sibi reuelatū fuit a dño interiori instinctu vt tale certamē inire deberet ⁊ q̄ iniuriā sibi illatā p eū vindicare ꝯtra philisteū volebat. qḋ ex verbis dauid elicitur. Ego venio ꝯtra te in nomine dei viuētis. et sic nō fuit ꝓprie duellator. sꝫ diuine iusticie executor. Scḋo ex hoc qḋ p̄cipue iudicib9 est aduertēdū. q̄ eni in duello datur ptās vel salti ꝯceditur licētia vtriq̄ interficiēdi se mutuo et cū alter eoꝝ sit innocens. ideo ꝓstatur auctoritas vel salti licētia interficiēdi innocentē. qḋ cū simpliciter est illicitū q̄ ꝯtra dictamē iuris naturalis et diuinuz p̄ceptū. Ideo oīno illicituz tā ex pte appellātis q̄ȝ recipiētis q̄ȝ etiā iudicātis et ꝯsulentiū. qui oēs homicide reputātur. Tercio ex hoc q̄ cū duellū sit singularis pugna duoꝝ vt p victoriā vnius appareat iusticia tanq̄ȝ p diuinū iudiciū ⁊ alterius iniusticia. nō obstāte q̄ tūc deus tentatur. vñ redditur illicitū ex pte appellātis ⁊ recipiētis. tñ cum ipi iudices aliis mediis iustū indiciū aut terminatōez litis ꝓcurare possent. cū hoc nō faciūt sꝫ cōsulūt seu omnino pmittūt cū ꝓhibere possent vtiq̄ ad interfectōez innocētis cōsentiūt. Uerū q̄ nō est verisīle. ꝓstillatorē nicolaum hec latuisse aut ignorasse. Ideo vbi dicit in aliq̄ casu duellū absq̄ peccato cōmitti mortali. loquitur ex pte iudicātiū aut ꝯsulū. vbi nō p ipoꝝ inductōem aut ꝯsiliū sed p ipos appellantē ⁊ recipientē tale examē exercetur siue alio respectu. et q̄ nō est nr̄e speculatōis his immorari sꝫ de ipis maleficis disserere: clare ptꝫ q̄ si in aliis criminalib9 causis circa furtū aut latrociniū tale examē inhibetur. quātomagis hic vbi ꝯstat maleficas cūcta maleficia auxilio demonū ꝓcurare. siue in lesionib9 inferēdis. siue curādis seu tollēdis. aut impediēdis. Nec mirū q̄ ope demonuz a lesionib9 in tali examine ꝓseruātur malefice. cū vt naturales tradūt. succus cuiusdam herbe vbi manus inungūtur a ꝯbustione possit p̄seruare. et cū ipm demonē virtutes herbarū minime latēt. dato q̄ p interpositōnem alicuius corpis inter manus deferētis ⁊ ipm ferrū. lesionē nō interciperet put inuisibiliter ꝓcurare pt. tñ p hmōi naturales rerum ꝓprietates hoc efficere posset. vñ minus q̄ȝ quibuscūq̄ aliis malefactorib9 ipis maleficis ꝓpter intimaz familiaritatē quā cū demonib9 tenēt tali examine sunt purgāde sꝫ ipo facto vbi ad hoc appellāt iam vt suspecte malefice sunt habēde. Deseruit ad hoc factū qḋ in constantiensi diocesi tribus annis vix iam elapsis ꝯtigisse fertur. Nā in dñio comitū de firstenberg ꝯtiuꝫ nigre silue. malefica q̄dā famosa ⁊ plurimū ab incolis diffamata. vbi p comitē ad instantiā plurimoꝝ fuisset ꝯprehensa et de pluri mis indiciis sup varia maleficia delata tandē inter tormēta ⁊ questiones interrogaretur manus omniū volēs euadere. ad examē candentis ferri appellauit. Iuuenis comes nec multū in his expertus examen admisit ⁊ dū candens ferrum p tres dumtaxat passus deferre adiudicata fuisset p sex deportauit offerens se denuo id ipm longiori spacio deportare. Qua ex re dū manifestū habuissent indiciū maleficii iudicare q̄ nullus sanctorum ꝓsūpsisset taliter diuinā assistentiam tentare. ipsa tñ absoluta a vinculis ⁊ illesa vsq̄ in p̄ns nō vtiq̄ in paruum fidei scandalū ꝓseuerat.

Questio. xviii. de sententia diffinitiua in se ⁊ qualiter est ferenda.

Consequēter ad tractandū de his in quib9 secularis iudex p se cognoscere ⁊ sentētiare pt diocesanis si libet manētib9 exoneratis. hoc ipm eni ꝓsupponim9 vt nedū nos ipi inquisitores salua fide ⁊ iusticia simus ab his sententiādi modis exonerati verū ⁊ ipos diocesanos eadē sinceritate exoneratos affectamus ipoꝝ facultatē ⁊ iurisdictōez minime amputādo. qua tñ si vti vellent necesse foret ⁊ nos inquisitores iuxta. c. multorum querela. de hereticis. in cle. pariter concurrere. Attendant tamē q̄ q̄ hoc crimen maleficarum non est mere

ecclesiasticum. Unde nec potestatibus
et dominis temporalibus ad iudicandū
et sententiandū. vt in. c. vt inquisitōis.
§. phibemus. de heret. li. vi. interdictū.
In quibus tamen prefata potestas dif/
finire et cognoscere sine diocesanis: non
potest: similiter deducet. Sed primo vi
dendum de ipsa sententia in se. secundo
qualiter sit ferenda. tercio quot modis.
De primo. Cum secunduz Augustinū.
vt. ij. q. i. c. i. Nos in quenq̄ȝ sententiam
ferre non possumus. nisi autem conui/
ctum aut sponte confessum. Et senten/
tia sit triplex vt dicit glosa summaria in
principio questionis. scilicet Interlocu
toria. diffinitiua et precepti. et Raymū/
dus exemplificās dicit. Interlocutoria
sententia dicitur. que non super princi/
pali sed super alijs questionibus profer/
tur inter principium cause et finē emer/
gentibus. vt est de teste repellendo. vel
de dilatōne danda vel non. et huiusmo/
di. Uel forte dicitur interlocutoria quia
inter partes loquendo ꝓfertur sine scri/
pture solennitate. Diffinitiua autem
sententia dicit̄ quando principalis que/
stio diffinitur. ff. de re iudica. l. i. Sentē
tia precepti est quādo maior precipit mi
nori. De primis duabus nostra conse/
quenter erit speculatio. precipue super
sententiam diffinitiuam. Notandum
secundo ꝙ licet in glosa prefata dicatur.
ꝙ si sententia diffinitiua fuerit lata ob/
misso ordine iuris. ipso iure nulla est. ij.
q. vi. Si quando. §. diffinitiua. Et post
dicatur. scias ꝙ duplex est ordo iuris.
Unus qui est de necessaria substātia iu/
diciorum. vt fiat litis cōtestatio ⁊ testes
recipiantur. Si contra hunc ordinem
feratur sententia non tenet Est alius or
do qui non est de substantia iudiciorum
vt scilicet sententia non feratur sub con
ditione. et vt prius non pronūcietur de
possessione q̄ȝ de ꝓprietate. si tamen hoc
non seruetur tenet sententia. vt. ij. q. vi.
Anteriorum. §. biduum. In hac tamen
causa. quia est causa fidei et heresis cri/
men. licet mixtum. proceditur summa/
rie simpliciter et de plano. vt patet in. c.
statuta. li. vi. et qualiter ista verba intel/
ligantur habes supra questione sexta. et
vt ibi deducitur. iudex necessario libellū
non exigat. litis contestatōnem non po/
stulet. ⁊c. sequitur probationes tamen
necessarias admittat. similiter citatio/
nem et protestationem iuramenti de ca
lumnia ⁊c. Unde et alius modus proce
dendi iam ꝑ iura noua declaratur. De
secunda autem qualiter sit ferenda. No
ta ꝙ proferri debet a iudice ⁊ non ab alio
alias non valet. Item in loco publico ⁊
honesto etiam sedendo. vt. iij. q. iij. indu
cie. §. spacium. Et similiter de die et nō
in tenebris. et sic de multis que ibi no/
tantur. tum quia ibi continetur. ꝙ non
diebus feriatis. et ꝙ in scriptis feratur.
Notandum ꝙ quia hic summarie sim/
pliciter et de plano vt supra tactum est
proceditur. et de verbo. signi. c. Sepe
contingit. in clemen. dicitur. ꝙ tempore
feriarum ob necessitates hominum in/
dultarum. a iure procedere valeat. et ꝙ
iudex amputet dilatōnem. Ideo si iu/
dici libet. seruare illa poterit. Nec scripto
proferre tenetur. cum secundum Johā
nem an. plures sint casus in quibus si/
ne scripto sententia valet. et inter illos
enumeratur consuetudo loci vel fori. di.
xi. cōsuetudinis. Episcopus etiam si est
iudex potest per alium sententiam reci/
tare ad instar illustrium. Item nota ꝙ
licet in actionibus criminalibus execu/
tio sententie non sit differenda. fallit ta
men hoc in certis casib⁹ ꝑcipue quatuor
sed ꝓ hac materia capiūtur duo. primus
si latā est in muliere pregnāte differtur
eā vsq̄ȝ ad tp̄s partus. ff. de re. iu. l. pre/
gnantis. Itē cū quis est ꝯfessus crimē
et postea negat. intellige si ꝯfessio prius
nō fuit reiterata mō quo sup̄ tactū fuit.
q̄stione. xv. De tercio autē q̄t scȝ modis
sit ferēda. q̄r ꝯsequēter vsq̄ȝ in finē operis
de his tractabim⁹. sunt tñ adhuc aliqua
premittenda de modis q̄b⁹ ꝑsona dela/
ta reddit̄ suspecta. eo ꝙ varie sententie
suꝑ varias suspitōnes sunt ferende.

de vocatur vehemens siue fortis. de qua
iterum in allegato. c. Accusatus. in prin
cipio. Iterum sic habetur accusatus de
heresi vel suspectus contra quem de hoc
crimine magna et vehemens suspitio or
ta erat ⁊c. Ibi enim hec coniunctio. et.
nō tenetur copulatiue sed expositiue vt
notat Johann. andree. ibidem. Uehe/
mēs autē idem est quod fortis. vt dicit
Archidiaco. super allegat. c. Accusatus.
et verbo vehemens. vt dicit Papias et
Huguitio. ꝙ vehemens idem est quod
fortis siue grandis. Allegat etiam Gre/
gorium primo moraliū: Uentus vehe/
mens irruit. Unde dicimus aliquem ve
hementem habere casum cum habet for
tem. Hec ibi. Ergo suspitio magna dici/
tur vehemens siue fortis et sic nomina
tur. quia non nisi vehementibus et for/
tibus defensatōnibus repellitur. et etiaȝ
quia ex magnis et vehementibus ac for
tibus oritur coniecturis argumentis
et indicijs. Utpote in simplici heresi si
aliqui comperiantur. qui eos quos sci/
unt hereticos fore occultāt. fauorem im
pendant. associant. visitant. munera of/
ferant. recipiant. defensant et similia ex/
ercentes. tales nanq̄ȝ vehementer de he
resi suspecti sunt. et similiter cognoscun
tur circa heresim maleficarum. eo ꝙ su/
spitio oritur ꝙ participant cum eis in
crimine et precipue notantur: hic muli/
erisant viri: qui ad amorem vel odium
inordinatum. licet nō ad alias lesiones
hominum tendant aut iumentorum so
lent maleficare. Similia enim vt pre/
missum est in quacunq̄ȝ heresi exercen/
tes vehementer sunt suspecti. vt patet
per allegatum. c. Accusatus. et. §. illo ve/
ro. et per notata ibidem per archidiconū
Cum non sit dubium eos talia facere
in fauorem illius heretice prauitatis.
Tercia suspitio hec est maxima. et in iu/
re vocatur violenta. c. cum contumacia.
et. c. Accusatus. li. vi. de heret. et per no/
tata per Archidiconū et Johannem an/
dree. super. c. Accusatus. et verbo vehe/
mens. vbi dicunt. Dicit vehemens nō
tamen violenta. supra de presumpt. c. li/
teras. De hac suspitione loquitur canō.
distin. xxxiiij. quorundaȝ. Et hec presum
ptio seu suspitio dicitur violenta. tum
quia violentat cogit et artat iudicem ad
credendum. Nec tergiuersatōne refelli/
tur qualitercunq̄ȝ. tum quia ex violentibus
conuincentibus. atq̄ȝ coherentibus ori
tur coniecturis. Exempli gratia in sim/
plici heresi. si aliqui reperiantur qui he/
reticos adorauerint id est reuerentiam
suo amore exhibuerint consolationem
vel communionem ab eis acceperit. vel
similia que ad ritum eorum pertinēt ꝑ/
petrauerint. tales nanq̄ȝ violenta suspi/
tione de heresi et hereticorum creden/
tia sunt conuicti. per. c. filij. et per. c. Ac/
cusatus. de here. li. vi. et per notata ꝑ Ar
chidiaconū super. c. quicunq̄ȝ hereticos.
et verbo. credentes. eo. li. vi. cum non sit
dubium eos talia facere in credentiam
heretice prauitatis. Super heresim ve/
ro maleficarum a simili qui perpetrant
ea que ad ritum maleficarum ꝑtinent.
et talia cum sint varia videlicet aliquan
do per verba solum contumeliosa. dicē/
do. tu senties in breui que tibi euenient
vel similia in effectu. vel ꝑ tactū solum.
tangendo hominem aut bestiam mani/
bus. aut ꝑ visum tantum se manifestan
do nocturno vel diurno tempore. certis
dormientib⁹ in cubilib⁹. et hoc vbi hoīes
aut iumēta nitūtur maleficiare. licet cir
ca grandines varios alios obseruāt mo
dos se alijs offerēdo cerimonijs. circa flu
men aliq̄d se agitādo diuersimode vt in
ꝑcedentib⁹ circa modos maleficia inferē
di patuit. tales vtiq̄ȝ violēta suspitōe su/
per heresim maleficaꝝ vbi repiūtur ⁊ fa/
ma laborat sunt ꝯuicti: ꝑsertim vbi effe/
ctus est subsecutus in maleficio siue sta/
tim siue ꝑ successum tp̄is. q̄r tūc euidēs
factū ꝯcurrit siue iudicium facti. vbi in/
strumēta maleficij in aliquo loco reposi/
to repirētur. licet successus tp̄is non ita
aggrauaret ad euidentiā facti manet tñ
suspecta vehemēter ⁊ a fortiori āplius q̄ȝ
circa simplicē heresim. Et si q̄rit̄ nunq̄d

Questio decimanona. quot modis capitur suspitio pro sententia ferenda.

Uspecti de heresi vel alio crimine quot modis et quibus dicendi sunt. et an in casu ꝓ tali crimine ex illis iudicandi et sententiãdi sint vbi queritur. Respõdendum est. et ꝑ antiqua ⁊ ꝑ noua iura. Nam glo. super. c. nos in quenquẽ. in p̄cedenti questione allegato. dicit. ꝙ quattuor sunt modi ꝯuincendi reum. aut scilicet iure. vt instrumentis et testibꝫ. aut facti euidentia. extra de cohabi. cleri. c. tua. Aut iuris interpretatõne. vt sepius citatum esse reum. iij. q. ix. decreuimus. Aut violenta suspitione. xxxij. q. i. dixit. Notant etiam canoniste ꝙ triplex est suspitio. Prima temeraria. de qua canon. Nullum iudicetis suspitõnis arbitrio. ij. q. i. primo. Secũda ꝓbabilis et hec purgationem inducit. non autem prima. vt ij. q. iiij. presbiter. Tercia est violẽta. que condemnatõem inducit. et de hac intelligitur dictũ Hieronimi. ꝙ vxor dimitti potest propter fornicatõnem aut fornicationis suspitõnem. xxxij. q. i. dixit. Nota insuper ꝙ secunda que est probabilis admittitur ad semiplenam probatõem vt extra de presumpt. in multis. Unde coadiuuat ad ꝓbationem. si assint alia amminicula. vnde non solum admittitur ad purgationem indicendam. De violenta etiam que ad condemnatõem sufficit nota ꝙ est duplex. dum quedam iuris et de iure. vt cum ius fingit et statuit aliquid suꝑ facto et contra hanc nõ admittitur probatio. extra de sponsa. nec qui fidem. vbi dicitur ꝙ si quis dederit fidez mulieri de contrahendo matrimonium cum ea. et postea copula sequitur. matrimonium esse presumitur. et probatio in ꝯtrariũ non admittitur. Quedam est iuris sed non de iure. vt vbi ius p̄sumit. sed non statuit aliquid. vt si vir diu mulieri cohabitauit presumitur ab eo cognita. xxxij. q. i. dixit. Et contra hãc admittitur probatio. Applicando ad propositum nostrum super heresim maleficarum et super noua iura. dicimus ꝙ in iure triplex suspitio super crimẽ heresis habetur. prima est modica. secunda magna. tercia maxima. Prima que est modica in iure vocatur suspitio leuis. ita habetur. c. Accusatus. li. vi. de here. in principio. vbi dicitur. Si autem leuis ⁊ modica suspitio illa fuit quanq̄ꝫ ex hoc sit grauiter puniendus. non tamen debet pena in heresim relapsorum puniri. Et hec suspitio ideo dicitur modica siue leuis. tum quia modica et leui defensione tollitur. tum quia ex modicis et leuibus oritur coniecturis. Unde dicitur modica a modicis indicijs. et dicitur leuis a leuibus coniecturis. Utpote in simplici heresi circa fidem si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes. vel vita vel moribus a communi conuersatione fidelium deuiantes. vt patet. c. excõmunicamus. primo. extra de heret. circa maleficarum heresim. Simili modo vbi conuenticula in angarijs aut sacratioribus anni temporibꝫ in campis aut siluis siue de die siue de nocte conuenirent. aut alique seorsum reperirẽtur. aut non frequentare diuina temporibus cõsuetis et modis consuetis. aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere. tales enĩ leuiter ad minus de heresi habentur suspecti. eo ꝙ talia frequẽter facere hmõi heretici facere cõprobantur. de qua etiã leui suspitõne habetur. C. de here. l. ij. in fine. vbi dicitur. Hereticorum vocabulo continentur. et latis aduersus eos sententijs debent succumbere. qui vel leui argumento. a iudicio catholice religionis et tramite detecti fuerit deuiare. Et huic sententie concordat Hostieñ. in summa. ti. de presumpt. §. finali. vbi dicit. Notandum ꝙ q̄ꝫuis heretici leui argumẽto detegãtur. scꝫ ad hoc ꝙ suspecti habeant̃. tñ nõ debent vt heretici haberi. et ꝓbat ꝑ p̄cedẽtia. Scd̃a suspitio q̄ est magna i iu-

diabolus absq̄ꝫ viso aut tactu mulierum maleficiare posset homines seu iumẽta. Respondetur vtiq̄ꝫ si deus ꝑmittit. sed quia maior dei ꝑmissio vbi creatura deo dicata ꝑ fidei abnegatõnem et alijs horrendis sceleribꝫ cõcurrit. ideo ⁊ diabolus amplius talem modũ maleficiandi creaturas affectat. imo et dici p̄t. ꝙ diabolus etiã si absq̄ꝫ malefica posset adhuc summe ꝑ maleficã talia exercere affectat varijs respectibꝫ vt in p̄cedẽtibꝫ patuit. Epilogando ad nr̃m ꝓpositum suꝑ modos ex presumptõnibꝫ iudicandi. Dicẽdum. ꝙ super prefatã distinctõem suspecti de heresi maleficaꝝ sunt in triplici genere cum quidã leuiter. quidã vehementer. et quidã violenter. Leuiter sũt suspecti qui talia modica vel leuia ꝑagunt. ꝙ ex eis orit̃ modica vel leuis suspitio cõtra eos de tali heresi. et licet vt dictum est vbi quis sic inuenitur suspectus nõ sit hereticus habendus. tñ debet sibi indici canonica purgatio. vel iniungi tanq̄ꝫ ꝓ leui abiuratio. Et quidem ꝙ purgatio possit sibi indici habetur. c. excõicamus. primo. in principi. extra de here. vbi dicitur. Qui aũt inuenti fuerint sola suspitione notabiles. suspitõe ꝓbabili. hoc est leui. et que leuiter apparet. dicit Hostieñ. sequitur. nisi iuxta ꝯsideratões suspitõnis qualitatẽq̄ꝫ ꝑsone ꝓpriã innocẽtiam congrua purgatione monstrauerint anathematis gladio ferianẗ. et vsq̄ꝫ ad satisfactiõem condignam ab omnibus euitentur. Ita. ꝙ si ꝑ annum in excõmunicatione ꝑstiterint extunc velut heretici condemnentur. Hec ibi. Et nota. ꝙ in dicta sibi purgatõne canonica siue cosentiat siue non. siue deficiat siue non. est per omnia iudicandum sicut de diffamato de heresi cui est purgatio canonica indicenda. Sed et hoc ꝙ abiuratio possit tali indici tanq̄ꝫ leuiter suspecto de heresi. patet per. c. Accusatus. in principio vbi dicitur. Accusatus de heresi vel suspectus. contra quem de hoc crimine magis et vehemens suspitio orta erat. si heresim in iudicio abiurauit. et postea committit in ipsa censeri debet quadam iurisfictione relapsus. licet ante abiuratõnem suam heresis crimen ꝓbatum non fuerit contra ipsum. Si autem modica et leuis fuit suspitio illa: quanq̄ꝫ ex hoc sit grauiter puniendus. tamen non debet in heresim relapsorum pena puniri. Hec ibi. Quidam autem q̃ sint suspecti vehementer et sunt illi qui talia vehementia et fortia peragunt. quod ex eis oritur vehemens ⁊ magna suspitio. et tales licet etiam nõ sint heretici nec vt heretici condemnandi. eo ꝙ vt expresse habetur extra de presumpt. c. literas. §. Quo circa. Nullus ꝓ suspitõne vehementi est de tanto crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur. Quo circa mandamus. quatenus cum propter solam suspitionem q̄ꝫuis vehementem. nolumus illum de tam graui crimine condemnari. tamen de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari ꝙ abiuret generaliter omnem heresim et specialiter in quam incidit tanq̄ꝫ vehementer suspectus. per allegat̃. c. Accusatus. in principio. vt est dictum. et ꝑ c. Inter sollicitudines. extra de purgat. cano. et per. c. literas. extra de presumpt. Qui si postmodum relabatur vel in pristinam vel in aliã. vel in eos quos scit maleficos aut hereticos associet visitet vel deducat. vel consulat munera donando. vel mittat. seu fauorem eis impendat. relapsorum penam nõn euadet. per allegatũ. c. Accusatus. Ubi dicitur sic. Eũ vero qui in vnã heresis specie vel secta commisit. aut in vno fidei articulo seu sacramento ecclesie errauit. Et postmodum heresim simpliciter vel generaliter abiurauit. Si ex tunc in aliaꝫ speciem heresis siue sectam ac alio articulo seu sacramento committat. volumus vt relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in heresim ante abiurationem constiterit vel nunc constat. si post illam abiurationem receptat hereticos deducat. visitet siue associet. ac dona vel munera eis donet vel mittat.

vel mittat seu fauorem eis impendat. et infra. merito debet iudicari relapsus. cū illum ex approbato a se prius errore non sit dubiū illud fecisse. hec ibi. Ex quibus verbis apparet ꝙ in trib9 casibus in genere suspectus de heresi vehemēter postꝗ abiurauit pena plectitur relapsorum. Primus est qn̄ relabitur in eandē ⁊ pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehementer. Scd̄us qn̄ heresim sim̄pliciter vel generaliter abiurauit. et relabitur tn̄ in aliā heresim. esto ꝙ de ea antea nunꝗ suspectus habitus fuerit nec delatus. Tercius qn̄ hereticos receptat: et eos deducit ⁊ fauorē impendit Et hic casus ꝯplectitur multos casus et habet multos sinus. vt ptȝ in allegat. §. Eum vero. in. c. Accusatus. frequētius repetito. Sed queritur quid agendū si talis vehementer suspectus ad mandatū sui iudicis nō consenserit ꝯtinue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis animaduersione debita puniēdus p. c. Ad abolendā. §. p̄nti vero. R̄n̄detur. nequaꝗ. quia. c. illud. et. §. eius expresse loquitur nō de suspectis. ſȝ de manifeste deprehensis in heresi ⁊c. et rigorosius cōtra dep̄hensos manifeste. ꝗ̄ cōtra suspectos tantūmodo est agendū. Et si queritur. qualiter ergo sit ꝓcedendū ꝯtra talem. R̄n̄detur. ꝙ ꝓcedetur cōtra eum. p c. excōicamus. j. et p. §. qui vero sola suspitione. ⁊c. supius inserto. et excōicabit in qua excōicatione si p annū steterit est vt hereticus condemnandus. p alleg. c.

Quidā aūt suspecti sunt violenter. et sunt illi qui talia violentia pagunt. q̄ꝺ ex illis oritur violenta suspitio. cōtra eos talis vt hereticus est habendus. et sicut de deprehenso in heresi est de eo p oīa iudicandum. p. c. excōicamus. i. extra de heret. §. qui vero. et p. c. cum cōtumacia. et p. c. vt officiū. li. vi. Nam vel fatetur crimen. vel non. si sic. et volūt redire ⁊ heresim abiurare ad penitētiā recipiēdi sunt p. c. ad abolendū. et p. c. excōicamus. ij. §. finali. q̄ꝺ si nō consenserint abiurare. tradendi sunt curie seculari animaduersione debita puniendi. p. c. Ad abolendā. §. primo alleg. Si aūt non fatentur crimen. postꝗ̄ est cōuictus. nec ꝯsensit abiurare. est vt hereticus impenitens condemnandus. p. c. Ad abolendā. Violenta enī suspitio ad ꝯdemnanduȝ sufficit. et ꝓbationē in contrariū non admittit. vt habetur extra de presumpt. c. litis. et c. Afferte. Et cum hec discussio locū habet in simplici heresi. absꝗ euidentia aut indiciū facti. sicut etiā in sexto modo sententiandi patebit. vbi quis vt hereticus condemnatur. etiā si nō sit hereticus in re. quanto magis circa heresim maleficarum. vbi semp ꝯcurrit aut euidēs factum in pueris. hoībus aut iumentis maleficiatis. aut indiciū facti. puta p instrumenta repta. Et licet in simplici heresi penitētes ⁊ abiurantes ad penitentiam ⁊ ad ꝑpetuos carceres recipiantur vt tactuȝ est. In hac tn̄ heresi licet ecclesiasticus iudex recipiat vt sic ad penitentiam. ciuilis tn̄ ꝓpter fore facta circa damna tp̄alia vltimo supplicio punire p̄t nec ecclesiasticus ipsuȝ impediet qui licet nō eum tradat ad puniendū tamē relinquere potest.

Questio Vicesima super primū modum sententiandi.

Via ergo delata persona:

Vel repitur immunis ⁊ absoluenda totaliter.

Vel repitur solum diffamata de heresi generaliter.

Vel repitur vltra infamiam questionibus ⁊ tormētis exponēda aliqualiter.

Vel repitur suspecta de heresi leuiter

Vel reperitur suspecta de heresi vehementer.

Vel repit̄ suspecta de heresi violēter

Vel repitur diffamata de heresi ⁊ suspecta insimul ⁊ ꝯmuniter.

Vel repitur confessa heresim ⁊ penitens ⁊ nō relapsa veraciter.

Vel repitur ꝯfessa heresim ⁊ penitēs sed relapsa probabiter.

Vel reperitur cõfessa heresim et impe nitens sed nõ relapsa realiter.

Vel reperitur confessa heresim et im penitens atq3 relapsa certitudinaliter.

Vel reperit' nõ cõfessa sed cõuicta de heresi. legitimis testibus et alias iudici aliter.

Vel repit' cõuicta de heresi sed fugiti ua vel absens cõtumaciter.

Vel repit' ab alia malefica incineran da vel incinerata delata.

Vel reperitur maleficia nõ inferendo sed tollendo per remedia illicita et incon gruenter.

Vel reperitur vt maleficus sagittari' et armorum incantator interimendo le taliter.

Vel reperit' vt malefica obstetrix in fantes demonib' execrãdo hostiliter.

Vel repitur remedio appellatõnis se tuendo friuole et fraudulenter.

Et si quidẽ repitur immunis totaliter erit p sequentẽ modũ sententiãda fina liter. Ubi notandũ q psona delata tunc repitur immunis totaliter qñ processus meritis diligẽter cum bono cõsilio pito rum discussis nõ cõuincit' nec ɔfessiõne ppria. nec facti euidẽtia. nec testiũ pdu ctione legitima. q2 vic3 discrepãt in prin cipali. nec etiã alias illa psona fuit suspe cta aut diffamata publice de antedicto crimine. quia secus si de aliquo alio cri mine esset diffamata. nec etiã sunt indi cia facti cõtra talẽ psonã. Circa talem ta lis practica seruat'. q2 absoluenda est p e piscopum aut iudicẽ per sententiã tenoris sequentis.

Nos. N. miseratõe diuina epi scopus talis ciuitatis. aut iu dex talis rc. Attendẽtes q tu talis de tali loco et talis dioce sis fuisti nobis delatus vel delata de tali heretica prauitate sc3 maleficarũ. Atten dentes etiã illa esse talia q nõ valebam' nec debuimus cõniuentibus oculis per transire. descendim' ad inquirendum si predicta fulcirent' aliqua veritate testes recipiendo te examinãdo et alia faciẽdo que decebãt fm canonicas sanctiões ea pter visis et diligẽter examinatis oib' actis et actitatis in hac causa. habitoq3 cõsilio pitorũ in iure ac etiã in theoloica facultate illoq3 sepius repetito sedentes pro tribunali more iudicis iudicantis ac habentes p oculis solũ deũ et negocij ve ritatẽ sacro sanctis euãgelijs positis co ram nobis vt de vultu dei iudiciũ nostrũ pdeat et oculi nostri videãt equitatẽ ad nostrã diffinitiuã sententiã pcedim' in hunc modũ xpi noĩe inuocato Quia per ea que vidimus et audiuim' et pducta et oblata. acta et actitata sunt coram no bis in pñti causa. nõ inuenimus aliquid cõtra te legitime pbatũ fore de his de q bus delatus fueras corã nobis. Pronũ ciamus declaramus et sententialit' diffi nimus cõtra te nõ esse actũ legitime co ram nobis. pter qđ possis et debeas vt hereticus aut maleficus iudicari nec su spectus haberi aliqualiter de heretica pra uitate. quare a pñti instantia inquisitõe et iudicio totaliter te relaxamus. lata fu it hec sentẽtia rc. Caueat' vt nõ ponatur in sentẽtia quacũq3 q delatus sit insons vel immunis. sed q nõ fuit pbatum le gitime cõtra eũ. Quia si postmodũ tpis processu iterũ deferat' et legitime probat' potest nõ obstãte pdicta absolutoria sen tentia cõdemnari. Nota etiã q eisdẽ mo dis absoluendus est quis quãdo est de latus de receptatõne defensatõe seu alia fautoria heretice prauitatis vbi nihil p batur legitime cõtra eũ. Secularis iu dex cõmissione epi mõ suo iudicabit.

Questio. xxi. sup secundũ modum sententiandi delatã et tantummõ diffamatam.

Ecundus modus sententiã di est qñ delatus vel delata p cessus merit3 diligẽter discus sis cum bono consilio peritorum reperi tur tantummõ de tali heresi diffamatus in aliqua villa ciuitate vel puintia. Et h est quãdo delatus talis nõ cõuincit' nec ppria cõfessione. nec facti euidentia. nec testiũ pductõe legitima. nec sũt quecũq3

indicia alia probata cōtra eū nisi precise sola infamia ita q in speciali nullū pbaṫ maleficiū ppetratū. qđ quidē pbare pōt sup vehementē aut violentā suspitionez qñ verba cōminatorie sup lesionē inferē dam ptulisset dicēdo in effectu vel in sen tētia. In breui tu senties que tibi eueni ent et post effectus aliqs fuisset subsecu tus in lesione corpm aut iumentoꝝ Cir ca istū igiṫ ꝯtra quē nil pbaṫ nisi pcise in famia talis practica est seruāda. In tali enī casu q2 sententia nō pt p delato ferri absoluēdo eundē. sicut i pmo mō tactū est sed ꝯtra indicēdo sibi canonicā purgatio nē. Ideo epo seu ei' officialis aut iudex aduertāt primo q in causa heresis nō re fert si aliqs sit tm̄mō apud bonos et gra ues psonas diffamatus. imo attēditur hic q etiā apud quoscūqꝫ viles et simpli ces sit diffamat' Et rō est. q2 a qbus qs pt accusari in crimine heresis apud illos etiā pt quis infamari. sed quilibet hereti cus pt a quibuscūqꝫ psonis accusari cum tantūmodo inimici capitales vt sup pa tuit excipiunṫ. ergo apud illos potest in famari.

Feret ergo eps seu iudex sup cano. purg. sententiā p hunc moduz vel cōsimilem.

Nos. N. miseratōne diuina eps talis ciuitatꝫ aut iudex talis dnī Cōsiderātes q meritis pcessus facti p nos cōtra te talē talis dioceſ no bis delatū de tali heretica prauitate dili genter discussis ⁊c. Nō inuenim' te ꝯfes sum nec cōuictū de pdicta labe. nec alias suspectū admin' leuiter nisi q te repim' legittīe ⁊ veraciṫ. in tali villa ciuitate vel diocesi ⁊ apud bonos ⁊ malos publice dif famatū. Ea pꝑter ad purgandū hmōi in famiā. et vt bon' odor in cetu fideliū ex istas. tibi indicimus canonicā purgatōꝫ vt est iuris assignādo tibi talez diē talis mensis ⁊ talē horā talis diei. In qs ꝯpa reas psonaliṫ corā nobis vt purges tuā infamiā tāta manu ordīs tui. qui quidē cōpurgatores sint hoīes fide catholici ac vita pbati et q cōuersationē tuā ac vitā nouerūt nō taꝫ moderno tpe q̄ trāsacto Significātes q si in purgatōe defecen͛s te habebim' pro ꝯuicto put volunt cano nice sanctiones.

Jc aūt ꝯsiderandū est q qñ ali quis repiṫ legittīe de aliq̄ heresi publice diffamat' et ꝯ eū aliqđ nō probaṫ nisi infamia ipa sola indicitur sibi canōica purgatio hoc est q habeat ali quos viros. Septē decē vel viginti vel triginta ſm q plus vel minus ⁊ in locis pluribꝫ vel paucioribꝫ magis vel minus in signibꝫ fuerit diffamat' q sunt sue cō ditionis seu ordīs. vt si diffamat' religi osus ⁊ illi sint religiosi si cleric' seculař ⁊ illi clerici seclares si milites ⁊ illi milites q purgāt eū a crimīe de q̄ est diffamat' q cōpurgatores dicunṫ eē hoīes fide catho lici et vita pbati qui et illi' cōuersationē et vitā non tā moderno tpe q̄ antiq̄ no uerūt. ut habeṫ extra de purga. cano. inṫ solitudines. Si aūt se purgare noluerit excōiceṫ. quā excōicationē si p annū susti nuerit aīo indurato ex tūc vt heretic' cō demnaṫ. iuxta. c. excōicam' itaqꝫ. §. q aūt Si autem se purgare decreuerit sed in purgatōe defecerit. hoc est q cōpurgato res tales et tātos put ei iniunctū fuit q eū purgēt nō inuenerit p ꝯuicto habeṫ. et sic vt heretic' condemnaṫ. vt habetur extra de here. excōicam'. i. §. adijcim'. et ver. qui nō se. et de purga. ca. Cū dilect' Cōsiderandum aūt est hic q qñ dicitur q indicaṫ diffamato quaten' purget se trina vel quarta manu ordinis sui q or do sumiṫ ibi in genere et nō in specie. vñ si eps purgandus est nō negaṫ quin cuz epis purgandus possit admitti. Abbates et religiosi psbiteri et in alijs pari forma de purga. ca. Quotiēs purgabit autez se diffamatus p modū qui sequiṫ. vt colli gitur extra de purga. ca. quotiēs. §. porro et. c. accepimus. Quo ad secundū.

Ueniente aūt termino eidem diffamato ad se purganduz ca nonice assignato cōparebiṫ pso naliter purgandus cum suis cōpurgato ribus corā episcopo ⁊ inquisitore in loco

vbi noscitur infamatus et ille qui diffa-
matus est ponens manū sup librū euan
geliorū ante eū positū. dicet sic. Ego iu-
ro sup ista quattuor euāgelia sancta dei
q̄ talē heresim exprimēdo eā de qua sum
diffamatus nunq̄ tenui nec credidi nec
docui nec teneo nec credo. Negabit scz il
lud cū iuramento de quo est diffamatus
quicq̄d sit illud. Quo facto oēs cōpurga
tores ponēt manū sup librū predictum
euangelior Et quilibet dicet ita. Et ego
iura sup ista sancta dei euāgelia q̄ credo
ip̄m verum iurasse. Et tunc canonice est
purgatus.

Cōsiderandū est etiā diffamatus de
heresi ibi est purgandus vbi noscit diffa
matus. et si fuerit in multis locis infa-
matus imponat sibi q̄ in oibus illis fi-
dem catholicā publice p̄fiteatur et dete-
stetur heresim de qua noscit infamat9 de
purga. ca. inter solicitudies. Nec cōtem
nat q̄ canonice se de heresi purgauit. Nā
si post purgationē incidit in heresim iam
purgatā p lapso habet et vt relapsus tra
dend9 est curie seculari. iuxta. c. excōmu-
nicamus. i. §. adicimus. et ver. vel si post
purgationē. et. c. ad abolendā. §. illos q̄q3
secus aūt si in aliā heresim incidit de qua
se ante nō purgauit. iuxta. c. all'.

Questio. xxij. sup tertiū modū sen
tentiādi diffamatā et questionib9
exponendam.

Tertius modus p̄cessum fidei fi
niendi et terminādi est qn̄ dela-
tus de heresi p̄cessus meritis di
ligenter cōsideratis cū bono ꝯsilio peritor
repitur varius vel habens indicia cōtra
se ad questiones vt scz exponat q̄stionib9
et tormētis. vt si questionatus nihil con
cesserit p immuni et innocēte habeatur.
Et hoc est qn̄ delatus nō est dep̄hēsus
nec p̄pria confessione nec facti euidentia
nec testiū legittima p̄ductōne nec sunt
indicia ad talē suspitionē vt habeat here
sim abiurare Est tamē in suis cōfessioni
bus varius. Vel alias sunt indicia suffi
cientia ad questiones et tormēta. Circa
istū talis practica est seruāda. In tali au
tem casu quia sentētia interlocutoria est
contra delatū ferenda et non pro eo.
Ideo p inquisitorē cōiunctim et nō di-
uisim est ferēda. iuxta. c. multor. In pri
mis si talis steterit in negatiua firmiter
et nullatenus licet inductus p plures vi-
ros fateri voluerit veritatē feret senten-
tia que videt sape vim diffinitiue sentē
tie p modū tenoris sequētis.

Nos. N. miseratōe diuina eps ta-
lis ciuitat aut iudex i terris di-
tioni talis dñi subiectis. Atten-
dentes meritis p̄cessus facti p nos ꝯtra
te talē talis loci talis dioce et diligēter
examinatis q̄ tu es varius in tuis cōfes
sionib9 et nihilominus sunt indicia mul
ta que sunt sufficiētia te ad exponendū
questionib9 et tormentis. Ea p̄pter vt
veritas ab ore tuo p̄prio habeat et vt de-
inceps aures iudicū nō offendas inter-
loquendo declaramus iudicamus et sen
tentiamus die p̄nti et hora tali te suppo-
nendū questionib9 et tormētis lata fuit
hec sententia.

Si questionandus reperiat varius et
in simul sint inditia alia ad questiones
sufficientia ponetur vtrumq3 in sētētia.
Ut in predicta positū est si autē hec duo
non concurrant. sed vnum tantum vt-
pote varietas sine alijs indicijs vel alia
indicia sine varietate ponetur in sentētia
vt inuenitur. sententia autem lata mox
exequatur vel exequi simuletur. Non sit
tamen iudex multum voluntarius ad q̄
stionandum aliquem. nam questiones
et tormēta non inferūtur nisi in defectu
aliarū probationum. Et ideo perquirat
alias probationes quod si non inuenerit
et tenet probabiliter q̄ delatus est culpa
bilis sed metu negat veritatē bonis mo
dis et quandoq3 cautelosis interdum ad
hibitis. eius amicis inducētibus ad ve
ritatem dicendam faciat suam diligētiā
vt ab ore ei9 habeat veritatē et negociū
nō festinet. nā meditatio frequēs et car
ceris et calamitas ac replicata informa-
tio plurū virorū disponunt ad veritatem
erudiendam. Quod si delato conueni-

enter expectato et tempore congruenter
ꝑ rogato ac delato multipliciter informa
to. Credāt fide bona eps ꝛ iudex oibꝫ cō/
siderat; ipm delatū negare veritatē que
stionēt eum moderate sine tamen effu/
sione sanguinis scientes, ꝙ questiones
sūt fallaces et inefficaces. Naꝫ aliq̄ sunt
ita molles corde et vecordes ꝙ ad leveꝫ
torturā oīa ꝯcederēt quecūqꝫ falsa. Aliq̄
aūt sunt ita ptinaces ꝙ q̄tumcūqꝫ vexa/
rent ab eis veritas nō haberet. Aliq̄ sunt
qui fuerūt alias q̄stionati et istoꝝ aliqui
meli⁹ sustinēt q̄stiones q2 statim brachia
trahunt ꝛ flectunt. aliq̄ aūt remanēt de/
biliores et sic min⁹ sustinēt q̄stiones. ali
qui etiā sunt maleficiati et in questioni/
bus maleficijs vtunt q̄ añ morerent q̄ꝫ
aliq̄d faterent. efficiunt eni q̄si insensibi
les. Quare in q̄stionibꝫ cū maxia prudē/
tia est agendū ꝛ ad ꝯditionē q̄stionādi q̄ꝫ
plurimū attēdendū. Cū aūt lata fuerit
mox ministri se disponāt ad q̄stionandū
delatū. Et cū disponūt se eps aut iudex
et p se et p alios bonos viros fidei celato
res inducāt q̄stionandū ad fatendū libe
re. etiā cōpromittendo ad cōseruationeꝫ
vite si opus sit vt sup̄ tactū est. Q̄ si nec
sic poterit ad terrorē vel etiā ad veritateꝫ
fatendā induci poterūt scdaꝫ diē vel ter
tiam assignare ad ꝯtinuandum tormēta
nō ad iterādū q2 iterari nō debēt nisi no
uis supuenientibꝫ indicijs ꝯtra eū ꝛ tūc
pñt ſꝫ ꝯtinuari nō ꝓhibet. dicet ergo sic.
Et nos. N. epus et. N. iudex si assit p̄fati
assignam⁹ tibi tali dieꝫ talē ad q̄stiones
cōtinuandū vt a tuo ore ꝓprio veritas e/
ruat ꝛ totū ponat in ꝓcessu. Et infra ꝑs
eidē assignatū ꝛ p se ꝛ p alios ꝓbos viros
inducēt eū ad fatendū veritatē. Q̄ si fa/
teri noluerit die assignata poterūt q̄stio/
nes ꝯtinuari ꝛ sic q̄stionet eisdē vel alijs
grauibꝫ tormentoꝝ forti⁹ vel leuius ſm
maiorē culparū grauitatem. Et poterūt
iudices multas cautelas licitas adhibere
et in verbis ꝛ in factis. vt veritas habeat
q̄s magis docet expientia atqꝫ vsus ꝛ ne
gocioꝝ varietas q̄ꝫ ars alicui⁹ seu doctria
Ubi aūt decenter questionat⁹ ꝛ tormē/
tis expositus noluerit detegere veritatē
amplius nō vexet sed libere abire dimit
tatur. Si aūt ꝑstiterit in ipa cōfessione
et ꝓderit veritatē culpā ꝓpriā cognoscen
do et ab ecclesia veniā postulādo tanqꝫ de
prehensus in heresim ꝓpria ꝯfessione sed
penitēs. Juxta. c. abolendā. §. pñti. abiu/
ret et sententialiter vt dep̄hensus publi/
ce cōdemnet p modū q̄ ꝯdemnant in he
resim dep̄hensi ꝓpria cōfessione. vt dicet
infra in octauo mō expediēdi hmōi dep̄/
hensos videat ibi. Ubi vero veritateꝫ ꝓ/
derit ꝛ nō penituerint sed in heresi ptina
citer ꝑstiterit ꝛ relapsus nō fuerit cōde/
mnabit. iuxta. c. ad aboleandā. §. pñti. et
expectat⁹ ꝯpetēter informat⁹ decent tra/
detur brachio seculari vltio supplicio fe/
riendus. vt dicit infra in decimo modo.
Si aūt relapsus fuerit ꝯdemnabit per
modū q̄ dicet infra in decio mō ꝓcessuꝫ
aliquē terminādi videat ibi.

Hic aūt est diligenti⁹ attenden/
dū ꝙ ille q̄ questionandus est añ
questiones interdū ꝯtra se nihil
cōfitet nec aliq̄d ꝓbat ꝓpter q̄d possit nec
debeat heresim abiurare nec ꝓpt heresim
cōdemnari et de talibꝫ agit hic et dictuꝫ
est statim. Interdū āt ipe delat⁹ est in he
resim dep̄hensus vel alias sunt alia ꝯ eū
ꝓbata indicia ꝓpter que dꝫ abiurare vt le
uiter vł vehemēter de heresi suspect⁹ ꝓpt
que nō est questionand⁹ sed si vltra h̄ ne
gat aliq̄ que nō ꝓbant sed sūt indicia suf
ficiētia ad q̄stiones. et cū p talibꝫ questio
nat sed nihil ꝓpter questiones confiteat
nihilominus ista nō est absoluēda iuxta
primū modū sed ſm ꝓbata cōtra eā ꝓce
datur et abiurabit vel vt suspect⁹ vel vt
dep̄hensus si vir. dut. ꝓcessus merita exi/
gent ꝛ requirēt. si vo ꝓpter q̄stiones cōfi
teat illa vel eoꝝ aliq̄ ꝓpt q̄ questionat tūc
abiurabit hec et illa ꝛ p istis et illis sentē
tia cōtra eū est ferenda.

Questio. xiiij. sup quartū moduꝫ
sentētiādi delatā ꝛ suspectā leuiter.

Quartus mod⁹ ꝓcessuꝫ fidei sen
tentiandi et terminādi est qñ de
latus de heresi ꝓcessus meritis

diligēter discussis cū bono cōsilio in iure pitoꝝ repit̄ tm̄ suspectus de heresi leuit̄ et hoc est qn̄ delatus de heresi nō deprehenditur nec ꝯfessione ꝓpria nec facti euidētia nec testiū ꝓductōe legittīa. nec alias sūt indicia fortia seu vehemētia de illa heresi ꝯ eū sed tantummō modica et leuia et talia esse ꝑ ꝯsilium indicata ꝓpter q̄ vt suspectus leuiter de heresi pt et debet. vt talis illā heresim de qua delat⁹ extitit abiurare et talis si relabat̄ pena relapsi debita nō punit̄. licȝ grauius tūc fuerit puniendus q̄ si nō in ante abiurasset. Juxta c. accusat⁹. in pn. de here. li. vi. Circa istū talis practica est seruāda. Talis enī si habet̄ suspectus publice. abiurabit publice in ecclesia ꝑ modū qui sequit̄ in sn̄ia.

Ego talis dioces. talis habitator ciuitatis vel loci talis in iudicio cōstitutus corā vobis dn̄o epō talis ciuitatis. sacrosanctis euāgelijs positis corā me et ꝓprijs manib⁹ eis ꝑ me tactis. Juro me credere corde et ꝯfiteor ore illā sanctā fidē catholicā et apostolicā quā sacrosancta Romana ecclesia credit cōfitet̄ ꝓdicat ⁊ obseruat. Jtem iuro me credere corde et ꝯfiteor ore q̄ dn̄s iesus christus cū oib⁹ sanctis detestat̄ heresim pessimā maleficarū et q̄ oēs illā insequētes seu illi adherētes eternis ignib⁹ cruciabunt̄ cum diabolo ⁊ angelis eius eternaliter nisi resipiscāt et ecclesie sancte ꝑ ꝑniaȝ recōciliati fuerint. Et cōsequēter abiuro abnego et reuoco illā heresim de quā habetis me suspectā vos dn̄i epūs et officialis vicȝ q̄ familiaritatē cū maleficis habui. eorū errorē ignorāter defendi odio habui inq̄sitores ⁊ illarū ꝓsecutores seu etiā q̄ eoꝝ crimina nō detexi. Jtē iuro q̄ nūq̄ ꝓdictā heresiȝ credidi neq̄ credo nec illi adhesi nec adhereo nec vnquā credam neq̄ herebo nec illam docui nec docere intēdo q̄ si aliquid predictorum fecerim in futurū q̄ deus auertat penis iuris taliter abiurat⁹ ꝓmpto aīo me submitto paratus subire oēm penitentiā q̄ ꝓ his q̄ feci ⁊ dixi merito me habetis suspectum volueritis mihi iniungere illā iuro ꝓ virib⁹ adimplere vt nullaten⁹ cōtrauenire sicut me deus adiuuet. et hec euāgelia sacrosancta.

Predicta aūt abiuratio fiat in vulgari vt ab oīb⁹ intelligat̄. Qua facta iudex si adest aut officialis pt sibi dicere publice in vulgari talia verba vł similia in effectu fili vel filia tu suspitioneȝ quā de te habebamus vt nō immerito abiurasti et purgasti ꝑ abiurationē prelibatā de cetero caueas tibi q̄ nō incidas in hāc heresim abiuratā. Nā licet si peniteres nō traderis brachio seculari. q̄r abiurasti tanq̄ suspectus leuiter et nō vehementer. tn̄ tunc multo fortius punieris quā si nō abiurasses et āmō ꝑ modico haberis suspecta vehemēter et vbi vt talis abiurares ⁊ ꝑlaberis pena relapsis debita punieris et absq̄ misericordia traderis curie seculari vltimo supplicio ferieda. Si aūt abiurat secrete in camera epī vel camera iudicis qn̄ scȝ nō est factū publicū mō consimili abiurabit. Quib⁹ pactis feret̄ sentētia in hunc modū.

Nos miseratōe diuina epūs talis ciuitatis aut iudex si adest in terris talis dn̄i ditiōi subiectis. Attendētes ꝓuisis et diligēter cōsideratis ꝓcessus meritis ꝑ nos facti ꝯtra te taleȝ delatum nobis de heretica prauitate reperimus te talia ⁊ talia ꝯmisisse dicāt̄ illa que te reddūt suspectū leuiter de heresi ⁊ propter que te talem merito habētes te fecimus vt leuiter suspectū de predicta labe eandē heresiȝ abiurare Verū ne ꝓdicta pte cōmissa remaneāt ipunita et vt efficiaris cautior in futurum de multorum et magnorū cōsilio in iure pitoꝝ ac etiā religiosoꝝ Jur⁹ sup his habito maturo pariter et digesto habētes ꝓ oculis solū deū ac irrefragabilē sancte fidei catholice veritatē sacro sanctis euāgelijs positis corā nobis. Ut de vultu dei iudicium nostrū prodeat. ⁊ oculi nr̄i videant equitateȝ sedentesq̄ pro tribunali more iudicū iudicātiū te talem hic in nostra presentia personaliter constitutum per modum qui sequitur condem-

namus sententiamus/ seu potius peni-
tentiamus scȝ ne de cetero vnq̄ȝ scienter
teneas associes visites defendas legas seu
habeas talē. et ne deinceps ꝛc̄. ponant̄ il-
la q̄ ꝯmisit ꝓpter que suspecta fuit habi-
ta de p̄dicta heretica prauitate. lata fuit
hec sn̄ia seu penitētia.

Caueatq̄ȝ notari⁹ ꝙ in ꝓcessu ponat
ꝙ talis abiuratio est facta tanq̄ȝ ꝑ suspe-
ctum habitū de heresi leuiter et nō vehe-
menter. alias periculū magnū esse possȝ.

Questio. xiiij. sup quintū modūȝ
sententiandi suspectā vehemēter.

Quintus mod⁹ ꝓcessum fidei fi-
niendi et terminādi est qn̄ dela-
ta de heresi ꝓcessus meritis dili-
genter discussis cū bono ꝯsilio in iure pe-
ritorū reperitur suspecta de heresi vehemen-
ter. Et hoc est qn̄ delata de heretica praui
tate nō reperitur legittie deprehensa nec
cōfessione ꝓpria nec facti euidētia nec te
stiū ꝓductōe legittima. sed sūt magna
et grauia ꝓbata indicia cōtra eā. et talia
ꝑ ꝯsiliū indicata q̄ illā reddūt suspectā
vehementer de p̄dicta heretica prauitate
Circa istū talis practica est seruāda. Ta-
lis nāq̄ȝ debet vt suspect⁹ vehementer de
tali heresi abiurare illā hereticā prauita-
tē. ita ꝙ si postmodū relabat̄ pena relapsi
debita puniat̄ hoc est ꝙ tradat̄ brachio se
culari vltio supplicio feriēda. Juxta. c. ac
cusatus. in p̄n. de here. li. vi. Et abiura-
bit publice vel secrete s̄m ꝙ suspectus ē
habit⁹ publice vel secrete et apud plures
vel pauciores et graues vel leues. vt di-
ctum est statim de illo q̄ est suspect⁹ leui-
ter de heresi. et hȝ vt talē heresim abiura
re. Modus aūt disponēdi ad abiuratiōȝ
talis est. Adueniente nāq̄ȝ die dn̄ica ad
abiurationē faciendā ꝛ ad audiendā sen
tentiā seu penitentiā abiurādo imponen
dam. p̄dicator sermonē faciet generalēȝ.
Quo facto legant̄ publice ꝑ notariū vel
clericū ea de quib⁹ ip̄e abiurand⁹ est con
uictus et alia ex quib⁹ habit⁹ est suspect⁹
de heresi vehement̄. Post dicet̄ sibi ꝑ iu
dicē vel officiū. Ecce ꝙ ex hic recitatis tu
es nobis suspect⁹ de tali heresi vehemen
ter quare oportet ꝙ tu purges te et abiu
res heresim supradictā. et tūc ponet̄ co-
rā abiurando liber euangelioꝝ et ip̄e po-
net manū sup illū et si scit legere cōpete-
ter tradet̄ sibi sequēs abiuratio in scriptȝ
et leget corā omni ꝑplo. Si autē nesciat
legere ꝯpetenter notari⁹ legat ea spacio-
se et abiurand⁹ rn̄debit alta et intelligi-
bili voce ꝑ hūc modū. Nā notari⁹ vel cle-
ricus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et
iste rn̄debit ꝑ eadē verba. et ille in iudi-
cio ꝯstitutus et iste rn̄debit ꝑ eadē verba
in vulgari semꝑ. Et sic quousq̄ȝ abiura-
tio sit finita et abiurabit per formā teno
ris sequentis.

Ego talis de tali loco talis dioces̄ in iu-
dicio ꝑsonaliter cōstitutus. Corā vobis
venerendis dn̄is ep̄o talis ciuitatis ꝛ ta
li iudice in terris ditioni talis dn̄i subie-
ctis sacrosanctis euāgelijs positis coraȝ
me ꝓprijs manib⁹ ꝑ me tactis. Juro me
credere corde et ꝓfiteor ore illā sanctā fi
dē catholicā ꝛ apostolicā quā sacrosancta
Romana ecclesia docet profitetur predi-
cat et tenet.

Itēȝ iuro me credere corde ꝛ ꝓfiteor
ore ꝙ ꝛc̄. Explicet̄ articul⁹ catholicus cō
trarius illi heresi de qua vehemēter ē su-
spectus. Ut verbi gratia. si est de heresi
maleficaruȝ dicet̄ sic. iuro me credere ꝙ
nō solū simplices heretici aut scismatici
eternis ignib⁹ cruciabunt̄. verū sup oēs
heresi maleficarū infecti demonijs fidē
quā in sacro fonte baptismatis pceperūt
abnegātes et spurcicijs diabolicis ꝑ im-
plendis eoꝝ ꝑuis desiderijs insistūt hoīb⁹
iumētis terre frugib⁹ plurima nocumē-
ta inferētes. Et ꝯsequēter abiuro abne-
go ꝛ reuoco illā heresim seu poti⁹ infide
litatē q̄ false ꝛ mendacit̄ asserit nō aliquā
maleficā in terris et ꝙ nemo credere de-
beat illas posse nocumēta inferre auxilio
demonū cū talis infidelitas expresse mi-
litat vt iam cognosco aduersus determi
nationē sancte matris ecclesie et omniū
catholicoꝝ doctoꝝ imo et aduersus leges
imperiales que huiusmodi cōburendas
decreuerūt. Jtem iuro ꝙ nunq̄ȝ p̄dicte

heresi credidi supple pertinaciter nec nūc credo nec credā. nec adhereo de p̄senti nec adherere intēdo. nec docui nec docere intendo nec docebo. Itē iuro et promitto q̄ talia ⁊ talia exprimant̄ propter q̄ habetis me suspectū de hmōi heresi vehementer nunq̄ faciā nec operā vt fiāt dabo. Qd si aliqd de p̄dict' fecero in futurū q̄ deus auertat penis de iure relapsis debitis pmpto aīo me submittō paratū subire oēm penitentiā q̄ p his q̄ feci et dixi propter q̄ habetis me suspectū de dicta heresi vehemēter decreueritis mihi iniungere et illā iuro et pmitto p viribus adimplere ⁊ nullatenus ꝯtraire. sic me de⁹ adiuuet et hec euāgelia sacrosanct'a.

Predicta aūt abiuratio fiat in vulgari vt ab oīb⁹ capiat̄ nisi fieret solummō corā psonis ecclesiasticis qui linguā latinā intelligerēt cōpetenter. Si aūt abiurauerit secrete sc3 in palacio epi vel camera epi qn̄ sc3 factū nō est publicū modo cōsimili abiurabit.

Facta aūt p̄dicta abiuratione iudex auisabit eū vt supra q̄ nō incidat relabendo in penā relapsorū.

Sit cautus notari⁹ q̄ ponat in actis quō talis abiuratio facta est p talē vt per suspectum de heresi vehemēter ad hoc vt si relaberet̄ sciret̄ qualiter puniret̄. quia pena relapsis debita. Quib⁹ pactis feretur sententia seu penitentia in hunc modum.

Nos. N. eps talis ciuitatis. et frater si assit. N. inqsitor heretice p̄uitatis in terris talis dn̄i ditōni subiectis a sancta sede aplica specialit̄ delegatus. Attendētes q̄ tu talis de tali loco et talis dioceꝭ talia ⁊ talia ꝯmisisti dicantur illa. vt ex pcessus meritis diligēter discussis legittime nobis ꝯstat propter que merito habem⁹ te suspectū vehemēter de tali heretica prauitate. Et vt talē suspectū te fecim⁹ abiurare de magno cōsilio in iure pitoꝝ iustitia suadēte. Verū vt efficiaris cautior in futurū et ne reddaris pcliuior ad silia pagenda et ne crimina pmaneāt impunita vt sis ceteris delinquētibus in exemplū de multoꝝ et magnorū in iure cōsilio pitoꝝ ac etiā in facultate theologica magistrorū seu doctorū. In et sup his habito maturo et digesto hn̄tes p̄ oculis solū deū ac sancte fidei catholice et aplice veritatē sacrosanctis euāgelijs positis corām nobis. vt de vultu dei iudiciū nr̄m pdeat. et oculi nostri videāt equitatē sedētesq̄ p tribunali more iudicū iudicantiū te talē hic ī nostra p̄ntia psonalit̄ cōstitutū forma q̄ sequit̄ ꝯdemnamus seu potius penitentiamus. vic3 ne deinceps talia vel talia facere vel dicere aut docere p̄sumas. ponant̄ illa q̄ ꝯuincit̄ cōmisisse propter que fuit suspectus habit⁹ de p̄dicta heresi vehementer et nonnulla q̄ si cōmitteret incideret leuiter in relapsum sed alia sibi imponātur put negocij varietas expostulat et requirit. Et pote q̄ nunq̄ scienter habeat talia exercitia vel ne eos quos sciuerit abiurasse receptet ⁊ similia. lata fuit hec sententia.

Attendendū autē q̄ suspecti de heresi et non deprehensi siue sint suspecti vehementer siue leuiter nō debent ppetuo incarcerari nec ppetuo immurari. quia hec est pena illoꝝ qui fuerūt heretici ⁊ postea penituerūt. vt pat3 in. c. excōicam⁹. ij. de here. et in. c. qm̄. de here. li. vi. sed possūt propter illa que cōmiserūt ex quibus habiti sūt suspecti ad certum tps carceri mācipari et postmodū put videbit̄ dispensari. Iuxta. c. vt cōmissi. de here. li. vi. Nec hmōi suspecti sunt crucib⁹ consignandi. nam cruces sunt insignia heretici penitentis. suspecti autē nō fuerūt heretici habiti quare nō sunt ꝯsignandi p̄t tamē eis imponi q̄ stent certis dieb⁹ solennibus in valuis taliū ecclesiarū. vel circa altaria. dum missarū solennia celebrantur habentes in manib⁹ cereū ardentē tanti ponderis. vel q̄ vadant ad talē pegrinationē et similia put negocij qualitas expetit et requirit.

Questio. xxv. sup sextū modū sententiandi delatam violenter suspectam.

Ertius modus pcessuz fidei terminādi est qñ delatus de heretica prauitate pcessus meritis diligenter discussis cū bono cōsilio in iure pitoꝝ repitur de heresi suspectus vehemēter. Et hoc est qñ delatus ipe nō reperit legittie deprehensus ɔfessione ppria nec facti euidētia nec testiū pductōne legittima. sed sunt indicia nō leuia solū vel vehementia. sed fortissima ꝛ violētissima q̄ ipm delatū reddunt merito suspectū de dicta heresi violēter et pp̄ter q̄ talis debꝫ vt suspectus violenter de dicta heresi iudicari. Et vt modus iste clari⁹ intelligat̄ demus exempla tā de simplici heresi in fide cꝫ et de heresi maleficarū. Nā in simplici heresi casus cōtingeret qñ delatus ipe nō repitur legittime deprehensus cōfessione ppria ꝛc̄ vt supra. tñ pp̄ter aliqd q̄d dixit vel egit vtpote citatus in nō causa fidei sustinuit excōicationē p annum vel plus. taliꝗ iam est suspect⁹ leuiter de heresi. qꝛ hoc n̄ caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. c. grauē. Citatus aūt responsur⁹ de fide vbi nō cōparet. sꝫ rēnuit ɔtumacit̄ cōpere pp̄ter qd excōicat̄. tunc fit suspect⁹ de heresi vehement̄. nā tūc leuis suspicio trāsit ī vehementē. ꝛ si sustiet illā excōicatōꝫ p ānū aīo ptinaci tc̄ fit suspect⁹ de heresi violēt̄. Nā et tūc vehemēs suspitio trāsit ī violentā ɔ quā nō admittit̄ defensio imo ex tūc talis ē vt heretic⁹ ɔdemnād⁹. vt ptꝫ p. c. cū ɔtumacia. ꝛ notat̄ ibidē li. vi. In heresi vero maleficaꝝ exēplificat̄ sup violentā suspitionē qñ dixit et egit aliq̄ que a maleficis practicant̄ qñ volūt aliquē maleficiare. et qꝛ hoc cōmune est vt verbis cōminatorijs aut factis p visum vel tactū se habeant manifestare et triplici ex causa vt peccatū in iudicib⁹ aggrauet̄. et vt simplices eo faciliꝰ seducant̄. ꝛ vt deus p amplius offendatur ꝛ maioꝛ seuiēdi in hoīes sibi facultas relinquat̄. vnde violenter malefica sit suspecta qñ post verba cōminatoria dicendo. faciā tibi q̄ in breui senties vel similia in sentētia et post verba effect⁹ aliquis in ipo vel in alio fuit subsecut⁹. tūc eni nō leuiter fit suspecta sicut qui pp̄ter familiaritatē habitā cū maleficis fuerūt suspecti. aut qui pcare ad amorē inordiatum aliquē voluissent. vide supra de tribus suspitionib⁹ leui vehemēti ꝛ violenta. Nūc videndū est q̄lis practica sit cuꝫ talib⁹ seruāda. Nā circa violēter suspectū in simplici heresi hec practica seruat̄. Nā licet in re fortassis nō sit heretic⁹. vtpote qꝛ nō habet errorē in mēte. nec de illo ptinaciā in voluntatē. vt notat archidiaconus sup. c. all'. nihilomin⁹ est vt hereticus ɔdemnandus. pp̄ter predictā suspitionē violentā ɔtra quā nō est pbatio admittēda. cōdemnat̄ autē heretica sic. q̄d si nolit resilire ꝛ heresim abiurare et satisfactionē ɔdignā exibere tradit̄ brachio seculari animaduersione debita puniendus. iuxta. c. ad abolendā. §. pñti. Si aūt velit ꝛ ɔsentiat cū effectu adiurat heresiꝫ et carceri ppetuo mancipat̄. iuxta. c. excōmunicam⁹. ij. de here. Pari forma ille q̄ sic est suspectus de heresi violēter. Circa suspectū aūt violēter sup heresim maleficarū. licꝫ idē modus esset obseruādus. tñ mitiori mō pcedēdo. Aduertendū ꝙ si stabit in negatiua asserēs put facere solēt. ꝙ nō ea intentōe verba illa ptulerit. sed ex vehementi ꝛ muliebri passione. vñ et iudici nō videt̄ ipaꝫ igni posse adiudicare nō obstāte violēta suspitōne. tūc iudex ea ī carcerib⁹ detēta inq̄rat ꝛ pclamare faciat si in silib⁹ dudū notata fuisset. ꝛ si sic vtrū publice sit de tali heresi diffamata. ex q̄b⁹ pcedere ad vlteriora pt taliter vt añ oīa q̄stionib⁹ tormētis exponat̄ et si indicia apparuerit sup talē heresim aut sup maleficiū taciturnitat̄. puta qꝛ lachrymas nō effudit. imo ꝛ q̄si insensibilis ad tormēta repit̄ qꝛ vicꝫ cito post tormēta oīb⁹ virib⁹ restituit̄. tunc pcedat p varias cautelas sup̄ positas vbi de silib⁹ agit̄. Et in casu q̄ oīa deficerēt tūc aduertat ꝙ si silia dudū ppetrauit. tūc oīno nō est dimittēda. sꝫ p annū admin⁹ squaloribus carceris mancipāda ꝛ crutiāda. sepissime etiā examināda pcipue sacratiorib⁹ dieb⁹. Si aūt diffamata cū h'. licꝫ tūc iudex p ea q̄ sup̄ tacta sūt circa simplicē heresim. ipaꝫ possꝫ igni adiudicare. pcipue pp̄ter multiplicatōꝫ testiū. ꝛ qꝛ sepius in silib⁹ vel ī alijs maleficijs fuit notata. tñ

q2 cū pietate ꝓcedere vult. Ideo indicet ei canonicā purgatōꝫ vt vicꝫ .xx. aut .xxx. cōpurgatores hēat ⁊ ꝓcedat, put in scđo mō sentētiandi tactū ē. ita vicꝫ indicādo sibi ꝙ si i purgatōe defecerit ꝙ tūc tanꝗ̄ rea igni adiudicabit. ⁊ ſm h̄ iudex ꝓcedere pt. In casu vero q̄ se purgaret. tūc ab iuratōꝫ oīs heret cū pena relapsoꝝ ac ꝑpetua pnīa p modū q̄ sequit in snīa formanda. faciat ⁊ mod⁹ disponēdi ad abiuratōꝫ talis est vt dictū est in q̄rto ⁊ quinto modis p̄cedentibꝫ ꝓcessuꝫ fidei terminādi. Nota etiā ꝙ in sequētibꝫ modis oībus sentētiandi vbi iudices p viā pietatatis ꝓcedere vellēt. tūc p modū iā tactū ꝓcedere possent. Sꝫ q2 seculares iudices varijs suis vtunt modis iuxta rigorē et nō sp iuxta equitatē ꝓcedētes. Ideo ipis infallibilis regulā ⁊ mod⁹ assignari nō pt sicut iudici ecclesiastico q̄ abiuratōꝫ recipere pt sub ꝑpetua pnīa p modū q̄ sequit.

Ego talis de tali loco talis dioces in iudicio ꝑsonaliter ꝯstitut⁹ corā vobis venerabilibꝫ dnīs epō tal ciuitatis ⁊ iudicibꝫ sacrosanctis euāgelijs posit̄ corā me eisꝗ ꝓprijs maibꝫ p me corporaliter tactis iuro me credere corde ⁊ ꝓfiteor ore illā sanctam fidē catholicā ⁊ aplicā quā sacrosancta ro. ecc̄ia tenet, ꝓfitet credit p̄dicat atꝗ docet. Et ꝯsequent abiuro oēm heresim ⁊ abnego et reuoco extollentē se aduersus sanctā ro. et aplicā ecc̄iaꝫ cuiuscūꝗ secte fuerit l' erroris. Itē iuro ⁊ ꝓmitto talia ⁊ talia exprimant illa q̄ egi seu dixi ꝓpter q̄ ⁊ ex culpa mea habetis me suspectū de dicta heresi violenter. deinceps nunꝗ̄ faciā vel dicā vel ꝙ fiāt operā dabo Itē iuro ⁊ ꝓmitto ꝙ oēm pnīaꝫ quā mihi iniūgere volueritis ꝓ p̄dictis viribꝫ adimplebo nec ꝯueniā in aliq̄. sic me de⁹ adiuuet ⁊ ista sacrosancta euāgelia. Qd si ꝯ abiurata fecero in futurū qđ de⁹ auertat ex tūc peis de iure relaps debit̄ nūc ꝓ tūc obligo ⁊ astrīgo qtūs ill' ferior. Sit cautus notari⁹ qđ scribat i actis ꝙ dicta abiuratio ē facta p vnū de heresi violent suspectū. vt si ꝓbaret post relapsus vt tunc talis iudicaret t'lis ⁊ traderet brachio seculari.

Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio ꝑsonalit ꝯstitut⁹ corā vobis venerabilibꝫ dnīs. N. epo talis ciuitatis iudicibꝫ in f'ris t'lis dnī sacroscīs euāgelijs posit̄ corā me eisꝗ ꝓprijs maibꝫ per me corporaliter tactis. iuro me credere corde ⁊ ꝓfiteor ore illā sanctā fidē catholicā ⁊ aplicā quā sacrosancta ro. ecc̄ia tenet, ꝓfitet credit p̄dicat atꝗ docet. Et ꝯsequēt abiuro abnego ⁊ reuoco oēꝫ heresiꝫ extollentē se aduersus scāꝫ ro. ⁊ aplicā ecc̄iaꝫ cuiuscūꝗ secte fuerit l' erroris. Itē iuro ⁊ ꝓmitto ⁊ talia et t'lia exprimant illa q̄ egi seu dixi, ꝓpter q̄ ⁊ ex culpa mea habet̄ me suspectū de dicta heresi violent deinceps nūꝗ̄ faciā l' doceā ꝙ fiāt opaꝫ dabo. Itē iuro ⁊ ꝓmitto ꝙ oēm pnīaꝫ quā mihi iniūgere volueritis ꝓ p̄dictis ꝓ viribꝫ adimplebo nec ꝯueniā in aliq̄. sic me de⁹ adiuuet ⁊ ista sacrosancta euāgelia. Qd si ꝯ abiurata vel iurata fecero in futuꝝ dia bolo instigāte ꝙ de⁹ auertat peis de iure relaps debitis nūc ꝓ tūc me obligo et astringo qtū illis ferior cū legittie ꝯstiterit me cōtra fecesse. Sit caut⁹ notarius ꝙ ascribat in actis ꝙ dcā abiuratio est facta p talē tāꝗ̄ p hitū suspectū de heresi violēter. vt si ꝓbaret abiurat⁹ relpsus iudicaret et vt tal' traderet brachio secl'ari.

Quibꝫ sic actis absoluat eū a snīa excōicatōis de q̄ est suspect⁹ habibus violent ꝙ inciderit sic in heresibꝫ sup̄dict̄. vn̄ sic heretic⁹ cū redijt ⁊ abiurat ē a snīa excōicatōis absoluendus q2 oīs heretic⁹ est excōicat⁹. iuxta .c. excōicam⁹ .i. et .ij. de he. et etiā iuxta .c. ad abolendā .i pn. Sic et is de q̄ agit cū sit vt heretic⁹ ꝯdemnād⁹. vt dcm̄ ē pri⁹ postꝗ̄ abiurauerit ē ab excōicatōis snīa absolued⁹. Et absolutōe facta feret sentētia seu penitētia p modū tenoris sequentis.

Nos. N. eps t'lis ciui. ⁊ si adest iudex i f'ris tal' dnī Attēdētes ꝙ tu tal' de t'li loco t'lis dioc. fuisti nob delat⁹ de talibꝫ ⁊ t'libꝫ fidē scāꝫ tāgētibꝫ exp̄mat illa ⁊ ꝙ nos ꝓcessim⁹ ad iformandū nos sup ill' vt iustitia suadebat. ⁊ merit̄ ꝓcessus diligēt exāiatis ⁊ oībꝫ act̄ ⁊ actitatis in cā p̄nti inuenim⁹ te talia ⁊ talia cōmisisse explicent illa. Ea propter et nō immereto de tali heresi explicentur illa te suspectum violenter habentes fecimus

te. vt taliter suspectũ omnẽ heresim generaliter publice abiurare prout nobis mandant canonice sanctõnes. Sane cũ ꝰm eadez canonica instituta oĩs talis sit vt hereticus cõdemnandus et tu saniori cõsilio inherẽdo et ad gremiũ sancte matris ecclesie redeundo abiurauerisꝰ vt ꝑmittitur omnẽ hereticã prauitatẽ ꝓpter qḋ absoluimꝰ te a sñia excõicatõnis qua vt obnoxius dei ecclesie astrictus merito tenebaris. Si tamẽ de corde vero et fide nõ ficta reuersus es ad ecclesie vnitatem. Idcirco inter penitẽtes deinceps cõputaris ad misericordie sinũ sacrosancta ecclesia te recipiẽs de pñti. Verũ qꝛ indignuz valde existit offensas diuinas impunitas cõniuentibꝫ oculis ptransire et iniurias hoĩm castigare cũ grauius sit diuinã q̃z humanã ledere maiestatẽ ⁊ ne tua crimina incentiuũ existãt aliis delinquẽdi et vt efficiaris cautioꝛ in futurum ac minus ꝓcliuis reddaris in posterum ad predicta seu siĩa cõmittenda vt in futuro seculo leuius patiaris. Nos eps et iudex ꝑfatus prehabito. In et sup his sano et maturo cõsilio pitorum sedẽtes pro tribunali more iudicũ iudicantium habentes p̄ oculis solum deũ et sancte fidei irrefragabilẽ veritatem ꝰ sacrosanctis euangeliis positis corã nobis. vt de vultu dei iudiciũ nostrũ prodeat et oculi nostri videãt equitatẽ te talẽ in nostra presentia ꝑsonaliter cõstitutũ hac die ⁊ hora tibi in antea assignatis sententialiter ꝑ modũ qui sequit̃ cõdemnamꝰ seu potius penitentiamꝰ. In primis ꝙ statim induaris sup vestes omnes quas defers veste liuida ad modũ scapularis monachi sine caputio facta ante et retro habẽte cruces de panno croceo longitudinis palmarũ triũ et latitudinis duoꝝ quam vestem deferre habeas sup oẽs vestes alias ꝑ tantũ tempus exprimat̃ vnius anni vel duorũ vel plus vel minus ꝓut culpa exigerit delinquẽtis et nihilominus cum dicta veste et crucibꝫ stes in porta talis ecclesie tali et tanto tempore scꝫ in quattuoꝛ festis principalibus virginis gloriose vel talibus et talibus festiuitatibus in valuis talis et talium ecclesiaruz teq̃z ad talem carcerẽ ad perpetuũ vel ad tale tempus sententialiter cõdemnamꝰ. Ponantur illa que videbunt̃ magis ad honoreꝫ fidei expedire attenta culpe maioritate vel minoritate seu cõtumacia delinquentis et sequat̃. retinentes nobis ex certa scientia et expresse vt nobis concedunt canonica instituta quatenꝰ dictã penitentiã possumus mitigare aggrauare mutare tollere in toto et in parte totiens quotiens nobis visum fuerit faciẽdum. lata fuit hec sententia.

Qua lecta mox executõni debite demandetur et induat̃ veste predicta cruces huiusmodi cõtinente.

Questio xxvi. super modũ sententiandi debitã suspectã ⁊ diffamatã.

Septimus modus ꝓcessum fidei finiendi et terminandi est qñ delatus de heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cũ bono cõsilio pitorum in iure reperit̃ suspectus de heresi et etiam diffamatus. Et hoc est quãdo delatus ipẽ nõ reperitur legittime deprehensus nec ꝓpria cõfessione nec facti euidentia nec testiuz legittima productõne. sed reperitur publice diffamatus ac etiam reperiunt̃ indicia cõtra eum que ipm reddunt suspectum alias de heretica prauitate leuiter vel vehemẽter. Vtpote quia habuit magnã familiaritatem cum hereticis qualis fuit ille de quo agitur. In. c. inter sollicitudiẽs. de pur. ca. Et tali rõne infamie est indicenda canonica purgatio et rõne suspitõnis debet heresim abiurare. iuxta. c. all'. inter sollicitudiẽs. Circa istũ talis practica est seruanda. Talis enĩ sic publice de heresi diffamatus et vltra infamiã ex aliis indiciis suspectus habitꝰ de heretica prauitate in primis purgabit se publice ꝑ modũ q̃m scdo mõ tactũ ẽ Qua purgatõe expleta ꝑ ipm diffamatũ mox idẽ diffamatꝰ vt suspectꝰ aliter ⁊ ex aliis indiciis heresi de q̃ est suspectus habitꝰ ꝑdictuz habens librum euangelioꝝ coraz positis

abiurabit p hunc modū.

Et ego talis de tali loco talis diocesis corā vobis venerabilib9 dn̄is meis. N. episcopo talis ciuitatis et iudice in terris talis dn̄i in iudicio ɔstitutus ꝑsonaliter sacrosanctis euāgelijs positis corā me eisq̃ ꝓprijs manib9 corporaliter p me tactis Juro me credere corde ac ꝓfiteor ore il'ā sanctā fidē catholicā quā Ro. ecclesia credit ꝓfitet᷑ ꝑdicat ⁊ obseruat. Et cōsequent᷑ abiuro detestor abnego et reuoco omnē heresim extollentē se aduersus sanctā et aplicā ecc'iaȝ cuiuscūq̃ secte fuerint seu erroris. et postea vt supra tactum est. Jtē iuro ⁊ ꝓmitto q̄ talia ⁊ talia q̄ egi ꝓpter que et merito sum de tali heresi diffamatus ⁊ vltra vos me habetꝫ suspectū exprimant᷑ illa nunq̃ deinceps faciā seu dicā neq̃ operā dabo q̄ fiant.

Jtē iuro et ꝓmitto q̄ omnē penitentiaȝ quā mihi iniūgere decreueritis ꝓ ꝑdictis pro virib9 adimplebo nec cōtra veniā in aliquo. sic me deus adiuuet et ista euangelia sacro sancta. Qꝫ si ɔtra ꝑdicta iurata et abiurata fecero in futurū qđ deus auertat a penis talib9 de iure debitis me nunc ꝓ tūc libere suppono obligo ⁊ astringo quaten9 illis plectar cuȝ ꝓbatū legitime extiterit me talia cōmisisse.

Aduertendū tñ hic q̄ si indicia sūt talia et tā fortia q̄ cū infamia predicta vel absq̃ ea reddāt predictū diffamatuȝ suspectū de heresi vehementer tūc abiurabit omnē heresim generaliter vt habitū est ⁊ si relabant᷑ in quamcūq̃ heresim pena relaps᷑ debita puniet᷑. vt in. c. inter sollicitudines de pur. ca. et in. c. accusatus. de here. li. vi.

Si aūt indicia illa sunt ita modica ⁊ leuia q̄ etiā cū predicta infamia nō reddant eū suspectū de heresi vehementer ſꝫ solū leuiter tūc sufficiet q̄ abiuret nō generaliter nec simpliciter ſꝫ singulariter heresim de qua habit9 est suspectus. ita q̄ si ꝓlabat᷑ in aliam speciē heresis pena relapsis debita nō puniet᷑ sed si in eadē rōne abiuratōis qꝛ scꝫ suspectus leuiter abiurauit pena relaps᷑ debita nō puniet᷑ licet durius q̄ȝ si alias nō abiurasset. vt omnia hec patent. in. c. accusatus. in ꝓñ. de here. li. vi. Ratione aūt purgatōis canonice ē dubiū an si post purgationē canonicā in eandē speciē heresis de q̄ se purgauit canonice ꝓlabat᷑ pena relaps᷑ debita hoc est vltio supplicio feriat᷑. Et videt᷑ q̄ sic. per c. excōicam9. i. §. addijcim9. ext. vl' si post purgationē. et p. c. ad abolendam. § illos q̄q̃. de here. in antiqs. Sit cautus notarius q̄ scribat in actis an talis abiurauerit tanq̃ suspectus de heresi leuiter vl' vehementer. qꝛ multū interest vt alias frequenter dictū est. Quib9 sic actis feret᷑ sententia seu penitentia per formam tenoris sequentis.

Nos. N. eps̄ talis ciuitatis aut iudex in terris ditioni talis dn̄i subiectis. Diligenti9 attendentes q̄ tu talis de tali loco et talis dioces᷑ fuisti delatus nobis de tali heretica prauitate exprimant᷑ illa. Et nos volētes vt tenebamur iudicialiter informari an tu incidisses in ꝑdictā heresim ɔdemnatā ad inquirendū. testes examinandū teq̃ citandū et interrogandū medio iuramēto et ad alia faciēda q̄ fienda erant p nos descendimus et processimus vt decebat Quibus peractis visis et diligenter inspectis pariter et discussis processus meritis huiusmodi cause et omnibus ⁊ singulis productis actis et actitatis habitoq̃ in et super illis theologoruȝ atq̃ in iure peritorum pluries maturo consilio ac digesto reperimus te de predicta heresi in tali loco seu talibus locis apud bonos et graues publice diffamatum propter quod vt nobis mandant canonica instituta. Indiximus tibi purgationem canonicam qua coram nobis hic publice te purgasti. et ipi cōpurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiā te talia cōmisisse exprimantur illa ꝓpter que et nō immerito suspectū te habuimus vehementer vel leuiter dicat᷑ si est istud vel illud. et hoc de predicta heretica prauitate propter que fecimus te vt taliter

suspectum heresim abiurare dicatur omnem heresim si abiurauit vt suspectus vehementer vel heresim supradictam si vt suspectus leuiter. Verū q̄ non possumus et debem⁹ talia q̄ pegisti nullaten⁹ tollerare sed cogimur ea vitare iustitia suadēte ad hoc vt reddaris cautior in futurū et vt crimina nō remaneāt impunita ꝛ vt ceteri nō reddant̄ ꝓcliuiores ad similia ꝯmittēda. Et vt creatoris iniurie nō equanimit̄ tollerent̄. Ea ꝓpter talez p̄dictū purgatū ꝛ abiuratum hic in nr̄a p̄ntia ꝑsonaliter ꝯstitutū in hoc loco ꝛ hora tali tibi in antea assignatis. Nos ep̄c aut iudex p̄fati sedētes ꝓ tribunali more iudicū iudicantiū sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis vt de vultu dei iudiciū nr̄m ꝓdeat et oculi nr̄i videāt equitatē sententiam⁹ seu penitentiam⁹ ꝑ modū qui sequit̄. scꝫ q̄ teneaxis ꝛc. Ponantur illa q̄ videbunt̄ magis ad honorē fidei esse ꝛ exterminationē heretice prauitatis. Vt pote q̄ certis diebꝫ dn̄icis et festiuis habeat stare ad portā talis vel talis ecclesie cū cereo tāti ponderis in manu dū missaꝝ solēnia celebrant̄ capite discooperto et pedibꝫ nudatis ꝛ offerre ad altare cereū an̄dictū et q̄ habeat sextis ferijs iejunare et q̄ certo t̄pe locū illū nō audeat exire sed certis diebꝫ ebdomade se habeat ep̄o vel iudici p̄ntare et s[i]lia q̄ iniungēde videbunt̄ s̄m culparū exigentiā et varietatē q̄ nō p̄t dari regula vna generalis. lata fuit hec sentētia.

Qua lata exequat̄ poteritq̄ʒ dispensari vel mitigari vel cōmutari s̄m q̄ negociū penitētis correctio et hūilitas hec requirūt. q̄ potestatē hꝫ ep̄s ꝛ iudex. et hoc de iure. vt in. c. vt cōmissi. de here. li. vi.

Questio. xxvij. sup modū sentētiādi heresim ꝯfessam sed penitentē.

Octauus mod⁹ ꝓcessuꝫ fidei terminādi ꝛ sententiādi finiēdi est qn̄ delatus de heretica prauitate meritis ꝓcessus diligēter discussis cū bono cōsilio in iure ꝑitoꝝ reperitur cōfessus heresim sed penitēs et alias nō relapsus veraciter. Et hoc est qn̄ delatus ip̄e cōfitetur iudicialiter corā ep̄o et inquisitore medio iuramento fore verū q̄ ip̄e tanto t̄pe stetit et ꝑseuerauerit i illa seu alia de qua delatus est heretica prauitate. et illi credidit ꝛ adhesit sed postmodū ad informationē ep̄i et alioꝝ vult resilire et ad gremiū ecc̄ie redire. Et illā et oēm aliaꝫ heresim abiurare. et satisfacere ꝓut ipsi voluerūt ordīare ꝛ nō repit̄ q̄ nunq̄ʒ aliā heresim aliquā abiurauerit ſꝫ nūc abiurare ꝓmptu aīo est parat⁹. Circa istū talis practica est seruanda talis enī esto q̄ multis annis steterit in heresim p̄dicta ac etiā alijs quibuscūq̄ʒ illasq̄ʒ crediderit practicauerit m̄ltosq̄ʒ induxerit ī errores si tandē cū effectu illas hereses cōsenserit abiurare et satisfactionē ꝯgruā ad arbitriū ep̄i et iudicis ecclesiastici exhibere nō est tradend⁹ brachio seculari vltimo supplicio feriend⁹ nec si est clericus degradandus sed est ad misericordiā admittēdus. iuxta. c. ad abolendā. §. p̄nti. extra de here. et abiurata primit⁹ heretica prauitate est in ꝑpetuū carcerē retrudendus. iuxta. c. excōicam⁹. ij. §. si q̄s ei absolutōis bn̄ficio imptito ꝛ iniuncto eidē q̄ talibꝫ iniūgi ꝯsueuit. Iuxta. c. vt officiū. ꝓuiso tn̄ sollert̄ ne simulata fictiōe redeat fraudulenter. seculare etiā brachiū impedire nō p̄nt. modus aūt abiurādi est vt supra tactū est. tantūmō addit̄ vt corā ꝑplo festiuo die in ecc̄ia crimīa sua ore ꝓprio cōfiteat̄. ita vicꝫ vt dū ab officilali interrogatur tu tot annis ꝑseuerasti in tali heresi maleficarū. et ille r̄ndebit. ita ꝛ post tu hec et hec fecisti vt cōfessus es. et ille r̄ndebit ita ꝛ sic ꝯsequēter. ꝛ tūc post oīa abiurabit flexis genibꝫ. Et q̄ suspecti de heresi nullatenus habeantur. Et quia iste qui est sic deprehensus in heretica prauitate est excōmunicatus. iuxta. c. excōmunicamus primo. et sc̄do. de here. et ꝑ abiurationem redijt ad gremium ecclesie. Ideo est ei absolutionis beneficium impendendū. Iuxta. c. vt officium. in prin. de here. libro. vi. quare post predictam abiurationem est absoluendus vt s̄m modū habent episcopi absoluendi a maiori

excõicatione q̃r vtunť aplica auctoritate et statim ferať sentẽtia p hũc modũ.

Nos talis eps talis ciuitatis aut iudex in terris talis dñi ditioni subiectis. Attendẽtes q tu talis de tali loco talis dioces fuisti nob fama publica referẽte ac fidedignoꝝ insinuatione delat⁹ de heretica prauitate. Et q̃r illa infectus fueras multis annis in magnũ tue aĩe detrimentũ q̃ delatio nr̃a p̃cordia acrius vulnerauit nos qb⁹ incumbit ex officio nobis tradito sanctã fidẽ catholicã in cordib⁹ hoĩm ɔplantare ac prauitatẽ hereticã ab eoꝝ mentib⁹ eneruare. volẽtes vt tenebam̃ et tenemur. In et sup his certius informari et videre si clamor q̃ ad aures nr̃as puenerat veritate aliqua fulcireť. Ut si sic veritas se haberet puiderem⁹ de salubri remedio oportuno descendimus ad inquirendũ testes examinandũ teq3 vocandũ ac vt cõgruẽtius potuimus in et sup cõtra te denunciatis te interrogandũ medio iuramẽto et ad pagendũ oĩa et singula q̃ p nos erant fienda iustitia exigente ac vt nobis mandãt canonice sanctiones. Sane cũ vellemus cause tue hmõi cõgruũ finez dare ⁊ videre clare qđ cõpertũ fuerat an sc3 ambulares in tenebris vel in luce et an fores infect⁹ heresis labe nec ne pces sus meritis actitatis sollẽne taz in sacra theologia facultate q̃3 in iure canonico ⁊ ciuili pitoꝝ corã nobis cõsilium ordinauimus cõgregari scientes q̃ fm canonicas instituta integrũ ẽ iudiciũ qđ pluri moꝝ sẽtẽtijs ɔfirmať ⁊ hĩto ⁊ i sup oĩb⁹ et singulis actis et actitatis in causa pñti sano maturo ac digesto cõsilio peritoꝝ p̃dictoꝝ visisq3 ac diligenter inspectis p cessus meritis oĩbusq3 et singulis in eo cõtentis librat3 inuenim⁹ te ppria cõfessione. in iudicio recepto p nos medio iuramento in multiplici prauitate malefi carũ deprehensu3 exprimať articuli. Uerum cũ misericors et miserator dñs nõ nullos plabi pmittat aliq̃n in hereses et errores nõ solũ vt viri catholici litterati in sacris eloquijs exerceanť. Uerũ etiam vt fide lapsi humiliores deinceps fiant ac in pñie opib⁹ exciteť eiusdẽ pcessus meritis diligẽter discussis repim⁹ q tu ad informationẽ nr̃az frequentẽ nr̃eq3 ⁊ alioꝝ ploꝝ adherẽdo ɔsilio saniori ad gremiũ sancte mr̃is eccĩe. et ad eiusdẽ vnitatẽ salubriter euolasti p̃dictos errores et hereses detestãdo ac fidei sancte catholice agnoscẽs irrefragabilẽ veritatẽ tuis internis visceribus infligẽdo ppť qđ illi⁹ vestigijs in heretes q̃ neminẽ vult pire te admisim⁹ ad adiuratoriã ⁊ abiuratoriaz publicã cautionẽ faciẽdo te in pñtiaꝝ p̃fatas hereses ⁊ aliã oẽm heresim publice abiurare q̃ ɔpleta absoluim⁹ te a sniã excõicatõis maioris q̃ ex lapsu i heresim extitisti innodat⁹ et te reconciliando sancte mr̃i eccĩe restituim⁹ ecclesiastic3 sacramẽtis dũ tñ de corde vero ⁊ fide nõ ficta redieris ad eccĩe vnitatẽ put te fecisse credimus ⁊ speram⁹. Sane cũ indignũ valde existat dñoꝝ tpaliũ iniurias vlcisci. de umq3 celoꝝ creatoris oĩm iniurias eq̃nimiter tolerare. cũ mlto graui⁹ sit eternã q̃3 tpalem ledere maiestatẽ et vt ipe peccatoꝝ miserator tui misereať fiscq3 ceteris in exemplũ. Et vt crimia nõ remaneãt impunita et vt efficiaris cautior in futurum et vt non reddaris procliuior sed difficilior ad predicta et quecunq3 alia illicita committenda. Nos episcopus et iudex seu iudices in causa fidei antefati sedentes pro tribunali more vt supra. Qd induatur veste liuida ⁊c. Item te sententialiter condemnamus ad perpetuum carcerem vt ibi semper pane doloris et aqua angustie crucieris retinẽtes nobis ex certa scientia et expresse quatenus possimus libere dictam sententiam seu penitentiã mitigare aggrauare commutare tollere totaliter vel in parte si ⁊ quando et prout nobis et totiens quotiens videbitur faciendum lata fuit hec sententia ⁊c. Qua lecta iudex assumet p puncta et dicat sentẽtiato hec vel filia in effectu fili sñia vel pñia tua stat in hoc q scilicet portes toto tempore vite tue cruces q stes in scala cũ eis in porta talium

ecclesiarū et q̄ sis in carcere ꝑpetuo ad panē et aquā sed fili ne sit tibi graue qꝛ certifico te q̄ si patienter tolleres: misericordiā apud nos inuenies nō dubites nec desperes sed firmiter speres quibꝫ dictis sniā executōi debite demandet̄ ⁊ statim vestis p̄dicta sibi induat̄ ⁊ in scala in alto ponat̄ vt ab egredientibꝫ eminēter videat̄ circundantibꝫ eū ministris curie secularibꝫ. Hora aūt prandij ducat̄ a ministris ad carcerē et post fiāt alia ꝓut ponunt̄ in sentētia. Dū aūt ipe induit̄ ⁊ ad portā ecclesie deducit̄. Judex ecclesiasticus nō se amplius intromittat si curia secularis ꝯtentatur bene quidē. si nō agat ad libitum.

Questio. xxviij. sup modū sententiandi heresī cōfessum sed relapsū licet penitentem

Onus modus ꝓcessuꝫ fidei terminandi ⁊ sententiādi est qn̄ delatus ꝓ heretica prauitate ꝓcessus meritꝫ diligēter discussis cū bono cōsilio in iure peritoꝝ reꝑit̄ cōfessus heresim et penitēs sed relapsus realiter. Et hoc ē qn̄ delatus ipse cōfitet̄ iudicialiter corā epo aut iudicibꝫ al's se oīꝫ heresim abiurasse. et ita legittie reꝑit̄. Et q̄ post credidit tali heresi seu errori. Vel q̄ specialiter hāc heresim adiurauit scꝫ maleficaruꝫ et post redijt in eandē sed post adherēs ꝯsilio seniori penitet credit catholice ⁊ reuertit̄ ad ecclesie vnitatē tali eni nō sunt si humilit̄ petat denegāde penitētie ⁊ eucharistie sacramenta sed q̄tūcūq̄ peniteat nihilominus vt relapsus est tradendus brachio seculari vltimo supplicio feriēdus. Hoc aūt intelligit̄ vbi reꝑitur q̄ abiurauerit tanq̄ deprehensus in hereism seu tāq̄ suspectus de heresi vehemēter nō aūt leuiter tantū. Circa aūt istū talis practica ē seruāda. Nā cōcluso in cōsilio peritoꝝ maturo ꝑiter et digesto ⁊ si oportuerit replicato q̄ p̄dictus delatus de iure est relapsus Eps aut iudex mittet ad dictū relapsuꝫ delatū in carcere inclusum duos vel tres ꝓbos viros et p̄sertim religiosos seu clericos fidei celatores eidē relapso non suspectos nec ingratos sed familiares ⁊ gratos. ⁊ isti intrabūt ad eū captata hora cōpetent̄ ⁊ loquent̄ sibi de ꝯtemptu mūdi et miserijs vite p̄ntis ⁊ gaudijs ac gloria ꝑadisi et demū his p̄missis indicabūt sibi ex ꝑte epi seu iudicis q̄ nō ꝑt euadere mortē tꝑalem et ideo q̄ curet de salute aie sue ac disponat de pctōꝝ suoꝝ ꝯfessione ⁊ sacramēti eucharistie pceptōe ⁊ isti frequentabāt cū inducētes illū ad pniaꝫ ac etiā ad patientiā. Cōfirmātes eū ꝓ viribus in catholica veritate talit̄ vt ipm diligenter faciāt cōfiteri ac cōferri eidē petenti humiliter eucharistie sacramentū nā hmōi sacramēta nō sunt talibꝫ denegāda. Juxta. c. sup eo. de here. li. vi. Quibus sacramētis receptis eo q̄ bene disposito ad salutē iudicio p̄dictoꝝ post duos vel tres dies. In quibꝫ p p̄dictos in fide catholica cōfirmet̄ et ad patientiā inducatur. Eps seu iudex loco eius mandabūt ballino loci seu potestati curie secularis q̄tenus tali die et hora scꝫ nō festiua sit cū sua familia i tali platea seu loco extra ecclesiā tn̄ ad recipiendū de foro suo quendam relapsum quē ipi eps et iudex tradent ei. Et nihilominus q̄ die p̄fixa de mane seu p̄cedente faciat publice p̄conisari p ciuitatē seu locuꝫ in locis illis seu vicis in quibꝫ p̄conisatōes alie cōiter solent fieri. Q tali die et hora in tali loco p̄dicator ꝓfide sermonem faciet et episcopus et alij iudices cōdemnabunt quendam relapsum in hereticā prauitatē tradendo eū brachio seculari.

Considerandum autem hic est q̄ iste qui sic relapsus est si fuerit in sacris ordinibus constitutus vel alias sacerdos vel cuiuscunq̄ ordinis seu religionis obumbratione fuscutus prius anteq̄ tradatur est totius ecclesiasti ordinis prerogatiua nudandus. et sic omni officio et beneficio ecclesiastico expoliatus relinquatur secularis arbitrio potestatis ani aduersione debita puniendus. vt in capitu. ad abolendum. §. presenti. de here. Qn̄ igitur talis est a suis ordinibꝫ degra

dandos et seculari curie derelinquēdus Episcopos cōuocet plātos et viros reli-giosos sue diocesis. q₂ licʒ nō olim nunc tñ solus. eps cum plātis et alijs viris religiosis et pitis sue diocesis pt in sacris ordinibus constitutum degradare cuʒ ē relinquendus brachio seculari vel ppe-tuo immurandus pro heretica prauitate. Juxta. c. qm̄ de here. li. vi. Aduenien te autem die prefixa degradando relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordinibꝫ constitutus in brachio seculari aut relinquendo si fuerit laicꝰ ad audienduʒ diffinitiuam sententiam in aliqua platea seu loco extra ecclesiam populo congregato et facto sermone per inquisitorem ac ipē relapso inibi in alto loco cōstituto et presenti. curia seculari si degradandus ipe relapsus fuerit. Episcopus in pontificalibus indutus ⁊ plātis sue diocesis eidē assistentibus ipm degradandū corām eo existentē et indutum ac dispositum ac si deberet in suo ordine ministrare a suo ordine degradabit a supiori ordine incipiendo et sic gradatim vsqꝫ ad infimum et sic conferendo ordinem verbis vtitur eps ad hoc p ecclesiam ordinatis ita degradando in qualibet depositōne ⁊ casule et stole et sic de alijs poterit vti aliquibus verbis cōtrarijs primis. Qua quidem degradatione facta vbi fienda sit p modū ſm quē de iure seu cōsuetudinis est fienda. officialis mādabit notario seu religioso vel clerico quatenꝰ legat sentētiam q̄ sentētia siue relapsus laicus siue clericus est degradatus ferek per moduʒ tenoris sequentis.

Nos. N. miseratōne diuina eps talis ciuitatis et iudex in terris talis dñi ditōni subiectis. Attēdētes legittīe informati ꝙ tu talis de tali loco et talis diocek fuisti corā nobis si ita fuerit seu cōtra talibꝫ. epō et iudicibꝫ delatꝰ de tali heretica prauitate seu talibꝫ explicenk. Jn quibꝫ heresibꝫ vt legittime fuit cōpertū fuisti a cōfessione ꝓpria deprehensus ac etiā testibꝫ cōuictus. et ꝙ in illis ꝑstiteras tāto tpe aīo indurato dicak put fuit sed post adherēs cōsilio saniori illas hereses in tali loco publice abiurasti in forma eccie ꝯsueta abnegasti ⁊ reuocasti ꝓpt q̄ p̄dicti epꝰ ⁊ inq̄sitor: credētes te veracit ꝯuersū ad gremiū eccie sācte dei te ab excōicatōis snīa q̄ astrictus tenebaris absoluētes si tñ de corde vero et fide nō ficta reuersus esses ad sancte eccie vnitatē iniunxerūt tibi pniaʒ salutarē. verū post oīa p̄dicta ⁊ tot annoꝝ curriculꝰ iam elapsis nūc nouiter iterum delatus nobis extitisti ꝙ iterum incideras in tales hereses abiuratas explicentur nosqꝫ licet displicēter de te talia audissemus tñ iustitia nos cogēte descendimꝰ ad inquirendū testes exāīandū teqꝫ vocandū ⁊ interrogandū medio iuramēto nec nō ad oīa ⁊ singula faciēda q̄ p nos fieda erāt ſm canonica instituta. Sane cū vellemus pñteʒ causaʒ fine debito termīare solēne ꝯsiliū tā in theologica facultate qꝫ in iure canonico ac ciuili pitoꝝ iussimꝰ cōgregari ⁊ habito predictoꝝ cōsilio maturo piter et digesto. in et sup oībꝫ ⁊ singulis actis et actitatis ac visis ⁊ diligenter discussis, pcessus meritis et oībꝫ equa lāce libratis prout fieri exigebat reperimꝰ legittime tam per testes qꝫ per propriaʒ tuam cōfessionem iudicialiter receptam ꝙ tu recidisti in hereses abiuratas. Nā reperimus ꝙ talia et talia dixisti vel fecisti explicentur omnia. Propter que et merito de predictorum cōsilio te habuimus et habemus pro relapso. Juxta canonica instituta ꝙ dolenter referimus et referendo dolemus. sed quia ad informationem nostram et proborū virorum catholicoruʒ diuina gratia inspirante iterum es reuersus ad gremiuʒ ecclesie et ad eiusdē fidei veritatē p̄dictos errores et hereses detestādo ⁊ credēdo catholice fidemqꝫ catholicā ꝓtestando admisimus te ad recipiendū penitētie et eucharistie penitā per te humiliter ecclesiastica sacramenta. Uerum cum ecclesia dei in te et circa te vltra non habeat quid faciat cum ita misericorditer se habuerit erga te vt p̄diximus ⁊ tu illa abusus fueris in

abiuratas hereses incidēdo. Ea propter nos episcopus et iudices ante fati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis. vt de vultu dei iudiciū nostrum prodeat et oculi nostri videāt equitatē habentes p̄ oculis solum deū ꝛ sancte fidei irrefragabilē veritatē ac extirpationē heretice prauitatis te talē hoc loco die et hora tibi ad audiendā diffinitiuā sententiā in antea assignatis sententialiter iudicamus te esse veraciter relapsum in hereticā prauitatē licet penitentē. Et vt veraciter relapsum in eandē de foro nr̄o ecclesiastico te proijcimus et relinquimus brachio seculari tradit⁹. rogamus tñ et efficaciter dictā curiā secularē quatenus circa te citra sanguinis effusionē ꝛ mortis piculum suā sententiā moderet̄. Et sic episcopus et sui assessores recedētes Curia secularis suū officiū exequet̄.

Attendendū est ꝙuis episcopus ꝛ inquisitor debeant esse summope diligentes et p se et per alios facere vt relapsus peniteat et ad fidē catholicā cōuertat̄. tñ postꝙ penituerit ꝛ cōclusum fuerit in cōsilio ꝙ licet peniteat nihilominus veraciter est relapsus et vt talis tradendus est brachio seculari ipi psonaliter ꝙ tali sentētia debet plecti eidē nō indicent qr facies iudicis terret cōdemnandum. Et verba sua magis inducūt plectendū ad īpenitentiā ꝙ ad patientiā. ꝛ ideo nec ex tunc nec ante sententiā nec post eum sibi faciāt psentari vt nō moueat̄ animo cōtra eos ꝙ in casu tali mortis diligenti⁹ est cauendū. sed vt est dictū mittant ad eum aliquos viros probos psertim religiosos seu clericos et non ingratos sed gratos qui futurā sententiā atꝙ mortē infligandem indicāt eum ad fidem confirment ad patientiā exhortentur et post sententiā eum associent ꝯsolent̄ cum eo exorent et ab eo nō discedant donec spiritum reddiderit creatori. sint igit̄ cauti ꝛ auisati ne quid agent seu dicāt ꝓpter qd̄ relapsus morte pueniatur et ipi efficiantur irregulares. Et vnde debebant meritū deportare deferāt secum penā pro iter atꝙ culpam. Cōsiderandū est etiam ꝙ talis sentētie tradendi aliquē curie seculari non ꝯsueuerūt fieri die festiua vel solenni nec etiam in ecclesia sed extra in aliqua platea. quia sententia est que ducit ad mortē. et honesti⁹ est ꝙ feratur in die feriali et extra ecclesiam cum dies festiua et ecclesia dn̄o sint dedicata.

Questio. xix. sup modum sententiandi heresim cōfessam sed impenitentem et tamē relapsam.

Ecimus modus pcessum fidei terminādi ꝛ sententiandi est qn̄ delatus de heretica prauitate, pcessus meritis diligēter discussis cū bono ꝯsilio pitor in iure repitur cōfessus heresim et impenitens nō tamē relapsus. Sed quia rarissime inuenitur talis casus. licz interdū nobis inquisitorib cōtigerit tamē episcopus ꝛ iudices cū tali nō debent festinare sed bene custoditam et cōpeditam ad ꝯuersionem inducere etiā p plures menses ponendo qn in corpore et anima sic impenitens damnabit̄. Qui si tandē nec psperis nec aduersis nec minis nec blandicijs poterit emolliri vt resiliat ab erroribus suis ꝛ fuerit p̄dicto cōgruo tempore expectatus. Episcopus et iudices disponent se ad tradendū eum seu relinquendum brachio seculari et mandabūt p cedulam nūcio seu ballino seu potestati curie seculari quaten⁹ tali die nō festiua et tali hora sit in tali loco extra ecclesiam tñ cum sua familia et ipi tradent sibi quēdam hereticū impenitentē. Et nihilominus ꝙ ex parte eorū faciat publice preconisari in illis vicis seu locis in quib alie p̄conisationes sunt fieri cōsuete ꝙ die ꝛ hora ac loco predictis. Predicator faciet sermonem p fide ac tradet hereticū quēdā brachio seculari. et ideo ꝙ oēs veniāt et intersunt et habebūt indulgentiā cōsuetam. Quibus expletis tradet̄ curie seculari per modū tenoris sequētis. sepi⁹ tamē ammonēdo p prius vt resileat et peniteat. ꝙ si oīno noluerit fert̄ sn̄ia.

Nos. N. miseratõne diuina eps talis ciuitat. et iudex in terris talis dñi. Attendẽtes q tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis delatus fama publica deferente ac fidedignorum insinuatione de heretica prauitate. Explicentur hereses et q in illis heresibus et factis psititeras multis annis in tue aie detrimentũ. Nosq quibus ex officio incumbebat prauitatẽ hereticã extirpare. Volẽtes vt tenebamur in et sup his certius informari videre an ambulares in tenebris vel in luce diligẽter. Inquisiuimus de pdictis teq citantes ac efficaciter interrogãtes repim te pdicta infectũ heretica prauitate. Sane cũ p cunctis nre mẽtis desiderabilib insidat cordi nro fidẽ sanctã catholicã in populor pcordijs cõplantare eradicata heretica prauitate modos diuersos varios et cõgruos tã p nos q p alios adhibuimus quaten resilires ab heresib et erroribus antedictis in quib steteras atq stabas put et nũc stas cõtumaciter ac ptinaciter aio indurato Verũ cũ humani generis inimico tuis pcordijs assistente teq in dictis errorib voluẽte et inuoluẽte nolueris neq velis a sepe dictis heresibus resilire plus eligens mortẽ aie incurrere gehennalẽ et corpis temporalem q antefatas hereses abiurare ac ad gremium ecclesie aduolare et aiam lucrifacere in reprobũ sensum datus. Ea ppter cũ sis ab ecclesia sancta dei excõicationis vinculo innodatus et merito et numero a grege dñico sepatus ac pticipatõne bonorũ ecclesie priuatus et ecclesia circa te nõ habeat vltra quid faciat cũ ad te puertendũ fecerit iuxta posse. Nos eps et iudices in causa fidei sepefati sedẽtes p tribunali more iudicũ iudicantiũ sacrosanctis euangelijs positis corã nobis. vt de vultu dei iudiciũ nostrũ pdeat et oculi nostri videãt equitatẽ habentesq p oculis solũ deũ et sancte fidei veritatẽ ac extirpationẽ heretice prauitat. hac die hora et loco tibi in antea assignatis ad audiendã sententiã diffinitiuã pdemnam ac sententialiter iudicamus te esse veraciter hereticũ impenitentẽ et vt veraciter talem tradendũ et relinquendũ brachio seculari et sic vt hereticũ impenitentem per hãc nostrã sententiã de toro nostro ecclesiastico te pijcimus et tradim seu relinquimus brachio seculari ac potestati. Curie secularis dictã curiam secularem efficaciter deprecãtes quatenus circa te citra sanguinis effusionẽ et mortis periculũ suam sententiã moderet. lata fuit hec sententia.

Questio. xxx. sup heresim cõfessam et relapsam et impenitentẽ.

Nadecimus modus pcessum fidei terminãdi et finiendi est qñ delatus de hereticã prauitate pcessus meritis diligẽter discussis cũ bono cõsilio in iure pitor repitur cõfessus heresim ac impenitens et relapsus. Et h est quãdo delatus ore pprio cõfitet iudicialiter talia et talia se credere et practicas se circa istũ est practicandũ vt sup et ferat sentẽtia corã epo et iudicib que tñ sunt hereticalia manifeste p formã tenoris sequẽtis.

Nos. N. miseratõne diuina eps talis ciuitatis. aut iudex in terris talis dñi. Attendẽtes q tu talis de tali loco talis dioce fuisti nobis seu talibus pdecessorib nostris delatus de heretica prauitate explicent. In quibus vt legittime est ꝯpertũ fuisti cõfessione ppria iudicialiter ac fidedignis testibus deprehensus et q in illis persistiteras tanto tpe animo indurato dicat put fuit sed q post sano cõsilio inherendo illas hereses publice abiurasti in tali loco in forma ecclesie cõsueta. propter que predicti episcopus et iudex credentes te veraciter resilisse ab errorib antelatis et ad gremiũ ecclesie credẽdo catholice aduolasse tibi absolutõnis beneficium impartiunt absoluẽtes te ab excõmunicatõis sententia qua astrictus in antea tenebaris si tñ de corde vero et fide nõ ficta cõuersus extiteris ad sancte ecclesie vnitatem tibi salutarẽ penitentiã iniungẽtes

ad misericordiã receperũt. qȝ ecclesia sancta dei claudit gremiũ reuertẽti. Ueruȝ post oĩa antedicta fuisti nobis delatus qꝫ displicẽter accepimus qꝫ iterũ incideris in damnatas hereses ꝑ te publice in antea abiuratas seu talia et talia cõmisisti cõtra abiuratã prelibatã in tue aĩe detrimentũ. Explicent. Nosq̃ quanq̃ displicẽtia sauciati qꝫ de te talia audissemus nihilominus iustitia nos cogẽte descendimus ad inquirendũ testes examinandũ teq̃ vocandũ ⁊ interrogandũ vt decebat medio iuramẽto et ad faciendũ oĩa ⁊ singula q̃ ꝑ nos fienda erãt ſm canonica instituta. Sane cũ vellem⁹ p̃ntem causaȝ fine debito terminare solẽne tã ꝑitoꝝ in theologica facultate q̃ȝ in iure canonico ⁊ ciuili cõsilium fecim⁹ cõgregari. Et habito cum p̃dictis in et sup omnib⁹ ⁊ singulis in p̃nti causa ꝓductis deductis actis et actitatis cõsilio maturo ꝑiter et digesto ac etiã replicato visisq̃ ac diligenter discussis ꝓcessus meritis huius cause ac omnibus ꝓut ius et iustitia suadebãt cõperimus legittime tã ꝑ testes dignos fide q̃ȝ ꝑ tuã ꝯfessionẽ ꝓpriã pluries ꝑ nos receptã te incidisse ac recidisse in hereses abiuratas. Nã reperim⁹ qꝫ talia et talia dixisti vel egisti. Explicent oĩa. ꝓpter que et merito de p̃dictoꝝ cõsilio te habemus tuis exigentib⁹ excessib⁹ ꝓ relapsõ ſm canonicas sanctõnes qꝫ dolenter referimus ⁊ referẽdo dolemus. nouit ille q̃ nihil ignorat cordiũ intima oĩm intuet̃ et cũ totis nostris p̃cordijs cuperem⁹ ꝓut adhuc cupimus te reducere ad sancte ecclesie vnitatẽ ac enumerare a tuis viscerib⁹ prefatã hereticã prauitatẽ. vt sic saluares aĩaȝ tuã ac mortẽ euaderes corpis et aĩe gehennalẽ conatus nr̃os exercuimus ad te salubrit̃ ꝯuertendũ modos cõgruos varios adhibentes sed tu in reprobũ sensũ datus maligno spiritu duct⁹ ꝑiter et seductus p̃elegisti torqueri diris ac perpetuis cruciatib⁹ ĩ infernũ ⁊ h̃ tpalib⁹ ignibus corꝑalit̃ ꝯsumari quã adherẽdo ꝯsilio saniori ab errorib⁹ dãnabilib⁹ ac pestifer̃ resilire ⁊ ad gremiũ ⁊ ad misericordiã sancte m̃ris ecclesie aduolare. Ea ꝓpter cũ ecclesia dei vltra nõ habeat erga te q̃d faciat cũ ad te ꝯuertendũ totũ exercuit posse suũ. Nos ep̃s et iudices in hac fidei causa memorati sedẽtes ꝓ tribunali more iudicũ iudicantiũ sacrosanctis euãgelijs positis corã nobis vt de vultu dei iudiciũ nostrũ ꝓdeat et oculi nostri videant equitatẽ habentesq̃ p̃ oculis solũ deũm ⁊ honorẽ sancte fidei orthodoxe. Hac die hora et loco ad audiendã sententiam diffinitiuã tibi in antea assignatȝ te taleȝ in nostra p̃ntia cõstitutũ sententialit̃ cõdemnamus et ꝯdemnãdo iudicam⁹ esse veraciter ĩpenitentẽ hereticũ et relapsũȝ ac vt talẽ realiter tradendũ seu relinquẽdum brachio seculari et sic vt vere hereticũ impenitentẽ ꝑiter ⁊ relapsum ꝑ hãc nostrã sententiã diffinitiuã de foro nr̃o ecclesiastico te ꝓijcimus et tradim⁹ seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis deprecantes efficaciter secularẽ curiã antelatã quaten⁹ citra sanguinis effusionẽ ⁊ mortis ꝑiculũ erga te suã sententiã moderet̃. lata fuit hec sententia.

Questio. xxi. sup ꝯuictũ et deprehensuȝ oĩa tamẽ negantẽ.

Undecimus modus ꝓcessum fidei terminandi et finiẽdi est qñ delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligẽter discussis cũ bono cõsilio in iure ꝑitoꝝ reperitur in heresiȝ deprehensus facti euidẽtia vel testiũ ꝓductione legittima nõ tñ cõfessione ꝓpria. et hoc est qñ ip̃e delatus cõuincit̃ legittime de aliqua heretica prauitate vel facti euidensia. Utpote quia heresim publice practicauit vel ꝑ testes legittimos cõtra quos excipere delatus legittime non potuit tamen ip̃e sic cõuictus et deprehensus persistit firmiter in negatiua et cõfitetur cõstanter iuxta notata per Hosti. in summa ti. de here. §. qualiter quis in heresim deprehendat̃ et patuit supra. q. xxiiij. Circa istũ talis practica est seruãda. Talis duro carcere est tenend⁹ in cõpedib⁹ et cathena frequent̃ ab officialib⁹

cōiunctim et diuisim et per se ac p alios
et efficaciter admonēdus q eis detegat
veritatē indicēdo ei q sic faciat ⁊ cōfitea
tur errorē suū q ad misericordiā admit-
tet adiurādo primit' illā hereticā praui
tatē. Si aūt noluerit sed steterit i nega
tiua q ad finē relinquet brachio secula-
ri ⁊ mortē nō poterit euadere tpalez. Qd
si diutius infamat' ⁊ expectatus steterit
in negatiua eps et officiales mō coniun-
ctim mō diuisim nūc p se nūc p alios p-
bos viros trahāt ad se mō vnū testē mō
aliū informādo eū vt attendat qd depo-
suit. Et si dixit verū vel nō. qr nō seipm
damnat eternalit et aliū tpaliter et q de
reatur saltim eis secrete dicere ne ille de
latus moriat iniuste ⁊ verba talia stude-
ant ei dicere vt clare videāt si deposuerit
veritatē nec ne. Qd si testes sicut informa
ti steterint in affirmatiua et delat' in ne
gatiua nec ad hoc statim velint eps et of-
ficiales negociū p sententiā determiare
et tradēdo taliter deprehensuz brachio se
culari sed diuti' eū teneāt nūc inducēdo
deprehensum ad affirmatiuā nūc testes
diuisim tamē ad excutiendū bñ ɔscienti
am suā. Et singulariter attendāt eps et
officiales ad illū testē quē viderint meli'
dispositū ad bonū et q videat melioris cō
scientie. et circa illū instent diuti' si res
ita se habuit vt deposuit necne ei ɔscien
tiā onerando et si viderint testē aliquez
vacillare vel alias habeāt indicia ɔtra eū
pter q suspect' q falsitatē dixerit meri-
to habeat de bono cōsilio pitoꝝ arrestent
eū et pcedāt vt iustitia suadebit. Coper-
tum naq est frequēter ⁊ frequentius q
sic dephensus testib fidedignis postq in
negatiua diu pstitit ad cor reductus pre
sertim veraciter informat' q nō tradet
brachio seculari sed ad misericordiā ad-
mittit suā detegit prauitatē et veritatez
quā iā diutius negauit tūc libere cōfitet
et frequēter repertū est q testes malitia
agitati ac inimicicia supati se ad inuicez
colligarūt ad imponendū insonti hereti-
cam prauitatē. Postq ad informationē
frequentē epi et officiales remorsu ɔsciē
tie fatigati ac diuinitus inspirati reuocāt
quā dixerūt et fatent malitiose se illi im
posuisse tantā labem pter qd talis et ta-
liter dephensus nō est p sententiaz festi-
nandus sed diuti' qr p vnū annū ⁊ plu-
res expectand' anteq sic tradat curie se-
culari. Quo expectato tpe cōpetenti ad
hibita diligētia cōdecenti si sic delat' le-
gittime dephensus recognouerit culpaz
suā ac cōfessus fuerit iudicialit se fuisse
illaqueatū tāto tpe pfata heretica praui-
tate ac illā ac oēm heresim cōsenserit ab-
iurare ⁊ satisfacere ad arbitriū epi ⁊ inq-
sitoris cōgruū exhibere tanq in heresim
dephensus et pria cōfessione ⁊ testiū le-
gittima pductōe. Ut heretic' penitēs ab
iuret omnē heresim publice p formā de
qua agit Octauo modo supra posito p-
cessum fidei terminādi. vbi de talib agi-
tur. Si vero sic cōfessus q incidit sic in
heresim sed stat in illa aīo ptinaci vt im-
penitēs relinquetur brachio seculari et
agatur circa illū p modū quo supra agit
in decimo mō pcessum fidei terminādi:
vbi de talib agit. Si autē ipe deprehen-
sus steterit cōstanter in negatiua sed ipi
testes resilierint a sua affirmatiua suum
testimoniū reuocando ac culpam suā re
cognoscendo. quia insonti tantā labē im
posuerint rancore ⁊ odio agitati pce seu
precio seducti ipe delato vt immune a iu
dicio relaxato punient ipi vt falsi testes
accusantes seu deferentes. vt notat pau
lus sup. c. multoꝝ. et ver. illos. in pn. de
here. in cle. et feret sentētia seu penitētia
cōtra eos ad arbitriū epi ⁊ iudicū. omni
no tamē ad ppetuos carceres tales fal-
sos testes cōdemnando et in pane et in
aqua ad dies vite penitentiādo ponēdo
etiā post ad scalas ante portas ecclesie ta-
les ⁊c. habent tñ potestatez epi mitigare
aut etiā aggrauare post annū et tpa p for
mā tenoris sequentis.

Si aūt taliter deprehensus p an-
nū vel plus l' alio maiori ɔgruo
tpe expectat' pstiterit in negati-
ua cōtinue ⁊ testes legittimi in affirma-
tiua disponāt se eps et iudices ad relin-

quendū eundē brachio seculari mitten do eidē aliq̃s plꝯs viros fidei celatores et p̄sertim religiosos eidē non ingratos sed familiares et gratos qui sibi indicēt ꝙ mortē nō pt euadere tpalē dū sic stat in negatiua sed tradet̃ tali die vt hereti cus impenitēs potestati curie secular̄. Et nihilominus eps et officialis mittat bal lino seu ptāti curie secularis q̃tenus tali die et hora et in tali loco extra eccia3 tri veniat cū familia sua ad recipiendū quē dam hereticū impenitentē quē tradēt ei Et etiā ꝙ faciet publice p̄conisari in loc̄ illis in q̄bus p̄conisatōes alie fieri ↄsue uerūt ꝙ oēs sint tali die ⁊ hora in tali lo co ad audiendū sermonē quem p̄dicator faciet de fide et tradēt eps ⁊ official' quē dam hereticū ptinacē brachio seculari. Adueniēte aūt die p̄dicta ad ferēdū sen tentiā assignatā erūt eps et officialis in loco p̄dicto ipso tradēdo ibidē existēte in alto clero et populo cōgregato vt eminē ter ab oībꝫ videat̃ ac p̄nte potestate curie secularis stando ipso tradēdo. Quibus lectis feret̃ sentētia p̱ hunc modū.

Nos miseratōne diuina eps ta lis ciuitatis. aut iudex in terris talis dñi. Attendētes ꝙ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis de latus de tali heretica p̄uitate. Exprimā tur. Et vellemus certiorari an ea que de te et ↄtra te nobis dicta fuerāt veritate aliq̄ fulcirent̃ et an tu ambulares in te nebris aut in luce descendimꝰ ad nos in formandū testes diligentiꝰ examinandū teq3 vocandū ac interrogandū sepiꝰ me dio iuramēto defensionesq3 exhibendu3 ac ad oīa ⁊ singula faciendū q̄ p̱ nos fien da erāt s̄m canonicas sanctiones. Verū cū vellemus p̄ns tuū negociū fine debi to terminare solēne ↄsiliū tā in theologi ca facultate q3 in iure canonico et ciuili corā nobis fecimꝰ cōgregari ⁊ visis ac di ligēter discussis p̄cessus meritis ⁊ oībus et singulis in p̄nti causa p̄ductis deduct̄ actis et actitatis p̄dictorum cōsilio dige sto pariter et maturo reperimꝰ cōtra te legittīe p̱batū ꝙ fuisti tāto tp̄e infectus de heretica prauitate ⁊ iā repimus ꝙ fecisti ⁊ dixisti talia ⁊ talia Exprimant̃. ex quibꝫ apparet maīfeste ꝙ es legittīe deprehen sus in p̄dictā hereticā prauitate3. Sane cū cupemus p̱ut adhuc cupimꝰ te veri tate fatēdo resilire ab heresi ant̄dicta ⁊ re duci ad gremiū ecclesie sancte ac ad san cte fidei vnitatē vt sic saluares aīa3 tuā et tā aīe q3 corporis mortē euaderes gehē nalem tā p̱ nos q3 p̱ alios nr̄am diligen tiā exercētes ac p̱ te lōga tpa expectātes tu in reprobū sensu3 datus cōtempsisti acquiescere nr̄o cōsilio saniori imo ↄstiti sti et ↄsistis in negatiua ptinacia ac ↄtu macia aīo indurato qđ dolentes referimꝰ et referendo plangimus ac dolemꝰ. Ve rum cū ecclesia dei tāto tp̄e expectauerit quatenꝰ resilires recognoscēdo p̱priā tu am culpā et nolueris neq3 velis et nō ha beat vltra qđ tibi gratie faciat ac merce dis. Ea p̱pter vt sis ceteris in exemplū ⁊ alij ab h̄mōi heresibꝫ arceant̃ et tāta faci nora nō remaneāt impunita. Nos eps ⁊ iudices in causa fidei memorati sedētes pro tribunali more iudicum iudicantiū sacrosanctis euangelijs positis cora3 no bis. vt de vultu dei iudicium nostrū pro deat et oculi nostri videant equitatem habentes pre oculis solum deum ⁊ san cte fidei gloriam et honorem te talem in nostra presentia cōstitutum hac die ho ra et loco ad audiendam diffinitiuā sen tentiā assignatis diffinimus declaramꝰ ac sententiamus te esse hereticū impeni tentē tradendū seu relinquendū vt talē brachio seculari ac per nostrā sententia3 vt vere hereticū ptinacē et impenitente3 a foro ecclesiastico te p̱ijcimus ⁊ tradimꝰ seu relinquimꝰ brachio seculari ac ptāti curie secularis. Eandē curia3 secularem efficaciter deprecātes quatenꝰ circa te ci tra sanguinis effusionē ⁊ mortis piculū suā sententiā moderetur. lata est hec sen tentia.

Poterūt autē episcopꝰ et iudices disponere ꝙ aliqui probi viri fi dei celatores ipsi relicto Curie

seculari non ingratos sed familiares et gratos associent dictum relictum dum curia secularis in eum suum officium ex equetur qui eum consolentur et adhuc inducant ꝙ fatendo veritatem et reco/gnoscendo culpaꝫ suam resiliat ab erro/ribus suis. Qui si forsan post sententiam et iam relictus ad locum vbi est combu rendus deductus dixerit se velle fateri veritatem ⁊ recognoscere culpam suam et ita fecerit ac paratus fuerit hmōi he/resim ⁊ omnem aliam abiurare licet p̄/sumatur ꝙ hoc faciat plus metu mortis q̄ȝ amore veritatis crederem ꝙ ex mise/ricordia possit recipi vt hereticus penitēs et perpetuo immurari. Iuxta glo. super c. Ad abolendam. §. presenti. et ver. audi entia. et. c. excōicamus. ij. de heref. Quis de rigore iuris nec tali cōuersioni est ma gna fides a iudicibꝫ fidei adhibenda imo et ꝓpter damna tp̄alia illata ip̄m semper punire possunt.

Questio. xxxij. sup̄ conuictū sed fugi/tiuum vel se ꝯtumaciter absentantē.

Redecimus ⁊ vltimus modus ꝓcessum fidei terminandi ⁊ sen tentiandi est qn̄ delatus de here tica prauitate ꝓcessus meritis diligēter discussis cum bono ꝯsilio in iure peritoꝝ repitur ꝯuictus de heretica prauitate est tn̄ fugitiuus seu absens ꝯtumaciter sed congruo tp̄e expectatus. Et hoc est in tri bus casibus. Primus est quando dela/tus est deprehensus in heresim vel ꝯfessi one ꝓpria vel facti euidentia vel testiū ꝓ/ductione legittima sed fugerit vel se ab/sentauerit ⁊ citatus legittime noluerit cōparere. Scd̄s casus est qn̄ aliquis est delatus et receptus aliquali informatōe contra eum habetur aliqualiter seu leui ter suspectus ⁊ sic citetur responsurus de fide ⁊ quia rennuit ꝯtumaciter ꝯparere excōicatur. et excōicatus sustinet illaȝ ex cōmunicatōnem animo ptinaci ⁊ semp ꝯtumaciter se absentat. Tercius casus est qn̄ aliquis impediuit directe senten/tiam seu ꝓcessum fidei episcopi vel iudi/cum vel qui ad hoc dederit auxilium con silium vel fauorem talis est excōicatōis mucrone ꝑcussus quam si sustinuerit ꝑ annum animo indurato extūc est vt he/reticus condemnādus. p. c. vt inquisiti/onis. §. ꝓhibemus. de hereti. li. vi. et con tumaciter se absentauit. In primo casu ille talis est impenitens hereticus cōde/mnandus. iuxta. c. ad abolendam. §. pre senti. In scd̄o casu et tercio nō est here/ticus impenitens iudicandus sed tanq̄ȝ seu vt penitens hereticus ꝯdemnandus iuxta. c. cum cōtumacia. et p. c. vt inquisi tōnis. §. ꝓhibemus. de heref. li. vi. Circa quemlibet istoꝝ talis practica est seruan da. Talis enī congruo tp̄e expectatus ci tetur ꝑ ep̄m ⁊ officialem in ecclesia Ca/thedrali illius dioceſ in quo deliquit ⁊ in alijs ecclesijs illius loci vbi domicilium ꝯtrahebat ⁊ specialiter vn̄ fugit ⁊ citabit ꝑ formam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratōe diuina Ep̄us talis ciuitatis. ⁊c. aut iudex talis dioceſ. sp̄m ꝯsilij sanioris. Pre/terea cunctis nr̄e mentis desiderabilibꝫ illud potissimū infigitur cordi nr̄o ne tē/poribus nostris in dicta tali diocesi vbe/rem florentēq̄ȝ ecclesiam. vineā inquam dn̄i sabaoth quā summi p̄ris dextera vir tuosis complantauit quā eiusdem p̄ris filius ꝓprij ac viuifici vnda cruoris vbe/rius irrigauit quam ip̄e almus sp̄us pa clitus miris ineffabilibusq̄ȝ donis intu/mus fecūdauit. quā tota ip̄a incōprehē/sibilis atq̄ȝ inattingibilis trinitas beata grandissimis varijsq̄ȝ priuilegijs sancti/dotauit piterq̄ȝ ditauit aper de silua qui est ⁊ dicitur hereticus q̄libet absorbeat et depascat fructus fidei vberes deuastā do ac lacerātes heresim vepres palmiti/bus inserēdo serpensq̄ȝ tortuosus nr̄i im probus humani generis inimicus efflās virus qui est sathanas ⁊ diabolus eiusdē vinee dn̄ice palmites inficiat atq̄ȝ fru/ctus virus prauitatis heretice immittē do. Nec etiā ager ip̄e dn̄icus pp̄ls inquā catholicus ad quē excolendū piter ⁊ serē dum descēdit de summoꝝ poloꝝ arce dei

patris vnigenitus atq3 primogenitus se minauit miris sanctisq3 pdicatoribꝫ dis/ currit p villas et castella docens nō sine magnis fatigatoibꝫ. Elegit aplos viros vtiq3 oparios industrios ac oduxit ditās illos eternis retributoibꝫ expectās ipse dei filius de agro isto magno ula die iudi cij extremo vberes manipulos colligere et p manus scōꝝ angeloꝝ recōdere in ce lesti horreo scō suo. Sampsonisq3 vulpe cule incertate que sicut plone labe here/ tica depravate facies quidē hñtes diuer sas sed caudas ignitas ad inuicē colliga tas. qꝛ de varietate flāme oueniūt in id ipm segetē dñicā iā albā ad messē splē/ doribꝫ fidei relucētē morsu amarissimo demoliātur ac discursu subtilissimo per/ gāt impetuq3 validissimo accedāt pter et accendāt dissipēt ꝛ deuastāt sincerita/ tē scē fidei catholice subtiliter ꝛ dānabi/ liter subuertēdo. Ea pp̄ter cum tu talis incideris in damnatas hereses malefica rum illas publice in tali loco practicādo seu taliter dicatur. seu fueris p testes le/ gittimos ouictus de heretica prauitate siue ppria deprehensus ofessione in iudi cio p nos receptus ꝛ post captus fugeris medicinā refutans salutarē citauerimus te vt de et sup his corā nobis manifesti/ us rñderes tuq3 ductus maligno spiri/ tu pter ꝛ seductus renuueris cōparere. Uel sic. Eu pp̄ter cum tu talis delatus nobis de heretica prauitate ꝛ recepta in/ formatione contra te alias de eadē esses nobis suspectus leuiter qm fores infe/ ctus labe predicta. Citauimus te quate nus corā nobis psonaliter compares de fide catholica responsurus cūq3 citatus renuueris oparere otumaciter excōica/ uimus te ac excōicatum fecimus publi/ cari In qua stetisti p annum seu annos tot aio ptinaci latitans ꝛ inde ita q̄ nūc quo te duxerit spiritus malignus igno/ ramus ꝛ cū te expectauerimꝰ misericor/ diter et benigne vt reuerteris ad gremi/ um scē fidei vnitatē tu facere otempsi/ sti in reprobū sensū datus Sane volu mus vt tenemi iusticia nos cogente cau sam tuam hmōi fine debito terminare. nec valeamus tā nephāda crimina cōni uentibꝫ oculis tolerare. Nos eps ꝛ iudi ces in causis fidei supdictis te talē sepe fatū latitantē. pfugum ꝛ fugitiuū p pns nr̄m edictū publicū requirimꝰ pter ꝛ ci tamus pemptꝫ. qtūs die tali talis mēs. de tali ano in tali eccia cathedrali talis di ocesis hora terciaꝝ opeas psonaliter coraꝫ nobis diffinitiuā sniam auditurus Si gnificātes q̄ siue oparueris siue nō pce demus ad nr̄am diffinitiuā sniam ꝑ ra te. put ius ꝛ iusticia suadebūt. Et vt pus nr̄a citatio pueniat ad tui noticiā nec va leas ignorātie velamie te tueri pñtes li teras dictas requisitoꝫ ꝛ citatoꝫ nr̄as in se otinētes volumꝰ ꝛ mādamꝰ affigi in valuis publice talꝰ pdicte eccie cathedra/ lis. In quoꝝ testimoniū singuloꝝ pñtes nr̄as lr̄as impressione nr̄oꝝ sigilloꝝ iussi mus omuniri. Datꝫ.

Ouenīete aūt die pfixa ad audi/ endā diffinitiuā sniaꝫ assignata Si pfugus opuerit ꝛ osenserit publice oēs heresꝫ abiurare hūiliter pe/ tēs admitti ad miscōiaꝫ postulādo si rela psus nō fuerit admittetur ꝛ si fuerit depre hēsus ppria ofessiōe vel testiū legittima pductoe abiurabit ꝛ penitebit vt hereti/ cus penitēs sm modū q̄ agit sup i octa/ uo mō pcessū fidei terminādi vbi de tali bus agit. sꝫ si fuerit suspectꝰ violēter ita q̄ citatꝰ rñsurꝰ de fide noluit opare ꝛ fu/ it ex hꝰ excōicatus ꝛ stetit in excōicatōe p annū aīo ptinaci ꝛ penitebit admittet ꝛ abiurabit oēs heresim ꝛ penitebit vt here/ ticꝰ suspectꝰ de heresi violēter Penitēs sm modū q̄ agit sup in sexto mō pcessuꝫ fidei terminādi. Si aūt opuerit ꝛ nō cō senserit abiurare tradet verꝰ hereticꝰ im penitēs brachio seculari p modū q̄ dictū est sup ꝛ agit in decimo mō pcessuꝫ fidei terminādi Si aūt otumaciter rēnuerit opere. tunc formetur snia p modū teno ris sequētis.

Nos. N. eps miseratōe dina talꝰ ciuitatꝫ. attendētes q̄ tu. N. talis de tali loco talis dioces fuisti nobis

de heretica prauitate fama publica refe-
rente seu fide dignorum insinuatione dela
tus Nos quibus ex officio decumbit de
scendimus ad videndum ac inquirendum.
an clamor qui ad aures nostras peruene-
rat veritate aliqua fulciretur. Uerum cum in-
uenissemus te in heresim deprehensum
deponentibus contra te quam pluribus testibus
fide dignis te coram nobis aduocatum ius
simus detineri. dicatur sicut factum fuit an
videlicet comparuerit et medio iuramen
to interrogatus fassus fuerit vel non.
Sed post maligni spiritus consilio ductus
et seductus metuens tua vulnera vino
et oleo salubriter confoueri. aufugisti. aut
ponatur si ita est carcerem et arrestum
fregisti pariter et aufugisti latitans hinc
et inde et quo te malignus spiritus duxe-
rit antefatus totaliter ignoramus Uel
sic. Uerum cum inuenissemus contra te ta
liter vt predicitur nobis delatum de heretica
prauitate multa indicia propter que suspe-
ctum leuiter de heretica prauitate predi-
cta te merito habeamus citauimus te per
publicum edictum in talibus et talibus eccle-
siis talis diocesis quatenus infra certum
terminum nobis prefixum coram nobis in
tali loco personaliter compareres In et su
per predictis contra te depositis et alias de
fide catholica et eius articulis responsu-
rus. tu vero insano consilio adherendo re-
nuisti contumaciter comparere. cunque iusticia
exigente te excommunicauerimus ac fe-
cerimus excommunicatum publice denunci
ari tu medicinam refutans salutarem dictam
excommunicationem vltra quam per annum su-
stinuisti et adhuc sustines in reprobum
sensum datus animo pertinaci et profugus lati
tans hinc et inde vt quo te malignus spi
ritus duxerit ignoramus Sane cum lon-
go tempore quia tanto die te expectaue
rit ecclesia sancta dei misericorditer et
benigne quatenus ad eius misericordie gremium
euolares ab erroribus resiliendo et iuxta
fidem catholicam professam operando ipsaque
te clementia vberibus enutriret. maligno
rum seductus consilio acquiescere recu-
sasti in tua pertinacia perseuerans Uerum
cum vellemus prout volumus et debe-
mus iusticia nos cogente causam tuam
fine debito per sententiam terminare ci-
tauimus te quatenus hac die et hora et hoc
loco compareres personaliter coram nobis
diffinitiuam sententiam auditurus et quia
renuisti contumaciter comparere. me-
rito te ostendis velle perpetuo in tuis he-
resibus et erroribus remanere quod dolen-
tes referimus et referendo dolemus Sed
cum non possumus nec velimus iustici
am subterfugere. nec tantam inobedien
tiam et contumaciam ad dei ecclesiam tol-
lerare. Ad exaltationem fidei ortodoxe et
ad extirpationem heretice prauitatis. iu
sticia exigente et tua inobedientia et con-
tumacia requirente hac die hora et loco
tibi in antea ad audiendam diffinitiuam
sententiam peremptorie assignatis. prehabi-
to multorum consilio peritorum tam in the-
ologica facultate quam in iure canonico et ci
uili processus meritis visis et diligenter
discussis sedentes pro tribunali more iu-
dicum iudicantium sacro sanctis euangeliis
positis coram nobis vt de vultu dei iu-
dicium nostrum prodeat et oculi nostri vi-
deant equitatem. habentesque pre oculis so
lum deum et sancte fidei irrefragabilem
veritatem contra te talem absentem vt pre
sentem beati pauli apostoli vestigia imi-
tantes sententiam diffinitiuam taliter feri-
mus in his scriptis christi nomine inuoca
to. Nos episcopus et iudices in causa fidei me
morati Attendentes in causa ista fidei ac pro
cessibus inde confectis ordinem iuris fore
seruatum. Attendentes etiam quod legittime
citatus non comparuisti nec per te nec per ali
um te aliqualiter excusasti. Attendentes
etiam quod in prefatis heresibus longo tem
pore contumaciter perstitisti. et adhuc etiam
perseueras ac excommunicationem per tot
annos in causa fidei sustinuisti prout et
nunc sustines animo indurato. Attenden-
tes etiam quod ecclesia sancta dei non ha-
bet vltra erga te quid faciat cum perseue-
res et perseuerare velis in excommunicati-
one et heresibus prelibatis. Ea propter be-
ati pauli apostoli vestigia sectantes declara-

mus diffinimus ac sententiamus te talem absentem vt presentem esse hereticum ptinacem et vt talem relinquēdū brachio seculari. et per nostram sententiam diffinitiuā te a foro ecclesiastico expellimus et relinquimus ptāti curie secularis. Eandē curiam affectuose deprecantes vt si qñ te habuerit in sua potestate erga te citra sanguinis effusionē et mortis periculū suam sententiā moderet. Lata fuit hec sententia ꝛc. Considerandū est hic ꝙ si iste pfugus et contumax fuerit deprehensus in heresi vel ppria cōfessione vel testibus legittimis et ante abiurationem fugit. est per sententiam vere hereticus impenitens iudicandus. et ita in sententia ponenduꝫ est. Si autē aliter non fuit deprehēsus nisi quia delatus et suspectus habit⁹ fuit citatus respōsurus de fide. et quia renuit cōparere fuit excōmunicatus. ꝛ in excōmunicatione stetit vltra q̄ꝫ p annū animo indurato et tandē noluit cōparere iste non est iudicandus heretic⁹ sed vt hereticus et vt talis condemnand⁹. et ita ponendum est in sententia vt dictū est prius.

Questio. xxxiij. super persona iam delatam ab alia malefica incinerata vel incineranda qualiter sit sententianda.

Quartusdecim⁹ modus pro cessum fidei terminandi et sententiandi est. quando delatus ꝺ heretica prauitate p cessus meritꝭ circa deponētē diligēter discussis cum bono consilio in iure peritorum repitur de tali heretica prauitate tātummodo ab altera malefica incinerata vel incineranda delatus vel delata ꝛ hoc contingere potest tredecim modis tanq̄ꝫ p tredecim casus quia sic delatus Vel reperitur immunis et absoluēdus totaliter Vel reperitur cum hoc diffamat⁹ de tali heresi generaliter. Vel reperitur vltra infamiam questionibꝫ exponendus aliqualiter. Vel reperitur suspectus ꝺ heresi leuiter. Vel repitur suspectus de heresi vehemēter. Vel reperitur suspectus de heresi violenter Vel repitur diffamatus ꝛ suspectus insimul et cōmuniter. Et sic consequenter in aliijs casibus put in vicesima q̄stione tactum est vsq̄ꝫ ad tredecimū inclusiue. Primus modus fit quando tantūmodo ab ipsa malefica detenta delat⁹ est. et non conuincitur nec cōfessione ppria nec testium productione legittime nec alias repiuntur indicia ex quibꝫ verisimiliter tanq̄ꝫ suspectus iudicari posset. talis omnino venit absoluend⁹ etiā p ipsum iudicem secularem qui deponētem aut incinerauit. aut incinerare propria autoritate aut ex cōmissione episcopi iudicis ordinarij habuit. et absoluet p sententiam in primo modo pcessuꝫ fidei terminandi circa vicesimam questionem contentam. Secundus modus incidit quando vltra hoc ꝙ a detenta delatus est etiam per totam illam villam seu ciuitatem diffamata existit. ita ꝙ tātummodo infamia precise ꝛ sola laborauit semper. licet depost p depositionē detente malefice infamia sit aggrauata. Circa talem talis practica est seruanda quia iudex considerādo ꝙ vltra infamiam nihil in particulari aduersus eā ab alijs fide dignis in villa aut opido probatur. licꝫ forte detenta certa grauia aduersus eum deposuit. quia tamen fidem perdidit abnegando illam diabolo. vnde et difficulter eius dictis a iudicibus fides adhibetur. nisi ex alijs circumstantijs illa infamia aggrauaret. et tunc in tertium iam sequentem modum incideret Ideo canonica purgatio erit tūc indicenda. et procedetur p sententiā in secundo modo pcessum fidei terminandi circa vicesimam secundam questionem contentam Et si iudex ciuilis illā purgationem coram episcopo decreuerit fieri ꝛ solenniter in finem vt si deficeret vt tunc per ecclesiasticum et ciuilem iudices in exemplum aliorum eo firmiori sententia puniret. bñ quidē fit Si autem p se voluerit exequi mādet vt decem vel viginti cōpurgatores or-

dinis sui habeat et procedat vt in secū-
do modo sentētiādi tales tactū est. nisi
ꝙ vbi excōmunicādus esset ꝙ tūc ad ip
sum ordinariū recursuz habeat. et hoc cō
tingeret vbi se purgare nollet. Terciꝰ
modus incidit sup talem delatū vbi lz
cet non vincat cōfessiōe ꝓpria nec testi-
um ꝓductiōe legittima nec facti euidē-
tia nec etiam sunt indicia sup aliq̄ō fa-
ctū in quo vnq̄ȝ notatus fuisset ab alijs
inhitatoribꝫ ville aut opidi nisi ꝙ infa-
mia tm̄ laborauit apud eos aggrauatur
aūt infamia ex detēte malefice depositi-
one vtpote q2 asseruit illū vl' illā in oībꝫ
fuisse sociā et secū in crimibꝫ participas-
se. hoc ipsum tm̄ sicut cōstāter delata ne-
gat ita et alijs inhitatoribꝫ vel nō est no
tū vel de nulla nisi de honesta conuersa-
tione seu etiā participatiōe ipsis cōstat.
Circa talē talis practica seruat. Primo
ꝙ adfrontare se habent facie ad faciē et
obiectiones mutue et responsiōes dili
genter sunt cōsiderāde. et si quidē vari
etas aliq̄ in verbis incideret vnde iudex
verisimiliter ex concessis et negatis pre
sumere pōt ipsam delatā merito questi
onibꝫ exponendā. ꝓcedat ꝑ sentētias in
tertio modo ꝓcessum fidei terminandi
circa vicesimā tertiā questionē cōtētas
ipsam tormētis leuiter exponēdo adhi-
bitis cautelis alijs q̄ȝ plurimis et neces-
sarijs de q̄bus circa principiū huiꝰ tercie
partis supra patuit ad longū. et ex q̄bus
presumitur talē esse aut innociā aut re-
am. Quartus modus incidit vbi tal' de
latus inuenit suspectus leuiter. et hoc vl'
cōfessione ꝓpria vel depositione alterius
detente. et sunt qui ad hāc leuē suspicio
nē reducūt illos qui ad procandū muli
eres maleficas consuluissent. vel vbi in
ter coniugatos odio se mutuo ꝓsequē-
tes amorē ꝓcurassent. aut etiam pro ali
quo cōmodo tpali apud maleficas labo
rassent. sed quia tales vtiq̄ȝ excōmuni-
cati sunt tanq̄ȝ hereticorū credentes iu-
xtā c. excōmunicamus primo. §. creden-
tes. li. v. de here. vbi dicit credentes aūt
eoꝝ erroribus hereticos similiter iudica
mus. quia etiā ex factis presumit de af-
fectu. ad hoc. ar. xxxij. q. ij. q̄ viderit. ideo
videtur ꝙ acrius sint puniēdi et sentē-
tiandi q̄ȝ illi qui de heresi leuiter haben-
tur suspecti ꝓut iudicādi sunt aliq̄ ex le-
uibus coniecturis. puta q2 eis seruicia
exhibuissent. litteras detulissent. eoꝝ er
roribꝫ sic nullā fidē adhibuissent ꝙ tñ il
los non manifestassent. alimonia ab eis
accepissent. Sed siue illi siue isti intel-
ligant hoc q̄d in cōsilio ꝑitorū conclusū
fuerit sup leuē suspicionē ꝓsequendū
erit a iudice per talem practicam. talis
enī aut abiurabit aut canonice se pur-
gabit. ſm ꝙ in quarto mō ꝓcessuz fidei
terminādo sub q̄stiōe vicesima quarta
tangit. Sed tñ q2 potius videt ꝙ abiu
ratio sit indicēda et hoc ꝓpter alle. c. Ex-
cōmunicamus primo. §. q̄ vero inuenti
fuerint sola suspiciōe notabili. tc. tñ nō
debent si relabant pena relapsoꝝ puniri
et ꝓcedet ꝓut in quarto mō ꝓcessum fi
dei terminando circa vicesimā quartā
questionē tactū est. Quintus modꝰ in-
cidit vbi talis delatus inuenit suspectus
vehementer. et hoc simili modo vel con
fessione ꝓpria. vel depositione alteriꝰ ma
lefice detente. et sunt q̄ ad hāc leuē suspi
cionē reducūt impeditores iudicū dire
cte vel indirecte eorum officium inq̄rē-
do maleficas impediendo dūmodo hoc
scienter fecerint. ex c. Ut inq̄sitionis ne
gociū li. vi. de here. Itē reducunt oēs q̄
impediētibꝫ prestāt sciēter auxiliū cōsili
um vel fauorē. patet ꝑ all. c. Ut inq̄sitio
nis. Itē reducūt q̄ citatos aut captos
hereticos instruūt de celanda veritate
et vt illam subtaceant vel falsitatē asse-
rant. et hoc. ex. c. Accusatus. et. §. fi. Itez
reducūt oēs qui eos quos sciunt hereti
cos receptant scienter deducūt visitant
vel associant munera mittunt seu fauo
rem impendunt. que oīa in fauorez nō
persone sed culpe fiunt vbi scienter fiūt
Et ideo dicunt ꝙ vbi delata persona ꝑ-
ticipat de premissis et hoc per consiliuz
ita iudicatū fuerit tunc iuxta quintum
modum ꝓcessum fidei terminandi sub

questione vicesima quinta sententiāda est. taliter vt oēm heresim sub pena relapsorum vbi recidiuaret habeat abiurare Possumus tñ asserere adiiciendo q iudices respectū habeāt sup vniuscuiusq malefice incinerate aut detente familiā prolē seu etiā pgeniē. eo q vt plurimū tales repiunt infecte cū malefice etiā proprios infantes ex demonū informatiōe ipsis hñt offerre. vñ et indubie in qbuscūq flagiciis informare patēt hec ex prima pte opis Probat et ex eo q sicut in simplici heresi, pter agnitorum hereticorū familiaritatē dū quis de heresi infamatus existit etiā cōsequenter ratiōe familiaritatis est de heresi vehementer suspectus: ita et in hac heresi maleficarū. pfatus aūt casus patz in c. Inter sollicitudines extra de pur. ca. vbi apparet. q ratione infamie de heresi fuit decano cuidā indicta purgatio canonica. et ratione familiaritatis hereticorum abiuratio publica. et rōne scādali fuit priuatus bñficio quousq scādalū sopiret. Sextus modus incidit vbi talis delatus efficit suspectus violenter. hoc aūt fit nō ad simplicē vel nudā depositionē alterius malefice detente. sed ad indicia facti q eliciunt ex qbusdā verbis et factis a malefica detenta ppetratis et prolatis: qbus ad minus delata asserit interfuisse et opibus deponētis cōmunicasse. Pro quorū intelligētia aduertenda sunt ea que supra qstiōe decimanona tacta sunt. precipue sup violētā suspicionē quō ex violētibus et cōuincentibus oriū cōiecturis et qliter iudex violentat ad credendū ex sola suspiciōe aliquē esse hereticū q tñ fortassis bonus catholicus in corde existit. sicut canoniste exēplificant circa simplicem heresim de eo qui citatus in cā fidei ad respondendū rēnuit cōpere cōtumacit. pter quā cōtumaciā excōmunicat in q vbi p anū pseuerauit efficit de heresi suspectus violenter. Quare et a simili circa talē delatā aduertēda sunt indicia facti ex quibus efficitur violenter suspecta. et ponatur casus. detenta malefica asseruit illā interfuisse suis maleficiis. que tñ delata constanter negat. quid ergo faciet. vtiq opus erit cōsiderare an ex aliqbus opibus sit vehemēter suspecta et an vehemens suspicio in violentā valeat trāsire. sicut in pfato casu citatus respōsurus vbi nō cōparet sed rēnuit contumaciter fit suspectus leuiter de heresi. etiā vbi citatus fuit in nō cā fidei. si autē in cā fidei citatus rēnuit cōpere et pter cōtumaciā excōmunicat tunc fit suspectus vehemēter. qz tūc leuis suspicio trāsit in vehemētē. et si p annum psistat tūc vehemens transit in violentā. ita considerabit iudex si ratione familiaritatis cōtracte cū detenta malefica sit delata vehemēter suspecta vt imediate supra in qnto modo incidēdi tactū fuit. tunc opus erit cōsiderare an ipsa vehemēs suspicio in violentā transire possit. presumit enī q trāsire possit id est q flagiciis detente ipsa delata interfuit vbi familiaritatem cū ea frequenter habuit. Est ergo pcedendū iudici iuxta sextū modū pcessū fidei terminandi. put in vicesima sexta questione tangit. Qz si querit quid faciet iudex si adhuc talis delata ab altera malefica detēta oīno psistat i negatiua nō obstātibus qbuscūq idiciis aduersus eā pductis. Respōdet. primo iudex debet aduertere sup negatiuas responsiones an ex vicio seu maleficio taciturnitatis pueniant siue nō. et quidē vt i primis questionibus. q. xv. et. xvi. huius tercie partis patuit. iudex cognoscere pōt si flere et lacrimas emittere nō valeat. et vbi in qstiōibus quasi insensibilis redderit ita q ad pristinas vires faciliter redit tunc qdez violēta suspicio aggrauat et oīno nō est libere dimittēda sed vt i sexto mō sentētiādi et pcessū fidei terminandi patuit supra allegato ppetuis carceribus ad penitētiā pagendā deputāda. Si vero maleficio taciturnitatis nō sit infecta pter vehemētes dolores qs in qstiōibus sustinet vere et realiter cum tñ alie ex maleficio taciturnitatis qsi insensibiles reddunt vt dictū est. tūc vlti

mū refugiū iudex habere pōt sup canonicā purgationē que si a seculari iudice indicitur dicef vulgaris licita: qꝛ nō de numero illarū purgationū vulgariū de qbus. ij. q. iiij. cōsuluisti. et c. monomachia. tractaf. In qua purgatione si defecerit vt reus vel rea iudicabif. Septimus modus īcidit vbi delatus ipse nō repif legittime deprehēsus nec ꝑpria cōfessione nec facti euidentia nec testiū legittima ꝓductione. sed tm̄ repif a detēta malefica delatus vel delata. et cū hoc repiunf indicia que ipsū reddūt suspectum leuiter vel vehementer vtpote qꝛ solūmodo habuit magnā familiaritatē cū maleficis tunc tali ratione infamie ē indicēda canonica purgatio Juxta c. alle. inter sollicitudines. et rōne suspicionis heresim abiurare cū pena relapsorū vbi recidiuaret si vehemēter suspectus. vel sine illa si leuiter. et ꝓcedaf vt in septimo mō ꝓcessuꝫ fidei terminādo circa vicesimam septimā questionē tactū est. Octauus modus incidit vbi sic delatus repif confessus heresim illā sed penitens et nunꝙ relapsus. Ubi notandum ꝙ cōseq̄nter vbi agif de relapsis et non relapsis. penitētibꝰ et nō penitētibꝰ tales distinctiones facte sunt ꝓpter ecclesiasticos iudices qui de vltimis inferēdis supplicijs non se intromittunt. Ideo ciuilis iudex sup confessaꝫ siue peniteat siue non. siue relapsa fuerit siue non ꝑ ciuiles ꝛ impiales leges procedere pōt vt iusticia suadebit. tm̄modo recursum ad ipsos tredecim modos sententiādi hr̄e pōt. ꝛ ſm illos se resoluere vbi aliquod ambiguum interueniret.

Questio. xxxiiij. super modū sententiandi maleficā maleficia tollentē. Insuper etiam super maleficas obstetrices et maleficos sagittarios.

Quintusdecimus modus ꝓcessum fidei terminādi ꝛ sententiādi est qn̄ delatꝰ de heretica prauitate repitur maleficia non inferentē sed tollenteꝫ. Circa istū talis practica est ſuanda qꝛ aut vtif remedijs licitꝭ aut illicitis. ꝛ si qdem licitis nō vt maleficꝰ sed ut christicola est iudicādꝰ. de qbꝰ licitꝭ remedijs supra circa principiū huiꝰ tercie ꝑtis ad lōgū patuit. Si vero illicitis. tūc distinguendū quia aut sunt illicita simpliciter aut ſm quid. si simpliciter. adhuc dupliciter. qꝛ vel nocumēto ꝑximi vel sine nocumēto vtroꝙ tn̄ mō sp cū expressa demonū inuocatione. si vero illicita ſm quid puta qꝛ absꝙ expssa sicꝫ nō absꝙ tacita demonū inuocatiōe fiūt. talia iudicanf vana potius ꝙ̄ illicita noīari a canonistꝭ ꝛ certis theologis vt supra ī prima q̄stiō. huiꝰ vltime ꝑtis totiꝰ opis patuit. Judex ḡ q̄cunꝙ siue ecclesiasticꝰ siue ciuilis licet primos ꝛ vltimos nō habeat reprobare et signanter primos potiꝰ cē mādare. et vltimos tollerare prout canoniste asserunt licitū esse vana vanis cōtūdere Illos tn̄ qui cū expssa demonū inuocatiōe maleficia auferunt nullo mō tollerare debet. ꝓcipue illos q̄ cū nocumento ꝑximi talia cōmittūt. et dicunf cū nocumēto proximi practicare qn̄ maleficiuꝫ ita ab vno auferf ꝙ alteri infertur. Nec obstat si illa cui inferf sit malefica ꝑ se. siue nō. et siue sit illa q̄ maleficium intulit siue nō. et siue sit hō siue q̄cunꝙ alia creatura. patet sup hec oīa acta ꝛ gesta ī prima q̄stiōe supra allegata. deducta Sed queritur quid faciet iudex vbi talis asserit se maleficia tollere ꝑ licita ꝛ nō illicita remedia. aut quō possit talia veraciter iudex cognoscere. Rn̄def ꝙ citato illo ītterrogef q̄bꝰ medijs vtaf. nec tn̄ verbis suis standum erit. sed ecclesiasticus iudex cui ex officio incūbit diligēter inquirat siue ꝑ se siue ꝑ plebanū aliquem qui a singulis parrochianis exacte sub prestito iuramento qđ exigere potest ꝑquirat quibus remedijs vtatur ꝛ si qui dē inuēta fuerit prout cōmuniter inueniunf cū supsticiosis remedijs oīno nō sunt ꝓpter horribiles penas a canonibꝰ iflictas vt inferiꝰ patebit tollerāde. Et si querif vn̄ possunt remedia licita ab illicitꝭ discerni cū semꝑ asserūt se q̄busdā

orationibus et herbarum applicatiōib⁹
huiusmodi amouere. Respōdet᷑ hoc fa-
cile foret dūmodo diligens inq̄sitio fie
ret. Nam quia necesse habent sua supsti
ciosa remedia occultare. eo ut nō repre-
hendant᷑ seu vt facilius mētes simplici-
um illaqueare valeāt. ideo hmōi verbis
aut herbarū applicationibus insistunt.
tñ ex quattuor superstitiosis eorū acti-
bus tanq̄ꝫ sortilege et malefice māifeste
reprehenduntur. Sunt enim de occul
tis diuinantes et ea que non nisi malo-
rum spirituū reuelatione scire possunt
reserantes. Exempli gratia. vbi pro sa-
nitate acquirenda frequentātur a lesis
causam lesionis aut maleficij aperire et
manifestare sciunt. vt si ratione alterca
tiōis cum vicina acciderit vel aliqua ex
causa alia hoc ipsum pfectissime noscūt
et indicare frequentātibus sciunt. Se-
cundo vbi ad vnius nocumēti seu ma-
leficij curā se intromittūt. alteri⁹ vo mi
nime. put in diocꝫ spirēsi malefica q̄dā
in loco quodā zun hofen nūcupato exi-
stit que licꝫ plures sanare videat᷑ certos
tñ mīme se posse curare fatet᷑. nullā ob
aliā de causa nisi vt ab incolis fertur ꝙ
maleficia talibus illata sint tam fortiter
ab alijs vt asserit maleficis impressa et
hoc vtiq̄ꝫ virtute demonū ꝙ illa amoue
re non valeant quia videlicet demō nō
semp demoni cedere pōt aut non vult.
Tertio vbi sup huius maleficia illata
singulares exceptiones facere noscunt᷑.
put in ipsa ciuitate spirēsi contigisse no
scitur. dum quedā honesta psona male-
ficiata in tibijs huiusmodi diuinatricē
ob sanitatis grām aduocassꝫ. illa domū
ingressa ⁊ eā dū intuita fuisset talē exce
ptionē fecit. si inquit squamos et capil-
los in vulnere nō habueris reliq̄ oīa ex-
trahere potero. causaꝫ etiā lesiōis apuit
licet ex rure et ad duo miliaria aduētas-
set dicens quia cum vicina altercasti ta
li die ideo tibi accidit. preter squamos
etiam et pilos alias q̄ꝫ plures diuersoꝝ
generū res extraxit et sanitati restituit.
Quarto vbi superstitiosis insistūt aut
insistere faciunt cerimonijs. vt si añ so-
lis ortū vel alio determiato tempore se
frequentari volunt. dicentes ꝙ infirmi
tate vltra angariā illatas sanare neq̄-
ant. aut ꝙ tm̄modo duas aut tres pso-
nas p annum sanare valeant. licet nō sa
nando sed a lesionibus cessando sanare
videant᷑. Possunt ⁊ addi q̄ꝫ plures alie
considerationes circa talium psonarū cō
ditiones qꝛ vt plurimum retroactis tpi
bus male et reprehensibilis vite fuerūt
diffamate seu adultere aut maleficarū
supstites vnde ex nulla sanctitate vite
hec gratia sanitatis a deo collata. Inci-
dentaliter reducunt᷑ et obstetrices ma-
lefice oēs alias maleficas in flagicijs ex
cedentes. de quibus et in prima pte ope
ris deductū est. quarū etiā tantus nūe-
rus vt ex earū confessiōib⁹ comptū est
ꝙ non estimat᷑ villula vbi hmōi non re
periant᷑ existit. cui piculo vtiq̄ꝫ a p̄sidēti
bus foret in pte succurrendū vt nō nisi
iurate obstetrices a presidētib⁹ deputa
rentur cū alijs remedijs que in secūda
pte opis tacta sunt. Incidit et de male-
ficis sagittarijs in cōtumeliā vtiq̄ꝫ chri
stiāe religiōis tāto piculosi⁹ degētes q̄n
to et securiores hñt in terris optimatū
et principū receptatores fautores et de
fensores. Sꝫ ꝙ oēs tales receptatores
fautores ⁊c̄ oib⁹ maleficꝫ plerūq̄ꝫ in cer
tis casib⁹ dānabiliores existūt sic decla-
rat᷑. Nam taliū defensores a canonistꝫ ⁊
theologꝫ in duplici genere assignantur.
Quidā nanq̄ꝫ errorē. alij vo psonaꝫ sūt
defendentes. et hi quidē q̄ errorē dāna
biliores ipsis q̄ errant existūt cū nō so-
lū heretici imo heresiarchi hñdi sunt. vt
patꝫ. xxiiij. q. iij. q̄ illoꝝ. et de his defenso
rib⁹ ꝯmuniter nō loquunt᷑ iura eo ꝙ ab
alijs hereticꝫ nō distinguunt᷑. in q̄b⁹ etiā
hꝫ locū. c. Ad abolendā. §. p̄nti. sepe alle.
Quidam alij sunt qui licet non defen-
dunt errorē defendunt tamen psonam
errantē vtpote q̄ resistūt virib⁹ ⁊ poten
tia ne tales malefici seu quicūq̄ꝫ alij he-
retici veniant ad manus iudicꝫ fidei ad
examinandum vel puniendū et similia

Simili modo etiã fautores taliũ sunt in duplici genere. quidam nanq̃ sunt q̃ publica funguntur autoritate hoc est publice psone vt dñi tpales seu etiã spũales tpalem iurisdictionẽ hñtes qui etiã fautores esse pñt duob modis. obmittendo et cõmittẽdo. Obmittẽdo scz facere ea circa maleficos vel suspectos. infamatos vel credẽtes. receptatores. defensores et fautores ad que ex eorum officio obligantur. cum tñ ab epis vel inquisitorib vl' eorũ alteri requiruntur vtpote si eos non capiãt vel captos non diligẽter custodiant. vel infra districtũ suum ad locũ de quo eis mandatur nõ deducãt. aut executionẽ promptã de eis non faciant et similia vt patet in c. Ut inquisitionis in principio li. vi. de here. Cõmittendo aũt vtpote si captos huiusmodi sine epi aut iudicis eius licentia vel mãdato a carcere liberent vel pcessum iudiciũ vel sententiã eorũ directe vel indirecte impediãt vel similia pagunt vt patz c. alle. vt officiũ. §. prohibem⁹. Dene talium in precedentib circa secundũ principale huius opis et circa finẽ vbi de maleficis sagittariis et aliis armorum incantatorib tactũ est declarate sunt. Ad presens sufficiat q omnes tales ipso iure sunt excõmunicati et. xij. magnas penas incurrunt. patet extra de here. Excõmunicam⁹ primo §. credentes. et c. alle. vt inquisitionis. §. prohibem⁹. In qua excõmunicatõe si p annũ pstiterit aĩo ptinaci ex tũc sunt vt heretici condemnãdi vt eodẽ c. et. §. alle. Qui vero dicendi sunt receptatores et an hñdi sunt vt heretici Respondetur q recipiẽtes huiusmodi maleficos sagittarios aut quoscunq̃ armorũ incantatores nigromãticos seu maleficos hereticos de quib in toto ope tractatũ est sunt in duplici genere sicut etiam de eorũ defensorib et fautoribus tactũ est. Quidã nanq̃ sũt q̃ non tm̃ semel vel bis sed pluries et frequẽter tales suscipiũt. et isti pprie et fm vim vocabuli dicuntur receptatores. a receptãdo quod est verbũ freqntatiuũ. et tales receptatores quandoq̃ sunt sine culpa vtpote si ignoranter hoc faciũt nec aliquid vnq̃ sinistri de eis suspicati sunt. Aliqñ sunt in culpa vtpote qñ eorum errores sciunt. et nõ ignorãt q ecclesia tales semp persequitur tanq̃ crudelissimos fidei hostes. Et nihilominus dñi terrarũ eos receptant. tenent. defendũt &c. tales pprie sunt et dicuntur hereticorum receptatores. et de talibus etiam loquũtur iura. et q sunt excõmunicati iuxta c. Excõmunicamus primo. §. credentes. Quidam aũt non pluries et frequenter sed tm̃ semel vel bis huiusmodi maleficos aut hereticos receperũt et isti nõ videntur proprie dici receptatores quia non frequentarũt sed receptores q2 eos receperunt et non receptauerunt. Licet Archidiaconus dicat contrariũ in c. q̃cunq̃. sup ver. receptatores. de quo tamen non est magna vis quia nõ de verbis sed de factis curandum est. Ponitur tamen differentia inter receptatores et receptores. eo q domini terrarum semper dicuntur talium receptatores. vbi simplices qui eos expellere non habẽt nec possunt. et si receptores sint sunt tamen sine culpa. Ultimo autem de impeditoribus officij inquisitionis episcoporum contra huiusmodi maleficos hereticos qui sunt et si heretici dicendi sũt Ad quod respõdetur q huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam nãq̃ sunt q̃ impediunt directe vt qui captos p heresis crimine a carcere ppria temeritate liberant vel processus inquisitiõis lacerãt. testes in cã fidei p eo quia testificati sunt vulnerãt. vel si dñs tpalis statuat q nullus nisi ipse de hoc crimie cognoscat. Aut q nullus nisi sibi de hoc crimie accusari possit nec testificari nisi corã eo et silia et isti ipediũt directe iuxta notata p Johã. Andr. i c. statutũ. sup ver. directe li. v. de her. Et q̃ pcessũ iudiciũ vel sententiã i tali cã fidei directe impediũt. vel q̃ ad hec agenda pstiterint auxilium consilium vel fauorẽ Et tales licet sint multum culpabiles.

non tamen ex hoc sunt heretici iudicandi nisi aliter appareret q̃ essent cōsimilibus erroribꝫ maleficorū inuoluti cū pertinaci voluntate. sunt tñ ipso iure excōmunicationis mucrone pcussi. iuxta c. Ut inquisitionis. §. phibemus. sic q̃ si in illa excōmunicatione steterint p annum animo ptinaci extūc sunt vt heretici condemnādi vt patet. c. et. §. alleg. Quidā vero sunt q̃ impediunt indirecte vtpote q̃ statuūt q̃ nullus portet arma ad capiendū hereticos nisi de familia dñi tpalis et similia iuxta notata per Johannē Andr. in ca. statutū. sup verbo indirecte. et tales sunt minꝰ culpabiles q̃ primi. nec sunt heretici sed sūt excōmunicati. Juxta alle. c. Ut inq̃sitiōis Et etiā prestātes ad hoc consiliū. auxilium vel fauorē. taliter q̃ si steterint in illa excōmunicatione p annum animo ptinaci extunc velut heretici sunt condemnandi. p all. c. 7. §. phibemus. Qđ sic est intelligendū q̃ heretici condemnantur taliter q̃ si volunt redire recipiunt ad miam. errore prius abiurato. alias vt impenitentes tradunt curie seculari. vt patet p c. ad abolēdā. §. pñti. Epilogādo malefice obstetrices put alie malefice maleficia inferētes sm qualitatem criminum condemnant et sententiant. et a simili malefice maleficia superstitiose vt dictum est ope diabli tollentes. cū non dubium sit q̃ sicut auferre ita 7 inferre pñt. vñ et ex quodā pacto taliter malefice ex demonū informatione conueniunt. vt he quidē ledere alie vero sanare debeant vt sic eo facilius mentes simplicium illaqueando suā pfidiā augmentant. Sagittarij vero 7 alij armorū incātatores malefici. cū nō nisi ex fauore defensiōe receptatiōe presidentiū sustentantur. omnes tales penis prescriptis subiacēt et qui officiales quoscūq̃ contra huiusmodi maleficos aut eorū fautores 7c. in eorum officio impediret simili mō excōmunicati sunt. et oibꝫ penis vti fautores subiacent. verū vbi steterint p annum in illa excōmunicatiōe aīo ptinaci. si redire voluerint abiurant impedimentū et fautoriā et ad miā ad mittunt alias vt impenitentes heretici traduntur brachio seculari Et vbi non stent p annū nihilominus cōtra impeditores huiusmodi potest procedi vt cōtra fautores hereticorū. ar. c. Accusatus §. vltimo. Et qđ dictum est de fautoribus defensoribus receptatoribꝫ et impeditoribꝫ super maleficos sagittarios 7c. idē 7 per omnia intelligendum est erga q̃scunq̃ maleficas aut maleficos hominibus iumentis 7 terre frugibus varia nocumenta inferentibus. Uerū et ipsi malefici quicunq̃ vbi in foro penitētie spū cōtrito et humiliato peccata deflentes et pure cōfitentes veniam petierit. ad miā recipiunt. alias vbi innotescūt contra eos procedere debent quibꝫ ex officio incūbit citando arrestādo capiēdo et procedendo in oibus iuxta criminū qualitatem vsq̃ ad sententiam diffinitiuam inclusiue vt tactum est si et inq̃tum huiusmodi presidentes eterne damnationis laqueū pter excōmunicationē eis ab ecclesia inflictam euadere velint.

Questio. xxv. huius vltime partis super modos sententiādi maleficos q̃scunq̃ friuole aut etiā iuste appellantes

Si vero ad appellationis remedium finaliter delatū cōfugere iudex cerneret. Notādum primo q̃ hec interdum valida atq̃ iusta. interdum friuola atq̃ nulla decernitur. Cum enim in negociis fidei summarie simpliciter et de plano sit procedendum vt ex precedentibꝫ sepe tactum est ex c. multorum querela. in Cle. vbi et appellationis remedium interdicit. Attamen quia iudices interdum sponte pter negocij arduitatem libenter ipsum prorogant et dilatant. Ideo aduertere possunt q̃ vbi delatus sentiret se a iudice realiter 7 de facto cōtra ius et iusticiam aggrauatum vtpote quia eum ad se defendendum admittere noluit. vel quia solus siue consilio

aliorum vel etiam sine assensu episcopi vel eius vicarii pnunciauit delatū questionare cum alias sufficientes pbatões pro et contra habere potuisset et huius similia. tunc quidem appellatio foret iusta. alias non. Secundo notandum ꝙ iudex appellatione huiusmodi sibi presentata. tunc absq perturbatione et motu debet petere copiam appellationis protestando verbo ꝙ non currat sibi tempus. et cum ipse delatus tradiderit sibi copiam appellatõnis aduertat ꝙ adhuc habet duos dies ad respondendum et post hec duos adhuc triginta ad apostolos exhibendū. Et licet statim possit respondere et apostolos dare istos vel illos vbi sit multū expertus ꝛ peritus: tamē vt cautius pcedatur melius est aliquē terminum. x. vel. xx. aut. xxv. dierum eidē ad dandum piter et recipiendū apostolos quales dare decreuerit assignare cū potestate prorogandi. Tercio notandū est iudici ꝙ infra tempus iuris et infra tempus assignatum debet diligenter attendere ꝛ discutere causas appellacõnis seu grauamina allegata. et si videt habito bono consilio peritorū ꝙ iniuste ꝛ indebite delatum aggrauauit ad se defendendum non admittendo vel questionibus non debito tempore exponendo vel similia aduenīete termino assignato corrigat errorem suum et reducat pcessum ad punctum ꝛ statum in quo erat qn̄ defensiones ille periuit vel terminū ad interloquendū assignauit et similia. et tollat grauamen quo ablato procedat put ante. quia per ammotõem grauaminis appellatio que erat aliqua fit nulla. iuxta. c. cessante. extra de appella. Sed hic attendat circumspectus et prouidus iudex. ꝙ quedam sunt grauamina reparabilia et sunt illa de quibus iam dictum est et tunc habent locum ea que dicta sunt. Quedam autem sunt irreparabilia. vtpote si delatus fuerit questionatus realiter et defacto et post euadens appellat. Vel si Clenodia et aliqua vtilia simul cum vasis et instrumentis quibus malefici vtuntur fuerunt recepti ꝛ combusti ꝛ similia que nequeūt repari nec reuocari ꝛ tūc nō habet locū pdictus modus scꝫ pcessū ad statū reducere in quo fuit grauamen huius irrogatū. Quarto notandū iudici est ꝙ licet a die responsionis habeat. xxx. dies ad aplos exhibendum. iuxta. c. de appell. et possit petēti assignare vltimum diem iuris hoc est tricesimnm ad apostolos recipiendum. tamen ne videatur ꝙ velit vexare delatū et de vexatione indebita reddat suspectum. et ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatum melius est ꝙ assignet infra tempus iuris terminum competentem vtpote decimum diem vel vicesimum et potest postmodum si expedire noluerit adueniente termino prorogare: dicendo se fuisse aliis negociis implicatum vel huiusmodi. Quinto notandum iudici ꝙ quando prefigit terminū appellanti et apostolos petenti ꝙ non assignet solum ad apostolos dandum. sed ad dandum pariter et recipiendum quia si assignaret ad dandum tantum: tunc iudex a quo appellaretur haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum. hoc est talem diem talis anni ad dandum eis et recipiendum a iudice apostolos tales quales dare decreuerit. Sexto notare debet ꝙ in assignatione huius termini. non dicat respondendo ꝙ dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos sed vt plenius deliberare possit. dicet ꝙ exibebit tales quales tunc decreuerit exhibendos. Attendat etiā ꝙ in assignatõne huius termini appellāti vt tollatur omnis cautela ꝛ astucie et malicie appellantis assignet locū in specie diem ꝛ horam. vtpote ꝙ assignet. xx. diē augusti anni pn̄tis ꝛ horā vesperaꝝ ꝛ camerā ipsius iudicꝭ in domo tali talis ciuitatis vel loci sitā tali appellāti ad dādū ꝛ recipiendū aplos tales quales decreuerit exibēdos. Septimo notat ꝙ si decreuit in aīo suo detinere delatū crimīe requirēte ꝛ iusticia exigēte. In assignatõe

termini ponat ꝙ assignat talem termi-
num ad dandum vel recipiendum per-
sonaliter apostolos ipsi appellanti assi-
gnetqꝫ talem locum eidez appellanti ad
dandū eidem et recipiendum ab eo apo-
stolos. de quo sit in potestate iudicis ap-
pellantem libere retinere. datis tamen
prius statiz apostolis negatiuis alias nō
Septimo notat iudex ne aliquid inno-
uet circa appellantem ipsum capiendo
vel questionando seu de carcere liberādo.
vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio
presentata vsqꝫ ad horam qua tradidit
apostolos negatiuos. Epilogando. nota
sepe contingit ꝙ delatus quando dubi-
bitat ꝙ contra eum feratur sententia qꝛ
constat sibi de culpa sua frequenter recur
rit ad appellatōnis remedium vt sic sub
terfugiat iudicis sententiaz vnde ab ipo
appellat et causas friuolas assignat vtpo
te ꝙ iudex eum captum tenuit et cauti-
oni idonee eum tradere noluit ⁊ similia
friuola colorata. qua appellatōne iudici
presentata copiā appellatōnis petat. qua
habita statim vel post duos dies respon-
sione. diem horam ⁊ locuz appellanti ad.
dandum et recipiendum apostolos ta-
les quales decreuerit p̄figat. Infra ter-
minum tamen iuris vtpote. xv. xx. vel
xxx. diē talis mensis. infra quē terminū
assignatuz iudex copiā appellatōis ⁊ gra
uamina seu causas propter quas appel-
lat diligenter discutiat et cum bono con
silio iurisperitorum deliberet an exibeat
appellanti apostolos negatiuos hoc est
responsiones negatiuas appellationem
non admittēdo vel affirmatiuas hoc est
responsiones affirmatiuas et reuerenti
ales mittendas ad iudicem ad quem ap
pellat appellatōni deferendo. Si enim
videat ꝙ cause appellatōis sunt false vel
friuole atqꝫ nulle ⁊ ꝙ appellans nō vult
nisi iudicium subterfugere seu proroga-
re det apostolos negatiuos siue refuta-
torios. Si autem videat ꝙ grauamina
sunt vera ⁊ iniuste sibi illata ⁊ non sunt
reparabilia vel dubitat si est ita vel ali-
as fatigatus propter maliciam appellan
tis. vult se a tanto onere liberare exibe-
at appellanti apostolos affirmatiuos seu
reuerentiales. Adueniente igitur appel-
lanti termino assignato si iudex nonduz
formauit apostolos seu responsiones vel
alias non est dispositus. peremptorie po
test prorogare simul vel successiue vsqꝫ
ad. xxx. diem qui est vltimus terminus
iuris ad exibendū apl̄os assignatos. Si
aūt formauit ⁊ est dispositus. p̄t statim
dare apl̄os appellanti. Si igitur decre-
uerit dare apl̄os negatiuos seu refuta-
torios adueniente termino perempto-
rio assignato exibebit ꝑ modum qui se-
quitur in scriptis.

T dictus iudex rn̄dens p̄fate in
teriecte appellatōi si dici appel-
latio mereat̄. dicit ꝙ ip̄e iuste et
ſm canōicas sanctōes seu etiā impialia
statuta seu leges ꝓcessit ⁊ ꝓcedere inten
dit ⁊ a iuris vtriusqꝫ tramite nō disces-
sit. nec discedere intēdit. minusqꝫ ip̄m ap
pellantē aggrauauit nec aggrauare intē
dit aut intellexit. qđ ptꝫ ꝑ causas colora-
tas allegatas singulas decernendo. Nō
enim grauauit in hoc ꝙ eum cepit ⁊ ca-
ptum tenuit. qꝛ cū sit sibi delatus de tali
heretica prauitate ⁊ testes multos habe
at contra eum merito ipsum tanqꝫ con-
uictum de heresi. vel sibi vehemēter su-
spectum captū tenere debuit atqꝫ debet.
nec grauauit eū qꝛ dare ip̄m noluit cau-
tioni. nam cum crimē heresis sit crimen
de maioribus et ip̄e appellans esset con-
uictus ⁊ stati in negatiua nequaqꝫ erat.
nec est cautōni etiam maxime dandus.
sed est et erat in carceribus detinendus
Et sic discurrat per alias rationes. Quo
facto dicat sic quare apparet ꝙ ip̄e iudex
debite et iuste processit ⁊ a iuris semitis
minime deuiauit. minusqꝫ ipsum in ali-
quo aggrauauit. sed ipse appellans per
causas coloratas atqꝫ fictas nititur sub-
terfugere iudicium iniuste et indebite
appellando. propter que eius appella-
tio est friuola atqꝫ nulla vtpote a nullo
grauamine interiecta peccās in materia
et forma. Et cū appellatōnibus friuolis

nec iura deferat nec sit a iudice deferendum. Ideo dicit ipse iudex quod interiectam appellationem non admittit nec admittere intendit. nec ei defert nec deferre proponit. Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellanti pro apostolis negatiuis. et mandat inseri statim immediate post appellationem predictam eidem presentatam. Et sic tradat notario qui appellationem eidem presentauit.

Talibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti. statim iudex cotinuando ipsum suum officium exequatur. mandando eundem capi seu detineri. vel ipsum arrestando vel terminum ad coparendum coram se eidem assignando vel aliquod simile. propter quod appareat quod non desinit esse iudex. cotinuabitque processum suum contra appellantem quousque a iudice ad quem est appellatum sit prohibitus ne procedat. Caueat tamen iudex quod nullam nouitatem faciat contra appellantem personam. nec ipsum capiendo nec si captus est a carcere liberando nec alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata. quousque apostolos ei tradiderit negatiuos. sed extunc vt predicitur poterit si iustitia hoc requirat. quousque sit prohibitus a iudice ad quem fuerat appellatum. et tunc cum processibus clausis et sigillatis et cum fida ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicem ante dictum. Si autem iudex exibere decreuerit apostolos affirmatiuos et reuerentiales aduemente eidem termino peremptorio assignato ad dandum et recipiendum apostolos. Exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

Et dictus iudex respondendo presate interiecte appellationi si dici appellatio mereatur. Dicit quod ipse iuste et prout debuit in causa presenti processum et non alias nec dictum aggrauatum se appellasse aggrauare intendit. quod patet ad allegatas rationes singulas discurrendo. non enim ipsum aggrauauit in hoc quod dicit etc. discurrat per causas singulas appellationis meliori modo et cum veritate qua poterit respondendo. Concludendo sic. quare apparet quod ipse iudex dictum appellantem nullatenus aggrauauit nec causam dedit eidem appellanti metuens ne scdm eius demerita ad iustitiam procedatur. propter quod eius appellatio est friuola atque nulla. quia a nullo grauamine interiecta. nec ei est iure a iudice deferendum. Verumtamen propter reuerentiam sedis apostolice ad quam extitit appellatum dicit ipse iudex quod dictam appellationem admittit. eique defert et deferre intendit. totum presens negocium ad sanctissimum dominum nostrum papam et sanctam sedem apostolicam remittendo assignando eidem appellanti certum tempus scilicet tot menses proxime subsequentes. Infra quos cum processibus clausis et sigillatis sibi per ipsum iudicem tradendis. vel alias data idonea cautione de presentando se in Romana curia. vel cum fida et tuta custodia eidem per ipsum iudicem exhibenda. habeat se in Romana curia presentare domino nostro pape. Et hanc responsionem offert ipse iudex eidem appellanti pro apostolis affirmatiuis et mandatur eam inseri immediate post interiectam appellationem eidem presentatam. Et sic tradet eam notario qui appellationem eidem presentauit.

Attendat autem prudens iudex quod mox vt apostolos reuerentiales appellanti exhibuit in causa illa pro qua ille appellauit statim ipse desinit esse iudex. nec potest amplius de illa cognoscere nisi sibi causa remittatur per sanctissimum dominum nostrum papam. quare de causa illa se amplius non intromittat nisi mittendo dictum appellantem per modum predictum ad dominum nostrum papam assignando eidem terminum competentem. vtpote vnius mensis duorum vel trium quatenus interim possit se ad eundem disponere et parare recipiatque ab eo de coparendo et se presentando in Ro.

curiam infra eundem terminū assigna-
tum idonea cautione. Uel si appellans
nō pt illā prestare mittatur cum fide et
tuta custodia. Uel obliget se melius quo
poterit quaten⁹ se infra terminū assigna
tum in Romanā curiā ꝑsentabit domi-
no nostro pape. vel ꝑ ipm nō stabit. Si
autem iudex habet causam aliā ac proce-
dit cōtra eam in alia causa in qua delatus
nō appellauit. In ipa illa causa iudex re-
manet, put ante iudex. Etiam si post ad-
missam appellationē ⁊ datis apostolis re
uerentialibus ipe appellās accusat ⁊ de-
nūciat iudici de alijs heret criminibꝫ. de
quibus nō agitur in causa, p qua appella
uit nō desinit esse iudex imo potest pro se
ad informandū et testes examinandū li
bere, put prius. Et finita prima causa in
Romana curia vel ad iudicē remissa pōt
ꝓcedere libere in secundā. Aduertant au
tem iudices ꝙ ꝓcessus clausos et sigilla-
tos ad Romanā curiā mittant iudicibꝫ
assignatis qui iustitiā faciāt, ꝓcessus me
ritis actitatis. nec inquisitores ibi curēt
agere cōtra appellātes sed dimittāt eos
predictis suis iudicibꝫ iudicandos. q iu-
dices si inquisitores nolūt facere partē
cōtra appellantes ꝓcedent ex officio ad
procurationē appellantiū si voluerint ex-
pediri. Aduertant etiā iudices ꝙ si ad ap
pellantiū instantiā citentur ꝑsonaliter ⁊
cōpareant. caueant tamē omnino litem
nō iurare. sed attendant, ꝓcessus exibere
et totam causam ad illos reducere et ꝓ-
curent vt citius poterunt remeare ne ibi
tedijs miserijs laboribus et expensis da
mnabiliter fatigent. sequunt nanq3 da-
mna ecclesie et heretici cōfortantur. Et ex
post nō inueniunt iudices tantū fauorē
et reuerentiā nec timentur, put eorum
presentia facit. Item ipi heretici alij qui
cunq3 videntes iudices in Romana cu-
ria fatigari et detineri erigēt sibi cornua
et cōtemnet ac malignabunt et audaci⁹
hereses seminabunt. et vbi agitur cōtra
eos simili modo appellabūt. Alij etiā iu-
dices efficiunt debiliores ad negocia fi-
dei prosequendum et ad hereticos extir

pandum metuentes ne ꝑ cōsimiles ap
pellationes tedijs ⁊ miserijs fatigentur
et hec omnia cedent in magnum preiu-
dicium fidei et ecclesie sancte dei a quibꝫ
singulis sponsus ipius ecclesie eā preser
uare dignetur.

Sit laus deo. exterminiū here-
sis. pax viuis. requies eterna de
functis. Amen.